

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

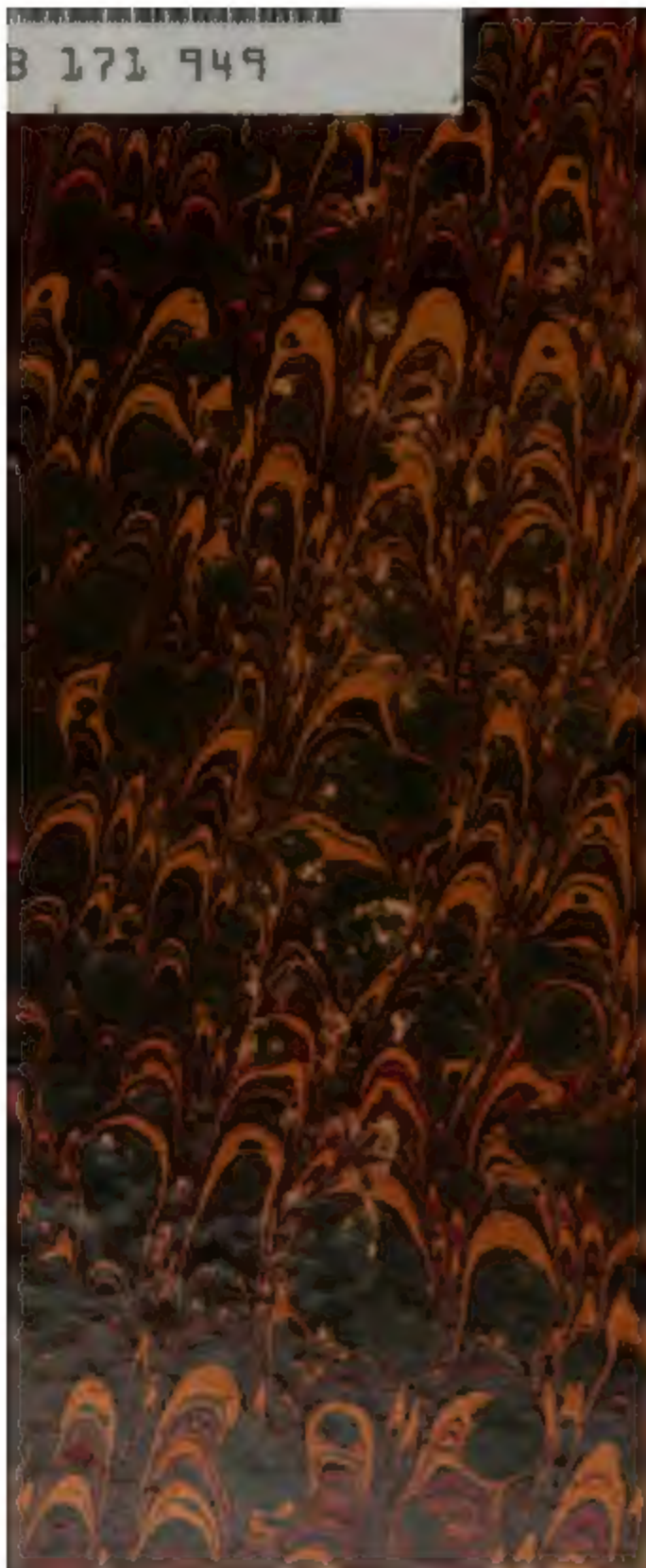
We also ask that you:

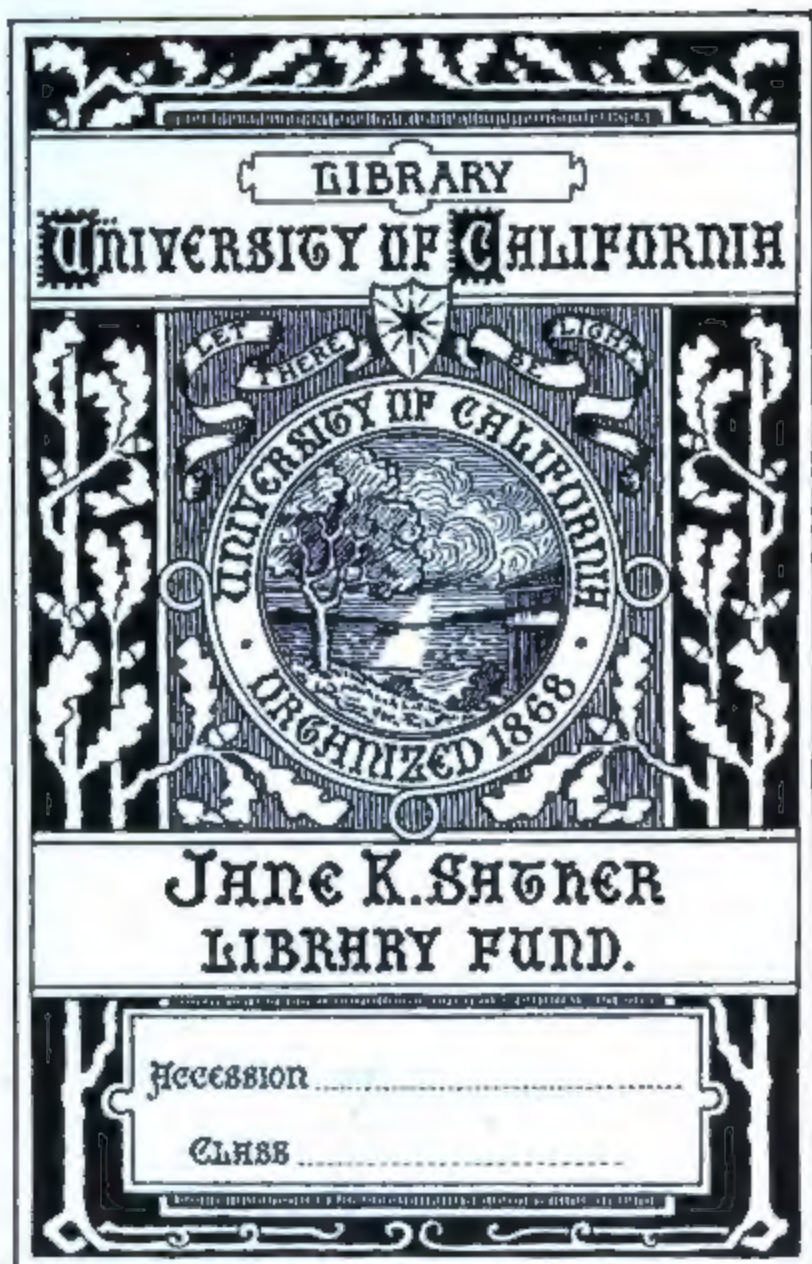
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B 171 949

CLAUDII HERMERI

MULOMEDICINA CHIRONIS

400 A.D.
EDIDIT

EUGENIUS ODER.

ADIECTA EST TABULA PHOTOTYPA.

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MCML.

SF 743
M8
1901

Biology
Library

6. 1. 1901

PATRI OPTIMO
ET
OTTONI MORGENSTERN
AMICO
S.

121513

PRAEFATIO.

I. Ad mulomedicinam Chironis nostra aetate primus attendit Guilhelmus Meyer nunc Göttingensis tunc Monacensis. legimus enim in actis Academiae Monacensis 1885 p. 395 haec: *Herr Wilh. Meyer gab . . vorläufige Notiz von einem antiken Werke über Thiermedizin, welches er in der hiesigen latein. Handschrift No. 243 gefunden habe. Der grösste Theil dieses umfangreichen und hauptsächlich dem Chiron Centaurus und Apsyrtus zugeschriebenen Werkes sei eine um 400 n. Chr. gefertigte Übersetzung eines griechischen Textes. Diese lateinische Übersetzung habe Vegetius gekannt und der grösste Teil seines Werkes sei nur eine Umarbeitung dieses jetzt an das Licht gebrachten Werkes. Sachlich sei also dasselbe von beträchtlichem Werthe, indem es für uns zugleich in der griechischen wie in der lateinischen Litteratur das älteste Werk über Thiermedizin vorstelle. Sprachlich sei es nicht minder interessant, indem Vegetius vollkommen Recht habe mit der Charakteristik 'vili sermone sordescunt.'* Herr Meyer gedenke, einst wo möglich mit der Herausgabe dieses Werkes kritische Ausgaben des Vegetius, des Pelagonius und der Konstantin-excerpte zu verbinden und so diesen Theil der antiken Litteratur in das gebührende Licht zu setzen.

Sed cum Meyer consilio destituisse videretur postquam Eduardus Woelfflinius in ephemeride *Archiv für Lateinische Lexikographie* X (1898) p. 413—426 specimen mulomedicinae (p. 412—1215 editionis meae) publici iuris fecit,

severi doctissimi ad Thesaurum Linguae Latinae condendum ab academiis quinque Germanicis delecti aestate anni 1897 mihi imperaverunt, ut mulomedicinam totam quam celerrime ederem, ex qua fore ut non pauca de sermone Latino rustico disceremus, suo iure sperabant. neque fas esse putavi munus mihi oblatum reicere, quoniam ab anno 1890 Hippiatricorum Graecorum (*H*), unde pendet Chiron ille Latinus, editionem praeparabam et solus anecdota prosapiae eius omnia collegeram.

II. Traditur Mulomedicina, ut vidimus, in codice Monacensi latino 243 saeculo XV p. Chr. n. scripto¹⁾, de quo conferas velim Catalogum codicum latinorum ab Halmio et Laubmanno Monachi 1868 emissum p. 44. insunt libri medicorum et mulomedicorum aevi medii Bernardi de Gordonio, Constantini Africani, Guillelmi de Saliceto Placentini medicorum; claudit agmen fol. 160 sq. Laurentii de Ronzinis 'liber marescalciae sive de cura equorum', quem praecedit Mulomedicina, de qua agimus.²⁾ quae incipit fol. 104^r, finitur fol. 159. eget inscriptione, nam initio in sinistra columna f. 104ra legitur capitulorum index, in columna dextra f. 104rb autem ita orditur opus

1) Cf. tabulam phototypam et quae infra p. XX sqq. de scriptura dicam. grato profiteor animo me singulari Georgii de Laubmann liberalitati debere, quod codicem Berolini 1897—1898 diutius quam annum cum pulvisculo excutere mihi licuit.

2) Ut aliquid de origine codicis comperirem, per litteras adii Franciscum Boll, virum doctissimum, qui qua est insigni comitate, haec mihi respondit: 'Die Hs. Clm. 243 war im Jahre 1582 bereits in der herzoglich bayrischen Bibliothek; sie steht in dem aus diesem Jahr stammenden handschriftlichen 'Catalogus manuscriptorum latinorum et germanicorum' p. 133 u. 134 verzeichnet (unter der Signatur St(atio) 4 Nr. 43). Wo sie herkommt, darüber liess sich direct nichts ermitteln. Der Einband ist wohl gleichzeitig, jedenfalls nicht viel später als die Niederschrift. Nun ist dabei eine Urkunde verwendet worden, die mehrere Orte aus dem Würzburgischen und einen Caplan des Goetz von Berlichingen erwähnt. Gebunden wurde die Hs. also wahrscheinlich im Würzburgischen Franken: dort wird wohl auch ihr Besitzer einst gewohnt haben. Aber wer das gewesen ist, weiss ich allerdings nicht.'

ipsum a verbis 'si quid enim' (infra p. 4,12), ut primas sententias interceptas esse liqueat.¹⁾

Divisum est autem opus in decem libros subscriptionibus ornatos, in quibus auctorum nomina quater traduntur.

Legimus enim in fine primi libri (infra § 55):

Chironis Centauri liber primus explicit
Incipit liber 2us (cf. tabulam phototypam)

ad calcem secundi libri (infra § 113):

Chironis centauri veteriniani de permixtis passionibus liber
secundus explicit incipit liber tertius

1) Mulomedicina etiam in altero quodam codice aetatem tulit, quem possedit Godofredus Thomasius, medicus et polyhistor Norimbergensis (vixit 1660—1746 cf. Will, Nürnbergisches Gelehrtenlexicon IV. 33). Thomasius ipse catalogum codicum suorum composuit, qui divulgatus est in libello, quem R. M. Meelführer Noribergae et Lipsiae 1699 edidit, cui est titulus *Accessiones ad . . bibliothecam promissam et latentem* (p. 131—144). ibid. p. 132 codices chartaceos Thomasius commemorat: *Macer de virtutibus herbarum cum paraphrasi rhythmis Germanicis expressa*; deinde *Chironis Centauri, Absyrti et Cl. Hermerotis de arte veterinaria libri X. Oliverii Neapolitani de equis. Vegetius de oculo* (sic) *medicina cum glossario*. parum accurate ergo Fabricius Bibl. Lat. III 178 ed. Ernesti (sicut me docuit Franciscus Boll) annotavit: *Vegetium de mulomedicina nec minus Chironis Centauri Absyrti et Cl. Hemerotis de arte Veterinaria libros X et Oliverii Neapolitani librum de equis ms. servabat Norimbergae Gotfridus Thomasius*. immo duos codices fuisse vides. Ihmio, qui Fabricii locum cognitum haberet, sciscitanti nunc codicem Norimbergae esse negaverunt (cf. editionem Pelagonii p. 14). ex actis 'Neuer Zeitungen von Gelehrten Sachen auf das Jahr 1747, erster Theil (Leipzig) Nr. XVIII p. 162—165 discimus bibliothecam Thomasii anno ante defuncti tum integram quidem sed venalem fuisse. in bibliotheca Norimbergensi neque de catalogis librorum Thomasianorum, qui in actis Lipsiensibus commemorantur, neque de iis hominibus, qui codices illos anno 1747 vel postea emerint, quidquam hodie notum esse mihi responsum est. fortasse alii viri docti in indagandis bibliothecae Thomasianae ruderibus me feliciores erunt. mulomedicinae codicem Thomasianum hodie alicubi latere paene certum videtur.

in exitu libri noni (infra § 960):

*Explicit liber nonus Chiron centaurus et
Absyrtus feliciter Incipit liber decimus*

denique opere finito (infra § 976):

*Claudius Hermeros veterinarius
liber decimus Explicit feliciter*

Quae secuntur § 977 sq. aliunde illata esse ipse testatur librarius, cum ad 980 adnotet

*hic iterum explicat finem operis
et ad 999 nichil fuit plus in exemplari sed finis voluminis
huius fuit carta 3^a antecedenti.*

Subscriptiones auctorum quid sibi velint et quo vinculo inter se coniunctae sint videamus. atque sub nomine iustissimi centaurorum librum de re veterinaria scriptum circumferri testatur Suidas s. v. *Χείρων*.¹⁾ Columella vero praef. 32 qui 'in pecoris cultu doctrinam Chironis ac Melampodis' laudibus effert, num de pseudepigrapho libro cogitaverit, haud diiudicare licet. Apsyrtus autem, mulomedicus celeberrimus, qui Constantini Magni aetate floruit²⁾, tanta auctoritate fuit, ut, qui postea de re veterinaria agebant, eius scrinia prae ceteris compilarent. quo factum est, ut *βιβλίον* eius *ἰππιατρικόν* in Hippiatricorum collectione Byzantina fere totum ad nos pervenerit. atqui in subscriptione libri noni Chironem et Apsyrtum merito copulatos esse docet Vegetius in praefatione § 1 sq. Artis suae Veterinariae. cuius verba cum summum habeant

1) *Χείρων, Κένταυρος*· ὃς πρῶτος εὗρεν ἰατρικὴν διὰ βοτάνων. *Ῥποθήκας* δὲ ἐπὶ ὧν, ὡς ποιεῖται πρὸς Ἀχιλλέα· καὶ Ἰππιατρικόν· διὸ καὶ Κένταυρος ὠνομάσθη. Cf. infra p. XVI.

2) *Ἀψυρτος, Προυσαεύς, Νικομηδεύς, στρατιώτης, στρατευσάμενος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἐν Σκυθίᾳ παρὰ τὸν Ἰστρον*. *Ἰππιατρικὸν βιβλίον* οὗτος ἔγραψεν, καὶ φυσικὸν περὶ τῶν αὐτῶν ἀλόγων· καὶ ἕτερα. ipse initio operis Hipp. 1 *Στρατευσάμενος ἐν τοῖς τάγμασι τοῖς ἐπὶ τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ ἔγνω τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἵπποις κτλ.* scimus autem Constantinum annis 332—334 in Sarmatarum terra contra Gothos feliciter pugnasse, cf. Pelagonius ed. Ihm p. 6.

momentum ad ipsum et Mulomedicinam novam recte aestimandam, integra afferre iuvat:

Mulomedicinae apud Graecos Latinosque auctores non fuit cura postrema. sicut enim animalia post hominem, ita ars veterinaria post medicinam secunda est. in equis enim ac mulis et adiumenta belli et pacis ornamenta consistunt. (2) sed quoniam minus dignitatis videbatur habere professio, quae pecudum promittebat medelam, ideo minus splendidis exercitata minusque eloquentibus collata docetur in libros. licet proxima aetate et Pelagonio non defuerit et Columellae abundaverit dicendi facultas. (3) verum alter eorum cum rusticae praecepta conscriberet, curas animalium levi admonitione perstrinxit, alter omissis signis causisque morborum tam magnae rei fundamenta neglexit. Chiron vero et Apsyrtus diligentius cuncta rimati eloquentiae inopia ac sermonis ipsius vilitate sordescunt. (4) praeterea indigesta et confusa sunt omnia, ut partem aliquam curationis quaerenti necesse sit errare per titulos, cum de eisdem passionibus alia remedia in capite alia inveniantur in fine. (5) additur etiam quod studio lucri quaedam ita sunt compositae potiones, ut pretium enorme contineant et curae taxatio animalis aestimationem prope videatur aequare, ut plerumque aut parci homines aut certe prudentes animalia sua casibus dedant aut damnosam curationem dissimulent. (6) his et talibus rationibus invitatus, cum ab initio aetatis alendorum equorum studio flagrarem, hanc operam non invitus arripui, ut conductis in unum Latinis dumtaxat auctoribus universis, adhibitis etiam mulomedicis et medicis non omissis (nam mulomedicinae doctrina ab arte medicinae non adeo multis discrepat, sed in plerisque consentit) in quantum mediocritas ingenii patitur, plene ac breviter omnia epitomata (trad. epitomae) digererem et signa morborum omnium declararem

Mulomedicina Monacensi nondum detecta in eis, quae Vegetius de Chirone et Apsyрто iudicat, nemo pedem

offendere non potuit.¹⁾ frustra enim interrogavit, cur scriptores inter se plane dispares, tamquam gemini essent, a Vegetio artissime inter se copularentur. Apsyrtō enim, veterinario illustrissimo, qui in magna Hippiatricorum mole primum occupet locum, quid commune esse credamus cum fabuloso illo Centauro, e cuius libro — si fuit — ne syllaba quidem in Hippiatricis permansit²⁾? quo modo fieri potuit, ut Vegetius auctorum illorum Graecorum eloquentiae inopiam ac sermonis vilitatem tamquam Latinorum acerrime castigaret ac reprehenderet?

Nunc vero res aperta et dilucida est. etenim in codice Monacensi exstat — quamvis temporum iniuriis foedissime vexata — de qua Vegetius loquitur compilatio, in qua Chironis Apsyrti aliorum mulomedicorum libri epitomati et in unum conflati et in Latinum sermonem rudissimum versi hodie leguntur. quo fit, ut quos Vegetius ex Chironis libro affert locos³⁾, in Mulomedicina inveniantur: cf. Vegetii I 17, 16 cum § 199 sq. (812) infra; Veg. VI 14, 1 cum § 902; Veg. VI 27, 6 cum § 534 et 802. desunt quidem compositiones Chironianae, quae apud Vegetium VI 8, 1 et VI 13, 2 occurrunt. unde efficitur Mulomedicinam non integram ad nos pervenisse. quae Vegetius II 10, 5 ex Apsyrtō se mutuatum esse dicit, ea in Mulomedicina § 157 reperimus. at frustra in Mulomedicina quaesivi quinque medicamentorum confectiones pusillas, quas Vegetius in sexto libro ex Apsyrtō profert.⁴⁾ perierunt ergo in codice Monacensi.

1) Cf. annotationem Schneideri ad. ll. in commentario Vegetii p. 24.

2) Vide infra p. XVI ann. 2.

3) Veg. VI 13, 4 compositionem pulveris quadrigarii ex Apsyrtō profert: diversam praebet Mulomedicina § 820 et 842 (cf. 827). Veg. VI 14, 5 compositiones caustici, VI 22, 1 anacollematis, VI 27, 1 sq. duorum collyriorum desiderantur in Mulomedicina § 902 sq., 912 sq., 929 sq.

4) Utor editione Vegeti, quam curavit J. G. Schneider, quae adhuc est optima, quamquam vir ille doctissimus operis Vegetiani non recte libros sex pro quattuor codicum et Gesneri constituit.

Neque id mirum videtur, quoniam compositiones medicamentorum prae ceteris partibus operum apud utrumque testem pessime aetatem tulerunt. at Vegetius (paucis iis locis exceptis, in quibus Pelagonius cum Chirone et Apsyrto quater coniungitur¹⁾), ex quibus scriptoribus hauserit, non prodidit. immo affirmat parum accurate et bucca plena se ex 'diversis' vel 'multis' vel 'omnibus auctoribus enucleata collegisse.'²⁾ quid quod Mulomedicina detecta cognoscitur eum, Pelagoniana si detrahas, sua inde fere omnia impudenter deprompsisse? sane retraxit Mulomedicinam ita, ut squalorem sermonis diligenter abstergeret et prae Chirone latino velut alter Cicero esse videatur: materiam vero uberrimam et ordinem rerum a Chirone olim constitutum aut mordicus tenuit aut in peius mutavit.³⁾ quae cum ita sint, Vegetium compilatorem vilis-

1) Apparet Pelagonius inter Chironem et Apsyrto Veg. VI 13, 3; 14, 2; 27, 3; cum Chirone solo Veg. I 17, 16.

2) 'Diversi auctores' Veg. II 36, 2; III 27, 1; IV praef. 2; VI 27, 8. 'universi' I praef. 6, cf. supra. 'omnes' I 17, 6. 'multi' III 8, 1 VI 7, 5. 'plurimi' I 17, 4. plerumque relegat Vegetius in 'auctores' (aliquanti—alii).

3) Hoc in universum dici potest singularum partium ordine apud utrumque qui est multifariam perturbatus non respecto. uterque primo amplectitur passiones 'quaecumque plus iumentis periculi inferre consueverunt et difficilioribus obscurioribusque indigent curis' (Veg. II 1), cf. Mulom. lib. III 1—8 (§ 115—255 infra). deinde uterque sequitur 'ordinem a natura datum a vertice usque ad ungulas' (Veg. II 36, 2), cf. infra § 256—519. initio vero operis Chiron, antequam ad morbos interiorum partium corporis venit, chirurgiam tractat ita, ut a detractio sanguinis et ustione incipiat, cf. infra § 2—55. at Vegetius agit primo loco de malleo morbo I 1—20, deinde de minutione sanguinis et cauterio I 21—28. redit initio libri II, quem fingit Schneider, ad morbos graviores intestini corporis, ad quos malleus pertinet. deinde lib. III aegritudines capitis tractaturus III 13 ad chirurgiam venit, de qua usque ad finem libri III agit. tum libro IV de morbis bouum cum dixerit 'cedens familiarium honestissimae voluntati', librum V ad lib. III annectit et in ceteris fere cum Chirone consentit. ordinem rerum a Vegetio perturbatum esse vides. quid quod exordium totius operis in Mulomedicina suo loco servatum (infra § 2)

simum iure appellare licet. neque dubium, quin Vegetius, quam non sui iuris esset, celare studuerit, cum Chironem loco allato gravissime increparet, quod omnia apud istum indigesta et confusa essent. pretium autem enorme multarum potionum Chironianarum ideo reprehendit, ne coactus sit Mulomedicinam usque ad umbilicum revolvere, quandoquidem ipse talibus medicamentis non parcit.¹⁾

Quam non ignoraverit Vegetius libros mulomedicorum, quorum omnibus temporibus ingens fuit numerus²⁾, vel inde cognoscitur, quod in prooemio allato Chironi et Apsyrto Pelagonium et Columellam solos comites adiungit³⁾

apud Vegetium in medio libro primo (I 21) apparet? Vegetio 'mulomedicinae commentarios ordinante' (IV 1) non solum 'amicorum querelam accepti operis continuationem suspendisse' iure contendemus. quod Chironi confusionem vitio vertit, hoc in ipsum recidit.

1) Veg. VI 7, 4 'nunc decursis omnibus, quae huius artis doctrina poscebat, ad compositiones necessariarum potionum medicamentorumque descendemus, ex quibus explorata congegissimus et ea quae non tam ad utilitatem curandi quam ob caritatem emendi mulomedicorum cupiditas inflaverat, submovimus. confectiones, ut dictum est, medicaminum proferemus electas ex auctoribus multis et et experimentis manifestissimis approbatas.' quae secuntur medicamentorum compositiones partim iam in praecedentibus libris prolatae sunt, partim tanto pretio stant, ut iure Vegetio ipsi probro vertas, quae 'auctoribus multis', id est Chironi (I praef. 4) crimini dedit. anhelantem audis scriptorem ad metam aegre pervenientem VI 27, 8 'licet parva et prope nulla de his, quae diversi auctores retulerunt, praeteriisse doceam, tamen quaecunque videbuntur probata conscripsimus. verum ne longior liber confusionem magis legentibus quam instructionem videretur afferre, modum plenum credimus faciendum', quibus opus ex improvviso finitur a Vegetio.

2) Cf. Aristot. h. a. VIII 24; Varro rr. II 7, 16. in Hippiatricis, quae vocantur, librorum quinquaginta fere mulomedicorum servatae sunt reliquiae.

3) Columella, quippe qui rr. VI 30—35 brevissime et parum diligenter de morbis equorum egerit, in numero veterinariorum minime referendus erat. nec Vegetius curis boum exceptis (IV 1—25) quidquam ex eo mutuatus est. dein-

et ipsum Pelagonium iniuria vituperat, sicut ex libro Pelagonii servato apparet.¹⁾

III. Mulomedicinam fere anno 400 p. Chr. compositam esse persuasum habeo. nam Apsyrtus librum de re veterinaria graecum divulgavit post annum 334²⁾, Vegetius autem floruit intra annos 383—450³⁾, Pelagonius vero, qui scripsit post annum 350⁴⁾, Mulomedicinam nondum novit.⁵⁾ quam aut saeculo quarto exeunte aut ineunte quinto compositam esse censebimus.

Cuius qui fuerit status genuinus, ex §§ 115—163 et 266—306 perspicitur, ubi particulis multis lemmata auctorum, ex quibus haustae sint, praescribuntur. occurrunt autem praeter Chironem et Apsyrtum Sotio, Poly-

de iure mireris, quod a Vegetio cum Pelagonio multo iuniore copulatur, tamquam et ipse 'proxima aetate' floruerit.

1) Ihmius in editione Pelagonii p. 19 sq. 'ea quae Vegetius praef. § 3 vituperat Pelagonium omissis signis causisque morborum tam magnae rei fundamenta neglexisse iure miraberis, ita ut aut iniuste eum iudicare aut mutilo exemplari usum esse statuendum sit.' hoc minus probabile quam illud videtur, cum Vegetius 'proxima aetate' post Pelagonium scripserit neque eum in Mulomedicina epitomatum invenerit, in Chironem autem et ipsum vehementius iusto invehitur, ne cognosci possit, quantum ex illo mutuatus sit. Ihmius in calce editionis p. 240 sq. conguessit locos, quos a Vegetio ex Pelagonio exscriptos esse putavit. nunc Mulomedicina Monacensi divulgata examinandum erit, ubi uterque ex eodem fonte hauserit.

2) Cf. supra p. VIII.

3) Auctorem Epitomae rei militaris etiam Artem Veterinariam composuisse hodie inter omnes constat. tempus vero, quo Epitoma edita sit, viri docti frustra adhuc accuratius definire conati sunt.

4) Cf. Pelagonius ed. Ihm p. 16.

5) Nam Pelagonius nonnulla Apsyrti capita aliter vertit atque in Mulomedicina leguntur, cf. e. g. infra § 451 sq. eas vero Mulomedicinae particulas, quas etiam apud Pelagonium legimus, aut ex eodem fonte haustas aut interpolatas esse puto. accedit, quod Vegetius et ipse Pelagonium a Chirone et Apsyрто tamquam proprium et peculiarem scriptorem distinxit.

cletus, Farnax scriptores.¹⁾ cum Apsyrti nomen recte ascriptum esse ex Vegetio semel, ex Hippiatricis bis probetur²⁾, etiam cetera nomina fide nostra digna sunt, praesertim cum Sotio scriptor in Geoponicis quoque occurrat. vix a vero aberrabimus, si tres illos viros aequales Apsyrti fuisse statuemus. qua re Sotionem nemo iam cum scriptoribus cognominibus et multo antiquioribus et clarioribus confundet.³⁾

At quid faciemus Centauro fabuloso? licetne in officinam impostoris introspicere? an opus quoddam anonymon, seu novicium seu cascum, ut commendarent discipulis, senis biformis nomine ornaverunt quarto p. Chr. saeculo mulomedici Graeci vel Latini? neutrum verum esse mihi persuadetur. sane Suidas, ut supra commemoravi, *Ἰππιατρικὸν βιβλίον* Chironi Centauro tribuit et homines barbari etiam 'de herbis' libros a Centauro

1) Chiron apparet quinquies: § 146, 148(= 152), 164, 344; in margine autem eius nomen additur quinquies: 239, 243, 244, 245, 256. Apsyrtus quater: 157, 161, 266, 303. Sotio octies: 132, 134, 137, 138, 270, 284, 290, 292; semel in margine 269. Polycletus octies: 125, 126, 127, 129, 131, 274, 288, 306. Pharnax vel ut in codice legitur Farnax, id est *Φαρνάκης* (an scribendum est *Φάρμαξ*, a *φάρμακον* derivatum?) sexies: 122, 124, 160, 268, 273, 275.

2) Cf. § 161 et Hipp. p. 39, 19; § 303 et Hipp. p. 98; § 157 et Veg. II 10, 5.

3) Zeller, Phil. d. Griech. II, 2^a p. 931 ann. 3 'Was für ein Sotio der in den Geoponica häufig citierte ist, lässt sich nicht sagen; der Vf. der *διαδοχή* keinenfalls.' Gemoll, Untersuchungen über die . . Geoponica, p. 199 'so ist dieser Name eine Fälschung des Sammlers.' parvi sane refert Sotionem in ascriptionibus Geoponicorum duodetriginta auctorem appellari; at in ipso textu quinquies laudatur: Geop. XII 29, 1 de porris agit; V 9, 9 suadet, ut vitem cedria illinamus; V 10, 4 (= I 13, 2) de illunibus diebus; V 10, 3 quando vites plantandae sint; VII 6, 5 quando vinum transfundendum sit. rei rusticae scriptorem de mulomedicina egisse consentaneum est. quare fortasse non plane abicienda sunt lemmata Geop. VII 7 et 12, quibus Sotioni capita duo 'de boum cura', quae equorum curae simillima fuit, attribuuntur; cf. infra p. 80, 22 'Sotionis aliter de capitis dolore, si fuerit. et hoc circa boves fieri solet.'

‘magistro Apulei’ exaratos esse fingeant¹⁾, sed et Vegetius Chironem veterinarium tamquam verum scriptorem aut suae aut non ita remotae aetatis laudat²⁾, et Mulomedicinae indoles vel obiter examinanti apparet nobis non cum falsario quodam rem esse sed cum mulomedico disciplinae peritissimo. neque per se admodum probabile videtur librum nescio quem subditivum cum libris Apsyrti aliorum arte copulatum et in Latinam linguam conversum esse. immo etiam in lemmatibus § 146 et 148 Chiron ita apparet, ut in eodem capite alii, quos supra annotavi, auctores de eodem morbo loquentes inducantur. est autem illa Mulomedicinae pars, quam melius ceteris aetatem tulisse iam dixi.³⁾ Chironem autem ubique Centaurum cognominatum esse nemo mirabitur, qui incredibilem inscitiam eius hominis vel eorum homuncionum consideraverit, qui medio aevo Mulomedicinam, quae iam tum foedissimis sordibus obruta erat, fere totam impudentissime interpolaverunt et retractaverunt. qui cum ignorarent

1) Cf. Rose, *Anecdota Graeca et Graecolatina* II 122.

2) Sane legimus apud Vegetium ed. Schneider I 17, 16 (cf. infra § 199) ‘Chiron vero Centaurus praeter alias compositiones’ eqs. sed Ernestus Lommatszsch me docuit in codicibus Vegeti melioribus ‘Centaurus’ non addi. medio aevo ergo interpolatum est.

3) In qua parte Chironem minus quam ceteros scriptores expilatum esse memoria dignum iudico. imprimis hoc cognoscitur II 1 (§ 115—146), ubi Sotioni dimidia fere pars capitis debetur (96 lineae); Apsyрто fere quinta (54 lineae; nam § 115—120 et § 123 nomen eius supplendum); Polycleto circiter sexta (40 lineae); Chironi vero pars duodevicesima (14 lineae); quo unus inferior est Farnax, qui partem vicesimam quintam (10 lineas) suppeditat: cf. etiam § 266—306, ubi Sotion, Polycletus, Farnax in prima acie consistunt. unde si quid concludere licet de fontibus ceterarum partium Mulomedicinae genuinae, praeter Chironem et Apsyrtum tres illi scriptores multo magis adhibiti erant, quam hodie intellegere possumus, quandoquidem alibi nunc unius plerumque scriptoris anonymi sententiam audimus prolatam, non quinque scriptorum praecepta partim valde inter se repugnantia partim eadem, omnia vero uno filo sarta.

Chironem mulomedicum nisi Centaurum, non modo cognomen addiderunt, sed totam Mulomedicinam ab eo scriptam opinati nomen eius iniuria intruserunt, ubi alium auctorem exscriptum esse nobis licet ostendere. apud Suidam autem culpa epitomatoris Hesychiani, qui nono p. Chr. saeculo fuit, Chiron Centaurus et Chiron mulomedicus in unum conflati sunt.¹⁾

In titulo vero Mulomedicinae praeter Chironem Apsyrtum unum a compilatore Latino nominatum esse ex Vegetio et ex subscriptione libri noni, ut supra commemoravi, comperimus, quamquam Sotionis Farnacis Polycleti excerpta iisdem saeptis contenta esse Vegetius docet, quippe qui excerpta illa cum excerptis Chironis et Apsyrti mixta legerit in Mulomedicina eodem loco, quo hodie ea legimus. nec mirum ceterorum scriptorum nomina in fronte Mulomedicinae deesse, quandoquidem Chiron et Apsyrtus, veterinarii facile clarissimi, iure principem locum obtinebant²⁾, nec quinque auctores in

1) Id quod didici a Georgio Wentzel, viro doctissimo, sicut grato profiteor animo. epitomatoris ergo sunt etiam extrema verba διὸ καὶ Κένταυρος ὀνομάσθη, cf. supra p. VIII ann. 1. nescio igitur, an etiam Astrampsychus ille, qui librum de asinorum curatione scripsit, distinguendus sit a mago cognomine, quem de somniorum interpretatione egisse dicebant. Suidas quidem s. v. Ἀ. δὲ βιβλίον ἰατρικὸν εἰς ὄνων θεραπείαν πεποίηκε καὶ Ὀνειροκριτικόν.

2) Inquirendum erit, num vinculo quodam Chiron et Apsyrtus inter se coniuncti sint et uter antiquior esse videatur. memoria dignum est, quod mallei morbi, quo nullus equis perniciosior est, quem nostrates 'Rotzkrankheit' vocant, Apsyrtus § 344 (Chironis lemma ibi falsum est) quattuor genera distinguit, Chiron vero § 168 septem. quae in Mulomedicina § 566 de cervice eiecta sananda praecipuntur ('fascia tenuem . . . imponito, supra eo alligato' eqs.) Apsyrtus perversa esse ait Hipp. 81, 1 (ἐν οἷς τινες ἐπιδέσμοις χρώμενοι . . . οὐδὲν ἀγαθὸν ποιοῦσιν), cf. Schneideri ad Veget. III 41 annotationem. nec minus inter se repugnant Mulomedicinae § 460 de stranguria sananda (p. 152, 10 'demittito brachium in anum . . . et reversato . . . vesicam') et Apsyrti Hipp. 111, 18 (οὐκ ἀληθεύουσιν δέ τινες . . . λέγοντες διορθῶσαι δεῖν τὴν κύστιν καὶ καθιδᾶσι τὴν

inscriptione una procedere poterant. quid quod nescimus, an praeter eos aliis mulomedicis Graecis occurramus in Mulomedicina?¹⁾

Quae a quo composita sit interrogantibus offert sese § 976 in subscriptione libri decimi, qui est ultimus, 'Claudius Hermeros veterinarius.'²⁾ est quidem ceteroquin ignotus, sed et nomen homine anno 400 p. Chr. vivente haud indignum est³⁾, et legitur eo loco, quo Mulomedicinae latinae auctorem appellari consentaneum est. qui num

χείρα διὰ τῆς ἑδρας κτλ.), quae exscripsit Pelagonius § 146, vide Schneideri ad Veg. V 14, 6 et II 23. Apsyrtus ergo cum Chironis sententias ll. aperte impugnet, post eum floruisse iudicandus est. Hipp. 7, 21 particula quaedam septem lineas complexa inscripta est *Εὐμήλου ἥτοι Χείρωνος*, quam ita interpretari licet, ut Eumelus particulam ex Chirone petiverit. id quod si verum est, cum Eumelus saepius ab Apsyрто laudetur, Chiron Apsyрто aliquanto antiquior fuit. at frustra particulam illam in Mulomedicina quaesivi. praetera in codice Milleri p. 72 νξ' caput inscriptum est *Ἀλεξίππου πρὸς πᾶσαν βῆχα Χειρώνειον*. ibidem p. 100 χηα' Hierocles in epigrammate de medicamento quodam contra serpentis morsum ait ὃ Χείρων τοῦτό σε πᾶς ἔλαθεν; ex utroque loco nihil de Chirone Mulomedicinae colligam.

1) Cf. infra ad § 416 (Agathotychus); 498 (Eumelus); 584 (Hieronymus Libycus); 762 (Eumelus). sane auctorum eorum capita, quae in Hippiatricis servata sunt, non ita cum Mulomedicina consentiunt, ut ipsa versa esse constet. ceterum ubicunque Mulomedicina et Hippiatrica congruunt, unus Apsyrtus subest, id quod semel moneo.

2) Perperam editores catalogi Monacensis 'Hemerii' et Thomasius 'Cl. Hermerotis' dixerunt, cf. supra p. VII ann. 1. videlicet Claudius Hermeros (i. e. *Ἑμερος* vel *Ἑμέρω*), libertus quidam Graecus, in gentem Claudiam receptus est.

3) Ihnius ab editoribus catalogi Monacensis deceptus (cf. ann. 1) putavit (in editione Pelagonii p. 17, 4) auctorem Mulomedicinae non diversum esse a mulomedico, cui nomen Emeritus fuit, quem Pelagonius nonies affert, cum in Hippiatricis Graecis idem bis *Ἡμέριος* appelletur. at non dubium, quin etiam hic (Hipp. p. 31, 16 coll. Pelag. 72; Hipp. p. 140, 1), *Ἑμέριος* legendum sit. neque ex particulis Emeriti a Pelagonio servatis comprobari licet eundem scriptorum in codice Monacensi significari. etenim nulla refert, quod medicamentum quoddam Emeriti (Pelag. 495) infra § 907 fere refert, cum in

re vera fuerit — quanquam id verisimillimum esse iudico — tamen propterea non utique certum esse iudico, quod in extrema parte Mulomedicinae omnia mista ac confusa sunt et opus antea in medio libro nono § 945 olim finitum esse perspicuum est.¹⁾ at pannorum, qui assuuntur 946 sqq., sartorem nominari quis credet? accuratius autem inquirendum erit, ubi in ipsa Mulomedicina Hermero, quem puto, occurramus, qui a retractatore isto stupido, cui librorum et capitum digestionem hodiernam debemus, distinguendus est.²⁾

IV. Si qui forte erunt, qui manus vilissimo corpori admovere non horreant, interrogabunt, quid inde novi

ceteris inter se discrepent. praeterea Emeritus antiquior fuit Pelagonio, Hermeros iunior, cf. infra ad § 450.

1) § 946 sqq. secuntur particulae nonnullae 'de bubus, ovibus et suibus', quibus praefixum est *τηλαυγὲς πρόσωπον* exordium Columellae de bubus solis dicturi (lib. VI). § 959 rem ad umbilicum perductam esse indicatur verbis 'iam de omnibus quadrupedis medicinam demonstrasse sufficit.' sed praeter expectationem 960 pergitur 'incipiam de colliria (*leg.* coloribus) iumentorum et qualitates colliriorum.' et iure mireris undecim lineis post libro nono finem imponi. liber decimus, qui anectitur, ex paucis atque variis frustulis constat, quem 976 perfectum esse nesciremus, nisi subscriptionem Hermeri ibi legeremus. 977—980 exaratis librarius annotat 'hic iterum explicat finem operis.' 981 praefatio nova valde corrupta apparet, cui 982—998 haud bene respondent. denique in ultimo fine 998 librarius, postquam archetypum fideliter cum pulvisculo describit, ut ultima capita satis manca et confusa excusaret, subscripsit 'nichil fuit plus in exemplari sed finis voluminis huius fuit in carta 3^a antecedenti.' quibus verbis nos ad § 976 relegari puto.

2) Libros in opere genuino aliter constitutos fuisse compluribus evincitur argumentis. ac primum quidem offendit, quod libri inter se nimis quam discrepant, ambitum eorum si examinemus, sicut ex tabula insequenti cognoscitur, in qua paginas Teubnerianas, quas libri singuli continent, in conspectu posui: I 16 pag., II 15 pp., III 50 pp., IV 30 pp., V 28 pp., VI 13 pp., VII 43 pp., VIII 9 pp., IX 36 pp., X 4 pp. argumenta autem si respicimus, non divelli poterant lib. I a lib. II (§ 55), aut lib. III a lib. IV (§ 296). deinde libros VI et VII (§ 522—740), qui ad chirurgiam spectent, iure cum I et II

discamus de sermone Latino rustico, quo usi sint muliones circa annum 400 p. Chr. n.? quos lectores benevolos rogo, ut indices editionis meae adiunctos adeant locupletissimos, in quibus omnia, quae alicuius momenti esse videbantur, sub conspectu posui. indicibus autem ut recte utantur velim perpendant, quanta fides codicis Monacensis librario in universum habenda sit, cuius artem celerime ex tabula phototypa calci editionis adiecta cognoscimus. expressus autem est in tabula finis libri primi Mulomedicinae cum subscriptione et cum quatuor lineis indicis libri secundi, id est infra p. 18, 28—21, 1. numeros capitum Vegetianorum, quae respondent particulis singulis Mulomedicinae, in sinistro margine duarum columnarum, ut

coniungas. libro V enim peracto (§ 519) res ita ad finem ducta est, ut exspectemus statim 'dinamidia', quae vocantur (p. 20, 17), secutura esse appendicis loco. tamen cave putes lib. VI sqq. a retractatore aliunde assutos esse operi genuino, cui non pauca capita eorum librorum vindicantur testimoniis Vegetii atque Hippiatricorum. atque farraginem plurimorum medicamentorum, qualem congestam legimus in lib. IX § 785—976, 'in fine' operis Chironiani fuisse Vegetius diserte confirmat. mancam et perturbatam esse Mulomedicinam etiam inde cognoscitur, quod frustra plerumque eos locos indagamus, ad quos a scriptore delegamur. plane repugnat cum librorum ordine hodie constituto, quod VII 80 § 701 (p. 220, 19) legimus 'ceteras passiones et curas totius corporis in quinto libro demonstravi (demonstrabis *trad.*)' capita genuini operis quanta fuerint, perspicimus ex III 1 § 115—228. etiam alibi ex compluribus frustulis unum caput genuinum consuere licet, velut I 2—9 § 16—26 (cf. p. 8, 29.) III 12—16 § 266—274; III 19—23 § 284—296. eidem homuncioni, qui libros constituit et capita saepe plane inepte dissecuit (cf. e. g. p. 15, 4; p. 235 sqq.), indices capitum primis octo libris praefixi debentur. quos qua stultitia composuerit, ut cognoscas, conferas velim e. g. inscriptionem 'de diligentia equorum' p. 231, 2 cum p. 232, 9. eundem operis retractatorem in proemiis libri sexti p. 171, 11 et libri octavi p. 232, 9 loquentem deprehendimus. at initio Mulomedicinae p. 4, 12 auctor genuinus prodit. interdum etiam Apsyrtus primam indutus est personam, ut ex Hippiatricis intellegimus, cf. p. 107, 4; 132, 8; p. 148, 1. sed haec quaestio altioris indaginis est.

solet, plumbo ascripsit Guilelmus Meyer, Mulomedicinae editorem haud mediocriter sublevans. scriptura codicis satis aequalis est, sed lectu difficilior non solum propter syllabarum compendia permulta, sed quod nonnullas litterulas velut *st* et *sc*, *m* et *in* vel *ni* aegre discernas.

Rudissima autem est orthographia librarii et saeculo XV prorsus digna. confundit persaepe litteras vocales inter se, imprimis *a* et *e*, *e* et *i*, *i* vel *o* et *u*. *u* et *v* et *w* promiscue exarat. haud distinguit plerumque *ae* et *æ* et *e*. pro *i* crebro *y* apparet. *h* modo addit, modo omittit. permiscet *b* et *v*, *c* et *g*, *d* et *t*, *r* et *l*, has litteras perperam pronuntians. quo etiam fit, ut consonantes vel potius liquidas, quas vocamus, frequenter falso geminet aut pro geminatis unicam litteram ponat et ante *ia*, *ie*, *io*, *iu* pro *t* constanter *c* scribat. passim vero similibus apicibus litterarum deceptus permutat: *c* et *t*, *c* et *e*, *c* et *r*, *t* et *r*, *cl* et *d*, *m* et *in* vel *ni*, *n* et *u*, ut graviora hic referam. at prae ceteris *t* detrimentum fecit, pro qua aliae litterae fere omnes leguntur. quare archetypum codicis non antiquiorem saeculo XIII fuisse puto, a quo tempore *t* litterula minus clare exarata sit. *m* et *n*, quae linea transversa supra scripturam significantur, haud raro omittuntur, interdum stolide inculcantur. de aliis compendiis, quae apparent in codice, cum sint volgaria, non est, quod dicam, nisi quod *p* = *per* (*por*, *par*), *p̄* = *prae* (*pre*), *p̄* = *pro* aut *pondo* significant. aut (*â*) et *autem* (*aut* vel *at*), *simul* (*sil'*) et *similiter* (*sit*) ubique permista videmus.

Praepositiones cum vocibus, ad quas pertinent, coniungi, in verbis compositis vero a simplici verbo separari solent. neque raro librarius voces male dissecuit et syllabas vel litterulas divulsas vocibus antecedentibus aut insequentibus agglutinavit et horrenda verborum monstra finxit. saepissime autem litteras vel syllabas vel voces totas transiluit aut inepte *διττως* scripsit aut transposuit nec pauca stolide interpolavit. porro syllabas finales et in declinatione et in coniugatione usque quaque conturbat,

ut saepe nesciamus, qua ratione verba inter se iungamus, praesertim cum scriba sententias non distinxerit. neque parvas molestias perpetua casuum et generum commixtio legentibus adfert. magna vero pars Mulomedicinae ita corrupta aetatem tulit, ut, ceteri testes (Vegetius, Hippia-trica, Pelagonius, Columella) plerumque sane nobis auxilantes ubi deficient, Oedipo opus sit, qui biformis senis, dis si placet, aenigmata solvat. immo saepissime puerum balbutientem audire nobis videmur: verba compagine quavis sententiae soluta, membra disiecta et iteratione conglomerata, fetus scribarum barbarorum mediæ aevi putidissimos — quis cloacam pestilentem detergebit?

At illuviem immensam qui sollerter et pro virili parte egerere studebit, ei periculum imminet, ne quae sermonis Latini rustici propria sint, in purgandi ardore tamquam commenta librariorum mediæ aevi interdum iniuria semoveat et tollat. etenim examinantibus nobis eas Mulomedicinae partes, quae satis bene in universum aetatem tulerint, dubium esse non postet, quin opus genuinum ab homuncione rudissimo et prorsus agresti conditum sit, quem eloquentiae inopia ac sermonis ipsius vilitate sordescere Vegetius suo iure dixit. quis autem hodie praefracte definiat, quid mulioni semiraso 400 p. Chr. florenti condonare debeamus? nebulonis vero illius inscitiam puerilem vel inde cognoscas, quod quae dixit Apsyrtus καὶ τοῦτο δὲ ἐκ τῶν Γεωργικῶν Μάγανος τοῦ Καρχηδονίου εὑρίηται vertit per 'et hoc quod a rusticis magis inventum est, non praetermittamus, quod appellant ostium charcedonium', cf. infra p. 146 21.

Quae cum ita essent, mihi persuasi unice verum esse verborum contextum quamvis sordidissima barbarie infuscatum in universum intactum relinquere, nisi ubi putabam me verba depravata et sensu carentia in pristinum statum restituere posse. at cum non ignorarem fore ut vel doctissimus quisque insanum quantum barbarismis cuiusvis generis futilibus torqueretur, eorum quoque non paucos abieci. quorum mole ne adnotationes obruerem,

plerosque tacite sustuli, de quibus nunc agam, quandoquidem — ut scriptores rei rusticae aiunt — stercorem congestio locum suum tenere debet.

Atque saepe occurrunt monstra ex verbis dilaceratis et male conglutinatissimis orta, quae omnia induxi. nescio vero an haec memoria digna sint:

ilinigomen fragmastro fuscoli *pro* ilingon enfragma
strofus coli 62 15

rene sana colema *pro* renes anacollema 155 26

arridas in tassis *pro* arida sintessiss (i. e. σύντηξις)
47 10

quo demorigia *pro* quod emorigia (i. e. ἀμωρηγία) 44 27

protocommios emisse *pro* protocomio semisse 83 22

qui dum oris *pro* quid umoris 184 13

caldaver venarum *pro* calda vervenarum 161 26

iocine reumor *pro* iocinere umor 48 23

infundit operos *pro* infundito per os 159 1

sed et *pro* sedet et invicem saepius

mensuri saticis *pro* mensuris Atticis 109 20

ruptione momenti *pro* ruptionem omenti 65 14

eviriet uret *pro* evirietur et 74 19

superari dum *pro* super aridum 225 16

fortiores se *pro* fortior esse 111 2

quae res *pro* quaeres 190 2

quia ut *pro* qui aut 225 12

quia quam *pro* qui aquam 69 10

irinillirica saepe *pro* irin Illirica.

Praepositiones meo arbitratu cum insequentibus vocibus coniunxi, velut scripsi:

supervenam *pro* super venam 215 2

supragambam *pro* supra gambam 17 21

subilia *pro* sub ilia 152 15.

Sescenties autem praepositiones a substantivis, quae inde pendent, segregavi.

Orthographiae barbarae rationem non stare posse vel inde elucet, quod librarius praeter soloecas verborum

formas passim utitur probis et rectis formis, quas ab illis iniuria depulsas esse censebimus.

Vix est quod dicam permultis locis *e* pro *ae* exarari, saepissime in syllabis finalibus vocum primae declinationis, deinde in *sepe* et *hec*.

Neque raro *y* pro *i* scripsit:

A in verbis graecis:

annacolyma 26 21 28 2 Chyronium 219 4 chy-
rurgiam 21 21 chyrurgia 21 22 coelyaco 130 2 133 26
coelyacum *ib.* dyastima *passim* epylampadium 213 27
epyploce 13 3 yctero 89 28 ydiotae 62 12 lychene
57 16 perytoneum 123 20 synapem 264 13 tysane
passim.

B in verbis latinis:

cybum 169 10 cybo 181 25 cybaria 172 17 cy-
catrix 23 22 34 15 cycatricis 174 20 cyrros 193 13
hy (= hi) *passim* hyems 128 29 yems 81 6 192 19
yemis 219 10 yeme 80 30 195 14 hyberno 182, 23
208 27 213 15 230 27 yemalis 289 25 hylarem 55 25
yrcino 203 4 yrcinum 203 7 210 25 hyrundinis 248 11
yrundinum 98 1 yrundininis 98 2 ydeo 148 24 ydo-
neus 232 24 ylia *passim* ylicis 133 23 yris 297 20
yталos 283 14 yталici 272 32, 34 273 7 yталice 272 34
yталicum 272 8 273 10 274 20 scyllam 163 12 239 7
sydore 101 12 tybia 18 7 tyliagineis 192 7.

Vides in *hiems*, *hiemalis*, *hircinus* *h* iniuria omissam esse, quibus accedit *edinum* p. 61 9 pro *haedinum*.

Frequenter male adspiravit:

habundare *passim* habundatione 90 12

herbum *pro* ervum *ubique*

honera 47 5 207 4 honerum 118 27 honerant 205 22
honeratio 9 18 honeratione 48 14

adhures 16 24 135 20 adhuratur 263 3 adhustionem
19 21

cohyre 31 30 quohire 32 2 (cf. p. XXV) trahicere

passim adhypem 32 30 michi *passim* nichil *passim*
 Chimolea *vel* Chymolea *passim* chyprisinam 268 32
 lichynio lintheolus *passim* thaurus *et* thaurinus *passim*
 arthemisiae 271 6 cathaplasman 179 26 cathinum
 285 2.

Secuntur consonantes perperam geminatae:

arrida 47 10 addicies 252 19 adferret (*pro* affe-
 ret) 106 24 Affram 266 16 ammulii 73 13 attra-
 mentum 277 17 280 28 bettae 150 16 climmate
 67 19 colliculos 75 1 commedet *passim* commedere
 90 7 discuttit 68 27 excuttit 132 5 percuttit 87 24
 intollerabilem 67 30 pilligerare 182 11 protocommio
 83 22 sallacem 237 20 tummum 124 8

Consonantes non geminatae:

efugandum 52 16 aggravatione 69 27 alevabit
 78 5 aligatura *vel* a ligatura *passim* anacolina *pas-*
sim anacolema 155 26 colidendo 67 6 destilaverit
 176 19 facilime 72 10 108 9 malonibus 21 20 ovi-
 lum 255 4 palidi 132 1, 3 suili 276 10 amonia-
 cum *passim* comeatur 228 16 consumabis 187 18;
 276 2 strema (στρέμμα) saepius instremare 11 24
 Britanica 271 7 Cl canales 286 23 cinamum *passim*
 silocinami 257 17 apendices 241 27 caparis 136 2
 feramentum 182 6 corumpo saepe veruculam 27 30
 brassicae 110 1 Aticus *passim* praemitet 189 20

Parum sibi constans fuit librarius in *co* — syllaba
 exaranda, pro qua interdum quo — scripsit. confudit
c et *qu*:

cocis 115 27 coces 258 18 265 14 271 8 deco-
 ces 259 28 concocet 117 12 coce 239 10 cocito
 18 22 98 2, 9 124 11 265 26 266 5, 8 273 30 deco-
 cito 22 17 252 31 *qu* pro *c*: quoques 246 2 dequo-
 ques 45 15 quoque 162 11 quo cito 79 5, 27
coactio: quoaccio 46 28 quoactionis 67 25 quo
 actione 66 18 quo actionibus 48 30 *qua* pro *coa*:
 quactionis 47 17 quactionem 48 10 quaactione 124 20

quagulatus 64 11, 16 quagulato 64 23 quagulatio
64 3.

coda (i. e. *cauda*): quo da 11 25 quoda 152 24
quodam 152 25.

coeo: quohyre 31 30 quohire 32 2, (cf. p. XXIII)
quoeuntur 278 24.

arcuare: arquaverit 36 15.

p male inculcavit more conclamato:

autumpnus *crebro* contempnere 174 25 229 29
sompnum *passim* (sopnum 85 2 et 68 4) corruptus et
corruptio *saepissime*.

Atque ut de *w* eiecta taceam, imprimenda curavi
ubique *fecla* (φένλη 'Weinsteinsalz') pro *feda* codicis,
hi et *his* pro *hii* et *hiis*, *perfrixit* et *perfrictio* pro *perfixit*
et *perfictio*, *ervum* pro *herbum*, *obturare* (*obturatio*, *prae-*
obturare, *praeobturatio*) pro *obdurare* eqs., *caput* pro *capud*,
de pro *di* saepius (sed non constanter) in verbis compo-
sitis, — *tio* (*tia*, *tie*, *tii*, *tiu*) pro — *cio* (*cia*, *cie*, *cii*, *ciu*)
velut in *racio*, *bricia* (i. e. *Bruttia*), *eciam*, *inicio* (i. e. *ini-*
tio), *Socio*, *elepanciotes*.

Densam hercle mendorum commemoratorum segetem
si circumspicis, iis tacite sublati quanto artioribus finibus
adnotationem criticam concludere licuerit, cognoscis,
quandoquidem plus trecenties illa subnotanda fuerunt.

Nunc vero de nonnullis barbarismis videamus, quos
e contextu quidem verborum eieci, sed excepto uno in
apparatu critico ubique notavi. ex quibus *ligua* pro *lingua*
imprimis memoria dignus est. etsi *ligua* fere ubique (id
est tricies) occurrit, *lingua* non apparet, ni fallor, nisi 97 11,
tamen illud explosi. nam librarius suo arbitrio *n* omittit
aut intrudit, ut penes nos iudicium sit, utram formam scri-
bamus. deinde vero in universum sic sentio: nulli verbi
cuiusdam formae barbarae, quamcumque in Mulomedicina
exaratam videmus, fidem habendam esse, si praeter eam
recta verbi forma et proba alias in codice Monacensi servata
exstat, cuius librarium omnia more barbarorum detorsisse,

nihil emendavisse pateat. quare accidit quoque, ut in particulis Mulomedicinae male habitis soloecae formae crebrius quam in bene servatis occurrant. eiusdem pro-sapiae atque *lingua* sunt *sagwis* (*sag^{is}*) pro *sanguis* et *sanguinis* item *saguilentus*, *saguineus*, *saguinare*, *iguen* pro *inguen*, *piguis* pro *pinguis*, *extiguo* pro *extinguo*, *reliquo* pro *relinquo*. quae omnia oblevi, de *sagwis* et de vocibus inde derivatis nil adnotans, quippe quae nimis crebro inveniantur. huc pertinet etiam *lipidus* pro *limpidus*, ut de iis vocibus taceam, in quibus librarius socors semel *n* aut *m* omisit, quas in apparatu critico attuli. *c* et *g* litterulas saepissime confundit. neque paucae voces sunt, in quibus mero arbitrio usus modo *c* modo *g* exaravit. tamen mihi persuadere non potui, ut has litteras plerumque inter se mutarem. etenim sunt, ubi dubitare liceat, utra scriptura homine rustico aetatis plumbeae magis digna sit. quam non sibi constiterit, vel inde cognoscas, quod modo *fricare* (*ad- con- in- per- prae-suf-*) modo *frigare* *eqs.*, modo *gamba* (*gambosus*) modo *camba*, modo *crassus* (*crassamen*, *crassitudo*), modo *grassus* posuit.

Quae cum ita sint, haud mirum est librarium in verbis graecis titubare. atque *claucus*, *claucoma*, *claucomaticus* quidem pro *γλαυκός κτλ.* ubique scripsit, haec autem variat (cf. ind. spec.): *amurga* (*ἀμοργή*) 103 16, *amurca alibi* *anacallidis* 87 6, *anagallidem* 87 8 *placa* 7 4 (*πληγή*), *plaga alibi* *pompolicis* (*πομφόλυξ*) 247 1, *pompholice* 276 4, *pumponice* 251 3, *pomfoliga* 275 19, *pompoliga* 278 25 *saccipeni* (*σαγαπήνου*) 261 2, *sacchipeni* 254 16, *sagapenum alibi* *tracantum* 72 31; 255 33 (*ex con.*), *dragantum vel tragentum alias* *traconita* 252 4; 253 3, *triconita* 256 12 28 257 [2] 8 273 18 [19], *tragonita* 253 13 [256 13], *trigonita saepius*

Verba latina:

acra (= *acris fem.*) *ubique*, *agra* 208 23 *bifurcium* 6 5 9 9, *bifurgium* 182 4 *adn. (eieci)* *caustigare* 67 16, *causticare alibi* *claudicare*, *clodicare*, *claudus*, *claudicatio*,

claudigo, clodigo *passim*, claudico 1944 *adn.* clodico 3426 *adn.* 205 29 *adn.* glodigine 186 10 fumicare 216 13 fumigatio 59 15 suffumigato 59 18 suffumigare 52 15 87 30 148 5 magri 67 25 emagrescere 56 25, *alias* macer macrescere emacrescere marcescere 115 4 margor(?) 169 7, (mergor *trad.*, scripsi marcor) peduclum 136 8, peduglossam 285 1 *adn.* (i. e. pediculosam) protrigare 70 12, protricare (tricare, intricare) *alibi* vermico 201 14, 17, vermigo 201 20 22 verruga 16 23, verruca (—cula) *alibi* tubergula 111 13, tubercula *alibi*.

V. Mulomedicinam dum in lucem emitto haesitans, difficultatibus crebro hercle insuperabilibus exantlandis quam non par fuerim, plane sentio atque percipio. sed una me sustentat consolatio, quod Franciscus Buecheler (*B*), magister dilectissimus, in verbis Chironis emendandis me tam egregie adiuvit, ut taediosi operis dimidiam partem eius esse iure dicam. tamquam sua esset editio, non modo emendationes eximias cuivis fere plagularum paginae aspersit, quas plerasque in verborum contextum recepi, sed etiam quid de meis coniecturis sentiret, annotavit; saepe retinuit me, ne verba tradita sine iusta causa vel nimis violenter mutarem; haud raro animum erexit, ne parum mihi fiderem. neque neglexit interpunctionem, quam vocamus, interdum valde perplexam, quippe quae in codice fere omnino desideretur.

Praeter Buechelerum de editione mea optime meriti sunt Carolus Hoppe et Otto Morgenstern (*M*) amici, quorum illum in indicibus conficiendis indefessum et candidum habui socium, hic qua solet accuratione singulari plagulas correxit et nonnullas emendationes suppeditavit. grato autem animo prosequor etiam Ernestum Lommatzsch (*L*) amicum, qui me de Vegeti codicibus instruxit, et Georgium Goetz, professorem clarissimum, qui me per litteras docuit Chironi ex Glossis fere nihil auxilii suppetere. neque dedignatus est primas plagulas inspicere Eduardus Woelfflinius (*W*), Thesauri Latini signifer. bibliopolam vero honestissimum omnia quae optabam libera-

lissime et promptissime fecisse etiam hoc loco grate testari iuvat.

Etsi verborum contextus autumnno anni 1899 typis expressus erat, adversa valetudine et munere scholastico impeditus sum, quominus indicibus conficiendis incumbens editionem prius publici iuris facerem. ita accidit, ut nunc non pauca habeam, quae aliter constituam atque feci, quae hic addam. horum autem omnium me in indicibus rationem habuisse scias.

Berolini mense Septembri 1901.

Punctis tribus interpositis indicavi in verborum contextu aliquid desiderari. crucem iis locis apposui, quibus unam duasve voces corruptas sagacioribus sanandas reliqui, cum de locis plane desperatis nihil omnino adnotarem. compendia ponderum et mensurarum — quae exprimenda curavi, sicut in codice traduntur — saepe inter se confusa, ut recte cognoscantur, praeter Hultschii librum Vegetii aliorum mulomedicorum locos laudatos quaeso adeas. *H* = Hippiatrica ed. Grynaeus Basileae 1537.

ADDENDA ET CORRIGENDA

p. 3 12 *commisso mutilatum ex conmissurarum* 15 4 . — 18 l. laccosae cf. 17 24 . 4 5 *recenter*: cf. *recens adv.* 18 30 . 5 28 l. *composicio*: *adiectiva in -icius Chironi in deliciis* . 6 10 *adn.* cludat *praebet etiam Gothanus Vegeti* . — 18 *imposito (= -us)* . — 21 *triobulum genuinum* cf. 84 11 . 7 8 *pro* cubet *nunc cum Woefflinio* *statues praefero* . 8 23 *observabimus ne eqs. stare non possunt: aut supplendum fere ne <hoc fiat si> in aut pro ne scribendum est si vel cum; de legitima 'coitum' cf. ind. verb.* . 10 7 *sic distinguendum*: suffraginem tegentes in ipsa gracilitate, inferius *eqs.* . 10 29 sq.: cf. 209 26 sq. . 11 5 *elimpida-* verit *intrans. fort. recte trad.* . 11 6 *post fieri pone virgulam* . 11 7 l. *ex quo calcaneo*: cf. 210 1 *auferes eum calcaneum ungulae* . 11 16 *fort. [in]stremmare, cf. ind. verb.* . 12 13 *dele virgulam post pedum* . 13 17 sq. l. *corroboratio poterit nervorum fieri, si tamen cura plenius rationabiliterque adhibetur* . 13 21 *post dominetur pono virgulam* . 13 28 *pro aestimo rectius existimo, cf. p. 308 . ib. l. etiamnunc aterapeutas 'bisher noch unheilbar'* . 14 7 l. *cap<it>ulis*: cf. 187 19; *recte autem trad. capulo* 26 12 . 14 21 *duritiam = duritiae, cf. lin. 28* . 14 22 *os-* sil[]aginis . 15 3 *adn. eluendo sine dubio verum* . 15 11 sqq. *collata cum p. 153 20 sq. gravissime corrupta misereque truncata et interpolata, quomodo olim fere fuerint, ex Hipp. 228 16 sq. cognoscitur*:

H. 228 16 πυρετοῦ (πυρέττοντος?)
τὴν καὶ οὖν δεῖ ποιεῖσθαι ἀπὸ
τῆς κεφαλῆς παρ' ἐκάτερα τῆς
λοφιάς ῥάβδους μακρὰς παρὰ
τὴν χεῖρα προστιθέντας ἐναλ-
λάξ γόμφους ὀρθοῦς ῥαβδο-
ειδεῖς μέχρις τῆς ἐκφύσεως τῶν
ὤμων. ἡγεμονικῆς γὰρ ὑπαρ-
χούσης ἐν τῷ σώματι αὐτῆς
καὶ μὴ κρατουμένης ὑπὸ τοῦ
πάθους οὐ διαφωνήσει τὸ
ζῶον.

<febricitanti?> ustio autem a
capite (accipiet trad.) debet
fieri a cervice pro <utraq-
ue parte?> virgas longas secus
scapulas. . . .

puncta inter virga(s)

usque ad lumbos.

caput enim principale est inter
omnia membra corporis. quod
cum non continetur a morbo,
nullum periculum patitur iu-
mentum. . .

καὶ τῶν ὀπισθοτονικῶν δὲ δεῖ
καίειν τοὺς αὐτοὺς τόπους
οὕτως. ἀντισπᾶται γὰρ τὸ
πάθος.

τὸν δὲ νεφριτικὸν καύσομεν
κατὰ τὸν σύνδεσμον τῶν ἰσ-
χίων καὶ τῆς κύστεως γόμφοις
ὀρθίοις μὴ πλείοσιν εἰκοσιτεσ-
σάρων παρ' ἐκάτερα τῆς ῥάχews
τοὺς ἡμίσεις τριστοιχίαν ποι-
ούμενοι ἀπέχοντας ἀπ' ἀλλή-
λων πλάτος δακτύλων τριῶν.

τὰ δὲ παραπρίσματα καύσομεν
παρὰ τὴν ἰγνὺν, ἐὰν ᾗ πρόσ-
φρατα καὶ ἀπαλά.

πῶρον δὲ πεποιηκότα οὐκέτι
σφυρὰ δὲ καὶ γόνατα καύσο-
μεν μανδακηδὸν ἐξ ἐπιπολῆς
διὰ τὸ εἶναι τὸν τόπον ψιλὸν
καὶ κατάνευρον.

ὅταν δὲ ᾗ ἐκ τῶν ὀδοιποριῶν
καὶ φορτίων ῥύσιν ἔχων ἐπὶ
τὸ γόνυ ἢ ἐκ προσκρούσμα-
τος πονῇ αὐτὸ καὶ χωλεύῃ
χρονίως ἢ ὀλισθήσας καὶ πεσὼν
διάτασιν πάθῃ τῶν ὀστέων,
ἢ τὰ σφυρὰ ἐξ ὀδοιποριῶν καὶ
φορτίων συμβάλῃ πονεῖν καὶ
τὰ ἐν αὐτοῖς νεῦρα καὶ τὰς
ἀρτηρίας οἰδαίνειν καὶ γίνεσ-
θαι ἐκ τούτου παράσφυρον,
καὶ τοῦτον δεῖ καίειν.

similiter et posteriora loca
oportebit inuri, <in adversam
partem> enim se morbus ab-
strahit.

qui adpellatur nefritis (*lin.*
17—20 interpol. a Chirone ex
153 22 sq. quae, sicut antea ad
emendandum contextum verbo-
rum adhibebo) hunc inurimus
per totos lumbos usquead ver-
tebulum lumborum et vesicae,
puncta recta non plus 24 al-
ternis dorsis digitos tres or-
dines tres facientes ab aliis
alio distantes latitudine digi-
tis tribus.

et ipse vitia, quae uri debent,
parapresmata appellantur.
quae fiunt in concavis testi-
culorum (*articulorum v. l.*),
[quas melcerides appellant],
et haec ipsa adures, si fu-
erint mollia et nova. cum
induraverint et veteruerint, in
totum non sunt tangenda.
nam plantas et genua urentes
(urent ex?) hanc rationem non
plus altitudinem eorum, ideo
quia ipsa loca exilia sunt et
gracilia et nerviosa.

cum quando enim iumentum
ex via aut ex sarcina duc-
tionis laboraverit, naturale
habens tenuem corium, dum
in quod maxime frequenter
facit offensum, dolorem acci-
piet, et inde claudicat per
aliquod temporis et per ne-
gligentiam crescat aut lapsus
ceciderit, ideo offendat ossum,
(p. 165) rarum quoque inter-
vallum faciat eodem et plantae
laborant ex labore viarum aut
ex sarcinae ductionem, inde
enim contingit dolorem fieri,
qui sunt in plantis nervi labo-

ὅσοις δὲ ρεύματα ἐμπίπτει εἰς τὰ σφυρὰ, ἅτινα παραπρίσματα ἢ μελικηρίδες ἢ ὕδατίδες καλοῦνται, ἢ εἰς τὰ γόνατα, οὐ δεῖ καίειν.

ὁμοίως οὐδὲ τὰ ἐν ποσὶ στρέμματα καυστέον. συμβαίνει γὰρ κατάφραξιν γίνεσθαι τῆς χοινικίδος τῶν γόμφων ἐπιτιθεμένων ἐπὶ τὸ κύνοπλον καὶ τὴν ἔφυσιν, ὃ ἀμαρτάνουσιν οἱ ποιοῦντες.

οὐ δύναται γὰρ ἑτέρα ὀπλὴ καταβῆναι καὶ γίνεται χολός.

περιττώματα δὲ λέγεται, ὃ ρωμαῖσι καλοῦσι φαρκίμινα (φαρκίνινα trad.). εἰς δὲ ἐκβολαὶ ἐν τῷ σώματι ὅμοιαι δοθήσι καὶ μείζονες καὶ πνοῦνται καὶ ἔκρηξιν λαμβάνουσιν ἀντόματοι. καὶ ταῦτα οὐ δεῖ καίειν. κτλ.

apparet a. p. 16 5 Chironem ita abhorrere ab Hippiatricis, ut alium scriptorem hic secutus esse videatur. sed corruptelae ita ingentes sunt, ut quid temporum iuiuriae debeat, in medio relinquere melius sit.

17 5 l. nam • 17 24 l. laccosae, cf. 3 18 • 19¹⁰ lingamentis cf. 182 17 liquamestis • 19 26 pone virgulas post pedibus et post articulorum • 20 24 pone virgulam post virginis • 22 3 sq.: cf. 29 20 sq. • 23 10 adn. cf. infestare 13 6 • 23 26 adn. num fistuli (-ae)? • 24 14 platocoriasis eqs. hic incipit caput sextum, cf. 21 3, de platocoriasin inscr. • 24 20 adn. pro malui enim nunc propono salvi enim, quae cum prioribus verbis coniungenda sunt • 25 12 adn. abysus in cod. trad., non abysus ab • 25 14 post fiunt pone punctum • 25 17 post est pone punctum • 26 3 scrib. antepriedie • 26 6 malim obtalmostaten • 26 24 interpunge bibat, tantum si voluerit • 28 10 si -tetigerit pro parenthesi ad curabis pertinent • 28 12 pro pungenti malim pungens cui • 28 15 num pro cerato scrib. secato? • 28 17 l. lenteolum pro lenteolum • 28 25 fort. oncomatium? cf. oncomata 32 24 33 10 • 29 17 sq.

rant, passi protinus intumescunt, quibus magis ustio maxime fieri debet.

quibus huius morbi vitium se profundit in plantis, quae parapresmata appellantur aut mellicerides <aut> quae aquatilia vocantur, aut quod vitio facto in genuis, non debet uri. similiter quae sunt in concavis articulorum, inuri non debet. contingit enim contractionem eis fieri. quod peccant facientes.

non enim potest deducere <alteram plantam>, sed fit clodicus.

quod vocant graece ferisoma, latine farcimina. sunt autem per se vitia in corpore similia furunculis, quae collectionem foris faciunt, quae et per se rumpunt. sed et haec non debent uri.

cf. 205 10 sq. • 29 16 sq. cf. 178 3 sq. • 29 29 stranguilia ferri potest • 30 7 ut superius demonstravi: immo inferius (31 8) de re agitur • 30 16 diosum tenendum • 31 21 sq. huc Veg. III 27 pertinet, non ad l. 20 • 31 23 cuniculi ex Veg. haustum • 31 27 dele ex • 31 28 [et] per • 32 9 malim praerumpere, cf. ind. verb. • 32 24 l. bubona<cia> quas <i>diotae buculas appellant, cf. 33 10 bubonacium et 62 12 idiotae • 32 26 sq. rectius quo modo disiuncta • 33 5 ad verba . . in -venae supple est; spirito = spiritus 'Wallung des Blutes' (Blähung?) πνευματικόν τι Bue • 33 13 hic ac non 34 13 incipit caput XX, cf. supra 21 17 de suffusione inscr. • 34 14 sq. interpunge cum factum est in tempore cicatrix eqs. • 34 21 incipit cap. XXI ac non 35 1 • 35 1 sq.: cf. 206 1 sq. • 35 10 l. genuis et impetus • 36 4 in macidas fort. latet mariscas • 36 12 pro tertio lege quarto, cum triduo praecesserit • 36 20 l. deretro • 37 1 sincomate corruptum ex sincopato, v. 72 7 sq. • 37 28 tempus <pus>illum, cf. κατὰ μικρὸν H 1 22 • 38 4 malim herbae novae • 38 10 rectius die, [de]bibet; nam de διτῶς ex die ortum • 38 12 curabis recte trad., cf. curationem curare supra p. 310: ἡ στάσις ἔστω θεσμὴ H., v. infra 113 21 • 38 19 <si> sine • 39 23 a verbis si febricitare nova incipit particula • 40 9 sq. sic restituit Bue cottidie deterior fiet: furunculos in dorsu et quos (τινάς) in lateribus habebit, tussim subcutem, hoc est maleos quod dicitur, subcutem, qui ostendit ei esse morbum • 40 22 fort. argimoniam suppl. ex 41 17 • 40 26 Veg. II 5 ad l. 26, non ad l. 25 pertinet • 41 5 sil fort. medicamentum, v. ind. spec. • 42 6 sed = δέ • 42 7 l. supravenit • 42 23 inspicere aut servandum et vertendum esse 'auf den (Peitschen)schlag zu achten' aut scribendum esse incipere 'für den Versuch gehörigen Auftretens' putat Bue • 42 30 et una <die> abstinere vel I die abstinere aut et in. . abstinere aut et [in] abstinere Bue • 43 27 alia per corpus passionis 'more Graecorum ut Tacitus alia honorum dixit' Bue • num pro audiet leg. adiet = adibit (i. e. admittet)? an 'reagiert' vertendum? cf. 259 11 • 45 13 adn. in compendio X deest in cod. linea transversa • 46 4 posterini cubitum sinistri lateris 'in der linksseitigen Hinterwand des cubitus', posterinus (ἀπ. εἰς) 'construitur ut post c. accus.' Bue • 46 11 et cibum nec potum fort. recte trad., cf. et cibum nec potum 110 21 • 46 12 et 14 adn. in quaestio et calestio fort. verbum graecolatinum velut catestio (α κατεσθίω derivatum) vel καχεστία latere putat Bue • 46 29 pro primitione conicio perfrictione, cf. l. 24 perfrixit • 46 31 pro liquet, quod exempli gratia (ob alices 47 1) proposuit, etiam scias vel dices suppleri posse putat Bue • 47 5 non opus est supplere et, nam ex onera eqs. coniungere licet cum iocineris tensio eqs. • 47 7 et 9 fort. exaestuatio unum verbum: res valde incerta • 47 12 idem = item • 48 1 sqq. oratio plane hiat, membra utique disiecta et iteratione conglo-

merata secuntur • 48 10 *coactionem* = *coactionum* • 48 13 *pro*
acutissime praefero accuratissime • 48 14 a *cerebro capitis ex*
operatione: de verborum collocatione cf. supra p. 312 • 51 2—15
redeunt infra 74 10—23 • 51 4 *parte* <priore vel adversa>: *cf.*
facie 74 12 • 51 8 *dominator[em]*, *cf.* 74 16 • 51 10 *l. quotiens ei*
sanguine (= sanguis) emittitur, cf. 74 18 • 52 5 *l. absimilibus* • 52 10
propono a gregare (= gregale) sc. multitudine • 53 27 *sq. malim*
cuius corium [non] d(ur)escit i. e. σκληρύνεται, cf. 107 1 *ubi eadem*
corruptela • 55 10 *l. quamsi* • 55 16 *post subustis fort. lacuna,*
in qua de subrenali (cf. 52 26) actum erat • 55 6 *l. quae* • 56 15
sq. signa, <quibus possis> morbum — intelligere, obscura et dif-
ficilis ratio Bue, ego tradita verba verto 'sind zu verstehen
dunkel, und schucierig findet sich die Art des Verständnisses' •
57 14 *cliendionum cf. ind. verb.* • 59 5 a *pestifera <aura>* •
59 23 *ciraceos certe corruptum: circa eos? maleos? an ciclo*
curare 74 25 76 15 78 11 *conferendum?* • 60 15 *l. habeat [ad] tem-*
periem suam • 60 16 *adn. stanneo cod.* • 60 27 *adn. l. supra (pro*
'infra') deest • 61 7 *fort. rectius extenteratum* • 62 18 *sufficiunt*
iscuria dissuria • 63 3 *cf. Veg. II 12* • 63 30 *dele virgulam post*
cordapsus • 65 2 *sic distingue calcitrant, id ipsum quasi* • 69 4
malim sub ipso ano (manum trad.), cf. l. 8 ad ipsum anum •
69 10 *et 14 quod 'in welchem Falle'* • 70 8 *vel (pro quo nec*
scripsi) recte trad., cf. 69 25 • 74 10—23 *cf. supra 51 2—15* • 75 23
lanaria Vegetio non respecto per se bonum ferri potest • 75 28
sq. melius elleborizabis — ellebori — elleborum • 78 21 <in>-
validus an valid(i)us? cf. 83 6 173 5 • 80 1 *sq. cf.* 171 20 *sq.* •
83 5 *sq. cf. H 243 sq.* • 83 6 <in>*sanus, cf.* 87 21 *ut fiat insanus*
simile rabioso: eadem corruptela 83 6 173 5 • 85 9 *l. refrig(er)-*
averit, cf. 72 2 • 84 14 *Socione cod.* • 84 26 *l. ellebori, cf. ad*
75 28 • 84 29 *malim sicut <s.>s, cf.* 96 13 • 85 11 *post trita pone*
virgulam, non punctum • 87 11 *fort. <ne hominem per>sequetur,*
cf. l. 23 • 87 21 *sq. ut <exi>stimes eum <non> suae mentis esse,*
oculi eqs., cf. l. 27 interdum . . quasi suae mentis factus • 89 5
succutano servare potui • 89 20 *l. ab interioribus, v.* 119 21 •
89 34 *l. vers(at)ione, v.* 129 4 • 90 19 *huiusmodi Bue* • 90 21
spectat in contextum recipiendum fuit, cf. 242 26 *eandem cor-*
ruptelam per e impurum ortam • 90 22 *l. terma(n)ticis* • 91 6
signa latet in equa • 91 10 *'testiculos pius scriptor verecundatus*
esse videtur inferre hic et superius' Bue; fort. ut exuitus s. s.
ortum est ex at ex vi τὸς Χ (i. e. διδύμους), cf. Hipp. ll.
• 91 14 *sq. sic interpunge: signa erunt huius, cf. l. 19* • 92 4
l. silfi vel silis, cf. ind. spec. et 264 23 286 6 • 92 10 *l. linioso*
(sic etiam cod.) • 92 20 *l. perfrig(id)atione* • 92 29 *dele colon*
post vaporabis • 93 9 *l. vectonica* • 93 19 *l. liniosum (sic etiam*
cod.), cf. ad 92 10 • 94 4 *hic plur. ferri potuit* • 94 12 *dele*
virgulam post facies • 95 2 *fort. l. trepidant, cf. l. 7 tremore* •

95 28 facito cauterium *verba aliunde* (96 10) *illata* • 96 13 *malim* ut <š>š, cf. 84 29 • 96 25 *sufficit* aufonitrum, cf. 263 29 • 97 4 *retinendum* sinace, cf. 103 8 • 97 8 *alteria ferri potest* • 97 16 *l.* quod <si> • 98 1 *l.* hirundi<ni>num • 98 17 *malim* aquae qualitate • 99 18 mensis dimidia (*quod coni. Bue*) *mihi certum esse videtur* • 99 25 veratrum, *sicut alias, restituere debui, v. ind. spec.* • 100 16 *l.* silfi *vel* silis, cf. *supra* 92 4 • 101 26 *adn.* deorsum *recte coni. Bue, cum Veg. ll.* deiectum scripserit • 103 6 cauterio sequens *Bue* • 104 6 *adn. corrigendum* ἐλκοῦται (*pro* ἐλκονται) *ex H* 10 14 *et Chironis versione exulceratur* (104 9), cf. 108 20 • 104 15 *alteria fort. tolerandum, cf. ind. verb.* • 105 5 *sq. notabilis est* λέξις εἰρομένη • 107 1 *adn.*, cf. 126 19 • — 17 *malim* haut unum, cf. *ind. verb. s. haut* • — 18 ungulas <solidas> μώνυχας ὀπλάς (*ad l.* 16) *v. ind. verb. s. ungula* • 108 20 *interpunge* extrema omnia, cacumina • 109 12 *sq.:* Cf. 178 28 *sq.* • — 13 *stranguilabitur recte trad., cf. 112 22 178 22, 29* • — *ib.* stertet cf. 178 22 • — 22 *adn.* demittit *etiam* 74 5 *legitur* • 110 1 *insertus fort. recte trad., cf. 111 7 223 11 et ind. verb.* • 111 7 *insertus, v. ad.* 110 1 • 111 16 *adn. transpone 'sq.'* post curavimus • 111 19 *distringito =* destringito • 112 1 *sq. l.* absimiles forunculis • 112 9 *adn. post 'Veg' excidit colon* • 112 31 *antecessus = in antecessum* • 113 19 *malim* curatio — curanda est, maxime (= -a) ut habeat virium • 113 21 *curationibus fort. recte trad., cf. 38 12* • 114 19 *l.* vivit • 114 30 *litarg<ic>um* • 115 12 *et 22 l.* artemisiam, cf. 84 10 • 116 12 *adn. temporibus rectius (quam per frequenter) explicatur per interdum* • 117 19 *l.* usque donec *sine virgula* • 118 9 *l.* ex purgatione • 118 22 *id est (i. e.) cod.: recte; apage inde* • 118 25 *l.* existimant • 119 12 *pro ciclaminis fort leg. dicaminis, cf. ind. spec. s. resina* • *ib. adn. de apocima v. ind. spec.* • 120 10 *sq. l.* antepriedie • 120 17 *rectius* catarticas • 121 1 *enflagma tolerari potest, cf. alteria sim.* • 121 12 *fortasse* <h>aut ne • 121 21 *sq., cf. 138 21 sq.* • 123 17 *adn. l. 'cf. supra 222'* • 124 32 *l.* de sinte-<c>tico • 125 10 *sic distingue* ducit, similiter et potus ad urinam. • 126 11 <š>š • 127 19 *l.* hisopi • 127 20 *aliud viridis quod satis est sine virgula* • 128 3 *num pro* longiores *scrib. molliores?* cf. μαλακωτάτην *H* • 128 31 *l.* petroseli<n>um • — *ib.* argi<n>i, cf. 65 25 • 132 11 *pro circa vitales fort. leg. viscerales* • 138 21 *sq. cf. 121 21 sq.* • 142 7 *urinam emittere Bue recte, cf. 69 9* • 142 11 *ad dorsana cf. 104 15 arteria. iuxta dorsis* • 142 24 *mortua: Chiron ergo νεκρός, Veg. (stercus) κόπρος apud Apsyrtrum legerunt, qui re vera scripsit περὸν, ut in cod. trad.* • 148 3 *ad stercore involvere cf. stercore obrui* 88 6 • 152 3 *morborum Bue recte, cf. 237 22 demonstratio eorum morborum et curatio* • 152 9 *cf. Veg. V 14, 5* • 152 19 <pro> modo? • — 20 *l.* introducito • — 25 <pravus> ambulat? <rigidus> ambulat? • 153 20 *sq. v. ad 38 10 sq.* • 153 24 *malim* se [se] de • — 28 *dele virgulam post lumborum* • 156 13

pro erectam fort. cretam scrib.; veretrum, quod ex l. 16 suppleveram, minus placet • 157 9 l. scarifabis aut rectius scarificabis; exscarifabis ortum ex e impurum; idem l. 11 in [ex]scarificationem, cf. 193 3, 9 • 157 9 adn. in Vegeti verbis l. loca pro lola • 157 27 bacillantur fort. tolerare potui • 160 8 adn. ligni cod. • 160 21 malim desub gamba • 160 29 adn. l. ἰσχυαδικόν • 166 10 sq. cauteriza.. loca ex aptis articulis aut nerviosis locis: ad quae cf. 169 16 sq. nunquam inuras articulum aut aliquem locum.. nec in nerviosis locis: unde colligitur 166 10 ex pro extra positum esse • 170 21 l. [cor]rupta cartilago, cf. 177 15 • 171 11 sq. fort. sic distinguendum Veterina.. laborantia repentino.. solent, aliae.. demonstrant. absque.. sunt, quidquid eqs. • 171 20 pro totus malim locus, cf. 80 4 • 173 2 l. pravum pro parvum, cf. 78 20 102 21 180 31: parvum edit Bue • 173 8 in erita fort. latet <melo>-trida, cf. l. 7; ad rosaceo suppleo oleo, cf. e. g. 174 9 • 173 24 l. si <non> potueris • — 25 pro eicere l. traicere, cf. l. 23 • — 29 adn. cf. 174 20 • 174 13 l. superalligato • — 14 malim ex (pro et) vino bono • — 25 l. herbam [aut] aut herbam aut(em) • 175 1 cornum bubalum.. in ipsum turulum coniungenda sunt, cf. Veg. ll. cornu bubulum extremum, ubi solidum est: virgula ergo post turulum transponenda • — 14 adn. add. cf. Pelag. 416 • 177 4 ne praebet labium inferius: rectius pravet vel depravet, cf. Veg. ll. • 177 26 sq. cf. H 177 24 Ἐὰν ἀρτηρία φαγῇ, ἀναπνεῖ βαρὺ καὶ δέγγει καὶ βήσσει καὶ διὰ μυκτῆρων φέρεται τι πνῶδες καὶ τοῖς ἐμπροσθίοις ποσὶ χωλεύει οἱ τε ὄρχεις πικρὰ πάλλονται καὶ οἱ κενεῶνες ἔλκονται, τὰ σκέλη ναρκᾷ καὶ τρέμει, αἱ φλέβες ἰσχυρῶς ξηραὶ ἢ πλήρεις τοῦ αἵματος, τὸ στόμα ἀφθὰς γέμει καὶ τῆς σαρκὸς οὐκ ἔῃ τὴν χεῖρα διγγάνειν. ὁρόβους οὖν χρὴ βρέχειν ἡμέρας δύο καὶ νύκτας καὶ ἀπηθῆσαι, ὅταν διάβροχοι γένωνται. ὅταν δὲ ὡς μάλιστα ξηρὰ γένηται, κατακόψαι λεπτὰ καὶ σῆσαντα τιθέναι ἐν τῷ ποτῷ οἴνου ἡδέος μέλανος μέρη δύο καὶ ὕδατος μέρη πέντε μίξαντα. ἔσται γὰρ ὑγιὲς καὶ πλεον ἐν ἡμέραις ξ' βοηθούμενος: Chironis contextum misere truncatum et depravatum esse apparet neque 177 20 in aceto pro facito stare potest • 178 3 sq. cf. 29 26 sq. • 179 11 l. toto • — 16 malim [quod], cum in QVOD lateat OCTO D(IES) • — 27 malim donec [aut]: ex traumático l. 28 ortum • 180 29 in frictum fort. latet strictum • 181 28 l. <cludat> • 182 1 discendunt = descendunt, cf. 9 14 • — 2 conveniunt se Veg. recte • — 17 l. veteris, ligamentis, cf. 19 10 • 184 23 l. sagitta[m] eam pantice(m) abintus • 185 2 adn. l. cf. p. 187 5 • 186 10 unguium = ungularum, cf. 202 13 • — 12 l. attritione, cf. 202 27 220 2 • — 23 vasis = basibus 207 14 • — 29 pulmone = pulmunculo 210 29 • 187 17 [summis his rebus] Bue • — 19 interpositis capitulis (sc. libri) delet Bue (sicut l. 17) tamquam additamentum epitomatoris • — 24 mali gran(at)i, cf. 155 18 281 14 •

188 12 *l. quoqueversus* • — 17 *adn. eicis superfluum* • — 18 *l. laxas* • 190 16 *marmor a se citaveri[n]t Bue, cf. citare in ind. verb.* • — 21 *cf. ibid.* • — 29 *malim prendes eccopidem (ἐκκοπίδα)* • 191 12 *dele virgulam post cicatrice* • — 21 *sufficit tiliaginas* • 192 5 *minus te intelligis Bue* • — 16 *absungia tolerare potui, cf. 264 2 266 2* • 193 3 *malim scarif<ic>atione, cf. l. 9 et ind. verb.* • — 16 *adn. evisco forma barbara etiam apud Plin. Val. invenitur* • 194 7 *sq. cf. 258 22 sq.* • *ib. pro laxaverit in ind.* 185 22 *luxu et infra 258 22 luxatum, quod praeferam* • 196 6 *succutanae sufficit* • 197 3 *sic distingue oleum tanquam frigidam, et* • 198 14 *cerasia servandum fuit, cf. 279 20* • 199 3 *adn. contegisse ad l. 3 pertinet* • 200 10 *praefero adimes; 'anidem videtur esse accus. nominis in -is' Bue* • — 11 *sq. l. curabis, atubi (= adubi) .. cucurrerit, cf. 221 18* • — 26 *malim oclamen <i. e.> fenestellum* • 201 8 *rectius fric[a]tam* • 202 3 *sq. l. parronicia (per errorem parronicia)* • — 16 *praefero delevare* • 204 22 *l. ascarotico, v. ind. verb.* • — 24 *retinendum ascarotica* • 205 4 *num cito excrescunt? cf. 201 17* • — 10 *sq. cf. 29 17 sq.* • — 27 *ex fort. retinere potui: v. ind. verb. s. ab et ex* • 206 11 *l. [con]solvito, cf. 137 13 189 9 191 23, 31 198 17 207 7 al.* • — *ib. l. ascarotico* • 206 25 *in trumbūs terminatio Graeca (-ovs) servanda* • — 28 *pro coram fort l. cloram, cf. 211 18* • — 29 *quid in per prulcum lateat, incertum: num ulcum (= ulcus)?* • 208 10 *malim excaliglat, cf. 201 1* • — 19 *sufficit ischemon, cf. 44 28* • 209 9 *aut [de]sine aut de <ungula> sine sanguinis decursionem fieri, nam secunter l. 10 ut maior decursio sanguinis fiat; cf. 11 6* • 209 20 *adn. l. p. 203, 8* • — 25 *sq.: cf. 10 26 sq.* • 210 7 *retinendum calcato* • 210 13 *adn. l. aridae B* • — 16 *l. fissuris* • 211 27 *fort. rectius si vendere volueris sanum, vendes* • 212 20 *procederit tolerare debui; v. p. 307 s. cadere* • 213 1 *l. [si] <nec> se vel si se <non> portabit: opus est negativa particula, nam curatio adhibetur, ut possit se portare (l. 20)* • — 4 *ana: cf. 221 9* • — 26 *ypotauro: idem hippocentaurum 69 4* • 215 11 *l. ascarotico* • — 15 *l. asci<n>dito* • 216 22 *rectius etiamnunc* • 217 1 *nisu servandum, v. ind. spec.* • — 15 *latetne supplantare insolito more pro 'minuere' usurpatum?* • 217 32 *relegat scriptor ad 187 26* • 218 9 *<in> longum?* • — 30 *similiter .. curatur nescio an in cod. recte cum prioribus coniuncta sint, cf. 219 15* • 219 6 *fort. alterum bene delendum* • — 11 *l. ascaroticu* • — 22 *melius delevare* • 220 23 *malim ex qualibet causa[m], cf. l. 27 ab aliqua causa* • 221 18 *sq. fort. caedes, usque quo .. venies, atubi (= adubi) deraseris vel .. eduxeris; cf. 200 11* • 222 20 *mala = malum, sic etiam 292 17* • 223 7 *adn. sane minus placet, nam omnino Chironi ignotum* • — 26 *cersonius: v. ind. verb.* • 226 2 *l. ascaroticum* • 4 *fort. <iuxta verginalem vel veretrum> vel iuxta anum cf. 225 28* • 227 10 *abditum Bue* • — 17 *in ci-*

beris *aliud quid latet atque* uteris . 229 3 l. creti<ati>ci .
 — 6 cretiatico *servari potest* . — 10 in *utiliosius fort. latet*
periculosius; v. l. 12 . — 14 *adn. add. adlegare 'offerre' an-*
bringen . 230 27 sq. hiberno . . solvendam: cf. 208 27—29: *ib.*
transponendum in ungulas fomentum mittimus . 231 23 *malim*
exieri(n)t, cf. 238 7 . 232 3 *pro* tenuerit *apparet* 239 22 *tendide-*
rit . 234 1 *adn. aurigam* = *admissarium* . 238 7 *latetne* formam
in fossam? . — 29 <im>mundum? . — 30 l. rigor<os>issima .
 239 9 *pro* *ulcus ind.* 231 32 *praebet* vulnus . — 22 *pro* *tendide-*
rit ind. praebet 232 3 *tenuerit*; cf. 120 21 . 240 1 *adn. l. proace-*
ciderit cod. . 240 8 [in] *vesicam*, cf. *H. ll. τὴν κύστιν λαβὼν*
ἐντρίθει . 241 2 *rectius* *post uti virgulam ponimus* . 242 11 *quod*
= quot . *ib. adn. dele* *tendentes* . — 22 *adn. l. numeroso pec-*
tore Col. . — 26 *adn. per errorem* 26 *numerus ante expectanti-*
bus positus: ponendus ante *teseti* . 244 34 l. *must<el>as*, cf. l. 20
 . 246 4 *adn. post cubis supple lineam* | . 249 28 l. *praesta<n>tim*
 . 250 34 *rectius* *folium singul. ut alias* . 251 10 l. *sagapeni*, cf.
 254 16 . 255 9 *etiam* *gingib<er>is legi potest* . 256 7 *fort. inter*
manus recte trad., cf. *idem* 271 15 '*unter deiner Hand*' . — 13
pro *fuscinum l. ruscinum*, cf. 273 19 . 257 1 *qui* = *aliqui* . 258 22
cocodrilli <stercus>, v. *ind. spec.* . 259 11 *audiet fort. 'reagiert'*,
 cf. 44 12 . 261 18 sq.: cf. 119 10 sq. . 262 26 *malim* *amigdaleum*
 . 263 22 l. *agarici*, cf. 273 15 . 264 23 *in* *usti fort. latet silei vel*
silfi, cf. 92 4 *et ind. spec.*; *idem* *mendum fort. etiam* 286 6 .
 269 7 *numerus* 893 *huc pertinet ac non ad l. 10* . — 31 sqq.
usque ad 270 3 *redit* 280 14—17 . 270 8 *lepide servare potui*, cf.
 280 20 . — 24 *adhuc 'dazu'*, *ut* 44 24 . 271 29 *rectius* *aeronale*, cf.
ind. spec.: *idem* 272 12 . 276 33 *adn. dya cantaridas cod.* . 277 6
ungues, ut 28 9 . 279 7 sq. *per errorem ex ante collirium repe-*
titum . 281 14 l. *mali gran<at>i*, cf. 155 18 187 24 . 282 19
malim *nostrate*, cf. l. 16 *nostrati* . 283 1 *adn.*: *adde* cf. 280 12
 . 284 4 l. *herba(m) trixaginem*, cf. *ind. spec.* . 286 6: cf. *ad*
 264 23 . 288 30 *frumento loticio, ut alica loticia* 73 1 . — 33
 l. *conferma, graece simpito, <in>funde*.

CLAUDII HERMERI
MULOMEDICINA CHIRONIS

EDIDIT

EUGENTIUS ODER.

LIBER I.

1 de extractione sanguinis

1 104^r a

2 de morbidis et \widetilde{pp}

3 de fastidio et \widetilde{pp}

5 4 de articulis et \widetilde{pp}

5 de cretiaticis et \widetilde{pp}

6 de suffusiciis pedum

7 de cretiaticis

8 de opistotonis

10 9 de laccis in cambis

10 de ustione

11 de cinesis conmisso

12 de cervicibus et *de subrenali*

13 de verruca in folliculo

15 14 de cocxa misera

15 de cocxa eiecta aut convolsa

16 de coxa fracta

17 si iumento natae fuerint lactosae in gambis

18 si iumentum gambam percussam habuerit

20 19 si quod iumentum gambam laxaverit aut articulos

3 \widetilde{pp} = praeposito? || 6 cretiaticis = *κρετιατικοῖς* i. e. *κρετι-
θλαστῶν* habentibus || 10 lauce in cambie | cambis = gambis ||
12 cinesis = *κίνησις* || 13 et asubre

- 20 si quod iumentum aquatilia habuerit in articulis
 21 si quod iumentum ab onere percussum nervos
 praeciderit
 22 si quod iumentum scaure factum fuerit
 23 si iumentum rota insecuta fuerit recenter
 24 si aquatilia fuerint in articulis aut in gambis
 25 de reumate pedum
 26 de impetigines, id est licenas
 27 de uligine quae nascuntur in pedibus
 28 de morbo renali iumentorum

.....

104^r b 2 si quid enim per ignorantiam male factum vel contra-
 rium circa animalium corpora fuerit, emendari non potest,
 vincitur enim corpus anima cedente *per* periculum. prima
 ergo pars est medicinae causarum rationem reddere, *deinde* 15
 ipsa adiutoria medicinae docere oportet, quomodo possint
 auxilium salubre corpori praestare propter diuturnam vitam
 et integritatem membrorum. quibus itaque rebus medi-
 cinae *scientia* veterinae constet *omnis*, ex quibus adiu-
 toriis atque . . corpora iumentorum malam valitudinem 20
 et causa liberari possint, et omnem curam rationabiliter
 docere oportet. primum dico de sanguinis tractione.

3 I Firmissimum adiutorium est medicinae sanguinis
 detractio, verum tamen si rationabiliter et localiter fiat.
 licet paene in omnibus valitudinibus fieri sanguinis de- 25
 tractio praecipiat, saepe tamen ignorantibus rationem
 per sanguinis detractorem periculum vitae fecisse con-
 tingit. non enim similiter omni aetate iumentorum vel

12 *initium operis mutilatum apparet* || 14 *per add. Wölfflin* ||
 15 *causarum = morborum* | *deinde add. W* || 18 *sq. medicina*
nescia veterinae constet nomen, ex quibus adiutoriiis atque
corpore iumentorum malam valitudinem causa et omnem curam
liberari possint rationabiliter: post atque suppleo fere remediis.
Paulo aliter W: constet nomine, e. qu. ad. corpora ium. mala
valitudine atque causa sqq. || 22 *sagwis* | *detractorem W, ex-*
tractione index capitulorum || 23 *Vegetius I 21*

omni tempore, sed nec omnibus sanguinis detractio fieri praecipitur. cuius ergo tamen rationem protinus reddo.

primum de sanguine reddenda est ratio. quocunque 4
in corpore per ipsum vita constat, rursus detractus a cor-
5 pore sanitatem praestet. ex quacunque enim causa vali-
tudo est, in aliquam partem corporis quae pertinet, sem-
per indigestione fatigatus sanguis corrumpitur, discurrit
per omnia membra et totius corporis languorem infert.
per quem incipiet strictura et tensio nasci, per inflationem
10 venarum. quae strictura et tensio | corporis aliter laxari 104^v a
non potest, nisi per sanguinis detractionem. aliud enim
compendium nullum est nisi sanguinis detractio, per quam
universa corporis vitia et morbi abstrahi possunt. ideoque 5
praecipitur propter errorem alicuius passionis herbarum
15 tempore quodquod annis de cervice iumento sanguinem
detrahere debere, et sic in herbam mittere, ne novitas,
sanguis detractione mixtus corrupto ex aliqua valitu-
dine, fervore suo quamcunque partem corporis interius
vexatam solvat. nunc etiam negaverunt iumenta debere
20 depleri consuescere veteres [auctores] auctores nostri, ne
consuetudo deplendi omnibus annis fiat. quotiens enim 6
in consuetudine aliquo tempore detractio sanguinis de-
tracta non fuerit, statim valitudo et morbos intra cor-
pora fieri dixerunt. hanc ergo consuetudinem non faciendi
25 recte observabimus et circa maiores aetates semper facere.

quemcunque tamen depleri oporteat, sic observandum
erit, ut recte fiat. antepriedie disponendus erit, ut minus
cibetur, ut possit per diastimam compositio corpori esse,
non turbolento per indigestionem. statues iumentum in

1 hominibus: *corr. Morgenstern* || 2 tamen: iam *Bücheler* ||
3 quodcunque || 6 est *addidi* || 7 decurrit || 8 languorem ||
10 qua || 15 quodquod annis: quotannis *Veg.* || 16 si: *corr.*
Veg. || 17 detractationi: sanguis *nominativus aut explicativus*
aut absolutus B | emixtus: veteri corruptoque sanguis novus
admixtus *Veg.* || 19 hinc etiam *W* || 20 nec || 26 quemcunque:
sc. equum || 28 composito corpore *Veg.* || 29 sq. in solo autem
aequali *Veg.*

aequali, cervicem illius loro cinges, quod lorum strictius teneatur super scapulas ab aliquo, ut possit vena clarius
 7 eminere. huc lorum deductum inferius quam mediam cervicem, medio enim in loco cervicis vel inferius duobus
 palmis quam bifurcio, qui est ad gulam positum in late- 5
 ribus faucium, sicut dixi, inferius vena sagitta pungi debet. sic antequam percutias, spongiola cum aqua deducis post
 pilum, ut possit clarius eminere. pollicem inferius quam
 lorum deprimis, ut vena superius extumidior fiat et non
 8 ludat, et sic acutatam sagittam exigis. [hinc quae sit 10
 idem ratio, quod sanguis detractus quibusdam causis unctio-
 104vb nibus mixtus vel mero vel aceto | et oleo rursum eandem
 causam liniri praecipitur. ali vero sanguine mixtum dixe-
 runt ideo causis imponi propter collesin medicamentorum.
 hoc autem proprium non est. multis enim generibus col- 15
 lesis medicamentorum aliter fieri potest. detractus autem
 sanguis propter quamcunque parte inbecillitate vel dolore
 suo corpori imposito ut remedium *antipathiae* prodest suo
 corpori omnemque inbecillitatem et dolorem *tollit*. nam
 sui corporis consuetudine *praestet* sanitatem adhaerens cor- 20
 9 pori sanguis *et* exugit vitium.] ne hoc plus quam tribu-
 lum exegeris, ne gulam aut gurgulionem rumpas. hoc
 enim passum vitae periculum contingere solet. percussa
 vena dabis fenum vel ferraginem viridem, ut possit man-
 ducando per motum maxillarum per venam melius acon- 25
 tidiare. facies decursionem sanguinis, quantum tibi satis
 fuerit, prout magnitudinem corporis videris.

1 *infra* 564 || 2 venas || 3 locum || 5 gylan || 6 venas agita ||
 7 sic: set *B* | deluis *W*, deterges *Veg.* || 9 locum || 10 eludat
Veg., cludat *W* | adcutatam | hinc *sqq. usque ad* vitium *l. 21*
iniuria huc delata, cf. Veg. I 22, 9 | neque sit item *B* || 13 a
 libero sag^{is} || 14 colles in: = *κόλλησιν* || 15 collectis || 18 aut
 hi pathie: *corr. B* || 19 *sq. supplevi* tollit *et* praest: constat
 enim naturali quadam ratione . . ipsum sanguinem, cum super-
 fusus est, languentibus membris praestare medicinam vitiumque
 siccare *Veg.* || 21 sag^{is} | *et addidi* | tribulum = triobolum; *an* =
τελβόλος i. e. acus ferrea freni? || 23 passur: factum *Veg.* ||
 24 ferraginem: = farraginem || 25 acottidiare

cum bene ambulantes spurcitias sanguinis videris et 10
 coeperit rubidior esse sanguis, statim iumentum tollis a
 cibo. statues non minus horis duabus, ut recomponat se
 corpus. in placa pittacium ponere curabis. alii quidem
 5 vero et creta utuntur. postmodum mollia dabis et ad-
 aquabis. deinde loco tenebroso et calido statues et ferra-
 ginem subicies, quam die et nocte dabis manducare per
 dies numero septem. medio cubet, aquam ostendis, ne
 bibere velit. haec ita ferrago melior erit, si ex tritico
 10 detur. si non habueris, ordeaciam dabis. quam dicunt 11
 utiliore esse, si ad mare seminata fuerit, propterea quod
 facilius ventrem solvit et humores deducat. quare prae-
 cipitur clerocoeliciis, hoc est qui non solvuntur. vitrium
 tusum ferragini aspergis, ut possit spurcitias corporis per
 15 solutionem ventris expurgari. quare ferrago datus, post-
 modum incipiet innovato sanguine bene valere.

dein|de post numerum certum dierum producimus eos 105ra
 ad solem et sanguinem eis detrahimus de palato, hoc est
 despumabimus tertio gradu dentibus caninis, ut possit
 20 lingua subpremere; propter fluxum sanguinis et suspendis
 altius. ideoque dispumamus post depletionem propter 12
 spurcitiam herbae eundem palatum. inflabitur ergo non
 dispumatus, quibus consuetudo deplendi causa [non] est.
 ipso die mollia *dabis* et mollibus cibariis uti debebunt.
 25 ex alio die deinde per singulos bilibres singulis diebus
 adiectos perducemus eos ad certum pristinum modum
 [quo certum]. quo tempore tamen et herbam viridem
 interdum dabimus propter desiderium, tamdiu quanto
 tempore herba viridis fuerit.

1 vene | spurticias || 4 placa = plaga | pitaccium || 8 scutet
vel stutet cod.: stet et *B*, statues *W* | ne = si forte; aquam
 offeres, ut si voluerit, bibat *Veg.* || 9 *sq.* tricti codetur, *sed* tritico
superscr. a pr. m. || 10 ordeacium || 13 clerocoeliciis: = *σκληροκοιλίαις* |
 nitrium *B* || 14 ferragium | spurticias || 16 vene || 20 lingua ||
 22 herba: herbarum de palato *W* | non *huc traxi* || 24 dabis *ad-*
didi, cf. supra l. 5; mollissimis cibariis utantur et furfure *Veg.* ||
 26 adiectis || 27 *dittographiam delevi*: consuetum *W*, ad con-
 suetudinem *Veg.*

- 13** cum venerint ad certum modum cibariae, hoc est post dies numero quinque, paulatim promovere cottidianis diebus per dies similiter numero quinque, ita ut adiectione [per] singula [dies] milia passus similiter per singulos dies itineri promovendum facias, ne subitatio longi itineris corpora eorum incommodat. post hanc ergo promotionem lavabimus eos ad mare. diligenter curabimus tergere, ne aliqua pars humoris perfrictionem eis inferat. mero et oleo perungere et perfricare eos oportet, ut corpora eorum thermasiam passa a perfrictione corroborentur. ¹⁰
- 14** post hanc corroborationem post dies alios decem cursui et labori committuntur. quadrigarios equos tamen a die dispumationis numquam minus quam XL° die cursui et labori committamus.

castratos autem numquam deplere debemus herba. [causa ¹⁵ haec est legitimum mittere] contingit enim eis evirari. hoc enim auctores praecipunt, quod et nos utique intelligere debemus, iam enim partem virium cum testibus amiserunt.

- 15** similiter et asino sanguis detrahi numquam debet de matrice. est enim corpus inhabile et exiguo sanguine ²⁰ natus. unde et hoc animal minus bibet et non facile sitit per gracilitatem venarum.

105rb similiter et in equos | admissarios observabimus, ne in legitima mittantur. partes enim virium sanguinis in coitum digerunt. sed si tamen ab admissura desinuerint, nisi quod- ²⁵ quod annis depleantur herbarum tempore, ad caecitatem pervenient. illa enim furia, quam consueverunt per coitum digerere, in oculis eorum redundat et sic caeci fiunt.

- 16** II Plenius hanc rationem docere oportet: propter compendium legentis demonstrare, quaeque valitudo vel ³⁰

2 promovere = promoveto || 3 ut B: sit || 4 per et dies del. B tamquam dittographiam || 5 corporeorum || 7 <et> tergere W || 15 Veg. I 23 | herba = propter spurcitiam herbae (supra p. 7, 22) vel = herbarum tempore (infra l. 26) || 15sq. causa — mittere spuria cf. l. 23; librarius ipse lineolis inclusit || 16 ei se iurari: enervari Veg. || 23 admisarios || 25 amissu radix invenerit: corr. W || 27 furie || 29 Veg. I 25 | oportet <et> W || 30 quaque

morbi, et ex quibus locis sanguis emitti debeat. morbidis et quibuscunque totum corpus causa similiter aliqua possiderit, de matrice sanguis detrahi debet, sicut superius demonstravi. cephalargicis et tentinaris praecipitur, ut
 5 de auricularum venis sanguis detrahatur. verum tamen melius est, ut de temporibus, quae sunt dextra sinistra ad latus oculorum sub cavatura temporum tribus digitis ab oculo interpositis inferius quam hos. suo enim tem- 17
 porum ibi vena posita bifurcio. similiter de ipsis venis
 10 dextra sinistra mitti debet et his, qui infra scripti sunt: apioso, insano, cardiaco, caduco, frenetico, distentiosis, sideraticio, rabioso. suffusiones oculorum et vitia, quae accedunt, mitigantur per inferiores venas sub oculis positas, quae descendunt ab angulis interioribus oculorum
 15 quatuor digitis inferius quam oculos. ibi eis venae flobotomo intercaeduntur.

III Quibus fastidium erit aut faucium causa vel 18
 arteriorum tumor vel oneratio capitis, de palato sanguis detrahi debet. quibus pulmo in causis erit et iocur
 20 aut haec ei vicina, de pectore sanguinis detractionem fieri desiderant. quae venae positae sunt dextra sinistra foris quam musculos pectoris, supra brachiola iunguntur, quo loco flexuram admittit pectus plicandi. de ipsis locis 19
 venarum sanguis a pectus detrahatur de sagitta, sicut de
 25 temporibus. | quibus armora in causis erunt et cretiaticis, 105^v a
 de brachiolis sanguis detrahatur. quae venae positae sunt in brachiolis dextra sinistra abinterius, ubi centriae brachiolares sunt, positae sex digitis superius quam genu,
 III vel II digitis inferius quam centrias. haec venae

4 tentinaris: distentis Veg. | aut: corr. B, autem Veg. ||
 6 timporibus || 7 cabatura timporum || 9 in furcio || 10 quae ||
 11 ante insano et post caduco linea recta, cf. ad p. 8, 15 |
 distencionis || 13 sub Veg.: ab || 15 qua|mo|culo sibi: sic, cf.
 ad l. 11 | flobotomo = φλεβοτόμος || 16 interceduntur || 17 Veg.
 I 25, 3 || 19 sq. et occurrat hec enim vicia: corr. Veg. || 21 quae
 bene posita || 25 témporibus sic | armora: armi Veg. | creticis ||
 26 bene || 28 positae = interpositae | ex: corr. Veg. | genu add.
 Veg. || 29 inferius add. Veg. | hee

sagitta perducī debet, sed caute, ut medias venas ferias propter nervos, sunt enim haec venae nervis commixtae.

20 IV Quibus articuli in causis erunt, vel si articulum exemerit vel intorserit, aut si aquatilia in articulis habuerit, vel quidquid simile in articulis contigerit, desub cirru 5 sanguis detrahi debet. quae venae positae sunt inferius quam articulos intro foras suffraginem tegentes. in ipsa gracilitate inferius articuli tribus digitis superius a corona, inferius tribus digitis quam cirru suffraginis. ibi haec venae sagitta percutiuntur, sed et ipsa loca sollicite valde 10 percuti debent. et haec venae coniunctae sunt nervis articularum.

21 V Cretiatice melius de coronis sanguine detrahitur. vel si basem moverit aut duritias citare coeperit, de coronis ei sanguis emittitur, vel etiam nunc de geminis. quae 15 venae non apparent, non enim eminent, sicut in superioribus. sunt enim venae positae intro foras in corona supra ipsa ungula a geminis quatuor digitis positae; qua intro qua foras simili modo positae sunt. haec venae pulso inveniuntur vel colliguntur pollice subtiliter de- 20 presso. pulsus colligitur, sagitta percutiuntur. in geminis similiter ad ipsam divisuram geminarum pollicem mensurato, ibi et vena posita erit. simili modo sicut in corona collecta sagitta percutiatur. omnes haec venae in 105^v b pedibus post sanguinis emissionem fasciola constringuntur. | 25

22 VI Quibuscunque iumentis suffusio in pedibus per vetustatem ungulas extrusicias habuerit vel bases tam longi temporis clodiginem habebunt, stremma facienda erit, sicut infra demonstro. componis ungulam prope vivum et adlides eam, cui et stremmam facies. cui alli- 30 gabis lino suffraginem ita, ut constringantur venae. et totum solum ungulae in circuitu, quidquid ungula con-

1 percuti *Veg.*: quod praefero, cf. l. 11 || 2 hee || 3 *Veg. I* 25,6 || 7 articulo || 10 sagitte || 11 percutti || 13 sangwī || 14 duritia scitare || 18 positae = interpositae, cf. p. 9, 28 || 19 quam: qua — qua = et — et *B* || 21 geminus || 22 geminorum | insinuato *W* || 24 hee || 26 *Veg. I* 26 || 27 uasē || 28 strema

tegit, scalpello circumgyrabis, ut separes solum a cornu
 ungulae, ita ut *ad* vivum adaperias, et circumcisorium
 subicies a media ungula inter unguem et solum. quae 23
 scalpello separasti, ita subpremes, ut solum se ab ungula
 5 levet. cum bene elimpidaveris, statim solves linum, quod
 in suffraginem ligaveris: sine sanguinis decursione fieri.
 ex quo a *calcaneo* invenies venas fluere. quod sale
 suffricabis, postmodum aceto et oleo, et linteolis calcia-
 turam bene facies, diligenter fasciabis, curcuba calciare
 10 curabis. huiusmodi autem cura numquam nisi per sin-
 gulos pedes curabis propter ferburam. cum coeperint in
 illo pede fortius calcare, qui curatus est, tunc elidere et
 simili modo alterum pedem curabis. quo vulnere inter
 alterius curabis. sic sanum fiet.

15 VII Quibuscunque cretiatio in pedibus, sicut supra 24
 dixi, permanserit, et instremmare eum volueris, semis-
 sabis eum hoc modo. compones ungulam ad pressum,
 sicut superius dixi, et contra vena ab interiori parte ab
 ungula semisse tollis, aperies contra venam ad vivum, ut
 20 possit sanguis acontidiare de ungula. simili modo curabis,
 sicut superius dixi. observabis, ut simili modo singulos
 pedes cures, ut possit se portare. hi plane | semissantur, 106^r a
 non eliduntur.

VIII Opistotonis et qui morbo subrenali prensi fuerint 25
 25 vel vulsicis et his, quibus venter facile dolet, de coda
 sanguis mittitur, melius autem de visceribus propter
 eiusmodi causae sanguis detrahatur. de coda cui autem
 detrahere volueris, sic facies. erige codam ad lumbos
 versus et resupinabis quatuor digitis ab ano positus, ubi
 30 pilus non est. battes de tabella aliqua belle ponderosa
 diu, usque quo vena se demonstret et in media divisura

2 ad *Veg.*: a || 5 elimpidaverit || 7 quae | *ad* caneo: de cal-
 caneo *Veg.* || 8 calcaturam || 9 curcuba: sparteae *Veg.* || 11 fer-
 buram = fervorem || 15 *Veg. ibidem* | cretiatici || 16 instremmare ||
 17 adpressum <vivum> *W* || 24 *Veg. I* 27 || 25 vulsicis =
 vulsis || 26 aut || 27 aut || 30 battes = battues | velle:
corr. W

codae, sicut supra, IIII digitis longe ab anu sagitta percuties. si bene percusseris, acontidiabit vena. post decursionem fasciola alligabis. de visceribus cum mittere voles aut de inguina, dextra sinistra in singula femora eminentes venas medio femore sagitta percutiuntur, sicut in brachiolis. 5 post decursionem sanguinis cretam imponis.

26 IX Si laccae in cambis fuerint aut aliqui dolor coxae vel gambae, sub gambas sanguis detrahitur. sunt enim venae a visceribus descendentes, pertranseunt per latera gambae, ab interiori parte descendunt inferius quam gamba. supra 10 crus ab interiori parte percutiuntur traverse securi, celte vel flebotomo. post decursionem fasciatur. inferiores autem partes pedum, quascunque causas habuerint, simili modo sanguinis detractionem in eis facies, sicut in prioribus demonstravi. 15

27 X De ustione. in comparatione duarum valitudinum nihil dubium est ustionem tantummodo praestare posse partibus suis, si cui sanguinis detractio suis partibus praestat. sunt autem haec duo adiutoria principia similia similibus valetudinibus comparata, a quibus nun- 20 quam discedi potest. per sanguinis detractionem omnem stricturam causarum laxari manifestum est vel quaedam constringi. nunc etiam similiter omnis laxatio passionis 106^r b ustione constringitur vel quorundam conligatio solvitur. |

28 non modica quaestio est intelligendi, qua ratione haec 25 adiutoria, cum sint separata, utrimque facere possint. dicere sic incipiam. sanguinis detractio solummodo propter stricturam causarum laxandam fieri praecipitur. nunc etiam parabo et monstro. *cretiatici*, *vulsici*, *morbidi*, *nefritici* quando laxant valitudine, pati videntur in crura 30 eorum. sanguinis emissio primum locum habet. haec ergo quaestio similis et in ustionem invenitur, cuius

1 agita || 2 percusserit acontidiavit || 3 committere || 4 iguāa | femore || 7 Veg. I 27, 4 | latte in campis || 11 celle: corr. B, caute vel caudae Veg. || 16 usione | valitudinum || 19 ad intoria: corr. B | pñci: principalia? || 22 scripturam: corr. M || 29 et eici.

quaestionis rationem demonstrare oportet. eiusmodi autem 29
 valitudo laxa, sicut superius dixi, cui praecipitur sanguinis
 detractio fieri, epiploce dicitur: causa, in qua duorum
 valitudinum praemixtio invenitur, ut per nimiam strictu-
 5 ram rigoris beneficio corruptio sanguinis accedat. ex qua
 corruptione necesse habent nervi infestare, unde totius
 corporis spasmus nascitur. solet colligatio vel contractio
 nervorum fieri. quae corruptio sanguinis, si abundare 30
 coeperit, in quacunque parte corporis se derivaverit, eas
 10 partes habeat necesse est vel corrumpat, ubi et morbidi
 fiunt. ex qua alienatione soluti nervi sine viribus san-
 guinis laxiores fiunt. eiusmodi autem causa epiploce
 dicitur, cum sit \dagger uaque laxa. in qua causa curanda
 duplex adiutorium erit, quandoquidem, cum sit laxa,
 15 stringere eam oportet. prior est autem in eadem causa 31
 sanguinis detractio, per quam laxationem omnis corruptio
 illa, quae fuerit in corpore, abstracta, corroboratio poterit
 nervorum fieri. sit tamen cura plenius rationabiliter,
 quae adhibetur post detractioem sanguinis. debet enim
 20 quicunque et percurandi rationem scire. in eiusmodi enim
 causa praemixta quaecunque valitudo ex duabus dominetur.
 illam percurare oportet sua ratione. quae tamen laxatio,
 si cura minus proficerit, ustione cauteris facta constri-
 gitur. quid ergo ustio praestare possit, demonstrabo. 32
 25 multis enim generibus auxilia virium suarum conferet
 muto animali veterino, quae genera quasi medicorum
 remedia hominibus adhibere possint. multas etiam causas
 aestimo per compendium etiam nunc ad therapeutas potius | 106^v a
 se sanare, cum sit quidem tanta vis, quae sufferri non
 30 possit nisi a muto animali. ideoque utique separata
 invenitur in medicina iumentorum frequenter adhiberi.
 praestat enim haec: laxa stringit, inflata tenuat, umecta 33
 exiccat, colligata solvit, carcinomata praecidet, veteres

10 habent || 13 utraque? valitudine *M* || 15 aut || 18 si ||
 26 multo | generi: *corr. B* || 27 omnibus: *corr. B* | etiam:
 tamen *B* || 28 compedium | terrapentas: = *θεραπευτάς* || 32 in
 plata tenuatum et exiccat: *corr. Veg. I 28, 2* || 33 cardunomata

dolores auferet, alienatas partes ex qualibet causa in suo statu revocat, supracrescentia aliqua extra naturam sublata non patitur crescere, multa etiam nunc et confirmat. haec omnia inesse vitia quomodo quis credat ignem curare posse, dabitur exemplum: quomodo fieri possit, ut quae restringit et alligat, rursum solvat. curatur causa cauteris candentibus, quorum praeruptio capulis facta cutem praerumpat: nec plus enim in paupero loco, verum altius urit duritias, interdum et cancellat in divisiones, picturae
 34 similes pinnis urendo formantur. ex qua ratione vitium concutitur, id est maturatur. ex quibus foraminibus ustionum caloris beneficio dissolutum vitium exundat per humorem, vel nunc vitium nervorum vapouratur calore permotum ustionis. altius enim si penetraveris urendo, plus contrahis; si minus, iterum si feceris, excalefacis.
 35 ex qua vulnera ustionis dissoluta, per saniem auferitur causa et dolor. quarum cicatrices claudere cum coeperint, plus stringunt firmioremque locum faciunt et insolubilem cutem. haec ergo ratio intelligitur posse stringere, adligare, confirmare, excalfacere. quae sunt ergo, quae vel solvi vel laxari debeant duritiam? marmora, aquatilia, elomata, ossillaginis. haec sunt vitia, quae supra commissuras extra naturales formationes corporis nata excrescunt. quae cum creverint, incommodando perdurant et alligando impediunt ergo gressum ambulationis per colligationem
 36 commissurarum. haec ergo causa solvitur. vitia emendabuntur per puncta supra noda excrescentia, ita ut ipsae duritiae cauteriis penetrentur [pro modo altitiae], et circumvallatum per circuitum punctis pro modo altitiae. illa
 106^v b enim ustio incipit perumpendo dissolvere | nodos et laxari duritias. consumit enim vitium et nascentium et iminentium vitiorum semina, radices urendo extinguendo

1 auferret || 2 sublatam || 4 in lacuna suppleo praecipuntur quae ita curari debeant || 9 urit suppl. B || 11 concutitur: concoquitur melius Veg. || 12 coloris beneficium || 18 firmorem quae || 22 ylomata: = ἡλώματα i. e. ἥλοι || 26 vitio || 27 per addidi || 32 extingendo

tollit. similiter et ossilaginem urendo auferet. omnis 37
 ergo compago colligationis corrupta solvitur, cuius et
 dolor per saniem ludendo auferitur. quare solvitur, id
 est laxatur [XI] cinesis commissurarum, et incipiet
 5 rectius ambulare et agilius. verum est ergo et ustionem
 dissolvere posse. adeo veteres auctores exemplum demon-
 strant, qui praecipunt fracturam nunquam debere uri.
 usta enim dicunt solvi ea connodatione fracturae. observa-
 bimus ergo fracturam nunquam urere.

10 XII Qua ratione singula vitia inuri debent, primum 38
 demonstro. ustio autem *a capite* debet fieri a cervice
 pro virgas longas secus scapulas, puncta inter virgas us-
 que ad lumbos. caput enim principale est inter omnia
 membra corporis. quod cum non continetur a morbo,
 15 nullum periculum patitur iumentum. similiter et posteri-
 ora loca oportebit inuri. *rieni* enim se morbus abstrahit,
 qui adpellatur nefrites, latine subrenalis. nefrites erit
 hic, qui signa haec adfert. protrahit posteriores pedes
 et strepitum de interioribus reddet, et cum prodire incipit,
 20 impingit se de pariete in parietem. et hunc inurimus 39
 per totos lumbos usque ad vertebulum lumborum, et
 vesicae puncta recta non plus 24 alternis dorsis digitos tres,
 ordines tres facientes, ab aliis alio distantes, in altitudinem
 digitis tribus. et ipsa vitia, quae uri debent, parapres-
 25 mata appellantur. quae fiunt in concava articulorum,
 quas melcerides appellant. et haec ipsa adures, si mol-
 liora et nova. cum induruerit . . . haec rationi non plus
 altitudinem eorum, ideoque ipsa loca exilia sunt et gra-

3 eluendo *B* || 11 a capite *vel* ad caput *B*: accipiet ||
 12 virga || 16 *rieni* *suppl. Lommatzsch* | morbos || 17 —
 p. 16, 20 *redeunt infra* 464—466, *quae melius aetatem tulerunt*, cf. *Veg. I* 8 || 21 totus | vertebulum = vertebrum || 22 a la-
 ternis dorsis: *corr. infra* || 23 in altitudinem: latitudine *infra* ||
 25 in *addidi*: in concavis *infra* | articulorum: testiculorum
infra || 26 melliceridas *infra* | hoc || 27 exciderunt *hae duae*
lineae, cf. *infra* 466: cum induraverint et veteruerint, in totum
 non sunt tangenda. nam plantas et genua urentes hanc ratio-
 nem || 28 ideo quia *infra*

- 40 cilia et nervosa. cum quando enim iumentum ex via aut ex *sarcina* ductionis laboraverit, naturale habens tenue corium, dum in quod maxime frequenter facit offensus, dolorem accipiet. et inde in *clodiginem* per aliquod tempus . . .
- 107^r a et per negligentiam increseat lapsus|que ceciderit. in eo 5
offendat os. *rarum* quoque intervallum fiat eodem, et plantae laborant ex labore viarum, ut ex sarcinae ductione. inde enim contingit dolorem fieri. qui sunt in plantis
- 41 nervi laborant, passi protinus intumescunt. maxime eis contingit, qui propensoribus et laxae aetatis sunt. in 10
quibus magis ustionem maxime fieri non debet. quibus huius morbi vitium se profundit in plantis, quae parapresmata appellantur, aut quod vitio facto in genuis, non debet uri. similiter quae sunt in *concavis articu-*
lorum, *inuri non debent*. contingit enim contractionem 15
fieri. *quod peccant facientes*. non enim potest deducere, sed fit claudus, si ustus fuerit.
- 42 farcimina. sunt autem per se vitia in corpore similia furunculis, quae collectione foris faciunt, quae rumpunt. *sed et haec non debent uri*. 20
- XIII Si cui iumento in ipso folliculo verrucae natae fuerint vel quoquo loco in corpore, sic curabis. primo lino ipsam verrugam ligabis, deinde causticum crudum imponis vel ferramento praecidis, cauterio adures. sic sanum fiet. 25
- 43 XIV Si quod iumentum coxa misera habuerit, sic curato. sanguinem mittito a visceribus, excipito in vaso,

2 arenio || 3 offensum *infra* || 4 dodiginem parali quod |
num supplendum incidat? et in<ci>det B | inde claudicat per
aliquod temporis et per negligentiam crescat aut lapsus ceci-
derit *infra* || 5 lapsus quae: <ant> lapsus [quae] B || 6 *rarum*
infra: suorum | *fortasse pro os scribendum est ossum vel ossu,*
cum infra legatur os (sic), quod vulgo omnes significat | inter-
vallum faciat *infra* || 7 ut: aut *infra* || 10 propensoribus: sc.
plantis || 14 sq. in — debent *supplet infra* 468 || 15 contrac-
tionem *infra*: contra rationem || 16 quod peccant facientes
indidem || 17 *etiam haec truncata sunt, cf. infra* || 20 *prompsi*
ex 468 || 21 *infra* 682 et Veg. V 16 || 26 Veg. V 17

commiscito sulfur, nitrium, feclam, *bacas lauri*. adversus
 pilum perfricabis per triduum, aquam vervenaciam uteris
 ter in die per dies VI. quotiens *calciabis* illum pedem,
 qui sanus est, soliam ferream suppones et turminem.
 5 Nam ideo supponitur, ut illam partem, quae misera est,
 ungulam planam possit ponere. in quam *sincrismam*, quae
 s. s. est, uteris. si sol fuerit, perungues et perfrigas ne 44
minus quam hora. si hoc non proficerit, contra coxae
 commissuram 4^{or} foraminibus cutem *pertundes* et pannos
 10 *ex* aceto et oleo per cutem traicies. hoc per triduo
 traumatico linitos pannos per dies numero IX per ea
 foramina traicies. interdum curabis, ut calda verbenacia
 ante cura uteris et sic lemniscos subicies. XL° quoque
 die lemniscos educere curabis et incretas locum, ut cutis
 15 ad pulpas adhaerere possit. cum cicatrices cluserint, causti-
 cum imponis. sanum fiet. | 107rb

XV Iumentum coxam si eiecerit aut convolserit, sic 45
 curato. deducito coxa tanquam armum, sicut superius.
 haec curationes simili ratione curantur.

20 XVI Si quod iumentum coxam fregerit aut acrocolefia
 aut supragambam, de his partibus, quoquo loco fractura
 fregerit, curari scias non posse, quia alligatura capere
 non potest.

XVII Si iumento natae fuerint lactosae in cambis, 46
 25 haec signa erunt. dextra sinistra quomodo vessicas *cutis*
 ostendet. sic curabis, sicut *flemina* in genuis, sicut supra
 est. aliam curationem sic adhibes. lentem, quae supra
 aqua nascitur, colligito, contundito et ab axungia vetere

1 uacalari: *corr. Veg.* || 2 utris || 3 adciabis: fasciabis? |
 clauco (clavo *B*) ferreo vel si defuerit spartea calceabis, cui
 rotulam ligneam subicies et addita fasciola diligentissime
 colligabis *Veg.* || 4 soliam = soleam | turminem: tomiceam
L || 7 s. s. *addidi* | perfregas || 8 nimis || 9 pertendes: *corr.*
Veg. || 10 *ex Veg.* et || 13 undecimo *Veg.* || 15 eluserint: clau-
 serint *Veg.* || 17 *Veg. V 17, 4 et infra 692* || 20 *Veg. V 19 fin.*
et III 47, 1 || acrocole fiat || 21 pastibus || 24 *Veg. V 18* | lac-
 tosae = laccae || 25 vis siccas sic ostendet: ad similitudinem
 vesicae inflabitur cutis *Veg.* || 26 si: *corr. B* | femina

[et] alligato, lasar et acetum admisceto et cambam alligato et diligenter cura.

47 XVIII Si iumentum cambam percussam habuerit et tumorem concitaverit, sic curabis. cretam Cimoleam et rubricam ex aceto macerabis et cambam oblinito. si quod iumentum cambosum factum fuerit, sic recens est eius remedium. sanguinem emittito de tibia, continuo lanam succidam ligabis circum cambam. cave ne eam fomentes. talis enim curatio sic curatur. cave ne illam cauteries. malagma *uteris* cruda, quae infra scripta est. 10 tertio quoque die solvis. cum tibi videbitur ambulatio recta esse, causticum induces. sanum fiet.

48 XIX Si quod iumentum cambia laxaverit aut articulos, non alias curabis, sicut superius est. si quod iumentum *aquatilia* habuerit infra cambam, quae fregerit, sic cu- 15 rabis, quemadmodum in prioribus demonstravi.

XX Si quod iumentum *aquatilia* habuerit in articulis, haec remedia erunt. feclam conspargito et salem dimidiam et lanam succidam ex aceto alligato, tertio die solvito et calda foveto. curato ex melle coctam farinam 20 ordeaceam et lini semen contundito *et* fenugraecum, omnia in vaso coquito, bis in die fumentato et malagma cruda alligato.

49 XXI Si quod iumentum ab onere percussum nervos praeciderit, simili ratione curabis, sicut in prioribus pe- 25 dibus demonstravi.

107^v a XXII Si quod iumentum scaurum factum fuerit, sic curabis |, quemadmodum supra scriptum est et docui. scias tamen posteriores pedes facilius curari posse, non priores.

XXIII Si iumentum rota insecuta fuerit, recens lana 30 succida imposito ex aceto et oleo, alligato per triduo, postero die ficum duplicem et nitrium conterito, una

1 levigato *B* || 3 *Veg. V 18 fin.* || 5 lubricam || 7 *Veg. V 19* || 9 in tali curatione contrarium est *Veg.* || 10 veteris || 15 ilia || 17 *infra 607; Veg. III 49, 2* || 21 et *addidi* || 24 omere: vomere *L* || 25 pedibus *dativus, an de pedibus?* || 30 *Veg. V 20* | insecta *L*

permixto et imposito, tertio die solvito et renovato. si nihil proficerit, malagma ex *tetrafarmacum* imposito per triduum. si nihil profecerit, imposito malagma *meliacinum* eodem modo, usque dum sanum fiat.

XXIV Si aquatilia fuerint in *articulis* aut in cambis. 50 quae minime ferro frigido tetigeris. est enim periculum, ne abundantia humoris pereat iumentum. sed uteris scarificatione et sanguinis detractone, lanis calidissimis, aceto quam optimo, sale tusum et oleum *vel* axungia per dies V, deinde *ligamentis*, ut superius praeceptum [est] habes. deinde uteris liparam ibisco, [habes] genestam ex axungia saepe contusa. genesta et malagma cruda si minus est, ut superius habes praeceptum. si ea curatione non fuerit explicata, utere caustico ferventissimo, quod habeat ustionem genus. si minus, urito, ut profuerit quis locus; usta, sicut superius habes, curato.

XXV Si reuma pedum *habent*. reumatici autem pedes 51 aut ventosi nunquam tangendi sunt ferro, ampliabit enim in eis derivatio et maior est in pedibus inflatio. sed in novitate magis urenda sunt haec vitia et super venas propter adustionem horum vitiorum. haec enim causa in totum auferri non potest. quibus et venae intercidendae et travertendae erunt. hoc quidem sine repromissione sinceritatis censeo.

XXVI De impetigine, id est licenas. impetigo, quae 52 nascitur plerumque magis in pedibus *articulorum* locis necessariis. est enim genus vulneris, qui sibi nascantur locis commissuralibus vel media cambia in contra vel post genu super nervos vel in contra supra coronam in base. quod fit vulnus ragadio simile, quod | difficiliter sanatur, 107^v b

1 permixto = permisceto || 2 extra farmacem || 3 iliacen: corr. Veg. || 5 Veg. III 49 | auriculis: corr. Veg. || 8 scarificione || 9 qua | vel add. Veg. || 10 vibamentis: conliganda sunt Veg. | est: del. B || 13 <urito>, ut? || 17 Veg. III 50 | habent post pedes collocatum || 18 ampliavit || 19 maiore: suppl. B || 25 Veg. III 51 | lyncenas: = λειχῆνας || 26 asinorum: corr. Veg. || 29 vase || 30 i. e. ῥαγαδίω

quod inde *aeternam* vocant. hoc autem vulnus est discolum. impetigo quod appellatur. quod curatur stalticis rebus vel stipticis vel ustione non sine alligatura et malagmatibus catuloticis. hac ratione curatae impetigines sanae fieri possunt.

- 53 XXVII De uligines, quae nascuntur in pedibus, cruribus et pectore unguinibusque, quod quidam et dulcines vocant. quod nascitur non absimile scabie. quod cum coeperit pedibus se id vitium diffundere, exulcerat totos pedes et leprosos facit cum quadam aspredine ex nimia prurigine. ex qua re sibi iumenta pedes corrodant vel alternis pedibus se sibi confricando vulnerent.
- 54 quod est genus reumae suffusionis, quod vitium acres humores inferent. quod curatur per detractionem sanguinis et [in] medicamentis metasincriticis et purgatione ex cucumeris silvaticae radice et nitrio. medicamenta autem ad huiusmodi curam in dinamidiis demonstrantur. ex qua re curatum iumentum sanum fieri potest.
- 55 XXVIII Si iumentum morbum renalem temptaverit, sic eum intelliges. pedes interiores subtrahet. sanguinem ei de inguina detrahes et ipsum sanguinem sale et oleo permisces et renes eius perunges. et potionabis eum sic. herbam heliotrophiam d. I, euforbium d. I, piperis grana IX, manna turis d. I, per triduo dabis ex loteo virginis per triduum eminas singulas. sic sanum fiet.

LIBER II.

56

- 1 de capitis fractura
- 2 de auricula radice
- 3 de auriculae radice

1 indodeternam | i. e. *δύσκολον* = *δυσσώλωτον*, cf. catuloticis l. 4 || 2 stalticis || 6 *Veg. III* 52 || 7 inguinibus quae | quidem | 8 absimiles || 11 pruriginem || 15 in *del. L* | meta esincriticis || 16 salvaticae | medicamento || 17 in dinamidiis: *infra* 814? || 20 interiores: posteriores *infra* 479 || 21 iguina || 23 heliotrophiam || 24 loteo = lotio || 25 *subscriptum* Chironis Centauri liber primus explicit Incipit liber 2us

- 4 de triciasi oculorum | 108^r a
 5 de suffusione oculi
 6 de platocoriasin
 7 de lunatico oculo
 8 de stafyloma oculi
 9 de myiocefalio in oculo
 10 de unguine oculi
 11 de incomatio in oculo
 12 de centro oculi
 13 de strumis
 14 de glandulis
 15 de pullaribus
 16 de fistula maxillae
 17 de fistula
 18 de oncomate
 19 de bubonacio
 20 de suffusione
 21 de venulis
 22 de marmore in genibus
 23 de mallonibus in genibus

...
 qui continet chirurgiam totius corporis.

I Chirurgia est, quodcunque in corpore natum manu 57
 ferro vel cauterio curare oportet. quae nisi ferro vel
 cauterio curentur, aliter curari non possent. primo ergo
 demonstrem omnem curam capitis. quodcunque iumentum
 in capite ossum quoquo loco fregerit vel nudaverit, sol-
 licite curabis cataplasticis oleaticis, magis humore,
 rarenter lavatione. stillicidium humoris in casus his locis
 nervis vel cerebro penetret, magnum impetum et peri-
 culum facit. nec in primo acris medicamentis sed magis
 melle curato. cum maturum erit, cura ossa temptato, 58

1 tricias: = *τρίχιασις* || 5 estafyloma || 6 miocefalio ||
 7 igwine || 16 bubo nativo: *corr. infra 100* || 22 *Veg. III 13* ||
 23 ferre || 27 cataplastatis? || 28 labatione | in casus =
 incidens *B* || 29 penetret: si *supplendum*, quod *Chiron saepe*
omittit in protasi

- mobilia tollito. sed bene matura si iam sibi laxaverint, tunc ea educito, et astulas aspras, quoquo loco cecidit os, *succisorio* radito per *xisteras*. si ubicunque *spilosis* facta fuerit, tam diu radito cottidie, donec sanguis per ossum respondat. ita concarnat. nam nunquam cludit, **108^rb59** si non raseris. | *solet* fistula fieri maxime ossosis et commissuralibus locis. scias, quod, si fistula eo loco facta fuerit, incipiet vulnus pusillum incurabile esse, ex quo humor multus effluet, non sanies, sed liquidus magis. eam sic curato. vaporato diebus V vel quousque maiori foramen vulneris fiat. deinde subicito collirium fistularem et munito ad caput diligenter, tertio die solvito vel 4to, vel si fistula ceciderit, traumatico curabis, donec sanies **60** spissa et non multum in eo loco inveniatur. cum iam limpidum videris, curato vulnus anapleromaticis medicamentis. vel si longum iter vulneris fuerit, collirium facito ex melle et ervi polline et thus masculum decoquito et subicito per dies V. inde cottidie curato ita [ut vita] ut deprimas eas partes vulneris, ut cohaereant. ita facito per dies plures, donec sanum fiat.
- 61** II Si quod iumentum a radice auricula aliqua vi contunderit et collectionem fecerit, matura causa scalpello secato et sinito *pus fluere*. deinde lemniscum ex aceto acro et oleo subigito per triduo, 4to die traumatico curabis, donec sana fiet. si cartilaginem vexaverint et ex eadem causa, sanum fiet.
- 62** III Si quod iumentum e radice auriculae vel ad commissuram et tumorem durum et grandem fecerit, sic curato. cataplasma imposito fenugraeci et lini seminis et tritici pollinem, donec maturescat collectio. deinde scalpello secato, ita ut interius foras spectet. curato mero

1 mobili manu *Veg.* || 3 siccis orio | *spilosis* = *ψιλωσις* ||
 5 ludit: clauditur *Veg.* || 6 *solet Veg.*: locis || 12 munitam ||
 15 lipidum | ano pleromaticis || 16 inter: *corr. L* || 19 *ditto-*
graphiam delevi | coereant || 21 *Veg. III 14* || 23 *pus fluere*
Veg.: post pulvere | lemnas cum || 25 sana: sc. auricula

et oleo et sale mixto, lemniscum satiatum subigito, curato per triduo, donec fervor et tumor desinat. deinde percurato, sicut supra. sanum fiet. difficiliter quidem 63
haec loca sanantur et tarde, cito enim his locis fistulae nascuntur. quod si supra scriptis rebus ex causa sana non fuerint, urito, cauteriis puncta interponito et vicinas partes urito, ita ut cutem et causam ulterius praerumpas. curato, quomodo oportet | causa curari. sic sanum fiet. 108^v a.

IV Quodcunque iumentum in oculis trichiasim patietur, 64
 id est, ut palpebra eius superiora ulterius cilia infertent, sic eum curato. sub ipsum palpebrum intus scalpello plagam directam das secus ipsos pilos, ut palpebrum foris versus laxes. deinde ut foris versus iuxta ipsum palpebrum et superius forcibus fasciolum praecides per longum 15
 ad diastimam oculi. deinde et fibulas impones et constringes palpebrum foris versus, quomodo tibi aequalem visum fuerit, ut ambo oculi sine deformitate sint. mero 65
 et oleo motaria satiabis et super in causa imponis et spongiola satiato imposita, fasciabis oculum per dies V, 20
 deinde solves. collirio intus oculum curabis, deforis autem tetrafarmaco. fibulas non rumpes, nisi iam glutinabit et cicatrix esse coeperit. praeruptis quoque fibulis curabis per dies 4^{or}, ita ut caro non crescat propter deformitatem. sanum fiet. aliter eadem causa sic curato, 66
 25 ut forcibus toto crista palpebri auferas. hoc quidem evenire solet, ut per uncinum pistilli deiungens iumentum palpebrum, praerumpat et praependat ipsum palpebrum. similiter forcibus praecisum, posca fumenta oculum in praesente. et si fibulis figas, velocius cum sanguine glutinat. ideo autem posca fumentatur propter sanguinis fluxum, 30

4 haec *M*: et | ficturae || 9 *Veg. III 15* | striglias impatiatur || 10 infestent?: pili aliam palpebram urentes lacrimas moveant *Veg.* || 12 plaga || 16 tybiae qualem: naturalem *Veg.* || 17 difformitate || 18 mortaria || 20 deforis vero *Veg.*: deformat || 26 pistuli: *chirurgi instrumentum quoddam*: pisculi *M* | deiunges: *corr. B* (= si deiungis) | partem, quae prominet ad mensuram naturae, forcibus amputent *Veg.*

et collirio cottidianis diebus adhibito persanatur palpebrum. tamen *et* triciasis verissime curatur superiori demonstratione.

- 67 V Si quod iumentum oculis suffuderit. prius est suffusionis genera demonstrare, quae sunt, deinde curam. 5 sunt autem genera suffusionis numero tria: platocoriasis, ypochyma et suffusione praesens ab epiforeton e rationem capitis, quae cognoscitur sic. oculi suffusi fiunt *et* turbolenti quasi sulphores vel sanguines, ali vero tensis oculis 68 non vident. haec quidem suffusio curatur sic. sanguinis 10
108^v b detractationem facis de | temporibus et uteris aqua calda, radices feniculi decoctas cottidie et collirium inungebis ababalsamu, quem ad suffusionem claucomae in dinamidia positum habes. sic sanum fiet. platocoriasis est, quae contingit a furia vel a sollicitudo itineris. quem cum passi 15 sunt, et non est eis permissum currere, furiet nimia caloris beneficio, diffundit se pupilla (core quae dicitur) et fit platocoriasis, id est dilatatio pupillae, et perdet visum luminis per diffusionem suam.
- 69 VI *In albumine* in pupilla luminis nascendi origo 20 servatur. quae cum diffusa est, recolligere non potest nec claritatem luminis habere nunquam potest; ut ovi vitellus diffusus et corruptus omnem nitorem et compositionem amittens recomponere se non potest nec similari sibi non potest. sic et platocoriasis cum facta fuerit, curari 25 non potest. quod intelligitur sic. non videt et tensis oculis erit et colore integro sine nullo humore aliquo interius obstante, sed limpidi oculi tanquam sani. sed respiciens interius in oculo quasi livore diffusum intelligis bilem. quod magis sic intelligitur, dum in ipso oculo 30

2 attriciasis || 4 *Veg. III 16* | prius et || 6 sq. platochoria sisipuchima: i. e. πλατυκορίασις ὑπόχυμα: στενοκορίασις πλατυκορίασις ὑποκορίασις *distinguit Veg.* || 7 ephiforetone: i. e. ἐπιφορά || 8 et *addidi* || 9 i. e. sulphurei vel sanguinei | a libero || 13 ababalsamu = ὀποβαλσάμων | clauconiae | dinamidia: *infra 796 sqq?* || 15 sollicitudo *Veg.*: sonitu; sonio *B*, || 17 chore || 18 dilatio || 20 in albumine *ego*: malui enim || 21 servaturque || 22 ut ovi *Veg.*: uto sic || 24 admittens || 29 sq. intelligibilem

imaginem figurae tuae quomodo in speculo, ut videri
 solet in oculo, non videtur. inde intelliges platocoriasin
 esse. et haec quidem suffusio dicitur ypochima. quae 70
 nascitur ab humore capitis. primum in uno oculo se
 5 diffundit. quod sic intelliges. lacrimosum oculum faciet
 et nebulosum, quasi assidue fricet, et extumidior fit [et]
 interdum, rursum cum perfrixit. similiter in recenti videt
 oculo, sed non tam claro. quod cum intellexerit, san-
 guinem eis detrahet desub oculo vel de ipsa parte tem-
 10 porum. et uteris fomentis ex feniculi radice et ruta decocta,
 inunges collirium oppoponace, thus et obobalsamatum, ut
 multum delacrimet, vel abusus siccum adsidue *inungues*.
 solent enim ex hac diligentia sani fieri et carere suf- 71
 fusionem. rarerer quidem sani fiunt, sed et uruntur eis
 15 venae temporales. novam tamen claucomam sic intelliges: | 109^r a
 in oculo primo super ipsam pupillae diffusionem vitreo
 similem cum candore leve natam. haec quidem nova est,
 sed non videt. cum iam coeperit veterescere et matura
 fieri, colliget se et spissat et fit cauculo similis, contra
 20 ipsa pupilla obstat, praeccludit visum luminis. haec ipsa
 suffusio ypochima vocatur. quae posita est post ipsa 72
 et duas tunicas superiores, ceratoiden et ragoiden, in-
 terius sedet super arachnoidem, non tangit pupilla. quare
 et curari potest per paracentesin. haec ipsa quidem
 25 ypochima tribus generibus se ostendet. est auroso co-
 lore: haec curari non potest. est candida, gipsodes quae
 dicitur: et haec ipsa curari non potest. est et spissa
 colore oleagineo *muco* similis: curabilis est haec. quam 73
 ab ipso colore supra scripto intelligens eam maturam
 30 esse, suffricas oculum plana manu et permittito aperiat

2 platocoriasi sic || 3 yphocimma || 6 et *addidi* || 7 interdum:
 interclusus *L* | perfrixit = perfricuit || 8 intellexerit: sc. mulo-
 medicus, *praefero vero intellexeris et detrahes* || 12 abysus ab:
 ysopus *B* | igues: tingues *B* || 15 clauconiam || 16 ipsarum ||
 19 cauculo = calculo || 21 yphoima || 22 tuniacas | tragoi-
 den: = *δαροειδής* | 23 sed et super aratro idem || 25 yphoima |
Veg. III 17 || 27 et et || 28 muco *Veg.*: in veco sic || 29 in-
 telliges: *corr. B*

- oculum. si videris eam moveri quasi de latere leviter et colligere, scies eam posse iam pungi. quem sic curabis. abstineto iumentum ante pridie quam plurime ab aqua, et elidito eum *in loco molli*. facito caput eius super cervicale bene componatur; oculum illius aperias ⁵ ex duobus tyflogiplangistris vel per obtalmostatum si habueris. fac, ut oculus eius patens cludere se non possit.
- 74 deinde paracentesim pungito in ipso albumine, [pungito in ipso], quod est ab ipsa fronte, et subigito ulterius paracenteterium, ita ut inter tunicas subicias inter ra- ¹⁰ goiden; videto, ne pupillam tangas. susu enim haec ypochyma posita est, quam capulo paracenteteri depremes diossum versus ad palpebrum versus inferiorem subtiliter, ne quit ulterius laedas. si se commodaverit, cito paracenteterium noli eximere, nisi prius oculum clusum pe- ¹⁵ nicillo *caldo* diu vaporaveris. solet enim resalire loco suo.
- 75 quam rursus iterum repremito, donec se diossum commodet et non resaliat. quod si tardius se commodaverit nec non resaliat, cum videris pupillae claritatem sine ulla ypochyma obstante, eximes paracenteterium ²⁰
- 109^r b [eximes] | et invenies eum videre. curabis sic. anacollima ex oleo roseo et ovi album, lanam satiabis et super oculum eius inpones et fasciabis. et facito, ipso die
- 76 ne manducet; et bibat tantum, si voluerit. altero die solvito et *calda* fumentato diu, deinde fenugraeci sucum ²⁵ in oculos suffundis et rursum anacollima similiter per triduum curato imponere. deinde postmodum solvito oculum, fenugraeci suco fumentato, ex melle inungito Attico, donec cicatrix oculo se confirmet. sic sanum fiet.

4 in loco molli elides *Veg.*: helidico eum || 6 tyflogi plangistris vel per obtalmostatuens: *cf. ὀφθαλμοστάτης et infra 100* diplantistrode || 7 oculos || 8 *sq. dittographiam del. L* || 10 pacentetrium | tragoyden || 12 ypohyma | pacerteride premes || 13 duossum: = deorsum || 14 pacerterium || 15 exuinere *sic* | poenicillo || 16 calido *Veg.*: addo *sic* || 17 deiussum || 20 ypophyma | pacerterium || 25 adda || 28 inungto (*ī ugto*) || 29 oculos

VII Est et aliud vitium, quod sic contingere solet, 77
 ut temporibus albiginem faciet et temporibus elimpidet.
 ex quo vitio crescenti oculum lunatico dixerunt. quod
 vitium curatur sic. per sanguinis detractionem de parte
 ipsa temporum, deinde per dies plures desub ipso oculo
 sanguinem copiosum detrahes et uras cottidie, fomentato
 calido et oculum inunges collirio acerrimo et termantico
 per plures dies, donec sanum fiat. si ex hac re sanum
 fieri non potest, venas superiores in tempora et captato,
 10 ut illud tempore uras.

VIII Quodcunque iumentum in oculo staphylomam 78
 habuerit, incurabilis quidem causa est. sic eam curari
 oportet. desub oculo sanguinem ei detrahito et fumen-
 tabis calda decocta cum radicibus feniculi et rutae. in-
 15 unges cottidie collirium non valde acre. si vulneraveris
 et deplanaveris, ex suco fenugraeci fumentabis et inungebis
 collirio lene[rd], quod facit ad tunicas ruptas, donec se
 cicatrix cum planitia cludat. deinde uteris collirium acre
 per dies plures, donec quaecunque partes se aequare
 20 possint ad aequalitatem, ut sit oculus sine turpitudine.
 haec enim res difficiliter provenit.

IX Quodcunque iumentum oculum myiocephalum 79
 habuerit. quod sic cognoscitur. ipsa orbe nigredinis
 verruca fiet alta quasi muscae amplae caput, unde et
 25 myiocephalum dictum est. quod curatur sic. acerrimo
 collirio nimis assidue inungebis ter aut quater diurnum,
 calda fovebis. similiter si se coeperit | extenuare, se- 109
 queris eam curam, donec sanum fiat. quod si non pro-
 fecerit et callositas ipsa permanserit, sic curabis. elides 80
 30 iumentum et capillo claudes subtiliter eam verruculam,

1 Veg. III 18 || 2 temporibus: interdum Veg. | albiginem =
 albuginem || 6 fomento || 8 acre: hac ratione Veg. || 9 sed: sic
 B | in temporibus . . . diligenter perquires et ibi inures, ut
 humor noxius possit arceri Veg. || 11 Veg. III 19 | staphy-
 loniam || 14 adda || 15 vulneraverit || 16 deplanaverit || 17 leni
 Veg.: quid in rd lateat, non expediri: leniore M, id quod B ||
 22 myocephalum || 25 myocephalum || 27 adda

colligas, stringito et lacinias non longas *e* capillo remittes et anacollima curabis, oculum colligato cottidie, donec cadat. cum ceciderit, uteris fomentum ex fenugraeci suco et melle et aceto. inunges, si albamen fecerit, collirio acro. curabis. sanum fiet. alii dixerunt scalpello eam verruculam 5 de oculo tolli debere. sed non recte fieri existimo. saepissime enim contingit ex hac re oculum posse perire. quare faciendum demonstro, sicut supra docui.

- 81 X Quodcunque iumentum in oculo [in] ungues nutrierit, terrigia quae vocantur, sic curabis. si tamen orbem 10 nigredinis non tetigerit, depone iumentum et oculum eius aperies, similiter quomodo claucoma pungenti, et acum suptus ipsum terrigium traicies cum lino tenuissimo et suspendes ipsum terrigium superius et scalpello decarnabis subtiliter. desuper ipsa cerato, ideo inprimis ab orbe ni- 15 gredinis persequeris usque ad angulum oculi, tolles eum
- 82 scalpello. curabis sic. in lenteolum... pusillum tenerum cum sale modico involutum intingues in aceto acro et in ipso angulo oculi, unde terrigium praecidisti, inpone pro cauterium, ne rursum excrescat. cludes oculum et 20 superinpones spongiam, cum pusca tepida colligabis, altero die solves et fumentas oculum calda simplici. inpones collirium per dies VII. sanum fiet.
- 83 XI Quodcunque iumentum in ipsa palpebra oculi vel secus angulum incomatium nutrierit, scalpello eum sub- 25 tiliter tollito, ita ut integrum auferas cum suo folliculo; nam renascitur iterum. cum exemeris eam, fibulam impones, quomodo vulnus frequenter curare oportet. deinde sequentibus diebus post fibulas ruptas tetrafarmaco curato. sic sanum fiet. curato hunc, ut quodcunque in oculo 30 contingerit vel suffusione vel albuginis, sic curabis.
- 84 oculum mero laves sic. in nares dextra sinistra ipsa

1 *e B*: et || 2 addat: *corr. M* || 9 inunges | nutrient: *corr. B* || 10 terrigia = *πτερύγια* || 12 clauconia || 17 lenteolum = linteolum; *puto excidisse olus* || 20 procalterium: *super cal superscr. cau* || 25 incomacium = *ἐγκομμάτιον B* || 30 *Veg. III 21*

callositate narum | intelliges: cavernae sunt subtiliter. 109^v b
 per quod caverni foramen oculum lavari multi auctores
 dixerunt sic, ut fistulam gracilem vel *cicutam* in hoc ca-
 verno naris, quem demonstravi, subiciat. rostrum mero
 5 impleat et per eam *cicutam* sufflet, cum mero intro pene-
 tret. cum hoc feceris, statim invenies oculum lacrimari.
 ex quo intelliges eum foramen ad oculum pertinere. ve-
 locius proficiet, cui hoc factum fuerit.

XII Quodcunque iumentum sub oculo ipso centro ossi 85
 10 percussum quodlibet ictus tumorem fecerit durum, cal-
 losum, ossilaginis similem. sic eum curato. deponito
 iumentum et aperito cutem scalpello, causam et os suc-
 cisorio eam gumbulam cartilaginosa vel osso alta *caedito*,
 ut deplanes, ut eum locum ad similitudinem alterius
 15 partis reddas. cum bene cecideris et deplanaveris locum,
 aceto et oleo linteolis vel licinio madido eum locum
 complēs et fasciabis. tertio die solvito et similiter cu- 86
 rato per dies V, donec fervura desinat. deinde trau-
 matico curato et catastaltico labraturam cutis consumito,
 20 donec se vulnus limpidet et aequet. quod si videris
 ossum ipsum concarnare non posse, radito tam diu cottidie
 per xistera, donec sanguinet et concarnet. curato medica-
 mentis congruentibus vulnus. sanum fiet. quod si post
 sanitatem ea causa excrescere coeperit, punctis cauteriis
 25 urito, usta curato. sanum fiet.

XIII Quodcunque iumentum strumas vel parotidas vel 87
 scrophas habuerit, sic eum intelliges. tumor dextra sinistra
 ab auricula usque ad fauces grandis increscet, et recto
 capite erit et *prae*focabitur simili modo ut ab strangulia.
 30 sic eum curabis. primum cataplasmatibus et fomentis

3 sicut fistula gracie: tenuis fistula *Veg.* | cutitam: *corr. M* ||
 4 subicias? || 5 impleas? | utitam | suffles? || 9 *Veg. III 22* ||
 10 humorem: *corr. Veg.* || 12 *sq.* os siccatorio || 13 gumbulam
 = cumbulam *B*, gingivulam *false Veg.* | caedito *Veg.*: dieto
sic || 15 ceciderit || 19 libraturam *Veg.* || 20 viderit || 24 punctus ||
 26 *Veg. III 23* || 27 strophas || 29 provocabitur: *corr. Veg.* |
 strangwiria

calidis uteris, aut cataplasma ex polline ordeaceo et resine
aeronale cocta impones, donec resine collectionem faciat.
et cum maturuerit, scalpello secato, ut pus exeat. curato
aceto, sale et oleo. lemniscon subicito. et reliquis quo-
que diebus traumatico et medicamentis aptis curato, sed
sollicite vulnus pateat. solet in eis locis fistula cito fieri.
10^a 88 quod si fistula facta fuerit, curabis, ut superius | demon-
stravi, per papyros et per collirium. si tamen parotidæ
vel strumæ in callositate permanserint, urito punctis
cauteris. usta curato et malagma imposito, quæ est ex
calce et axungia composita, quam in dinamidiis habes.
sanum fiet. similiter curabis et scrophas supra scriptas.
utile est.

89 XIV Quodcunque iumentum glandulas habuerit. quæ
fiunt in pullitia. ex qua re solent iumenta et in morbum
incidere. nascuntur hæc inter maxillas et fauces. diossum
versus fit tumor carnibus excrescens sine dolore. quem
tumorem palpatum intelliges carnem intus esse. solent
quidem hæc intus minuire perire. quod si coeperit
90 ita crescere, ut possit nocere, sic curato. deponito iu-
mentum et scalpello vel sagitta intra medium aperto et
excastrato eas subtiliter; eximito ita, ne venam aliquam
tangas. cum exemeris glandulas, curato causam, ut
superius demonstravi, aceto et oleo et medicamentis, et
sanum fiet. alii vero dixerunt debere eas glandulas uri
oportere. sed si pusillæ fuerint, hac curatæ sanæ fient.

91 XV Pullaria nascitur pullis in prima calefactione
dentionis, quod nascuntur inter maxillas similiter, ut
superius dixi. fit tumor eo loco grandis et tensus cum

1 ex *Veg.*: et | ordeacea | rasine: *corr. Veg.* || 2 aeronale |
3 plus || 4 lemniscos *Veg.* || 8 per *addidi* | patidæ || 11 aux-
ungia | in dinamidiis: *infra 891* || 12 strophæ || 14 *Veg. III 24* ||
16 diossum || 19 initiis minuendo *L*: inter initia (in initio *Par.*)
perunctæ picula et oleo perfricari solent vehementiusque
manibus corrumpi et ita velut vanescendo sanari *Veg.* | sive
perit || 25 debere: cauteri *L* || 26 hac: sc. ratione; curatione
aut <cura> curatæ *B* || 27 *Veg. III 25* || 28 dentitio *Veg.*

dolore. quod si coeperit crescere et tumere et dolere, ex quo manducare vix possit, cataplasmas eum, donec maturum faciat. deinde postmodum scalpello aperies et aceto et oleo curabis ordine, quomodo oportet. sanum fiet.

5 XVI Quodcumque iumentum in eo loco inter maxillas 92
fistulam fecerit, intro os in ulterius sub lingua fecerit et
praerumperit ulterius os. per quam fistulam, cum bibet,
aqua profluet. sic eam curato. papirum subicito ita, ut
pars perexeat in os eius, lacinias interius lino ligatum,
10 et exeat hoc lacinia iterum foras, et alteram partem
papiri inferius foras similiter ligato. facito, ne papirus
per colligationem nec hac nec illac exire possit. | triduo 110^r b
vel sic remittito, 4to die solvito et papirum eximito.
tale collirium tam validum et longum similiter ut tardus 93
15 subiat nec exire possit, fasciabis locum, ita ut possit
manducare. tertio die solvito os. si fistula ceciderit,
curato traumatico diebus 4^{or}. deinde collirio ex melle et
ervi pollinem decoctum subicies ad istam plenitudinem
foraminis. deinde cephalico, id est anapleroticum in eo
20 vulnere inpones per dies plures. sanum fiet.

XVII De fistula quoquo loco nata. primum quod 94
genus vulneris sit fistula. est autem vulnus, quod vulnus
foramen pusillum habet et locum *cuniculi* instar habet.
non sic dolet. quod vulnus semper humores liquidi pro-
25 fluentes non desinet. quod nascitur a nervo aut cartila-
gine aut ab ossum in alto vexatum, quod in se talia sca-
britia vel ex spurcitiis habens non repurgaverit. ex qua
causa humores interius nutriuntur et currentes et per
vulnus et limositatem et callositatem totius vulneris in
30 longum et in curtum faciunt. quae callositas facta coire 95

5 *Veg. III 26* | quomodocumque a librario scriptum esse vi-
detur || 6 lingua | 8 ut pars eius in ore extet, quam lino diligenter
ligabis, ne possit elabi; pars vero foris exeat, quae nihilo-
minus constringenda est lino, ne cadat *Veg.* || 9 [per]exeat?
per <fistulam> exeat? | ligato ut? || 14 tardus: artius *B* | col-
lyriumque ad longitudinem et cavaturam vulneris ad arcum
fistulae subicies, et ne forte labatur, fasciabis locum *Veg.* ||
16 solvit || 20 *Veg. III 27* || 23 cuniculi *suppl. L*

- non potest. fit fistula. et quae callositas quoquo modo restaurata nisi auferatur, hoc vulnus coire non potest nec glutinare. cuius fistulae cura multis generibus demonstratur. alii vero scalpello resecari iubent, ut possit vulnus ampliari, et medicamentis acerrimis decarnari, et sic coire hoc vulnus, sic persanari dixerunt. sed non facile
- 96 ex hac re possunt fistulae curari. alii vero cauterio urere eam fistulam ulterius praecipunt et vicinas partes eius punctis perrumpere cauterio, ut possit, quoquo modo radices miserit, dissolvi. et vulnere ampliato medicamentis stalticis sic curata sana fiet et fistula. melius autem fistulae curantur quoquo loco papiro. haec enim ratio collirii nullum nervum nec commissuram vexare potest. quod cauterio vel scalpello facit causam vulneris, in
- 97 deteriora mittunt et periculum adferet. collirium autem omnem callositatem fistulae, radices eius de alto eximet,
- 110va at patidum vulnus facit, quantum volueris. quod si ossum fuerit diossum vexatum, quod radere oportet, patens vulnus non impediat curam. quod si in alto spurcitia aliqua vulneris aut cartilago remanserit, rursum ex eo collirium pulver missum omnia vulnera limpidet et sanat. hanc ergo curam limpidat, et sana est et fistulas curat.
- 98 XVIII Oncomata, id est bubona, quas diotebuculas appellant, in corpore quae nascitur, id est tubera. quod genera sint et ex quo modo ista, scire oportet, et quomodo et quibus rebus curentur. sunt autem oncomata genera sex: steatoma, atheroma, meliceris, sarcosis, aneurisma, ganglion [et apostema]. steatoma est tuberum, quod in se adipem habent. meliceris est tuberum, in quo

4 alii enim scalpello resecari et aperiri iubent et syringotomio decarnari medicamentisque acerrimis consumi et sic postmodum vulnus ad cicatricem coire *Veg.* || 10 dissolute || 11 aut || 16 eximet || 17 patidum = patulum || 24 *Veg. III* 30, cf. *Galenī XIX* 440 sq. || 26 het || 28 theatoma | sarchosis analieris manglalion || 29 glossema delevi | steatome || 30 sq. in quo — tuberum p. 33 l. 2 desunt apud Vegetium, ut puto, culpa librariorum

- invenitur humor liquidus, quasi fenugraeci sucus. sar- 99
 cosis est tuberum, in quo caro inspissata quomodo in
 verrucis invenitur. aneurisma [est tuberum, in quo
 caro conspissata quomodo in verrucis invenitur. an-
 5 eurisma] est tuberum, in quo sanguinis spirito cum
 dilatatione venae, similis ut varex incurabilis. atheroma
 est tuberum, in quo invenitur farinosa glacies. ganglion
 est, quod fit ex nervi duplicatione, similis tubero cum
 dolore immobilis.
- 10 XIX Omnis curatio oncumatum, id est bubonacium 100
 haec erit. depones iumentum et contra locum causae
 aperies in longum dextra sinistra, ut medium fasciolum
 cutis pro magnitudinem semper tuberum remaneat. quod-
 cunque iumentum adsidue suffundet, et curare voles, ne
 15 nunquam suffundet, sic curabis. elidito iumentum et in
 brachiolo venam extantem quo loco invenies, cutem con-
 tra se in directo venae ad duos digitos aperies et venam
 diplancistrode inter nervos nimia subtilitate relevabis et
 alligabis sub iumentum ossum venam nervo, ita ut dia-
 20 stima unius digiti in medio remaneat. et praecides ad 101
 utriusque partes alligaturae, ne vena alligatura solvat
 medio unius digiti mensurae: auferes et reliquas partes
 et separatas colligatasque diligenter relinques et curabis
 vulnus, quomodo oportet. et sic alium similiter pedem
 25 facies. curato observare, ne vena | colligata resolvatur, 110^v b
 ne fluxu sanguinis periclitetur iumentum. quod si forte
 hoc evenerit, ut iam vena praecisa, sicut supra dixi, sol-
 vatur alligatura et fluxus sanguinis impetuose subsequa-
 tur, sic subvenies. venam ipsam longius quam praecisura 102
 30 cum cute sarcolabida comprehendes, ita ut sanguis prae-

3 aneumtrisma || 4 aneumtrisma || 5 fortasse sanguis tra-
 ditum | conspiratus (?) sanguis Veg., φλεβώδους ἀγγέλου ἀνευ-
 ρουμὸς ἢ πνευματικῆς ὕλης παρασπορά Galen. XIX 441 || 6 di-
 latione | atheromo || 7 glacies: congeries Veg. | sq. sanglio
 inest quod: corr. Veg. || 10 oncumatum || 15 elido || 16 braciolo ||
 18 diplantistrode: typlodiplangistris B, cf. supra 73 || 19 sub-
 sumentum || 21 a ligatura || 23 quae: corr. B | reliques

- cludatur, et relevabis a nervis sive suspendis in altum et secus sarcolabida acum traicies cum ipsam cutem ossum, ita ut totam venam praecingas. aciola nervis conligas et constringes, ita ut fluxum sanguinis praecidas. deinde religabis partes extremae venae secus ipsam *praeci-* 5
- 103 *suram* in aciola nervi, sicut supra dixi. cum venae colligaveris, ne resolvi possit, solves illam fibulam in cutem, quam colligaveras. emendabis periculum *in* emoroides. hoc ubique in omni loco venae praeruptae sic faciendum demonstro. superius autem in brachiolo venas 10 intercisas, quomodo demonstravi, vulnerata nunquam suffundet iumentum, cui hoc factum fuerit.
- 104 XX Alii sic dixerunt fieri oportere, ne umquam suffundat propter emoroidas sanguinis. cum factum est in tempore, cicatrix constricta non patietur sanguinis transitum 15 fieri in recenti. postmodum tenuat cicatrix venae et latior fiet *et* transitum sanguinis admittet. [et] quare haec cura non per longum tempus, non prodest. quae cura intercisionis venarum quoquo loco faciendum praecipio, ut superius demonstravi. illa enim cura venarum certa est. 20
- 105 quodcunque iumentum flemina in genibus habuerit, sic curabis. sagitta flemen effundes et lasar cum aceto, lanulam madidam in eas plagas subicies et spongiam cum posca Afram et lasar super genua impones. tertio die solves et lanula eximes et curabis tetrafarmaco per dies 25 numero V. sanum fiet. si fluxum humoris et clodigo persequetur, cataplasmas, donec humor et impetus et
- 106 clodigo desiniat. deinde fenugraecum coctum ex mero bene trito induces in panno et impones. vel si fluxus humoris non desinuerit, linteola et cortice mali in se 30
- 111^a cocta teres et impones. | cum coeperit melius habere, malagma diacylon impones. sanum fiet.

2 cum: sub? || 3 aciola = acu; *an* acicla = acicula? B || 5 recisuram: *corr.* L || 6 nervis B || 8 memoroyde: = αἰμορροῖδι || 17 et *prius* *supplevi*, *secundum* *del.* B || 18 [non] prodest? || 22 *Veg.* III 48, 8; *infra* 590; *Pelag.* 193 || 23 spongia || 24 agram: *corr.* *infra* || 26 clodico || 30 male || 32 dyacilon: = διὰ χυλῶν

XXI Alii dixerunt. flemen effusum sagitta in con- 107
 tinentia causticum in genua impones. et in via praemit-
 tere debere et hac re sanari dixerunt, sic curari flemina.
 cauterio ciprino candenti duobus punctis contra genu
 ipsa tubercula fleminis praerumpere et flemen effundere.
 licinium tortum in crinacula cum axungia, aceto et oleo
 satiato, per ea foramina ustionis traicere lemniscum et
 curare cataplasma et fenugraeco, sicut supra dixi, ut nec
 ferbura desinat et saniam faciat. cum usta ceciderint et 108
 genus et impetu tumoris siccaverit, eximes lemniscum
 et curabis medicamento vulneribus competent*i*. hac re
 sana fient. alii dixerunt flemina in recenti sic curari
 posse. [si] farina a pistore iam infermentata cum sinopide
 et aceto et lasar, mixta omnia ut malagma in pannum
 ducta et inposita, flemen exugere dixerunt et sanari posse.
 alii pilas †marinas concarptas cum aceto et sale maceratas 109
 et fleminibus impositas dixerunt flemen ex ea re dissugi et
 adsiccari posse. alii caldum imponere in genuis propter
 flemina. genus cataplasma**b**is, quod caldum in dinamidia
 monstratur. ob tamen caldum in flemina et aquatilia im-
 positum sanari dixerunt. ego attamen curam superiorem
 facere beneficio et experimentum curae habeo. quam
 curam magis fleminibus adhiberi praecipio.

XXII Quodcunque iumentum marmur in genibus ha- 110
 buerit. ex quo validius clodice*t* et genua flectere vix possit.
 post ustionis curam oportet et post fervuram malagma
 cupressina inponere et vulnera medicamento curare. hac
 re sani fiunt, ita ut sine dolore calce*t*. deformitas tamen
 et cinesis causae perauferri non potest. | 111rb

XXIII Si mallone in genibus fecerit. quod fieri solet 111

1 sagittam <inicies> in? || 3 <alii> dixerunt *B* || 6 lucinium ||
 8 ut nec: donec? *cf. supra* 62; 86; *infra* 112 || 10 ex im-
 petu? || 11 competentibus: *corr. B* || 13 si *del. B* || 16 pilas tama-
 ricias? || 17 redissugie || 19 genus cataplasmat*b*is *B* | dinamidia:
infra 914 || 20 tramen caldum *B* || 22 facere bene dico *B* || 24 *Veg.*
III 48, 9 || 25 clodice || 27 cubresina || 28 calces || 29 <sem>per
 vel <sae>pe auferri *B*, per <curationem> *W* || 30 *Veg. III* 48, 10

- et a profluvio sanguinis aut a contusione genuorum. sic intelligis. ipsa genua contra extumidiora fient et tumor flactius erit et tractibilis sine dolore. ex quo nec clodice¹. sed de ea causa si non in recentia auferatur, melceridas faciet, et simili causa marmoris putriuntur. sic eum curabis. aperies in pedibus dextra sinistra, similiter in 5
 112 genibus, quomodo in flemina superius demonstravi. lemniscum traicies cum aceto et sale et oleo, supra cataplasma imponis, donec fervura desinat et saniem faciat. sequentibus autem diebus reumaticum docet cura. simili 10
 modo repurget, postmodum lemniscos eximito et malagma perductilem imposito et noli triduo solvere. tertio autem die solvito et rursum renovato. similiter facito, donec sanum fiat.
- 113 XXIV Quodcunque iumentum genua arcuaverit. quod 15
 fit a labore ponderum. ex qua causa valde claudicat laborans, dolori portari se non facile potest, ad manducandum se proinde subicit. sic eum curabis. urito decusatim genua incontra, puncta in se locis eminentibus interponito et latera dextra sinistra, qua parte de retro 20
 nervos ne tetigeris. cum bene usseris, linito ab axungia veteri cocta. et supra lanam succidam cum aceto et oleo satiatam imposito et conligato fasciolis genua.

LIBER III.

- 114
- 1 de febribus
 - 2 de coactionibus
 - 3 de maleis
 - 4 de organo ventris

25

1 ad || 2 extumidiora fient || 3 flactius = flatius | tractabilis? | clodice || 4 macidas: intellego μελιμηρίδας || 6 genibus: in pedibus sive genibus Veg. || 19 in se = simul, i. e. coniuncta B || 20 ad latera? | quae || 21 usseris || 23 subscr. Chironi centauri veteriniani de permixtis passionibus liber secundus explicit incipit liber tertius

	5 de sincomate	
	6 de impressione sanguinis	
	7 de sanguinis molestatione	
	8 de sanguinis detractatione	
5	9 de quibuscunque valitudinibus	
	10 de capitis valitudine	
	11 de cerebro commoto	
	12 de capitis dolore	
	13 de capitis dolore	
10	14 de capitis dolore	
	15 de capitis morbo	
	16 de capitis morbo	
	17 de distensione	
	18 de apioso	
15	19 de insania	
	20 de insania	
	21 de insania	
	22 de insania	
	23 de insania	111 ^v a

- 20 I. Si iumentum febricitare coeperit, signa erunt haec. 115
caput demissum habebit, quod adlevare a terra non pot-
est, et oculis adopertis erit et labiis demissis, totius cor-
poris confusio et gravitas insequitur, ut testiculi demissi,
totumque corpus caloribus repletum fervescit, ipsum quo-
25 que suspiramentum similiter fervens est et gravis, sub-
natat et statim genua subsultat. quod si educitur in am-
bulandum, deficit, similiter et sub iugo retro se magis
conferet. et si coactus fuerit, tempus illum prodit sub-
natans toto corpore, proicit se subinde nec adver-
30 sus volutare potest. haec sunt huius morbi sequentia 116

8 molestione || 20 H 1 Veg. II 1 Pelag. 39 || 22 adopertis:
δυσδιάφολτος; apertis Veg. falso || 23 ut = ὁμοίως καί | di-
missi || 24 adoribus: corr. Veg.; minus placet adoribus || 26 sub-
natet statim: suppl. B; incessus nutans Veg. || 29 κλίνεται κατὰ
πλάτος κλινέσθαι τε οὐ δύναται

- signa, quae contingunt ex magno labore et frigore, cursu demissionum quadrupedum in certamine plerumque et ex perfrictionibus et ex sudoribus. aliquando tamen et ex cruditate contingunt, tunc cum herba nova inmoderationem sentiunt. tunc enim omnis esca viridis et aqua plena in 5 partem cruditatis se convertit et difficiliter coquitur.
- 117 quod vitium hac ratione debet curari, quod infra scriptum est. sanguinis emissionem facies ex temporibus aut ex ipsa facie. abstinere oportet ab omni esca prima die, debibet tantum, subinde pusillum porrigito. item 10 inambulationibus levibus uti debebit. calidis quoque locis ad continendam curationem *gyrabis* eum. cum coeperit
- 111^v^b melior esse, | minutatim mixtam escam porrigito, si dictaverit ipsum tempus. quod si locus non fuerit dandi, sumito ordeum et macerato ipsumque granum tanquam 15
- 118 ptisanam remitte, quod initio febris pusillum dabis. frequenter quidem et sine febre demissum caput habebit, genibus subsaltat et, cum procubuit, dilatatur. hunc autem sic cognosces sine febre esse: sine inhabitatione [in] escam suam conficit. tantummodo hoc intelligis, quia tunc pars 20 laboris in eo remansit. nam qui febricitat, nullam escam petit et statim tristem adfert aspectum, tantummodo
- 119 potionem desiderat. nunquam tamen subnervales illius venas tetigeris ferro, ne sanguine eas inanies et nervos eius eviries. contingit enim plerumque contractionem eis 25 fieri, qui et subinde ad terram se proicit, ex qua se levare vix possit, et statim se morbus in contrarium vertit, et sic contingit vitae periculum eis fieri. nam qui febricitant, a primo die usque ad tertium durant, quia plures
- 120 efficere non possunt. sunt autem ali, qui auriculam 30 prehendunt iumento et latera scrutant et sub humeros et

2 demissorum *M* || 4 hebano de: *corr. B* || 10 debebit: *μόνον τοῦ πόματος κατὰ μικρὸν διδόμενον* || 12 continuandam *M* | curabis: *intellego gyrabis, cf. p. 39, 24* || 16 ptisanam || 17 dimissum || 18 *ἀναπесὼν πλατύνεται* || 19 inhabitatione: *corr. M* | in *delevi ut διττόν* | 24 tetigerit | inanisset || 26 alteram: *corr. M*

sub cubita et statim dicunt iumentum febricitare. hi omnes mendum adferent. nullam enim demonstrationem eius viti ex istis tractationibus intelligere possunt. hoc quoque non debes: eorum, qui a labore signa adferunt, eis sanguinem mittere. detracta enim omnium virium [utrum] plenitudine facilius eis noces. nam his, qui febricitat, necesse erit sanguis eis detrahetur de his venis, de quibus superius dictum est, ab hoc quia totum caput febris continetur.

defatigationibus et febris signa erunt haec. oculi sub- 121
lacrimantes erunt et tanquam suffusi sanguinem, praeterea spiritum crebrius agit et feni odium faciet, qui hoc morbo tenetur. si a lassitudine eius febricitare coeperit, consimilis morbus erit. quare admodum in prioribus de- 15
monstravi.

nunquam mutat signa haec. aspicias oculos lacrimantes et caliginem inducentes, sanguinei sunt, et iumentum calidum expuet et reliquum corpus calefit | et cuius 112^a
testiculi labunt.

si febricitare coeperit, sicut FARNAX disputavit, signa 122
erunt haec. venae omnes salibunt, graviter auriculae fervent et os fervebit et lingua naribus sublata erit et totum corpus calorem plenum, nonnunquam et tussiet. si febricitare coeperit iumentum, signa erunt haec. gurationibus 25
adgravabitur et gracilis fiet ac passive ambulabit et praeferet horridum caput adtendens et in obliquo inambulabit et rigidam caudam habebit.

et si febricitabit, dentibus strident et spumam de 123
ore eiciet, calidum expuet et corpus totum fervidum

1 cubite | haec || 3 eis || 4 debet || 6 plenitudinem facilimis
eis nosse: *corr. B*, facillimum est eis nocere *ipse temptaveram*:
προσπαθαιροῦντες γὰρ τὴν δύναμιν εὐχερῶς ἀδίκησομεν || 8 ob
hoc *B* || 10 *Veg. II 2* | de fagationibus || 12 agitet || 14 quam
rem? quemadmodum *B* || 19 labunt = labuntur || 22 hos |
lingua || 24 hac | curacionibus: *correxī, cf. p. 38, 12* || 25 am-
bulavit | orre dum || 26 in ambulavit || 28 *H 6, 19* | febrici-
tata ut

habet et testiculi eius tumentur et venae omnes salibunt, nam plenae omnes sunt sanguine et extumidae sunt.

124 de febribus interaneis sic FARNAX scripsit. si iumentum ab interioribus febricitat, haec signa erunt. cibum non tam modum solitum accipiet nec facile dormiet nec tam libenter bibet et nonnunquam ilia subducit. si nares mundos habuerit, ita in illo spes erit vivendi.

125 POLICLETUS demonstrat. si quod iumentum interaneam febrem habuerit, sic intelliges. cottidie deterior fiet. hoc est maleos, quod dicitur, subcutem. qui ostendit furunculos in dorsu et quos in lateribus habent. hoc est, quod dicitur, tussim subcutem his esse morbum, unde iumenta aut boves deprehenduntur et moriuntur. sic eum curabis. sanguinem emittito de cervice. si non profecerit, potionem dato loteum humanum et arietinum et sic potionem dato.

126 POLICLETI. si cui iumento febris molesta fuerit autumno, signa sunt haec. auscitatur, oculi lacrimantur et toto corpore calebit nec cibis illum iuvabit. et si insanus factus fuerit, necesse est ab eo morbo pereat. sic eum curato. sanguinem emittito de cervice, vel quomodo tempus anni fuerit, vel tertio gradu de palato sanguinem emittito. potionem ei composito hanc. herbam a . . . trixaginem sestarium unum, draganti pondo uncia. haec omnia pisabis in pila lignea et cribello cernes et ex aqua malsa et oleo potionato. sic sanum fiet.

127 POLICLETUS. si quod iumentum aestate concaluerit, signa haec erunt. totus sudat, satagit inguine demisso et totum caput erigit et transversus ambulabit. sic eum curato. de coda ex mediana vena metito plus tres digitos ab ano aut 4^{or} et ei inde sanguinem emittito. si

1 salivum || 8 Veg. II 3 | olicletus || 12 hii esse morbus
15 luteum || 16 cf. Veg. II 4 || 17 auscitatur = oscitatur ||
19 sanus: suppl. L || 22 rosarum ana unciam suppl. Veg. ||
23 sistarium sic || 25 Veg. II 5 || 27 invio sic: inguino vel inguina? | sataget salientibus venis, naturam minetaro similis demittit ad terram Veg. || 29 quoda: coxa Veg. falso || 30 sic: si autem non inveneris Veg.

non invenies, de cervice mittito. cui si citius succurre-
 ris, sanum fiet. sunt enim aliqua iumenta impatientia. 128
 hos autem sic curato. ex herbis potionem dabis portu-
 lacam manum plenam et ex hoc suco linito in uno, pi-
 5 sato tragantum simul et tus et suci s. s. et exprimito
 sucum et rosam Campanam et ex eo potionem dato. si
 hoc non proficerit, non nimis caram sic potionato. si
 minus, ex aqua mulsa facito. sic tamen non minus dato,
 quod supra scriptum est. sanum fiet.

10 POLICLETL si equa praegnat febricitabit, haec signa 129
 ostendet. tardius iter ambulat et caput ad terram feret,
 toto corpore calet. sic eam curato. sanguinem mittito
 eotulam unam de crura. si videris lassiozem esse, non
 tangere, ne fatigatiozem eam facies. sic potionem
 15 dato: herbam argimoniam, dragantum, ysopum, trixa-
 ginem, tamaricium, tragoriganum transmarinum, magma
 croci, aristologiam.

si aestate languebit, trixaginem et argimoniam vi- 130
 ridem contrito in pila, colligato, ut supra scriptum est,
 20 facito, tragantum idem infundito, quomodo s. s. est. si
 hiberno vel quoquo tempore id quod s. s., hibernalem ari-
 dam facito et conterito et misceto, dato per narem si-
 nistram. sanum fiet.

POLICLETL si iumentum a lassitudine, hoc est a la- 131
 25 bore lassum febrem habuerit. aestate plurimum sentiunt,
 qui onera magna ferunt. sic eum curato. sanguinem
 emitto de cervice, minus de palato tertio gradu: sic
 tamen, si corpus eius permiserit. potionem dato. 3 et
 oleo obolum. sic sanum fiet.

30 SOMONIS. de febricitantibus intellectus et cura febrici- 132
 tantium omnium, qui sunt | ungulae rotundae. cum 112va
 autem a labore febricitant aut frigore vel aliunde [cum

1 non addidi || 5 sil' sic || 7 potionem non satis grandem
 Feg. || 16 tamaricium | magna || 19 contrito = conterito ||
 20 facito: sc. potionem | sq. mihi verno: corr. Veg. II 6, 1 ||
 26 magna

- autem a labore febricitant], genus per hanc rationem intelligimus. oculos habebit demersos et assidue gravem spiritum dabit et subito universum fervidum corpus habebit et testibus demissis erit, interdum et tumentes eos sumit et aliquando etiam naturam, solet et terram pedibus pulsare, sed de renibus gravatur. praeterea et
133 supra veniet fastidium. intelligitur ergo et curabitur sic: abstinencia diei et coperire etiam, ne algeat, et sitienti dare ei potum tepidum et perungere vino et oleo mixtis tepidis corpus universum. inanes etiam ventrem. si non reddiderit ad praedicta, duces stercora, quae in ano sint. sanguine emittere etiam de capite debes, quibus facile potest auferri iusta emissionem. nec plus absteris: incidas animali viriculas. deinde ambulet et alio die ambulandum ducere et dare herbam mollem coelotum.
134 SOTIONIS. si a labore aut spisso cursu febricitaverit, aut calore aut frigore aut plenitudine deambulat, si a via avide biberit aut cibum acceperit, intelligitur hoc modo. oculos pinguiore habere videbitur, anhelat, nares adaperit, testes collectos habet et capitibus ungularum ingreditur et convertere se non potest, posterioribus pedibus facilius portatur et prioribus claudicat et percussionem inspicere mollior. ergo per quemquem intelligitur hac ratione. curatur autem haec passio emissionem sanguinis divisim deiuxta tempora et supercilia venis aut ex his iuxta naturam, quae sunt caudae interiore parte, quae est iuxta lumbos, longius ab ano digitis 4^{or}. auferes tamen sanguinem secundum vires animalis et de prioribus pedibus iuxta ungulam partes in apparenti venenata vena deintro, et foris lavare calida et in abstinere a cibo. alia die herbam, quae praesens fuerit, aut molle gramen, locum quantum ceperit. abstineto eum a cibis. susternentes

4 dimissis || 5 naturam = αἰδοῖον || 12 debet || 14 viriculas = vires || 15 ad ambulandum? | coelotum = κοιλιολντικόν || 17 dum ambulat B || 18 abi de | cisum || 19 piguiore | naras || 21 Veg. II 2 || 25 divisa | et addidi || 30 labare | in: eum? || 31 herbam: sc. dato | gramen lotum B ex p. 43, 28 || 32 substernes et?

aliquid ex his, quae | mollitia praestant, ut diligenter 112vb
iaceant. et genua eius calfacere spongiola vel calida et
post triduo herbam non multam dare, etiam ordiaceam
aut triticeam farinam cum aqua mixta, caput similiter
5 aqua tepida vaporare. alia die aqua calida lavato, et
cum defricueris, descende et copertum dimitte horis tribus
aut 4^{or}, deinde abicere cum operimentis, sic in locum
aequalem postea producere ad deambulandum et sinire
pascere.

10 SOTIONIS. a plenitudine cibi febricitantium. si au- 137
tem a plenitudine cibi febricitaverit, sic apparebit. fit
enim spiritui ductus gravissimus, nares aperti divisi, ruina
laterum a cadendo. curare autem debemus emissionem
sanguinis et siticulosum facere potum non afferendo nec
15 permodicum, et non continuum sed paulatim ordei et
tritici et aliorum consparsorum per potum dare.

SOTIONIS. febricitantium per epiforam aliquam in pa- 138
lato vel faucibus. si autem febricitaverit per epiforam
aliquam in palato vel tussillis, habebit signa clarissima.
20 similiter etiam et qui per laborem febricitaverit. adiu-
torii utemur concalfacientes et coperientes defricabimus
interiora ex melle et sale cum origano tritis mixto oleo
modico, inducere etiam in aqua usque ad genua, os etiam
defricare herba brionia aut terra a fictiliario aut tor-
25 refactum ordeum dato. aut simpliciter non dare, ne 139
asperitudo fructum incitet gingibas aut febrem aut
alia per corpus passionis. cum autem biduum aut tri-
duum transierit, dare herbam aut molle gramen lotum
nempe ieiuno, ne deficient. dare etiam bibere pusillum
30 non continuum et intermittentem producere caute et bolu-
tationes et urinam provocare. cum autem melius habuerit,
dare ordeum aspersum adiectionem cottidianis diebus fa-
cientes, et cibi similiter. sed emissiones sanguinis non
sunt faciendae, ne aliqua re vires animalis minuantur.

6 ascende? || 13 currere || 19 tussillis = tonsillis || 25 autem ||
30 perducere | bolutationes = βόλιτα || 33 civi

- saepè enim quibus auctoribus utimur, reperi illos facientes.
- 140 et in impetu eius convertuntur. qui autem hoc modo vexatur et non febricitat, gravidinè capitis patitur, cum inclinabit caput, habebit et linguam asperam, os humidum, cervicem extensam, caudam rectam et duram, oculos pitui-
 113^a tales concavos | et subductos humidos, suspirium gravem et calidum, corpus etiam totum calidum. ad hoc aptum erit hoc medicamentum: origanum et sale, murra et
 141 rutam agrestem et mel et oleum. haec commixta teres in mortario et confricato os animalis diligenter. debes
 autem os aperire cottidie, ne fleumata glutiat aut illi in ore permaneant, sed profluant. si autem non audiet, adaperies flobotomo aut scalpello dieresin palato faciens iuxta caninos dentes. si autem [non] protricaverit et permanserit haec passio, ei emissionem sanguinis de ipso
 142 palato et de venis facies, quae sunt iuxta tempora et maxillis, et de cervice venas adaperies ex ambabus partibus et de humeris et de ilia et prioribus pedibus [pullo] paulo superius quam genu et de his venis, quae in extremo atrium finiuntur. adaperire etiam et illas sublatas
 et pertendentes et dirigentes a collo usque ad femora venas necesse est febricitantis quidem et non febricitantis, adaperire palatum flobotomo aut scalpello, sicut supra dictum est, ex maxillas et de fronte, adhuc etiam et de superciliis. claudicanti etiam de pede sanguinem auferri
 143 oportet et venas adaperire et diligenter attendere, ne supra modum sanguis profluat, quod emorigia appellatur. si emorigia fuerit, uti medicamento ischemo, quod appellatur, sic: apii radices et tragonicis, murra et alumen succendes omnia, teres, sparges hinc hoc pulvere.
- si quod iumentum a plectura febricitaverit, naribus spiritum ducit, ilia valde et plena iactabit, halitus fervens

2 et: sed? || 4 inclinavit | linguam || 9 unam: uram? ||
 10 debet || 11 fleumata = flegmata || 13 dieres in palato ||
 14 non *delevi*: nunc? || 23 adaperiere || 28 hishemo: *intellego*
λοχαλαρο || 31 *Veg. II 7* | plectura = *πληθύνω* || 32 iactavit |
 alitus

erit et olidus, venam crebrius salientem cognosces, spinam
 facilius dabit, vultus atrocior erit. si quis a te quaerit,
 quare facilius spinam det, quam qui a perfrictione feбри-
 citat, reddas rationem, ideo quia omnia membra magnis
 caloribus solvuntur, frigore constringuntur. sic eum cu-
 rabis. sanguinem de cervice copiosum emittito et aceto
 acro subinde nares confricato: copiosum sternutat. et
 cum tibi satis visum fuerit exisse sanguinis, fibulam
 oppones. ne minus | ut semihora ambulet. illo die iumen- 144 113rb
 tum abstineto ab aqua, ne nimis bibat. sic tamen de-
 trahitur et abstineto, prout corpus habuerit. postero
 die potionem dabis: ysopi pondo quadran., costi pondo
 sextan., apii viridis pondo trien., fici duplices III X.
 deinde haec omnia in ollam novam congialem, quam
 aqua inplebis, decoques ad tertias et emnam tepidi
 per cornum dabis. hoc per triduo curabis dare ieiuno.
 perunges eum acetum et rosam partem dimidiam, in qua 145
 adicies, si calor fuerit et habueris, portulacam viridem,
 contundito et miscito; si non habueris, pulegium. idem
 facito hoc triduo. in eandem potionem dato pastillum,
 quod in compositionem habes, ex aqua mulsa dabis. si
 cibaria non appetet, et per cornum dabis pollinem ex
 aqua tepida, quantum potueris, vel offas ex farina triticia
 et lacte conspersas vel ex aqua tepida novenas diurnas
 dabis. sic appetet. cibariam minimissime dato. facito,
 ut dormiat. solent alii ad causam et in suspirium et
 in farcimen converti, si detractionem sanguinis non feceris.

CHIRONIS CENTAURI. febricitantis et periclitantis mori- 146
 turi signa haec erunt. fixus immobilis tristis stat deiecto
 capite, labiis demissis, oculis adopertis vel tensis, auribus
 immobilibus, naribus spiritum crebre ducit et ilia in-

1 olidus: aridus Veg. perperam || 2 dabit: flectit Veg. ||
 5 solvuntur || 12 quaran: = quadrantis || 13 extan: = sex-
 tantis | trien: = trientis | X = drachmas || 15 de quoque ||
 23 et || 24 conspersa || 25 cibaria minimissima? minutis-
 sima L || 29 in marg. signa mortalia in animalibus || 30 ada-
 pertis

- trorsus subducit, totus gravato corpore stans in obliquo nec caput suum portare potest. huic lingua, labia, palatum livet et os putet et testibus deiectis erit, anhelans et suspirans graviter, genua subagitat, *vena* posterini cubitum sinistri lateris et cor crebre saliens, cui cauda so-⁶
- 147 luta praependet, anus introrsus fugit. quod prius intelligas, cui muscae multae super tergus insident. iam habet enim et alienatam mentem. mortis signa demonstrat. hic tardius ingreditur. si eum producere voles, genibus et musculis tremens prodiet, subnatans toto corpore, nulla re intendens,¹⁰ qui *nec* cibum nec potum appetit. talem ergo desperato.
- 113^v a 148 II CHIRONIS CENTAURI. *coactio* est | inimica corporis iumentorum et multarum valitudinum mater, per quam totius corporis *coactio*, id est consumptio nascitur. per longam continuationem itineris et laboris, per indigesti-¹⁵ onem *aut* nimiam famem macies et sintexis nascitur. ex qua re contingit cutem in corpore strictiorem fieri, et pilus horridior ad costas cohaerens. unde et nervi totius corporis constringuntur ex ipso labore, ex quo et tempora cavata fiunt et oculi depressi. cui contingit per stricturam²⁰ tergus difficiliter reddere. ex qua causa de folliculo
- 149 urinam faciunt et difficiliter bolutat. cum enim coactum iumentum itinere vel labore plurimis diebus defatigatum non bibit aut non edidit vel aestuavit aut perfrixit, statim totius corporis compago et interiorum dispositio per²⁵ fatigationem nimiam invalida fiet ex imbecillitate omnium membrorum, quam sentiunt. unde nec corpus resumere potest. quae passio *coactio* dicitur, quod a labore et cogendo contingit et ex primitione et ex supra scriptis rebus. quod si venerit aliqua causa ex rebus his, plus³⁰ ad nocendum abundare . . .

2 ligua || 3 libet: *corr. M* || 4 genua: *correxī quadamtenus ex 445* vena posterinis cubitum sinistri cordis variis pulsibus solide pulsabit || 5 concrebre: *corr. B* || 11 nec *addidi* || 12 *Veg. II 9* | quaestio || 14 calestio: *corr. M* || 16 *cf. Veg. IV 1, 11* | indigestionem animi famis || 17 pilu || 21 reddere: *i. e. flectere* || 22 volutat: = stercorat, *cf. bolutationes p. 43, 30* || 25 dispō sic || 29 primitione = pressione || 31 <liquet. qua re> *B*

alias quoque passiones et valitudines et ex quibus 150
causis eveniant, scire oportet. ex nimia enim supra
modum emissione et conamento pulmonis tensio contingit.
unde et sanguis per nares profluet ex alto, et ictu plaga-
rum tensio omenti et interaneorum facile eveniet *et ex onera*
gravia et conamenta longi itineris. iocineris tensio vel
vitium tumoris accedit. ex aestuatio pulmonis et contractio
et vomica et suspirium, tussis cum purulento profluvio,
gravido, febris, insania, ex aestuatio capitis dolor con-
tingunt. ex frigore vitia similiter pulmonis, tussis arida, 151
sintessis fiunt et coriaginosi, tetanici, opistotoni, roborisi.
ex inanitate longi itineris bulimus et defectio idemque
aestuatio eveniet. ex sudore aut ex praecipitatione potii
vel vini nascuntur suffusio, febris, spasmus, tumor in
cruribus. 152

harum omnium causarum singularum signa et cura-
tiones inferius demonstrantur. coactionis enim ratio et
cura demonstranda est |

113^v b

CHIRONIS CENTAURI, sicut supra dictum est. item 152
signa vitiorum intelligere, unde quaeque oriuntur omni-
bus subiugalibus, maxime ex quo et morbidi fiunt: ex
defectione aut ex feno aut ex frigore aut ex alta aliqua
plectoria. rursus vitia haec fiunt, cum defatigatum iu-
mentum non bibat aut non edidit aut perfrixit. ita ex
frigore fiunt opistotoni, podagrici, tussici aut nascitur
gravedo, febris, insania, capitis dolor. ex sudore autem
nascitur tumor in cruribus, suffusio, febris, insania, spas-
mus, tussis. eorum omnium morborum signa et curationes 153
scire oportet. ad unamquamque rem *simul* quaestione
vel lectione veniendum est. non enim similiter iumenta
atque homines, equus atque asinus, femina sive masculus

1 alias *corr.* ex alices || 5 et *addidi* || 6 longe || 7 accedit =
accidit | ea estu absio: ex aestu lapsio *B* || 9 ex *ego*: et || 11 corizi-
ginosi et amtio epistotoni | roborisi = roborosi || 12 ea deiecti:
corr. B | quae || 13 et || 19 *Veg. II 10* | Cyronis || 20 *in margine*
non bene || 29 *sic* sic

- vel muli curantur. propter fatigationem utimur his...
 †subveniri possit. et urere oportebit enim [in omnibus
 signis morborum], sicut supra scriptum est. multis enim
 morbis ustionem necessaria res est, per quam ustionem vitia
 insanabilia evinci possunt. omnia autem vitia ex hac
 coactio quae oriuntur, multis aliis signis, verissime in-
 telliguntur humore per naribus profluente. ut scias, qualis
 154 ex quibus causis humor profluat. humorem ergo per
 naribus profluentem intelligere oportet cuique iumento
 propter imminentes coactionem valitudines intelligendas et 10
 curandas profluere. ut scias, ex qua parte corporis vel
 ex quibus valitudinibus humor per naribus profluat.
 acutissime ergo hanc doctrinam intelligere oportet. a
 cerebro capitis ex oneratione venit multa pituita crassa
 et spissa, a perfrictione humor erit tenuis, aquaticus et 15
 155 frigidus. ex qua re fiunt coriaginosi et tetanici et tussici.
 a tolibus et glandolis et arteriis humor erit candidus et
 viscosus. ex qua re fit fastidium et faucium praefocatio
 et sinance. a pulmone humor crassus, sanguilentus et male
 odoratus et colore pallido. ex qua causa fiunt peripleu- 20
 156 monici, vomicosi, ortopnoici et tussici. a morbo venit
 humor multus et crassus, pallidus, catarroicus, profluvius
 Atticus, suspiriosus, articularis. ab iocinere umor erit
 114^r a luridus et viridis, non valde crassus neque | olidus. ex
 qua re fiunt sintectici et ydropici. [et] ex quo pernicio- 25
 sa oritur a febribus veteribus causis ex errore veterinariorum.
 qui ne quidem error alicuius passionis veterinario igno-
 ranti obstripiat, hanc doctrinam s. s. diligenter tenere
 oportet.
- 157 ABSYRTUS de coactionibus. si equus de via coactus 30
 venerit, sic intelligis. oculi ei intro erunt sive versabuntur
 et spirat calidum crebre et oculos tensos habebit et

7 intelligi sic || 15 perfictione || 17 tolibet sic: corr. Veg. ||
 19 in ane: corr. Veg. | 20 periplomonici || 21 orthothonici: corr.
 Veg. || 22 catarrhicus: corr. B || 25 fiunt et | pernicio- = per-
 nicies || 27 nec || 28 obstripiat = obstrepat || 30 Veg. II 10, 5

auriculas et reliquum corpus extensum erit et suspirat graviter. sic eum curabis. abstinebis ab ordeo, ut non nimis accipiat et aquatam cibariam sumat. potionem dabis sic: ysopi pondo uncia, abrotonu pondo uncia, sam-
 5 sucu pondo I, fenigraeci pondo I, lini seminis pondo II. haec omnia tusa et criblata in cacabo novo, ex aquaque sextarios sex admiscito, ficus duplices IX decoquantur ad dimidiam partem. haec omnia liquabis et admisces 158
 vinum sextarios IIII et mellis eminam et piperis dragmam.
 10 haec omnia mixta in uno rursum defervere facies. ex eo caldam potionem dabis pluribus diebus. haec potio et tussim lenit et corpus mirifice resumet, et sic sanum fiet.

si iumentum de via coactum veniet et suffusionem in pedibus habuerit, cave ne ei calido detractorem sanguinis
 15 facias, nonnunquam enim solent ab interiorum partem moti esse et inde magis febricitare. itaque requietis sanguine detrahito. potionem dato hanc. thuris masculi 159
 drag. II, caprifici folia drag. I, piperis grana numero XV, fermenti 3 III, croci 4ta partem 379. haec omnia
 20 bene trita in tres partes divides et ex posca iumentum potionatum triduo. si hiems fuerit, calda fomentato, aestate autem frigida. si tardius rectus factus fuerit, furfurem et resinam, his coctis dum fervet, in ungulis impones non semel sed aliquoties diurnum, donec rectus
 25 ambulet. si nec sanus factus fuerit, semissabis eum de ungulis; facies, ut sanguis profluat, quod satis fuerit. vulnera curabis traumatico primo die usque in tertium, donec sanum fit.

FARNAX de lassitudine. si extra modum | lassescit, 160 114^r b

1 curiculas: *corr. Veg.* || 3 aquam tam: *corr. M* || 4 abrotu: abrotani *infra* 816 et *Veg.* || 5 sucu: sampsuchi *infra* et *Veg.* || 6 aqua quae: ex aqua (sc. decoquantur), <a>quae B || 7 IX *add. Veg.* || 13 *Veg. II* 10, 8 || 18 XV: XXV *Veg.* || 19 *nota mihi obscura:* drachmae *Veg.* || 20 ex post: expausatum *vel* exposcatum *Veg.* || 21 hiems *Veg.*: genis; *non puto genu aut gelus latere* || 22 aestate *Veg.*: state || 23 vinculis: *corr. Veg.* || 25 nec <sic>? || 27 vulnere || 28 fiat W || 29 *Veg. II* 10, 10 | *lassescit*

signa erunt haec. gravabitur toto corpore, et posteriora crura inligata habebit non naturaliter. fovebis eum sic. posca et puleiu nares et totam faciem fovebis et panem et merum dabis, ut manducet. si resumpserit, offerebis et lactucas vel gramen. potionabis eum sic. sucum⁵ ptisanæ, defrictum, ova, oleum roseum. his omnibus admixtis per triduum dabis. deinde cum coeperit fortior esse, dabis potionem, quæ s. s. curabis ordeum infusum siccatum cottidie in cibaria dare, donec fortior fiat. sic revocas ad pristinam fortitudinem cibaria.¹⁰

- 161** ABSIRTUS de lassitudine. et hoc quidem docere oportet de iumento lasso, quod si ex usu et lassitudine id iumentum laboraverit, huic sanguis non oportebit detrahi; non enim venæ huius laboraverunt, sed nervi. si quæ itaque ceperint huius venas, qui ex lassitu-¹⁵ dine vexantur, horum statim nervi se contrahent. quotiens enim venæ caldæ locis suis continentur, tunc et nervos molliores præstant. oportebit autem eorum humeros et genua vino et oleo adfricare et manibus percatapsare totum iumentum, et non duro loco statuere,²⁰ sed ubi stercorea sicca et molliora sunt posita. sicuti qui validissime lassatus nimis labori fuerit, nec ordeum dare debebis. hoc autem in omnibus observabis.....
- 162** sed et hoc eum præterit, quia operanti iumento et suci

4 auferebis: corr. Veg. || 5 et: ei Veg. || 6 defrictum = defrutum ||
 10 cibare: = τῇ τροφῇ || 11 H 39, 19; Veg. II 10, 11 | in
 marg. non bene quod iumentum fatigatum non flobotomatur ||
 15 coeperint: = invaserint B, an infinitivus velut incidere
 supplendus? | οὐ γὰρ τὰς φλέβας κοπιᾷ, ἀλλὰ τὰ νεῦρα.
 ἐὰν οὖν αὐτὰς νύξῃς, τὰ νεῦρα ἀποξηραίνεται: ne iumento
 ex coactionis iniuria laboranti pulses venas calentes Veg. ||
 19 humero: ὤμους καὶ τὰ σκέλη || 20 stature || 21 ἀλλ' ὅπου
 κόπρια ὑπόκειται ἢ ἄλλα ὑποβλήματα ἀπαλά | nolliora | si
 utique B || 22 ἐὰν δὲ ὑπέρτονος γένηται τῷ κόπῳ, μηδὲ δειπνον
 κριθάς | quæ || 23 debibus || 24 sq. præter id qui operant iumento
 ex usu si segregat: τὸ αὐτὸ δὲ καὶ Εὐμήλω δεδοίλωται. παρηλθε
 δὲ αὐτὸν τοῦτο, ὅτι ὁδοιποροῦντος τοῦ ἵππου χωρὶς εἰσιν οἱ
 ἰχῶρες καὶ οὐ μεμιγμένοι τῷ αἵματι

se segregant ad sanguinis detractionem nec nisi requeto
 spurcities separaverit se a sanguine. sic similiter eos,
 quae febricitant, cognoscis, quorum caput ducitur usque ad
 terram. his ergo ex temporibus et ex ipsa parte sangui-
 5 nem emittis, de posteriore autem parte eius sanguinis ne-
 quaquam detraxeris, contractionem enim patiuntur ner-
 vorum. nervus, qui est ad articulum lumborum totiusque
 corporis dominatorem, non naturaliter hoc sed et de huius
 morbi, qui appellatur maleos, causa solutus totus subiacet,
 10 qui totiens se . . . sanguinis ne emittitur. contingit autem 163
 hoc frequenti et a cursione multa, ut iumentum evirietur,
 et his nec stare nec procumbere potest. quotiens am-
 bulat, primis pedibus calcat, et venae in cruribus plenae
 sanguine erunt et tument ei crura. quibus necesse erit
 15 de coronis sanguinem detrahare, ut tumorem auferas.

III CHIRONIS CENTAURI capitulum 3um de morbo, qui 164
 appellatur maleos, | quem quidam profluvium Atticum 114^v a
 vocaverunt. alii artritrem hunc vocant graece, quod latine
 articularium dicitur, quem et alii [hunc morbum] suspirium
 20 dixerunt. non dubito et alios hunc morbum ex pluribus
 signis, quibus se demonstrat praemixtis demonstrationibus,
 aliis nominibus vocare incaute. morbus verissime vocatur
 maleos. ex quo morbo contagium patiuntur iumenta,
 quodquod ungula rotunda calcant quidem. ergo morbus 165
 25 maleus, corporis pestifera passio, corruptione sanguinis et
 spiritui oritur aut ex malo catastemate aeris, unde et maleos
 dicitur. simile est in iumenta maleos, ut pestis in homi-
 nibus, ut in bubus verago, ut in ovibus circius, ut in sues
 acceus, ut in canibus rabies. est autem maleus morbus
 30 nequam et incurabilis, qui et plures coinquinat, unde et
 contagium ab eo dictum est. hic enim maleos morbus

1 nec se: corr. B | requeto = requieto || 2 spurcitis:
 corr. B | si || 5 emittit || 10 se. <contrahet>, sanguis si emittitur? ||
 14 Veg. II 10, 12 || 16 infra 344 sq. || 18 H 10 || 20 Veg. I
 17, 4 || 21 demōst̃ sic || 22 in marg. hic morbus contagiosus ||
 24 quo quod || 25 corruptio || 27 in addidi | in marg. non bene
 quod sit maleus

- si evenerit, ut aliquod iumentum possideat in grege, et hic si non velocius separetur longinqua regione pascuae, illius gregis omnia iumenta coinquinat, et inde morbo
166 omnia consumit. ex qua re sollicite intelligendus est. multis enim generibus et ab similibus signis se demonstrat, unde plura nomina accepit pluribus auctoribus. cuicunque evenit apud veteres nostros, si iumentum incidisset hunc morbum in grege, qui non solum curari non potuit, sed et similibus signis plura iumenta coinquinando morbo consumeret, et nomen huic morbo imposuerunt, similia
167 signa passionis in corpore illius iumentī, ut quo facilius et ab aliis hic morbus intelligeretur et aggregare secerneretur. de quo nunquam promittit sanare, sed propter ceterorum magis corpora salvanda. in quibus praecipitur suffumigari ea iumenta, ubi hic morbus se demonstravit, rebus infra scriptis propter effugandum taetrum odorem illius morbi, ut rebus austeris vel amaris praemixtis ceterorum corpora stagnanda ab hoc morbo liberari possint. ergo illa iumenta curare magis sollicite oportet per om-
168 nem diligentiam et potionibus infra scriptis. et quibus-
114vb cunque aliqua suspectio in corpore inesse videtur, sanguinem detrahimus, ut | possit a corporibus eorum illa coinquinatio morbi, levior quae fuerit, in sanguine abstrahi propter bonam valitudinem. sunt autem genera huius morbi maleos numero VII: humidus, aridus, succutanus, articularis, elefantiotēs, subrenalis, farcimosus. haec ipsa signa similiter aliis signis divisa plures faciunt.
169 humidus est, cui de naribus muccitudo humoris effluit male odoratus et spissus, colore pallido. cuius et gravatur caput et stridet pectore, gracilis fiet et pilo horribili et tristem aspectum adferet. hic erit humidus, qui istis signis s. s. cognoscuntur, quem profluvium Atticum

7 incidisse || 10 <a> similia? || 11 iumentum || 12 a grege? a gregale (sc. morbo) *L* || 13 *Veg. I 17, 3* || 17 absteris: corr. *B* || 18 stangnada || 21 suspicio *Veg. et infra* || 24 *Veg. I 2; cf. infra 350* | in marg. quod genera maleos || 28 *Veg. I 3*

dixerunt. cuicumque sanguilentus humor per nares profluet et croceus, morti proximat.

aridus haec facit signa. cui nullus humor per nares 170 videtur profluere, suspirat graviter, nares extensos habebit et ilia introrsus adducit, cuius et tergus durum et contractum invenitur, et cibum recusat et multum bibet, propter quod ardorem siccum pulmonis patitur. tensis oculis in obliquum respicit nec se facile proiciet ad terram. quem suspirium vocant, qui nec pluribus diebus 10 vivet, ut superius humidus.

succutaneus autem signa ostendet alia. vulnera in 171 corpore eius prodeunt scabie similia. ex quibus vulneribus humor effluit liquidus et viridis, qui hic statim in capite affundit et scalpere et parietibus se adfricare facit, et 15 supra cetera vulnera urido stricta et aspera corticem facit. cui nullus humor per naribus ambulans invenitur, nec anhelans, nec cibum recusat. multum edet, libenter 172 bibet et multo tempore vivet. ideoque de hoc aliquando aliqua liberantur. voluerunt quidam scabiem morbum 20 succutanum dicere, ab eo quod singula signa ostendet, quae s. s. sunt. quidem et haec scabies contagium est, quae et ipsa plures coinquinat et tardius sanatur, sed necem gregi non infert. ideoque separavimus scabiem a maleos.

articularium sic cognoscimus per haec signa. clau- 173 25 dicabit hic similiter pedibus alternis [alterius] ternis vel quaternis diebus, saepissime et plurissimis. claudicat ab articulis, demutat in singulis pedibus, cuius corium non destit, et tergus | similiter durum et contractum erit et 115^r a pilo horridiori et recto et ab aspectu tristis erit. huic

2 cacrocius: crocinus? croco similis Veg. | proxima: corr. B || 3 Veg. I 4 || 5 illa || 10 bibet: insanabilem, nisi ab initio festina curatione subveneris Veg. || 11 Veg. I 5 || 13 huic? || 14 astundit: abundit B || 15 ulcera corticem ducent Veg. || 17 nec respuit potum Veg. || 19 qd': quidem? || 20 adeo: corr. B || 24 Veg. I 6; infra 344 || 25 interdum paucis interdum plurimis diebus Veg. || 27 denutat L || 28 destit = distet B: ossibus astringitur cutis et ad tactum tractanti dura resistit Veg. || 29 pilus erectus Veg.

- perseverare solet clodimen in uno pede, quando in alternis
 174 claudicet. cui nulla diligentia curae prodesse potest. hic
 similiter cibum non recusat et tempus ducit et cottidie
 deterior et macrior fiet ab eo, quod ad medullas eorum,
 qui maleos prenduntur, nihil ex cibo pervenit. quorum⁵
 corrumpitur totum corpus ex sanguine. quae corruptio
 sanguinis ex vi huius morbi praecurrit et in medullas
 scapularum, et aequae cerebrum corrumpit ab indigestione.
 ipsam enim escam ad inferiorem scapularum locum accipit.
 propter quod comprehenditur caput similiter et pulmo,¹⁰
 175 ubi primum morbus se abscondit. ex qua re odore suo
 plures coinquinat, unde et ipsa curatio eorum insanabilis
 est. ideo autem hic morbus contingit in eis, propter
 quod omne iumentum, quod ungula solida calcant, fel
 non habent. fel enim si haberent, in quo humorem¹⁵
 malignum totius corporis et perfrictionis longi temporis
 reciperent, nunquam in eos humor amarus, morborum
 pernicies, insideret aut medullas eorum perterebraret et
 176 articularia signa ostenderet. ex qua re totum corpus
 et articuli laborant ab ustione propter laxationem poste-²⁰
 riorum partium, ubi morbus operatur. qui facile equabus,
 id est feminae equae genere contingit, rarenter maribus,
 propter quod feminarum matrix ipsum concipit morbum.
 in qua per sanguinem morbus pro conceptu invalescit,
 propter quod tabescit a renibus, id est ab articulis lum-²⁵
 borum, unde regitur. in qua passione nec cibum nec
 potum recusant et aspere tussiunt, vivunt per longum
 177 tempus, tabescunt et sic moriuntur. quibus subvenitur
 per ustionem, si celeriter succurras. hic morbus similiter

2 *in marg.* non de claudicatione iumenti unius aut alterius
 pedis || 7 exui: exitui? || 9 ipsa || 14 *in marg.* fel non habet || 15 συμ-
 βαίνει δὲ τοῦτο διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τῷ ζῳῷ ἐπὶ τοῦ ἥπατος
 ἀγγεῖον, τὸ λεγόμενον χοληδόχον, ἀλλ' εἶναι τι νευρίον ἐκλελυ-
 μένον, ὃ ἀποδέχεται τοῦτον τὸν χυμὸν καὶ κείθεν τὴν ἐκκρίσιν
 ποιεῖται καὶ μίγνυσσι τῷ αἵματι κτλ. H 10, 20; *infra* 345 ||
 17 reciperet || 21 operitur: cf. p. 55, 27 || 22 naribus | *sq.* ge-
 nere . . . feminarum *in inferiore margine addita* || 27 bibunt:
corr. B || 29 succarras

contingit in feminas propter sanguinis corruptionem et ipsius morbi, quod matricem earum magis prenda- unde et hoc verissime intelligimus per haec signa. corpus earum, id est verginalis, intumescit sine ulla vexatione, 5 patidior fiet propter corruptionem et fervorem ipsius morbi, signa claudicationis ab ipsis posterioribus partibus demonstrat. inde manifeste intelliguntur a maleos prensi 178 esse, si sine dubitatione escam suam conficientes et bene bibentes deteriores corpore fiunt et tussunt dure etiam, 10 quam si putes in eius | pectore ossum asperum habere. 115rb qui se difficiliter prociunt ad terram, ideoque ad summum tergus manibus tractatum spinam difficiliter flectunt, propter stricturam nervorum et imbecillitatem totius corporis a morbo alienati. unde et nulla curam faciunt. 15 quibus tamen subveniri oportet morbidis omnibus sanguinis detractatione et ustione subustis.

iam de farciminoso incipiam. si farcimen hos tendere 179 coeperit, quod graece appellatur ferisoma. qui istis signis intelligitur. in latera et in coxis et in toto corpore collectiones nascuntur locis necessariis plerumque super comis- 20 suram. quae collectiones per se rumpunt et post plurimas eruptiones aliae renascuntur. et graciles fiunt. cibum et potum sine dubitatione libenter accipiunt, sed ad medullas eorum nihil pervenit. propter quod totius corporis gravitatem 25 patiuntur. et hilarem aspectum adferunt, propter quod nulla pars corporis in eo vexata laborat nisi sanguis, in quo hic morbus operatur. unde intelligitur sanguinis corruptione 180 ruptio esse, dum in se collectionem in corpore per proximas venas per saniem demonstrat. cum enim sanguis evagatur 30 extra illum naturalem... et corrumpitur, fit sanies. ex qua re contingit eviriari. et quisque in hoc morbo inciderit, saepissime contingit eos liberari, vivunt enim longo tempore.

9 etiam: et tam B || 11 H 11, 33 || 14 alienato | faciunt || 16 subustus || 17 *infra* 364 | farcimenos: eos? || 18 ferisoma: περιττώματα δὲ λέγεται, δὲ φωμαῖσι καλοῦσι φακλίνια (*lege φακλίνια*) H 229, 10 || 19 *Veg. I 7, cf. infra* 364 || 22 et graciles fiunt *pone post* patiuntur (*l. 25*) || 30 *supple* statum || 31 viriari

- quos sic curari oportet. huic sanguinem detrahare non oportet in novissimo, sed in initio deplendus erit. con-
 181 tingit enim eos evirari. illas enim eruptiones et partem sanguinis et per saniem evomendo auferunt. quas collectiones cauterio etiam ciprino candenti erumpere oportet. 5 quae vulnera pice liquida cum oleo et melle mixto curantur potionibus catarticis vel nimis amarioribus. quos oportet sub divo in agro dimittere, ut solem et auram patiantur et ambulando per tempore morbum digerant, dum varietatem herbarum per suam voluntatem illi morbo repu- 10 gnantes pascunt. quare magis praecipitur omnes morbos agro proicere. quidquid enim ex *umore* concipitur, solis beneficio minuitur, vel quidquid caloris beneficio intra corpus conceptum fuerit, rigore remedianatur.
- 182 atque haec s. s. signa morbum maleos in corporibus iumen- 15
 115^v a torum intelligere obscura, et difficilis ratio intel|ligendi aput prudentes veterinarios invenitur. multis enim generibus hic morbus in corporibus aliter obscura signa demonstrat. quare necesse habebimus nihil intermittere, sed omnia plenius demonstrare. sic enim intelligimus animal morbidum 20 esse. iumento priusquam aliqua signa manifesta in corporibus prodeant, tristem aspectum adferet et cibum non tam libenter sumet nec potum. et nulla alia signa alicuius
 183 valitudinis demonstrat, tanquam sanus. toto corpore laborat interim, tussit aspere et emagrescet. ex nulla 25 diligentia curae proficit et magis deterior fit. cibum et potum cottidianis diebus non recusat, in corpore demonstrare solet tubera in lateribus vel in cruribus vel in testibus aut in cervice durissima, tanquam traconationes. quibus tuberibus nulla re subveniri potest. aliis vero tumor 30 in pectore vel in musculis inguinorum vel in genibus et in cruribus invenitur. qui tumor perseverare solet.

1 *Veg. I 14, 2* || 3 eo severiari || 6 qua || 7 *Veg. I 14, 6* || 10 repugnantes || 11 morbos || 12 avara: *correxī cf. infra 188; an praestat amara, cf. 190?* aura B || 18 aliter: animalium L || 29 tragonaciones: = occallescentia, *a τράγανον i. e. cartilago* B || 30 res || 31 iguinorum

quibus contingit et in ventre tumorem fieri. quibus om- 184
 nibus cura etiam magis contraria est, quae nihil ex nulla
 re proficere possunt. aut in ipsis orificiis aspredo echino
 similis invenitur. similiter et in folliculo veretri invenitur.
 5 aliis tumores in capite, in temporibus collectiones faciunt,
 quae eo per se erumpunt. hoc et in maxillis evenire
 solet. aliis et oculus unus intumescit nimis et de utris-
 que oculis non crepare vel cancerare. sunt quibus et
 glandulae inter maxillas, ubi pullaria nasci solent, in-
 10 crescent carnibus et extumidiore sunt. haec omnia 185
 signa s. s. tussis non deserit. quibus in novissimo tempore
 humor per nares putridus ambulare incipiet propter pul-
 monis corruptionem. sunt alii, quibus per totum corpus
 pustulae prodeunt similes cliendionum. alii toto corpore
 15 similitudo et quaternaria pilo est, ipse demonstrat scutulas
 in toto corpore, ut lichene in hominibus sine ulla exerci-
 tatione apparet. interdum digeruntur per itineris exerci-
 tationem, dum interdum et aliae renascuntur. his evenit per 186
 longum tempus exercitationis beneficio et per | diastima vel 115^v b
 20 per sanguinis detractionem morbum digerere et firmiores
 fieri. sunt alii, qui ex ipsis signis per longum tempus per
 maciem pereunt. haec sunt huius morbi signa per varias
 demonstrationes, singulis corporibus quae contingere solent.
 ex quibus signis morbum maleos intelligere possumus.
 25 nunc sequitur et hoc scire plenius, quomodo et qui 187
 bus eis subveniri possit ex omnibus succursionibus. pri-
 mum cum intellexerimus aliquam suspicionem morbi in
 corpore inesse, sanguinis detractionem fieri oportet de
 cervice copiosum et de venulis et de visceribus vel desub
 30 causa illius loci, ubi se humor morbi demonstraverit,
 saepissime et de tempora et de palato propter capitis coin-
 quinationem. et urere morbos oportet. sic palmas in
 cervice aut in eandem causam et decusatim ilia aut
 graticulatim super renibus permixtis punctis subrenalem
 35 curabimus, vel quibuscunque tumor ex morbo increscens

3 exhino || 4 feretri || 7 diutiusq; || 15 pilos: *suppl. B* ||
 18 interdum = interim *W* || 31 et *addidi* || 33 illa || 34 praemixtis?

- 188 ustione vincitur. ita enim hic morbus se ad corpora in-
 crescens ustione extinguitur vel sanguinis detractio sic-
 catur. quare iubemus eos in agrum proici, ut auram et
 solem passi eandem similiter curam eis praestent, ut
 ustio et sanguinis detractio. sol exurendo omnem hu-
 morem huius morbi exiccat, aura omnem corruptionem
 corporis et plectoriam sanguinis et humoris plenitudinem,
 et stringit omnia, quae ex duplici ratione calore vel
 rigore concipiuntur, contraria sibi. alterutrum omnibus
 189 rebus subvenit. prodest ei ergo pascere, ut, dum per¹⁰
 exercitationem cibum pascuae accipiunt vel ocus per
 indigestionem, minus increcit morbus; vel dum intentione
 pascuae adfectum vitae intendunt, ex illa ratione tristitiam
 illius morbi excludunt, dum ipsi sibi legunt herbas pascuae
 praemixtas et suo corpori aptas. inter quibus utrumque¹⁵
 contingunt plurima contraria morbis, quantum legunt
 herbas illi morbo contrarias, et fugit a corporibus eorum
 190 morbus. sic saepe sani fieri solent a pascua per longum
 116ra tempus. eosque oportet et fumigare rebus austeris:
 origano asinali et aspalto et peucedanum et castoreo et²⁰
 oppoponaco. potionibus quoque amaris et catarticeis
 potionabuntur, per quam amaritudinem amaritudo morbi
 expellitur. sunt autem haec potiones infra scriptae, quae
 morbo maleos prosunt.
- 191 item rationem huius morbi, unde nascitur, inquirere²⁵
 debemus. multi dixerunt ex defatigatione aut ex feno aut
 ex frigore aut ex alia aliqua plectoria hunc morbum maleos
 nasci. falsum et minus probabilem rationem dixerunt, quando
 ex his omnibus singulis s. s. rebus multae valitudo nasci
 manifeste inveniuntur. propria autem ratio huius morbi³⁰
 nascendi haec est ex catastamate aeris et coinquinatione
 pestifera austro vento flante. statim magis spiritus conci-
 192 pitur a pulmone et in sanguine nascitur hic omnibus. de-

3 curam || 8 calor. sic || 16 quam tum || 19 Veg. I 19, 2
 quae || 20 asinali || 24 in marg. unde proveniat maleos ||
 25 Veg. I 17, 4 || 26 et || 29 res || 31 catastamate = catastemate ||
 32 magis: malus? || 33 ovibus

nique primum invenitur in uno iumento, non in omnibus. vel
nunc in corporibus eorum, qui iam possessi sunt, morbus
increscit, tunc plures coinquinat viresque acquirit magis.
spiritus eorum pluribus cohaerens maiorem aeris coinqui-
nationem facit et pascuae et aquae fontium a pestifera
Africo vento volanti, qui non solum aeris excludit herbas,
sed et confuso ampliatoque odore illius morbi calore
coinquinat [sed et] ceteras greges armentorum inferius
morantes ab illa grege superius morante, ubi iam se
morbus ostendit. hoc morbo similiter omnia succedit. 193
ampliatur enim putor calore vel a cadaverum eorum
gregis illius superioris, et increscit morbus. ex quo in
plurimas greges armentorum adhaerens contagium facit
et omnia iumenta hoc morbo consumit. ideoque prae-
cipitur fumigare omnes hac fumigatione: aspaltum Iudai-
cum, peucedanum, oppoponacum, castoreum, origanum et
sulfur vivum aliquid admixtum. observabitur, non prius 194
in agro *prodeant*, nec mane ex hac suffumigatione odorem
naribus percipiant, ut possint eo odore *stagnata* hunc mor-
bum continere iumenta. et eorum tamen cadavera obruenda
sunt, qui ab hoc morbo moriuntur, ita ut vires ampliandi
huius morbi minuuntur, et cetera iumenta, quae sana sunt,
non ab eo odore coinquinantur. ita enim medicina cira-
ceos in omnibus provenire potest.
de maleos elefantioten. si quod iumentum elefantio- 195 116^b
tem morbum habuerit, haec signa demonstrat. in corpore
huius toto urido nascitur, magis in tergo cortices squa-
mato similes. unde et elefantioten dictus est. similiter in
pedibus et in capite aspera fiunt vel odienae nascuntur.
priusquam haec signa ostendet, ventre soluto erit et
macrescit, tussit aspere. cuius et lingua aspera et os

3 vires quae || 6 flante? cf. p. 58, 32 || 8 sed et *del.* B ||
11 pudor | ad: *corr.* B || 12 greges || 15 cf. *Veg. I 20, 1; VI*
12, 3 | haec || 18 deant: *suppl.* B, deambulent M | nec =
nisi || 19 signata: *corr.* B || 20 *Veg. I 17, 3* | obrienda ||
23 ciraceos = *γυρεύσεως*? || 25 *infra 355* || 26 *Veg. I 9, 2* ||
27 sq. squato: squamas similes corticibus *Veg.* || 29 hodie ne:
ozaenae *Veg.* || 31 lingua

- totum asperum vel coctum erit. qui plerumque morbus
 196 nascitur in pullaminibus. si quis huic morbo subvenire
 volet, non prius deforas causam curet aliquo medicamento,
 nec hanc potionem diebus pluribus potionaverit. quod si
 prius deforis aliquid inposuerit, morbus interius magis
 fugit et cito eis necem inferat. quamvis difficiliter pul-
 lamina ex ea causa liberentur, his omnibus passionibus
 ex morbo s. s. accidentibus haec potio praeparanda erit.
- 197 murra tragonite p libram, turis masculi p libram, mali
 Punici corium p selibra, piper p 3, croci p 3, acacia rufa
 p 3, cadimia botritē p 3, aes ustum p I, absintii Pontici
 p 3, serpilli p ÷, vetonica p I, centauria p ÷, sagapenu
 p ÷, saxifrega p ÷, peucedanu p ÷. haec omnia tusa
 bene et creta ex melle, quantum satis videbitur, admixtum,
 ut habeat ad temperiem suam, habeto repositum in vaso
 stagneo vel vitreo. hoc enim per vetustatem plus valet.
- 198 et ex eo medicamento coclearium unum singulis morbidis
 ex aqua calida et oleo praemixto in primis diebus dabis.
 cum coeperint meliores esse, quibus evenerit, ut liberari
 possint, dabis ex vino et oleo ad cocliaria singula singulis
 diebus. ex hac potione morbidos liberabis. saepe ex-
 perimentata est haec potio. haec res amarae sunt, et
 morbus amarus est. ita incipit haec potio amara amari-
 tudinem morbi expellere.
- 199 quae sint aliae res potionibus aptae adversus mor-
 bum maleos repugnantes, plenius demonstro. . . . haec
 compositio cum ulpico trito ex aqua dato, sicut in alio
 libro docui, et certa die data morbo praevenit. alia
 potio. catulum lactantem vivum in aqua fervente
 missum, foris depilatum ibique decoctum, donec ossa

1 vel = velut || 4 *Veg. I 16, 1* | nec = nisi || 9 *Veg. I 16, 5* || 10 *in marg.* haec est potio ad omnia || 11 *i. e.* cadmea botryitis | esistu || 15 *ad del. B* || 16 stangneo || 23 *infra 346* || 26 *cf. 204 et Veg. I 18* | repugnantes || 27 alio libro: *infra deest* || 29 Chiron vero Centaurus praeter alias compositiones, quae iam relatae sunt, asserit catulum lactantem vivum in aqua ferventi missum ac depilatum ita decoqui *eqs. Veg. I 17, 16; cf. infra 812*

eius remaneant, conditur | eodem modo, ut pulmentum 116^v a
sub tritura: similiter ut cocus condire solet liquamine
optimo et mero et oleo et piperis, quod satis fuerit. sit
haec potio abundans ad sextaria III. ex qua dabis
singulis ad cotulas binas, quousque morbi vincantur.

alii quidem dixerunt catulum lactantem occisum pilatum 200
exenteratum sine intestinis decoctum in aqua, similiter in
eadem aqua mixtum mel, quod satis videtur, ex eo potionare
morbidos oportere. facit et hoc: haedinum caput et pedes
in aqua cocta, donec ossa remaneant, conditum similiter
ut pulmentarium, sicut in catulo demonstravi. ex eodem
potionati morbidus liberari solent. idem similiter gallum
gallinacium album decoctum in potionem dabis, sicut s. s.

adversus maleos acronum porcinum in ptisana de- 201
coctum, donec ossa eius remaneant, ex eodem sucum cola-
tum admixto melle et oleum potionare oportet. facit et hoc.
titymallum radicem in vino dulci decoctum datur morbidis.
cucurbitae Aegyptiae semen frictum in vino similiter de-
coctum prodest in potione dare morbidis. vel cucumeris
silvaticae radicem concisam minutim cum absinthio in aqua
decoctum admixto nitro et melle potionem dare oportet.
valde facit, si ex eadem radice minutim concisa in cibaria 202
eis admiscatur, et si nitrum contusum et criblatum in cibaria
misceatur, omnibus quadrupedibus, quodquod ungula solida
calcant. omnis morbus maleos et omnis inbecillitas cor-
poris fugiunt et sani semper in operibus permanebunt.

ad profluvium Atticum per nares profluentem et pul- 203
monis similiter humores statuere mirifice facit potio ex loteo
putido ad cotulas duas cum oleo rosaceo ciatum unum mix-
tum per nares potionare. haec res profluvium statuent.

propter morbum imminensem, ne qua iumenta con- 204
tingat morbus, qui appellatur maleos, dabimus potionem

4 III: VI Veg. || 7 exteneratum: corr. B | in qua: suppl. B ||
9 Veg. I 17, 17 || 12 in marg. aliud || 14 Veg. II 28, 17 || 17 tyti-
mallum gracilem: radicem . . . tithymali . . . dare . . . suadet
(sc. Chiron) Veg. I 17, 18 || 18 Veg. I 17, 7 || 22 minutum: corr.
B || 23 in marg. non || 27 Veg. I 17, 19 || 31 Veg. I 18

ex VIII . . . vel VI, vel imminente necessitate per triduo. hoc potionare oportet: ulpicum bene tritum cum sagapenum et aquam ad multitudinem gregis sui, singula iumenta singulas eminas accipiant, cum oleo singulis ciatis admixtis per triduo. et hoc potionata iumenta morbum 5
 116^v b non pa|tientur. hoc quod annis praecipitur.

- 205 IV De ventris dolore. minus intelligentes circa organum ventris veterinariorum iudico, qui putant praecantationibus aut remediis dolorem ventris posse sanari. nec hoc utique credendum est posse fieri. quidquid enim 10 per interiorum ventris dolere coeperit, statim proiciet iumentum et volutat frequenter. hoc ergo idiotae et minus scientes dicunt ventrem dolere et statim remedio subveniunt, quando sint inter iliis. in ventrem quae oriuntur
- 206 genera doloris, numero sunt XIII: cordapsus, ilion, ilin- 15 gon, enfragma, strofus, coli dolor, lumbricorum et vermium et tiniolarum. et vesicae vitia numero IIII: id est cauculosum, ischuria, disuria, stranguria. quidquid ergo ex his inciderit interius, statim prae dolore volutat et collidat se. cui nec prout [se] causa fuerit, medicina subvenias, sanum fieri non potest. prima enim doloris vitia ex praesenti nata inveniuntur. [in] interiorum singularum partium dolor plures valitudines et dolores fieri nata in ventrem demonstrat per singula principalium loca, sicut
- 207 supra dixi, circum singula iumentorum corpora. ex qua 20 ratione vitiorum fit, ut aliquibus iumentis ex ventris dolore praesens vitae periculum faciant. vel nunc tardius aliqua liberatur, quoniam quidem sunt plura vitia, ex quibus sunt aliqua sanabilia, aliqua insanabilia. in quo vitio ventris doloribus succurrere nemo potest, nisi si 25 scierit singulorum et interaneorum doloris signa et ratio-

1 VIII Cal. Jul. VII et VI Veg. || 2 ulpinum || 7 Veg. II 11, 2 || 8 iudicio || 9 physicum remedium Veg. || 10 nec addidi || 11 dolore || 15 ylion: = εἰλεός | ilinigom: = εἰλιγγος B || 17 cauculosum: = calculosum || 18 curia | dissuria || 20 nec = nisi | se: si? scilicet? B || 22 sq. nata inveniuntur in<ventre>. interiorum . . . nata ventre demonstrat B || 23 in addidi

nem conceptionis et viti. quam rationem plenissime in omnibus demonstrare necesse est.

primo de ipso ventre, quod est aqualiculum. quod 208
principium omnium interaneorum est, totius corporis
5 dominator, in quo ventris capacitatem cibus et potus
mixtus convenit. in quo loco per digestionem separata
per totum organum interius distribuuntur. quae pars
corporis interius perfrictione longi temporis concipit mul-
tum doloris. vitia intestinorum inferent per hanc rationem:
10 omnem commixtionem cibi et potus in aqualiculo per ca-
lorem, quo coctionis digestio liquorem humoris in urinas
separat, per calorem, si nulla perfrictionis causa digestio-
nem impedit. quod si perfrictio longi temporis concepta 209
in ventrem operari coeperit, partem humoris et liquorem
15 ex frigore | coagulat et glutinosum faciendo retinet in 117^r a
parte intestinorum, quae sunt medio positae, quae ducunt
ab aqualiculo usque ad colum, quod appellatur typlon
enteron. unde fit sera digestio stercoris. fit hic ipse
intestinus. superius, quod dixi, stenton enteron appellatur,
20 quod latine dicunt ieiumum intestinum, ab eo quod nihil
in eodem stentino cibi aliquid permaneant. per hoc 210
enim intestinum cibus ab aqualiculo in colum velocem
transitum habent. in quo intestino ille humor coagulatus
et perfrictione si natus abundaverit, non patitur transire
25 cibum a ventre in inferiores partes. obstat enim illa
spurcicies et praeccludit partes intestinorum et facit ex-
tensionem ventris, id est aqualiculi dolorem ingentem et
magnum periculum. quae passio doloris enfragma dicitur,
quae latine obturationem vocatur.

30 facit et aliam causam doloris cordapsus, quod appel- 211
latur. quibus contingit ex nimia tensione stercoris aquam
per os refundere, cibum, stercus.

rarenter ex his duabus passionibus iumenta liberantur.
cito enim ex hac causa tensionis volutando omentum

13 perfectio || 18 digū sic || 19 interon || 20 adeo: corr.
B || 24 e perfrictione natus si B || 26 percludit || 30 Veg. II
13 || 32 hos || 34 volutando

rumpunt. ex qua re velocius haec vitia mortem inferunt. ex hac enim causa humoris coagulati ex perfrictionibus et colici fiunt, si cui contingerit, ut haec coagulatio humoris frigidi in colum se conferat. ex qua similitudine superioris demonstrationis praecluditur stercoris vadum, quod est

212 foramen ipsius coli. ex qua praeclusionione tenditur ipse colus, ex plenitudine stercoris, quoniam quidem simili modo in eo loco intestini stercora conspissata protricant propter secundam digestionem cuius loci. et perfrictione facta coli dolorem praestant propter tensionem loci tam diu, donec hic humor coagulatus, colare dissolvitur stercoris redundancyem, intestina maiora laxaverit. qui dolor coli per plures dies contingere solet ex ipso humore et ex perfrictionis iterationibus.

213 alia vitia inde fiunt, si quando stentina maiora hic humor coagulatus et diffusus ex superiore in eadem intestina maiora abundare coeperit. in qua intestina sinus per intervalla dispositi sunt, in quibus in his stercora conspissata formantur in rotunditatem, separata simili modo per quadrum. ex his locis stentini exclusa rursum commixta in alterutrum coherentia botronatim procurrant usque ad longaonis cataclidem, **117^r b 214** ubi fit reclusio intestini maioris. | haec idem intervalla stentinorum ex eodem humore coagulato impediuntur, quominus velocem cursum interaneorum per ventum excludi possunt. quaedam loca eorum intestinorum praecluduntur ex illo humore, ubi plus abundare videtur. quod fit magis proxime longaonis clausura. ex qua praeclusionem magis ventus, quo minus exeundi vadum fit, rabidus increscit, morsusque ac titillationis inpactum huius humoris in stentinis praestat, et pergyrendo intestinam

2 quagulatim || 3 colci || 5 demonstrationibus | badum ||
 11 colare = coagulare || 12 laxerit || 14 iterationis || 15 *Veg. II*
14, 1 || 18 in hiis: inviis? || 19 quadrum: coagulum? || 21 catacli-
 dem = κατακλιδα || 27 sq. tunc ventus crassus vel praeclusionione
 ipsa intra viscera increscit ac saevit et dolores morsusque
 excitat vehementes *Veg.* || 28 exundi: *corr. B* || 29 morsus quia:
corr. B

pro motum alicuius *humoris* interius excludendum. iumenta 215
volutant et pedibus exporrectis calcitrant id ipsum, quasi
excludere possint, quod cum magis in eis ventus maior
nutritur — omnis enim alicuius humoris motus cum quadam
parte venti — quod magis plus agitatus fuerit spiritus,
qui per duplicationem crementi magis in novissimum maior
fit. hac ipsa ratione iumenta volutando tympana similiter
fiunt. quod vitium quidam tympanitem dixerunt. hoc
autem vitium pro certo ilion dixerunt ab eo, quod eorum,
qui hoc vitium patiuntur, intestina habent [aut] ex locis
suis exclusa, quasi helicas faciunt. unde haec valitudo
ilion vocatur. est autem haec valitudo periculosa. cui 216
si tardius aliqui succurrat, difficiliter liberantur. cito
enim ex hac ratione interius ruptionem omenti patiuntur.
cui tamen si celerius succurratur, ex hac ratione liberari
possunt. . . . fomentis quoque calidis renibus pro multitudine
adhiberi oportet, deinde extergere eum diligenter et per-
ungere oleo calido pice liquidæ mixto vel oleo laurino.
similiter facere et manibus percatapsare totum corpus et
testiculos, et in auriculas ex hoc oleo calido suffundere
oportet et defricationem per plures manus hominum totum
iumentum defricare, donec ex hac calfactione ventum
reddere incipiat. quem potionabis sic. piperis grana 217
numero L, petrosillini quantum 4^{or} digiti possunt capere,
cimini Alexandrini tantundem cum cimini Afri, argini semen,
murra, nepita, trisaginem aequis ponderibus, in quo ad-
miscabis nitrum ad dimidiam omnium eorum partem.
haec omnia bene trita, ex vino calido et oleo tantundem
aequis partibus et mellis quod satis fuerit, hanc potionem
dabis. haec potio et excalet et cibum dabit et ventrem
solvit. ex qua ratione omnis spurcitia humoris relaxata

1 humoris *addidi* || 2 volutat | venibus: *corr. Veg.* | calci-
tant || 3 quod = quo || 5 sagittatus: *corr. B* || 8 *Veg. II 14, 2* ||
10 habent aut: a venti vi *B* || 11 helias: obices *Veg.* || 16 la-
cunam *cognovit B* || 18 liquide || 25 afriargini: cumini quoque
Africani tantundem semen apii myrram *Veg.* || 26 in *marg.*
recepta doloris ventris

- 218 excluditur. quod si hoc non proficerit, saciliones ex fure calido plenos super totum tergus et renes imponere
 117^a oportet. quem et clisteriabis ex aqua calida et oleo, quod commiscis sale et melle, affronitra et ovum [et clisterimabis]. si clistere non habueris, sal bene tritum et mel commixtum ad spissitudinem tractationis in anum interius subicies. quae res omnem spurcitiam humoris intus obstantem abstrahit et ad sanitatem perducit. haec cura ex ordine adhibita omnibus doloribus, a ventre quae nascuntur, subvenit, nec aliud est, quod plus subvenire possit. 10
- 219 sunt ali, quibus adsidue ventris dolor non inter longum tempus contingere solet, si quando ab opere vel exercitatione interius ventrem dolent, et non post multas horas sine ulla diligentia medicinae saepissime refrigerari solent. hi autem, qui hoc vitium doloris patiuntur, strophus 15 appellantur. huius ergo vitii ratio, ex qua re contingit, cum signis intelligendi reddenda est. hic autem strophus 220 concipitur, sicut sunt aliqua iumenta, quibus ex coactione sudor totius corporis, sicut fieri solet, humorem excludatur foris extra cutes. hic humor sudoris in ventrem se desidet inter intestina et ventris compaginem. vel itinere laborantem calore totius corporis necesse est velocius refrigescat quam totius corporis compago. sic idem tamdiu punctiones doloris, ut perfrictio, interius praestat, quamdiu totius corporis fervor tepescat. contra illum 25 humorem fiat, et post illum dolorem requiem ex hac ratione patiuntur. hi autem sunt strophosi. eorum et 221 signa haec sunt. cuicunque hoc vitium contingit a vapore, cucurrit, frequenter volutatur. ex quo cum surrexit, terram pedibus tundet et interdum quasi manducare conatur et iacens quasi videtur pausare pusillum,

4 sq. haec clisterimabis *B* || 7 que || 8 haec *B*: et || 11 aliquibus: animalia quibus *Veg. II 15, 1* || 15 strophus = strophosi || 20 sq. deridet || 25 et cum totum a labore cessaverit ac refrixerit corpus animalis, cessat et dolor; sed cum a labore calefieri coeperit, rursus exoritur *Veg. || 29* cucurrit: concurrit (*i. e. concursat*) *infra 382*; concubuit *vel* concumbit? concutit (*i. e. concutitur*)? cum currit *B*

exurgens citius ambulare se ipsum cogit, et solent cito refrigerari.

si cui contingerit eundem humorem interius plus iusto 222
abundare, volutando frequenter ex hoc humore interius
5 ventus nutritur et fit tympanites. cui sic celeriter succur-
ratur, sicut superius demonstravi. volutando et collidendo
se interius aliquid, plurimum omentum, rumpat et fit
tympanites. ex quo praesens vitae periculum faciunt.
hoc vitium si auferre voles et percurare, ne postero
10 patiatur, facies paracentesin de ventre et detrahis humorem
exteriolem partem, ex quo hoc vitium conceperunt. et
potionabis decocta ad causam facientem per plures dies.
cui et acopum facies termanticum et perungebis totum
tergus et renes cottidianis diebus numero XX | et per- 117^v b
15 minutatim exerceque. mollibus cibis adiuuabis hunc. deinde
post tertium numerum dierum renibus caustigabis et sic
in opere mittis. paracentesin de ventre sic facies. *IIII* di- 223
gitis ab umbelico longius ad veretrum versus medio
climate ventris sagittam subicies ulterius, ut peritoneon
20 ipsum aperias. metraliter facies, ne intestina laedas
propter periculum vitae. exempta sagitta subicies fistu-
lam. incipiet humor se foris abstrahere. quem excipies
in vaso. inuenies lotei similem, limpidum. malis vero
non minus sextarium. hoc facies et eis, quì stupidi et
25 magri sunt coactionis longi temporis beneficio. similiter
curabis, sicut supra scriptum est, per eandem potionem
corpus illius. sanum fiet. quibus dabis et nitrum cribla- 224
tum paulatim cottidianis diebus in cibariam. omnes acres
umores et spurcitiam corporis excludit et curatos facit.
30 vehementem et intolerabilem dolorem intestinorum
praestant lumbrici et vermes, interius si abundare coe-

1 et surgens *Veg.* || 5 si || 6 volitando || 10 per acetas
inde: *corr. Veg.* || 13 *Veg. II* 15, 5 || 15 civis || 17 per acetas
inde | *IIII prompsi ex Veg.*: illi || 18 feretrum || 20 metra-
liter: ad mensuram *Veg.* || 21 sagittas || 23 malis: trahis? tolles
Veg. || 26 curati: curato? || 28 omne sacre sumere: *corr. Veg.* ||
29 curatus || 30 *Veg. II* 16, 1 | vehementer || 31 praestat

- perint. similiter et tiniolae in utri, quae pediculi ab alis
 225 appellantur. haec enim interius rosionem aqualiculi et
 intestinorum praestant intestinis et vulnera faciunt similia
 cliendionibus. ex qua re cottidianis diebus sine febre et
 sine dolore non sunt et macrescunt nimis, ut coriaginosi 5
 fiant. ex qua causa vulnerum intestinorum si quando
 appellantur, humores in ano inveniuntur fabae coctae
 similes: est autem sanies. his contingit dolor ex in-
 anitatem, si quando nihil ... intestina magis corrodent.
 226 qui cognoscentur sic. non sunt inflatici et vehementer 10
 per dolorem volutant et in spinas se proiciunt et caput
 sibi inter pedes mittunt et ostendunt doloris sui locum
 et ilia sibi quasi scalpunt. rodunt nonnunquam lumbos et
 caudam parietibus fricant, aliquando et clamant per vim
 rosionis, quam patiuntur. cum haec signa ostendere coe- 15
 perit et clament, scias eum vivere non posse. sic eis
 succurres et percuras: olei sextarium unum cum absintio
 Pontico decoctum et fenugraecum infusum, nasturcii
 semen, sandonicum, coriandri semen, sinopidis Ponticae,
 aequis ponderibus p singulas uncias, fenugraecum infusum 20
 227 p selibra. haec in se infusa et decocta in oleo, ut om-
 nium virtus per coctionem in oleo permaneat, dabis ex
 oleo eminam et aquae dimidiam. quae lenitia illius
 olei et virtus medicamentorum excludet eos foras et occi-
 118^a det. et ex hac re si per plures dies potionentur, | ad- 25
 mixto nitro tuso et castoreo, similiter omnes lombricos et
 tiniolas et vermes discutit foras a corpore, et sanum fiet.
 228 si quod iumentum calculosum fuerit, signa demon-
 strant haec. torquebitur, gemet et tendit se ad conatu
 mictionis et stillat eius veretrum guttas, [in] urinam mo- 30

1 tiniolem | utrique: utri = utero || 2 aquaticuli || 3 prae-
 stat || 9 *supple fere* inest cibi: cum his deest cibus, magis
 vitalia consumuntur a vermibus *Veg.* || 10 cognoscentur | in-
 fictiacci: inflati *Veg.*; infysiacci (ἐμφυσιαστοί) *B* || 17 olei viridis
 et amari sextarios II *Veg.* || 19 coriandri seminis, radicum se-
 minis *Veg.* || 20 unctias || 23 lenitiam || 28 *Veg. II* 18 | calcu-
 losum | *in marg.* de calculoso || 29 *sq.* conatum ictionis || 30 fe-
 retrum | et urinam *Veg.*; veretrum, guttas in urinam *B*

dice mittet, nunquam meiare potest. hoc cottidie patitur. quod vitium plerumque in pusillas aetates contingit. quod sic invenies. digitos in interiorem partem ani subicies et a cervice *vesicae* sub ipso manum ad hippocentaurum versus palpabis digitis et caecolum ibi invenies. quod vitium difficiliter curatur. solet quidem eis contingere conamento nimio virium *vel* ruptionem facere *vesicae* ad cervicem proximum ad ipsum *anum*. quod si 229 evenerit, statim incipiet ex ipso ano urinam emittere quasi qui aquam adselletur. quod digitis eum locum invenies longaonis extremam partem cavernam habere secus ipsum anum. similiter et *in* cervicem vesicam per ipsum foramen digitos subicies interius deiossum versus et caecolum invenies. quod ex ipso foramine caecolum lithulco exues et curabis clisteribus collecticis. quem 15 potionabis diuretica potione. cum haec tamen causa evenerit, per anum farciminalis sero venire solet, ut ex ipsa retortione moriantur per ruptionem *vesicae*. difficilis eius modi cura est.

20 ad sanandum omnem passionem doloris, a ventre quae 230 nascitur ex vitiis s. s. quodcunque iumentum ex qualibet causa volutantem inveneris, oleo manum perunges et ipsum spincterem oleo satiabis et subicies in anum, *in* interiorem partem longaonis, et ibi haec signa manu intelliges. si inveneris ipsum longaonem clibano subtili 25 patere, scias eum strophum pati. stercora si se post ex aggravatione stercoris provocaverint, scias eum cito refrigeraturum. si manu missa longaonis praecclusionem inveneris et stercoris modicum, duas aut tres caricas

1 merare: mingere *Veg.* || 4 *vesicae suppl. Veg.*; cf. l. 12 | ipso: sc. ano, *quod add. Veg.* | hippocentaurum: hypotaurium *Veg. et H*; ypotauro *infra* 681 || 7 *vel scripsi*: nec || 8 *vesica* | manum || 11 *cavernae* || 12 *in addidi* || 15 lithulco = λιθολκῶ, aculeo *Veg. perperam* | collectis: *corr. Veg.* || 16 *potione* | sq. *causae venerit: corr. B* || 17 *vero* || 20 *Veg. II 19* || 22 *voluntatem* || 23 *in add. Veg.* || 24 *tibi: corr. B* || 27 *et continuo stercora eicies paulatim ad manum, quibus egestis cito noveris animal percurandum Veg.*

scibelī, et praefocatum longaonem, quo manus vix introeat, scias eum emfragma pati et periclitari.

231 et si inflatus non fuerit, vehementer tamen et tarde dolet, si manum miseris et similiter et totum ventrem tympano similiter tractando senseris, eum ilio pati et cito periclitari *scias*. si ventum dare coeperit, tunc in illo spes erit vivendi.

232 si manum miseris et invenies nec valde patere longaonem, **118rb** sicut est, manui, praefocato similiter, | ut superius dixi, et stercora non multa, nec tamen inflatum esse, scias eum ventrem dolere, id est aqualiculum. cito refrigerare solet, si celeriter eis succurratur. si tardius in dolore protrigaverit, difficiliter evadent. ex hac ratione chordapsum fieri solent.

233 si manu miseris et similem rationem longaonis sine ulla inflatione inveneris, et non frequenter volutantem sed proicientem se subinde in dextram partem, extendit se quasi ad conamen mictionis, depremito manu ad dextram partem. ibi longaonis invenies duritiam ingentem cucurbitae rotundae in longo similem. scies eum colicum esse. hic enim locus intestini *colus* est, quem quanto duriores inveneris, tanto plurimis diebus dolere eos scias.

234 rarerer quidem periclitatur. et dolent per non minus diebus duobus vel tribus, nec vero qui tardius, non plus quinque post diem primum doloris. quantum molliorem inveneris [in] eum locum, tanto velocius refrigeraturum et non per plures dies dolore laboraturum scies. in quo stercora procedentia non multa paulatim in longaonem invenies. qui non refrigerat, nisi multum stercoris adselatus fuerit. statim hic locus intestini, *colus*, qui praeduraverit, non comparet, et sanus fiet.

1 scibelet: = *συβάλλον* et *B*, squibala i. e. scibala *Veg.*, quod praefert *B* || 3 *Veg. II 20* || 6 scias si *add. Veg.* | vetum || 8 *Veg. II 21* | nec ego: vel || 9 minui || 10 tam: *corr. B* | in fatum: *corr. Veg.* || 11 dolorem || 13 hordapsum || 14 *Veg. II 22* || 17 ictionis || 19 in longaone? || 20 colus *ego*: locus | quando: *corr. B* || 21 dolore || 24 meliorem: *corr. Veg.* || 29 culus | statim intestinum, quod de colo praeduratum fuerat et tumebat, non apparebit *Veg.*

similem dolorem ingentem sine inflatione et in cursu 235
se tollentem, huic manu et depremes in anum et veretrum
usque versus. ibi invenis vesicam pro magnitudine loteo
plenam. quam hanc vesicam ad dextra sinistra parte le-
5 viter adduces hoc susum ad anum versus et deprimes cum
oleo, et minctionem facis tam diu, donec urinam faciat.
liberabitur periculo, de quo difficiliter liberari solent.

sunt alii, qui assidue dolorem patiuntur ventris inter 236
longum tempus sine ulla inflatione nec vehementer volu-
10 tant et quasi in cursu se provocantes proiciunt se et ilia
sibi assidue corrodent, quamsi scalpant. in huius modi
dolore manum mittes in ipsa longaone per circuitum in
interiorem partem per plurima loca: *invenies* vermes bo-
tronatim cohaesisse in singulis locis, quasi *cliendiones*
15 vulnerum facient, ex quibus hunc dolorem patiuntur.
velles eas. vix quidem evelluntur, et ipsa hora tibi in
manu similiter cohaerentur. vix eas proicies. ex qua ra- 237
tione multa iumenta *non* sine dolore caudam assidue parieti
infricant propter morsos eorum vermium. quas expur-
20 gare | de longaone eas debebis et potionem dare per plures 118^v a
dies eam, quae ad lumbricos faciet. ita omnes vermes,
quas cossos appellamus et *tineolas*, in ulteriori parte cum
stercora per adsellationem purgabis. sanum facies et eum
similiter, qui lumbricos habet. sic istis vitiis in ventre
25 s. s. subvenire oportet. oleo calido et pice liquida renes 238
et totum tergus perfricare oportet tam diu, donec manibus
exalfactione patiatur, et auriculas ex oleo perunguere, et
anum et ventrem et testiculos perunges. et salem tritum
et melle mixtum in anum subicies, et eum in ambula-

1 *Veg. II 23* | ante similem aut ante huic (l. 2) lacunam
statuit *B* || 2 in manum || 4 a dextra *Veg.* || 5 ab anum ||
6 mixtionem: motionem *B*; minctionem provocas *Veg.* || 8 *Veg.*
II 24 || 13 invenies *add. Veg.* || 14 cheudiones: *correxī, cf.*
supra 185 et 225 || 16 cibi || 17 cohaerent ut *Veg.* || 18 non
addidi | pariet et sic || 19 quam: qua re *B* || 20 et *Veg.*: ex | dare
Veg.: clare || 22 cossos: *corr. Veg.* | tumaleos: *corr. Veg.* | cui ||
25 calido post liquida positum || 27 perunguero

tiones assidue potionatum exercebis. si ex hac ratione non refrigeraverit, clisterimabis eum calda et afronitrio et sale, et super renibus et super totum tergus saccellationes calidos ex furfure plenos impones; tam diu innovabis, donec ventum reddiderit. potionabis potione supra scripta. hac re sani fient.

Chi. 239
ronis Cen-
tauri cap. 5

V Si quod iumentum sincopaverit, sic intelligitur. tardius ambulabit, tanquam si putas eum suffusione constrictum esse. unde intelligis eum magis suffudisse quam sincopasse, dum facillime pedes a terra levat et sine dubitatione flectibilibus cruribus incedit. hic autem totus dolet per omnibus membris, interdum [de] se proicere volet non sine gemitu et submittit et toto corpori se iactat. quidem sine febre non erit, cibum non tam libenter appetit nec potum, sed magis iacere vult. ex quo magis intelligis eum sincopasse. si resurgit, fortiter se relevat. et si se excutire volet, tardius vix se excutit propter dolorem omnium membrorum. quod contingit ex magno labore et cursu nimio vel ex oneribus magnis, in quo itineris longi fatigatio et sudor plurimus omnia membra plus iusto conquassando et nervos fatigat sine vexatione ulla alicuius loci ab interiora. ex qua re et ostocopus fiet, si aliquod levius in itinere laborans [non] sudaverit; nervi enim sudore infestantur. est enim pars ostocopus prior sincopationis. sic eum curare oportet. calida eum fomentabis ab artioribus et renibus, et cura post fomentum tergere eum diligenter, et mero et oleo calido totum perfrigare, ita ut in corpore digeratur. opertum eum habeto et locis mollioribus statuito, et facito ut dormiat. hoc per triduum facere curabis. cui potionem dabis hanc: murrā II, tracantum III, crocū 5 III,

2 affonitrio || 3 sq. saccellationes = saccelliones || 7 Veg. II 25 || 8 sq. constrictum || 9 sq. sincopasse quam suffodisse: transposui; suffusi licet tardius a terra levant pedes, tamen flectentes crura incedere solent Veg. || 10 a terra in marg. add. || 16 si suppl. B || 23 stocopus: corr. B | non(multum)? || 24 sq. parv stocopi sic

mellilota \frown I, alica loticia p. I, thus masculum p. I. haec omnia tusa et cribata, ex eo medicamento coclearia 242 duo cum caldae emina succidiabis, ut sucum faciat. cui admiscis mellis coclearia II et aquae emina et olei rosacei 5 ciatos II. his omnia potionabis per plures dies, donec sanum fiat. et vulsicis haec potio et tensioni valde prodest.

VI De impressione sanguinis. qui hoc morbo tenebitur, 243 Chi-
ut ei molestus sanguis per nares ambulet, signum erit hoc. ronis Cen-
supra modum peractum esse iumentum scias. cui cele- tauri cap. 6
10 riter sic succurras. coriandri viridis sucum per cornum
naribus suffundes. vel porri sectivi sucum in naribus suf-
fundere debes, vel pollinis drg et thuris polline tantundem,
algallici radicem pondo \div et amulii p 3. commixta haec
omnia, his partem tertiam ex vino nigro suffundes.

VII De sanguinis molestatione. sanguis si molestus 244 Chi-
iumento fuerit, signa erunt haec. corpus et cervices fri- ronis Cen-
gidae sunt et oculi turgescunt et tristis fiet et fastidium tauri
patietur et attonitus difficiliter se iactabit. sic eum cu- cap. VII
rabis. sanguinis detractionem facies de cervice, abstinebis
20 ab aqua primo die, ne nimis bibat. potionem dabis sic:
trisaginem et centauream violaceam et nitrum aequis
ponderibus admixta, bene tusa et criblata. ex his cocle-
aria diurna ex aqua dabis. haec potio et sanguinis et
humores et morbos imminentes purgat, et sanus fiet.

VIII De sanguinis detractione, unde fieri debeat san- 245 Chi-
guinis detractio. morbidis sive valitudinariis sanguinis de- ronis Cen-
tractio *debet* fieri, ex quibus morborum vitia evincenda sunt. cap. (VIII)
dico autem de superiore vena cervicis, quae est inter eas
prima, praeterea quam solam observare debeamus; haec
30 enim sola maxime ad salutem pertinet. ex qua conser-

1 alicaloticia: loticia = lota; symphyti *vel* anagallici
Veg. || 2 cribata = cribrata || 3 caldas manus accidiabis: cum
aquae calidae hemina Veg. || 7 Veg. II 26 || 11 sertivi || 12 pol-
linis triticei Veg. || 13 amyli semiunciam Veg. || 14 suffundes
sanguinemque praeccludes Veg. || 15 Veg. II 27 || 18 difficile-
que curabitur Veg. || 20 somnique indulgebatur copia mollibus
stratis *add.* Veg. || 23 aquae tepidae Veg. || 27 debet *addidi* ||
28 cf. *supra* 7

- vatur omnis status corporis. omnem iumentum, si fuerit corpore plenum et crassum, coïnquinatum morbum statim
 246 se incipit scalpere aut etiam parietibus se adfrigare et
 119^a dentibus comedet et subinde commovet | totum caput et auriculas demittit, auscitatur frequenter et priora genua
 iactat alternis et oculos lucidiores adferet et plurimum dormitat et nonnunquam sanguinem adsellatur vel etiam meiet. eorum autem debet superior vena aut duo aut tres aut 4^{or} . . . sanguinis laxari, quae a verticibus usque
 247 ad tempora descendunt. similiter eorum, qui febricitant. 10 sic cognosces: quorum caput ducitur usque ad terram. his ergo a temporibus ex ipsa facie debet sanguis detrahi. et ex alio loco aut ex posteriore parte eius sanguinem quisquam detraxerit, contractionem patiuntur nervorum. nervus enim, qui est ad articulum lumborum, 15 totius corporis principalis, non tantum hoc sed et de huius morbi, qui appellatur maleos, causa solutus totus subiaceat, quotiens ei sanguis emittitur. contingit autem hoc
 248 a frequentia cursionis multa, ut iumentum evirietur. et hi nec stare nec procumbere possunt. quotiens inambul- 20 lant, prioribus pedibus calcant, venae in cruribus plenae sanguine erunt et tument ei crura. quibus necesse erit de coronis sanguinem detrahi, ut tumorem eis auferas.
 249 VIII Quascunque valitudines aterapeutae sunt et cronia, cura sua curari oportet. eas ciclo curari oportet. [et] cui 25 autem ciclus curae adhibendus erit, sic curabis. abstinebis eum ab hordeo triduo, mollibus cibis eum temperabis. tertia die sanguinem ei detrahes dextra sinistra de collo quod satis fuerit, prout ipsa aetas animalis dictaverit. post sanguinis detractorem eum triduo viridi cibo tem- 30 perabis cauliculo vel lactuca: quantum satis est, pro
 250 modo dabis. post tertium diem cibo abstinebis eum et ab

2 coïnquinatum || 5 auscitatus || 7 nunquam || 9 *supple* digitos a cervice || 16 hoc = propter hoc || 19 adfrequentia || 21 bene: *corr. B* || 23 adferas || 24 *Veg. III 6* | aterapentescet sic || 25 et *del. B* || 26 aut || 27 temporabis || 28 de matrice *Veg.* || 30 temporabis || 31 colliculo, *superscr. cau* || 32 et *addidi*

aqua. nono die coliculos madefactos offabis cum liqua-
mine et oleo optimo. dabis ei offas non minus XX. cibum
dabis lactucam. hoc per triduo facies. a secundo tamen
die adaquabis ita, ut sitiatur. cum ventrem senseris solu-
tum esse, desines colicorum offas, dare debebis furfurem
et paleam, alio die nihil aliud nisi bibere. altero die
ducis eum in balneo et mittis eum in cellam caldarem
et fac ut desudet et cura ne nimis tardet. et ne inter- 251
cludatur, eicies eum. et diligenter terges mero et oleo
cataplasmas et defricito bene. dabis ei folia radice
nitrio | aspersa quantum satis est. potionabis eum per 119^b
triduo oleo decoctum cum radicibus cucumeris silvaticae
viridis minutatim concisae. in vase novo ita decoques,
ut tertiam deperdat. et ex eodem singulas eminas per
triduo potionabis. curabis, ut ventrem solvant. si videris
eum nimis soluto ventre esse, lenticulam et ordeum pari
mensura friges et ex eodem bilibres singulas per dies
singulos cum furfure et palea dabis. reficies eum per 252
dies V et promoves perminutatim, ut intelligas, quomodo
senserit ipsum corpus circa eam valitudinem, quam patie-
batur. post haec omnia dispumabis eum pro arbitrio.
altera die purges ei caput ex oriza vel ex rafanida
agrea vel ex radice lanaria. si haec non fuerint, ex liqua-
mine optimo cum oleo mixto per nares dato. pro modo
coplas eum et tendes in expurcitiam currere. cum bene
purgaris, solves eum et dabis ei per nares butirum cum
oleo rosaceo mixtum per singulas nares singulas cotulas.
si ventrem ex supra scriptis rebus non solverit, elebori- 253
zabis eum sic. elebori albi 3 . . una et vino dulci emina
bene tritum potionabis. si et eleborum non habueris,

1 sq. ligamine || 3 ter in die Veg. || 5 collicorum || 6 pa-
lam || 7 caldarem = caldarium || 8 ne intercluso spiritu pereat
Veg. || 12 cucumeris asinini Veg. || 18 reficiens || 22 ea | et ho-
riza vel extra fida: ex oriza vel ex radice Dianaria, quam
Artemisiam dicimus Veg. || 23 lanaria || 25 cuius caput pedes-
que conectis Veg. || 28 solveris? | elaborizabis || 29 in lacuna ¶ 2:
albi pondus unius denarii cum hemina dulcis vini Veg.

dabis ei scammonium dragmas numero .II. bene tritum cum vino dulci eminam, ut s. s., dabis. si videris eum nimis soluto ventre fatigatum, potionabis eum ypocistida p ÷ trita bene cum suco ptisanae vel cum aqua. si ypocistida non fuerit, dabis ei algallicum cum suco ptisa-

- 254 nae. cui cibum dabis lenticulam et ordeum, sicut s. s. post haec omnia adhibita sinapidiabis eas partes causarias eiusdem valitudinis. post sinapidiationem ures .ea loca, quae sinapidiasti, et curabis usta, quomodo oportet. potionabis eum per dies plures ex antidoto policresto. per plures dies promovebis perminutatim, adiectionem cibariae paulatim facies, donec ad pristinum modum cibariae per-
- 255 veniat. per hoc ciclum valitudinis incurabiles sani fieri promittuntur. haec sunt autem valitudines, quas ciclo curare oportet: insani, carobarici, caduci (ciclo curati capite uruntur), morbidi, *disenterici*, coriaginosi, *ortopnoici*, strophosi (ciclo curati renibus uruntur). |

119va

Chi-256

ronis Cen-
tauri cap. 10

X De capitis valitudinibus, quae et quomodo et a quibus rebus accedent. scire oportet, si quando in corpora iumentorum alicui contigerit, ut plenitudo sanguinis a cruditate per indigestionem in eos corrumpatur. quod fit imbecillitate corporis ex perfrictionem vel aestu. quae corruptio sanguinis, quam Graeci diafforam appellant, in capite se derivaverit circa membrana cerebri et venas ex perfrictione, tendideritque membrana totius capitis. si nondum cerebrum gravaverint, distentionem faciunt ab eo, quod somnum... unde fit scotomaticus. est autem valitudo levis initium valitudinum infra scriptarum. quod si coeperint ipsa membrana cerebri gravari ex eadem corruptione sanguinis,

257

3 ypocistia: *in marg.* ypaquistidos || 8 eisdem || 10 i. e. πολυχρήστω || 15 carobarici = καρηβαρικολ B, insani corroborari *Veg. perperam* | curato || 16 morbidis intecti: *corr. Veg.* || 17 ortotonici: *corr. Veg.* || 18 *Veg. III 1, 3 (III 8)* || 23 dyaforam || 25 quae | *sq.* noxii sanguinis virus in caput se rapit. tunc enim repletis venis cerebri membrana distenditur et somni salubritas frequenter excluditur *Veg.* || 27 stomaticus: *corr. B* || 28 in ictum: *corr. B* | scriptum | quo sic: *corr. B*

facit capitis dolorem, quae graece cephaloponian appellant. quod si in una parte cerebri haec corruptio venit et inundaverit, ex eadem parte doloris gravatus amens fit apiosus. ex qua gravedine in illam partem corporis girat tanquam post molam. unde nec videt, cerebro enim visus in oculis pascitur et in corde sensus. inde haec omnes valitudines, quae e cerebro oriuntur, nec vident nec sanae mentis sunt.

freneticus autem fit, cum medio cerebro corruptio sanguinis gravando membrana tenderit nimis. ex quo fervore sanguinis et tensionis totius capitis a cerebro et insanus fit. unde subito persaliet, praeseptum exilit vel parietibus, et exfrenat et inregibilis impingit. 258

cardiacus autem fit a nimia epifora totius stomachi et toracis strictura et concussione cerebri et pressura cordis a corruptione sanguinis ex ratione s. s. unde contingit totius corporis sudor et alienatio mentis, de qua causa difficiliter liberantur. 259

haec similis ratio toracis si apioso contingerit, rabiosum facit ex ardore nimio iocineris... cordis et spasmus nervorum in corde constringitur. ex qua constrictione et rosione ipsius loci mordendo se comedit et amentatus a corde fit his valitudinibus s. s. aliquando iumentum de periculo liberatum, si contingerit ei post curationem, ut aliqua pars cerebri minuabitur vel plus intumuerit, post sanitatem semper erit ineptum. cuius signa erunt haec. piger fiet, etiam et in ambulandum tardius sequitur et in illa parte capitis, ubi viti ea causa inesse videtur, difficiliter se praegirat et in eam partem ambulans illo latere parieti se iungit. si eum in contraria parte conatus fueris in ambulandum ducere, vix 260 261

1 cephalonian || 2 Veg. III 2 | venisset || 5 ad molam Veg. || 6 visis | pascitus || 9 Veg. III 3 || 10 gradando || 14 Veg. III 4 | stoci, ci *suprascr.* || 19 Veg. III 5 | toricis | a opioso || 20 exardere: ex ardore enim nimio iecinoris et sanguinis venae cordis nervique praefocantur Veg. | spaumus || 26 ineptum *suppl.* Veg. || 28 subici: *corr.* Veg. || 30 ambulas

- 119^v_b persequitur. si per aliam partem tenueris | eum ad ambulandum ducere, facilius sequitur. hic erit semper habens pabulam. in ambulandum non sentiet plagam, qui et ambulaturam suam perdit. ambulabit semper submisso capite, quam vix a terra allevabit. sed si eum statuere voles, quomodocunque steterit, et si cancellatis pedibus vel extensis, non se movet nisi difficiliter, quasi de somno experrectus videbitur. hic et minus viderit semper
- 262 curato corpore et sanus. qui nec cibum nec potum recusat. quod est insaniae genus, cuius curatio difficilis est. quem sic curare volens curabis eum cyclo. difficiliter post curam ad sinceritatem mentis reverti possunt. omnibus autem valitudinibus s. s. sanguinis emissio de temporibus prior est, sed et de matrice aliquando. cura autem omnium paene similis adhibetur. quarum valitudinum cura et potiones singulis capitulis suis inferius demonstratur.
- 263 XI De cerebro commoto. si quod iumentum cerebrum commoverit, hic morbus nequam erit. signa erunt haec. pravus ambulabit et pedibus subinde offendit. simul si iungere eum voles et eius caput si strinxeris, validus sub iugo cadet. sic eum curabis. baccas lauri numero XX, nitrium p semis, rutae manipulum, omnia haec bene trita cum aceto acro et oleo rosaceo optimo. ex his omnibus praemixtis perungito caput eius et cerebrum, et inter auriculas imposito crebellare de pelle lanata aut pannum
- 264 similiter. si haec non habueris, sumito farinam ordeaceam et resinam, ex eo cataplasma imposito in cerebro. si nec hoc habueris, cerotum facito [et] ex oleo Ciprino et cerotum in linteolo inducito et imposito inter auriculas. reliquum corpus potionibus curabis sic. caneros fluviaticos

1 sq. ad ambulandum ducere del. B tamquam δειρόν ex p. 77, 31 || 2 seq sic | habens: avens M; amens pabulans B || 3 pabulans || 5 sic || 8 expertus: corr. B || 9 curatu | vanus: corr. B || 10 insania || 11 si curare voles B || 14 et add. Veg. || 18 Veg. III 7; H 251, 5; Pelag. 50 || 24 non acro Veg.

tres conteres et brassicae perinfundito ÷, lactis sextarium, olei ciatos II, percolato, haec ita dato per os. si haec non habueris, aquam mulsam facito, mellis 265 ciatos .II., aquae caldae sextarium .I., croci ciatum .I., eadem coquito et da p libram. ex his omnibus admixtis pastillos facies, qui s. s. ex aqua frigida diluitur et cremorem facito et dare bibere. et si non habueris aquam, noli dare, ut illud bibat. si hieme curabis, sumito farinam triticeam et dato eodem modo, sicut s. s. sic sanum fiet.

XII ABSIRTUS de capitis dolore. capitis dolor si fuerit, 266 qui morbus graece cephaloponia dicitur, id est cephalargia, signa erunt haec. caput, auriculae ei iacebunt et oculi gravitatem patiuntur | temporaque gravitate conligata 120^a erunt nec cibum appetit. et quibus iam morbus inest, †causa caput post se, ambulans vacillat corpore toto crebroque et umbram suam naribus aspiciet. hoc accidit ex corruptione sanguinis, quae Graeci diaftora appellant, tunc, cibum, quem conceptum venire oportet in duas partes, 267 ita ut natura postulat, si in his constet venis, quae circa tempora, et membranis, quae cerebro sunt. quibus venis praeobturatis distentio sequitur. quae non solum capitis dolorem praestat, sed et reliquum corrumpit corpus. curatio eius rei haec erit. sanguinem ei detrahito a temporibus. cum satis tibi visum fuerit, oleo et aceto commixto caput perunges. si autem hiems erit, ordeum pridie infundito et decoquito, ut caldum fiat, et in saccellum mittito et caput eius bene foveto quamdiu; antequam refrigescat, bene vaporato. sanum fiet.

1 conteres diligenter et cum duabus unciiis succi caulium addito lactis sextario Veg. || 2 colatum per os diffundes ad cornu Veg. || 4 aqua | calde post sextarium I || 5 da: adipis lib. I Gothamus Veg. || 7 tremorem || 8 sigeme || 14 tempore quae || 16 Veg. III 8, 1 sq. | causa: quassat B | post se: ponit? || 17 umbramque suam velut odorantes expavescent Veg. || 18 dyafora || 20 ut scripsi: in | quo || 21 membra neque || 22 praeobduratio || 26 rems: corr. Veg. || 28 vene fovero | aqua diu B .

268 XIII FARNAX de capitis dolore. qui capitis dolore vexabitur, signa eius erunt haec. tumor circa oculos erit, caput mobile habebit et pabulum recusabit, et lingua et palatum et labia turgescunt. ex his locus si obduraverit, quantum morbus crescit, eo magis caput turgescit. sic eum curato. sanguinem de palato mittito. creta Cimolea ex aceto [et] infusam et merdam bubalam recentem et cominum tritum, haec omnia admisces, bene maturam facito et in cacabo super carbonibus bene caldum linito. curabis tamen, ne eam cretam in capite eius adstringas, et aceto acro rigabis. deinde et calda ad curandum eum fomentabis. hoc idem facies, donec sanum fiet.

Sotio-**269**
nis de ca-
pitis dolore
14 cap.

XIV De capitis dolore. si caput doluerit, sic intelligas ex gravedine et ex eo quod assidue praesepio caput deponat, et ex eo quod adlacratur. sed oportet flebotomare eum desub oculis aut temporibus vel de palato. et abstineto a cibo et potu primo die et sequenti die, et pro modo dabis ei bibere, deinde fenum adponere et furfures et paleas debes. vesperum potu dato et ordeum pusillum cum palea et paulatim cibum et potum adicito, quousque sanum fiet.

270 XV SOTIONIS aliter de capitis dolore, si fuerit. et hoc circa boves fieri solet. et si aliquod rotundae ungulae caput doluerit, difficilis cura videtur esse. signa habebit haec. tempora | eius colligantur et male escatur et ambulans vacillat et agitat se toto corpore. evenit autem haec valitudo, quando in venis cibus corruptus fuerit.

271 curabitur autem sic. sanguis mittetur eis de temporibus. hoc quando statueris, perunges eum aceto et oleo mixtum, hieme vino et oleo similiter, et perungetur sequenti die ex ordeo sacellione vaporato hieme ex aqua triticea cruda, aestate ordeacea. et si minus videatur a te profecisse,

1 Veg. III 8, 1 et 4 || 3 lingua || 4 hic | se obduraverit. B || 7 et primum del. Veg., et alterum potius B || 10 adstringat || 11 aceto addidi || 13 Veg. III 8, 5 || 14 in marg. pro cap. extat haec nota 7 || 16 autem | sq. abstinet || 17 primo (i. e. I) addidi || 26 facillat || 30 vini || 32 a testate | a te ut διττόν (pro a testate) del. B; autem?

ficus virides in sacellione mittes et decoques et facies cum
 aqua ad sextarium, infundes per os et deambulet pusil-
 lum. unctionem autem facias baccas lauri grana nu- 272
 mero XV et irin Illirica 3 II, rutae quod sufficiat. haec
 5 liques diligenter, perunges tempora et nares eius et fron-
 tem calido, si hiemps fuerit; si aestas, sic illa uteris,
 quomodo est. hoc et circa omnes caput dolentes fac.
 utere autem et clistere ex nitro et melle et oleo et aqua.
 ante produces stercora ex aqua calida et cataplasma ex
 10 farina ordeacea commisces, resinam duram aut fici radices
 coques. adiuvat enim et in bubus.

XVI De capitis morbo FARNAX. quem sic cognosces. 273
 caput et auriculas demissas habuerit et in ambulationem
 conquassatur, toto corpore feritur, nec enim cibum sumit.
 15 sic eum curabis. sanguinem de temporibus detrahes et
 desub oculis. tempora curabis sic, *ut* s. s. sanum fiet.

de capitis morbo POLICLETUS sic scripsit. cum a 274
 capite morbus oritur, primum cadet illi reuma in caput
 et caput ei grave fit nec oculos erigere possit. nisi forte
 20 accesseris ad... auriculae ei stabunt, oculi graviores erunt,
 et spiritus crebro ducit, nonnulli rigores insequuntur et
 pilos horridiores habebit, difficilis servit. eum morbum
 sic curato: et sanguinem emittito dextra sinistra de collo
 et abstineto ab aqua, ne nimis bibat. curato caput eius,
 25 sicut supra scriptum est. sic sanum fiet.

XVII FARNAX de distensione. quod iumentum a 275
 distensionem laborabit, signa erunt haec. caliginem
 patietur sive tremet totus. haec autem valitudo accedit,
 si quando iumentum ex aquae epifora et indigestione
 30 non dormierit et substrictus manserit. | huic membrana 120va
 capitis tenduntur et refrigerationem sanguinis non pa-

1 eum || 5 liges || 6 collido *vel* callido *cod.* || 14 fervitur
M || 16 *ut scripsi*: eum || 17 Pollicletus || 20 ei *M*: et || 25 sicut
 supra scriptum est *in cod. ad initium cap. XVII delata* (sicut
usque ad totus l. 28 rubro scr.): *transposuit L* || 27 ad extensi-
 onem: *corr. B* || 28 *Veg. III 9* || 29 aqua || 30 membra || 31 dis-
 tenduntur *Veg.*

- tiuntur, unde et minus vident. haec autem valitudo initium est et ceterarum valitudinum: quod membrana
- 276 capitis sine somno, oriuntur. si hoc enim in initio curatum non fuerit, ex hac re fiunt apiosi, insani, rabiosi, frenetici, cardiaci. horum autem omnium cura capitis prima est. ceterae prout se ostendiderint causae, aliis adiutoriis adiunctis medentur. sic eum curabis. qui a distensione pressum fuerit, sanguinem ei de cervice emittito, in quantum pro magnitudine corporis aestimabis. et aceto et oleo aestate totum corpus perunctum perfrigabis. sed loco refrigeranti et tenebrigoso inclusum habeto et ster-
- 277 cora mollia obponito, ut se proicere possit. evita loca calidiora et exiguo cibo eum alimentato furfure et palea vel lactucarum folia, non multum, sed ut alimentum habeat. potum praeterea similiter exiguum dabis. et si coeperit melius habere, mediocribus ambulationibus eum exercebis. cum iam tibi visus erit posse cibaria accipere, ordeo infuso paulatim per cumentum adduces. si intra dies V vel VI non proficerit, sanguinem ei iterum de temporibus emittito et curato caput et hunc curando
- 278 deserere noli. potionem dabis eam, quam opioso. accepta sanantur. nasturcii semen p uncia, apii semen p \div , argallicum p \div , petrosellium p \div , anetum p \div , papaveris silvestri semen pondo \div , piperis 3 numero .III., croci 3 .I. haec omnia bene trita et cribellata ex aqua tempera et trociscos facies, ut habeant 3 singulas. et hoc ex aqua dabis dissolutum trociscum unum in dies singulos per plures dies, donec sanum sit. si cibum non appetit, [et] ex succo ptisanæ unum trociscum solutum diurnum dabis. vinum nunquam dederis. haec enim valitudines accepto vino in peiora vertuntur.

3 somno: sc. sunt || 7 medetur || 10 perfrigabit || 12 debita: corr. B, declinabis Veg. || 15 positum: corr. Veg. || 16 sic operit melius ab re: cum convalescere coeperit Veg || 17 cibaria largiora Veg. || 19 VI scripsi: ei (ut puto, pro vi i. e. VI); die septimo Veg. || 22 apii seminis, (seminis lactucae) Veg. || 23 antrum || 24 siluri: cf. infra 286 || 27 trocis: suppl. Veg. || 29 ptisane trocis || 30 nunquam Veg.: quem

XVIII Si quod iumentum opiosum fuerit, signa demon- 279
 strant haec. in praesepio incumbit, oculos *tensos* habebit et
 auriculis dimicat, et non multum videt et oculi eius lacrima-
 buntur, et girat tanquam post molas. hic erit opiosus.
 5 sed si in rabiem conversus fuerit, sic intelligis. | subito 280 120^v b
 hinniet tanquam sanus, et morsu appetit aut parem suum
 aut hominem, aut praesepium perrodet aut ilia sibi mor-
 sicis comedit. sic eum curabis, tanquam opiosum. loco
 tenebroso eum includes, ordeum ne dederis, et mollibus
 10 cibariis iuvabis. magis tamen apium viridem prius, quan-
 tum volueris, ei da. sanguinem de temporibus detrahe
 vel de cervice quod satis fuerit. caput ei curabis sic
acopo peruncto hoc: opponace $\text{p} \div$, resina terbentina
 $\text{p} \cdot \text{II}$, galbani $\text{p} \div$, [opponace $\text{p} \div$], resina fricta Z ,
 15 mastice Chia pondo \div , cerae libra, oleum vetus pondo \div .
 ex hoc ei cerebrum frigas, et oleum liquidum in auriculas 281
 suffundito, et ex sacellione cerebellum vaporabis cerebel-
 lare opposito vel *acopo*. quo modo caput inungito et ex
 potione sic cottidie potionato et collirio acri sic eum in-
 20 ungueto cottidie, ut caligo eius auferri possit. si ex hoc
 non profecerit, caput ei ures et tempora sic sub ipso
 protocomio semisse iustissime ures, vel pinna empiema
 facies, hoc similiter et super venas temporales facere
 curabis. plerique tamen tabulare in palato usto solo sani
 25 fieri possunt. illa enim ustionis restauratio et nimius 282
 fervor facit membrana capitis alienata ad sanam mentem
 pristinam et sanitatem reverti et salivae plus flegmatis
 aufert. medio autem die adposito freno herbam aut fenum

1 *in marg.* XIX cap. || 2 densos: *corr.* Veg. || 4 maleos:
corr. Veg. || 5 Veg. III 11 || 6 inniet | morsus: *corr.* Veg. ||
 7 porro det | mordicans Veg. || 10 iubabis || 11 voluerit Veg. ||
 12 sq. si cacabo: *corr.* Veg. || 14 resinae frixae uncias III
 Veg. || 15 masticis tritae uncias II Veg. | utrius: *corr.* Veg. ||
 16 solum: *corr.* Veg. || 18 apposito Veg. | vel coco: *corr.* Veg. |
 inumto sic || 19 potionata | collirii | sq. in unguero || 22 hiem-
 pima: $\epsilon\mu\pi\acute{o}\eta\mu\alpha$ B || 24 tabi lare: *corr.* Veg. || 25 et nimius B:
 enim his || 26 fervor enim foci debilitatem capitis tollit Veg. ||
 27 salibera: *corr.* B | flegmates || 28 adfert

- adpones et ordeï pusillum, deinde innovabis ei clisteria, tolles et ante stercora ano inhaerentia et iniusta, et post exinanitionem iterum infundes cucumeris agrestis aqua decocta, et fumigatur farina infusa in vinum aut galbanum, et infunditur intra cucumeris agrestis reliqua pars tusarum, miscentur galbani, nitri obolum, deinde solvitur aqua, ex sextario infunditur per quatrídium tantundem cottidie, aut stercore sicco humano, quod commiscetur post sanguinis detractionem. sed si non refrigaverit, infunde compositionem talem. rutae agrestis et arthemisiae ^{ae-} 10 quam partem, radicem tundis et conteres et addes galbani, nitri obolum, resolves in aqua, sextario uno infunde per quatrídium, 4^{ta}m partem medicamenti per singulos dies dabis.
- 121^a 284 XIX. SOTIONIS de insania. | si quod iumentum a bile sicca insanius fuerit factum, tanquam rabiosum sit et 15 propter pedum dolorem rabiaverit, signa erunt haec. oculos habent fulgentes et sanguineos, et totus mali odoris fit, naribus etiam adapertis et quasi sudans fit, aliquando et excutiet se et levius sudat et labia... adiutoria utemur sanguinis detractione de capite et iugularibus venis et de 20
- 285 pulpis pedum. calefactionem autem praestare ab igne et fumo et infundere aceto cum aqua aequali mensura ad sextarium unum tepidum, ut faciliter ebibat, ut iterum possis dare. et adpone herbam stafisagriam et teres, tum vini sextarium .I. plenum infundes ei per narem sinistram 25 etsi non vi. ambulet. ex hac respiret. elebori albi 3 .I. teres et commisces cum vini dulcis sextario et infundes per os, ut venter ei solvatur. sed si eleborum defuerit, scammonaea 3 II similiter, sicut ñ, ei dabis. et si inutilis fuerit aut senes aut novellus, exiguo uteris. 30

1 ciclisteria || 2 iniusta: mista? || 4 unum || 5 cucumeris addidi || 7 quam trídium: corr. B || 10 sq. acervam partem: corr. B; an acetabulum? cf. p. 92, 8 || 11 sq. galbani tribulum || 12 sq. quam trídium || 14 Veg. III 12 || 15 insanis || 18 adaperus sic || 19 supple demittit, cf. supra 115 || 20 de iugularibus venis, de palato et post de cruribus Veg. || 21 ingne || 24 istam fis agriam || 26 et si non vis || 29 escamonea | et dabis

XX Si quod iumentum insania plenum fuerit, signa 286
erunt haec. subito somnum patietur et contremiscit toto
corpore, circa musculos armorum frequens erit tremor et
sudor nimis circa totum corpus, rigido capite attonito,
5 quasi de curru veniens auriculas dimicat, quasi quo
spiritu terreatur; salivae multae candidae per os fluent,
stare nescit, sed frequenter girat et pedibus terram con-
tundit. sic eum curabis. sanguinis emissionem facies ex
temporibus et de palato. potionem dabis hanc. opii ꝑ II,
10 hyosciami ÷, anesi ÷, apii semen 3 II, papaveris sil-
vestri 3 .I., haec omnia tusa et trita. ex his coclea- 287
rium .I. ex aqua dabis, vel si cibum non accipit, [vel] ex
suco tisanæ similiter potionabis. curabis loco tenebroso
eum stare et refrigeranti. cuius caput et auriculas oleo
15 et pice liquida saturabis et tempora ei munias vel cere-
bellarem impones, sudorem absterges, ex aceto et oleo et
mirta arida contusa commixta totum corpus perfrigabis, et
silentium facias, ut dormiat. ordeum ne dederis. apio
viride vel lactuca cibabis. hac ratione si sanum non fuerit,
20 prosequi solent signa haec: hebes fiet, non suae mentis
erit et in ambulationem non per . . . post ustionem cura
tamquam roborosos.

XXI POLICLETUS de insania. si quod iumentum insania 288
temptatum fuerit, signa huius erunt haec. oculis arden-
25 tibus erit, tanquam reumatici videbuntur, auri|culae sta- 121rb
bunt, et nemo eum capere potest tanquam indomitum;
cum pressus fuerit, conatus in pariete pectore expellet.
sic eum curato. sanguinem de toto corpore emittito, co-
operito caput illius de vestimentis vel quadrupedem de-
30 ligato, et opertoriis operitur bene, ut sudet. si sudaverit
et dormierit, sanus erit. et in tenebras eum statuito, et
silentium fiat, ut dormiat. sic eum curato. potionem hanc 289

5 quos || 8 Veg. III 12, 5 || 10 sq. siluri || 12 [vel] ex Veg. ||
15 minuas: corr. Veg. || 21 per<get>? prodiet? || 23 Veg. III
12, 1 | Pollicletus || 27 parietibus se illidens conetur effugere
Veg. || 28 si || 32 Veg. III 12, 6 | si

dato. herbam saxifregam, quae nascitur locis humidis, pondo .II., pistato in pila, ex aqua mulsa dato. si hoc non habueris, lactis caprini sextarium .I. quod s. s., in unum dato, usque dum somnum adducas. si somnum adduxeris, sanum fiet. si hoc non profecerit, potionem hanc dato. cominum rusticum, qui similis nascitur aniso, p. .II., tundito in pila et cribellata ex aqua mulsa dato et oleum obolum addito et sic ei potionem dato. si hoc non habueris, de suo sibi circum brachiolo vellito et fumigato sanum fiet.

- 290 XXII SOTIONIS de insania. si vertiginaverit et furiam passus fuerit, hoc eglipsis patitur assidue, et laboriose giraverit. intelligitur autem passio ex eo, quod sanguineos oculos habeat et se ipsum mordet et tremet, totus sudat et calcitrat et exilit ad mordendum homines et fodit terram, in praeseptum se proicit et ad parietem
291 caput ponit. curatur autem hoc modo. solve illius iugulares venas, satis sanguine detrahito, abstines a cibo illa die, qua flebotomabis, et infunde per os turis dr., ex acre solves acetii albi sextarium .I., et panacis radicem, et auferes quae in ano sunt stercora. clisteria per quatrinduo et da manducare in cibariis aut porros aut fenum molle aut herbam. at ubi refeceris, da ei cibum, quod consuetus erat.
- 292 XXIII SOTIONIS de insania, si quod iumentum insaniam patitur. evenit hoc autem a calore solis valido et si multum cibum ediderit. cognoscetur autem ex eo, quod pes eius contrahet, iterum se transferet et quod in altum saliat et se convertat etiam, ut mordeat, et caput in praeseptum conlidet. defluent de ore flegmata gracilia multum, et sanguineos habet oculos et in gressu gravabitur et adlevare caput non potest, piger fiet et

1 saxifragae Veg. || 3 Veg. III 12, 4 || 11 vertiginaverit
12 hoc = ob hoc | glipsis: = ἐκλειψεις B || 17 Veg. III 12, 2
sq iugulare || 19 flomabis | drecare: dr., ea resolves B || 20 Veg.
III 12, 3 | epanacia || 22 tibariis || 23 at B: aut | refeceris
25 evenit B: et venit || 26 ediderit = edirit || 29 Veg. III
12, 1

tensus intus ululat, mugit, os convertit. cooperies ei oculum et colligas firmissime, ut insano et caeco similiter. curatur autem sic, sanguinis detractio multa | de pa- 293 121va lato aut de collo et de cruribus, et alia die mane bibat aquam frigidam. deinde datur ei fenum et tertia die infunditur anacallidis tritae. est autem genus herbae flore russeum pusillum, et granula in partes in foliis pusilla inhaerentia; dicitur a quibusdam miosota †ur . . . anagallidem tritam cum aqua sextario .I. [trita] ei in os infunde. sed frenum impone, ut contineat. . .

. . . sequetur. quasi oculis dormitantibus erit et in 294 praesepio assidue decumbit et capite parietem expellit, qui nec cibum appetit, [et] nisi ei manipulos offeras, ut manducet. subito quasi dormiens hebes fiet, labrum superius depravare incipiet, quasi paralyticus aut sideraticius, et vix ad se redit. eius labra solent in novissimo acrovaricia fieri, vel alia signa insaniae peiora ostenderit. sic eum curabis. sanguinem ei de cervice dextra sinistra mittito, prout se corpus habuerit. potionabis sicut s. s. solet haec valitudo haec signa in novissimo adferre, 295 ut fiat insanus simile rabioso.ensus erit, ut aestimes eum suae mentis esse. oculi lucidiores sunt et quasi sanguinei, et morsibus hominem persequitur et propodas hominem percutit similiter et calcibus, non patietur hominem sibi accedere, sed ut fera bestia hominem ore patenti capiet. cibum suum conficit. interdum aliquibus diebus quasi suae mentis factus adquiescit, et interdum iterum similiter faciet. sic eum curabis. religas 296 eum ad praesepe et curcubam ei impones, caput vervenis fovebis et sinapisabis et suffumigabis soporibus. hoc facies

1 sensus: *corr. M* || 3 *Veg. III 12, 2* || 6 *infra 533* flosculum habet oculum rotundum et valde exiguum | florisseum: *corr. B* || 8 miossotaur sic: = *μυόσωτα*, postea macula rubra, in qua is(?) *g* legere mihi videor: miosota teris ergo *B* | anagallidem || 13 et si *B* || 14 *Veg. III 39, 1* || 16 solet || 17 *i. e.* *ἄρκως* varica (= distorta) *B* | insane | ostenderet || 30 follebis

per plures dies. si ex hoc non proficerit, ures ei medio caput a vertice a fronte tribus locis in trigono duobus digitis distantibus. ures ei temporales venas decussatim similiter et labium per contrariam partem, sicut sisoratici uruntur, sicut s. s., pice liquida et oleo perungues. solent et religari et stercore obrui, ut insudent et obdormiant. cui si somnus venerit, sanum fiet.

LIBER IV.

297	1 de rabioso	
	2 de cardiaco	10
	3 de cardiaco	
	4 de frenetico	
	5 de linioso	
121 ^b	6 de emplectico	
	7 de alienato	15
	8 de rovoroso, ibidem est et potio	
	9 de sinacen	
	10 de fragmam	
	11 de ydrofoban	
	12 de spasmo	20
	13 de caduco	
	14 de caduco	
	15 qui aquam voment	
298	16 de ciferinon	
	17 de sideraticio	25
	18 de solis percussum	
	19 de cruditate	
	20 de bulimo	
	21 de paralitico	
	22 de polippo	30
	23 de maleos, id est morbos articulares	

4 sisoratici = sideratici || 6 *Veg. III 12, 7* | obririntim (sic) audent: *corr. Veg.* || 7 *subscr.* explicit liber tertius incipit liber quartus || 13 linioso = lienoso || 16 potius || 17 sinacen || 19 ydrofaban || 24 quiferinon || 27 ruditate || 28 bulinio

	24 de eruptione vulsi	
	25 de plectora	
	26 de suspiria	
	27 de suspirio arido	
5	28 de succutaneo qui s. s.	
	29 de farciminoso	
	30 de arida tusse	
	31 de pulmonis labore	
	32 de dolore qui s. s.	299
10	33 si vexabitur a qui s. s.	
	34 de ortopnoico	
	35 de ortopnoico	
	36 de litargico	
	37 de morbo regio	
15	38 de bile	
	39 de bile arida	
	40 de vomica	
	41 de podagra	
	42 de orthocolo	
20	43 de tussi ab inferioribus	
	44 de emfraxin, id est de obturatione	
	45 de timpanitico	
	46 de obturatione	
	47 de ydropico	
25	48 de fartoso	300
	49 de ecedermia	
	50 de sintectico	
	51 de ictero	
	52 de strophoso	
30	53 de iocineris dolore	
	54 de labore qui supra	
	55 de dolore qui supra	
	56 de ventris inflatione	
	57 de stentini versione	122 ^{ra}

1 volusi: *corr. infra 357* || 3 suspirioso *infra 360* || 5 succutano: *corr. infra 363* || 11 ortotonico || 12 ortotonito || 21 cenen fraxinides || 26 ecederamus || 27 emtection || 34 versatione *infra 420*

- 301** I Si quod iumentum rabiaverit, sic intelliges. subito inniet, auriculis erectis dimicat, capite erecto erit, nec stare poterit, sed girat interdum, quasi quaerens aliquid. solet tremor et sudor aliquando esse, et non patietur accedi sibi et [non] praeseptum corrodet; aut si quis circa eum iumentum steterit, totum eum comedet. solent illa sibi sic comedere, ut intestina sua foris extrahant, et clamant frequenter. plerumque haec valitudo sanis contingere solet, cui tamen obripi poterit. sic eum curabis.
- 302** sanguinis distractionem facies de temporibus et de auriculis aut de cervice dextra sinistra, paene de omnibus membris. haec enim valitudo accedit ex abundatione sanguinis. potionibus autem adiuvatur haec cura eis similiter, sicut superius insano demonstravi. sanum fiet. quos soli depressos inveneris, recludes eos et frigida perfundes, aut moriuntur. solent autem et quique ab eo morsi fuerint, similiter rabiare.
- 303** II ABSERTUS de cardiaco. si quod iumentum cardiacum fuerit, signa erunt haec. cuiusmodi autem fit nitidus toto corpore et totum ventrem sursum versus ducit et diu subversus plurimum expectat, qui et tristis fit... haec sunt signa. quae curantur sic, ex rebus termaticis qui excalfaciunt, quas et per nares suffundes et per os prensa lingua: piper tritum bene, in quo admiscebis vinum et oleum, aut scilla trita aut lauri folia aut thus aut aristologiam aut mirram aut cominum aut aliis rebus similiter, quae solent excalfacere. escis eum aridis cibare iubeto. habeant

1 cf. Veg. III 11 || 2 inniet | demicat || 3 guirat || 5 non: nonnunquam? vel morsu? mordicans Veg. || 9 obripi = obrepi B, abripi? || 14 insana demonstrabis || 15 solide pressos || 16 aut scripsi: et || 18 H 98 || 19 λαγρός γίγεται: scriptor Latinus λαγρός vel legit in exemplari suo Graeco vel confudit cum λαγρός || 20 sq. ἀνεσπανάς τὴν γαστέρα, κατὰ πᾶς ἐστὶ καὶ λελοπήμενος ὃς τε δεξιὰς οἰδοῦσι καὶ τὸ γόνυ || 21 expectat = spectat || 23 pressa || 24 lingua || 25 stilla || 26 ἢ σπέρμα ἢ θύμον ἢ τοῖς ἄλλοις θευματικαῖς || 27 vescis: corr. B | aridiis

opertum corpus. vino et oleo suffricabis. habeat autem **304**
 coopertum pectus, et totum ventrem eius *sulfure trito*
 et oleo fricare te oportebit. curabis autem, ut, ubi stat,
 mundum sit et substratum habeat *e* rebus, quae odorem
 5 faciant, murta aut laurum aut huius simile aliquid. cum
 quando autem hoc vitium *signa* haec [equa] excesserit,
 ut s. s. est, ut ambulare non possit et pedibus infirmus
 sit, et de pariete in parietem se conlidet, et fantasietur
 et caput demissum habeat, dolore satietur, et quotiens
 10 adlevare se volet, non potest, ut exuitus s. s. . . . qui
 exuitus eius incadet et vix meiet. scire autem debebis
 in hoc et fele eius in ipso iecore solvere. unde hic vi-
 vere non potest.

III Si quod iumentum cardiacum fuerit, *signa* | erunt: **305** 122rb
 15 huius inclinabit caput, in ambulationibus non sequitur.
 haec ergo *signa* cui accedent, talem ergo desperare de-
 bebis. curabis autem, sicut s. s.

IV POLICLETUS de frenetico. si quod iumentum frene- **306**
 ticum fuerit, *signa* erunt huius: oculos subturbolentos.

1 ἔστω δὲ ἐσκεπασμένος τὴν κοιλίαν, μάλιστα δὲ τὸ στήθος,
 καὶ τρίβειν θεῖον μετὰ ἐλαίου καὶ διδόναι || 2 substricto: sul-
 fure trito *substitui* || 4 substractum | *e addidi* || 5 faciat ||
 6 si(gna) *M*: si | *sq.* ὅταν δὲ γένηται πρὸς τοῖς γεγραμ-
 μένοις σημείοις, ἀδυνατεῖ τοῦ περιπατεῖν, ἀναγκαζόμενος
 δὲ παραφέρεται εἰς τοὺς τοίχους καὶ τῷ ἀπαντιῶντι ἐμ-
 πίπτει καὶ κατωπὸς ἐστίν, ὥς προείρηται, καὶ ἰδροῖ τὴν
 κοιλίαν καὶ τοὺς ὤμους, ὥς καὶ τρόμον ἐν αὐτῷ καὶ σπασμὸν
 γίνεσθαι καὶ πίπτειν ἀθρόως καὶ μὴ πλατύνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν
 κοιλίαν κατακεῖσθαι ὀδυνώμενον σφόδρα καὶ μὴ ὑπομένειν.
 ἐγείρεσθαι δὲ θέλοντα μὴ δύνασθαι ἀλλὰ μετὰ βίας, καὶ ἀνεσπα-
 κότα τοὺς διδύμους εἶναι, τό τε αἰδοῖον προβάλλειν καὶ προίεσθαι
 τὸ οὖρον κατ' ὀλίγον. γινώσκειν δὲ δεῖ, ὥς τοῦ τοιούτου παρ-
 ἐμπέπτωκεν εἰς τὰς ἀρτηρίας ἡ χολὴ καὶ ἐπὶ τὴν καρδίαν ἐν-
 ἦνεται καὶ ζῆν οὐ δύναται. || 10 exuitus = αἰδοῖον? | *sq.* non pot-
 est, ut ex vi testes <quoque eius adsurgant> et vix meiet. scire
 autem debebis in hoc <causam esse fellis>, quia venis eius
 incadit, et fel eius in ipso se corde solvere *B* || 15 inoppina-
 bit || 18 Pollicretus || 19 erunt haec *aut* huius <haec> *W* | sub-
 turbolentus

habebit, nares et auriculas subrectas, sed mordebit nec patietur accedi ad se. oportebit ergo ex cervice vel ex pectore huic sanguinem emittere quasi ad sextaria III, uti autem lavationibus. et hoc illi dabis. radicem silci in vino leni odoratu infusam unam eminam per nares infundes tam diu, donec sanum fiat. sunt autem somnifera optima. ad defectiones autem et ad lassitudines silci radicem 3 IIII, rutae acetabulum. tantundem infusis et liquatis uteris.

- III 7 V De linioso. si quod iumentum liniosum fuerit, signa erunt haec. in oculis anguli vertuntur, et tardius ambulat. est autem haec passio initium rovorosi, quibus accedere solet, ut latera eorum tumorem ingentem adferant paene usque ad cervicem et media spina alvei similis concava fiat, quibus et maxillae constrictae fient et in oculis anguli vertuntur. hic erit liniosus, ab eo quod planeto nervum media spina positum constringat totum caput et cervicem, unde et [in] anguli oculorum convertuntur et stricturam omnium commissurarum patiuntur. hoc autem accidit ex nimia perfrigatione, si quando tergora eorum nives aut grandine aut pluvia nimia passa sunt, inde quo plerisque contingit. sic eum curato. sanguinem de cauda detrachito non multam, ne rigor rigorem insequatur. in eo sanguine admisceas merum et oleum, calefacies et ipsa hora perungues cito totum tergus et cervices et supra sacellionem ex furfure calido impones, ut totam spinam et lumbos tegat. altera die destringes eum diligenter et eam unctionem eum perfrigabis. super quam similiter sacellionem vaporabis: medulla cervina pondo libra, manna

4 silci || 5 unam scripsi: in eam || 7 in marg. non de silci radice || 10 Veg. V 27 || 11 agruli: cf. 316 || 12 in intm sc: principium Veg. || 14 albei simile conca || 15 sq. anguli scripsi sanguine || 16 hiis erit ligosus adeo || 18 munde | in: ei? , agruli || 19 omnem || 20 tergo | sq. cum animalium dorsa aut frigore aut pluvia aut grandine caeduntur aut nivibus Veg. || 21 nives aut B ex Veg.: universa ut | sq id quod B || 28 unctione eadem Veg

thuris uncias III, vidella uncias III, castoreum 3 II, oppo-
 ponace 3 II, apochima 3 II, resina terbentina 3 II, resina
 fricta 3 III, cerae pondus ÷, oleum laurinum sextarium
 I, oleum Cyprinum emina, oleum daucinum sextarium.
 5 omnia haec s. s., sicca quae fuerint, tusa et criblata, iam
 cetera supra carbones | soluta in tepida, admisces ea quae 122^a
 creta sunt, et repone in vase novo. potionem hac eum cot- 310
 tidie potionabis: absintium pondo 5 .S., aristologia 3 III,
 vectonica 2, petroselino 3, trisaginis 3, turis masculi
 10 3 III, castorei 3 II, magma croci 3 II. haec omnia tun-
 dito et cernito ex aqua mulsa et oleo. potionato. sa-
 num fiet.

VI De emplectico, id est epileptico. si emplecticum 311
 factum fuerit, sic eum cognosces. erit autem totus obli-
 15 gatus, et quasi constrictus pedibus ambulabit, et subnatat
 a pedibus et rectum ambulare non potest conflagrationis
 beneficio, et in parietibus impinget. in qua parte se morbus
 profuderit, tanquam sideratus, sic erit obligatus. sic eum
 curabis, sicut superius lininosum. si ex hoc non proficerit,
 20 ures eum in cervice, palmas dabis. sanum fiet.

VII De alienato. si quod iumentum alienatum mor- 312
 bum habuerit, signa haec ostendit. oculos patentes habebit,
 nec sentit hominem. quibus et labia et ipsa orificia in-
 tumescunt, quasi ab aliqua interdum bestiola morsi sint.
 25 hic morbus valde nequam est. ex quo iumenta inflantur
 et subito moriuntur, quasi nihil habentes. praeterea ubi
 iumenta crassa et curata facta erunt, subito cadent et
 moriuntur; et nemo intelligit, ex qua causa moriantur,
 ubi iumenta ex hac ratione morti consumuntur. hic est

1 uncias: thuris uncias IV *Veg.* | vidella = bdellii | *sq.*
 opopanax uncias III *Veg.* || 2 apochinia: uncias III *Veg.* ||
 4 glaucinum *Veg.*, gleucinum *Gesner* || 6 soluto in tepidu ||
 9 betonicae uncias duas *Veg.* | petroselino | trixaginis unciam
 vel semunciam *Veg.* || 13 cf. *Veg.* V 28 | epileptico = epi-
 leptico || 15 constrictus || 21 *Veg.* V 22 || 23 nem sentit sic
 (se macula nigra obductae): nec sentit hominis adventum
Veg. || 29 ibi: corr. B

morbus alienatus maleus, qui circumhaeret et contagium
 313 faciet. hoc est, quod hic morbus differat a maleos articulari: huic enim morbo subvenitur, articulari non subvenitur. hi autem alienati vermibus confossi, ex hac coninquinatone aliquando huius morbi aqualiculo suffocati 5 subito moriuntur. sic eos curabis. sanguinem ei emittito de cervice. potionem hanc dabis. sandonicum libra, yso-pum libra, abrotanum semis libra, aristologia rotunda semis libra, magma croci 3 II, absinthium erraticum 3 II, 314 trisagine 3 III. haec omnia contundito et cernito et 122^b utere ad omnem morbi huius locum, et ex aqua mulsa decoctam facies, et exinde totam gregem potionabis et fumigabis, sicut supra in articulario. quibus et pascua mutabis — utinam possint — in alia regione eos trans-mittere debes. illa enim pascua iam labis suis coin-
 122^b quinaverunt. ita sani velocius fiunt. |

315 VIII De rovoroso. quodcumque iumentum rovorosum fuerit, quem quidam tetanicum dicunt. hic autem ab aliis opistotonus appellatur. cuius ego signa et curationem demonstro, et unde haec validudo accedat, et ex quibus pas-
 siombus plurima vocabula acceperunt. sunt autem robo-rosi signa haec. erit autem sic constrictus toto corpore, naribus extensis et auriculis immobilibus et rigidis, qui nec os aperire potest, cervice recta, capite extenso, dextra sinistra in cervice ab humeris tensus, conligatus ab armis 316 316 cruribusque et omnibus pedibus constrictus. nullam commissuram pedum flectere potest nec cervicem recurvare. cui per terigia in oculis anguli invertantur. cui caput erigere si volueris, praeccludantur terrigiis oculi. cui tergus durum et constrictum a nervis erit, ex qua causa caudam 30 erigit nec eam movere nec flectere potest. varus a poste-

4 hic | confossi: corr. B || 5 pertuso aqualiculo Veg. || 9 magacroci | erraticum — ἀγρίον | sq. uncias tres Veg. ter || 13 supra 193 || 14 ut si fieri potest Veg., ut invari possint B || 16 lavis: labris Veg. || 17 Veg. V 23 || 19 pistotonis | singna || 23 extensus || 28 cf. infra 462 | per addidi, tyrigia || 31 varius

rioribus conatur ambulare. cuius commissurae in ambulandum a nervis crepitant ex tensione nervorum totius corporis, unde et ilia dura et tensa a renibus habebit. ex quo se nec proicere ad terram poterit nec cervicem inclinare nec nulla commissura pedum flectere. hic erit ligno similis, unde roborosus dictus est. quod contingit 317 ex nimia perfrictione et spasmō nervorum et tremore, unde et tetanici dicti sunt. solent autem hac valitudine incidere hi, qui ab igne castrati, si quando in fervura neglecti inambulant et in frigore percussi a chremasteribus nervorum spasmum passi fuerunt. similiter et usta iumenta in pedibus, vel quoquo loco nerviusti fuerint, hac ratione, sicut supra dixi, in roborem incidere solent. alii vero vel ex nivibus vel ex gelicidia vel ex nimio rigore sudabundi vel calidi si percussi fuerint, statim roborosi fieri solent. haec igitur passio nervorum quibus 318 contigerit, ut plurimum a posteriori parte prensi sunt et a priore minus, sic facilissime curantur. qui desidet in lumbos tanquam canis, unde et opistotonus dictus est. si quem autem roborem a prioribus partibus prendiderit, ita ut os in totum aperire non possit, hunc desperato. scito ergo eum vivere non posse. qui autem ex toto corpore aequaliter pressus est, ita ut ex aliqua parte os aperire possit, sic[ut] eum curato. unctionibus calidis eum perfricato tam diu, donec sudet, et | [et] epitogis coperito, 123^r a loco calido eum statuito et ignem facito, ut desudet. surculos laureos pollice validos in ore ei inter molas mittito. facito cauterium, assidue moveat. cui fabam solidam et baccam lauri inmixtam mane ieiunum dabis. cum aqua calida et castoreo mixta per clisterios delavabis vel positionem per narem sinistram cum suco ptisanæ mixtum 319

1 conatus || 2 crepidant || 7 spasmum || 8 tanici | solet || 9 incedere | castrato || 10 nec lentī: qui . . . negliguntur et inambulantē frigore laeduntur Veg. || 14 exige licidia: corr. B; ex nivibus quoque et pruinis Veg. || 15 callidi: e calidis stabulis Veg. || 18 cf. infra 488 || 19 epistotonus || 27 molas = malas || 28 moveat: sc. malas

- oleum dabis vel nunc per os eam potionem, quae infra s. s. est. similiter et eadem unctione infra scripta inter alternis diebus uteris, *ut* insudet. cui ordeum molitum
320 cum furfure mixtum edere dabis, donec sanus sit. alii quidem dixerunt eos oportere aere candenti in arena col-
 ligata obruere, ita ut caput foras habeat et nares, ne praefocetur. et sanguinem detrahare debes. tam diu in arena protricet, donec insudet. hac re sanum fieri dixerunt. ego tamen ex cura s. s. saepissime plures sanavi. qui ex hac re non profecerit, ures ei cervicem
 dextram sinistram similiter decusatim, et perungues eum unctione infra scripta et saccellionem ex furfure super totum tergus calidum inpones per triduo. curabis, ut s. sanum fiet.
- 321** potio ad roborosos ac tetanicos et opistotonos. dauci
 semen p .I. 3 II, cuminum Alexandrinum p 3, sil Gallicum p 3, castoreum p 3, abrotanum p 3, trixagine p 3 II, magma croci p 3, ysopi p 3, piper album semi 3, haec omnia tusa et creta bene, dantur ex eodem medicamento coclearia duo. aliis ex suco tisanæ mixtum lassis et peri-
 culosis se habentibus, aliis vero ex aqua calida et oleo, aliis vero ex vino veteri datur, nunquam tamen sine oleo propter leniendam austeritatem potionis et faucium lenitiam.
- 322** unctio ad valitudines s. s. cera p libra, *afronitrum*
 pondo libra, terebentina pondo semis, galbanum p 5, castoreum pondo 5, oppoponacis pondo .I., piperis pondo semiuncia, medulla cervina p 5, olei veteris quod satis fuerit, vino veteri optimo admixtum. hanc unctionem uteris ad valitudines s. s. nunc vero facis ad praesens

3 aut || 5 area: in arena fluviali vel maritima colligatos
 Veg. || 7 debet || 8 area || 15 Veg. V 23, 12 | attenaticos |
 epistotonos || 16 uncias II, anagallici Veg. || 17 aprotanum |
 trixagne || 18 ysopi: *antea* succari unciam *add.* Veg. || 20 sq.
 periculosis: *corr. B* || 22 alii || 23 liniendam | sq. lenitiam:
corr. B || 25 Veg. V 23, 10 | afronitri Veg.: aut toritum ||
 28 semiunctia

sic. picem liquidam cum oleo et vino | calefacito totum- 123rb
que iumentum perungere curabis, ex qualibet unctione in
auriculis suffundere cum oleo liquefacito. sanum facies.

IX De sinacen. si quod iumentum sinacicum factum 323

5 fuerit anguina, latine stranguilia, haec signa demonstrabit.
haec cito periculum vitae facit ab ligatione temporum [per],
lingua eius procadet foras, et eis similiter caput et oculi
tument, et obturatur eius gula et ipsa arteria faucium, et
nec manducare potest nec bibere nec se extendere. qui
10 curatur sic. fomentatur eius caput caldo et tempora et
lingua, deinde super fauces oblinis fel taurinum, et suf-
fundes vinum et oleum vetus. quod si vetus non habueris,
eo quod habes uteris. dicitur autem et hoc facere. ficus deco- 324
ques et cum aqua earum nitrum miscebis et sic suffundes.
15 facit et hoc, vestitura belluae vel colubrae pellem. ex eo
confrigabis corpus. quod remissionem [non] fecerit et desi-
deraverit escam esse, dabis ei et viride fenum. melius
autem facies, si eum in pascua miseris. quod si non
fuerit, dabis fenum aridum aspersum nitro similiter. nullo
20 loco deples nisi ex superiore venam. cum rectam habuerit,
purgabis eum per cucumerem et nitrum.

. . . et si in auricula vulnus fuerit auri similis 325
colori, qui melliceris appellatur. quod oportet excidere
recte, quomodo natum est. quod curatur ex melle
25 et alumine. necessarium est utique fieri ad eius modi

3 liquefacto vel tepefacto Veg. || 4 περί κυνάγχης H 64 |
sinace || 5 stranguiria || 6 sq. tempore per ligum . . faras: σύν-
δεσμος γίνεται τῶν κροτάφων καὶ ἡ γλῶσσα ἐκπίπτει ἔξω καὶ
οἶδεῖ || 8 alteria || 10 si || 13 ἔστω δὲ τὸ ἔλαιον παλαιόν. εἰ δὲ
οὐκ ἔστι, τῷ ὄντι χρῶ: unde supplevi || 15 ἀρμόζει δὲ καὶ
τὸ διὰ βδέλλου ἀνιέντας συγχρίειν αὐτόν: confudit Chiron
βδέλλα (= βδέλλιον) et βδέλλα 'hirudo' || 16 feceris: ἐνδόσεως
δὲ γενομένης καὶ ἐπιζητοῦντος φαγεῖν, δίδοναι χόρτον χλωρόν ||
19 τὸν ξηρόν καταρραίνειν νίτρῳ καὶ τὰς κριθὰς ὡσάντως
παραβάλλειν || 20 ἀσύμφορος δὲ ἡ τοῦ αἵματος ἀφαίρεσις ἐκ τῶν
ἄλλων τόπων, ἐκ δὲ τῆς ὑπερώας μόνης ἀρμόζει. ὥς ἂν δὲ
καλῶς ἔχοι, καθαίρειν αὐτόν διὰ τοῦ σικύου καὶ τοῦ νίτρου ||
22 auri ego: aut || 24 donatum: corr. B; an demonstratum?
cf. supra 61 sq.

morbos medicamentum. nidum hirundinum cum pullis hirundininis in ollam novam fictilem coquito in furno et sinito, dum cinis fiat; tunc eximito, et quod intro est contundito usque bene, cernito diligenter, sic servato. uti cum voles, cuique in aqua calida et in suo sibi stercore mixtum ad causam imponi. et in potione per triduum dabis, eodem modo temperabis et in reliquis potionibus coicies. et si maior tumor erit, ex eodem pulvere in vinum et aquam coquito et ad fauces alligato.

326 X De fragma. si quod iumentum fragmam habuerit, signa erunt haec. febricitabit, oculos introversus habebit, auriculae sunt tensae habentes rigorem, pendet et terram pedibus tundit. sic eum curato. sanguinem de cervice emittito et perunge totum iumentum, vino et oleo in unum ^{123^a} ungito | et sic frigato, et loco calido statuito. sic sanum fiet. ¹⁵

327 XI De ydrofoba. si quod iumentum aquam timebit, hoc quod dicitur ydrofobas. si autem ab aquae habitate, hoc est cruditate, sic eum intelligis. venis omnibus tensis, sudabit, oculis suffusis, tremorem et frendorem patiuntur, solent in rabiem converti. sic eum curato. sanguinem ei de inferioribus detrahito et eum loco tenebroso statuito et a cibariis abstineto. his vinum austerissimum et lumbricae semen tusum ciatum unum tempera et da triduo potionem, quam singulis eminis dabis, et cibariis siccissimis utatur. sic sanum fiet.

328 de ydrofoba. si quod iumentum ydrofobam patietur, in pariete inlidet se, sitiebit et timebit aquam. sic curato. concludito in loco tenebroso, ne lumen videre possit. sed silentio magno sic aquam offerito in alveo, ita ne strepitum audiat. opponito escam, ne satur fiat. si esuriet, non tam vehementer vexabit. caput perungito ei et su-

4 uti *B*: ut || 6 imponi = impone || 7 tempurabis || 10 *Veg.* *V* 29 || 12 pendet: frendet *B* || 13 cervice: matrice *Veg.* || 14 adiunctoque oleo et vino tepefacies *Veg.* || 16 *Veg.* *V* 30 | itrofova || 17 aqua || 18 densis: *corr.* *Veg.* || 23 tempora || 26 *Veg.* *V* 30, 2 | ydrofova | ydrofabam || 31 vexabit = vexabitur

mito manipulum rutae, conterito, et baccas lauri in numero XV, rosa Ciperi p libra, aceti pondo 3, commiscito et perungueto caput. sanum fiet.

XII De spasmō. si quod iumentum spasmabitur, signa 329
 5 erunt haec. subito cadet et articulamenta eius extensa sunt et subsalit toto corpore; aliquando quidem et spumam de ore emittit. est autem hoc, quod in hominibus *hiera* nosos appellatur. huic autem sic escam offeres. aspergis ei nitrum in escam, et postea et purgatio offerenda est
 10 per cucumerem et nitrum per dies VII. et hoc ei non continget subinde. dicitur autem facere et hoc. testudinis marinae sanguinem dimidiam cotulam, aceti tantum et vini tantundem et lasari ciatum, omnia in unum miscebis et suffundes ei in nares. utile erit et hoc. per
 15 unges eorum tergus oleo et aceto et nitro, frequenter eum confrigabis.

XIII De caduco. si quod iumentum caducum fuerit. 330
 hos autem caducos luna traducet nova; cum decresceret et minuet, sic caducitas mentis dimidia. signa quae sunt
 20 accipere. | noli hunc tenere. girat, sicut mola, oricula 123vb
 curva, dextra cervix vertitur, pedibus contundet. tunc cadet, tanquam occidatur, qui equus iacet per horam. sic curatur. ranam viventem involvito et sic dato. sanguinem emittito multum ex utrisque temporibus. cum
 25 decrescit luna, tunc curari optime oportet. veretrum potionabis album et non cadet. radicem panacis, mannam thuris 3 cum vino infundito, tepida foveto, aceto postea perungueto. ventrem si solves, facile sanabitur.

XIV Quodcumque iumentum caducum fuerit, sic eum 331
 30 intelligis. saepius cadet diurnum ter vel quater. aliquando cum ceciderit, subito contremescit toto corpore, et salivae

2 olei rosei Veg. || 3 perunguero || 4 Veg. V 31; H 258
 5 espasmabitur || 5 τῶν ἀρθρῶν ἃ μὲν ἀνίσταται ἃ δὲ συντείνεσθαι ||
 6 subsalito || 7 sq. serenosos: ἔστι δὲ τοῦτο ἐν ἀνθρώποις ἰσχυρὰ νόσος λεγόμενον || 10 sq. ei contingit: non addidi; καὶ οὐ συμβήσεται συνεχῶς αὐτῷ || 15 nitrum || 18 novam: cum supplevi; inde crescet, et minuet sic caducitas mensis dimidia B || 20 huc ||
 25 veretrum = veratrum || 27 tepidam || 28 perunguero || 29 Veg. V 32

per os eius multae effluent. postmodum porrectus pro mortuo iacebit, non post multum subsurget et pabulum appetere quaerit. . . . autem, huius vitium si recens fuerit. sic eum intelligis plus casurum. cartilaginem narum eius digito † mulieris subtemperabis. quanto frigidiores inveni-

882 ris, plus casurum eum scies; si minus frigida fuerit, hoc minus cadet. verum si calidam cartilaginem eius inveni- ris, non cadet. hunc in recenti si non curaveris et sine vitio feceris, semper hic cadebit subito inter tempus. sic eum curabis. sanguinem ei copiosum de cervice emit- 10 tito, post quintum diem ei de temporibus sanguinem de- trahito, loco calido statuito et tenebroso, totum corpus defricationibus thermanticis defricito et cerebrum eius simi- liter et auriculas, vel pice liquida cum oleo laurino mixto

883 idem facito et munito caput eius. potionem hanc dabis ei. 15 silci radicem 3 II, panacis radicem 3 .I., castorei p 3, oppoponacis p 3, nitri tusi pondo [p] 3 .I., drachidi[pon] p 3, cucumeris agrestis pondo 3. haec omnia sibi quisque bene trita conmiscet et cum mellis sextario uno, et ex eo potionabis aqua calida et oleo admixto ad pon- 20 dus 3 .I., et uteris cottidie usque ad pondus 3 III, si corpus eius tamen sic declaraverit. hac re sanum fiet. et si sanum non fuerit, ures ei caput similiter ut apioso.

124^a cura tamen ei caput frequenter. |

884 XV De his, qui cum biberunt, in praeseptio aquam voment. quod contingit id ex paralysin stomaci defec- tione nimia. est autem cura difficilis. quae curatur sic. sanguinem de cervice detrahito, potionabis thermanticis, et unctionibus similibus et ustione utere in pectore, purgare caput et in primo sinapidiare oportet. sanum fiet. 30

2 parvulum || 3 <vix est sanabilis, erit> autem B || 4 in marg. non bene || 5 molliter <inmisso> temptabis B; digito temptabis Veg. || 9 tempus: opus B || 16 silei Veg.; cf. supra 306 || 17 drachidipon: diagridii Veg.; syllabam pon, sicut p antea, del. M || 18 quisque = quidque || 19 uno <decoques> Veg. || 22 tamen: iam? || 23 ut Veg.: et (= καί) L || 25 Veg. V 33 || 28 thermanticis || 29 utere supplevi: unctionibus calidis- simis armi pectusque confricantur Veg.

XVI De ciferinon. si iumento sanguis per naribus ef- 335
 fluet, quod vitium appellatur *graece* cyferinon. si hoc vitio
 vexabitur, signum erit supra modum peractum esse iumen-
 tum. curatio huius rei est haec. perunges illum oleo vel
 5 aceto, et corpus totum. cooperire autem debebis, et da ope-
 ram, ut molliter stet. cui et ambulationem intermitte et
 attende cibo post hoc, deinde rutae manipulum cum lacte
 contritum infunde. quod si non habueris, aristologiam et
 crocum tritum ex vino dulci infunde ei. quod si hoc non
 10 habueris, coriandri viridis sucum liquabis et ei per nares
 suffundes. sanum fiet.

XVII De sideratico. si quod iumentum a sidore per- 336
 cussum fuerit. hoc autem sidus si venas vacuas a frigore
 aut ab aestu percusserit, aut cruditas maior in plectura
 15 reversa fuerit, aut ieiunus in bulimum inciderit, singula
 signa cognosces sic. *vaste* temptabitur, toto tempore
 stupebit et titubans ambulabit. hunc mollibus cibariis
 et lenibus potionibus potionabis. et in lasaris 3 aquae
 mulsae commisces eminam et cremorem tisanæ. et am-
 20 bulationem . . . ad calorem enim uteris refrigerationibus,
 aceto et rosae aequis partibus. si a frigore, uteris vino
 et oleo. his unctionibus uteris.

XVIII De solis percussu. si quod iumentum sole per- 337
 cussum fuerit, detrahes de temporibus sanguinem et simili
 25 ratione curabis. sic eum tamen intelligis. in priore at-
 tendat et caput dolorosum portabit.

XIX De cruditate. si quod iumentum cruditate per- 338
 cussum fuerit, ei sanguinem de cervice detrahito et a ciba-
 riis abstineto maioribus, tantum ut aceto et aqua sit, et

1 sq. Veg. III 37; infra 550 fere ad verbum redit || 2 graece
 add. infra || 6 stet: cubet infra et Veg. | cum: cui et infra;
 tam B || 8 habuerit || 12 Veg. V 34 | sidere W || 14 aut ab
 scripsi: a vita || 15 bubum: corr. Veg. || 16 vaste B (cf. p. 103, 9):
 bates || 17 totum bas: corr. Veg. || 18 plenibus | et in: ita
 Veg. || 19 et scripsi: i. e. sic || 20 ambulationem: sc. adhibe ||
 23 Veg. V 35 || 26 dolorosum: deorsum (diossum) B || 27 Veg.
 V 36 || 29 aceto B: a cibo | sitet | sq. si aestas est,
 refrigeratorias accipient potiones Veg.

refrigerationibus, si tempus anni permiserit, *nationibus* uteris. sic sanum fiet. sic eum cognosces: modo in unam partem ambulant, modo in alteram.

339 XX De bulumo. si quod iumentum a bulumo temptabitur, sic cognoscis. *totus* spasmabitur, oculi interius re-
124rb fugient, | et visus non tam certus eius. subito ne ei cibaria datur, sed primo eum refrigera et minutatim cibaria dato et ungueto calido vino et oleo. si quis tibi dicit: bulumo quid prodest unctio? respondeto: quid tibi cibum *prodesse* videtur? sic etenim et singula signa sudoris,¹⁰ quorum ratio reddi potest, intelliguntur et curantur.

340 sed si inflatio est hoc, quod dicitur *anhelatio*, cuius causae rationem reddi non posset, sed a superioribus signis causarum, quae prima curatione sequimur [sequenti]. spongiis uteris in capite ex posca, calida enim maiorem refrigerationem habet; in auriculis rosam Campanam adicies, et frigidissimo statues loco. et subinde sternutamentum dabis paleam in naribus, et eiciet et sic sternutabit. haec cura eiusmodi causas et medicamentis saepissime curatur.

341 XXI De paralitico sive epileptico. quodcunque iumen-²⁰ tum paralicum fuerit, signa erunt haec. pravus ambulabit in latus, quomodo crancus, recte ambulare non potest. si coegeris eum ambulare, parietibus impinget. pabulum et potum non recusat. sed [si curvus] maligne et prave manducabit, cuius cibaria uda erit semper. sic eum curabis. sanguinem ei detrahis de parte temporis contraria, non qua contractus est. unctionibus termanticis eum percatapsato et cervices eius assidue corrigito vel cretellas
342 imposito in cervices ... fractae curari solent. curabis quomodo rovorosum; similiter et loco calido et potionem simi-

1 nacionibus || 4 Veg. V 37 || 5 totius || 8 unguero || 9 cibum: chylon Veg. || 10 prodesse scripsi: esse || 12 Veg. V 38 | anhelatio: anhelitus Veg. || 14 inter sequimur et sequenti lacunam statuit B || 15 in capite B (cerebro Veg.): incipiat || 18 palam || 20 Veg. V 40 || 22 crancus = cancer || 23 coegeris Veg.: cognoveris || 24 cervicem incurvabit Veg.; si <c> curvus ante quomodo l. 22 ponit B || 26 contrarie || 29 <sic ut cervices> fractae suppleo; imposito, ut cervices fractae B

lem, quae in ~~rovoroso~~, ~~uteris~~. si per plures has res sanus non fuerit, ures ei cervicem ex contraria parte, non qua contractus est. palmam dabis usque ad verticem auriculae et in tempus semisse ures et in aliam stellam cauterio
 5 facies et in parte renum usque ad mediam spinam virgulam dabis, cauterio sequeris, eademque cura, quae s. s., et usta curabis. sanum fiet.

XXII De polippo. si quod iumentum polippum fac- 343
 tum fuerit in nasum, vexatur vaste iumentum, obturantur.
 10 ei nares et pus de naribus exiet male odoratum, et sufflat ex his vaste et languidus toto corpore erit et tristis est semper et hinnire non potest. similiter et ipse polippus est magnitudine mori pusilli. *curatur* autem, cum pars eius se foras ostenderit. qui, cum paruerit, praeciditur. de cal-
 15 citem cum aceto mixta grassam facies et sic super obli- nies. hoc saepe facies. aut amurgam coctam cum aristologia mixtum ei inpones. cum autem fuerit de interioribus 124^a
 partibus putridum, non habet hoc vitium curationem. dicitur ab aliquibus plumbo oportere suffrigare. contingit hic
 20 autem Sarmaticis.

XXIII CHIRONIS CENTAURI. de morbo qui appellatur 344
 maleos, quem quidam profluvium appellant, quod latine

4 in alia autem parte temporis *Veg.* || 5 sq. ungulam: *corr.*
Veg. || 6 cauteriose queris || 8 sq. *cf. Veg. III 38 et infra 551;*
H 70 πολύποδος γενομένου ἐν τῷ μυκτῆρι τοῦ ἵππου ὀχλεῖται τὸ ζῶον. συμφράσσεται γὰρ ὁ ῥῶθων καὶ φέρεται πύα ἐξ αὐτοῦ ὁσμὴν ἔχοντα σαπρὰν καὶ φουσᾶ δεινόν, ἀτροφεῖ δὲ ὄλῳ τῷ σώματι καὶ σκνιδρωπὸς ἐστὶ πάντοτε καὶ χρεμετίζειν οὐ δύναται. ἐστὶ δὲ ὁ πολύπους τῷ μεγέθει ὡς σνκάμινον, τῇ περιοχῇ ἐλάσσων. θεραπεύεται δὲ, ὅταν ἔξω φαινόμενος ᾖ, ἢ μέρος τι ἐξ αὐτοῦ ἐκτεμνόμενον, καὶ χαλκίτιδι ὠμῇ καταπασσόμενος. ἀρμόζει δὲ ἡ αὐτὴ καὶ μετὰ ὄξους πάχος ἔχουσα, καταχριομένη πικνότερον, ἢ ἀμόργη ἐφθῇ μετὰ ἀριστολογείας μιγεῖσα. ὅταν δὲ ᾖ ἐνδοτέρῳ καὶ μετέωρος, οὐκ ἔστιν αὐτοῦ θεραπεία. λέγεται γὰρ ὑπὸ τινῶν καὶ μολύβδῳ παρατρίβειν αὐτόν, συμβαίνει δὲ τοῦτο μᾶλλον ἐν τοῖς κατὰ Σαρματίαν τόποις. | polibum || 9 sq. obdurant ure in || 10 plus | odoratur || 11 vasse || 13 in ore pusille aut cum || 14 sq. decalcitent || 15 grassam = crassam | faciet | oblimes || 17 et inpones || 19 plubo || 21 *supra 164*
sq.; H 10

suspirium appellatur. verissime autem continebit hic morbus appellationis nomen artrites, quae latine articularia dicunt. qui adferet signa sic. plenitudines profluunt olentes naribus grassae et male odoratae colore pallido, et cuius caput gravatur et stridet pectore et statim a corpore gracilis fiet, ab hoc quia escam non accipit, propter quod ad medullas eorum non pervenit. alternisque pedibus ab articulis claudicationes interveniunt, et in quacunque parte procubuerit, exulceratur, et illa pars corporis sub cute unde et articuli laborant, ex amaritudine ipsius morbi. ideo autem contingit eis plerumque, propter quod omne iumentum fel non habet. pro felle inhaerent eis nervi graciles laxantes, in quo humorem recipiunt et sucum huius morbi. et sic vitae periculum faciunt, et ei commixtus sanguis praecurrit per omnia arteria, quae iuxta sunt dorsis et spinis, praecurrit et in medullas scapularum, aequae cerebrum corrumpit; escam enim ab inferiore scapularum loco accipit. propter quod continetur caput, itemque linguae constitutionem praestat, quae est principalis omnium arti-

1 ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ ἀρθρίτις || 2 artrices || 3 sq. olent: ἰχῶρες ἀποστάζουν ἐκ τῶν μυκτῆρων παχεῖς ὁσμάς ἔχοντες μήλινοι τὸ χρῶμα || 5 statim || 6 ad hoc qui: καὶ ἀπισχνᾷνεται διὰ τὸ εἶναι ἀνόρεκτον, καὶ τῇ παρ' ἑκατέρᾳ ἐναλλάξει τῶν ἄρθρων χολάσματα ἐπιγίνεται. καὶ οὗ ἂν τύχοι κατακείμενος μέρους, ἔλκονται τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ σώματος διὰ τὸ εἶναι ἀνάχνειν ὑπὸ τὴν βύρσαν καὶ τὰ ἄρθρα χυμοῦ δριμνυτάτου πλήρη || 9 exulcerat uret illa | pars: sc. laborat || 11 supra 175 || 13 gracilia laxant: εἶναι τι νευρίον ἐκλελυμένον, ὃ ἀποδέχεται τοῦτον τὸν χυμὸν κἀκεῖθεν τὴν ἐκκρισιν ποιεῖται καὶ μίγνυσσι τῷ αἵματι διὰ τῶν ἀρτηριῶν τῶν πρὸς τῇ ῥάχει προσηρμοσμένων. εἶτα ἐπενεχθεὶς ἐπὶ τὸν νωτιαῖον μυελὸν ὁ χυμὸς καὶ τὸν ἐγκέφαλον φθείρει || 14 eum commixta: corr. B (ei = umori) || 15 arteria scripsi: latera (i. e. alteria) || 16 praecurrunt || 17 enim addidi: τὴν γὰρ τροφὴν ἀπὸ τοῦ νωτιαίου λαμβάνει; <id> escam ab B || 18 sq. διὸ καὶ τὴν κεφαλὴν κατακρατεῖται καὶ τὴν γλῶτταν. εἶναι γὰρ καὶ αὐτὴν (ἀρχὴν B) τῶν ἐναρίθμων ἄρθρων. θεραπεύων δ' ἂν τις ἐπιτυγχάνοι αἵματος ἀφαιρέσει λύων τὰς ἐν τῷ προσώπῳ φλέβας καὶ τὰς ἐν τῷ στήθει. ἔτι δὲ διακόπτων τὰ μεσοκύνια προσφορᾷ τε τροφῆς παντοδαπῆς χρώμενος καὶ ἐγγχυματισμῷ. | quae lingua

culorum. quod si cui contingit, †currenti efficere posses succurrendo, succurres. sanguinis detractionem facies, solves venas in faciem et in pectore, persecueris omnes et circa claviculas. et escam omnem uti debebis et potionem hanc: **346**
 5 centauream, absinthium, peucedanum, serpillum, sagapenum, vetonicam, saxifragam, aristologiam rotundam. haec omnia tundes et cernis aequis ponderibus et coques ex aqua vel cum vino et sic ei dabis. et hae res amarae sunt et morbus amarus est. ita incipit haec potio amara
 10 amaritudinem expellere. item et aliam potionem dabis, si hoc non proficerit. cucurbitae Aegyptiae semen quod capit acetabulum, friges et contundes minutum, commisces cum vino | albo cotulas II, et per lentiolum colato, sucum eius **124vb**
 per dextram narem gementis suffundito. haec ipsa autem **347**
 15 compositio et ad disinteriam facit. sic curabis. si Aegyptiae cucurbitae semen non habueris, sumito cucumeris silvaticae radicem et contundito et in eo adicies aquae cotulas II et ibi sinito una nocte macerari; deinde sublatam conteres et colabis et commisces in eo nitrum. sic reprehensa lingua iumentis per os rem suffundes per dies octo,
 20 partem dimidiam medicamenti in dies VII partes VII bibere dare curabis, et aliam partem dimidiam in VII partes divisam, quotiens eum adaquabis, et VII diebus miscebis *cibis et aquae*. item nitri crudi contusi mixti in vinum cotula **348**
 25 per nares suffundito; ipsum vinum tepidum sit semper, ex quo ordeum aspergis. itemque et fenum, quotiens eum adaquabis, ex eo nitro tuso adicies. quodquod autem ante castrati sunt aut castrantur, non incident in hunc morbum. plerumque his enim contingit maxime pullis, cum excepti
 30 sunt protinus de grege et solitam exercitationem caruerunt

1 sq. <nisi> recenti <nil> efficere possis succurrendo. sic curetur *B* || 2 succurret || 3 persequeris || 5 *supra* 197; *Veg. I* 13, 5 || 6 saxifragiam || 11 *supra* 201; *H* 11, 1 ἡμέτερα δὲ εὐρήματα ταῦτα || 12 minutim? || 14 gementis: iumentis *M* | καὶ αὐτῇ δὲ τῇ ἐντερικῶν χρησθαι πεφρυγμένη add. *H* || 15 facis || 16 ἀριστον δὲ καὶ τοῦ ἀγρίου σκυλίου τὴν ῥίζαν κόψαι λεπτήν || 20 lingua | os rem: orem *M* | dies septem? || 21 vivere: ποτίζοντας || 23 sq. *cibis et aquae suppl. B*

et ad standum ~~venerunt~~. hoc vitium huius morbi in eos decurrit plerumque. qui appellatur artites, qui latine dicitur articularis. qui et cum inciderint in hunc morbum, de vita de his promittere noli. in quo magis sit vitium
349 hieme cognoscitur. quod sic cognoscis, prius quam de naribus mucci grassitudines exeunt. incipient enim tunc sic tussire, tanquam si putes eum aliquid devorasse. inde ergo intelligis et palam tibi facies, quia ab articulario vitio possessus tenetur. huic celerissime necesse habebis succurrere, quemadmodum supra scriptum est. erit autem
 hoc utilissimum, ut hac succursione uteris. si fuerit tempus autumnus, hoc uteris: uvam albam exprimes, herbam, quae [quae] appellatur aristologia, quam contundes et cernis ad coclearia plena tria, et sic dabis per nares per dies VII.
350 sunt autem genera maleos 4^{or}: humida, arida, articularis et succutana. et harum [succutationum ex qua] sunt aliquae sanabiles, aliae insanabiles, alia quidem difficiliter sanantur. facilissime autem curantur inter eos, quae est
 125ra humida. quae signa adferent haec: distillatio narium humida et gracilis, aquae similis. his autem similiter et succutana, ex qua contingit scabies. et haec articularis, quae difficiliter sanantur, quemadmodum supra scriptum est. nam illa insanabilis est arida, et quae per nares
351 nullam pituitatem adferet. qui nec idem manducare [esse] nec potionis quidquam recipiet, et illud quidquid recipere potest, concoctionem non facit, propter quod corporis gracilitatem patiuntur....scapulae autem eius extensae et tumi-

2 artites || 3 inciderit || 4 magis: μάλισ B || 5 si: επιγνωσθήσεται δὲ πρὸ τοῦ φέρεσθαι διὰ τῶν ρινῶν || 9 possis sustineto: corr. B | καὶ εὐγνωστόν ἐστιν ὅτι ἔχεται ὑπὸ τῆς ἀρθρίτιδος καὶ ὡς τάχιστα δεῖ βοηθεῖν, καθὼς ἄνω γέγραπται || 12 unam: σταφυλὴν λευκὴν || 14 tria: κοτυλῶν δύο || 15 H 12; cf. supra 168 sq. || 16 τούτων αἱ μὲν εἰσιν εὐθεράπεντοί, ἡ δὲ δυσθεράπεντος, ἡ δὲ ἀθεράπεντος || 20 atque: ὅμοιον ὕδατι || 24 ne quidem B || 27 sq. αἶ τε ρῖνες αὐτοῦ ἀνεωγμέναι εἰσὶ καὶ φουσᾶ βαρέως ἐλκόμενόν τε οὐκ εὐχερῶς ἀλλὰ ὅλον συστρέφεται, λαγόνες περιτεταμέναι εἰσὶ, τυμπανοειδεῖς μετέωροι, καὶ ἡ βύρσα σκληρύνεται

diores erunt, tympano similes, cuius et corium [non] dure-
scit. et sic curationem nullam recipit et ex vita recedit.
dictum est autem et Eumelo medico.

cuius arida maleos nec ego nec alii medicorum hanc 352
5 sanare arida maleos potest. cuius et rationem ego pro-
tinus reddam, quare et statura et curationis insanabilis
est: quia pulmo eorum corrumpitur, qui corruptus ad latus
decurrit, et sic incipiet esse pleureticus. quemadmodum
intelligere quis possit, qua ratione succurrere huic vitio
10 nemo potest. pulmone corrupto tussis insequitur. scru-
temur, si possimus huic rei succurrere. sic curato. thuris
pollinem contrito in vino odorato cotulae unius suffundito
per nares. ne quidem omni parte negligens videtur, ex
omni ratione succurrere debeo sic. radices quoque con-
15 cisas minutatim valde commiscito cum ordeo, sic dato.
et hoc iam inventum est maioribus nostris, non tamen
praeteream [aut] unum. morbum, qui appellatur maleos, 353
debemus fumigare in omnem pecus, quod ungulas calcat.
hoc quoque, ut caput eius totum coperias assidue. et
20 totum per triduo origanum decoctum in olla nova per

1 descit: corr. *M* || 2 si || 3 eo mlto sic: ὥς εἴρηται καὶ
Εὐμήλω τῷ Θηβαίῳ || 4 τῆς δὲ ξηρᾶς μάλεως οὔτε ἐγὼ ἰατρὸς
οὔτε ἄλλος τις || 6 statura = status; perduratura? || 7 sq.
[qui corruptus] ad latus dextrum et? τὴν δὲ αἰτίαν δηλώσω,
ὅτι ὁ πνεύμων ῥήγνυται πρὸς τὴν δεξιὰν πλευρὰν καὶ ἔστι
πλευριτικός. βοηθήματα δὲ καὶ τοῦτο ταῦτα, ὥς ἂν τις αἰσθη-
ται ἐαλωκότα τὸν ἵππον τῇ μάλει καὶ βήσσοντα· μάννης καὶ
λιβάνου ἀνὰ τριώβολον ἐν οἴνῳ τρίψας κοτύλῃ μιᾷ ἐγχυματίζειτω
διὰ τῆς ἀριστερᾶς ῥινός. βοηθεῖτω δὲ καὶ ῥαφάνους κατατέμνων
εἰς λεπτὰ καὶ μιννὺς ταῖς κριθαῖς καὶ παραβάλλων || 12 odo-
rati || 13 videtur = videbor, i. e. videar || 16 hoc tamen | maio-
ribus *M*: corporibus | εὐρέθη δὲ καὶ τοῦτο τοῖς πρὸ ἡμῶν τὸ
ὑποκαπνίζειν τὴν μάλιν ἐν τε τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπο-
ζυγίοις ὅσα μώνυχας ὀπλὰς ἔχει, τῇ ὀριγάνῳ καλύψαντα τὴν
κεφαλὴν ἐν χύτρᾳ καινῇ μαρίλλαν ἐχούσῃ καθ' ἡμέραν μὲν μὴ
πλέον ἡμερῶν τριῶν, παρ' ἡμέραν δὲ ἐπὶ πλείονας || 17 praeterea
aut uno: praedecessore uno *M* | aut = vel? || 18 quodquod
ungula rotunda calcant quidem supra 164 || 19 quaequae: corr.
B (hoc quoque sc. inventum est); aequae *M* | cf. supra 190

nares proicito, ut bibere des per triduo, aut per alternis diebus stet pluribus diebus. cura, ut [si] sit origanum asinale. cum factus est maleos adhuc tenero pullo, qui cum maxime [aut] mamilla matricis suae sugit, nihil prius debet quam matrix curari. debet autem cibus sic, quemadmodum s. s. est. et radices ei dato. haec enim curationes prosunt et in sitim iumentum adducunt. quod quod autem in gregem incidunt, eos statim debebis a reliquis secernere. hic enim morbus facillime plures coinquinat.

- 354 sed cum et tumores circa cervicem creverint et venae tensae fuerint circa collum, eas venas curvas habebit et tumentes in modum draconationis, similiter et in capite et in facie tumentes, et nares distentas habebit. qui adferet spumas sanguilentas per ore. statim anhelitus et suspiria ab interioribus partibus reddit, tanquam si per naribus sufflet. quotiens escam et potum accipere volet, non potest; dolorem enim contrarium sensit. sed et quod sumit, exiguum accipit; vulsiones quoque totius corporis sentiens usque eo, ut exulcerentur extrema, omnia cacumina narum itemque et labia. et statim humores eius semper ex ore emittunt, unde et lingua obligatur; salivas eicere

2 stet: si et B || 3 asmale: μάλιστα δὲ ἔστω ὀρεῖτις (lege ὀνῖτις) ὀρίγανος || 4 aut i. bilie sic, mamille in marg.: μάλεως δὲ γενομένης ἐν τῷ πώλῳ ἔτι νεογνῶ ὄντι καὶ τιτθνομένῳ ἐπιμελεῖσθαι δεῖ τῆς τιτθνοῦσης || 7 in addidi, an iumentum = iumento? | sq. ὅσοι δὲ ἐν ταῖς ἀγέλαις μαλιῶσι || 11 H 21; cf. supra 195 sq. || 13 tragonationes supra 183 || 15 sqq. ἔλκεται δὲ καὶ ἐκ τῶν λαγόνων καὶ ἀναφυσᾷ διὰ τῶν μυκτῆρων καὶ προθυμούμενος τρώγειν οὐ δύναται οὐδὲ πίνειν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν λαμβάνει ῥῆξίν τε τοῦ σώματος πανταχοῦ ποιεῖται, ὥστε ἐλκοῦσθαι μάλιστα τὰ ἄκρα ῥίνας χεῖλη ὦτα, καὶ ἀποπίπτειν κάτω αὐτόματον, ἣ τε γλῶσσα συνδεῖται, ἣν καὶ προβάλλει ἐκλενκὸν καὶ παρὰ φύσιν ἄμορφον. καὶ χρεμετίζειν ἀδυνάτως ἔχει. ὁ τοιοῦτος ἐλεφαντιᾷ καὶ οὐδὲν εἰς αὐτὸν ὑπάρχει βοήθημα. οὐ δεῖ δὲ τοῦτον μετὰ ἑτέρου ἰστάναι, ἀλλὰ ἐκβάλλεσθαι μακράν. || 16 inferioribus: corr. B | reddita quam: corr. B || 20 exvulnerentur | sq. cacuminarum: suppl. B || 21 semper: spumae B || 22 lingua

non potest et album sputum remittit insuetum et alienigenum. haec signa sunt, quae adferent elefantiotes. cui succurrere nemo ex una re potest, cum ista signa se ostenderint. sic quoque solus sibi separatus debet stare
 5 locis secretis et tenebrosis. †vita inane debebis adcuran- 356
 dum cum rebus aquae calidae cotulas II et nitri contusi validissime minutatim coclearia III, quod commisces in calda et oleo viridi ciatos tres. haec omnia mixta suffundes per nares assidue, donec sanum fiet. dictum est
 10 autem in hoc vitium facere †in vinum cervinum, ex quo radices minutim miscebis. ex hoc evenit sanum fieri.

XXIV De eruptione vulsi. si quod iumentum vulsum 357
 fuerit, signa erunt haec. stranguriabitur [iter et] excreabitque purulentum, et quotiens volutatus fuerit, se non
 15 revolvitur, nec excutiet se. quodsi recens fuerit, sanguinem excreabit. periculum promitti debet. curabitur sic cibo levi et leni; etiam exercitationibus desinere oportet. potionem dabis talem: thuris masculi p ÷, opium p 3, eliotropium p —, quod nos intubam agrestem appellamus,
 20 rutae tantundem cum vino austero mensuris Atticis III infundere in singulos dies, donec desinat.

XXV De plectora. si quod iumentum a plectora labo- 358
 rabbit, signa erunt haec. ubi plus ebiberit, caput emittit et super emittit, oscitatur. ordeum autem si nimis
 25 ediderint, sic intelliges. caudam inter se complicabit et tremulus erit in cursu. qui est deterior, si cruditatem senserit. haec sic cognoscis | ab itinere eum calidum 125va
 hordeum nimis edisse et non digestum esse. quem sic cognosces. sudabit et prioribus armis inligatus erit et 359

5 ceteris | vitare lumina aut bituminare B | sq. ad curandum eum <dabis> B || 10 facem | [in] vinum genuinum? <medullam> cervinam? inguinum (i. e. inguen) cervinum M; venenum cervinum aut lixivium aut in vinum <infusum cinerem cornum> cervinum B || 12 Veg. V 41 | quodsi: transposui || 13 strangulabitur | iter et: stertet B, cf. p. 112, 22 | excriabitque || 14 ex | si || 18 ad opium in marg. nota — add. || 19 quos | intubem || 22 Veg. V 43 || 23 et 24 demittit? || 24 emittito scitatur || 25 complicavit || 28 dedisse: edidisse?

incertus ambulabit. sic eum curabis. sanguinem de cervice emittito et aceto et oleo totum corpus perungito et ambulationibus levibus moveto. hordeum ne dederis. potionem hanc dabis. brassicae folias contusas et sucum eius exprimes et mirrae admiscebis et vino optimo et liquaminis pusillo. hoc per triduum dabis. sanum fiet.

360 XXVI De suspirioso. si quod iumentum suspiriosum factum fuerit vel anhelito vexabitur, signa erunt haec. ilia suspensa erunt, oculi intensi, et longa suspirabit. ergo illi de cervice vel palato sanguinem detrahito et post sulfuris vivi 5 III contusas cum aqua et . . . suffundito. et si haec non fuerit, terrae intestinum, id est lumbricos, necato in loteo quasi mensuram Atticam, et aquae ciatos tres unam mixtis infundes per sinistram narem. si suspirium evadet, signa habebit talia. tussire incipit, in naribus muci erunt.

361 XXVII Si suspirium aridum habuerit, sic intelligis. suspirat graviter et ilia introrsus nimis adducet, cervice recta et capite erecto, in obliquo tensis oculis attonite respiciet, et graviter suspirans sonitum dat ipsius spiritus, et cibum nec potum non adficitur accipere, nec proiciet se. cui nulla pituita per nares neque per os effluet, [et] unde

362 suspirium aridum dictum est. si ei subvenis, ne praetermittamus aliquid — saepissime solent remedia provenire — pro remedio secabis inter nares, et ibi aquam impones, ubi stat, propter dolorem in aquam nares mittens assidue, suspirium in eo distabescat. potionem ei dabis sucum tisanae et sepo caprino in eo decocto, cui admiscebis sulfuris vivi et turis masculi aequis ponderibus mixtis.

1 insertus: *corr. Veg.* || 5 mire: myrrhae pulverem *Veg.* || 11 <vino>? || 12 tere: *corr. B* || 13 nec to || 17 *cf. supra 170* || 21 cibum recusat et multum bibit *supra* || 25 setabis: inter nares iumenti scalpello (sagittella) secabis et aquam frigidam per fistulam latam eius ori (in situla latiore *cod. Sangalensis*) suppones naresque ipsius (ipsas) assidue diebus plurimis merges, ut suspirium distabescat in aqua *Veg. I 11, 13* || 26 substa et: *corr. B* | mittens = si mittat

ex eo coclearia singula diurna dabis cum suco tisanae. cum coeperit fortior esse, sanguinem de cervice detrahito. hunc sine repromissione curato.

XXVIII Suspirium si erit *umidum* (alii vero succuta- 363
neum), sic cognoscis. de naribus mucchi ei exeunt crassi et
putridi, et tussiet valde nec cibum nec potum appetit et
corpori | deterior fiet et ex prioribus humeris incertus 125vb
erit. cui nulla res subvenire poterit. hunc ergo nec ari-
dum promittere non debemus. curari enim non possunt.
10 curabis tamen, sicut supra.

XXIX De farciminoso. si quod iumentum farcimino- 364
sum fuerit, signa haec demonstrabunt. in locis necessariis
nascuntur tubergula plena sanie, quae et per se erumpunt
et sanatur sibi et aliis locis renascuntur similiter. et vivet
15 et per longum tempus et corpore gracilis fiet. evenit eos
liberare posse. quem curabimus sic. ea tubercula urito
cauteris rectis, ut non per se rumpant; ita enim in-
cipient alias nasci. perungues ea loca sale et oleo, post
VII dies dstringito et delavato. cum usta ceciderint,
20 curabis, quomodo vulnera curari oportet. et potionabis
eum potione s. s., quae ad morbida iumenta composita
est. curato eis sanguine de capite emittere.

XXX De arida tussi. si quod iumentum arida tussi 365
laboraverit, difficilis est huius curatio. signa habebit talia.
25 tussiet frequenter, distentus et difficilis spiritus erit in eo
et ilia contrahit. curabis eum sic *ut* suspirium aridum,
hoc est quam *vilem* aridam vocant quidam. quod curari
non potest.

XXXI De pulmonis labore. si quod iumentum a pul- 366
30 mone laboraverit, signa erunt haec. stertet a cerebro et
laborat per viscera [uterque reficiet corpus] et tussiet

4 cf. *supra* 169; *Veg. I* 3 | tumidum | succutaneum: sc.
vocant || 7 insertus || 11 cf. *supra* 179; *Veg. I* 7 || 14 sanantur
ibi, set? || sq. 16 curavimus | urit hoc auteris || 17 cf. *Veg. I*
14, 3 || 19 delabato || 24 alia: *corr. B* || 26 ut *addidi* || 27 vilem ||
29 *Veg. V* 44 || 31 ut aegre reficiat corpus *vel* itereque deficiet
corpus (cf. 113, 18) *B*

- graviter et in corpore ipsius exire solet non adsimiles forunculos. sic eum curabis. turis masculi pondo II, magna croci 5 . . . mirra 5 II, haec omnia bene tusa. et ex eo medicamento coclearium ex ovis numero III et aquam temperabis et sic ei dabis. si cibum non appetit, id medicamentum ex lacte caprino mixtum et mellis decocti coclearium .I. dabis. vel sucum tisanæ cum ovo et oleo rosaceo cum eodem medicamento mixtum potionem
- 367** dabis. curabis ei et offas dare ex farinae triticiæ sextarios duos et ervi polline sextarium .I. admisce eo medicamento s. s. coclearia V, et ex lacte cuiuscunque pecoris conspergis, et ad offas numero VII diurnas sic ei dabis post potionem cottidianis diebus, usque dum cibum libenter appetat. cui offerens omnem escam viridem propter fastidium vel lenticula vel triticum vel ordeum torrefactum
- 126^a** cum palea dabis, quod|quod ex his libenter accipere volet. cura, ut cottidie lacte recens des, et si non habueris, aquas. sinito eum ambulare, quo usque fortius se habeat; postmodum paulatim per crementum exercebis. sic sanum fiet.
- 368** XXXII Si pulmonem dolebit, sic eum intelligis. anhelat, suspirat graviter et tussis insequitur, ita ut sterreat, excreabitque purulentum. post dies aliquos, non in recenti, et prioribus pedibus claudicat, et putorem per nares gravem ostendit, difficiliter se iactabit et febricitans in praesepio incumbit, fatigationis beneficio stercora adsellatur [et] dura et vix conatur ad adsellandum et anxietur. hi solent et corruptum adsellari, si quando in digestionem
- 369** male accepti fuerint. horum curatio difficilis erit. sic eum curas ad modum s. s. aquam eis bibere dabis, in qua ervum antecessus lotum mansit, et aquam eius bibere dabis. quodquod pulmonis causa laborant, detrahendus

1 sq. similia furunculis tubercula nascuntur Veg. || 3 hysopi uncias duas, trifolii unciam unam add. Veg. || 5 temperabis || 9 ex Veg. et || 10 elbi || 21 Veg. V 44 || 28 sic: corr. B || 29 mali | fuerit || 30 qua B: aqua

erit sanguis de palato vel de cervice, quorum tamen corpora fortiora sunt, et quibus fastidium non fuerit. item aliam curam ad eos facientem ex hac potione ostendo. vini odorati quartarium antiquum misce et da, aut ciceris infusi aquam bibere dato. detrahendus erit sanguis eis de palato et de temporibus et de cervice verno et autumno. exercitationibus et ceteris uti debebis. si gravius vexabitur, morbus est. lentisci radicem, thuris 5 II vel si hoc non fuerit, mirrae 5 I. cum croco suffunde cum vino. aliam eodem modo: costi 5 III, †vini tantundem contrita cum vino dulci infunde per os. aut uvam albam exprime in os. aut radicis semen ex eodem modo dato, nuces amaras, id est amigdalas frictas cum aqua eodem modo. aliter: cardamomum infusum in vino albo odoris boni et cotilam, similiter utere.

XXXIII Si a pulmone vexabitur, signa haec erunt. 371
tumescent intra ilia concavationes graves, cursibus retardabitur, itineribus deficiet. curari non poterit. curatio huius rei curanda est maxime, ut habeat virium. escam infundere debes ordeï, sic dare. ambulationibus cedere, unde insanus fit. pabulum opponere et potionem. gurationibus longis utatur, item unctionibus pinguibus. †eum gravibus, molliter cubet. potionem | hieme da ex farina 126^r b triticia, aestate hordeacia. si autem deprehensus fuerit, costi et cinnami 5 II, siringa, cassia, storace ζ, his rebus cum tisanæ suco potionabis.

XXXIV De orthopnoico. si quod iumentum orthopnoicum fuerit, haec signa erunt. inambulationem subinde

3 facientibus: facientem <plus> B || 4 sq. cineres quoque ulmi loti et infusi Veg. || 8 lentisci drachmam Veg. || 9 cum croco: succari semiunciam Veg. || 10 costi unc. II, cinnamomi unc. I, eryngii radicis unc. II, storacis semen Veg. || 12 radici || 14 cardamonium || 17 convacationes || 19 vicium: ut abeat vitium B || 20 <ab> ambulationibus W; postea lacunam statuit B | cedere = desistere; caedere B || 21 sq. curationibus | 22 piguibus | sq. eum gravibus: unguatur B || 23 molitur: corr. B || 24 aestate scripsi: est autem || 25 Veg. V 44 fn. || 27 Veg. V 45 | orthonico | orthonicum

- ei praestas et ambulare non vult, et suspirat graviter anhelito magno toto corpore et ambulare non potest, et subinde se proicit frequenter et cadet, et cum procuberit, extendere se non potest nec dilatare, et cum ceciderit, magis resurgere vult. quod curatur sic. sulfur vivum ³
 3 II conteres usque et macerabis in vino odorato albo et melle, per nares saepius infundes, liquidæ picis pusillum et nitrum coctum valde commisces melle et vino et suffundes usque, donec spiritum contineat et careat vitio. non algeat et exercitationibus utatur. in potionem adicies, ¹⁰
 eodemque fenum aspergis. et si hæc medicamenta eum sanabunt, catarticiis uteris. curabis huic et sanguinem de cervice detrahare vel de pectore. sanum fiet.
- 374 XXXV De orthopnoico. si quod iumentum orthopnoeam habuerit, signa erunt huius hæc. ilia ducit vehementer et suspirat cum sonito, runcos ducit et curvatus erit, cibum nec potum recusat, et præfocatione in anhelitu patitur et manducans tussit, stans et iacens æqualiter runcos ducit. et vivit, per longum tempus protrahit; nam ex eo vitio liberari non potest. pulmo enim eorum ¹⁵
 375 se contrahendo conmurit. unde et macrescit in novissimo tempore et tabidus moritur. huic curam adhibes sic sanguinem ei de pectore detrahes in recenti et ipso sanguine cum mero et oleo tepefacto eum perunges. lixivio cum oleo temperato per nares eum potionabis per dies V, ²⁰
 postmodum sinapis Alexandrini fricti et sulfuris vivi et mirrae, cardamomi æquis ponderibus. ex melle decocto tusa omnia et criblata misces. ex quo medicamento nucis magnitudinem ex vino nigro calido potionabis.
- 376 XXXVI De litargico. si quod iumentum litargum ²⁵

2 mango || 6 odoratu || 7 liquiet de pusillum: corr. B ex Veg. 10 adicies: scil. nitrum || 14 Veg. V 45 | orthopnoico | ortonam || 16 runcos = ronchos || 17 præfocione || 19 bibit: corr. B, protrahat vitam Veg. || 21 conmurit = comburit; comburit vel convoret Veg. | macrescit B: in ea crescit; unde et macies cum morte insequi consuevit Veg. || 22 aridus: corr. B || 27 cardamom^m sic || 30 Veg. V 47

fuerit, signa eius erunt haec. iacebit et semper dormit
 nec cibum accipiet nec *potum*, somno consumitur. quem
 cum excitasti, statim adgravatus se magis proiciet. et sic
 amens marcescit, nec ulla res illum delectabit. et si po-
 5 tionem | dederis, dormitans vix eam accipit. sic eum cu- 126^a
 rato. in stabulo, ubi stet, substernito stercora mollia.
 noli eum permittere proicere se, et assidue eum excitato.
 in auricula eius scarabeum vel blattam mittito, et ita
 religato, et ibi vivat. et fomentabis ei caput calda cum 377
 10 pulegio decocta et postmodum perungebis oleo cum adarce
 trito, caput eius perfricato. cui potionem dabis: came-
 melon, irin Illiriaca et Artemisia in aqua decoques, ex ea
 aqua cotulas II et olei rosacei ciatos II cottidie potio-
 nabis. cui et pedes priores frequenter non simul calda
 15 fomentabis. solet enim haec passio et ab strictura pedum
 contingere. hac re sanum fiet. est quidem periculosa cura.

item et alia signa litargici haec erunt: oculi eius lacrima- 378
 buntur, quasi qui lippiat, somno operam dans vel stans et
 in praesepio incumbens dormit, et a posterioribus natabit
 20 ambulans et totus gravabitur. sic eum curabis. detrahes
 ei sanguinem de priori pede dextro et a femore sinistro.
 potionem dabis hanc. herbam Artemisiam contusam et
 criblatam dabis ex cinericia sextarium .I., ex eo et oleo
 ciatos II, hoc per triduum uteris, quarto die intermittas.
 25 si cibariam non appetit, ervum mollitum ex aqua tepida 379
 bibat in die unum *sextarium*, in quo bibere dabis. si hoc
 non proficerit, lini semen coquis ex aqua in ollam. post-
 quam coxeris, dabis ei per dies singulos eminas singulas
 et mellis quod satis est et effectum faciet. haec res et
 30 ad febricitantes prosunt. sanum fiet.

XXXVII De morbo regio. si quod iumentum morbum 380
 habuerit regium, signa erunt haec. utrique oculi viridica-
 bunt, cervicem inclinatam habebit in dextram partem, in

2 *potum add. Veg.* || 9 ut ibi? | ibat || 11 perfricat || 14 simul:
 semel? | adda || 18 quia si | sompnio | das || 19 natabit: nutat
Veg. || 23 cum lixivii sextario *Veg.* || 25 si *addidi* | mollitum *aut*
 mellitum *Veg.* || 26 s(extarium) *suppl. B* || 29 hee || 31 *Veg. V 48*

- sinistro videbitur claudicare, *etsi* in dextrum habuerit claudiginem. ita curato. include eum loco tenebroso, ubi nec lumen viderit. ignem ibi facito et sagis operito ita, ne oculi eius appareant. bis die oleo et vino defricato. lapides molares ne minus V in ignem imposito. cum bene caldaverit, pecus ad pedes *caput copulato* et sub nares oleo eos perfusos fumigato, | et per dies VII his potionibus eum curabis: sanguinem caprinum cum lacte ovili, sil Gallicum, costum, oleum; haec in uno inmisceto et per dies XVII potione dato. sanum fiet.
- 381 126vb XXXVIII De bile. si quod iumentum bile molestabitur, signa erunt haec. concurrit ac volutatur temporibus, similiter ut strofosus. sic hoc curato. sanguinem emittito de cervice et potionem dato: herbam trisaginem nigram sescunciam, herbam trisaginem albam pondo sescuncia, man croci 3. inmiscbis vinum et pisatum cum nitro et potionem dato ex aqua mulsa eminam per narem sinistram, ut s. s. est. sanum fiet.
- 382 XXXIX De bile arida. si quod iumentum bile arida vexabitur, nihil *eum* curare poterit. ergo murtam agrestem cum vino contritam infundere in dextram narem debebis, ordeo autem non satiare, in farre triticeo potionem dare ex aqua oportet.
- 383 XL De vomica. si quod iumentum a vomica vexabitur, hic morbus valde gravis est. signa erunt huius haec. incidens difficiliter resurgit, et olebit ei spiritus, graviter incumbet in eo loco, a quo vexabitur, tussit et aliquando purulentum excreat. sic eum curabis. thuris 3 V...in unum contusa cum vino tepefacto ei per nares

1 sed si || 5 non minus pondera quinque *Veg.* || 6 pedes complantato: animalis caput copulatur ad pedes *Veg.* || 7 perfuso || 8 sq. simul calidum: *corr. Veg.* || 9 oleoque pariter admixto *Veg.* || 10 dies XII *Veg.* || 11 *Veg. V 49* || 12 concurrit (*i. e.* concursat): commovetur *Veg.* | temporibus: = frequenter || 13 strophosus || 15 sescunciam: *suprascr.* 3 | ponde | sescuncia *ego:* ex tuncia || 19 *Veg. V 50; H 202, 18* || 20 enim curari: *corr. M* || 22 triti: pro hordeo far triticeum dabis *Veg.* || 24 *Veg. V 52* | vomita || 28 sq. turis dragmas duas, aristolochiae uncias duas *Veg.*

infundes. quod si non habueris, sulfuris 3 II, aristologiae 3 I. eodem modo dato. cibo autem maxime diligendus est, ut habeat *nutrimentum*. vitium [ut etiam] ambulationibus lenibus cum etiam ruperit se, utere cauteribus circa pectus oportet.

XLI De podagra. si quod iumentum podagricum fuerit, 385 signa erunt haec. stare non potest nec ambulare, sed claudicabit aliquando et alternis pedibus, et proiciet se similiter, tanquam qui ordeum nimis acceperit. cui tali vehementer dolebunt. cui si palpare volueris, non patiatur doloris aliquid beneficio huius rationis, dum interdum in totum nihil concoquet. et horridum et fervens habens totum corpus sudet, et superiores eius venae extant, et testiculi eius subinde salient alternis, veretrum procadet et subinde arriget, et pedibus inaequalibus stat, et stercus in ungulis eius haerent propter nimiam excalfactionem, quemadmodum subtricio. sic eum | curabis. non patieris 386 127^a eum accumbere, et coges eum ambulare perminutatim loco tecto usque, donec sudet, et defricabis eum manibus totum corpus, donec persudet. sanguinem ei detrahes a capite de superioribus venis, sed noli multum. et iterum per dies VII sanguinem de posterioribus locis emittes supra talos et de gambis eius, et noli multum, vel desub ipsis

1 sq. aristolochiae unciam semis Veg. || 3 iumentum: corr. Veg.; ut habeat <ad>iumentum virium: uti etiam . . . ambulationibus lenibus <oportet>: cum etiam ruperit se, . . . pectus. B || 6 Veg. III 53; H 164 | sq. ποδάγρα εἰ ἐμπέσοι ἵππος, οὔτε ἐστάναι δύνатаι οὔτε περιπατεῖν, ἀλλὰ κατακλίνεται ἐοικῶς τῷ κενριδιακότι καὶ ἔστιν ἀνόρεκτος πρὸς πᾶν τὸ προσφερόμενον καὶ τὸ στόμα (σῶμα Chiron) θερμὸν ἔχει καὶ κατάξηρον τήν τε ὑπερώαν μετέωρον, οἷ τε ὄρχεις αὐτοῦ ἐνᾶλλονται ἐναλλάξ καθ' ἓνα καὶ ὁ κανλὸς προπίπτει καὶ ἐπαίρεται, καὶ οἱ πόδες ἐν τῇ στάσει προσλαμβάνονται τὰ κόπρια διὰ τὴν πύρωσιν ὡς καὶ ἐν τῇ ὑποτρίψει. || 10 palpebre || 12 torridum B || 13 et suet superiores: aestuet B || 21 sq. καὶ πάλιν δι' ἡμερῶν ἑπτὰ ἐκ τῶν ὀπισθίων ὑποκάτω τῶν ἀγκυλῶν παρὰ τοὺς ἀστραγάλους ὠσαύτως μὴ πολλῇ τῇ ῥύσει ἐκ τε τῶν ἐμπροσθίων || 21 non multum Veg. || 22 sequenti (i. e. II) die Veg. || 23 tertio de gambis Veg. | non multum Veg.

- dolorum locis. bibere ei dabis aquam calidam, in aquam
387 adicies nitrium et farinam triticeam. est autem et hoc:
 [heren in] manu plena [vel] *heranthemum* et thuris pollinem
 acetabulum plenum maceratum in vino suffundes ei per
 nares triduo cotulas singulas. facit et hoc: *beta* cocta
 ex aqua, deinde cocta exprimis et aquam eius adicies
 ciatos tres, suffundito, deinde exercebis eum. omnibus [de]
 his uteris. set maxime plus expedit purgare eum iumen-
388 tum, qui hoc vitio tenetur. expurgatione enim totius cor-
 poris levioris facies et eas venas, quas in pedibus habet,
 et non erit spurcities, quae in eius pedes recurrat. sed
 post purgationem hoc utere. timi acetabulum plenum in
 vino veteri dulci macerato cotulam .I. et per nares ei
 suffunde et fenum illi oppones. quod si non habueris
 novum, fenum vetus nitrio asperso da. quod si non rese-
 derit vitium, castrato eum, et sanum fiet.
- 389** XLII De ortaculo, quem stilosum vocant. de orta-
 culo, quem quidam stilosum vocant. quem sic cognoscis.
 patitur hic contractionem nervorum in pedibus prioribus,
 et capitibus ungularum caleat. rectis articulis erit. quare
 et *ortaculi* vocantur, quod stilo recto similes pedes habet,
 inde *stilosi* dicti sunt. plenas ungulas in terram ponere
 non possunt, pendentibus taxillis incedunt recte, quasi
 clodigine. quibus nervi in articulis dextra sinistra emi-
 nentes erunt, quasi scauros futuros sic eos multi aesti-
 mant. quod contingit hoc vitium sarcinaris causa magno-
 rum onerum et viae fragosae labore, unde nervorum stric-
390 taram patiuntur. quod vitium curatur sic. sanguinem ei

2 et autem: facit autem *B* || 3 heren in = *ἱεράν* | rathenium:
ἱρανθέμον δίζης δράκα καὶ μάννης δξύβαφον | sq. polline in:
corr. B || 5 beta *M*: ut a; betas etiam excoques et aquam earum
 ad tres cyathos suffundes *Veg.* || 6 *μίξαντα ἐλάλιον κατάθους τρεῖς*
κοτύλαις τρισίν || 8 set *B*: et || 9 *τοῦ γὰρ σώματος ὅλον εἰς διακει-*
μένον τὰς εἰς τοὺς πόδας ἐπιρροῦσας βελτίους εἶναι συμβήσεται
 expurgatio || 11 spurcitas || 12 *ἱρανθέμον δξύβαφον οἶνω διέντα,*
thymi Veg. || 14 fenum viride *Veg.* || 16 eo || 17 *Veg. III 54* | orta-
 culo = *ὀρθοκώλω* || 18 quidem || 21 articuli || 22 inde *B*: i. e. sic
 telosi | plenas: planas *Veg.* || 25 eo | extimant

desub cirro detrahes vel de coronis, ungulas bene com-
 ponis, polline ex ordeo et resina et axungia cocta ter in
 die mittes, aqua cum vervenis fovebis, et acopo perfri-
 gabis | tota eius crura per dies VI. cataplasmas eum 127^b
 5 ex polline ordeacei et lini semine et fenugraeci aequis
 partibus ex vino cocta. cataplasma inpones in omnibus
 cruris ante acopo perunctis cum articulis totis, ab arti-
 culos usque ad genu munitos facies et fasciabis. bis aut 391
 ter diurnum promovebis eum paulatim. si hoc non pro-
 10 fecerit, malagmen hanc in articulis eis inpones: ammoniaci
 3 II, galbani 3 II, oppoponacis 3 II, medullae cervinae
 3 II, resinae terbentinae 3 II, ciclamini libra, apocimatis
 libra, resina fricta libra et semis, oleum vetus pro modo.
 coques igne lento et colabis, temperabis eam, ut non sit
 15 stricta, mollius, impone in aluta per dies plures, donec
 sani sint. hac re sani fient. difficiliter quidem pro-
 veniunt. sic remanere solent, si tardius eis cura adhibita
 fuerit. alii vero urent eos decontra in articulis palmatim.
 sed et sic raro proveniet.

10 XLIII De tussi ab interiora. si quod iumentum 392
 tussiet ab interioribus, sic eum intelligis. nares ei prae-
 cludes, ut spiritum reddendi non habeat, et aspicias iliam,
 quomodo ducat: si spissius iliam duxerit, scito esse tussim
 totius iocineris vel pulmonis vel praecordiorum causa
 25 esse, sed recentem. si lente iliam duxerit, scito esse
 veterilem et ex interioribus, ilia ubi cinguntur intestina,
 quod quidam sapientiam vocant; eorum tensionem intus
 esse scias et inde eum tussire. hi convulsi appellantur.

2 prolinees: *corr.* Veg. || 3 quam vervenis: tepida quoque
 aqua in qua verbenae decoctae fuerint, confovebis Veg. || 7 antea
 capo | cum articulis totis *om.* Veg. || 12 apocismatis: = ἀποκί-
 ματος || 14 temporabis || 18 palmati: paulatim Veg. *perperam* ||
 20 Veg. V 64 || 21 *sq.* percludes et: *corr.* Veg. || 22 habeat: sc.
 facultatem || 23 spissis pulsibus Veg. || 25 siliente: si lentis pul-
 sibus Veg. || 26 inter: *suppl.* Veg.; ex interiore ilia, ubi *aut*
 ex interilia (*fictum ut internatium, interscapulum alia*) B | in
 quibus intestina iumentorum ligantur Veg. || 27 sapientiam =
 φρένας? || 28 hic

- ex [a]qua re perpetuo tussiant magis, et si qui facilis-
393 sime cursum laborant. ex qua re haec omnia s. s. in
 equis, qui vulsionem patiuntur, intelliguntur. †quem cum
 sibi idem nec cura sana sunt, cicatrices eorum locorum
 stricturam faciunt, quorum titillaginem passi perpetuam
 tussim patiuntur. quae res magis leniter parastaticari
 potest, persanari non potest, ut non tussiat. sic eum
 curabis. fenugraeci et lini seminis sucum et dragantum,
 thus masculum et mirram et crocum et ervi polline,
 haec omnia tusa et criblata bene aequis ponderibus ante
394 pridie in caldam infusa maneant. altero die madefacta
 ex hoc suco s. s. mixtam temperabis, ex aqua per cornu,
 ut possit commeari intus. dabis cotulas singulas admixto
127^a oleo rosaceo per dies plures. ex hac compositione | valde
 bene accipiuntur. si recenti dederis, persanabuntur. ad
 huiusmodi vitia ne quit aliquis austeriorem dederis potio-
 nem, ne cito occidat. haec enim res lenes et catarroicas
 et simplices et collecticas et refrigerantes potiones acci-
 piendo leniuntur et ad sanitatem gaudent. ergo simile
 aliquid dederis. sanitate gaudet.
395 XLIV De *emfraxi*. si quod iumentum *emfraxin* tenu-
 erit, quod latine praeobturatio dicitur, signa erunt haec.
 vitium praeterea et quare contingit, monstrandum est.
 fit autem hoc ab arido cibo, si sitim abstineat [et] iumen-
 tum. ex qua re fit frequens suspiratio et difficilis in
 cura. unde fit flegmon, quae appellatur inflatio. ex
 quo vitio scapulae eis et ilia inflata fient, et duriores
 ventrem facit et remittit stercus durum tanquam glae-
 bulas et sufflat per anum. hoc ipsum vitium autem

1 tussi sunt: cursu nimio vel latiore saltu . . . ex nimio
 quoque aestu vel intolerabili frigore interiora vitiantur et tussim
 faciunt *Veg.* || 3 sq. quae cum adhibita omni cura sana sunt *B* ||
 5 titillaginem = titillationem || 8 sq. *Veg. pondera singula add.* ||
 12 temporabis: teporabis *B*, ex aqua tepida *Veg.* || 17 lenis | ca-
 toricans || 18 colecticas: = κολλητικὰς || 21 cf. *Veg. II* 12,3 | tene-
 fraxi | cenefraxin | habuerit? || 22 praeoccupatio *Veg.* || 23 vitium
aut ad tenuerit olim pertinuit aut post quod inserendum B ||
 26 flegmone? || 29 vitium *del. B*

quidam dicunt spiritum spinae ipsius esse. quidam em-
 fragma appellant. in quo vitio quidam sic succurrunt, 396
 ut clisterient eos per anum. curam...cucumeris agrestis
 radicem contusam et eius sucum expressum ad cotulas III
 5 et vinum tantumdem et olei cotulam .I. et admixtis om-
 nibus sic uteris et per os suffundes. alii quidem et hanc
 succursionem demonstraverunt. stercus columbinum .I.
 vel gallinarum domesticarum macerari in vino dixerunt
 et admixto nitro potionem dare. et hoc autem bene-
 10 ficiū, ut nitrium contusum bene in cibo ei dabis, ex
 quo et potionabis, ex oleo et aqua mixto: prodest. cave 397
 ne quis eum molestet et ad laborem aut ne iungat, sed
 inambulet perminutatim et fiat ei frequens defricatio ex
 vino et oleo calido. sed defricationem . . . facit autem
 15 et hoc, si sanguis ei de cauda detrahatur longius ab ano
 digitis 4^{or}, ibi de ea vena sanguinem emittis. sunt alii
 quidem, quibus nares patent et suspirare non possunt, et
 decidunt a ventre et lateribus. hoc autem vitium incidet
 in eos a sicca esca. subvenitur autem his...et ad per-
 20 curandum herbam viridem offeras ei escam.

XLV De tympanitico. si quod iumentum tympani- 398
 ticum fuerit, signa erunt haec. non tam libenter cibariam
 appetit nec facile dormit nec tam libenter bibit, non-
 nunquam ilia subducet. si nares mundos habuerit, ita | 127vb
 25 in illo spes erit vivendi. sic eum curabis . . . deinde
 aliam potionem decoctam dabis: ysopi p trien., alium
 viridem quod satis erit, palmas XX numero, fenugraeci
 ciatos VI, aquam cisterninam et vinum optimum admisce
 tepida, triduo potionem dabis.

30 XLVI De praeobturationes. si quod iumentum prae- 399

1 sq. enflagma || 10 beneficium est nitrium B || 12 ut ne? ||
 14 ad defricationem? || 21 Veg. V 26, 4 || 23 si per nares
 mucos coeperit emittere, desperandum est add. Veg. || 25 cre-
 morem ptisanae et defruti binos cyathos per triduum da-
 bis tepidos add. Veg. || 26 trie: = trientis, cf. supra 144;
 uncias quatuor Veg. || 28 vinum odoratum vetus Veg. || 30 sq.
 H 146 ἐμφράγματος γενομένου σημεῖα τὰδε. οὐρὰν ἀποτετα-
 μένην ἔχει, ῥώθωνας διεσταλμένους καὶ τῷ ποδὶ τύπτει τὴν γῆν

obturatorum factum fuerit, signa erunt haec. habebit caudam extensam, et nares ei non constabunt, et [de] de pedes feriet terram, et omne sterens odoratur, et subala ei sadat, aliquando τ e quae et tremor ei fit, et tanquam qui inenare volet, volutat. contingit autem ob hoc, si stentinus reversabit se, per quem solent iumenta adsellari, cum eius stentini pars foras se misit et vix redit. quod curatur sic: vini veteris et olei cotulis binis et ambulatione plurima et feno viridi. si volutare vult, noli mutare, ea vitia difficiliter vincitur.

400 XLVII De ydropico. si quod iumentum ydropim

καὶ τῆς κόπρου ἀσφραίνεται ἰδρὸς τε τὰς μασχάλας (trad. μάλας) καὶ τρόμος περὶ τοὺς ὤμους ἐνίοτε γίνεται καὶ ὥς οὐρετιῶν προχαλᾷ τὸ αἰδοῖον καὶ κυλίνεται. συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅταν ἀπὸ τῆς κοιλίας τὸ ἐπὶ τῆς ἐξόδου ἔντερον ἐπιστροφῇ λάβῃ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐγκείμενα εὐέξοδα μὴ γένηται. θεραπεύεται δὲ ἐγγυματιζόμενος οἶνον καὶ ἔλαιον κοτύλαις δυοῖ καὶ περιπάτω πλείονι καὶ χόρτῳ γλωρῷ χρώμενος καὶ ποτιζόμενος τῷ νύτῳ. κυλιόμενον δὲ μὴ κωλύειν. ὁ δὲ τοιοῦτος δυσχερῶς περιγίνεται. || 2 non addidi || 4 e cervice tremor B || 5 ei || 9 et B: ex | si addidi. || 11 sq Veg V 24, 2; H 134 ἐπιγνώσῃ δὲ ἔχον μεγάλην γαστέρα, οἰδοῦν τὰ σκέλη καὶ τοὺς διδύμους καὶ τῶν ἐμπροσθίων τοὺς ἀγκῶνας ἢ γονατὰ λεγόμενα, ξηρὰν ῥάχιν, ἰσχία καὶ λαγόνας ὠσαύτως, αἷ τε κινθάραι παρ' ἑκάτερα τοῦ νάτου ἀσφρανοῦσι, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ φλέβας ἀδήλους ἔχει καὶ τῷ προσώπῳ ὠσαύτως καὶ τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ. ἀψαμένῳ δὲ τοῦ οἰδήματος τῇ χειρὶ εἶκει καὶ ἐντεπνύται, καὶ κατακλινόμενος ἐπὶ τὴν κοιλίαν οὐ μένει ἀλλ' ἐκτείνει ἑαυτὸν καὶ πλατύνεται, καὶ ἐν τῇ τρίψει ἐκρεῖ τὰς τρίχας. θεραπεύεται δὲ περιπάτοις ἐν προσαγωγῇ (προαγωγῇ trad.) κατ' ὀλίγον τὸ κλέον ἐν τῷ ἡλίῳ ἐσπεπασμένος σιανραῖς ἐξ ἑρίου, αἷ ἰδρῶτα κινεῖται. τρίψει δὲ χρῆσθαι δι' ὅλου τοῦ σώματος καὶ τροφήν διδόναι φαφανίδας καὶ τὰ φύλλα αὐτῶν καὶ σέλινα, καὶ ὅσα καθαρτικὰ εἰσι καὶ διουρητικὰ, καὶ χόρτον γλωρῶν, ἔαν ἢ ὁ καιρὸς, εἰ δ' οὐχί, ξηρὸν καταρραίνοντα νύτῳ ἔστω δὲ μάλιστα ἡ τροφή μηδική, ἢ ἐρεβινθους τοῖς λεπτοῖς βερβεγγμένους ἐν ὕδατι νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ ἐστραγγισμένους παραβάλλειν. μὴ ἐνδιδόντος δὲ τοῦ πάθους παρακέντειν τε ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ἢ τῆς πεντερίτιδος λεγομένης ἀπὸ δακτυλίων τριῶν τοῦ πρὸς τὴν χώραν μέρους καὶ ἐντείναναι καλαμισκόν, δι' οὗ ῥύσις γίνεται τοῦ ὕγροθ. ὅταν δὲ ἀπορροῇ, ἀρτηριάζεσθαι καὶ θεραπεύεσθαι ὡς τραῦμα. ἔστω δὲ ἡ διαίρεσις μὴ μεγάλη, ἵνα μὴ ὁ ἐπίπλους ἀκολουθήσῃ γενομένου δὲ ὕγροθ τοῦ τραύματος ποιεῖν αὐτὸν μᾶλλον τρίχειν, ἢ ἐπὶ τὸ

passum fuerit, signa erunt haec. venter ei turgescit et crura et testes et tibia, cum ambulabit, aut genu; similiter lumbi, latera, scapulae et circa totum dorsum, usque eo totum, ut ne quidem venae eius nec in capite videri
 5 possunt. eidem sub lingua cum tetigisti eadem manu, subtussiet. fit totus tympanites. quotiens eum reclinās in ventrem, sufferre se non potest et tenditur et dilatatur. sic facies. ambulationibus brevibus perminutatim plurimum in sole eum ducito opertum sagis, qui sudare
 10 sustineat. quem defricabis adversum pilum per totum 401 corpus. cui cibum radices et folia earum, quia et expurgationem faciunt et expellent vitium, vel si fenum habueris viridem, dabis [nitrio asperso]; vel si viridem non habueris, dabis aridum nitrio et aqua sparsum.
 15 aut lupinos maceratos die et nocte in aqua deinde siccabis et sic ei dabis idem manducare ciatum diurnum. si [se] morbus ex hoc se non abstraxerit, paracentesin facies de ventre. quem non diu exiccabis et paulatim per dies ab umbelico IIII digitis longius ad veretrum versus
 20 sagitta pungis, ut peritoneon ipsum rumpas. et subicies 402 fistulam centetalem et sustines humorem currere. quem excipies in vaso, quod satis tibi videtur. et auferas fistulam et duo grana salis in plaga subicies, ut possit non cludere, et super | emplastrum. cum exiccaveris to- 128^a
 25 tum humorem, curato vulnus diligenter et potionibus catarcticis eum potionato et exerceto eum inter dies, donec sudet. quanto fortior fuerit, tanto agilius gurato. abstineto a potu cottidianis diebus. modicum bibat. sanum fiet.

XLVIII De farto. si quod iumentum fartosum [in] ventrem 403 habuerit, cum ebiberit, tantum sufflat inflatus. sic eum curabis. cineris lixiva sextarium .I., plantaginis semen conterito et dato iumento † et s. s. cito, usque quo resedeat inflatio. sanum fiet.

πλεῖον ἰδρῶτες γένωνται. ἐμποδίζειν δὲ αὐτὸν πίνοντα ἐπὶ πλεῖον, ἵνα μὴ οἱ κενεῶνες πληρωθῶσιν. || 2 tibia B: ubi || 5 ligula cum tetigisti eadem || 6 reclinans || 7 et B: nec || 11 quae et M || 17 cf. supra 233; infra 679 et 708 || 19 feretrum, v superscr. || 21 certe talem: centetalem Veg. || 27 curato: corr. B || 32 ex s. s. B, cf. p. 126, 23 sq.

- 404** XLIX De ecedermia. si quod iumentum ecedermiam habuerit, quod latine coriaginem appellant, signa erunt huius haec. corpus non reficiet, nimis emacrescit et sine febre non erit, et corium illius ad costas haerebit, nec stercus reddere potest eviriationis causa, corpus eius horrescit, et in tergus eius nonnunquam furunculi exire solent, qui nec spinam reddit et multum manducat. et sic eum curabis. tumum et sale cum vino rubro conterito et tubera, si qua sunt in eo, confrigato. et aliam unctionem ei parato: picem, ceram et resinam cabialem et thuris polline aequis ponderibus in unum coquito et **405** temperato oleo veteri et ex eo perungito eum totum. quem potionabis his rebus: vino et oleo et mirra aut piper album grana numero 30. conteres omnia et dabis aut rutam in vino decoctam, aut apoponacem in vino decoquis et dabis. vinum in quocunque medicamento ne plus quam cotulam adicies et olei viridis ciatum .I. . hoc autem ipsum vitium, quod videtur sine causa esse, rationem suam habet. nascitur autem ex perfrictione et ex coactione, cum penuriam cibi passi sunt et inediam. **406** nam multi auctores dixerunt hoc vitium causam non habere. qui enim hoc vitio tenebitur, si coeperit non cibari et corpori fuerit solutus et capillos stantes habebit, hoc dare ei debebis: scrophae sanguinem, sed novellae, non vetulae, cum vino; aequis portionibus dabis, per os ebibat; sed videto, ne plus aliquando sanguinis dederis, occidet enim. quod magis expedit minus dare. facit et hoc ad vitium: cepas Germanas et erucae semen aequis partibus | dabis, per os ebibat 3 III diurnas, utrisque bene tritis misce vinum et cotulas per singulas dabis. cura autem reliqua eius plenissima adhiberi oportet, ut in roboroso. **407** L De sintetico. si quod iumentum sintecticum fuerit factum, sic cognosces. erit hic sine febre, ut sanum.

1 Veg. V 53 | cedermiam || 12 sq. totumque: corr. B; an totum. <tum>que? B || 13 myrrhae semiunciam Veg. || 15 fasciculum rutae Veg. || 20 inedarum || 22 sic operit || 28 aeruciae rutae Veg. || 30 cur || 31 roboro suo || 32 Veg. V 54

nimis macer fiet et cottidie consumit se ipsum, corpus
 illius et fiet eminentibus omnibus ossibus. et manducans
 multum esurit, et quidquid invenerit, rodere vult famis
 beneficio. stercus semper durum adsellatur, et trahet per
 5 longum tempus, eo usque vivunt. nec surgere possunt
 et iacentes fatigati sic manducant, quasi putes eos refi-
 cere se posse. hi autem, qui hoc vitio tenentur, multum
 manducantes fame moriuntur. consumit hoc vitium eorum 408
 medullas. quidquid enim escam accipiunt, ad stercus
 10 se ducit. similiter et potus ad urinam, et nihil ex his
 ad medullas eorum pervenit, propter quod stomachus
 eorum concoctionem caloris non patitur. nimio enim
 frigore constrictus iocineri nihil propinat, ubi totius
 corporis virtus ad nutriendum corpus per sanguinem
 15 praeparatur, increscit et venis et cordi; ex eo medullae,
 quae nihil sumunt ex parte superiore. tabescit in eis
 ipsum iocur, minuet. paulatim totum corpus per lon-
 gum tempus ita erit, ut arbor, quae partis maioris
 radice suae ex aliqua re perdidit. et quae minor radix 409
 20 fuerit huius arboris, si valeat, ad praesens praestat ei
 victum; tamen per tempora stans arescit. ita sintectici
 simili modo moriuntur. quos sic curari oportet. primo
 in tempore unctionem facies: sale, cera pondo II, resinae
 terbentinae libra, medullae cervinae libra, axungiae veteris
 25 sine sale p libra, propolin p selibra, irin Ilirica p se-
 libra, oleum laurinum quantum satis fuerit. coques ea
 omnia s. s., et temperatum id medicamentum ad ceroti
 mollitiam colabis et tepido admisces irin Iliricam tusam
 et cretam, idem tudiclabis, ut una refrigerat. ex hoc 410
 30 medicamento perungito totum iumentum et perfricato
 manibus, usque donec excalefaciant. hoc facito in ternos
 dies, et copertum sit et cottidie paulatim exercitetur,

4 sq. trahunt longam ac miserabilem vitam *Veg.* || 13 con-
 strictum || 14 victus *M* (cf. l. 21) | corporis: *corr. Veg.* || 15 prae-
 paratus: *corr. Veg.* | cordis || 16 qui || 17 minus et: *corr. B,*
 minuitur *Veg.* || 22 quo || 24 axungia: *corr. Veg.* || 26 <samsuci
 libram> oleum *Veg.* || 29 tutuclabis: tuditabis *M*; agitabis *Veg.*

- ut digestionem patiatur. cui potionem dabis hanc: abrotani 3 IIII, sandonici 3 IIII, trisaginem 3 IIII, camepiti 128va 3 IIII, gentianae 3 II, aristologiae 3 II, murra 3 II, panacis radices 3 II, croci semen 3 I, rutae semen 3 I, haec omnia bene tusa. ex eo medicamento coclearia II 5 in vinum decocta cottidie sic dabis per dies numero IX.
- 411 post dies IX potionabis eum suco ptisanae, in quo acro decoctus est, in qua miscebis ervi pollinem coclearia duo. hoc dabis pluribus diebus, ut viriculas accipiat et resumat. deinde reverteris ad potionem superiorem. similiter facies 10 sicut s̄, iterum revertere ad sucum ptisanae. hoc faciendum est alternis periodis, donec sanum sit. dabis ei interdum et vacuis diebus ex farina triticia cum lacte conspersa, dabis et furfurem tritici et paleam. ordeum nunquam dederis nec infusum. herbam ne dederis, 15 nisi coeperit corpus reficere.
- 412 LI De icterico. si quod iumentum habuerit icteron, signa erunt haec. oculos viridiores habet, et de oculis eius exiet similitudo fabae, et corium eius durescit et pilos horridiores habebit et fatigatus erit, ambulans genuis claudicabit. sic eum curabis. panacis radicem et apii semen p libra et mel Atticum tantundem contundito et ex aqua lupinorum ad sextarios singulos, et ex medicamento s. s. coclearia tria et admixto cito et dato potio-
- 413 nem. si hoc non potueris †vincerari vini sextarium I. addito in pultario novo, qui capit sextarios III, et caninum stercus album p 3 admisceto, pultarium sub divum ponito. postero die potionem dato ne minus sextarium I, impleto calda aqua. et hac maceratione utere diebus V,

2 amepiti: camepitos *Veg.* || 4 opopanax uncias duas, eiusdem radices, succari semiunciam *Veg.* || 6 vinum *Veg.*: unum || 9 at || 13 offas ex farina *Veg.* || 15 nec: nisi fortassis *Veg.* | herbam viridem *Veg.* || 17 *Veg.* V 55 | interico | icteron || 19 fave: *corr. Veg.* || 22 *sq.* contundito atque cribrato *Veg.* || 24 superius descripto *add. Veg.* | IV cochlearia miscebis *Veg.* || 25 non profecerit [vincerari] *malim*; si tardius adiuvat *Veg.*: vincere *aut* eum curare *B* || 27 subditum: sub divo *Veg.* || 29 ad aque ex: daque ex hac *B*

deinde renovato cicer et sterces caninum quinto die. utere, quemadmodum s. s., usque dum sanum fiet.

LII De strophoso. si quod iumentum strophosum fuerit, 414
signa erunt haec. volutabitur, ad ilia sibi respiciet, maligne
5 manducabit, sterces durum adsellabit, prae dolore pedibus
terram tundet, et non post multum solet sibi refrigerare.
sic eum curabis. acori 5 .I., anisi 5 .I., apoponace 5 .I.,
haec in uno contundes et cribro tenui cernis, coclearia II
in vini sextario et in oleo semis immisce et tepidum per
10 cornu dabis triduo. si hoc non profecerit, caprofici folia
quod satis est, et olus siccanum in uno conteris et in
aqua tepida triduo dabis. si hoc non profecerit, dabis,
quemadmodum s. s. sic sanum fiet. | 128^v b

LIII De iocineris dolore. si quod iumentum iocineris 415
5 dolorem habuerit, signa erunt haec. cibaria non tam
libenter appetit et multum bibet et corpus non recipit et
ventrem inflatum habebit. sic eum curabis. tisanæ cre-
morem et olei rosacei ciatos III. si hoc non profecerit,
hissopi quadran., apii semen ciatis VI, abrotani p 5,
0 alium viridis, quod satis est, et ex vino optimo in tertias
decoques. per aliquod dies potionem dabis, et ab interiori
parte motus sanum fiet.

LIV Si quod iumentum a iocinere laborabit, signa 416
erunt haec. tumescet infra ilia et nervos contendit, an-
5 helitus gravis erit, in cursibus gravantur et itineribus,

3 Veg. V 56 | strophoso || 7 sq. Pel. 128 | singulas libras Veg. ||
14 Veg. V 57 || 19 hisoper quaran: hyssopi uncias tres Veg.; pondo
quadran? | apii seminis uncias tres Veg. || 20 vel sicci paulo
minus, si viridem abnegat tempus add. Veg. || 23 sqq. H 109
Agathotychi τὸ ἥπαρ ἀλγῶν ἵππος σημεῖα ποιεῖ τάδε. ὀγκοῦ-
ται τὴν λαγόναν τὴν δεξιάν, ἀναπνοὴν ἀγρίαν ἔχει, ἐν τοῖς δρό-
μοις τε ὑστερεῖ καὶ ἐν τῷ περιπάτῳ βράδιον κινεῖ τὰ ὀπίσθια
σκέλη καὶ τὴν κοίτην ἀποφεύγει. διαιτηθήσεται δὲ μάλιστα
τῇ ὕγιαζούσῃ καὶ ὑγροτέρᾳ τροφῇ καὶ περιπάτοις κούφοις
ἀπεχόμενός τε γυμνασίας. τὴν τροφήν δὲ αὐτῷ δίδου κατ' ὀλίγον
καὶ κοίτην ἐντρέψας μαλακωτάτην καὶ ἐνάλειψε λιπαρῶς τό τε
ῥόδον δίδου συνεψημένον ἄβροτόνῳ, διὰ γὰρ τῶν ποτῶν μᾶλλον
ἢ τῶν ἐγγυματισμῶν θεραπεύεται || 24 in dextra ilia?

subsidunt et posteriores pedes, effugit cubitus. pabulo itaque oportet uti humido, ut eam escam habeat, utere ambulationibus, et bibere minutatim, cubitos facere longiores. oportet itaque uti unctionibus pinguibus et stramentis mollibus. aquam bibat cum abrotano, propter quod suffusionibus non utimur.

si quod iumentum iocur doluerit, signa habebit talia. febricitabit, cibaria non conficiet, testiculus dexter ei tumebit et durus erit. sic eum curato. fenugraeci ciatis III et in olla addes *aquae fontanae* sextarios III et coques ad tertiam partem et ex eo potionem dato. sanum fiet.

417 LV Si quod iumentum iocur aliqua doluerit, non poterit sanum esse. difficilis enim cura est. si tamen ei cura adhibita fuerit, turis 5 .I. conteris bene et addes vini quod satis, et inde totum corpus perfricato. bene operito iumentum cooperimentis, ut insudet. si sudabit, intelligis eum posse parastaticari.

418 LVI De ventris inflatione. si quod iumentum ventris inflationem vel dolorem habuerit, signa erunt haec. sudant ei et latera et scapulae. non minus ipse venterensus est, et sudantibus testibus, alternis pedibus terram batit, et subinde in alteram partem corporis se vertet et caput ad ilia sua vertet, tanquam qui ostendat doloris sui locum, et gemit, plerumque tremor totius corporis erit. curabis eum sic. iubes eum ambulare perminutatim et manum unctam in anum mittis et stercora excutito, deinde salem et mel in ipso foramine stentini inmittito,

419 ut idem faciat. si hiems fuerit, oleo et pice liquida
129^a lumbos | et auriculas saturabis. potione hac ei dabis. laurum viridem aut baccas lauri, piper, cuminum Alexandrinum, petroselinum, feniculi semen, argii semen et nitrium, contundis in unum et cribellabis. ex eo pastillum

1 effudit || 3 vivere || 4 ut || 7 Veg. V 57,2 | si B: sed || 10 aquae fontanae *suppl.* Veg. || 13 cure || 16 Veg. V 57 *fin.* || 18 Veg. V 58 || 23 os tondat || 28 ut idem B: luudem sic; ut adsellandi augeat facultatem Veg. || 32 pastillo

ad vitium in potione dabis, ex vino et oleo et calda pusilla potionabis. et iubes eum deambulare, donec dolor ille pauset, et sanum fiet.

LVII De stentini versatione. signa erunt haec. in- 420
 5 testinum, qui vocatur monenteron, quod quidam colum appellant, propter hoc quoniam nullam obligationem hoc stentinum patitur intestinis, sed volutatur singularis, propter quod strepitum reddet et in cursum et in ambulationem. signa autem adferet haec. cum ambulat, prioribus pedibus
 10 transvaricat pusillum, posteriora subporriget, ipse praegyrrat, sugglutit doloribus. nam intestinorum natura non est aequalis in omnibus. aliqui enim habent intestina 421
 magna pedum XX et unum, interiora pedum XVIII, tenuiora pedum 52. et haec quidem de eo quidquid . . . cum
 15 Sarmatae eorum minores habent propter aetatem. qui hoc vitio tenentur, sic eos curabis. ambulationibus contingit eis resolvi in stentinis pariter. deinde suffundes ei per nares lazar Cyrineicum, et sic ei suffundes, ut s. s. sanum fiet.

LIBER V.

1 de coleribus siccis

422

2 de coleribus

3 de coleribus humidis

4 sq. H 132, 4 συμβαίνει δὲ τοῦτο τῷ μεγάλῳ ἐντέρῳ, ὃ λέγεται μονέντερον. τινὲς δὲ κῶλον λέγουσι διὰ τὸ μὴ ἔχειν σύνδεσμον τοῖς λοιποῖς ἐντέροις, ἀλλὰ κυλίεσθαι καθ' ἑαυτό, διὸ καὶ ἦχον ἀποτελεῖ καὶ ψόφον ἐν τῷ περιπάτῳ καὶ δρόμῳ. σημαῖα δὲ φέρει τάδε. περιπατῶν τοῖς ἐμπροσθίοις διαβαίνει μικρὰ καὶ τὰ ὀπίσθια προσφέρει αὐτοῖς καὶ συγκάμπτει ἑαυτὸν ὀδυνώμενος. ἡ δὲ τῶν ἐντέρων φύσις οὐκ ἔστιν ἴση παρὰ πᾶσιν. οἱ μὲν γὰρ ἔχουσιν ἔντερα μεγάλα ποδῶν κβ', λεπτὰ δὲ ποδῶν ξβ', τινὲς δὲ λέγουσι ν' καὶ β', καὶ οὗτοι μὲν ἀφ' οὗ ἂν τὸν καταρτισμὸν φύγωσιν. ὁ δὲ τούτων νεώτερος ἐλάσσῳ καθ' ἡλικίαν. | stentinis || 5 monentoron || 7 stintinum | singulares || 8 strepitum scripsi: scriptum || 9 Veg. V 59 || 11 sugglutit: confudit Chiron κάμπτω et κάπτω || 12 hominibus || 14 hee || 17 instentinitur vel instenti pariter cod. || 19 subscr. Explicit liber 4us Incipit liber quintus

129rb
423

- 4 de disinteria
- 5 de coeliaco
- 6 de lumbricibus
- 7 de lumbricibus
- 8 de splene
- 9 de splene
- 10 de pediculoso
- 11 de vermibus
- 12 de pediculis
- 13 de vermibus
- 14 de cruditate
- 15 in potione si sudaverit
- 16 de omento vexato
- 17 si vexari coeperit qui s̃ s̃
- 18 ab interioribus commotus |
- 19 de colo
- 20 de vitiis vesicae
- 21 de stranguiribus
- 22 loteum si non faciet
- 23 de opistotono
- 24 de morbo subrenali
- 25 de vitio quo s̃ s̃
- 26 musculi vexati
- 27 si sanguinem adsellatur
- 28 lumborum tremor
- 29 de disinteria
- 30 de extale
- 31 de renum dolore
- 32 de renum vulsione
- 33 de musculi renum
- 34 defectio pectinis
- 35 de testiculorum dolore
- 36 si dolebit qui s̃ s̃
- 37 si dolebit qui s̃ s̃
- 38 de opistotono

14 quis: *alterum s̃ addidi* || 22 *alterum s̃ addidi* || 31 de-
iectio *infra p. 158, 27* || 32 de *addidi*

	39 de sirmatico	424
	40 de vulneribus in ventre natis	
	41 de impetigine	
	42 de fascinatione	
5	43 de cordis dolore	
	44 si potionatus tremet	
	45 pulveris vexatio	
	46 de serpentibus	
	47 de mure caeco	
10	48 de colubra	
	49 de aranei puncto	
	50 si comederunt qui s̄ s̄	
	51 de vipera	
	52 de falangione	
15	53 de vipera	
	54 de mure praegnante	
	55 de cane rabioso	
	56 de scorpione	
	57 de morsu omnium.	

20 I De colera sicca. si quod iumentum colera sicca 425
passum fuerit, signa erunt haec. exfervescit toto corpore,
maxime venter eorum, refugit recumbere, livet, et eum
adsellatur, stereus vix depellet. exarescunt in eo stercora | 129^v a
fervoris beneficio, et adsiccatur in eis omnis humor.
15 propter quod et si a dolore adduntur, quibus et

II Si quod iumentum coleribus humidis praeoccu- 426

1 sirmatico || 7 si *addidi* || 11 arenei || 12 quis: *alterum* s̄ *addidi* ||
16 pringnante || 20 *H 200* || 21 θερμὸς ἔλος γίνεται τῷ σώματι, μά-
λιστα δὲ τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἀποδύων μετὰ βίας ἐκκρίνει, διὸ καὶ ξηρὰ
λέγεται, καὶ διαφεύγει τὸ κατακτεῖσθαι || 22 libet || 23 repellat || 25 sq.
post et *quattuor fere codicis lineae vacuae; in marg. deficit quia*
caducum erat || 26 humidis *addidi* | *H 201, 10* ὑγρᾶς δὲ ἐπι-
γενομένης ἐπιγνωσθήσεται διὰ τούτων. ὀφθαλμοὶ μῆλινοι γίνον-
ται καὶ στίλβοντες, ῥόθωνας διεσταλμένους ἔχει, ἰδρὸς τε τὰ
ὦτα καὶ τὰς λαγόνας τὸ τε στόμα θερμὸν ἔχει καὶ αἱ ὑπὸ τῆς
γλώσσης φλέβες ὡσαύτως μῆλινοι καὶ ἐκτινάσσων ἐαυτὸν στένει.

patum fuerit, sic cognoscis. oculi fiunt eius pallidi, splendentes, et auriculae sudant et scapulae, et os habet calidum et sub lingua humores ei fiunt pallidi et mali, et quotiens excutiet se, suspirat. aliquando quidem a genuis subclaudicat, quae et tument eis. et cum recubuit, excutit se et suspirat. cui succurritur sic per suffusionem puscae ab aequalibus partibus aqua et aceto tanquam cotulas duabus. nos autem qui usi sumus cuminum et thumum, quae conteres, et vino et melle et oleo et aqua singulis cotulis commixta suffundes per os. et sanguinem mittis de venis mesocinis, quae sunt circa vitales, quae latine claviculae appellantur. quidam dicunt oportere fumigare cum lavacro, ali quidem ab igne et gestatione uti et fumigatione.

- 427 III Si quod iumentum colera humida habuerit, sic cognoscito. in equale praesepium pectore trudet et calcitrat et corpus eius horrescit. si autem viridis fuerit, hic morbus solet fieri ex aquae mutatione aut ex hordeo novo. sive calidus de itinere venerit et frigidam biberit, hic morbus sic accedit, et in fatigationem et solutionem ventris currens aegrotat. sic curabis. advenienti de itinere dabis medium panis candidi empticii in poscam poleiatam. ante ei faciem eius plurimum fomentas et
428 terno die potionabis in quo admisces defriti-
ciatos III, et oleo rosato tantundem, et ova III^{or} ad-
misces. medicamenti coeliaria tria ex hoc, quod infra scrip-

ένιοτε δὲ καὶ χωλαίνει τινὰ τῶν σκελῶν καὶ οἰδοῦντα ἔχει, οὐρεῖ δὲ ὠχρὸν καὶ χολῶδες, κατακλιθεὶς δὲ καὶ ἐκτείνας ἑαυτὸν στένει ἡμεῖς δὲ ἐχρησάμεθα καὶ τούτοις || 3 lingua | et || 4 scutiet || 6 pascuae: corr. B || 8 qui del. B || 11 mesoliris: ἐκ τῶν μεσοκυννίων | que || 13 aliquid | παραγγέλλουσι δὲ τινες λούειν αὐτόν. ἕτεροι δὲ ἀπὸ τοῦ πυρὸς χρῶνται ἀλέα καὶ καπνοῦ: Chiron ergo ἐλασία vel ἀπελασία in contextu Graeco legit aut confudit; minus probabile est pro gestatione scribendum esse calcificatione || 16 cognoscito | aquale (cf. equile infra 490: ἐστὼς ἐν τῇ ἱπποστασίᾳ τὸ στήθος πρὸς τὸν τοῖχον ὥθει Hierocles H 201, 26 | crudet: corr. B || 17 viridis: sc. herba || 24 post potionabis spatium vacuum fere octo litteris sufficiens | defriti = defriti || 26 sq. scriptum est B: s. s. et

tum est, mirra 5 II, cumini Alexandrini 5 II, petrosillion in
†poristide 5 II, plantaginis . . , sideritis herbae 5 II. dabis
ex hac potione. si ex hoc non proficerit, aliam potionem
ei dabis: nuces grandes commustas numero X, valan-
5 stium 5 III, lapidariae semen 5 III, cocleas Germanas
numero X, argallicum 3 III, haec omnia tusa | et crebel- 129^v b
lata. dabis autem ex eo [in] medicamento coeliaria duo
ex lacte caprino decocta cotulis II per singulos dies,
donec sanum fiet.

10 IV De disinteria. si quod iumentum disinteriam 429
habuerit, signa huius erunt haec. *exporrectus* cubat et
anum comprimet et gemet et plurimum mucidum ad-
sellatur, sanguilentum aliquando, et assidue se proicit et
consurgit, caput ad ventrem vertit, respicit passionis suae
5 locum et fastidium eum sequitur. sic eum curabis. cu-
mini 5 III et porri sectivi manum plenam et lasaris
Cyrinei *tanquam* granum fabae. haec contundito, et ex
eo medicamento singulas 5 in aquam diluito caldam
ad cotulas II, potionato per dies plures. si hoc non 430
0 proficerit, lacte caprinum ad cotulas II in vaso novo cu-
rato decoquere cum salis pusillum. cui admiscebis post
decoctionem ex hoc medicamento coclearia duo: glandis, id
est ilicis arboris corticem pondo libra, et cumini tantun-
dem et murræ 5 III contundito et cernito. ex eo medica-
5 mento s. s. potionato, donec sanum fiat.

V De coeliaco. si quod iumentum coeliacum fuerit, 431
sic eum cognoscis. crura sibi †conabit et in itinere de-
ficient ab eo, quod sterces retinere non potest, et per os
salivas multas emittit et fatigatior fiet. cibum non tam
0 libenter appetiet nec potum nec facile dormit. quae
passio accidit, si quando iumentum ab itinere calidum

2 porri sectivi (cf. l. 16)? *an ὀρεσίς herba?* || 4 commustas =
combustas | *sq.* balaninum? || 7 in *del. B* || 8 decocto || 11 spor-
rectus || 12 mucitum || 16 sicibi || 17 cyquam: *corr. B*; *an latet*
κύαμον i. e. (cf. *Pelag.* 268; 214)? || 26 coelyaco: = *κοιλιακῶ* ||
27 rodabit (= rodet)? mordebit? complicabit *B*; conabit (= co-
nabitur) *infinitivo suppleto W* || 28 retinere aut continere in *cod.*

- aqua . . mutabit ad bibendum aut ordeum novum manducans
 432 cruditerit, inde hoc patiuntur. sic eum curabis. fabam
 sine sale coctam conteris et saties ad suis, i. e. hyos cola
 cocta. cui admiscebis ex hoc medicamento, quantum satis
 tibi videtur, gallas sutoricias 3 III, piperis albi 3 II, haec
 omnia bene tusa et creta. ex eo medicamento per pluribus
 diebus potionabis. mollibus cibariis utatur, herbam ne
 dederis. sanum fiet.
- 433 VI De lumbricibus. si quod iumentum lumbricos
 habuerit, signa erunt haec. corpus non reficiet et macer
 fiet. sic eum curabis. nasturcii semen frigidum ciatum .I.
 et . . . conterito ex vino et oleo, potionem dato per os. si
 hoc non proficerit, nasturcium per se terito in mortario
 130^r a leviter, potionem dato | ex vino et oleo cyatis II, calidum
 dato. si hoc non proficerit, olei 5 I. dato per nares et
 facito bolutet. sanum fiet.
- 434 VII Si quod iumentum lumbricos habuerit, sic co-
 gnoscis. volutabitur et anum comprimet et caput mo-
 vebit nec stare poterit prae dolore, sed cadit. sic eum
 curato, quemadmodum s̄. s̄. est.
- 435 VIII De spleneticis. si quod iumentum spleneticum
 fuerit, signa erunt haec. habebit hic ventrem magnum
 et sinistram partem duriores habebit, spiritum ducit
 subinde. quod curatur sic ambulationibus pluribus et
 cursionibus, usque donec sudet. et suffundes ei per narem
 sinistram mirobolini expressi suco, conterito . . . et in

1 utabit: aqua <m frigidam biberit aut aqua> mutabit
 B (coll. p. 132, 18) || 2 cruditerit || 3 subyocolla || 4 quantis ||
 13 p se = pondo 5 ? || 16 volutet || 20 alterum s̄ addidi || 21 H
 140 || 22 ἐπιγνώση ἐν τῷ μεγάλῃν ἔχειν τὴν γαστέρα κατὰ τὸ
 εὐώνυμον μέρος καὶ σκληροτέραν καὶ πνευστιᾶν πικρότερον (lege
 πυκνότερον). Θεραπεύεται δὲ περιπάτοις πλείοσι καὶ δρόμοις ἐκ
 προσαγωγῆς, ἵνα ἰδρώτες γένωνται, καὶ ἐγγυματιζόμενος διὰ τοῦ
 ἀριστεροῦ μυκτήρος μυροβαλάνου ἀποπιέσματος τριβέντος μετὰ
 ὀξυκράτου ἢ μυρικής καρπῷ κοπέντι μετὰ ὀξυκράτου ἢ χαμελαίᾳ
 τετριμμένη μετὰ οἶνον. ἔστω δὲ τὸ πᾶν κοτύλη. καὶ τοῦτο δὲ
 γινέσθω ἐπὶ πλείονας ἡμέρας. ἔστι γὰρ δυσθεράπευτον τὸ πάθος ||
 23 ad sinistram partem et? || 25 cursionibus quae: corr. B

poscam dato, aut cameleonta tritum similiter in vino, ita ut omnia singulae cotulae, et fiat singulis diebus. res enim difficilis morbus. oportebit autem in potione eius nitrium adici. item in feno et in ordeo spargis. 5 facit autem et *alumen* ad hoc. dicitur quidem ab aliquibus oportere eos inuri. nobis autem non placet, ipse enim locus naturaliter perducit, propter quod cauterium refugit.

IX Si quod iumentum splenis dolore laboraverit, sic 436 cognoscis. venter crescit et sine ullis respiramentis erit et in equitatu expavescit. sic eum curabis. sanguinem de brachiolis ei detrahis et ab ordeo eum abstinebis, ut emacrescat. in potione autem eius dabis calami Syriaci 3 · I, in die dabis denarium unius pondus ex vino cyatis tribus. 5 si hoc non proficerit, tunc absinthii unius pondus ex vino dulce ciatis tribus dabis. si hoc non proficerit, caulae capparidis aut capparem salsum tritum argenteorum II^{orum} pondus et mellis libras II ex aqua tepida permixta dabis. cottidie eum manu fricato. quod si permanserit valitudo, 0 adures eum ex utrisque partibus.

X De pediculoso. si quod iumentum pediculos habuerit 437 in praecordiis, signa huius sunt haec. torquebitur solide, proiciet se et volutabit, nonnunquam in lumbos sedet et dolore hinniet. sic eum curabis. folia caprofici conteris, 5 ex vino dabis, cibariis mollibus utere. si hoc non profecerit, hoc ei dabis. coriandrum viridem ex aqua mulsa et nitrio potionem dabis. deiciet omnes, etiamsi lumbricos habeat. | 130^r b

XI De vermibus. si quod iumentum vermes in ventre 438 habuerit, signa erunt haec. volutatur et caput in ventrem habebit ad iliam, nihil [eis] cibi capiet et bibet et sine

2 omnia sint I cotula B || 5 alumen ad *addidi*: ἐνιοι μέντοι ἀπὲ τοῦ νίτρου στυπτηρίαν ἐμβάλλουσι τῷ ποτῶ || 7 ἰπε n. sic cod.: θυροειδοῦς γὰρ ὑπάρχοντος τοῦ τόπου ὑποτρέχει τὸ καντήριον || 9 Veg. V 27, 7; Pelag. 212; H 141, 15 || 15 unius: sc. denarii, X suppl. B, cf. supra p. 45, 13 || 16 caulae = caulem || 21 Pelag. 118 || 24 inniet

febre non erit. sic eum curato. de ano manum plenam stercoris educito et anum lavato, postea sumito capparis radicem et pistato, in eum adicito aceti sextarium .I., permiscito et potionato. si hoc non proficerit, item aliud dabis, iunci Marsici semen ciatis IIII bene contritos, et addito aceti quam acrius sextarium .I., aqua sextarium .I., permiscito et dato potione. sanum fiet.

439 XII Si quod iumentum peduclum in intestinis haberit, signa erunt haec. in pectore caput primo . . quae signa ostendat. oculi eius humidi erunt, et auriculam dextram contractam habebit, venae inter femora viscerales dextra sinistra extensae sunt et inter pedes tuberculum erit, pedes posteriores implicitos habebit. si utrumque traxerit, scito eum morbo pressum esse. si recens fuerit, sic curato. detractatione facito de capite et de ambobus

440 femoribus et sub crura venae quae sunt exinani. alio die potionem dabis panacis radicem ꝑ quadrans. haec in uno conteres et ex vino et melle decocta in vino miscis et per triduo potionem dabis. alio triduo sil Gallicum aqua mulsa et mirram et costum. haec omnia articula causticato et unctionem parato et sub aura dormiat et offam per triduo dabis, axungia et pice liquida offas. sanum fiet.

441 XIII Si quod iumentum a vermibus molestabitur, signa huius erunt haec. calcitrat, exporrigit pedes, voluntatur. sic eum curato. cornu cervinum inradito, lupinum fricito et contundito. bene cum erit minutum, addito stercus columbinum et dato bolum in die in vino ne minus sextarium .I.. tepidum bibat. hoc vermes necat. ex hac re sanum fiet.

442 XIV De cruditate. si quod iumentum cruditatem passum fuerit, signa erunt haec. sudabit et prioribus armis inligatum erit, vix ambulat, febricitat assidue, se in terram proicit, quoniam stercorare non potest. huius-

6 acerrimi *B* || 9 primo grato sic: premit gravaturque? primo curato *B* || 13 implicito || 15 deratione || 17 quaran || 25 sporrigit || 27 ficito

modi caute intelligendi sunt, solent enim ex hac re ab interioribus †repare vexati esse et inde solide febricitare. itaque requieto etiam bene intelligito et sic curato. de brachiolis | sanguinem emittito et priores pedes fasciato 130^v a
 5 et de suo sibi stercore circa coronam imposito, et salis sextarium .I. in sole eis infundito et ex eo armus eius perungito. quam plurimum ambulet et cibariam subducito per triduo. sic sinito. fomento curato diebus 443
 10 tribus. si effectum non habuerit, ungulas eius curato, et ut stremmes vel semisses contra venam, quaternario similem tollito et sinito sanguinem currere, quantum satis existimabis, et curato aceto, sale et oleo, et calciaturam contra venam imposito, tertio die solvito et simili modo curato. septimo quoque die alium pedem similiter curas et
 15 sequeris eam regulam curandi s. s. percurabis traumatico et axungia, cum cicatrices fortes fuerint. sanum fiet.

XV Si quod iumentum tepidum ad potionem veniet et 444
 expavescit et ex sudore subito perfunditur, scito eum bibisse et eundem incommodari simili passione ut s. s. quod ergo
 20 a potu intellexeris contigisse. sic eum curabis. ficum, alii, rutam et folia olivae decocta in aquam, ex eo potione per triduo dato. sanum fiet.

XVI Si quod iumentum omentum tendiderit, signa 445
 ostendit haec. submisso capite stabit et oculis apertis et
 25 naribus crebris tense anhelant et genuis subsistant et ilia solide ducit et vena †posterinis cubitum cordis variis pulsibus solide pulsabit et destrigmenta adsellabitur et non proiciet se nec cibo nec potum appetit. hic triduo non durat. quicumque autem levius omentum vexabit
 30 sine ruptura, his quidem signis supra s. cognoscuntur, et cibum appetit et proiciet se. et his quidem contingit aliquem liberari posse. sic eum curabimus. tisanæ cre- 446

2 et hepate? || 4 adciato: corr. B || 6 solea? sed cf. in sole p. 138,17 | armos? || 12 calcaturam || 15 draumaticum || 17 cf. infra 838 | si quod *supplevi* | tipicum || 18 uunusse sic || 19 in commodaris || 25 tensis crebre? || 26 cf. supra p. 46,4 || 31 set cibum B || 32 curavimus | sq. tremore

more et argallicum et ova in se haec commixta dabis
 potionem. oleum ne adiceris, omni glutinationi enim
 repugnat. sed post horas potionis digestae propter im-
 petum caloris uvae lupinae folia trita cum aqua et oleo
 5 rosaceo mixto tepefacto potionabis. hae res valde calorem
 leniunt et refrigerant. quare his omnibus febricitantibus
 hoc facere observandum est. huic autem cibum dare de-
 bebis magis intubos, qui glutinationem praestat, vel quid-
 quid eum delectaverit, et mollia.

447 10 XVII Si quod iumentum omento vexari coeperit, in-
 flabitur totus, ita ut oculos aperiat. erit autem vitium
 130^v b morbi a ventre. ad remedium erit ergo | huic sanguinem
 emittere de collo, si minus, de armis aut de reliquis
 partibus. et exceptum sanguinem et acetum et nitrium
 15 libra, aut si nitrium non fuerit, salis tertiam partem
 bilibre in uno permisces et inde totum corpus laborantis
 perunges et diligenter in sole fricabis biduo. tertia die
 bibere aquam frigidam dabis et patieris respirare. deinde
 iterum perungere et frequenter hoc facere debebis, donec
 20 se reficiat iumentum [ab interioribus motum].

448 XVIII Si quod iumentum ab interioribus motum fuerit,
 signa erunt haec. cibaria non appetit et nec facile dor-
 miet nec tam libenter bibet, aliquando et labia subducit.
 si nares mundas habuerit, ita in illo spes erit vivendi.
 25 sic eum curabis. tisanæ cremorem sextarium ·I·, defriti-
 ciatis II, olei rosaci, his admixtis in se potionem dabis.

3 repugnat || 5 hac || 6 hii: in B || 10 mento || 11 vitium: initium
 B || 16 bilibrae || 24 si nares scripsi: sinceres || 26 olei ros sic

Chiron

ficum decoques in aqua cotulis 4^{or},
 in quo commisces nitri tusi uncia,
 30 similiter dabis. item dabis polio-
 filum, decoques in vino cotula
 una, eodem modo dato similiter.

30 sq. pollofilum

Vegetius V 14

(14) ficus praeterea
 optimas decoques in
 aqua cotylis quatuor
 mixtoque nitri pulvere
 similiter defundes

si hoc non proficerit, aliam potionem decoctam dabis. ysopei 5 II, apium viridem quod satis est, palmas XXX, fenugraeci sextarium .I. facito potionem ex aqua cister-
nina, decoques eam ad tertias, deinde adicias vini partis III
et vescat. deinde per triduum singulas eminas per dies
singulos dabis. sanum fiet.

XIX De colliculo. si quod iumentum collicum fuerit, 449
signa erunt haec. sine ulla inflatione erit et frequenter
volutabit, sed ut non possit, et cum mictu et intervallo,
10 quasi pauset in ventre. his complictus iacet et ventrem
sibi respiciet, quasi ostendat doloris sui locum, deinde
porrectus pausat volutatione et aliquando surgit. salis
minuti acetabulum in anum mittito, ut si qua spurcitia
interius ei obstet, eam manu abstrahas. dulcido enim
15 sequitur et solutio ventris et sic dolorem caret. similiter
et hanc aquam calda fovebis renes et totos lumbos et
compositione uteris hac. avenam agreste cum vino dulce 450
cotulas II miscebis et per narem sinistram dabis. et
hoc facit in aditum:

7 colliculo = colico || 9 sq. volitavit se sed non posside
et cum mictuet meruallo quas: corr. B || 10 complictus =
complicitus || 12 sqq. salis — caret Veg. V 14, 4 || 13 spurticia ||
14 eum || 15 Veg. V 14, 14 || 16 etiam aqua B || 17 cumino:
vini dulcissimi Veg. || 19 in aditum: ad id vitium B | ea quae
secuntur quomodo sese habeant, Apsyrti (auctoris omnium), Ve-
getii, Pelagonii locis adlatis cognoscemus: sit hoc unum specimen
pro multis, quanto peius Chironis quam ceterorum testium libri
aetatem tulerint, et qua ratione genuina versio latina (quam
Pelagonius nondum adhibuit) restitui possit.

20 Apsyrtus H 112, 8 sq.

Pelagonius ed. Ihm

σθνα τε ἐψήσαντα ἐν ὕδατος
κοτύλαις τέτρασι τρίψαντα καὶ
μίξαντα νίτρον ὅσον γὼ α'
ἐγχυματίζειν, ὡσανύτως πολιο-
25 φύλλον ἐψήσαντα ἐν οἶνον κο-
τύλῃ μιᾷ τὸ αὐτὸ ποιεῖν.

Chiron

inambulet et procurrat, sed non magno cursu. cui curabis ante omnia ordeum abstrahere, quod
 5 in totum non tangat per triduum; ab ipso die, cum iumentum inciderit, ne potionem ei quoque offeras. quod si fuerit fenum novum vel ferrago, illum magis
 10 dato. cum iam melius se habuerit, minutatim | ordeum adaugeto. curato et hoc utique scire,
 451 ex qua causa haec vitia nascuntur, quam nunquam nemo
 15 scripsit. contingit enim dysuria, cum iumentum in opere aut in cursu cottidie cogetur et [in] spatium urinae faciendi non patiatur. quod maxime subinde currenti iu-
 20 mento offerri mictione facienda spatium debet. contingit enim a vesicae cursu usque ad veretri intumescere. incipiat difficiliter excludere loteum ab hac causa,
 25 quod inde tumor ingentem dolorem ei praestat. aliquando quidem si consuetum est iumentum exercitari et stet diebus plurimis. stando enim nascitur in eis spurcitie et fertur usque ad vesicam.
 30 deinde morsus et punctiois fistulae ei praestant, quae veretro

2 procurat || 6 incidere || 10 sed ||
 12 sciret || 15 dystria || 17 in: ei? ||
 18 patiat: datur B || 19 cur-
 rendi || 20 mictione || 22 feretri ||
 29 scando

Vegetius

(13) inambulationibus et leni cursu exercebis

(15) memineris autem ex eo momento cum in hanc inciderit passionem, hordeum ei subtrahendum penitus et potum, herbam viridem vel farraginem ad substantiam dandas.

(6) ex his autem causis passio ita descendit, si iumentum in opere aut cursu magna parte diei cogatur et urinae faciendae spatium denegetur, tunc a vesicae meatu usque ad veretrum nascitur tumor et cum dolore egestionis foramen angustatur.

(7) e diverso si iumentum exerceri solitum diebus plurimis steterit, indigestione nascuntur spurcitiae et humores efferuntur usque ad vesicam, compunctiones etiam et morsus urinali fistulae praestant,

Apsyrtus

καὶ ἐντροχαζέτω δὲ καὶ περιπατεῖτω δρόμῳ μὴ συντόνῳ. ὑποστολῇ δὲ τῶν κριθῶν χρῆσιν τὸ ὅλον μὴ διδοὺς μέχρι ἡμερῶν τριῶν· ἐν ᾗ δὲ συμβέβηκε πόντον μὴ διδόναι. εἰ δὲ χόρτος γλωρός ἐστι, μάλιστα ἐκείνῳ χρῶ. τὰς δὲ κριθὰς ἐκ προσαγωγῆς πρόσφερε διελθουσῶν τῶν ἡμερῶν.

ἄριστον δὲ καὶ τὰς αἰτίας εἰδέναι, δι' ἧς γίνεται τὰ πάθη τῆς δυσουρίας, ἃ οὐδενὶ γέγραπται. συμβαίνει δυσουρία ἐπὶ πλεῖστον, ὅταν ὁδοιπορῶν ἢ τροχάζων δι' ὅλης ἡμέρας μὴ οὐρήσῃ διὰ τῆς ὁδοῦ. διὸ δεῖ ἀναγκάζειν ἐκνεύοντα καὶ ἐκκαλεῖσθαι πρὸς τὸ οὐρεῖν. τὸν γὰρ ἀπὸ τῆς φύσης πόρον ἐπὶ τὸν οὐρητήρα συμβαίνει φλεγμαίνειν, καὶ μετὰ βίας προϊέναι τὸ οὖρον, δι' ἣν αἰτίαν ἀλγεῖ καὶ ὀδυνᾶται. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ διὰ τὸ ἐστάναι καὶ μὴ γυμνάζεσθαι γεννᾷ χυμοὺς δριμυτάτους, οἵτινες φερόμενοι ἐπὶ τὴν κύστιν δηγμὸν παρέχουσι τῇ διόδῳ τῆς οὐρήσεως

Pelagonius

141 evenit autem superscripta passio nimio cursu, sed frequentius de itinere, cum per totum diem ambulaverit et potestas meiandi non fuerit data; unde oportet frequentius adhortari, ut urinam faciat.

interdum et nimio otio, descendens enim acrior umor urinam prohibet.

Chiron

ministrat, propter quod plerum-
 452 que stranguirica facit. tamen et
 ex perfrictione magna nascitur,
 5 propter quod debet eis vitis ignem
 facere. ita †concalectivum su-
 sum in uranam emittere
 ab hoc ruptionem accipit vesicae,
 ob hoc quod corruptum et per-
 10 frigiscat interioris †ab oste, quae
 appellatur dorsana, quibus iuxta
 est vesica. propter quod cum cor-
 rupta est, statim vitae periculum
 facit. nam equo nunquam contin-
 15 gere potest, quia calidiores partes
 corporis habet. quibus magis con-
 tingit ventris dolorem pati ex
 cruditate, cum non conficit orde-
 cibaria nec eam concoctam per
 20 stercora emittit. aut cum avide
 bibit pleno ventre aqua, sic do-
 lorem patiuntur et alterno cor-
 pore vertitur. aut casus contingit
 †aut si a via aliqua bestiola mortua
 25 stat in feno et manducanti offe-
 458 ratur, ut eam commanducet. ma-
 xime enim †canes et cruditatem
 facit et tortionem ingentem. ple-

Vegetius

ex quo stranguria
 plerumque contingit.

(8) ex perfrictionis
 indignatione dysuria so-
 let venire, cum nimio
 rigore meatus intumue-
 rit, et ideo calefactio-
 nibus diversis a frigoris
 solvenda est calenter
 iniuria.

(9) interdum ex indi-
 gestionem hordei vel cum
 aquam frigidam avidis-
 sime biberint, dolorem
 ventris animalia patien-
 tur et propter vicinita-
 tem commota vesica
 stranguriam sustinent.
 aliquando et stercus pul-
 linum vel alia noxia in
 cibo sumpta, cum in-
 flationem fuerint, im-
 pediant mictionem.

2 ministrant || 3 straguilica || 5 vitis ||
 6 convalefactivum | sq. susu in mura-
 nam: = οὐράνη i. e. οὐρήθρα; ita con-
 calefacti possunt urinam emittere <et
 hoc scito, quia mulus> si viburnam
 comederit, ab hoc B || 10 aortae? || 11 iu-
 sta || 18 eum || 20 stercore mittit: corr.
 B | eum madide || 24 aut si a via:
 alitis aut B || 27 sanis? ea res B

Apsyrtus

καὶ διὰ τοῦτο στραγγουριᾷ.
πολλάκις δὲ καὶ χειμῶνος δι'
ὑπερβολὴν ψύχους γίνεται. διὸ
δεῖ τῷ τοιοῦτῳ πῦρ παρακαλεῖν
καὶ εὐρῆσει.

καὶ τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι καὶ
ἡμίονος ἔαν φάγῃ ροδοδάφνας,
πλείονα ῥῆξιν λαμβάνει ἢ κύ-
στις διὰ τὸ παραλύεσθαι καὶ
ψύχεσθαι τὰς ἐντὸς ἀρτηρίας
τὰς λεγομένας ἐπιραχίτιδας, αἷς
πρόσκειται ἡ φύσα, καὶ διὰ
τοῦτο ῥῆγνυται καὶ διαφωνεῖ.
ἵππῳ δὲ οὐ δύναται τοῦτο
συμβῆναι, διὰ τὸ θερμότεραν
ἔχειν τὴν σύστασιν τοῦ σώμα-
τος καὶ ταχὺ καταπέττειν τὰ
σιτία. τὴν δὲ γαστέρα συμ-
βαίνει πνεῖν δι' ὠμότητα, ἥτοι
ὅταν μὴ καταπέττωσιν τὰς κρι-
θὰς ὅλας ἀφοδεύῃ, ἢ καὶ τού-
των ἐμμείνωσι πλείονες. ἐμ-
πλησθεὶς γὰρ τοῦ ποτοῦ τὴν
(p. 113) γαστέρα ὀδυνᾷται καὶ
στροφεῖται. ἢ ὁπόταν ἐν τῷ
προσφερομένῳ χόρτῳ ἐμπέσῃ
ἐσθίοντι στρουθίου πτερόν (num
κόπρον *Chiron legit?*), καὶ τοῦτο
γὰρ πλημμονὴν παρῆχει καὶ
στρόφον.

Pelagonius

interdum nimio frigore, cum
satis alserit aut loco frigido
aut umecto steterit: hic, qui
frigore hoc patitur, calore cu-
ratur, aut in calido stet aut
contra focum aut aqua calida
foveatur.

sane rhododaphnen si burdo
comederit, vesica ipsius rum-
pitur et inde moritur;

equus autem si comederit,
liberatur vino et crebris po-
tionibus, quae aut ventrem
moveant aut veneno resistant.

Chiron

rumque ea res eis contingit: ves-
 siolus, qui appellatur buprestis,
 qui nascitur in feno. est autem
 5 haec ipsa *bestiola* similis araneis.
 hanc cum in feno comederit, prae-
 focabitur et laborabit. contingit
 autem et propter aquam turbo-
 lentam. aliquando tamen si ver-
 10 mes habeat aut lumbricos, si
 hoc eis venter doleat. et cum
 ex lumbricibus dolorem habeant,
 non sic periclitantur. est enim
 ista res, quae cito se foras evocet,
 15 et ipso enim stentino. si vermes
 habuerit, magnum laborem patitur
 et periculum propterea *quod non fa-*
cile ex eo pungantur. cui cognoscis
 hoc contigisse et ex istis signis acci-
 20 disse, et mordente terram videbis
 454 propter dolorem. sic eis succur-
 res. brassicae folia confricabis, quae
 fuerit levissima, in qua commi-
 24 scebis vini cotulas IIII et *olei*
 131^r *b unam*, per senesteriorem | narem
 profundis. deinde sulfur vivum
 conteris cum oleo et ex eo con-
 fricabis et ventrem. facit autem
 ad id vitium absinthium decoctum
 30 vino similiter suffusum. item et
 hoc eis optime facit, si ordeum

Vegetius

(10) *bestiolus* etiam, qui
 appellatur buprestis
 araneae similis, si cum
 foeno devoratus fuerit,
 animal praefocabit.

aqua quoque coeno
 vel limo turbida si bi-
 batur, meatus impedit
 minctionis. (11) vermes
 quoque vel lumbrici si
 intestinum exulcerave-
 rint, vesicam laedunt et
 dupliciter animalibus
 discrimen important.
 quod his deprehendi-
 tur signis. animal quod
 tardius mingit, latera
 sibi scalpit vel terram
 mordet, scias illud ver-
 mibus vel lumbricis tor-
 queri.

(12) cui hac
 ratione succurris. bras-
 sicae folia subtilissime
 contundis et commisces
 boni vini cotylas quatuor
 et per sinistram narem
 infundis. sulfur etiam vi-
 vum in pulverem rediges
 et cum oleo totum ven-
 trem animalis et vere-
 trum perfricabis. ab-
 sinthium etiam largiter
 cum vino decoques et per
 sinistram narem defun-

2 sq. vessiolus = bestiolus || 5 pustula: bestula W || 7 laboravit || 10 lumbricoso || 14 iusta: corr. B || 17 quod non facile suppl. B || 18 pungantur || 19 accidisse: iaciente se B || 24 sq. olei unam supplevi || 25 senestiolem

Apsyrtus

γίνεται δὲ καὶ ὁ καλοῦσι
βούπριστιν, ὅμοιον φαλαγγίῳ,
ὃ ἐγγεννᾶται ἐν τῷ χόρτῳ. ὃ
ἐὰν προσλάβῃ τρώγων, ὡσαύτως
ἐμπρισθῆσεται (ἐμπνιγῆσεται?
ἐμπνιχθῆσεται?) καὶ κινδυ-
νεύσει. γίνεται δὲ καὶ διὰ φαν-
λότητα ὑδάτων καὶ ξενισμόν.
ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐὰν σκώληκας
οἷον ἢ ἔλμινθας, καὶ διὰ τοῦτο
πονεῖ τὴν κοιλίαν. καὶ διὰ
μὲν τὰς ἔλμινθας οὐχ οὕτως
κινδυνεύει διὰ τὸ εἶναι αὐτὰς
ἐν τοῖς ἐντέροις καὶ εὐεξόδους,
διὰ δὲ τοὺς σκώληκας καὶ διὰ
τὴν τραχύτητα τῆς κοιλίας τῷ μὴ
εὐχερῶς ἐκκαθαίρεσθαι αὐτούς.
ὃν ἐπιγνώσῃ ἐν τῷ συμβαίνειν
ρίπτειν ἑαυτὸν καὶ δάκνειν τὴν
γῆν διὰ τὸν πόνον. τούτῳ δὲ
τῷ βοηθήματι χρηστέον· τρί-
βοντας κράμβης φύλλα λειότατα
καὶ οἶνου ἐπιχέαντας πλῆθος
ὡς τέσσαρας κοτύλας καὶ ἐλαίου
μίαν ἐγχυματίζειν διὰ τῆς ἀρι-
στερᾶς ρινὸς καὶ θεῖον τρίψαν-
τας μετὰ ἐλαίου ἐπαλείφειν τὴν
κοιλίαν. καὶ ἀψίνθιον δὲ τού-
τῳ ἀρμόζει ἐψόμενον ἐν οἶνῳ.

βοηθεῖ δὲ καὶ τὰς κριθὰς ἀλεί-
φοντας ἐλαίῳ παραβάλλειν, καὶ
μάλιστα τῷ τὰς ἔλμινθας ἔχοντι.

Pelagonius

142 colicorum fasciculos
cum foliis suis decoque, inde
exprime folia et proice, et
aquae, in qua coliculi decocti
sunt, id est ut habeat aqua
ipsa mensuram sextarii, iunge
vini heminam et olei acetabu-
lum et per narem dextram
suprascripta infunde (cf. *Apsyrtus*
H 111, 3)

143 absinthium cum vino
decoque ad sextarium non ple-
num et ut supra per narem
infundis.

Chiron

eius oleo aspersum perungeas et
 sic ad eos des manducare. et eis
 maxime facit hoc, qui a lumbrici-
 5 cibus molestantur. sic succurrito
 et ei, quem dissuria molestat.
 permiscere ipsum ordeum quan-
 tum capit acetabulum, cum vino
 coques ad cotulam unam et ali-
 455 quantum suffundis. similiter facit
 11 lasaris Suriatici et nitrium, coques
 et vinum et sic suffundis. deinde
 protricabis eum meiere, adduces
 eum in eum locum, quo so-
 15 lent alia iumenta urinam facere,
 ibit ad odorem lotei alieni pro-
 tricatus et ipse meiet. quod si
 locus non fuerit is, quo solent
 iumenta meiere, in lutum aut in
 20 voraginem adducis, et ibi meiet.
 et hoc quod a rusticis ma-
 gis inventum est, non prae-
 termittamus, quod appellant
 ostium charcedonium. dicit
 25 enim, quod dissuria sanet eo
 quod desubtus pedes ipsa ramenta
 pedum conterere, commusta im-
 miscere in vino cotula. suffundas
 per nares, et meiet.

2 perunge eas || 6 molestant || 7 pe-
 risterei [ipsum ordeum] *B* || 8 cumino:
corr. B || 11 uriatici || 15 aliqua ||
 21 quod *B*: quidem || 24 charcedonium:
pro Μάγωνος τοῦ legit Chiron μάγων
ὁστοῦ || 25 sanet = sanetur || 26 sa-
 menta: *corr. B* || 27 contendere ||
 28 cotulas

Vegetius

des, laser quoque Sy-
 riacum et nitri pulve-
 rem cum vino deco-
 quens per os digeres.

(13) inambulationi-
 bus et leni cursu exer-
 cebis in loco molli vel
 herbido, vel ad aquam
 leniter labentem ad uri-
 nam invitabis. facilius
 autem provocabitur, si
 ubi aliud animal min-
 xerit, teneatur.

(19) ad urinas inven-
 tus est qui affirmaret
 priores ungulas equi
 ipsius radi et teri cum
 vini sextario et per na-
 res infundi ad celerita-
 tem minctionis physica
 ratione prodesse.

Apsyrtus

καὶ τοῦτο δὲ βοηθεῖ τῷ δυσουριῶντι· περιστερέας ὅσον ὀξύβαφον οἶνου κοτύλη διέντα ἐγχυματίζειν.

ὁμοίως ὅπὸν Συριακὸν ὅσον μέγεθος κυάμου καὶ νίτρου ὀπιτοῦ ὀλκὴν μίαν διέντας ἐν οἶνῳ ἐγχυματίζειν, ὡς προγεγραπται. προκαλούμενον δὲ αὐτὸν ἄγειν ἐπὶ ἀπούρησιν, ὅπου ἕτερα κτήνη ἐκ τῆς οὐρήσεως σύστημα πεποίηνται, ἐφ' ἣν ἔαν ἔλθῃ, ὡς τάχιστα οὐρήσει. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἐγγιστα, τοῦτον δεῖ εἰς πηλὸν εἰσάγειν καὶ ὠσαύτως οὐρήσει.

καὶ τοῦτο δὲ ἐκ τῶν Γεωργικῶν Μάγωνος τοῦ Καρχηδονίου (trad. Χαλκηδονίου) εὑρεταί.

λέγει γὰρ τοῦ δυσουριῶντος ἵππου τοὺς ἐμπροσθίους πόδας κάτωθεν ὑποξύσαντα ἐκ τοῦ κατ' ὄνυχας μέρους τὰ ὑποξύσματα αὐτῆς τῆς ὀπλῆς τρίβειν ἐν οἶνῳ ὅσον κοτύλη καὶ ἐγχυματίζειν διὰ τῆς ῥινὸς καὶ οὐρήσει.

Pelagonius

150 Aliud ad eos qui non meiant, <Magonis> Carchedonii, quod solus adseveravit.

dicit enim debere de prioribus pedibus ungulas subter ipsius equi radi et teri cum vini sext. et naribus infundi. adseverat certissimum remedium.

Chiron

456 hoc quidem rescivi, quod solet fieri *apud* Sarmatas: imponas stercore eum et involvere a collo usque
 5 ad lumbos et ventrem eis suffumigare. castorium impones in vivis carbonibus et totum ventrem eius et testiculos suffumigato, deinde subducito vaporem carbonum, et
 10 cito inambulet equus et protinus meiet. oportebit autem et hoc te scire: tanquam balani plenitudinem facere ex sale et melle et in longaonem eius pingue subicies. et
 15 in animali haec res succurrit tribus generibus vitiis his: quibus venter dolet, et qui praefocatum ventrem habet, maxime autem ad eos qui difficiliter urinam faciunt, cogit
 20 enim ex praesentem eos meiere.

457 XX Genera autem doloris urinae sunt tria, ex quibus quemadmodum quod et contingit, sic vocabulum accipit. dissuria ideo ap-
 25 pellatur, cum quando difficiliter urinam facit. stranguiria appellatur, quia cum quando guttas mittit per veretrum. ischuria ideo appellatur, quia cum quando lumbos exporrigit ad conatum mictionis
 30 et non est meiere. nam cum ex istis his generibus nihil

3 fieri imponas sarmatas: apud *supplevi*; fieri in Ponto, Sarmatas sternere eum *B* || 14 pigue || 28 siria || 32 *supple fere* duo curari possunt. quod vero

Vegetius

(16) Sarmatarum autem, <quorum> equitatus apud veteres plurimum valuerunt, usus invenit, 5 ut animalia a collo usque ad pedes involvantur de sagis, suppositisque carbonibus vivis addito castoreo suffumi- 10 gentur, ut totum ventrem testiculosque eorum castorei fumus vaporet et confestim detractis carbonibus cooperti deambulant et mingunt. 15

(17) alumen scissum et sales fricato admixtoque oleo et melle collyrium longum et tenue 20 facito et in scapi ipsius foramen inserto, continuo provocabitur.

(2) et si difficulter mingit, dysuria appellatur. si quando guttas per veretrum mittit cum labore, stranguria dicitur. cum in totum non potest mingere, 25 ischuria appellatur et vicinus est morti.

21 scapi = longaonis? an = veretri? cf. *infra* p. 152, 18

Apsyrtus

ἔγνω δὲ ἐγὼ καὶ τοῦτο παρὰ Σαρμάταις. δεῖ στήσαντα τὸν ἵππον καταπετάσαι ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ἰχνῶν ἱμάτιον καὶ ὑποθυμῶν ὑπὸ τὴν κοιλίαν καὶ τοὺς διδύμους καστόριον ἐπ' ἀνθρώπων, εἰτα ὑφελόντα τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ὑποθυμῶνται, ποιῆσαι διακινήσαι τὸ κτήνος, καὶ ὥς τάχιστα οὐρήσει. δεῖ δὲ καὶ βάλανον ποιῆσαι ἐξ ἁλὸς καὶ μέλιτος ἐφ' οὗ ἡλίκον ὠδὸν καὶ ἐνθεῖναι εἰς τὴν ἔδραν. τοῦτο γὰρ βοηθεῖ ἀμφοτέροις τῷ τε τὴν κοιλίαν ἀλγοῦντι καὶ ἐμπεπρισμένῳ (ἐμπεπνιγμένῳ?) καὶ τῷ δυσουριῶντι, ποιήσει γὰρ αὐτὸν οὐρήσαι.

τῆς δὲ ἐν τῇ οὐρήσει ὀδύνης εἰσὶ γένη τρία, ὧν κατὰ τὸ συμβαῖνον ἢ προσηγορία παραλαμβάνεται. δυσουρία γὰρ λέγεται, ὅταν ἡ δυσκόλως οὐρῶν. στραγγουρία δὲ, ὅταν κατὰ σπράγγα ἢ προῖέμενος. ισχουρία δὲ, ὅταν καθόλου μὴ δύνηται οὐρήσαι.

ὧν αἱ μὲν δύο βοηθοῦνται, καθὼς γέγραπται.

Pelagonius

151 item aliud Apsyrti, quod se apud Sarmatas vidisse ad-severavit. nam dicit cooperiri debere equum diligenter, ita ut usque ad terram cooperitoria demittantur, ne fumus thymiamatis exeat, et sic castoreo carbonibus imposito omnem ventrem et testes ipsius equi fumigari: statim meiat. prodesse tamen mel coctum salibus iungi et facere pilulas in modum ovi et in ano ponere.

152 sane ipsius passionis genera sunt tria: unum quod dicitur dysuria, quando tardius meiat, alterum stranguria, quando cum dolore et difficultate meiat, tertium ischuria, quando omnino non meiat, quod non facile curatur.

*Chiron**Vegetius*

facit, ut in totum non meiat iumentum, ei succurri difficiliter potest ex periculo magno laboranti.

5 nam in medicamentis, qui faciunt ad urinam, quae sunt res vitiosae, et quotiens offeratur eis, morbus
131va 458 eorum | magis intenditur, vulsiones eis praestasse. quibus vitio
10 laborantibus *uti* oportebit fomentis calidis cum spongiolis adplicitis ad inguina: calfaciet. potionabis eum [in] dulcibus, aqua mulsa temperato, suffundes per narem sinistram.
15 tram. facit autem ad hoc vitium betae et malvae decoctio expressa et mixta cum passo, suffunde per
459 nares. utilissimum autem est ad hoc fenum dari. quodsi non fuerit
20 fenum novum, quodcunque fuerit, ex aqua mulsa asperges. cum istis herbis usum fecerit tantum dulcibus, solutio fit vulsionis et non deducit veretrum. oportebit autem
25 et ordeum eis fieri tanquam tisanæ et aspargi cum aqua mulsa, et sic et [et] esca offeres. si quando contigerit, ut equa difficiliter meiat, adiungito ei equo
30 um salacem. qui cum conatur

(20) betas quoque et et malvas decoques et aquam earum calentem cum melle ad unum sextarium naribus infundes. (21) si tempus virides denegat cibos, foenum melicrato adpersum praebebis, vel sucum ptisanæ hordeaceae cum melicrato similiter dabis.

4 laborant || 6 quae = aliquae ||
9 *sqq.* si qui <eo> vitio laborant, oportebit ad inguina calfaci (= calefieri), et potionabis B || 10 laborant | *uti supplevi* || 11 eum ||
12 inguina || 24 educit? || 27 siccet || 29 eum

Apsyrtus

ὁ δὲ καθόλου μὴ δυνάμενος οὐ-
ρεῖν, οὐ ῥαδίως βοηθεῖται, ἀλλὰ
κινδυνεύει. προσφερομένων δὲ
τῶν διουρητικῶν δριμέων ὄντων
ἐπιτείνεται τὸ πάθος κνησμονήν
ἔχοντος τοῦ πόρου.

δεῖ δὲ τῷ
τοιούτῳ τὰς πυρίας προσάγειν
τὰς διὰ θερμοῦ ὕδατος σπόγγῳ
περὶ τὴν χώραν λεγομένην καὶ
ἐγγυματισμοῖς χρῆσθαι γλυκέσι
κεκραμένοις ἐν θερμῷ ὕδατι ἴσον
ἑκάτερον μὴ πλείω κοτυλῶν δύο.
τὸ αὐτὸ δὲ καὶ δι' ὑδρομέλιτος
ποιοῦντα ὡσαύτως ἐγγυματίζειν
διὰ τῆς ἀριστερᾶς ῥινός.

ἄρμόξει δὲ τῷ τοιούτῳ καὶ τὸ
ἀφέψημα τοῦ σεύτλου καὶ τῆς
μαλάχης διὰ τοῦ γλυκέος ἐγγυ-
ματίζειν καὶ τὸν χλωρὸν χόρτον
διδόναι. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν, μελι-
κράτῳ καταρραίνειν τὸν ξηρὸν,
ὡσαύτως καὶ τὴν λοιπὴν τρο-
φὴν καταρραίνοντα παραβάλλ-
ειν.

τοιούτων γὰρ προσφερο-
μένων λύσις γίνεται τοῦ κνησμοῦ
καὶ οὐκ ἐπαίρεται ὁ καυλός. δεῖ
δὲ καὶ τὰς κριθὰς ποιοῦντα
πισάνην καταρραίνειν τῷ με-
λικράτῳ καὶ οὕτως διδόναι.
ἐὰν δὲ ποτε συμβῇ δυσουριάσαι
τὴν θήλειαν, παραστατέον αὐτῇ
ἄρρενα ἵππον ὥς λαγνότατον

Pelagonius

cui etiam pro diligentia et
pro amore equorum remedium
et medelas negare non debes,
sed calidis rebus uti, ita ut
spongias calidas locis omnibus
naturalibus admoveas, et po-
tiones frequenter melle et passo
mixtis cum aquae calidae sex-
tariis propeduobus per sini-
stram narem infundere.

facit etiam ipsi passioni et
prodest aqua, in qua betae aut
malvae fuerint decoctae cum
melle data. cibos virides dare
quod si tempus non patietur,
faenum melicrato aspergere et
de hordeo tisanam cum meli-
crato dare utilissimum est.
his autem rebus praebitis omne
intrinsicum malum, quod ex
acerbis umoribus nascitur, dul-
cedine ipsa mellis vel aliarum
rerum similium dissolvitur at-
que curatur.

Chiron

admiscere, continuo meiat. haec
est demonstratio horum monstru-
orum et sanatio.

2 sq. morborum B

Vegetius

- 460 XXI De stranguiria. si quod iumentum a stranguiria 5
molestatum fuerit, signa erunt haec. meiare non poterit,
crura quatuor flectentur, ventrem ad terram remittet,
et de veretro eis guttae procadunt, unde stranguiria
appellatur. sic eum curato. sumito oleum et manum
perungito, id est brachium, et demittito brachium in anum 10
sensu magno in partem dextram et reversato in partem
sinistriorem, vesicam manu plana premito leviter, ne
valde presseris et intricato. sic meiet. sanum fiet.
- 461 XXII Quando animal non potest stercorizare. si quod
iumentum loteum facere non poterit, si quod subilia 15
molesta sunt, alumen scissum, salem bene frigito et oleum
admisceto. inde turundulam longam et tenuem facito,
ungito, intro in capum addito, ut anum impleat et loteum
facit. item facit oleum modo melle coctum. ex sale
turundulam facito longam, ut ungueas, intro ducito, 20
meiat. [de cauculoso, quod in novissimo est adscriptum.]
- 462 XXIII De opistotono. si quod iumentum opistotonum
fuerit, signa erunt haec. a summo capite iumentum, quasi
quae signa faciunt iumentum, primo a coda prenditur.
codam feriet ad renibus rigidam, ambulat et vanus fiet, 25
corium extensum habet. si quem ab armis pre-
derit, hac re effugit, aut a cervice. item quod prius

5 stranguiria | stranguiria || 10 anum || 11 sensum || 12 vesica
plena || 13 intritatio || 18 ucto sic | capud adito: in scapi
ipsius foramen inserito Veg., cf. supra p. 148, 14 || 22 cf. supra
25; infra 488; Veg. V 46; Pelag. 267 sq. | epistotono
epistotonum || 23 capite: capo? cf. l. 18 || 27 acre: corr B
effugitaut | prius: supra 316

Apsyrtus

καὶ ἐρεθίζομένη τάχιστα οὐρή-
σει. ὥς ἐν κεφαλαίῳ δὲ εἰπεῖν,
αὕτη σοι ἐπιδειξίς τούτων τῶν
5 παθῶν καὶ θεραπείᾳ.

Pelagonius

dixi, et in oculis anguli invertuntur, ut statim producitur,
et pedibus et cruribus rigidus ambulat. sed si totum
prendiderit cervicem et torquet, [et] sic moriuntur. si
posteriorem partem prendidit, sic eum curato. | in loco 463 131^b
10 calido imposito illum et epitogis coperito aut pellibus
lanatis, sic tamen ubi oves deglupseris. sic imposito
calda, sic potionem dato. primum sanguinem mittito,
potionem dato herbam trixaginem 3 .S., serpillum 3 .I.,
ysopum 3 .I., tragoriganum sextan., magma croci 3 .I.
15 haec omnia pisato in vaso novo et percerne et potionem
ex aqua mulsa medicamentum dato et s. s. perungeto
eum a capo, et sic sanum fiet. cum perunxeris, fricatio-
nibus deesse nolito, et ambulet plus minus mille passus
diebus septem, sicut supra s. s. est.

20 XXIV De morbo subrenali. si quod iumentum mor- 464
bum subrenalem habuerit, quod vitium graece nefreten
appellatur, latine subrenale, signa erunt haec. protrahit
posteriores pedes et strepitum ab inferioribus locis red-
det, et cum prodire incipiet, impingit sese *de* pariete.
25 si recens fuerit, impinget et non cadet, sin dierum
septem, incipiet cadere, cum ambulare vellet. hic autem
morbus cum inciderit, sic eum curabis. ures eum per 465
totos lumbos usque ad vertibula lumborum, vesicae puncta
non plus 24^{or} alternis dorsis digitos tres, ordines tres

11 tam || 14 extan || 20 *supra* 38; *H* 100; *Veg.* I 8 || 23 in-
terioribus *supra* || 24 sese *de* *scripsi*: se sed et; *de* pariete in
parietem *supra* || 25 cadet siñ *sic*: si non? sed numero? *cf.*
p 154, 30 || 28 et vesicae *supra*

facientes, ab aliis alio distantes, latitudine digitis tribus. subrenalem sic urimus. haec ipsa vitia, quae inuri debet, parapresmata appellantur. quae fiunt in concavis testiculorum, quas melliceridas appellamus. et haec ipsa adures, si fuerint mollia et nova. cum induraverint et ve-
 466 teruerint, in totum non sunt tangenda. nam plantas et genua urent ex hanc rationem non plus altitudine eorum, ideo quia ipsa loca exilia sunt et gracilia et nerviosa. cum quando enim iumentum ex via aut ex sarcina ducti-
 onis laboraverit, naturalem habens tenuem corium, dum
 in quo maxime frequenter facit offensum, dolori accipiat inde claudicat per aliquod temporis et per negligentiam
 467 crescat, aut lapsus ceciderit. ideo offendat ossum. rarum quoque intervallum faciat eodem, et plantae laborant ex labore viarum aut ex sarcinae ductionem. inde enim
 contingit dolorem fieri. qui sunt in plantis nervi labo-
 rant, passi protinus intumescunt. maxime eis contingit, qui propensioribus et lassae aetatis sunt. quibus magis
 132^r a 468 ustio maxime fieri non debet. quibus huius morbi | vitium se profundit in plantis, quae parapresmata appellantur,
 aut mellicerides, quae aquatilia vocantur, quod vitio ante facto in genuis, non debet uri. similiter quae sunt in concavis articularum, inuri non debet. contingit enim contractionem eis fieri. quod peccant facientes. non enim potest deducere, sed fit clodicus.

quod vocant graece ferisoma, latine farcimina. sunt autem per se vitia corpore furunculi, collectionem foris faciunt, qui et per se rumpunt. sed et haec non debent uri.

469 XXV Si quod iumentum vitio subrenali presum fuerit, quod appellatur graece nefrites. si fuerit vitium diebus

1 in altitudinem supra || 3 sq. concava articularum supra || 5 dura fuerint: corr. supra | eum || 7 urentes hanc || 9 arenio || 13 ōs sic, cf. supra p. 16, 6 || 15 arcinae || 18 propensionibus | lasse stuati: corr. supra || 19 non add. supra | debz = debent? || 21 aut quod supra | ustio: corr. supra || 22 non debitor: corr. supra || 27 in corpore similia furunculis quae supra

septem et non cadet et per se, uti eodem medicamento, scito, quia in interioribus aliqua corporis pars corrupta est. ex qua vivere non possit, sed magis tempus ducit. adurenda erunt haec vitia tempore bono vere et aestate.

5 XXVI De musculorum vexatione. si quod iumentum ab 470
utrisque musculis vexabitur, qui subiecti sunt renibus, signa huius erunt haec... si dexteriores fuerint, nihil mali est. sed si sinisteriorem partem cadens subcumbet, optimum est non movere illum iumentum de loco. quotiens
10 ceciderit, perfundere eum aqua frigida et alio loco unctionibus uti.

XXVII De his, qui sanguinem adsellantur vel meient. 471
si quod iumentum sanguinem adsellaverit, vel minxerit, sic eum curabis. sanguinis detractionem facies de superi-
15 ori vena et potionem dabis hanc. affodilli radicem con-
teres vini albi dulcis cotulis duobus, facies autem, ne nimis vinum adicies. post hoc uteris farina triticia cum
adipe suillo et mali granati corium. ea omnia in aqua diu decoques, sed noli crassum facere. coctam simul per
20 os infundes. ab ambulationibus et cursibus eum abstineto propter glutinationem venae, [et] quae interius
ruptionem passa est. hoc enim contingit ad cursum vel saltum, ut vena interius subdossana ruptionem patiatur, et inde hoc vitium concipiunt. quod curabis rebus col-
25 lecticis et stipticis, et curato, ne algeat. cui et super 472
renes anacollema impones hoc: bulbos numero V, coclias numero V, ova numero V, argallicu p libra. haec omnia bene trita in se admisces et ex eo renibus
imponis. hoc facit et eis qui renes volserit, simul et
30 eis, quibus per pares sanguis venire solet. sic eis succurres: fovitionibus frigidis magis | posca eis caput fovebis, 132rb
habeat salem modicum, et curato, ut nimis aqua sit fri-

1 per se ut: perseverat B || 2 interibus || 5 Veg. V 4 |
De addidi || 12 Veg. V 9 || 15 affodilli = asphodeli || 18 grani:
corr. Veg. || 25 scipticis | curatione algeat || 26 V ego: I;
L Veg. || 27 V scripsi: I || 31 fobitionibus

gida. postmodum *anacollema* s. s. in capite et temporibus oblinies. sanum fiet.

- 478 XXVIII De tremore lumborum. si quod iumentum tremorem habuerit ex percussu aut morbo factum aut bestioli alicuius percussu, sic eum curabis. cucumeris silvestris radicem in aquam marinam decoques aut ex aqua ex sale, ex aqua calida spongis fomentabis, deinde uteris ipsi uncticio et oleo et adipe taurino, et ex ovo albo ipsum fundes et in uno commisces et ex eo oblinies causam. quod si ei vitia ex alia causa intumuerit, quod non sit ex percussu, si quemadmodum nos *nescimus*, sic uteris. bis in die fumentabis aquis calidis, in aquam nihil adicies et oblinies erectam . . . qui mollia ex aceto macerata et absinthium, viridis radicem atque eis in potionem uteris. nihil autem melius facit quam primum ex aqua maceratum. veretrum eis oblinieris. cum autem testis proceciderit, qui non possit loco reverti, exit vitium.
- 474 quidam excidendum eum dicunt esse, aut in flumine eum ducunt fumentari. alii quidem dicunt in mare eum deponere oportere et religare susum versus. ex ceroto commiscebis adipe suillum et nitrium minutum, et testem reducere. ante tamen fumentabis ex aqua frigida, usque quo faciat redire illo. cum melius autem fuerit, si fuerit, aqua marina, si minus, in aquam salem adicies. facit autem et hoc. stantis equi in ipso ad extremum coleiaculum interpunge, per ipsum extremum folliculi eis testes tangis, deinde acetum acerrimum in ipsis punctis aspergis et sic eum testiculum susum [in]versus in loco naturali propelles. idem facit, si confricabis et imposueris aquae. et si ipsum colum ex acum punxeris, reducebis eum in loco.

1 mane cole ma | temporibus || 4 factu || 5 percussus ||
 6 siluris sic || 8 uncticio || 11 uscinus: *corr. B* || 13 erectam =
 veretrum erectum || 16 eum || 20 verres || 23 illo cum:
 in locum *B* || 25 stanti se | coleiaculum: cole = veretro;
 coleum? folliculum? || 27 macerrimum || 29 imposuerit || 28 in
del. B || 30 mulum | puxeris

XXIX De *disinteria*. si quod iumentum *disinteriam* 475
habuerit, reversatio est extalis. quod si coeperit curari,
circumsecabis eum sic, ne intestinum tangas. quod sten-
tinum si non tetigeris et iterum non rediet, sic remanet
5 patulus extalis. ex eo procedit stentinum foras, qui
praepositus est extali. qui cum processerit foras, statim
vitae periculum faciunt, quibus hoc contingerit.

XXX Si cui extalis ergo procederit et ex perfrictionem, 476
sic eum *scalpello* exscarifabis. praeterea in eadem loca
10 eminentiora, quae videntur vesicae similes esse, ei etiam
nunc post exscarificationem | digitis expremis, ita ut de 132^v a
carnes et ex sale trito confricas, donec adsiccetur totus
humor cum sanguine. quod cum adsiccaverit, posca calida
et sale tardius fovebis, post fomentum deprimes eum
15 intus, et statim rediet. si non proceciderit, et altero die 477
curabis intus digitis, lipparam vel ceroto utere et curare
simul, donec sanum fiet. [si] quod si proceciderit, et no-
lebis ferro tangere, hoc medicamento curabis cottidie:
castoreum 3 III, salis nostri p II, sal *ammoniacum* pondo
20 libra, sinopidis Ponticae sex 3, haec omnia tusa et cre-
bellata bene. ex eo medicamento in eundem extalem im-
positum alligabis. cottidie lexiva calida fumentas et
medicamento imposito simul curas, donec sanus sit. quem
et potionabis rebus *termanticis*, et sanum fiet

25 XXXI De dolore renum. si quod iumentum renes 478
doluerit, sic eum intelligis. posteriores ungulas trahit,
et lumbi ei dextra *vacillantur*, ilia dura et contracta
erunt, cauda deiecta erit, meiet faeculentum. sic eum
curabis potionibus, quae ad valitudinem congruent dare.
30 et si maior exactio fuerit, puncta interponere ustionibus

1 *Veg. V 10; H 138* | bisinteria | bisinteriam || 8 *Veg. V 5* |
procederit = prociderit | perfrectionem || 9 *exadpello*: scal-
pello sacrificabis praecipue lola *Veg.* || 11 exscarificationem || 13 pos-
ca: post *Veg. perperam* || 15 proceciderit: profecerit *Veg.* || 17 quod
vitium si ferro tangere dubitas *Veg.* || 19 nrē sic: nostratis *Veg.* |
armoniacum | pond' sic || 20 Ponticae sescunciam *Veg.* || 24 erma-
nticis || 25 *Veg. V 3* || 27 dextra, <sinistra> *M* | bacillantur

quam . . dextra atque sinistra, et herbis levioribus eum adducere, donec convalescat.

- 479 XXXII De renum vulsione. si quod iumentum renes vulserit, signa erunt haec. pedes posteriores trahit et ut intelligere eum possis, iubes eum currere, et dum cur- 5
rerit, subito eum flectere. si flecti non potuerit, inde intelliges, aut lumbis aut renibus vulsus sit. et nonnunquam sanguinem meiet. sed si vivum sanguinem meiet, scito eum non posse vivere. si blatteias mixerit,
480 scito eum posse curari. sic eum curabis detractio- 10
sanguinis. potionem hanc ei dabis. porri sectivi sucum ex aqua dabis. si urinam facere non poterit, stercus suillum recens in vino veteri diluito et dato, bibat. statim urinam facit. item si urinam non fecerit, cimices
tres in sinistra manu sumito et eos ei perfricato [et] ori- 15
ficium, qua consuerit urinam facere. statim sanum fiet.
- 481 XXXIII Si quod iumentum musculos subiectos renibus vexabit, signa huius erunt haec. tergus durum et contractum habebit et coxam trahit et vultus eis tristis erit, non revolvitur. haec autem valitudo nascitur aut longa
fatigatione itineris aut a clivosa [aut a] via aut a curru
aut saltu et quidem plurimum ex fatigationem. cum sic
sentiant, sic curabis. sanguinem a visceribus ei emit-
132vb tis, | prout se corpus habuerit. potionem uteris ad
valitudinem facientem. mollibus dormitionibus eum collo- 20
cabis. sanum fiet.
- 482 XXXIV Si quod iumentum deiectionem pectinis vexabitur, signa huius erunt haec. color oculorum mutabitur, et quidquid remittit, nimis humidum erit. sic eum cu-

1 quam ntts (i. e. nullis) sic | erbis || 3 cf. *infra* 715 ||
5 intelleges: *corr. B* || 9 siblato teias: = blatteas, cf. *infra* 655
sq.; parum cruoris *Veg.* || 11 sectibi || 13 in *marg.* non d' (sic:
= nota de *B*) stercore porcino quomodo statim mingere facit
iumentum || 14 cinnas || 17 *Veg. V* 4, 2 || 21 adclibisos:
anfractu clivosarum viarum, incitatio quoque cursus et saltus
extensio hanc adferunt causam *Veg.* | currus || 22 saltus | et
add. B || 23 sq. visceribus et se mittitis: oportet emitti *Veg.*;
semissabis? || 27 defectio *index supra p. 130, 31*

rabis. uvae albae 3 IIII tere cum vino austero et infundito per os. quod si hoc non fuerit, folia ramni pulentae triticiae immisce simul contrita et offas dare debes vel folia sideritis et turis 5 .I. cum vino aequae rubro infunde, retribita et contrita dabis. vel ex tritico tosto factam pulentam in aqua frigida bene bibere dato. quod si non 483 bibet, infundere per os oportebit ei et opertum eum in aquam statuere ea qua usque ad ventrem hora I. si minus, tritici tosti [et] bilibrem et folia herbae sideritis, 10 subministrare etiam gramen. quod si haec non fuerit, cannae foliam vel caprinam herbam aut paleam dato. in quo enim magis stipticis uteris, tanto facilius sanabitur. id autem iumentum vel [quod]quodcunque si languet et pabulum nec potum adpetet, desperato eum, vivere enim 15 non potest.

XXXV De testiculorum dolore. si quod iumentum 484 testiculorum dolore vexabitur, signa erunt haec. incedere non potuerit nec cubare cruribus nec iisdem insurgere. debet ergo concafractionibus foveri, aridis pabulis uti 10 et rebus ad urinam facientibus potionari et cataplasmatibus uti, potionibus competentibus foveri quoque. et nasturcio tantum cum vino contrito linito pannum, in altitudinem renum imposito, et sanguinem emittere de visceribus debebis. si ex hac re sanum non fuerit, urito 15 eum stellis in testibus et curato, quomodo oportet ustionem curare. sanum fiet.

XXXVI Si quod iumentum testes dolebunt vel ei 485 tumbunt, aquam de ordeo quae fieri solet, inde crassum sumito et commurito et ei adipem suillum bene commiscito, ex eodem medicamento bis in die oblinito mane 20 et vespere. id medicamentum praeterea optimum erit. alio modo: felle canino testes oblinito. sanum fiet.

XXXVII Si cui iumento testes dolebunt, ilia ei ob- 486

2 profuerit? | folie || 4 rubre || 8 quae usque || 9 tridigitosti | si dederitis: *corr. B* || 10 profecerit *vel* profuerit? || 16 *infra* 724, *cf. Veg. V 6* || 19 conadfractionibus || 27 *infra* 725; *Veg. V 7* || 29 ei *B*: et || 33 *Veg. V 6*

- durescunt et inflantur. sic curato. sanguinem de utrisque femoribus mittito et testes sic foveto. loteum vetus putridum in vaso adicito et in eo lapides molares ferventes dimittito. ita facito, ut a vapore femina et testes bene sudent. postea aqua calida foveto bene, postea sumito nitrium pondo trien. , aluminis pondo...bene trita
- 133^r a cum oleo pro modo admiscis et oleo | et testes perunges.
- 487 si lapides molares non habueris, testes fumigato vel ligno vel oleo cypressini scapi, uteris cypressi oleum et cum medicamento ungeto. eidem rei alio modo: lentis pondo semis coquito, terito in mortario et admisceto cum vino pondo scrupula IIII et cypressi folia. omnia bene trita in se commisceto et adipem suillum addito tantundem, ut mollius medicamentum fiat, et vinum et oleum in testibus imposito, usque dum sanum fiat. si minus proficerit, testes subtus urito vel curato ita, ut s. sanum fiet.
- 488 XXXVIII De opistotono. opistotoni, qui a posterioribus prenduntur. si autem equus aut aliquod subiugale partes posteriores opistotono vexabitur, est quidem pars extrema, et signa sunt huius haec. quomodo canis resedet, et non sequentur posteriora eis priora, sed quasi colligata retinentur et discole trahuntur a prioribus, tensa habet posteriora. curatur autem sic. sanguinem detrahes de interioribus partibus femorum, de inguinibus et de uredira.
- 489 qui est canalis urinae. ubi statueris sanguinem, vino et oleo tepefacto perungeto, deinde in altero die fumentes crunes aqua calida et femora; et ubi fumentaveris, reunge vino et oleo tepefacto. crunes confricas, vapora, aut crassamina palearum aut ervi aut ordeï infunde aut

4 facit: *corr.* B | feminei testes: *corr.* B || 5 bene: venae testium *Veg.* || 6 *supple* pari vel trien.: nitrum et alumen scissum pariter *Veg.* || 8 ligui || 9 cypressinis capi || 10 modu || 11 trito || 12 cypressi folia scrip IIII *Veg.* || 19 subiugales || 20 sq. pars extrema: per se stremma B || 21 *cf. supra* 318 || 25 iginibus || 25 uredira = οὐρήθρα || 26 urinre || 28 crunes = clunes | fumentaberis

ei murra aut crocum aut dauci semen 3 II, apii semen 3 III. haec teres cum vini albi cotula I et infunde per aërem dextram et pota calido utere.

XXXIX Quodcumque iumentum syrmaticum fuerit, his 490
signis intelligitur. prodiens de equile vel de quo loco
stabit, subito coxam trahit, unde et syrmaticus dicitur. in-
mobilem et alienatam quasi vulsam coxam demonstrat.
eius ungula transversa corona trahitur, his evenit, et
citius reversatur. ita si super ipsum pedem celse eum
dederis, statim rediet ad se et ambulabit rectum sine
ulla claudicatione. quod vitium non absimile est cadu-
cae. hoc enim inter tempus contingit luna crescente,
simul quod contingit et hanc rationem. in ipsa vertebuli 491
commissura et humor nascitur ex corruptione corporis et
ex confricationem se in illis partibus derivat et in partes
nervorum se diffundit ex cruditate et statim torpore ner-
vis praestat et acinetos facit nervos. facit immobiles et
abalienatas partes commissurarum humor | alienus, qui 133rb
cum suo loco redibit, in quo consuevit morari, satis
abit: rediet ad se sanitas illius loci et fiet rectus. quod
sic curatur. sanguinem ei detrahes copiosum de sub- 492
gamba et in eo sanguine admisceas salem, adarcem,
sulfur, manna thuris, feclam, nitrium, baccas lauri aequis
ponderibus, tusa et creta, nitro et oleo mixta cum sanguine
haec unctio praeparatur, et post inflationem coxae leniuntur.
calda vervenarum foveto per plures dies, et ita innovato
unctionem. si ex hac re sanum non fuerit, mittes eum
in sudibus. et post sanitatem vulnerum ures eum in
ipso vertibulo, similiter ut sciaticum. sanum fiet.

XL De vulneribus in ventre et saniem habentibus 493
aut per multum temporis tussem siccam habentibus.

4 Veg. V 21 || 5 procliens: corr. Veg. || 6 sq. in mobilem:
alienata horum vel emota coxa Veg. || 9 celsi: cessim repel-
lantur Veg. || 12 cf. supra 390 || 13 ex hanc? | ipso vestibulo:
corr. Veg. || 16 et || 20 abi || 22 sanguinem || 24 tuse || 25 leniun-
tur = liniuntur || 28 sudibus: mittis ei sudis Veg. sic || 29 ve-
stibulo | similiter Veg.: srt | sciaticum = *ισχιατικόν*

- [sed] si vulnus in ventrem habuerit, intelligitur ex eo, quod capite gravato sit et cervix eis gracilis fiat et saepe volutans non transferet se, nec corpus excutiet sed caput solum, et suspirat. inflantur enim, et nullam fossam potest transire in deambulationibus. sic intelligimus autem siccam tussem: cum escatur, tussit, acute et cito gemit, ambulans concidet et vix se levat. curatur autem sic. catulum excoriatum et extentinatum mittis in aceti sextaria IX. succendes, quousque duae partes remaneant.
- 494 deinde exossabis, adde murram \Im I. haec conteres, admisce suco illi, et iterum coque cum catulo, quousque tertia pars iuris remaneat et duo sextaria remaneant. hoc infunde per os tepidum. si levi purgatione uti volueris, dimidio uteris, si plenissima, totum simul. sed si infirmum fuerit iumentum, aqua pro aceto utere, mittens tantundem thuris, murrae \Im II, conteres in se, collue aceti sextaria II, tertium aquae sextarium. deinde divides in tres partes, infundes per triduo, abstines a cibo usque ad vesperum. ad medium diem da bibere aquam cum farina ordeacea et ad vesperum da herbam, quantum
- 495 voluerit. sit autem locum, ubi stat, calidum. infunde autem scillam, bulbum album involves luto, assa diligenter, adubi coria laxaverint. detrahe ea et auferre medium et contere cum vino dulce et adfunde ad ciatum per nares, adubi reiecerit saniem. coques in aquam coloeum porcinum, et madefiet cum iure, ei infundes per os ciatum. si plurimo tempore impediatur, da sic. fabae
- 133va sextaria II | vino infundes. sed si volueris, infunde ei sic.
- 496 da cottidie aestate et autumnno. hieme autem et verno ervum simul infundes, da et contundes, in aqua eis ordeum dabis. ervo autem utere, herbam viridem vel siccam aut fenum molle adspargens passo adpone. ordeum autem infundens in seminis lini cocti aqua dabis. et

2 gravatos || 6 aut | eum | esca tritus: *corr. B* || 8 exenteratum (*exteneratum trad.*) *supra p. 61, 7* || 13 sic || 16 colue || 17 aquae *in marg. add.* || 23 detrae || 27 ciatus || 29 Seme neruo

deinde ex eodem succo potionabis et cicer infundes. si quid aliud, quod competit, da.

XLI Cura inpendiginis. inpendiginum pumice cum aceto confricas et perunges sale et butiro aut oleum misces et statues in loco molli.

XLII De fascinatione et si volueris praeoccupare, ne morbus accedat. fascinato autem infunde per nares bitumen, sulfur, fructum lauri, resolventes aqua, et circumferentes iuxta illum coriandrum et taedam et sulfur eisdem et fumigantes. simul observandum et circa alia quadrupedia incipientes infirmitates omnium rotundae ungulae aut bobis, si coeperint infirmari. aut in potu mittes scillam et ramni radices. est autem ramnus populus. et sale mitte in potu cottidiano die, quousque sanus fiat. et si volueris praeoccupare desperatam valitudinem, ut nihil eorum animalia patiuntur, verno incipiente da suprascripta in potu, ut nonnullo tempore des differendo. da autem per dies IX, et nunquam decipieris hoc faciens.

XLIII De cordis dolore. si a corde aliquod vexatum fuerit aut rotundae ungulae aut bovis, signa habebit haec. suspirat spissum et oculus dexter ei lacrimatur et a cibo resilit, quidam et contrahuntur et consident in genua. totum autem corpus dolet et maxime caput contrahit, illi autem evadere non possunt. curantur autem sic. sanguinem detrahis ex cervicem et perunges eum vino et oleo et infundi ei cineci semen ad dimidium acetabulum et anisi tantundem. haec teres et cernes, adice vini albi emina et commiscis, infunde per narem sinistram. tertio autem die detrahes sanguinem de genibus et perunges simul. infunde ei accipiens comini ad

3 de impetigine *index supra p. 131, 3* || 5 miscentes || 6 *Veg. V 73* | fascione: *corr. index supra p. 131, 4* | si volueris *supplevi ex l. 14* || 7 bitumen *Veg.*: vitium || 8 fungum: *corr. B*; cum granis lauri *Veg.* || 10 similiter? || 11 *Veg. V 74* | vobis | si *addidi* || 15 et || 16 superscripta || 17 per XIV dies continuos *Veg.* || 19 *cf. H 100, 11 (Eumeli)* || 20 bonum || 22 residit: *corr. B* || 25 detrahit et | perunget

- magnitudinem fabae levigans et mellis acetabula II et nitrium. haec omnia commiscens infunde aquae sextaria II et aceti ζ I [haec omnia commiscens] infunde per os ad sextarium. deinde [inde] ipsum accipies et operies totum, 133vb fac deambulare, infunde autem medicamentum. in tertium 500 diem subduces ordeum. utere autem aut herba aut fenum aut accipiens piper et levigans cum vino et oleo infunde per os aut per narem aut semen querci simul aut scilla levigata simul aut thus aut murrā aut timum aut ali- quod aliud, quod calefacere possit. dare autem et ordeum et fenum siccum debes. defricatione de vino et oleo utere hieme, aestate aceto et oleum, et pectus et ilia per- fricare. sit autem, ubi stat, mundum.
- 501 XLIV Quodcumque iumentum potionatum fuerit. quod- cunque aquae potione sive ex vino magis temperata et potionatum contremuerit, ita ut muscoli omnes in eo saliant, scito eum ab epifora eruditatis vitio datum ab indi- gestione. ex qua re percussus stomachus per potum toti corpori spasmum praestat, ex qua re contremescunt. hoc quidem fieri solet et a potu, si calidus nimis ab equali vel a sole biberit frigidam. simul fit tremidus totum 502 corporis ab spasmo stomachi ex ratione s. s. quod signum demonstrat imminentem aliquam corporis imbecillitatem ex sanguinis plectoria. qui et sibi quidem post unam horam sani fiunt. quibus tamen oportet sanguinem de palato detrahare, ut relevetur corpus propter imminentem causam s. s. alii quidem, quibus evenit, dum potionatur ut tussiant et eis sudor post potionem superveniat et tre- mor omnium musculorum et follicatio gravis superveniat et submisso capite sustinere se non possunt. his evenit hoc, si quando potio resalierit eis in spiritalis pulmonis, 503 unde fit et periculum non modicum. quare observandum erit, tussienti iumento pendenti ne potionem adicies. qui-

8 scylle || 9 art: similiter? || 12 rectus: corr. M | ex illa || 15 aquae add. B || 17 vitio B: mutation sic || 19 corporis par- mum || 20 equalem = equi || 26 reveletur || 27 Veg. V 75 || causa | potionatur || 28 positionem || 29 follicio

bus hoc evenierit, subvenis sic. aqua tepida et oleo
 potionabis eum saepius et paleiata posca nares fovebis.
 sanum facies. observandum erit, ut quodcumque iumentum
 potionabitur, deduci ei et de herbaria debebit, ut tem-
 5 pori herbarum finiat et digestus ad potionem veniat nec vi
 indigestionis epifora spasmum praestat.

XLV De curricularibus equis [quis] et de pulveris 504
 veratione omnibus subiugalibus. his qui in curribus iun-
 gunt, non eadem est cura, quae est singularibus, quomodo
 10 nec his, qui subiugalia sunt, non enim idem est labor.
 potio ergo sanos equos medicamento bis in anno ad
 bonos spiritus. animadvertite enim spissitudinem spiritus
 et sudoris et subiugalium equorum | necessitatem. qui in 134^r a
 curribus sunt, nares ducunt in pulverem, quando est et
 15 sudor magnus, deinde et pulmo et arteria implentur
 pulvere, et deinde sicca concidet. et sic stranguriae et
 lapides et strophii et gravidines et aliae multaeque de
 his eis contingunt. etiam pulvere venarum conclusio 505
 fiet, unde debent purgari equorum arteria, ut tussiendo
 20 possit expellere pulvere. et si qua collecta sunt nare,
 hoc medicamento.... alia potio... equum in fine, ad nullo
 in tempore, quo incipis velle currus movere et in fine,
 ubi ieiunaverint, et intermittere promovere, deinde con-
 suetudinem. et alia cetera subiugalia simul curas et medi-
 25 camentum conficies sic. si ut puta fuerint equi centum,
 accipe cedri fructum modicum et murra libram et vini
 sextaria X, haec contundes et liques et utere. sed si
 in breviorum numerum equorum uti volueris, ad rationem
 compositionis utere medicamento.

XLVI De serpentium et bestiorum morsibus. babrestu 506
 si ediderit in feno vel pabulo, sic enim intelligitur. in-
 flatum statim et venter et a cibo resilit et stercoram

4 erbaria || 5 erbum | nec ei? || 13 sb'e sic || 14 cruribus ||
 17 scrophii | gravidines | quod e || 18 pulverem venerarum ||
 19 aut || 21 ad = at || 22 sq. consuetudine || 23 breviorum ||
 30 Veg. ¶ 77 | baprestem Veg. || 32 a cibo Veg. (cf. p. 163, 22;
 169, 5): ab orbo; minus placet a corbe vel ab herba

adsidue et minutatum reddit. adiutorium adhibere oportet et in continentia ad cursum producere, et extendent sic caput et nares scalpellabis flebotomo, adaperire, et sanguinem defluentem transglutiat. et deinde excitare a deambulandum et infundere ei purrum et triticeum cum passu, aut si hoc defuerit, uvam passam conterere sales ventres in vino et sic infundere tepefactum.

507 XLVII Si mus caecus momorderit equo, labium statim ei intumescunt totum et nares. cui aceto et oleum deinde cocto hoc perunge, et postea cauteriza morsum et tumentia loca ex aptis articulis aut nerviosis locis. cum vulnera, sicut praedictum est, et cataplasma facies aordiaca farina aut triticea cum vino et oleo, quousque ustio, et postea fumenta aqua calida, deinde vinum et alumen scissum levigato ex adipe suillo. his omnibus commixtis et commolatis cataplasmas, quousque sanum fiet. et quaerere debes eundem migalem combure

508 et fumigare ei et locum ipsum inurere. alii sic curant morbidam in aqua reponitur, ubi rota transivit, acetum ad

134rb infundentes. auferent lutum | de eadem orbita et auferunt pungentes aco aut grafiolo loca, quae in causis sunt, perungunt. sed loca et scarificant et cucurbitam imponunt et sanguinem detrahant, ante praefricantes aceto, deinde luto perungentes locum, quod de orbita cum aceto co

509 lectum accipitur. sed si mortuus fuerit et statim intellectum fuerit, loteo terram de orbita conspargentes perungunt aut ipsum terentes infundunt. alii, antequam perungant, [alii] et taeda aut cornu aut galbano locum fumigant, deinde sic perungunt. si aliquod ex quadrupedibus a mure caeco morsum fuerit, ipsum migalem

1 minutarum: minutatim Veg. || 4 defluente | transluceat corr. Veg. || 5 purrum = porrum || 8 cf. H 220 sq.; Veg. V 76 Pelag. 279 sq. || 10 sq. tumentia B: cum etiam || 12 sq. foc autorcliacia || 13 aut supplevi || 15 et || 17 migalem = μυγαλῆς 19 reponite | ubi supplevi | transibit || 21 quam | sq. perungunt: corr. B || 25 et addidi || 26 sq. per unguenta u corr. B || 29 et

discoria, sed interiora eius tollis, tere illo diligenter, ut tanquam medulla fiat, deinde in aqua commisces, adicies [in] acetum et infundes ei per nares. valde enim hoc medicamentum naturaliter facit.

XLVIII Si iumentum quodcumque colubra percusserit, 510
qui alligari poterit carnem quemcumque recentem calidam praeter porcinam imposito in eum locum, et saepius si voluerit eius iumentum est succurrere voluerit. occidito praeter porcum quemcumque voles pecudem et sanguinem calido carnem alligato et potionem dato acori Pontici p § contusum ex vino veteri amplius sextarium et salem. et si eum locum percusserit, qui alligari non poterit, scarificato circa vaste et sanguis copiosus exeat, a proxima vena eis longe, sanguine cum sale et aceto mixto fricato. et potionem eam dato, si tumor perseve- 511
rabit. vitem albam silvestrem copiosam comburito et lixivam facito et potionem, id est sextarium, in die dato. et ex eadem lixivam et aceto aequis partibus macerato, et imposito et aqua frigida foveto. si nihil proficerit, urito. quis locus erit usta, curato. in ungulis quaecumque incecidit, aequali ratione coronae bublae manipulum bene tusum in aceto et oleo coquito et omnem locum ungito. postea eum locum et cetera secus urito et farinam ordeaceam ex vino et oleo coctam in cicatricem imposito.

II Si iumentum araneum pepugerit, araneum in luto 512
coquito, supra fumum suspendito, locum qui tumebit ex eo tangito et faece madida inducito.

L Si iumentum araneum comederit in pabulo, signa haec erunt. huic tumor in toto corpore erit, plurimus circum auriculas et oculos et nares et femina. eum sic

1 descoria || 3 arnum || 5 cf. Veg. V 78,3 || 6 quia ligari || 8 volneri eius tumentis succurrere volueris *vel* sic volnera eius tument. si succurrere volueris B || 12 sic || 14 longi || 16 silvrem || 26 pepuierit | lotio? || 29 Veg. V 79 || 31 femineum

134^v a curato. sanguinem | . . . salis emnam, haec unam cum sanguine misceto et perungito et operito eum. sanum fiet.

513 LI Si quod iumentum vipera percusserit, signa erant haec. tumores eius erunt in totum corpus et ex eo loco⁵ exhibit aqua. sic eum curato. scarificato totum locum et sale et aceto et oleo perungito eum locum. si tumores amphiores remanserint, cretam Cimolea madefacito [et] ex aceto acro et tumorem oblinito. potionem dato. radicem cartami albi contundito, ex vino et oleo potio-¹⁰ nem dato, et ex pastillis qui supra scripti sunt, ei dato. sanum fiet.

514 LII Falangus si momorderit iumentum, sic cognosces. prae dolore extant ei veretra et simulat se posse micturire.

LIII Vipera si momorderit iumentum, ex morsu eis¹⁵ pus solet exire. nam si praegnans erit, rampitur totum corpus.

LIV Mus [si] praegnans si momorderit iumentum, sic cognoscis. pustulae exeunt per totum corpus. sic curabis, sicut supra scriptum est.

515 LV Canis rabiosus si quod iumentum momorderit, et ipse, qui morsus est, sive homo sive iumentum facile rabiabit. sic eum curato. eum locum cauteriis urito et loco tenebroso eum habeto et sic eum adaquabis in tenebris, ne aquam videat, et iecur eius canis coctum escam²⁰ dato, et feni flos commures cum vetere axungia et ad morsum ponis. sanum fiet.

516 LVI Si scorpio aliquod iumentum percusserit, sic intelligitur. nascitur ei genuorum contractionem et claudicationem et non manducat et fluent ei de naribus²⁵ pituitae virides et accumbit et vix idem resurgit. simi-

1 de palato sanguinem tolles eumque exceptum cum sextario aceti et hemina salis miscebis Veg. || 10 cartami = καρδάμου || 13 Veg. V 80 | cognoscet. || 14 et | micturire || 16 Veg. V 78 | plus: corr. Veg. || 18 Veg. V 81, 3 sn. || 21 Veg. V 83 || 26 nefreni flos commurescunt aut exungia: corr. Veg. || 27 ponit || 28 Veg. V 82 || 31 sq. simul et

liter his curatur, quomodo supra scriptum est, et viperae morsus.

LVII Omnis quadrupedis ab scorpio percussi aut mure 517
 caeco aut a colabra aut a vipera aut similiorum hoc
 5 habebis signum. a cibo resilit, pedes trahit et quando
 producitur, succubat ad singulos ingressus, fit fluxus sanie,
 per nares profluunt, gravedo capitis ad terram, marcor fit
 corporis, vires deficiunt ad concitandum. cura autem sic fit.
 adaperi venas omnes, quae inpetum ostendant, et lavacris
 10 calidis et operturis et deambulatione utere et ad cibum
 mitte, farinae ordiaciae ad|misces et fumiga locum cum 134^v b
 ovis et oleo miscens aut cornu cervino aut galbano.
 tertia die inani per clistere ante ei eiciens, quae sunt
 ano stercora. sed si haec non laxaverit, inure, quae in 518
 15 causis sunt et inter scapulas et commissuras articulorum,
 quae sunt in lumbis. sed nunquam inuras articulum
 aut aliquem locum in quacunque passione nec in ner-
 viosis locis, sed aut supra pusillum aut infra. infunde
 autem ab initio ex ea die aut ex ea hora, qua passus fuerit.
 20 haec accipies. mellis Attici acetabulum et tere dili-
 genter et commisces vino, calefactum imponis stercus
 suillum. alii: et melantio admiscis vino, calefactum 519
 inponis stercus. alii: † bibo commiscentes plasmentum.
 alii autem loteo cataplasmant aut suprascriptis et de
 25 singulis sibi quisque cataplasmant, simul adsidue hoc
 facientes. sed antequam cataplasment, tunc utuntur
 suprascriptis fumigationibus [utantur]. hoc autem facit
 et ad omnes enim, ut persuadet. tunc deinde ieiunus

3 *Veg.* V76 || 4 colabra = colubra || 5 habebit || 6 fluxu sanguine:
 defluit sanies *Veg.* || 7 gravedo nascitur capitis, ita ut deiciatur
 ad terram *Veg.* | mergor || 8 itandum sic: ad surgendum vel
 incedendum *Veg.* | sic *add. B* || 9 in petum || 10 a || 11 succensis
 testis ovorum *Veg.* || 16 asticulum || 17 aut *add. Veg.* | qua:
corr. Veg. || 19 aut || 20 atticum || 22 melancio: = μελάνθιον ||
 23 vino commiscent et cataplasment eum? || 24 cataplasmant
 aut *B*: cataplasman || 28 enim ut persuadet: venas ut perva-
 dat *B*

bibere debeat. *ad tumorem cataplasmata ut suprascriptum utere.*

LIBER VI.

520

- 1 si equo caput turgēbit
- 2 caput a plectora si obturserit
- 3 cerebrum percussum
- 4 si aures doluerint
- 5 auriculæ dolor
- 6 de oculis
- 7 *de* oculis claucomaticis
- 8 si recens fuerit quæ s. s.
- 9 de claucoma
- 10 de oculo percusso
- 11 de recenti claucoma
- 12 de plumbo in oculo
- 13 de lippitudine
- 14 in oculo vulnus
- 15 de lingua incisa
- 16 de dentium dolore
- 17 de mento fracto
- 18 corrupta cartilago
- 19 arteria si ruperit
- 20 de strumis
- 21 de sanguinis per nares cursu
- 22 de polippo *in* naribus
- 23 eruptio [in] faucium
- 24 de glandulis
- 25 de glandulis |
- 26 de glandulis
- 27 de parotidis
- 28 de *tolibus*
- 29 de tussi

521

135^r a

1 a tumore | ut *B*: in || 2 *subscr.* Explicit liber quintus Incipit liber sextus || 10 de *addidi* || 12 et 14 clauconia || 18 lingua || 25 in *addidi* || 31 colibus: *corr. infra 557*

- 30 *de tussi*
 31 *de sidoraticio*
 32 *de sidoraticio*
 33 *de vena matrice*
 5 34 *de cervice si ei exierit*
 35 *de malandria*
 36 *de cervicis distillatione*
 37 *de scapulis*
 38 *de pala*
 10 39 *de pantice.*

Veterina bestia, nunc omnia subiugalia in opera laborantia, 522
 repentino casu ex praemixtis passionibus accidentibus vexari solent. aliae vero causae per longum tempus se in cura demonstrant absque his valitudinibus,
 15 quae in quinto libro plenissime demonstrata sunt. quidquid ita a summo capite corporibus accedere potest, in hoc sexto libro omnia demonstro, ne quid minus aliquid in ceteris libris subiectum sit.

I Si equo caput turgebit simul et lingua et palatum 523
 20 et labia, et si totus obduraverit, quantum morbus crescit, eo magis caput turgescit. et si neglexeris eum, cancerare solet. sic primo quoque die curare oportet, nam in maximum periculum incident. lapides molares plures candefacito. ubi bene calebunt, caput operito et vas
 25 plenum loteo adponito, unum lapidem candentem mittito, ita facito ex his omnibus omnes de loteo vapores ut equo in os eant. cum per singulos lapides demiseris, 524
 postea aquam marinam calefacito et eodem aceto misceto et caput eis bene foveto, postea sumito coronam bubalam
 30 manipulum et eo addito acetum acrum sextarium I, unam fervere facito et ei caput ungito et os intrinsecus linguam

1 *supplevi* || 5 et 7 *de addidi* || 7 *stillatione: corr. infra*
 570 || 11 nunc — *laborantia glossema putat B* || 19 *Veg. III*
 28, 5 | *ligua* || 27 *per vices singulos Veg.* || 29 *fimum bubalum*
Veg. || 30 *unam = una saepius* || 31 *liguam*

et labra bene fricato, postea farinam ordeaceam in aquam addito et dato, bibat. huic et tumores . . . aquae et farinam ordeaceam unam dato ei. sanum fiet.

525 II Si cui iumento caput plectora obturserit, sic intelliges. oculi sanguinei erant et venae tensae erunt, halitus 5 praeobturator. sic eum curato. sanguinem de temporibus emittito. si tumorem non patietur, sanguinem emittito de palato. et totum caput cretam Cimoleam
135^r b duabus | partibus et tertiam caninae nigrae ex vino austero temperato, calida imposito. sic perduces ad 10 sanitatem.

526 III Si cerebrum percussum habuerit, sic intelliges. spasmabitur iumentum, ad herbariam non accedit, totus in priori parteensus erit. si sine vulnere erit, totam curationem haec est. de temporibus copiosum sanguinem emit- 15 tito, spongiam Afram et oleo et aceto aequis partibus mixtam imposito et cibaria mollia dato. si non accipiet, ei per cornum dato polline triticiam ex aqua mulsa quantum opus fuerit, et fabam molitam minutam misceto. si aliquod viridioris [viridiorem] appetierit, gramen aqua 20 salsa lavato et dato. si per nares humorem crassum dabit, relinquitoe: seito ei cerebrum profluere, relinque quamdiu. et si nares siccae in eo erunt, erit aliqua spes curationis.

527 IV Si aures doluerint ab aqua, si intraverit intus, 25 sic curato. oleum vetus et acetum aequis partibus, nitrium quod videbitur satis esse, contundes et miscebis et vinum calidum addes et auriculas lana molli obturabis. si vulnera facta erunt, uteris lippara vel terra . . . farina cum oleo rosaceo. sic ad sanitatem perducis. 30

2 hinc et umores aquae B || 4 Veg. III 29; Pelag. 58 | abtruserit: corr. index || 5 alitus: auditus v. l. Veg. || 6 timporibus || 9 candidae (= λευκῆς)? cretae Veg.; calcis Pelag. || 12 Veg. III 13, 8; Pelag. 60 || 14ensus addidi; in priorem partem se tendit Pelag. || 16 spongia | Afram: aqua Veg. || 20 gramina qua || 22 relinquitoe: sc. tamquam insanabilem || 23 quamdiu et: quamdiu vivet B || 25 Veg. III 14, 6; Pelag. 55 || 29 vel triticea farina B; cf. p. 173, 8 sq.

V Si quod iumentum auriculam condoluerit, haec 528
 signa erunt. saepe caput commovebit, parvum erit et
 dentibus frendent, in sole cum aspirationem pulvis aut
 arista aut cauculus incederit. si non diligenter curam
 5 egeris, insanies sequi solet et difficile sanabitur. sic curato.
 spongiam novam sumito et nitrium conterito et ab aqua
 auriculam extergito diligenter, sumito melotrida et invol-
 vito eam et lanam madidam facito et rosaceo tertia
 demittito et foveo auriculam a lexiva calida et nitro.
 10 hoc facito, donec sanum fiat.

VI De oculis. si quod iumentum claucomam aut suf- 529
 fusionem humorem temptavit, sic intelligis. usum sibi
 characteres non reddat et color oculi alius erit et tensiores
 oculos habebit. si lacrimaverit, taliter intelligis nullam
 15 esse suffusionem. hi autem solent et lunatici dici.
 quos magis deprehenditur esse tricesimarios. hi autem sic
 intelliguntur. vitrei similitudinem in oculis habebunt et
 lotei canculum similem ostendent. hi autem humores,
 qui temporibus crescunt, lunatici | esse appellantur. 135^v a
 20 haec curatio [non] est imponenda et utilissime experientia 530
 curabis sic. iumentum bene abstinere ab aqua uno die et
 nocte, quam deponas iumentum. palpebra utraque fibulas
 salutaris in superiorem traicies, aut supercilium in in-
 feriolem aut maxillam interiorem alligabis. si potueris
 25 statim eicere aut certius iacenti in dentes, maiori peri-
 culo laborabit. sic autem incipies. substrictis utrisque
 palpebris digitam in superiorem partem oculi coicies et
 bulbum extendes. itaque et subtilissima fibularia venas
 partes oculis subieies, laxabis membrana singula, donec

1 Veg. III 14, 5; Pelag. 54 || 3 in sole eum auspicionem:
 insolitum . . suspicio ne B || 5 sanies: corr. Veg. || 7 melo-
 trida: supra d superscr. t || 8 sq. erit adimittito: tinctam vel
 contritam demittito B; cf. p. 172, 29 || 9 faveto || 11 cf.
 supra 69 sqq.; Veg. III 16 sqq. | clauconiam | sq. sive fusio-
 nem || 13 colore integro supra | alios || 16 tricesimarios sic ||
 20 non: nunc? || 21 astinere || 26 laboravit || 26 utriusque ||
 27 palpebras || 28 bulbum = βολβόν | extendens || 29 membra-
 nas in gula: corr. B

- 531 ad humorem pervenias. solet autem inter proximas tunicas esse humor grassus cum sicco, quod efficit similitudinem vitrei aut caucoli. et cum inde exiccaveris tunicas sic, dum tamen ne plus putes esse quam septem, quarum numerum sic cognoscas. *ad* quae membrana pervenies⁵ sic, senties et curabis sic. quasi percussum statim fibulas resolvīs, palpebra dimittito et sanguinem de temporibus emittito et lanam mollissimam albam subactam ex oleo rosaceo et ovi albore et vino veteri aut passum si habueris, misceto et eam lanam madefacito, in oculum im-¹⁰
- 532 ponito. et eo die abstineto. altero die abstineto. amuli aliquid admisceto, thuris masculi aequis partibus et vinum adicito et spongiam mollem aut penecillum super alligato et vino bono ocularem aut brucarium equestrem inponito, ne alligatura cadet. sequens deinde collirio prosequeris,¹⁵ quod habes in commentario. si humor post dies V non resederit, tum venas, quae in temporibus sunt et tumorem praestant, cauterio candenti praeccludis. et ex eadem curatione s. s. curato. ita recentia vulnera in oculis sic curato. cicatricis crassitudine super tunicas singulas co-²⁰
- 533 gnoscēs. sin autem per omnes tunicas suffusio erit, difficiliter curatur, ut oculis speciem serves, quantum ad albedinem attinet. nunquam te moveat, quod vastior est. si aequalior fuerit, magis in summa parte erit et facilius curari poterint. et herbam aut algalliden noli contemnere.²⁵ haec nascitur in hortis et cultis locis. flosculum habet oculum rotundum et valde exiguum. huius sucum melle
- 135vb et sale aequis partibus | temperato, vetustissima oculorum vitia sanat, *aestivo* tempore eam leges id est...aut in mense Augusto.³⁰
- 534 VII Si oculum claucomaticum habuerit et vetus, haec addito. caliginem desupra †fuci enim bene, aquam maxime

2 quo deficit || 5 cognoscatque: ad *suppl.* B || 7 timporibus || 9 si *supplevi* || 16 cf. *infra* 798 sqq. || 17 timporibus || 18 praeccludit || 23 vastiores || 26 cf. *supra* p. 87, 6 | ortis || 29 sanativo | *excidit* in mense Julio || 31 clauconiticum || 32 facit vel antea frica *suppl.* B

puram, et cornum bubalum comburito, in ipsum turulum ita addito et mellis pondo *uncia*, tus masculum, stercus humanum comburito et salem ammoniacum, murrā, piper longum, ossum sepie, aeruginis flos, vinum vetus, crocum, rutam. haec omnia commisceto, deinde inungito, usque dum sanum fiet.

VIII Si recens fuerit claucoma, crocum, salem ammoniacum, murrā, ruta, aeruginis flos, mel Atticum, vini vetus et tus masculum, haec omnia misceto et inde un-
10 gito, usque dum sanum fiat.

IX Si quodcunque iumentum claucomam habuerit, haec 536
erunt signa. in ipsa pupilla quomodo vitrium habebit, et hic autem non poterit sanus esse. et si percussum fuerit aut album fuerit, sepie marinae ossum radito, cro-
15 cum et murrā trigonitam, salis ammoniaci, cocodrilli ster-
cus. haec omnia una trito bene, ut levia sint, et sic ad-
misceto mellis quam optimi, conterito, unam commisceto
et inde inungito, ante tamen sanguinem de temporibus
emittito.

X Si recens fuerit aut percussus oculus, sanguinem 537
emittito de temporibus aut de cartilagine vel desub oculo.
sanum fiet.

XI Si recens claucoma in perpetuo non revolverit, 538
intercidito. sanum facis ex eo. oculos inungebis ei.

15 XII Si equo plumbum in oculo natum fuerit, marmor 539
bene tritum ei in oculo inflato, idem lasaris spicati con-
trita radicem cum oleo bis in die.

XIII Oculus si lippiet, aeris combusti, magma croci, 540
crocum Siculum, olei tantundem una bene contunde et
20 sic ungito oculum. sanum fiet.

XIV Si iumentum vulnus habuerit in oculo, sic eum 541
componito oculo collirium et inde inungito et sumito:

1 *Chiron apud Veg. VI 27, 6* | turulum = torulum || 2 pondo
cincini || 3 armoniacum || 7 clauconia | armoniacum || 11 clau-
coniam || 14 *Chiron apud Veg. VI 27, 7* | seriē arineosu: *corr.*
Veg. || 15 armoniaci || 16 trito = terito | lenia: *corr. B* || 18
timporibus || 23 clauconia || 26 et | lassaris

cocodrilli stercus, crocum huic addito, lenem ex petiolis berbecinis medullam addito et eodem terito, levem facito. ex eo inungito cottidie, usque dum vulnus sanum fiet. inungito collirium, quod s. s. habes, ad album, usque dum sanum fiat.

542 XV Si iumento lingua incisa fuerit, consueto lingua
136^a fibulis, deinde vino lavato. | his diebus gallam contundito minutatim, ex eo imponito, usque dum sanum fiat. et dabis ei fenum quam mollissimum concisum et pro ordeo furfurem. hoc manducet, usque dum sanum fiat.

543 XVI Si iumento loculamenta dentium aut dentes doluerint, sic intelligitur. ordeum solidum glutiet, corpus non reservabit, gingivae intumescunt, salivarum multum reddet. sic curato. cretam Cimoleam aceto acerrissimo macerato, et caldu maxillis inducito ne minus dies quin-
que. gingivas melle et mali granati cortice contusam minutum una temperato, tertia die gingivas fricato, donec sanum fiat. hoc crede fieri, si cui capiti malignus humor in gingivas destillaverit. hoc contingit hominibus, et quidam putant dentes exrescere, si fieri illud solet. sed
aliter intelliguntur fracti dentes et recisura sanantur.

544 XVII Si iumentum mentum iuxta colomellos, ubi chamum sedet, eo loco fregerit ex aliqua vitia, ut dentibus et labris diu propendentibus sit et morsum cludere non potest fracturae beneficio, sic eum curato. in continenti calida fomentato eum, labium cum dentibus corrigito, et fasciolam quam tenerissimam aceto et oleo madefactam diligenter fasciolato. deinde ex pannis parastaticos made-

4 s. s. B: si || 6 Veg. III 31; cf. Pelag. 66 | lingua | cocito: corr. Veg. | lingua || 7 his diebus: post Veg. || 11 Veg. III 32; Pelag. 69 || 13 reservavit: macescit Veg. || 15 callum ex illis: corr. B; calentem extrinsecus maxillis inducito Veg. || 16 graniti || 19 omnibus? || 20 si addidi || 21 recisurae || 22 Veg. III 33 | mentum add. index | iuxta columellares (trad. collum vel molares) vel alio oris loco os fregerit, ut morsum claudere non possit et apertis dentibus horreat propendentibus labris Veg. | chamum = eamus || 23 sed et: corr. B | frigerit || 24 lavabis | morrum || 25 enim || 26 lavium || 28 parasticos

factos ab interiore parte composito, et rursum iterum
 alia fasciola bene fasciolato, ne flecti possit. cui et cur- 545
 cubam constrictam impones utrisque dentibus, constrictio-
 nem facies, ne praebet labium inferius. ac simili ratione
 5 cottidie curabis. cum solveris ad curandum, facito eum
 locum contineas manu, et furfurem, ordeï farinam mix-
 tam ei in cofino subtili offeras, et sinito manducet. quam-
 diu manducaverit, manus tibi a loco non discedat. cum
 iam edere noluerit, offerito ei aquam, bibat. cum biberit, 546
 10 curato *similiter*, ut s. s. est. cui et sucum tisanæ dare
 per nares oportet, [et] si minus manducaverit. hac ratione
 cottidie curare eum necesse erit per dies numero XL.
 sanus fiet. et plures in eadem fractura a me curati
 sunt, et ex cura s. s. sani facti sunt. | 136^r b

15 XVIII Si iumento in naribus cartilago rupta fuerit 547
 et sanguis premi non potuerit, sic eum curato. spongiam
 Afram ex aceto et thuris polline mixta imposito ei in
 eum locum. etiam si vulnus factum fuerit, donec sub-
 primat, sic curabis, quomodo praeceptum habes. etiam si
 20 sanguinem de palato emiseris et subpremere non potueris,
 spongiam supra scriptam imposito et caput eis sursum
 instringito, et aqua frigida renes et cerebrum, testiculos
 perflumentato. si sic etiam subpremere non potueris, acaciam
 nigram et thuris polline aequis partibus ex aceto tempera-
 25 bis, capite toto imposito, donec subpremas.

XIX Arteria si eruperit, signa haec erunt. suspirat 548
 graviter, stertet, tussit et spumam eiciet purulentam et
 pedibus prioribus claudicat. sic eum curabis. ervum
 in aqua macerato biduo et duabus noctibus, aquam mu-
 30 tato triduo et percurato eum bene. macerato *in* aceto et
 molito, minutum cernito et ex eo cum melle mixto cu-

4 hac similis || 5 eum | cum || 6 colum: *corr. B* | manum:
 manu quae ante composueris contineto *Veg.* || 7 confino ||
 10 sil' sic || 11 et *del. B* || 15 *Veg. III* 34; *Pelag.* 63 || 17 et ||
 18 *sq.* subrimat || 22 aquam frigidam || 23 perfumigato: per-
 fundis *Veg.* | si *addidi* || 26 alteria || 30 in aceto *B*: facito ||
 31 mollito | in nutum

rato per dies numero VII. sic hoc facies, donec sanum fiet. tisanæ maxime cremorem dabis.

549 XX Si strumis vexari coeperit, signa hæc erunt. infra auriculas intumescunt usque ad iugulum interdum, et tractus longus *auræ* erit et singultus, nec salivas continet, currunt ⁵ pinguitudinis similes de ore. remedium hoc erit, et cum eum adures et farinam ordeaceam impones. et cum maturum erit, secari oportet sagitta [acuminis] vel scalpello crassi acuminis [sit], sic autem *ne* iugulum tangas. si non respondet, adure cauteriis rectis ordinibus duobus. sanum fiet. ¹⁰

550 XXI Si sanguis per nares fluet, quod vitium appellatur graece ciferinon. si hoc morbo vexabitur, signum erit supra modum peractum esse iumentum. curatio illius hæc erit. perunge illum oleo et aceto, corpus totum coperito et *da* operam, *ut* molliter cubet. cui et ambu- ¹⁵ lationem dimitte et attende cibo post hoc, deinde ruta ei 3 cum lacte contrito infunde. [de] quod si non habueris, aristologiae 3 I et croci conterito, ex vino dulci effundito. eidem rei ad vinum coriandri viridis sucum ²⁰ 136^v a expremis, sed per cornum adicito in nares. |

551 XXII De polippo, qui in naribus est. si polippus in naribus erit, signa erunt hæc. *stranguilabitur*, stertet de naribus, humidam fluent. est autem morbus periculosus. remedium est huius tale. si prope fuerit polippus, secare illum ferramento pleni acuminis. si autem ²⁵ intus erit, cauterium plumbeum facito quadratum et ex eo calefacere debebis polippum.

552 XXIII Si eruptionem faucium laborabit iumentum, signa erunt hæc. *stranguilabitur excreabitque* purulentam, et quotiens volutatus fuerit, non revolvitur, nec excutiet ³⁰

5 curæ || 6 pinguitudines | et cum: locum B || 8 sagittæ crasse || 9 si: *corr. B* | ne *add. B* || 11 *supra* 335; *Veg. III* 37 || 12 qui ferinon || 15 ad opera molliter: *corr. supra* || 16 dimitte rutæ. manipulum *supra* || 19 unum || 21 *supra* 343; *Veg. III* 38 || 22 si sanguinabitur: *corr. Veg.*; cf. l. 29 || 23 humidam = humida || 28 *supra* 357; *Veg. V* 41 | laboravit || 29 excreabit *add. supra* | quæ || 30 sq. excutiet se. quod si *supra*

se, et quod recens fuerit, sanguinem excreabit. †maditer et difficiliter remittere eum debebis. saturari debet, ut infra extrahendum est cibo, et desinere et exercitationibus. thuris et opii . . . , tantundem heliotropi, quod nos intibum⁵ agrestem vocamus, ruti tantundem cum vini austeri mensuris Atticis IIII infunde per singulos dies, donec sanum fiet.

XXIV De glandulis quae fiunt in pullitia ex prima⁵⁵³ dentione. videntur enim haec vitia tunc se ostendere. ex quo contingit in pullis magis. quae cum factum est, fieri solet articularis, et recurrit morbus in capite et in tota spurcitia, et sic vitae periculum faciunt.

XXV Si equus aut mulus aut alia bestia veterina glandulas⁵⁵⁴ habuerit inter maxillas. hic morbus necesse et difficile sanabitur. sic ex hoc sanum fiet. [et] eximito glandulas et urito eum locum, usta curato et de sale perungito. hoc facito quod *VIII dies* numero, *VIII die* lavato nitrio et aceto. si nitrium non habueris, loteo calido lavato et oleo, et farina erveam inponito per biduum, tertia die vinum tantum utere, ex farinam erveam imponito. hac⁵⁵⁵ curatione curato, usque dum sanum fiat.

XXVI Si glandulae fuerint, sic intelliges. tumor⁵⁵⁵ erit sursum ad summas fauces, hoc est inter maxillas, et salivas multas mittet, naribus stridet et sine umore erit, ut suspiriosum putes. sic curato. farinam ordeaceam et aquam mulsam et resinam austolosam temperabis aceto et aqua coques cataplasma et unges axungiam veterinam et bene caldum inpones saepe, donec autem foras erunt. vulnera traumatico curato. ei viscum superimponito, donec sanum fiet.

1 sed | excreavit | rariter?; cum aderit (sc. sanguis) *M* ||
 2 <non> debet? || 4 elyotropi | in typum || 5 cumini: *corr. supra* ||
 7 cf. *supra* 89; *Veg. III 25* || 10 morbus post articularis ponit *B* ||
 12 *Pelag. 56*; cf. *Veg. III 24* || 14 si: set *B* || 16 quod numerum VII die: *supplevi ex Veg.* || 18 erveam *B ex Pel.* (farinam de ervo): et aerucam || 19 unium: *corr. Pelag. et Veg.* | et aerucam ||
 22 sursum *scripsi*: salsum || 23 tumore: *corr. B, cf. supra p. 53, 3* ||
 24 *Pelag. 61* || 25 austolosam = astulosam || 27 aut: = vel? ||
 28 foras erumpent *Pelag.* | traumatico

- 556 XXVII Si parotides fuerint, dolores narium similiratione curabis fomentis et potionibus glutinosis et sum-
136vb mum caput calefactionibus foveto.
- 557 XXVIII Si toles fuerint, manum supinam in orem coicies et temptabis genus vesicae superiori parte, sic invenies. curabis et ex axungia veteri offas facies ex melle, butiro et pice liquida. manu offas dimittes, hoc primum facies. offas ne minus ternas. deinde glutinosam dabis potionem et caput calidis unctionibus curabis et lanis cerebellare iubebis uti, usque quo in capite causa fuerit. detractio sanguinis his omnibus causis non est contraria, sic tamen, prout impetum causae cognoveris.
- 558 XXIX Ad tussim et si de ore salivae fluere coeperit et de naribus humor ambulat. tamaricu folia et aquae sextarium I sub divo ponito, ut ros tangat, et mane leviter defundito, postea sumito thuris boni, cimini Pontici, in vino Amineo diluito et aquam misceto, ei per quadriduo continuo da, bibat.
- 559 XXX Eidem rei alio genere, si valde tussit et pus per os et nares fluet. sapis suilli pondus .S. ex minuto contundito et in loteo putido indito, biduum sinito, tertio die adipem eximito et liquidum facito et oleo [eo] addito resinae terbintinae. postea thuris contundito [et in loteo indito, biduum sinito, tertio die adipem eximito et liquidum facito et oleo addito resinae terbentinae, postea thuris contundito, in loteo putido indito, biduum sinito, tertia die adipem eximito et liquidum facito] et ei addito aquam et per cornum dato bibere per dies continuos III.
- 560 XXXI Si quod iumentum frictum fuerit maxillam unam, hoc est sidoratum, sic eum curabis. sanguinem emittito de tempora. si sinistrae partes pravus factus fuerit, dextram partem emittito; si dextram, idem facito

1 perarotides || 4 in orem scripsi: minorem || 7 mlle sic || 8 primum: prona B || 10 cere ballare || 12 si || 14 tramaricu || 19 plus || 20 sapis = sebi | et || 22 de eadipem | ex minuto || 23 termanticae || 29 Veg. III 39, 3 | frictum: tortum Veg.; cf. p. 181, 11.

sinistra, sic curato. hoc medicamento facito. famactum bubalum colligito et ex aceto famactum contemperato et inducito in illa parte, unde sanguinem emisisti, sic tamen ut caldum inducas. sic potionem dato. herbam trixaginem, 561
 5 ysofum silvaticum, tragoriganum, serpillum, aristologiam, magma croci. haec omnia in pila coicito et pisato et cernito cribro minuto et sic potionem dato. ex aqua mulsa et oleo in uno eminam per narem sinistram dabis. sanum fiet.

XXXII Si quod iumentum sidoratum erit, sic intel- 562
 liges. labia eis per unam partem torta invenies, | 137^r a
 simul et maxilla equi et nares tortos intelligis. vix cibaria dentibus colliget, eius cibaria umida invenies. hic cum bibere volet, totum rostrum usque ad nares in aquam demergit, ideo quia labia eis evanida videtur esse. sic eum curabis. aceto et sale labia eis ex spartilagine fri- 563
 gabis, usque eo ut sanguinent. deinde tertio die causticum crudum in illam partem labii impones, quae pars sidorata videtur, sic tamen, ut ante linguam alliges, ne ab eo medicamento noceatur. cum satis medicamento usta labia videris, aqua lavabis, deinde aceto et oleo fovebis. curabis sicut vulnera. cum saniata fuerint, sanum invenies iumentum.

XXXIII De cervice sanguinem iumento cum emittere 564
 5 volueris, a cibo et potu abstineto, [id est]... post aliquis teneat et lorum stringat, quod satis erit, ut venam invenire possis. supra laqueum deinde sinistro pollice venam deprimito, quo minus ludat vena, cum sagittam prae-

1 sinistra *addidi* | sio | famactum: fimacium? fimum *Veg.* ||
 3 sq. si tamen et: *corr. B* || 4 tritaginem || 10 *Veg. III 39, 1* ||
 11 tortam || 12 srt || 13 umita || 15 evanita || 16 lingua eius et
 labia *Veg.* | spartilagine = sparto || 18 qua || 19 si | liguam ||
 24 *Veg. III 40 et I 22, 3; supra 6 sq.* || 25 abstinebis et potu,
 aequali loco constitues. tunc lorum supra cervicem alius teneat
 et adstringat ad normam, ut vena facilius appareat *Veg., cf.*
supra || 26 locorum | et || 27 possit || 28 ludat *suppl. Veg. et*
supra | venam

miseris. duae autem venae a capite summo discendunt, conveniunt sed sub maxillam usque ad gulam. inde a geminis venis inferius infra digitis IIII mittito, ne de gulam mittas et bifurcium tangas et iumentum occidas.

565 tene sagittam duobus digitis, summam venam teneto. †sta quod plus ferramentum in utraque coiciens, quam quod extra digitum eminebit, nihilominus mediano digito manum tibi subteneto, quo minus pendeat et levior sit. vide ne valde impremas, quam opus erit, non autem plus quam mucronem. si sanguinis parum ad te fluere coeperit, dato iumento aliquid in os, quod rodatur, validius fluat.

566 XXXIV Si quod iumentum cervices ab loco eiecerit aut laxaverit, vertebula eiecerit aut extorserit, sic eum curato. deponito iumentum et constringito et cervicem eis extendito supra formam, donec omnia vertebula laxentur. et oleo utere et axungia veteris liquamentis subigito cervicem et sic ad locum reponito vertebula. sed fascia tenuem amplam ex oleo et vino inponito, supra eo alligato, deinde regulis tiliagineis ne minus digitis IIII et

567 inter regulas tantundem spatii. sed alligabis lino tartarali, suffundes oleo et vino ne minus diebus numero III aestate, hiberno bis in die. cum nodum fecerit, regulas 137^b solves | die primo L. deinde tunc scies, quo tempore nodum faciet, et unctionibus uteris, donec ad sanitatem perducas. si minus, uras reticulatim. ustam sic sanabis, ut s. s. habes.

568 XXXV Si cui malandria auferre volueris, sic incipies. primum cauteria candentia praeparare curabis. deinde ferramento decarnabis sic, ne nervos tangas. deinde

2 convenientes sub B || 3 sq. des illam: ferramentum deprimes, ne in gulam mittas Veg. || 4 bifurgium || 5 sq. si quo — coicies B || 6 nec plus ferri imprimas Veg. || 7 seminebit: se eminebit? || 8 quod || 13 Veg. III 41 || 14 per tepla || 16 supra fossam Veg. perperam || 18 bertebula || 20 tillagineis: oleagineis Veg. || 21 sq. tartarabis || 22 sq. si aestas fuerit, quater in die Veg. || 23 state | modum Veg. inepte || 24 primo V: corr. Veg.; an XXI (cf. infra 599)? | quod || 25 veteris || 28 Veg. III 42 | alandria: corr. Veg.

in sequenti quascunque venulas adures, ut ei sanguinem statuere possis. cave ne nimium cauteris adures, ne nervi indignationem patiantur, ne in maius periculum iumentum incidat. deinde axungia cervicem fricabis et fascia munito eum curabis. et altero quoque die cataplasmam imponere incipies, ut impetum et fervorem auferre possis. deinde ferbura ablata iam usta laves, semisses, loteo calido fovebis, deinde aceto et oleo dilues et medicamentis certis curabis. si iam cicatricem provenire bene videris, [incipies] medicamento tali uteris, ut possit melius cludere et piligerare. capite canino commusto cinis et adipe suillum recens commixto bene. ex medicamento hoc omnem cervicem sanari et piligerare posse scies.

XXXVI Idem si cervix a pluvia distillationem passa fuerit, hoc intelligis. tumidiorem cervicem quam quod oportet videbis, et putorem canceraticium cum humorem nigro et liquido subsequenti invenies. huius scrutabis foramina, ne quid ulterius inter nervos distillatione sinus factus fuerit. raro aliqua de quam pluribus posse evadere expromittes, et signa talia invenies. statim incipiet pectore stridere et per nares humorem liquidum proicere incipiet et [neque] cibum recusabit et paulatim corpore incipiet deducere. et hunc ergo sic curabis. prendes huius foramina calcabis et quaecunque foramina subtus laxare curabis. deinde marrubium et salem in uno contuso in ipso foramine calcabis et quodcunque foramen subtus laxare curabis. deinde traumatico et pannis lineis vulnera sanabis, sequenti etiam limpida et depurata

1 quascunque videris emittere sanguinem *Veg.* || 5 unito: *corr. Veg.* || 7 ustam | laves: *corr. B* | sq. misses || 11 sq. cum musto || 12 eis: *corr. B* || 13 piligerare || 15 *Veg. III 43* || 19 distillatio || 20 pauca hinc difficulter evadunt *Veg.* || 21 expromittes *B* (*coll. p. 184, 20*): exprimito eius || 24 corcore | huc || 28 et si loci conditio patietur, diaresin dabis, ut foras per plagam humor emanet. tertio quoque die calida urina lavabis, deinde traumatico *eqs. Veg.* || 29 vulnerabis: sanare incipies *Veg.*; curabis *B*

curam cefalico curare incipies. eius compositionem sic invenies: ervi polline sextarium I, irin Illirica 3 II. hoc erit cephalicum. deinde sicut s. s. si iam cicatrix constricta erit, medicamento, quod s. s. est, curabis.

- 572 XXXVII Si cui iumentum scapulae dissolutae fuerint, sic curabis, ne quam inter nervos aut commissuras pendiginem habeat. si quam | pendiginem inveneris, quaque parte plagas possit accipere, aperire curabis, deinde cataplasma opponere, et foraminibus traumaticum et lintola sicca calcabis. si quid inter nervos foramen factum videris, caute curato, ne quid ulterius subicere velis aut humores aliquid lavare. sed magis siccis curare oportet, ne quid umoris distillationem huic iumento faciat. iam constabit, et constrictam curare oportet. et usta curabis. iam usta confirmata et sana, malagma caustici in novissimo impones.
- 573 XXXVIII Si quod iumentum palam eiecerit, sic curabis. calido iumento loco ... revocabis, sicut infra s. [s.] habes. sic curabis, sicut armos, tamen si recens causa fuerit, sin autem, non expromittes hoc fieri posse.
- 574 XXXIX Si cui iumento pantex carnibus excreverit, sic curato. huius prendito foramina et ferramento aperito. deinde incipe pulmundum secare vel sagittam eam pante ab intus decarnare, quascunque carne plus excrevisse videris, subtiliter sic, ne venas aut nervos intus laedas.
- 575 iam excarnata aceto et oleo exaniabis. deinde pannos ex eodem aceto et oleo saturabis et in eodem folliculo subcalcabis et fasciam ad cervicem ligabis. alio quoque die cataplasma imponis, triduo curabis. iam ferbura ablata traumatico curare incipies, deinde medicamentis aptis usque ad sanitatem curabis. sic sanum fiet.

1 de falcito || 2 irillinirica | thuris masculi uncias II *add. Veg.* || 3 sic || 5 *Veg. III 44* || 8 posse || 11 ne ulterius aut ferrum aut cauterium procedat neque tumorem neque putredinem laves *Veg.* || 12 labare || 18 *supple* conlocabis | *cf. infra 583* || 21 patex || 23 pulmundum || 31 *subscr.* Explicit liber VI. Incipit VII^{us}.

LIBER VII.

	1 de armis si doluerit	576
	2 de musculis armorum	
	3 de armo eiecto	
5	4 de nervis	
	5 de colephis	
	6 de fractura	
	7 si patellam eiecit	
	8 contusio genuorum	
10	9 de fleminibus in genuis	
	10 de marmore in genuis	
	11 marmur si citaverint qui s. s.	
	12 de parcellides	137 ^v b
	13 de ossilagine	
15	14 de crure fracto	
	15 de mirmicibus in cruribus natis	
	16 de articulo fracto	
	17 de articulo extorto	577
	18 de nervis laborantibus, si nervi laxaverint	
20	19 de duritia articulorum	
	20 in articulo nervi incisi	
	21 de luxu articuli	
	22 duritia nervorum in articulis	
	23 de aquatilibus	
25	24 de aquatilibus	
	25 de chiromatibus	
	26 de ozenis	
	27 de scabia	
	28 de clavo morticino	
30	29 de corona intorta	
	30 si duritia in basibus fuerit	
	31 de fistola in corona	

2 m Armis sic (i. e. in armis), cf. p. 187, 6 || 17 asticulo || 18 asticulo || 19 si nervi laxaverint in cod. novi capituli inscriptio; sed cf. infra 602 || 20 asticulorum || 31 vasibus || 32 deest, cf. p. 198, 17

578

- 32 si marmor in basibus fuerit
- 33 si tumor in corona fuerit
- 34 de scauro
- 35 de cretiatico
- 36 corona si erupit
- 37 item qui s. s.
- 38 si unguis discesserit
- 39 de vermicie id est *chironio*
- 40 de suffusione
- 41 de glodigine unguum
- 42 de contusione
- 43 de astrictione
- 44 de male pedatis
- 45 de pandatilibus
- 46 de ossillagine
- 47 de ossilagine
- 48 de ossilagine
- 49 de mirmicibus
- 50 de aquatilibus
- 51 de bubonacio
- 52 si articuli tument
- 53 si oneraverit qui s. s.
- 54 si duritia in vasis fuerit
- 55 de disciplina ustionis
- 56 de cretiatico
- 57 de suffusicio
- 58 de cretiatico |
- 59 de ungulis fissis
- 60 de pulmone
- 61 de costa fracta
- 62 a tauro percusso
- 63 de renum vulsione
- 64 de hidrocelico
- 65 de hydropico

5

10

15

579

20

25

138^r a

30

1 vasibus || 8 thyromo || 16 omlagine || 17 omlagine || 20 ba-
bonacio || 21 asticuli

66 de veretro

67 de verruca in qui s. s.

68 si castrare volueris

.....

⁵ I Si quod iumentum *armora* ab itinere doluerit 580
aut *aridos* et *macros* *armos* habuerit, sic curabis. primo
vento *armos* inflabis, deinde ea die *armos* mero et oleo
saturabis, deinde *berbenis* fovebis diebus numero IX. per
singulos dies post fotum unctionem hanc utebis: sulphur,
¹⁰ nitrium, feclam, adarcem, baccam lauri, castoreum. haec
omnia in uno *tunsa* et *cribellata* hiberno tempore ex
mero et oleo misces, aestivo tempore ex aceto et oleo.
XII die promovebis, deinde *causticum* in armis inpones.

II Si iumento musculi, qui in armo sunt, labora- 581
¹⁵ bunt, signa erunt haec. pronus ambulabit et *armos*
strictos habebit, gressum non inplebit nec pascitur nisi
alternis diebus. summis his rebus simili ratione curabis
praeter ductum *armum*, deinde consummabis *caustico*. si
minime profecerint, ures *reticulatim* interpositis capitulis.
²⁰ sic curabis. per dies IX *axungia* *perunges*, deinde lavabis 582
loteo calido, deinde frigida, deinde aceto, imponis *cicatri-*
cibus *traumaticum*, aut *licium* *traumaticum* inponis, supra
inponito *ostreum* *commustum* minutissime. si *licium* uteris,
mali *grani* *corticem* *contusam* et *crebellatam* superimpones
²⁵ et cura, donec sanum fiat.

III Si iumentum *armum* eiecerit aut luxaverit, signa 583
erunt haec. totus in alteram partem incumbet et cona-
bitur primo *ungulam* ponere. sic curabis. si recens causa
fuerit, statim alliges eum et *armum* ad *rotam* *duces* aut
³⁰ ad *machinam*, si habes. si ad *rotam* *duces*, stringes eum
medium ad *columnam*. si in campo, *strophum* fige aut
palum, alliges eum et medium vaste cinges, ne *ventum*
recipiat, nisi *armum* ducas. *armum* leviter sic loro alli-

5 cf. Veg. III 45, 4; Pelag. 44 | marmora || 6 avidos ||
11 tonsa | et || 13 caticum | marmis || 15 ambulavit || 18 con-
sumabis || 22 strauematicum || 23 sic: corr. B || 29 allides || 32 ali-
des | vaste: veste B | ebentum: corr. B

- 138^r b gabis supra genu et iosum et | infra articulis aequaliter
 584 duces, donec strepitum audias vertibuli. et si hoc continebis,
 denique virgis teneribus caedes armum. deinde leviter
 fricabis armum, deinde stiptica caedes vena liciaria. et
 simul bene musculos excitaveris, iterum fricabis. deinde
 quatuor digitis ab summis umeris sagitta praerumpabis
 cutem et specillo longo laxabis, qua spiritum recipiat.
 fistulam coicies in foramine. offabis, ne iaiuno facias.
 videto, qua inflaveris armum vento, obturato plagam stup-
 pam aut linteolo, deinde manu suspensa armum com-
 pungito et confricato sale et oleo. contra vertebulum
 armi 4^{or} foramina semisse quoque versus haut longe regione
 585 media vertebuli coicies. eidem surculos pingues decusatim
 quasi fusos vehementer constringes et lana eos obvolves
 et oleo et vino madefacies. et in machinam coicito eum,
 ne accumbere possit per dies numero XV. suffundes vi-
 num et oleum, eicis deinde surculos die septimo, lino
 laxo lassas, ut facile alligare possis linum. haut secus
 die XII uteris aquis calidis, verbenaciis compositis utere.
 deinde cretam Cimoleam et terram commustam aequis
 586 partibus ex aceto temperabis et aliquid picis liquidae
 admiscebis et ter in die uteris, semel mutabis medio die.
 cerotum supra eadem impones per dies V. composito
 anacollimam sic. mel sextaria tria fricabis minutatim
 et ovorum XX alba cum aqua minutatim adicies, et
 thuris polline in pondo libra et rubricae Aegiptiae
 pondus semis, et hoc minutatim admiscebis et omnibus
 in unum commixtis ex his corpus deinde, armum eam
 anacollima fricato. hoc et ter in die et facito ne minus

1 iosum = deorsum || 2 cf. *Veg. V* 17, 6 | strepidum || 4 cf. *H* 86, 4 (*Hieronimi Libyci*); *Veg. III* 45, 4 | venam stamineam aut ferulaceam *Plin. XVI* 226 confert *B* | ut || 5 excitaberis || 6 ad sumes iuris: ἀπὸ δακτύλων τεσσάρων τῆς ἀκρωμίας || 7 specillo || 8 ta iuno: corr. *B* (= ieiuno); || 9 inflaberis || 12 ut: corr. *B* || 13 bertebula | surculo | pigues | decusati || 14 lanam || 17 eicis || 18 assas: usus *B* | possit | aut || 25 odorum XX libra cuma quem: corr. *B*, cf. *Pelag.* 332 | 26 lumbricae: corr. *B* || 27 ut || 29 anacoli | affricato | tertio

[et] V diebus. et si aestas fuerit, natationibus uteris, postea autem *sincrisma* aut *acopum*. perducis ad sanitatem, si causa recens fuerit; si minus, provida causa docebit.

IV Si iumento nervi obriguerint, haec remediare. 587
5 muscum de puteo colligito † quod videbitur his die fomentato aqua calida, axungia ungeto. et octavo die fomenta renovato et biduo ab alligatura intermittito, deinde malagma ficurninam | alligato et tertio quoque die 138^v a solvito, usque quo ad sanitatem perveniat.

10 V Si quod iumentum colefium fregerit aut eicerit, 588 insanabile est, quia nullam alligaturam patiat, nisi aut tempore aut medicina rustica sibi adhibita. haec est autem medicina rustica... qui proferunt illud et dicunt... quod si hoc aut illud faciet...

15 VI Si quod iumentum supra genu fracturam fecerit, incurabile esse [se] scito, quia hoc adligaturam continere non potest.

VII Si quod iumentum patellam eiecerit, hoc est 589 cuneolum aut spatulam, quod vocant *priorem*, signa erunt 20 haec. varum pedem feret et interiorum ungulam praemittet. sic curabis fracturam...

VIII Si iumentum genua contusa habuerit, sic curato. si non apertum fuerit, spongiam Afram in lasare et aceto coicito et imposito ad locum et alligato. si apertum 25 fuerit, argallicum, ibisci in vino veteri coicito et contundito, tertio quoque die renovato, donec sanum fiat.

IX Si iumentum flemina in genua nata fuerint, sic 590 curabis. sanguinem de brachiolis detrahes, deinde [in] spongiam Africanam et aceto et lasare madidam alligabis 30 per dies aliquod, deinde causticum impones. si hoc

1 naturcionibus: mittatur in piscinam vel flumen aut mare, uti natet *Veg. III 45, 4* || 2 sincerissime || 3 provida cura *B* || 5 mustum: *corr. B* || 6 fomentata || 7 fomentare novato || 10 *cf. Veg. V 17, 4* | calefium || 19 priorem scripsi (*cf. Celsus p. 360, 31; Galeni XVIII 2 p. 626*): riotem sic; de Graeca voce in -*ώδης* exeunte primum cogitaveram || 20 varium || 23 salare: *corr. M* || 25 adgallicum | ibis si || 27 supra 105; *Veg. III 48, 8* | nate || 29 spongia affrica

effectum non habuerit, tunc sic exsecabis. deinde venam inter nervos quaeres et [†]ei tam leviter evocabis susu deinde inferiorem parte sua sibi secta religabis. tum recide superiorem. sic missum facies lasar in plaga, coicies deinde lanam succidam ex oleo et aceto et sale,

591 alligato, tertio die solves. cottidie autem suffundes a rigore, tertio die cretam Cimoleam uteris, nec humor aliquis nascatur. siccum expedi et postea quam plaga cluserit, si tumor esse videtur, tunc malagma uteris. et si quis dolor remanserit, tollis. haec erit compositio 10 malagmae: galbani pondo II, storacis pondo I, amoniaci pondo II, resinae frixae pondo III, oppoponacis pondo II, thuris polline pondo II, murrae pondo II et S, cerae pondo X, medullae cervinae pondo I, resinae crudae pondo I, sepi taurini pondo I. 15

592 X Si iumento genua marmora se citaverint, hanc compositionem uteris. calcem vivam et axungia vetere in vino pistato et imposito per dies numero IX. cum 138^v b re|mollierit, inponis malagma crudam. si haec res non proficerit, tunc eam adunctionem applicabis . . . 20

XI Si quod iumentum in genuis marmur se citaverit, hac compositione s. s. uteris . . .

593 XII Si quod iumentum parcellides submiserint, sic intelliges. iosu quam genu ab interiore parte tubiscula ex osso nata invenies. si extra parte commissurae de- 25 derint, sic curabis. depone iumentum, contra ipsa tubiscula directa plagam scalpello aperis. deinde cum aperueris, cutem ab osso extends ab utraque parte. deinde prendes copidem et ipsum tuberum desuper ossum caedito ab aequalitate. oleo saturabis . . . cutis reddito. ubi 30 bene ossum cecideris, grosa subrades ad aequalitatem,

2 ei tam: tactam B; sectam? || 6 aut | sq. a rigore = postquam alligaturam accepit B; a rigatore? || 8 si eum expendi et posse aquam || 16 genu aut armora: corr. index 576 || 18 pistata || 20 eum | eum ad unctionem vel punctionem B || 21 sicitaverit || 23 parcellides = παρανερίδες || 24 iosu = deorsum; cf. p. 188, 1 || tubiscula = tubercula || 29 prende sicopidem || 30 curis

deinde aceto et oleo et sale exaniabis et pannos lineos
ex eodem aceto et oleo saturabis et ipsum foramine
subcalcabis. deinde tertio quoque die solves et cata- 594
plasmam hanc impones: polline ervi . . . tantundem fenu-
5 graeci et lini semen sextaria III. omnia commixtis et
crebellatis ex melle et oleo et aceto cataplasmam coques,
eodem loco impones. iam ferbura mitigata traumatico
cottidie curabis, si tamen ut cottidianis diebus locum
grossa radas, usque eo ut sanguis per ossum respondeat.
10 cum iam concarnare coeperit, curabis medicamentis, prout
vulnus permiserit. deinde malagmam crudam imponis.
deinde cicatrice. confirmata locum causticabis et ambu-
lare iubebis.

XIII Ossillago si fuerit, sic curabis. si ferro cae- 595
15 dere nolueris, cauterio candenti medio tuberi puncta
imponebis, prout ossilago permiserit, tamen ne plus quam
puncta V aut minus quam III inpones. usta curabis deinde,
ut s. s. est. tum †aues malagmam impones et curabis.

XIV Si quod iumentum crus fregerit, curabis mero 596
20 et oleo, lanas succidas madefacias, fracturam tegebis et
supra parastaticos impones. deinde fasciabis, sequenti re-
gulas tiliagineas supra alligabis. mero et oleo suffundes.
VII quoque die solves. calda verbenacea fovebis, idem
alligabis. VII diebus intermittes, similiter curabis, vicesimo
25 quoque die connodasse invenies. deinde anacollimam
imponis, quod supra s. est, deinde a capite perungebis,
XL° quoque die caustico confirmabis. | 139^r a

XV Si cui iumento mirmices in cruribus natae fuerint, 597
sic curabis. causticum crudum super ipsis mirmicibus
30 imposito et supra eos motaria oleo et vino [quae] satu-
rata, et alligato, III die solvito. si mirmices, quae in
cruribus natae fuerant, ceciderint, cura sicut ustionem
traumatico. si hoc non proficerit, iumentum deponis et

7 ferbora || 8 si || 10 tam: *corr. B* || 12 cicatricem || 14 obsil-
lago || 19 *infra* 623 || 20 lana || 21 parasticos: *cf. supra* 544 ||
22 regula stiliagmas || 23 cala || 24 simul || 26 s. *addidi* | *acāp*
sic: *acopon?* || 30 notaria || 33 disponis

ea loca scalpello decarnabis, cauterio candenti adurito. curabis, sicut s. s. est. sanum fiet.

- 598 XVI Si iumentum articulum fregerit, conlocato et reponito commissuram suo quoque loco. si tumor non tam magnus erit, minute intelligis reposuisse. si tumor erit, rectoram [erit] quaeris et eidem adligaturam adligabis, quae s. s. est. regulis autem uteris tiliagineis aut ferulis vastis. suffusionibus uteris ne minus quam ter die aqua frigida et aceto et oleo exiguo. solves primo die VII. curabis, ne ulla vulnera fiant ab alligatura. si erunt facta, lippara et pannis uteris mollibus.
- 599 solves deinde dies VII et renovabis et rursus uno et 20° die. si nodus firmus fuerit, urito in ista tamen ne infra die XLI°. in praesentia uteris, si vis, eo. deinde cum ustus erit, usta curabis. praemixtis diebus IX ab ustione primo uteris azungia, deinde [uteris] usta loteo calido delavare, deinde aquam calidam, deinde aceto, impones cipressi frondem et farinam ordeaceam contusam et aceti aliquid adicies: hoc per dies XI. si hiems fuerit, tertio quoque die lavato; si aestas fuerit, in aquam frigidam ducito, inambulet. et cupressina uteris de malagma ficur-
- 600 nea, quod sic compones: picem pondo V, nitri pondo libr. I, sulfuris pondo libr., farinae ordeaciae pollinem sextarium I, medulla cervina pondo semis, ysopum siccum .. contundis seorsum et sic commiscebis et adicies acetum ciatum unum aut quod videbitur in linteolo infussum, et sic imposito, donec cicatrices cludant. si caro crescunt, uteris stiptico, quemadmodum s. s. est. deinde malagmam crudam impones. ad sanitatem perduces. sic in omnibus curationibus esse faciendum scito, quae alligaturas patiantur. uteris autem uno quoque loco, ut causa postulat. novissimum causticum induces.
- 601 XVII Si equus articulum extorserit aut laxaverit intortum aut extortum, aut si proximum genu in fractura

7 autem uteris sic || 10 VII B: uti || 12 VII B: XI || 13 node | <non> firmus B || 14 uteri || 16 absungia || 19 malim IX || 26 istusso: corr. B || 34 in addidi

est, simili ratione intelligis, | tanquam si stremmam. sic 139^r b
curabis. sanguinem emittis inter articulum et coronam
desub cirro sine scarificatione. deinde fasciolam mollem
alligabis †aut corpus, ex oleo et vino hoc imposito.

5 ... saepius te admonebo, prout tempus anni fuerit. hoc
per dies VII imposito, deinde concalfactionem per dies V,
deinde lipparam, deinde viscum, *deinde* malagmam cru-
dam. solent haec curationes ad ustionem provenire, si
saepius prenduntur. si laxaverit articulum, scarificato et
10 eodem genere curato. si eiectum fuerit, reposito in re-
gulis aut in locum re collocato.

XVIII Si equo nervi in articulis *laxaverint*, signa 602
erunt haec. pandos articulos habebit et prope cirros
in terram ponit. sic curato tanquam fracturam, donec
12 nodum faciat. nodum autem faciet post diem XXI, uteris
lanis et suffusionibus, interdum et visco uteris, donec ad
ustionem perducas. die autem XLI^{mo} ures. usta sic
cures, sicut s. s. est. haec enim curatio non facilius
unctione sanatur.

10 XIX Si articulis iumento duritiam creaverit, sic 603
curabis. ures reticulatim. deinde usta axungia confricabis.
lanas succidas supra ligabis. tertio die solvito et curato,
sicut s. s. est. nono quoque die malagma ficurnea impones.
incipies deinde iam ustam confirmare, sexto die narcissi-
15 nam malagmam impones. si iam clodiginem desinuisse in-
tellexeris, caustico confirmabis. sanum fiet.

XX Si iumento nervi in articulo praecisi fuerint, 604
sic curabis. aceto et oleo delavabis, deinde anacollimam
hoc imponis: thus masculum, bulbos, ova, algallicum. in
20 uno conteris et ad praecisuram nervorum impones, supra
lana alligato, uno die intermittito, deinde simul curato,

3 sin excarificatione || 4 at (= ad) corpus? aut carpus
(= carptum 'Charpie') B || 7 biscum | deinde *addidi* || 8 per-
venire B || 9 excarificato || 12 laxaverint *aut* laboraverint *add.*
index supra 577 || 14 ponito: *latetne* hos? || 16 evisco || 22 suc-
cides || 23 s. *addidi* || 24 confirmas | se stie sic | narcissanam ||
25 si *addidi* || 27 praescisi

si se nervi constabilierint. sed si praecisi fuerint, ut *vertebulum et articulum laxiorem praestent*, in ipsos nervos palma ustionem urito. curabis sicut s. s. est. si aliqua claudigo permanserit, malagma cruda imponere curabis per quod *dies* numerum IX, novissimo curata sanataque vulnera caustico confirmabis.

605 XXI Si quod *iumentum* articulum laxaverit aut marmur si ei citaverit, hac compositione uteris: rumicis pondo I, cocodrilli stercus pondo I, nasturcii pondo *quadran.*, ammoniaci 3 III, ysopi 3 II, cerae semis libr., mellis 3 III. haec omnia ex aceto macerato et imposito.

606 XXII Si iumentum nervorum duritiam in articulis fecerit, sic curabis. sanguinem ab articulis detrahes et nervos scarificabis, lana sucida ex oleo et aceto et sale trita madidam uteris. postea ad fomentum cataplasma adducis. farinam ordeaceam ex aceto et resina coques et 139^a per dies aliquod cataplasmas. deinde malagma inponis. septimo quoque die renovabis. si effectus non erit, tunc cauteria uteris, prudenter tamen ne nimium aduras. ad purganda vulnera uteris ceroto vel oliva nigra contusa vel traumatico vel porro sectivo vel adipem recentem vel inula. iam sanata vulnera causticabis.

607 XXIII Si quod iumentum aquatilia habuerit in articulis, haec remedia erunt. feclam conspargito et salem dimidiam et lanam sucidam ex aceto colligato, tertio die solvito et calda foveto. curato ex melle cocta farinam ordeaciam et lini semen contundito et fenugraeci. omnia in vaso coquito, bis in die fomentato et malagmam crudam alligato.

608 XXIV Aquatilia si fuerint in articulis, sic curabis. sinapis Alexandrini pondo S, salis marini pondo 4, axungia veteris pondo 8, acetum acerrimum, haec omnia

1 quo stabili erint || 2 cebulum | et *addidi* || 4 claudico || 5 quod = aliquod | *dies supplevi* || 6 quae || 7 iumentum *inserui* || 9 *quaran* | *sq. armoniacii* || 21 *secivo vel lapidem* || 22 in uno || 23 *supra 48* | *sq. testiculis: corr. supra et infra 647* || 24 *fedam: in marg.* | *feclam* || 26 *curato add. supra* | *cocto* || 27 *contonditum: corr. supra*

commiscis et in panno lineo oblinies et impones per dies aliquod. siccabuntur.

XXV Profluvia incadent in pedibus, qui appellatur 609
ciromata, et suffragines, similiaque incadent et ozaenae.
5 set non una signa adferunt suffragines †sunt equae
aspretudinem et ragadia in suffraginibus se ostendent.

XXVI Ozenae autem sunt, quae videntur esse humores 610
putridi. quae curantur sic. sanguinis emissionem facies
ab ipsis claviculis abintro aut foras et ungulas subradas
10 et inde habeant spiramentum exeundi idem morbus. elu-
trias usque aceto acro, et acaciam rufam inpones, ex
aceto coctum oblinis. deinde marrubium confricato cum
pice liquida, idem oblinito et inambulet in sicco. aquam
noli pati calcet. contingit enim hic morbus hieme et
15 aestate recedit. hoc autem qui habent, non incident in
maleos. sed hi qui castrantur, non fiunt reumatici.
prosunt enim haec supra s. vitis. ervum molitum in vino 611
mixtum ex melle cataplasmam facies et alligabis suffra-
gines, simul autem et de faba farina. prodest et hoc.
20 stercus suillum in vino subiges et cataplasmam facies et
imponis, simul et fabam coctam ex loteo. facit et hoc.
gallas contusas ei impones, ex aceto et amurca decoques,
ferventi fovebis. item affodilli radicem decoques in aquam
et inde foves. sunt autem genera huius proflui tria, 612
25 quorum et quomodo | scriptum est . . . aliud, quibus tument 139vb
ungulae et in quibus debent maxime subtus laxari, ne diu
vertantur ungulae. sunt quibus ungulae se feriant. hoc
autem fit, cum iam aetatem processit. reumatici autem
et hi sunt, quibus salivae fluunt de ore, maxime qui
30 veterani sunt. hinc comedunt ordeum et arida cibaria
facient lambere. diuturni permanent. quod vitium et no-

3 profluvia | incadenti: *corr. B* || 4 chiromata *index supra*
578: *μπερόματα*? | *sq.* similis aquae in cadente tosonaret: *corr. B* ||
5 et quae? || 10 *sq.* elutriasusque || 13 quam: *corr. B* || 17 s. *sup-*
plevi | vitis || 19 *srt* || 20 sbiges *sic* || 21 *srt* | et | faciet hoc || 22 et ||
24 si | proflui || 25 *sq.* tument ungulae *B*; iumentum gile || 27 s
=sunt || 30 hunc | cum edunt *B* || 31 labere | diurni | *sq.* non vellis

vellis contingit, sed non sic tamen multum nec frequenter.

- 618 XXVII Si iumentum scabia pressum fuerit, signa et curationes erunt haec. quod non oportet recentem sanari, nisi cum se tota foras sevocavit. est enim similis maleus succutaneae, ex qua ei fit scabies. cui quidem si citius succurras, difficiliter evadit. cum enim sint acra medicamenta, quae eis imponuntur, necesse habet morbus introversus abscondere et in peius se vertit. cum ergo maturum videbitur esse, tunc eum curato sic. sanguinem emittito de venis quae circa vitales sunt, et de brachiolis, similiter et de posterioribus, et oblinis flos calcis et sulfur conteres simile, tum et pice liquida et sordes de balneo puerilem. melius est autem butirum. omnia in uno commiscas ad crassitudinem mellis. et sic oblinito. et hoc facit: acetum acerrimum et sordes pueriles de balneo et cedriam exfervefacies, quasi solispungium, et inde caldum oblinis. quod si cedriam non habueris, picem liquidam uteris. ante tamen delavabis, loteum vetus commiscebis cum aquam calidam, et quodquod acra na-

1 se || 3 Veg. V 70; Pelag. 347; H 186 sq. ψώραν τὴν ἐν τοῖς ἵπποις γενομένην οὐ δεῖ προσφάτως θεραπεύειν, ἀλλ' ἔαν, ἄχρις οὗ ἔξω τραπῇ πᾶσα. ἔστι γὰρ ἀνάχυσις μάλεως τῆς ὑποδερματίτιδος. ἦν τάχιον θεραπεύων στεγνώσεις τὴν ἔξοδον. στυπτικῶν γὰρ ὄντων τῶν προσφερομένων ἀναγκαῖον ἔστω τρέπεσθαι καὶ συμβαίνει κακοποιεῖσθαι. ὅταν οὖν ἀκαμάζειν δοκῇ, τότε θεράπευε αἷμα ἀφαιρῶν ἐκ τῶν μεσοκυνίων καὶ βραχιόνων, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀπισθίων, καὶ κατὰχρει ἄσφαλτον τρίψας λίαν καὶ θείου μέρος καὶ πίσεως ὑγρᾶς καὶ γλοιὸν παιδικόν. ἄριστον δὲ βούτυρον μίσγειν. ἔαν δὲ μὴ ᾗ, τότε γλοιὸν ἐν ταυτῷ πάντα μίξας καὶ συντρίψας καὶ μέλιτος πάχος ποιήσας χρῆσθαι. καὶ τοῦτο δὲ· ὄξος δριμύτατον καὶ γλοιὸν παιδικόν καὶ κεδρέαν ἀναζέσας ἐν ταυτῷ, ξυλοσπόγγιον ποιήσας, θερμῶς κατὰχρει. ἔαν δὲ μὴ ᾗ κεδρέα, πίσση χρῆε μὴ πολλῇ, προαπόσμηχε δὲ οὖρῳ παλαιῷ μίσγων ὕδωρ θερμὸν καὶ ὅσα δὲ στυπτικὰ ἀρμόζει. ἐνεργεῖ δὲ καὶ τοῦτο· θείου καὶ ἀσφάλτου ἐκάστου τὸ ἴσον τρίψας, ἔλαιον ἐπιχέας ψυχρὸν κατὰχρει καὶ στηκέτω ἐν τῷ ἡλίῳ, νυκτὸς δὲ ὑπαιθρὸς, ἔαν ᾗ θερεία κτλ. || 5 se vocavit || 6 succutaneae || 9 impetus evertit: corr. B || 11 vitales: cf. supra 426 || 13 simili tumet || 17 solis pungium: = ξυλοσπόγγιον || 20 sq. a cranatura: in marg. a curvatura

tura sunt, omnia huic vitio conveniunt. facit autem *et hoc*: flos calcis et sulfuris pari [et] conteris, in quo adicies lene oleum tanquam, frigidam et oblinies, et stet in solem cottidie sub divo, *nocte autem*, si fuerit *aestas*. facit ad hoc cutis purgatio: ex nitrio et cucumeris silvatici radicem fiet.

XXVIII Clavum morticinum in suffragine si natum 615 fuerit, sic curabis. porro sectivum, salem, fermentum, herbam urciolarem, axungiae pusillum conteres in uno et alligabis in suffragine. tertio die solvito et ervum molitum triduum alligato. cum exierit, aliis medicamentis uteris. sanum fiet. et si radix remanserit, inde scies cartilaginem nasci. si fiet fistulam, facere collirium, subicies, quod s. s. habes.

XXIX Si equus coronam intorserit, quod dicitur 616 stremmam, sic intelliges. prendes duabus | manibus un- 140^r a gulam et introversus *torques*. si senserit dolorem, [non] intorsit. hoc equi quadrigari maxime et castrenses [hiis] patiuntur, reliquae veterinae maxime parcius. sic curabis. sanguine de corona emittes ab ea parte, qua maior dolor erit, et ipsam coronam scarificabis, vaste aceto et sale exaniabis. uteris lanis succidis ex oleo et vino et unguem subtus fomentabis saepissime. tertio quo- 617 que die renovabis, cottidie suffundes per dies 12. sic fomentabis, prout anni tempus fuerit. sic in reliquis curationibus memineris tempora anni custodire. si dolor nihil minuerit, quadriduo temperato, hoc est abstineto. deinde lorum illi deponito et unguem diligenter subradito aequaliter, susum in suffraginem, corrigiam ei constringito,

1 et *addidi* || 2 pariet || 4 nocte autem (*quod B in cottidie latere putat*) *supplevi* | *aestas scripsi*: stans || 8 urtiolarem || 11 cartilaginem | *sq.* unde scies cartilaginem nasci et fistulam facere, collirium subicies *B* || 12 si *addidi* || 14 *Pelag.* 256 | *sq.* ungere: *corr. Pelag.* | *torques* si *suppl. Pelag.* || 16 si vehementer dolet, certum est intortum unguem esse. id equi curules frequenter in certamine patiuntur *Pelag.* | et qui | castrense || 17 maxime *del. B* || 21 ungere: articulo et ungui imponitur *Pelag.* || 23 pro et || 25 quadriduo *B*: quod pridie || 26 unge || 27 et qualiter: subter molliter raditur scalpello famicali et [a] quaternarii magnitudo tollitur, aut si plus pendet, usque ad vivum ungula aperitur, sic tamen ne os tangas *Pelag.* | et

- tolle* subtus quaternari magnitudinem. aut si plus *penderit*, ungulam aperire quaeres ad vivum, ne os tangas.
- 618 et cura levato ungula, ne qua paronichia remaneant, et resolvito corrigiam, unde suffragines adstrixeras, ut sanguinem exeat copiosum. si exiet, stercus iumentum imposito et concalfacito, ne siccato. vaste si subtus creverit, uteris stiptico aut traumatico, et cornum scalpello subinde tollito, ut aequaliter unguis incipiat ascendere. deinde malagmam crudam imposito et leviter moveri iubes. haec curationes magno vitio sana fiunt, interdum et ad ustionem perveniunt.
- 619 XXX Si quod iumento in basibus duritiae natae fuerint, sic curabis. primo Epirum subicies gummi de cerasi arbore p. S, †fla p. S, auripigmenti p. S, misum p. S, aeruginis p. S, sulfur vivum p. S. hinc colliria facis et in umbram siccabis. ex eodem collirio subicies. quarto die quoque solvito . . . (XXXI) si fistula ceciderit, traumatico sic curabis deinde, sicut vulnus permiserit. sanum fiet.
- 620 XXXII Si cui iumento in basibus marmor natum fuerit, sic eum curabis. primo scarificabis bases, deinde fumentabis et hoc malagma impones. sinapem in aceto macerabis triduo, et ficum duplicem pro modum commisces in pila, in una contundis et nitrium et ciminum immisces ad quartam partem et in uno malagmam perductilem sic facies et sic imponis. similiter hoc faciet: herbam lepidium contusam et axungiam impones. sic ad effectum perduces. haec autem herba ad nervos bene utile est.
- 140^b

1 tolle *add. Pelag.* | quaternam | ut | *sq.* senserit || 2 ungulam perdere quaeris ad usum, ne hos tangat: *corr. Pelag.*
 3 ne *B*: et | paro anchea: *cf. infra 633* || 4 abstrixeras || 5 exiet: exierit *B* || 6 si caro excreverit *Pelag.* || 8 unxeris in sipias descendere: ut aequaliter crescat *Pelag.* || 10 haec curationes = his curationibus | sane || 11 adusti perveniunt sic, per in *marg. add.*: novissima autem medela est inurere, si necesse fuerit *Pelag.* || 13 Epirum: collirium *B* || 14 cerasia | fecla? | misum = *μίσον* || 17 ex indice p. 185, 32 apparet unum capitulum hic excidisse; numeros quattuor capitulorum insequentium propterea mutavi, *cf. ad p. 200, 19* || 21 sinap̄: sic || 26 lepidam

XXXIII Si cui iumento in pede priore in ipsa corona **621**
tumorem magnum et durum et quam valde claudicantem
inveneris. scire autem debes per se hoc contigisse. hoc
plerumque eis contingit in prioribus pedibus. nam mar-
mor et durities, quae videntur esse, curantur sic. conuzam
fricabis et conteres et cataplasmas, aut cinerem vitigi-
neum cum aceto aut hederæ folia similiter conteris et
cataplasmas. faciunt autem ad hoc vitium et haec com-
positiones. salem et . . . conteres, usque donec sit spissum, **622**
. . . deinde ipsum locum, qui tumet. sic in illum linteo-
lum induces. ante tamen curabis die aqua calida fovere.
maxime autem hoc equis in gregibus contingit. fit enim
durities magna et pes tumidus valde, si negligas. ambu-
lare non poterit sed nec de alios . . . quotiens enim stat
et proicit se, surgere non potest. non durant, periculum
vitae faciunt. et hi equi possunt tamen, hi qui curabuntur,
si salem cum melle aut picem cum sale mixta imponis.

XXXIV Si quod iumentum in pedem priorem scaurum **623**
factum fuerit, sic curabis. depones iumentum, deinde
ipsum pedem, ad gressus ungulam componis, deinde
reliatum pedem loro in recto duo tenent. super arti-
culum cutem aperies et de tribus nervis super alterum
intro haerentibus unum medianum ferramento praecidis,
sic ne alteros nervos laedas. cum ungulam correctam
videris, aceto et oleo delavabis, mutaria eodem loco satu-
rata aceto subcalcabis, deinde lanas sucidas satiatas im-
pones et fasciabis diligenter. super fascias regulas tiliagi- **624**
neas imponere curabis. solvito iumentum. noli pati eum
ipso pede incumbere. tertio quoque die solvito et fumen-
tato aceto et oleo. ita curabis, sicut superius demon-
stravi. deinde die intermisso solvito, traumatico curabis

4 contegisse || 5 commuzam: = κόμυζαν || 6 sq. vitiligi-
nis || 7 here || 9 <mel aut picem>? cf. l. 17 || 11 die: de B ||
12 quis || 13 duricie magne || 14 <pedes>? || 16 hic qui: corr. B ||
17 si add. B || 20 ad gressus B: aut cressus; ad pressum
supra 24 || 23 ferramentum || 24 nec || 25 mutari: = motarium ||
30 superius: cf. 596

et reliquis diebus curare incipies sicut nervos praecisos. scias tamen, quia usque in diem novissimum sanitatis regulis alligare debebis. cum sanum fuerit et laxiorem articulum fecerit, curabis nervos paulatim urere deretro. ustionem curabis, sicut superius demonstravi. sanum fiet.

- 625 XXXV Si quod iumentum cretiaverit, sic cognoscis. ambulare non potuerit nec facile stare in posterioribus, subcumbet in priora crura et tremans et vapulans in itinere sequi non potest. cum calfeceris, videtur tibi rectius ambulare. sic eum curabis. sanguinem adhibes clavis-
140' a culis. | ab utrisque pedibus per quatuor mittere curabis. at ubi de venis sanguinis satis cucurrerit, cum idem super plagas imponere curabis et pedes fasciis per dies III
626 vinculabis. si aestas fuerit, frigida crura fovebis. si hibernus fuerit, calida fovere curabimus, et mero et oleo crura per quatuor saturabis. potionem hanc dabis: thus masculum, caprofici folia, piper. hoc ex posca tritum bene eum potionabis. ordeum ne dederis.
- 627 XXXVI Coronae si eruptiones fecerint, scito subtus collectionem factam in ungulam esse. ita tu sic curare debebis. subtus ungulas laxabis, deinde ex vino fumentabis, et fumenta postea et mutaria ex aceto et oleo [et] eo loco alligabis, postremo argallicum pro malagma imponebis. sanum fiet.
- 628 XXXVII Si cui iumento a contusione eruptio nata fuerit, qui multo tempore sanari non potest, sic curato. a corona et ungula contra oculamen fenestellum facies, si qua cartilago aut os laxet. cum limpidum oculamen fuerit, sincerisma curabis. sanum fiet.

1 praecisus || 2 qua: corr. B || 6 cf. infra 655 || 8 in addidi: tremans: tremulis pedibus infra; extrema nisi B | et suppleri || 9 calfeceris (coll. p. 208, 7) B: adfieri || 10 adibes: adimes? || 12 eum scripsi (cf. supra 8): an; eam infra 657; in anidem latere accusativum nominis in — io putat B || 14 vinciliabis || 19 in codice deest numerus XXXV, nam post cap. XXXIV (= 625 sq.) numeratur cap. XXXVI sq. (= 627 sq.), quia 619 excidit caput, cf. ad p. 198, 17 | situs: supersc. scito || 21 sq. fumento || 22 mutari || 23 postero: corr. B | malauma || 26 oculamen: = oculamen (i. e. fenestella), ab oculus derivat B || 27 eum

XXXVIII Si ungulae a corona discesserint et ex- 629
caliglaverint, sic curabis, ut recrescant. stercus caballinum
manum plena, alumen pondo 𐤔, [ab] axungiae p II, alii
capita numero V, sulfuris vivi p. ÷. ex eo medicamento
5 cottidie curabis recrescentem. sanum fiet.

XXXIX Si cui iumento in ungulam Chironium, quod 630
quidam vulnus vermiciosum vocant, natum fuerit, sic
curabis. sulfur et pice liquida, resinam fricatam in vaso
decoques, et cum bullizant, in ipso vulnere adicies. hoc
10 triduo facis. si hoc non proficerit, feclam Spanam, cal-
cem vivam et lamina in uno conteris et cribellabis. ex
eodem medicamento et vaso et lixivam calidum coques.
quomodo malagmam ferventem ad locum pones. hoc
facies, usque cum vermico extingatur. si caro non cre-
15 verit, scias eum sanum posse fieri. traumatico curabis.
si haec omnia non proficerint, scias ossum in ungula 631
vitiatum esse, ex quo vermico excrescit. haec autem
cura difficiliter curatur. cuius tamen ratione curae et
experimentum doceo, quemadmodum curari possint. cum
20 videris eius genus vermigini semper multos menses curari
non potuisse, sic curabis. elides iumentum et locum ex
ungue, ubi vermigo increvit, se|missibus cauteriis adures 140vb
usque eo, ut ad ossum pervenias. curare incipias caldo, 632
sic tamen ne fervens imponas, sed quod manu pati po-
25 tueris, calore vaporabis, usque vitia cadant. cum usta
cecidierint, subtus invenies ossum vitiatum. [cum] traumatico
curabis, donec laxat. cum hoc ceciderint, curabis, sicut
vulnus permiserit. sanum fiet. scias tamen, cum eum
usseris, in magnum dolorem fervuram et impetum ipsum
30 pedem ire nec refrigerare, nisi curam ad maturitatem
pervenerit.

XL Si cui iumento in ungulis suffusio permanserit, 633

1 corone | sq. excaldaverint: *correxi*, cf. *infra* 734 || 3 aloi ||
6 in *addidi* | *infra* 697 || 7 vermiculosum *infra* || 9 bulbizant: = bul-
lescunt || 12 ex: *corr. B* || 18 cura: causa *B* || 20 vermiginis (-em
suprascr.) per *genuinum esse putat B* || 22 ungue *B*: vino || 23 aut |
pervenias || 24 sq. potuerit || 26 tum? || 29 useris | mangnum

- sic curabis. prendis corrigiam et in ipsam suffraginem diligenter stringis. ungulam compositam ab interiorē partē contra venam stremmam tolle sic, ne qua paronicia *relinquas*. deinde corrigia solves, et sale venam in ungue fricabis. cum sanguis ambulaverit quod tibi ⁵ satis visum fuerit, aceto et oleo linteola saturabis et contra venam calciaturam impones et fasciabis, diligenter
- 634 stringes. tertio quoque die solves et ita curabis ad quintum diem. traumatico curare incipies et axungia unguēs perfricare. cum cicatrix callositatem fecerit, du- ¹⁰ ramen imponere curabis. iubebis eum *in* verbacto cottidianis diebus promoveri. sanum fiet.
- 635 XLI Si *quod* iumentum ab ungula claudicat, sic intelligis. cum ambulet, incipiet in capite ungulae calcare, temptat et facile ungulam, et fervere incipiet. huic scar- ¹⁵ pello diligenter dealbare curabis et omnia vestigia et maculas mucrone elimpidare. curare, ut locum invenies. cum locum inveneris, diligenter pendiginem tollis. recubabis et aceto et oleo. sicut s. s. est, curare incipies.
- 636 XLII Si quod iumentum pedem contusum habuerit, ²⁰ hoc facito. ordeum solidum discoctum in aceto, usque dum discoctum sit, et resina eronalem ex eodem ordeo in fumentum bis in die mittito. cum famez facta fuerit, adaperito. si crudum fuerit, furfures ex aceto decoqueto et ad locum imposito. cum maturuerit, adaperito et ²⁵ curato sic, *ut* s. s. est. sanum fiet.
- 637 XLIII Si quod iumentum ungulas subtritas habuerit, sic intelliges. claudicabit et extremis ungulis ambulat, ali quoque crura tumbunt. nihilominus iacens manducat et in via aspera claudicat. eum sic curato. fel bubalum ³⁰
- 141^a in aceto et oleo *et* cunelam bubulum in ungulam imposito. eidem rei salem bene tritum in oleo bene fricato

3 sq. paroniciarum quas: *corr. B*; remaneant *supra* 618 ||
 5 unge || 7 calciaturam || 10 unges || 11 in *addidi* | verbacto = ver-
 vacto, *cf. p. 207, 25* || 13 *cf. infra* 698 | si cut || 15 scarpello = scal-
 pello || 16 dalbare: *corr. infra*; delevare *B* || 17 mucronem || 18 re
 curabis || 23 famez || 26 *ut addidi* || 29 aliquoque || 31 et *addidi*

et sic ungulam lavato et in loco puram sarmentam [incendideris. . . . loco] . . . satis parebit. ubi sarmentam incendideris, prunam et cinerem converrito et eum ibi statuito. postea sepo hircino cum sulphure bene trito
 5 commiscito et ungulas bene perungito.

XLIV Item pedibus omnibus quique male pedati erunt 638
 aqua frigida bene pedes lavato et sepum hircinum cum sulfure mixtum imposito vel aliata curato.

XLV Si quod iumentum pandatilia fecerit et genua 639
 10 laxavit. quod contingit a labore viae et epiphora genorum. simili modo contigit subito, ut suffusio. quod sic curabis. calida fomentato et cataplasmam frigidam imposito, quod dicitur anacollimam, quam ex bulbis et cocleis, ovis et polline et ex algallicum fit. hanc im-
 15 ponito et fasciato et regulas imposito. sic curato *ut* fracturam. noli continuo solvere. sed singulis diebus intermissis calda fumentato et curato similiter. regulas noli tollere, nisi iam genua correxerit. si ex hoc non pro- 640
 ficerit, urito palmatim genua deretro supra nervos. sed
 20 noli alligare nec nimiam diligentiam ustionis adhibere, ut possit plus stringere et revocare laxationem stricturae si non desinuerit. curato ustiones, quomodo oportet. fasciato palmatim introrsus, crura constringat. noli enim assidue movere, sed et si se proiciet, ne frequenter exci-
 25 tare. hoc enim ei utile est. ita se nervi, qui laxaverint, constringunt. ustionem diligenter curato et malagmam ficurneam inducito, donec sanum fiat.

XLVI Quodcunque iumentum ossilaginem submiserit 641
 non bene, ex qua re parastaticum vel genum longum
 30 fecerit. sic eum curabis. cataplasmam imposito per dies quinque, quinto die delavato, exiccato genum, ne humorem habeat. altero die exponito iumentum et urito genum,

1 *sq.* in foco puram sarmentam incende, quae res foco satis parebit *B* || 3 prunam | convertito || 6 omnibus: tumentibus *B* || 9 pandat ylia: = panda; *corr. supra p. 186, 14* || 10 tepiphora || 14 sal gallicum || 15 *ut addidi* || 18 ia genuā: sic | *sq.* proficeris? || 21 revocati || 23 cura

quomodo et causa permiserit, et curato usta ab axungia et aceto et oleo, sicut s. s. altero die solvito et cataplasma imposito ex polline ervi et ex axungia veteris per dies VII et usta curato. septimo quoque die lavato, quomodo cottidie oportet, et malagmam *perductilem* ex
 141rb senapi imposito, donec sanum fiet. |

642 XLVII Si quod iumentum ossilaginem cum deformitate summiserit, et eam facere voles, ne crescat et non claudicet et minuat eius ossilaginem tumor, urito eam mediam punctis cauteriis tribus vel quatuor vel quomodo res ipsa permiserit. usta curato, sicut s. s. est. sanum fiet.

643 XLVIII Ossilaginem si auferes, ne intelligatur fuisse propter generositatem equorum et deprehensionem causae, sic eum curabis. expones iumentum, ut res ipsa in inferiore sit, ipsum pede in organolo mittis, sed tendes, ut immobilis sit. ita aperies eam cutem contra ossilaginem. nudato et secito ossilaginem per eccopida et xistera diligenter adferito, ut ad planitiam cruris reddas. cum eam paulatim ablatam deplanaveris, curato aceto et oleo,

644 et linteolis madidis in eandem causam calcato. tertio die solvito et curato, ut cottidie ossilaginem per xisterem radas et asaroticum labraturam his cutis cottidie extenuas. cum coeperit locus ossilaginis concarnare, curatur vulnus diligenter asarotico, ut sanum fiat. cum iam coeperit cicatrix extenuare et confirmare, lamellam plumbeam ad ipsum ista cicatrix caesa super medicamento pro mutario imposito et super cottidie fasciato, fasciolam et lannam tollere nolito, nisi sanam cicatricem. et non apparebit eum ossilaginem habuisse. haec est ossilaginis cura prior

645 XLIX Cuicunque iumento mirmices in cruribus habu-

5 productilem: *corr. supra p. 198, 24* || 7 defirmitate || 14 sq. inferiores et: *corr. B* || 15 organolo = machina || 16 sit *addidi* || 17 sedito: = secato | et copida: = *ἐκκονίδα* | crostera || 18 cruris: cutis? || 21 existerem || 22 assaroticum || 23 cumque perit | cor carna recuratur || 24 ascarotico | iamque perit || 26 ista: *super a suprascr. est b vel p litterula, praeterea a per lineam transversam perfossa* || 27 lanam: *corr. B*

erit, quas omnes ex cauterio prope ossum venire existi-
 mas, curato sic vulnus medicamentis causticis et stipticis.
 nunquam lenem medicamentum imposueris nec oleum teti-
 geris. ex hac re cito et crescunt. sed loteo caldo la-
 5 vato et aceto et sale curato, donec sanum fiat. si ex
 hac re sanum factum non fuerit, exponito iumentum,
 easdem mirmices scarpello intercidito ab osso, eas eradas,
 et urito eundem locum ossi et circuito labraturam dili-
 genter, ne qua radix vires habeat, et curato ipso die
 10 eadem vulnera vel labra. satiata impones, tertio die 646
 solves. si vulnus elimpidaverit, temptato osso, ne quam
 scabritiam habeat. quod si scabrum fuerit, caedito eum
 vel radito scabrum, donec ad sanas partes pervenias, et
 curato medicamentis s. s. et radito cottidie ossum, donec
 15 sanguinet et concarnet. ita huiusmodi carnes super ossum
 natae | curari possunt. omni diligentia s. s. curato. sa- 141^v a
 num fiet.

L Quodcunque iumentum in articulis aquatilia ha- 647
 buerit, sic intelligis. dextra sinistra abintro et deforas
 20 tumorem eminentem mollem nucis magnitudinem demon-
 strat. ex qua re claudicat, sed per tempora perdurat et
 articuli onerant. quod nascitur a labore tenerae aetatis.
 quod curatur sic. primis diebus tribus cataplasma. deinde
 expones iumentum et cauterio ciprino diu ures, donec
 25 membranum praerumpas et humorem exicces. cum exicca-
 veris, membranum in continenti ab axungia cataplas-
 mabis et fenugraeco et lini seminis et polline, sicut s. s.,
 per dies numero IX, donec ferbura desinat. ex hac enim 648
 causa grandis ferbura et clodigo insequitur. quare negli-
 30 gentius curari oportere non debet. cum iam saniem
 fecerit et clodiginem et ferburam interamiserit, malagma
 imponito crudam et usta diligenter curato. sani fiunt.
 alii vero dixerunt eandem causam simili modo curari,

1 extimas || 4 icito: *corr. B* || 7 eandem || 9 virus: *corr. B* ||
 10 satiatio || 14 tradito || 15 carne || 25 exiccis || 27 ex || 29 olo-
 dico || 30 oportere *relegat ad* curari l. 33 *B* || 31 inter amiserit:
 interea miserit?

ut sagittam exemptum flemen, lasar et aceto in eadem foramina cum lana subicere et curare, ut si flemina in genibus. ex hac re curati sani fiunt. sed propter ferburam imminens cauterio cyprino curare, sicut $\bar{s}\bar{s}$, melius sanum fiet.

649 LI Quodcunque iumentum meliceridem tuberum i. e. bubonacium in articulis quoquo loco natum habuerit, eum sic curato. deponito iumentum et scalpello aperito et eum exiccato, quocunque fecit sive meliceridem sive adornatum, sinum aceto et oleo et motaris impleto, tertio die consolvito et similiter curato. cum saniam fecerit, ascarotico intus totam causam impleto, ut vesiculam suam quam ferro tollere oportebit, medicamento auferas. deinde traumatico, tertio die curato medicamentis aptis et malagma ficurnea superimponito, donec bene glutinet. hac re sanum fiet.

650 LII Cuicunque iumento in articulis prioribus contingere solet genus suffusionis ad profuvium, a qua causa articuli intumescunt et humorem intus cruentum nutriunt. quod curatur sic. primo cataplasmatibus et fomentis, donec cura tenerior fiat cutis. cum iam senseris humorem intus vagurire, das plagas in ipso articulo abintro, ne deformitas curae fiat. observato venam et nervum ne laedas, ne curam deteriore facias, cum humorem exiccaveris. in

651 quo trumbos sanguinis invenies. eos quoque bene exiccato et | subicito in plagas licinium cum aceto et oleo et cataplasmato ex farina ordeacea, donec sanum fiat. cum saniam fecerit, et tetrafarmacum et ceram solutum perpulcrum intus inmittere et fasciato et malagma

1 sagittam = sagitta | flumen lasaret || 4 \bar{s} addidi || 6 melicer i. e. uberum || 7 subunarium: *correx*, cf. *supra* p. 33, 10 et p. 186, 20 || 8 et aperito: *transposui* || 9 ferit | melicer i. e. sic | sq. adornatum: = atheroma? cf. *supra* p. 33, 6; adornatum sinum B || 11 sq. ascarotico || 12 intus $\tau\upsilon\sigma\tau\omicron$ totam sic | ut: et? || 13 dum de || 18 aqua: *corr.* B || 21 senserit || 22 vagurire = vagari; scaturire B || 25 trumbus: = $\theta\rho\acute{o}\mu\beta\omicron\upsilon\varsigma$ || 26 licinium = licium || 28 coram: *corr.* B || 29 per pulcrum

cypressina imposito per plures dies. vulnus curato medicamentis aptis. sanum fiet.

LIII Quodcunque iumentum articulos oneraverit vel 652
bases. quod contingit ferendo, ab onera magna, quod
5 facile dossuaris evenit. sic eum curabis. primo sanguinem
desub cirro emittito, deinde cataplasmato et genu superius
curare oportet. tertio die solvito et imposito ficum se-
napi mixtum aequis partibus, ex aceto contundito et ma-
lagma facito et imposito, donec omnis dolor et tumor per
10 saniem digeratur. post dies V malagmatibus sublatis dela-
vato genna aqua calida et exaniato ex aceto et sale. usta
diligenter medicamentis aptis curato et super malagmam
ficurneam imposito per plures dies. hac re sanum fiet.

LIV Quodcunque iumentum in basibus marmor et 653
15 duritias fecerit, ex quo valde claudicat, sic eum curato.
sanguinem emittito de coronis et caldum imposito, quod
ad duritiem et ossilaginem compositum habes, et scari-
ficato easdem duritias et postmodum malagma cruda im-
posito per plures dies. si recens fuerit haec res, sanum
20 fiet. si iam veteruerit vel praeduruerit, urito cauteriis
candentibus, puncta interponito, ut ipsa duritia ustione
solvas, et curato similiter, quomodo in articulis, ut cura
demonstrata est. sanum fiet.

LV Curato, ut omnes curas commissurales ab ustione 654
25 sanas facias. in arato vel in berbato primum promo-
vere per plures dies. et cum existimaveris iam recte am-
bulare et sine clodigine esse, causticum imposito, quae
res omnem curam confirmat. et post causticationem quinto
die in via et ad laborem committito. ita omnis causa
30 curata et hac re perconfirmata bene provenit.

LVI Quodcunque iumentum cretiaverit ab ordeo vel 655
suffuderit ab aqua. quodcunque ex his duabus rebus
calidus ab iter acceperit, statim se sanguis in pedibus
eius suffundet. unde suffusio dicta est et nervos invalidos

6 curro || 10 diguratur | delevato || 24 commissonales ||
25 aratro | berbato: = vervacto, cf. supra p. 202, 11 || 26 ex-
timaveris || 31 supra 625 | creverit

- praestat. ex qua epifora sanguinis ungulae fervore nimio alienentur et blateias subtus faciunt. per quam causam ambulare non possunt et iacent tantum quasi quo castrati.
- 142^a tre|mulis pedibus immobilis fixus stat nec pedes a terra
 656 levat. cui si non cito succurreris, statim ungulae eius⁵ vertuntur et longum tempus curae et inbecillitatem incident. quem cum calefecisti, ambulare videtur beneficio excalefactionis et blateiarum sanguinis. si eum in itinere ambulare cogas cum eadem causa suffusionis, statim ungulas proiciat et excalceat ex ipsa corruptione sanguinis.¹⁰ suffusionem ergo recentem biduanam vel triduanam sic oportet curari. sanguinem de coronis ei detrahito. alii praecipiunt, desub cirro vel de geminis. alii de brachiolis
 657 mittunt. melior autem cura est, si de coronis detrahas. sed si evenerit, ut eisdem locis super venas coronales¹⁵ duritias habeat, donec desub cirro aut de geminis, vel unde tibi facilius visum fuerit, sanguinis detractorem facies. eam idem super venulam impositam, quod est genus ischaemon, diligenter fasciabis, ut sanguis praeccludatur. et potionabis thus masculum 3 II, piperis grana XV,²⁰ caprefici folia recentia 5 II. alii et traumaticum praecipiunt ferventi farinae ad magnitudinem nucis. trita haec omnia ex posca non agra ad cotulam unam per triduo
 658 similiter potionabis. si aestas fuerit, in continenti eum in frigidam mittis vel per diurnum perfrigidabis, ut epifora²⁵ sanguinis et suffusio per rigore constringatur. hoc facis per triduo. hiberno autem calda fomentabis propter stuporem glaciati sanguinis et ut nervis calore quidem praestes. tertia die venas solves. si adhuc in eo clodigine reliquiae remanserunt, †in ex fomento et furfure et resina³⁰ vel ordeo similiter facies et fasciabis, donec rectus ambulet.
- 659 LVII Quodcunque iumentum ita suffuderit, ut neglectus

1 exquepiphora || 2 blategas || 3 castrare: quasi nequeant stare *B* || 8 excalefactione | blaterarum || 10 excaldat: excalcat? || 12 *sq. supra 21* || 16 donec = tunc || 18 eam idem: *cf. supra p. 200, 12* || 19 genu sichemon || 20 *supra 626* || 21 traumacium || 22 tritam || 23 agra = acra || 25 et || 29 praestet || 30 mox *B* || 32 *supra 22*

per dies V ex eandem curam s. s. proficere non potuerit, sic eum curabis. componis ungulas usque ad vivum, ut pollice depresso calliciem mollem intelligas. contra venas interiores scalpello frustum tolles quaternari magnitudine, id est semissabis, vel de media ungula a capite religata suffricabis. corrigiam vel lino crasso constringebis, ut venas omnes recludas propter viscationem, ut possit bene semissari. cum contra venam semissaveris quoquo loco, 660 solve adligaturam et desine sanguinis decursionem fieri copiosum | et confrica sale eum locum bene, ut maior 142rb decursio sanguinis fiat. cum satis ambulasse videris, aceto et oleo delavabis et licinium vel linteola tenera contra venam deprimis et calciatura diligenter imponis et fasciabis strictum, ut sanguis suppremi possit. et calciato soliam diligenter, ne solvat. tertio die solvito et similiter 661 curato cottidie. cum iam minus dolere intellexeris, simili modo alium pedem curabis. quomodo demonstratum habes, servabis ordinem facere. deinde traumatico vulnera percurabis. curato cottidie [ab] axungiare pedes vel aliata confricare, si pauperi pedes fuerint. cum cicatrices vulnerum soldaverint et praeduruerint, duramen imposito et excalciato. quinto die in agro promoveto. si adhuc reliquiae claudiginis fuerint, fomenta ex ordeo et resina per dies V. sanum fiet.

LVIII Quodcunque iumentum cretiaticum aliter curari 662 solet, stremmabis eum sic. deponis iumentum ungulis iam compositis prope vivum, ut s. s., et alligabis ei suffragines, quomodo s. s. est. totum calliciem ungulae in circuitu ungulae scalpello circumgirabis, ut separet a vivo. ab ungula usque ad geminas experisceris. cum tibi calciata separata ab ungula visa fuerit, spatulam osseam sub callicia subicies et scalpello supra totas venas

3 callicie: = callum || 4 scalpelli frictum: *correxi*, cf. p. 215, 15 || 5 semis sanis || 11 videaris || 13 calcatura || 16 dolorem || 20 aliata: cf. *supra* p. 203, 6 || 21 soldaverint = solidaverint | praedoluerint: *correxi*, cf. *supra* p. 207, 20 || 28 galline || 30 vino | ungule | geminos | experrexis | eum || 31 calciata = calx? callicia?

- 663** denudas et auferes eum calcaneum ungulae. dissolvito suffraginem et sinito sanguinis fluxum per omnes venas fieri, et sale trito confricato, ut restaures easdem venas, ut possit decursio sanguinis melius fieri. quanto sale fricueris, tanto minor et ferbura fiet. cum iam satis visum fuerit ambulasse, curato ex aceto et oleo et in linteola calciato. sanum fiet.
- 664** LIX Si quod iumentum ungulas fissas habuerit usque ad coronas. quod fit ex suffusione humorum digesta in ungulis. quod factum est, ut suffusio levius ungulis digeratur. et itineris cottidiani beneficio his sanguis ungulis digeritur et evaporat per ungulas et findeat eas. ex qua re callicie et crepulae ungulae fiunt. quod et sic claudicet, quasi ex illa fissura claudiginem patiatur. inde et suffusio non intelligitur. et digeritur quidem ex
- 142^v a **665** his fistulis suffusio, vaporat et | ventilat, sed postero ungulas vitiosas facit et semper fissas. quae fissura non patitur novam ungulam excrescentem integram esse. sed ipsa fissura ambulat et semper praerumpit ungulam novam. quod sic curabis. prendes ungulae fissuram ad finem et terebra medicinali locum terebrabis, quo usque sanguis respondeat. similiter et circa omnem fissuram
- 666** hoc facies, ut uno in tempore totam ungulam sanes. cum bene omnes fissuras terebraveris, a sanguine usque ad... medicamentum hoc inponis: sepum hircinum ex axungia vetere et pice liquida aequis partibus in se mixta. ex quo medicamento et mero et oleo madido vel cremore ita impones. sanum fiet.
- 667** LX Quodcunque iumentum in dorsum pulmunculum habuerit, sic curato. depones iumentum et dextra sinistra a lateribus [a] pulmunculum in dorso scalpello aperies et cutem spatomele suspendes, quantum potueris. subicito

1 adcanum || 5. minore || 7 calcato || 9 digestam || 10 levis⁹
 sic || 13 ardicie ei: avidae B || 14 si || 15 inde ego: i. e. sic | de-
 geritur || 16 ventidiat || 17 fixas | fixuras || 20 fixuram || 22 fixu-
 ram || 24 terebrabis || 31 alteribus | pulmunculis || 32 spato
 melli: = *σπατομήλη*

ancistrum et pulmunculum teneto et sagitta in primo decarnato eundem super spinam, et aceto et oleo delavato et elibera, deinde immisso sarcolabide prendis et decarnabis eum pulmunculum. quo decarnabis per utrasque plagas et diligenter auferes desuper spinam et a cutem ipsa libera, sed eum foras exime. quodcunque intus reliquiarum remanserint, rursus decarnabis 668 desuper spinam, et ita facito, ne nervum pungas et in periculum mittas. cum iam decarnaveris ad planitiam certam, lemniscos aceto et oleo subicies et eum locum imples et stratum superimpones. tertio die solvito. et si maiorem ferburam imminem videris, curato lemniscis ex aceto et oleo madidis, desuper cataplasmas et mero et oleo imposito. aquam ne miseris, periculum enim vulneribus facit. cum bonae ferburæ inveneris et saniam fecerit, traumatico curato cottidie, ante tamen aceto et oleo exaniato. hoc facito, donec se vulnus ei insadat. 669 deinde cloran inmittes per dies V, ut cutis se temperet et melius elimpidet. sequentibus adhibebis tetrafarmaco, curabis interius causam. cum existimaveris debere cohaerere cutem, delavabis aceto et oleo diligenter et mel decoctum cum polline ervi et thuris pollinem similiter aequis ponderibus, ut traumaticum mollem facias. et subicies in vulnere et super cretam Cimoleam ex aceto infuso impones, ut ipsa ponderi | deprimatur ad spinam 142^v b cutes et cohaereant. cum cohaeserint, vulnera plagarum curas. si vendere volueris, sanum vendes sine repre- 670 hensione. si minus autem, et si volueris eum non rescindere, quamcunque in dorso causam persanare vis, reticulatim et punctis interpositis dorsum urito. usta curato. sanum fiet. et post curam ustionis malagmam caustica imposito in alutam perductam, ut confirmet. ut proiecerit eam. utere, quomodo volueris, non rescindet.

3 libera? | sarco lapide: = *σαρκολαβίδι* || 7 reliquarum ||
 15 bene ferbure || 17 exanguinato || 18 cloran: *cf. supra 651* ||
 20 extimaveris || 33 ubi proieceris eam, utere?

sic curato omnem causam in dorso et in tota spina. etiam nunc si callositas nimia ossilaginis fuerit, simili curato, sicut supra [s.] s. est. sanum fiet.

671 LXI Quodcunque iumentum in latus ad aliquam rem percussus fuerit et costam fregerit, ita ut peritonium ipsum non tetigerit, et collectionem fecerit, aperies locum ante eam costam, quam vexaverat, et astulam ipsam per pleuroxistem secabis. vitiatam curabis diligenter. curare eiusmodi vulnera, si tarde glutinabit, costam rades, donec glutinet. quod si neglexeris radere, fistulam faciet, incurabile vulnus fiet. itaque patenti vulnere ex omnibus, quae s. s. sunt, sollicite curam adhibere debes. sanum fiet.

672 LXII Quodcunque iumentum in latere ventris vel ilis a tauro percussus vel a qualibet [et] causa *peritoneo* ruperit vel ipsum ventrem, simul foras emiseric et non erit ruptum stentinum, sic curato. in latere si fuerit, spongiolam novam accipito mollem. ex eandem et ex posca aquata delavato causam et stentinum spongiola reprimito et contineto intus. si omentum prociderit, alligas ei partem superiorem, et reliquum praecides quidquid ruptum fuerit, et subicies intus et fibulas, imponis

673 et tramam et motaria solida. et sic curabis in continenti percussuram: vulbos tritos cum thus masculo bene trito et commixto lini semine. locum ruptum, [cui] cum apposueris, fasciabis. 4to die solvis et similiter curabis, donec cutis cohaereat et glutinet. et cum glutinaverit et cohaeserit, fibulas praecides et totam tramam eicies, ne quid remaneat intus. quod si neglexeris et aliquid de his fibulis remanserit, sulphora, ne deteriore curam faciat. itaque curato causam diligenter, donec sanum sit. neque herbam nec ordeum tangat et modicum manducet.

143ra sanum fiet. |

4 cf. *infra* 705 || 8 pleuroclistem: = *πλευροξύστην* || 9 glutinabis || 14 hilis || 15 sq. aperito ne obruperit || 16 similiter || 20 procederit || 23 tramatoria || 30 sulphorat et || 32 manducit

LXIII Quodcunque iumentum renes vulserit, si se **674**
portabit, sic eum curabis. in machinam mittito et bene
suspendito et imposito pridie in renibus et lumbis eius
bulbos *manipulos*, *cocleas* tantundem ana numero V, argal-
licum p libra, recentis glutinis taurini ex aqua soluti p S,
similaginis pollinem quod satis fuerit. ea omnia singula
contusa bene immisces et facies ad crassitudinem cretae
infusae, et inlinis ei renes et coxas et lumbos, et desines
hoc cohaerere diebus V. sexto die aquis vervenis foveto **675**
et omnia haec delinito diligenter. sanguinem ei detrahito
et de coda vel de visceribus tantum quantum corpus
eius permiserit. excipito inde sanguinem in vaso et ad-
misceto cum unctione sulfur vivum p. libra, bacca lauri ~~ss~~ I,
thuris pollinem p S. haec omnia bene trita et crebellata
commisces cum eodem sanguine. cui admisces hiberno
merum et oleum quod satis fuerit, aestate acetum misces.
ex hac unctione cottidie perungito, de berbenis fumentato
diebus pluribus. curato et potionem dare, quae facit ad **676**
eandem causam. cum iam confirmasse visum fuerit et
posse se portare, eicies eundem de machina, paulatim
cottidie promotes. desines eum curare, cum dies plures
subpleverit. ures eum graticulatim in renibus. usta cu-
rabis, ut iam didicisti. sanum fiet.

LXIV Quodcunque iumentum a vulsione renum ydro- **677**
celicum factum fuerit vel a qualibet causa, si intelligis
folliculum ipsum et testiculos sanos sine tumore esse,
[*sed*] ipsum folliculum sagitta pungis vel epilampadium, si
habueris, infigis ei, desinies humorem ambulare. hic
humor loteo similis erit. cum exiccaverit, cretam et
acaciam in cretam infusa linis in totos testiculos et de-
sines V dies. solet enim iterum implere. si pausaverit,
hac re sanum fit. solet ex hac re quidam tumor et
ferbura increscere. quibus inest aliqua causa vexata in- **678**
terius, plaga aperies, et melius exiccabis pus, quod fecit.

2 macinam || 4 lamiploscodas | añ (= ante?): aut B || 20 re-
portare | macina || 21 curari || 25 sic: *corr.* B || 27 *sed del.* B

et lemniscis curas aceto et oleo optimo, deinde cottidie lixiva calda fovere debebis et curare rebus congruentibus, donec sanum fiat. quibus evenit reuma in testibus pati, ut exiccati rursum impleantur, iam exiccatum urito testes.

143rb curabis usta, | quomodo supra [s.] s. est. testes tumidi sic curati sani fiunt. vel sic: ante suffusionem vulneris ydrocelicum *et* reumaticum castrato, ita sanum facies.

679 LXV Quodcunque iumentum ydropicum vel strophosum paracentese curare volueris, sic curato. 4^{or} digitis ab umbelico in prioribus [mecies] medium ventrem sagitta pertundito. ita facito, ne intestinum pungas et fistulam centetalem subicito in eandem plagam et sinito humorem... si exiccaveris, exime fistulam et emplastellum inducis. hoc cum auferre... ita facies. hac re sanum fiet.

680 LXVI Quodcunque iumentum veretrum submiserit et revocare non potuerit, curato omnibus rebus necessariis. si non profecerit et non revocaverit, sic eum curabis. deponito iumentum, et veretrum eius, sed iuxta crus *et* ipsum nodum *et* folliculum, lino valido religato bene, ne resolvatur, nisi quando tu volueris. et longius ab alligatura digito scalpello praedicito et urito bene, ita ut

681 ipsum porum urinae non uras, ut megire possit. cum bene usseris, teneto manum fortiter, ne refugiat, et laxato linum, et locum ab axungia et oleo satiato. remitte: statim fugiet sibi. et sic curabis. calda fomenta sub ipso ypotauro cottidie, aquam tepidam et oleum per ipsum folliculum ulterius clisterimabis, quoniam tangere per folliculum ulterius eam causam non potes, ut urinam faciat. hanc curam cottidie adhibito per dies XV. sanum fiet.

6 curari | si || 7 et *addidi* || 8 *supra* 401; *infra* 708; *Veg. II* 16, 3; *V* 24, 4 || 9 paracentas: = παρακέντησαι || 10 mecies: tunicis? membranis? || 12 sustines humorem currere *supra*, desines humorem ut decurrat *infra* || 13 si *addidi* | exiccaberis || 15 *infra* 730 | feretrum || 17 proiecerit: si [non] proiecerit (sc. veretrum)? || 18 et *addidi* || 19 et *addidi* || 21 dicito: *corr. B* | praedicito || 22 megire = meiere || 23 useris || 25 ibi? || 28 potest

LXVII Quodcunque iumentum in ipso folliculo veretri 682
 vel in inguine vel quoquo loco alio supervenam habuerit,
 sic curato. deponito iumentum, eius verrucae inferius
 radicem lino constringito, super sanas partes praecidito
 5 scalpello paulatim et urito. quomodo praecides, sic se-
 quere cum ustione, *ne* dissolvatur a ligatura et fluxus san-
 guinis non patiatur te bene urere. cum praecidas, totum
 reuma urito ita in omnes radices solidius, ut ustio
 eas eradicet, et ab axungia et oleo causam saturato et
 10 tertio die lexiva calida delavato. cum usta ceciderint,
 asarotico cottidie curato, donec sanum fiat.

LXVIII Quodcunque iumentum castrare voles, sic 683
 curato facere. abstineto iumentum antepriedie ab esca et
 potu. deponito iumentum et contrastringito diligenter et
 15 abscidito | medium frustum quaternario duplicis magnitu- 143va
 dinem. prendito testem inferiorem primum medium et
 findito eum. medium membranum aperito et testem eicito
 foras, venam comprehendito mediam pollice et digito
 mulgito, usque donec rumpatur, vel gracilem praecidito.
 20 deinde adducito testem superius et cremasterem ipsum 684
 prendito iuxta saccellationem, quod tibi folliculus mon-
 strat. similiter et alium testem tolle. testi membra-
 nam diligenter purgabis, ut foramina pateant. et quod-
 cunque pinguaminis excitare vel *pus* ibi in folliculo
 25 abundaverit, purgato ferramento et lavato et sale tritum
 in folliculo mittito. solvito iumentum et noli pati eum
 stare. cottidie eum calda fomentato. tertio die omnem
 blatteiam sanguinis repurgato diligenter. unde testes 685
 exierunt, noli pati cludant. curato ex pice liquida cum
 30 oleo, intus mittito digitis, donec sanum fiat. sunt alii,

1 *cf. supra 42; Veg. V 16* || 2 *inguine* || 6 *ne add. B* | *desol-*
vatur a ligatura || 11 *asarotico* || 12 *cf. infra 726* || 14 *in cod.*
pota vel potu vel potu | *constringito (coll. p. 221, 12) aut*
contra <eum locum> stringito B || 18 *pollicem* || 19 *radi-*
cem? || 22 *et stimembranam: corr. B* || 24 *piguaminis* |
excitare: ex ista re B; sed cf. citare supra p. 190, 16;
194, 8 | *plus*

qui cauterio castrant propter fluxum sanguinis. similiter ut s. dixi, membranum supra testes aperies et tunc testiculum eximes et labraribus castratum uris. cum praeccludis illa loca, ubi praecideris venam et cremasterem, ipsum cauteriis candentibus praecidito testiculum. similiter hoc in alterum facito. sanum fiet.

686 LXIX Quodcunque iumentum a quocunque bestiolo nocitum fuerit et venter ei tympanaverit, sic eum curato. scarificato totum ventrem ex sagitta Numida, observato, ne venam tangas, et sale confricato et sinito humorem venarum decurrere. hac re sanum fiet. rutam mustelinam et origanum asinale super carbones ponito et totum ventrem fumicato per triduo et loteo calido delavato. sanum fiet. si quid in corpore cum tumore venenato permanserit, cauteris candentibus urito, usta curato. sanum fiet.

687 LXX Quodcunque iumentum ab strato cancer frigidum creaverit, quod quidam pispisam vocant. [quod] cui si non cito succurreris, cito ex hac re et vitio periculum faciunt. sic eum curato. scalpello eidem cancer et totum latus intercidito, usque quo causa canceris dilataverit, | vel etiam nunc dragonationem tergito, usque quo venias ad membranum lividum inflatum humore plenum, quod et ipsum cancer succutaneum dictum est. quod cum bene intercideris, in plagas medicamentum cum lanas sucidas immittes, ante tamen sale confricabis. eas plagas exaniabis, donec omnis se humor exiccet. et deinde aceto delavato bis. oleo ne tetigeris, ne noceas. hoc medicamento ergo in plagas immisso et cum lana sucida calcato munibis strato iumentum, ne ventilet, tertio die solvito et curato ex eodem medicamento, donec totum cancer cadat, et loteo calido delavato. hoc me-

3 labraribus: cf. ferramentum labrosum *Celsi* p. 310, 24 D; de glabraribus cogitat B | eum || 11 ruta || 14 quidem: corr. B || 17 infra 707 || 21 inter digitos: corr. B, cf. p. 218, 12 || 24 est || 25 vene || 28 oleum || 30 munibus: corr. B | ventidiet

dicamen composito. *misu*, aeruginem, calcitem, calcantum, *aes ustum*, aequis ponderibus tusa et creta bene commisces. et rododafnen bene tusum bene commisces, 689 ut faciat medicamen, et pice liquida aequis ponderibus et sardinas maturas vel allicem et ex axungia aequis ponderibus in se commisces et facias quasi malagma, hoc est medicamentum, quod ad omnem cancer discutiendum fiet. quod si volueris eandem curam aliter curare, cauteris candentibus graticulatim urito, usta curato. 10 sanum fiet. est aliud genus vulneris, quod pispi- sam succutaneam vocant, quod nascitur in omnem partem corporis, quod est facedena. facile hoc in dorso et lateribus et in coxis nascitur a plaga et ab strato. quod sic curato, sicut s. s. est.

15 LXXI Quodcunque iumentum† hoc de coria suppla- 690 nata revolueris, id est caudam breviare, quod facile *bimulas* fit, sic facito. mittito a rapo palmum vel tres digitos vel quod satis tibi videbitur debere auferri. tum deinde super lignum solidum caudam ponis et super ferramen- 20 tum acutum cultro similem et supra feries radio rotae vel malleo simili. semel incides et cauterio candenti ures, ut sanguinem statuas. curato ab axungia. sanum fiet. sic curabis et quaequae in coda cancer frigidum nutrierit. sanum fiet.

25 LXXII Quodcunque iumentum umbone renali super 691 vertebulum coxae eminens aliquid habuerit, sic curato. si collectionem fecerit, ut eum ossum fractum eximas et quascunque astulas fractas vel asperas inveneris, | 144^r a caedis per eccopidam et rades per xisteram, ut leve sit. 30 curato vulnus medicamentis aptis, donec sanum fiet.

LXXIII Quodcunque iumentum coxam exemerit vel 692 luxaverit vel intorserit, similiter curato, quomodo in armo

1 nisu || 2 aesistu || 4 facias? || 10 et || 11 succutaneam || 12 facedena = *φαιγέδαινα* || 15 iumentum [hoc] decurtare [supplata] volueris *B* || 16 binmulas || 17 rapo = radice caudae || 18 aufer vitum: *corr. B* || 26 coxa || 29 perecopidam | lene || 30 apris

demonstravi. cura enim armi similiter curatur nec differt aliquid. sanum fiet.

LXXIV Quodcunque iumentum lacas [si] in gambis habuerit, similiter curato, ut aquatilia, ut flemina [ut aqualia] in pedibus prioribus curantur. ipsam regulam⁵ curae sequi oportet. sanum fiet.

693 LXXV Quodcunque iumentum gambosum fuerit, sanguinem ei desub gambis emittito de securi *vel* celta et curato similiter ut genus. longum urito et omnem curam similem adhibito. sanum fiet.¹⁰

694 LXXVI Quodcunque iumentum inflatos pedes fecerit vel ventosos vel reumaticos, sic curato. venas intercidito viscerales super gambas simili modo, sicut in prioribus pedibus et suffusicio fieri demonstravi. malagmatibus stipticis et fomentis calidis curato, donec siccet inflatio.¹⁵ sanum fiet.

695 LXXVII Quodcunque iumentum scaurum factum fuerit, sic curato. eundem deponito iumentum et pedem diligenter componito. tempta ungulam corrigere. invenies nervum in suffraginem tensum et constrictum. eum ner-²⁰ vum scalpello [inter digitos] incidito, statim sonitum reddit in ungula, laxabis et consuetudinem pristinam revocabis. aceto et oleo licinium [et] satiatum in eandem plagam subcalcare et pulvini more pannum factum suffragini inpones et fasciabis. fasciolam madida ex aceto et oleo²⁵ diligenter constringis: cum bene fasciaveris, solves iumentum et eriges. invenies eum rectam ungulam ponere, recte ambulare sine clodigine. curabis vulnus cottidie, quomodo in ceteris demonstravi. sanum fiet.

696 LXXVIII Similiter et prioribus scaurus curatur. cui-³⁰ cunque iumento in articulis vel basibus posterioribus con-

1 *supra* 583 || 3 *supra* 5 | lacassi || 8 *vel addidi* || cella: *cf. supra p. 12, 11* || 12 ventosus | intercidito *scripsi* (*cf. l. 21 et p. 216, 21*): inter digitos || 14 pellibus || 19 temta lingu- lam || 21 intercidito? || 22 laxavit || 26 eum | fasciaberis || 30 *cf. supra* 623 | similiter — curatur *in cod. ad caput LXXVII pertinent*

tegerit, similiter curatur, ut in pedibus demonstravi. non separantur causae nec curae, uniter omnia eveniunt et curantur.

LXXIX Quodcunque iumentum in ungulis Chironium 697
 5 habuerit vel vermiculosum factum fuerit, sic curato. urito
 eam vermiciem bene, usque | dum bene ad ossum pervenis. 144rb
 et curato ex eo medicamento, quem in cancro demonstravi,
 ex rododafnen quod conficitur. haec imponito, donec
 omnis vermico eradicetur, vel si ossum vexatum inferius
 10 fuerit. ex qua re haec cura contingit. his ossus curatur,
 ut cadat, vel asaroticu utere vel. calda ferventi assidue
 curato, donec se omnis caro putris repurget et fiet vul-
 nus curabile. quod curabis traumatico et medicamentis,
 quibus oportet curare vulnera sanabilia. curato per plures
 15 dies. hoc modo sanum fiet. et cetera omnia, qui in
 pedibus contingere solet, una ratione curantur.

LXXX Quodcunque iumentum ab stercore equalis, 698
 quod femum vocatur, collectionem in ungulam fecerit,
 famicem quod appellamus femi, vel si clavum calcaverit,
 20 sic intelligis. prodiens super caput ungulae calcabit et
 pedem assidue a terra suspendit, cuius ungula ferventem
 invenies. curabis ei scalpello famicali ungulam dealbare
 et omnia vestigia causae ab stercore vel clavi vestigia
 scalpello elimpidare, donec pervenias ad vestigium col-
 25 lectionis. quam cum inveneris, collectionem eam aperies, 699
 ut omnis humor ex causa fluat, et ex aceto et oleo et
 licinio et ex pannis madidis calciaturam facies et fasciatum
 pedem calciabis. post triduo traumatico curato. septimo
 die omnem pendiginem ungulae elimpidato. curato tam
 30 diu, donec vulnus callicia praeduruerit, et calciato et
 duramen imponito. sanum fiet. et ad contusionem quidem
 similiter collectio in ungula nascitur, sed grandem curam

4 *supra* 630 || 6 pervenit || 7 *supra* 688 || 11 asaroticu *vel*
 ascaroticu *cod.* || 12 cura: *corr. B* || 18 femum = fimum || 19 fe-
 nici || 20 calcavit || 22 delevare *vel* decalvare *B*, *cf. supra p.*
202, 16 || 27 calciaturam || 29 elimpidat

- et indignationem ungulae facere solet. ex qua re eruptio in ipsa corona fieri solet. ab attritione similiter contingere
 700 solet. sed maiores et periculosiores curae in ungulis ab attritione contingunt. quare oportet, priusquam aperies, fumentum ex furfure et aceto fervens ungulis imponere, 5 ut melius maturescat. est enim cataplasmae genus ad ungulas furfure fervens, ex qua re fervens imponitur, ut possit per altitia igneus calor penetrare et ad causam temperatus venire. ex qua cura fumenti remollit duritiem
 701 ungulae, ut possit facilius ferramentum adire. omnis ergo 10 cura ungularum similiter curatur, ut s. s., nisi eruptionem a corona fecerit, per quam humor non | desinat
 144^v a ambulare. fenestellam coronae ungulae facere oportet, qua vulnus curari possit. vel si ossa scabra fuerint, matura ex parte quacunque tollere oportet, et fistulam, si 15 fecerit, vel duritiam in basibus urere punctis cauteriis necesse est. ita omnis causa humoris et doloris profluentis aufertur. sic curare oportet, quomodo in superioribus causis docuimus. ita ad sanitatem perducis. ceteras passiones et curas totius corporis in quinto libro demonstravi. sanum fiet. 20
 702 LXXXI De ventre et lateribus. si quod iumentum sub armi cubito vel pectore et qualibet causam percussum fuerit et intus membranum ruperit, scias eum curari non posse. 25
 703 LXXXII Si quod iumentum in palo incubuerit aut bobis percusserit latus aut ab aliqua causa percussura fuerit, si corium non pertuderit et intestina in corium proceciderint, sic curato. cretam Cimoleam ex aceto madefacito et perungito eum locum. sumito sponsia 30 novam, ex aceto acerrimo madefacito et opposito et contra eum locum stringito et a cibo abstineto. si mulus

4 constringunt: contingunt *in marg.* || 5 furfur || 10 audire || 11 alterum s. addidi || 20 sq. demonstrabis || 22 de ventre et lateribus *in cod. ad caput LXXX pertinent* || 27 bobis = bovis (i. e. bos)

dorsarius erit sarcina maiore simul et lassus erit, quam
 minimo pungito. sanum fiet. si pertuderit corium et
 stentinae prodierint et pertusae erunt, sanum esse non
 potest. si integra intestina fuerint et aliquando et omen- 704
 5 tum proceciderit, sic curabis. deponito iumentum et ea
 plaga superius respiciat et ea loca et stentinum vel omen-
 tum spongia nova calda (tepida tepidiore) delavato sic, ne
 manu tangas, et intus reponito et eum locum fibulis con-
 suto et hoc anacollima imposito: bulbos, cocleas ana . .
 10 thus masculum, algallicum. omnia in unum contrita ad
 eum locum perducito et supra lanam albam limpidam.
 ponito et super pannum et diligenter fascia constringito.
 tertio quoque die solvito. ita curato, donec se cutis
 obliget. observabis tamen, ut in ea causa positum mol-
 15 libus cibus non ad plenam ventrem olea des.

LXXXIII Si quod iumentum costam fregerit aut ali- 705
 quod vitium fecerit, sic curabis. aperies eum locum et
 eam costam caedes, usque quo ad solidam et sanam
 costam venies. at ubi deraseris vel frustum vitiatum de
 20 loco eduxeris, curabis traumatico, et sicut vulnus permi-
 serit. sanum fiet.

LXXXIV Si quod iumentum *clavulum* in latus fecerit, 706
 sic eum curabis. huius decarnato radices et hoc medica-
 mentum impones. spodium cum pice liquida et sardi-
 25 narum pulpas | tritum locum imposito. tertio quoque die 144^v b
 solvito. si limpidum fuerit et rotundum *clavulum* vi-
 deris, huius oras decusatim scalpello intercides, curabis
 medicamentis aptis. sanum fiet.

LXXXV Si quod iumentum in latera pispasam crea- 707
 30 verit, quod est cancer frigidum, sic curabis. scalpello
 intercides eam directis plagis, usque quo ad firmas cutes
 venies, et sale grande eas plagas confricabis, deinde aceto

1 maior || 2 perungito? || 5 disponito || 9 ana numero V *add.*
supra 674 || 15 oliades: olera? || 16 *cf. supra* 671 || 19 furuscum ||
 22 daulum || 23 decarnatos || 25 locum = loco || 26 dauculum ||
 27 horas decusati || 29 *supra* 687 || 31 adfirmes

delavabis. et hoc medicamento eas plagas curabis: coriandri folia, sardinas maturas ex axungia, pice liquida, ervi polline, atramentum sutorium, in uno commixta haec omnia. hoc malagmate plagas cum lanis sucidis subcalcabis et supra pannos imponis et sarganas tegis, 5 quarto die solvis. si pispisa ceciderit, curabis sic, ut vulnus permiserit. si hoc non proficerit, cauteriis candentibus circumgiras eam et decusatim adures. usta curabis. sanum fiet.

708 LXXXVI Si cui iumento ydropico aut *strofoso* [debent 10 supra se] paracentesin facere volueris, sic incipies. pridie abstineto ab aqua, deinde altero die sic facies. ab umbelico 4^{or} digitis longe inde sagitta pertundes sic, ne stentinum laedat. deinde fistulam centetalem nimiam in eam plagam subicies. desines humorem, ut decurrat. 15 incipiet humor foris evocari inibi, *in* ventrem qui vaguribat extra cursum naturalem. iam desinitus humor est. pitacium pone. curabis sic. sanum fiet.

709 LXXXVII Si cui iumento in ilia mirmix natus fuerit quomodo mala, sic curabis. depone iumentum et desub 20 cute eum recastrabis sic, ne membranum ventris tangas. iam decarnatum ad aequalitatem, semissem candentem in oleo intingues et sic ad locum imponis, ut huius radices aduras, ne recrescat. iam bene ustum *cum* videris, sic curabis, sicut superius in cruribus demonstravimus. sanum fiet. 25

710 LXXXVIII Si equus in dorso pulmunculum citaverit, sic eum curabis. depones iumentum, deinde dextra sinistra parte ipsius pulmonis plagas scalpello aperias [pulmunculi] et de spina decarnare incipies sic, ne quid pulmonis relinquas, munditer, nec cutem laedas. cum iam 30 diligenter decarnaveris, aceto et oleo vulnus exsaniabis.

5 sarganas = *σαργάνας* || 8 decusati || 10 *supra* 679 | ydrofoso: *corr. supra* | debent: de ventre *B* || 11 *sup* in *cod. del.* || 14 laedas? || 16 in *addidi* | vaguribat || 17 definitus *an* desinitus in *cod.*? || 20 mala = malum? || 24 *cum addidi* 26 *supra* 667 || 28 pulmonis = pulmunculi | *sq.* pulmunculi 30 reliquas

item locum pannis linis et aceto et oleo complebis, cata-
 plasma per triduo inponere curabis. septimo quoque die 711
 traumatico panno inlinibis et ei loco addes. cum dili-
 genter vulnus limpidum et aequale videris, | cretam im- 145^a
 5 pones. curabis, ut cutis cohaerere possit. cum cutem
 haesisse videris, curabis reticulatim dorsum urere. usta
 curabis, sicut s̃. s̃. est. sana vulnera ustionis curata ma-
 lagma caustica in dorso ponere oportet. sanum fiet.

LXXXIX Si quod iumentum spinam fregerit, sic in- 712
 10 telligis. haec ratio habebit quidem errorem, nec facile
 intelligitur haec curatio. sic tamen eum intelligis. incer-
 tus ambulat nec spinam reddere potest nec corpus recipiet.
 similiter ambulare intelliges, si qua lumbos vulserit. cu-
 rationem non facile recipiet, nisi contunderit aut vulserit.
 15 sic curabis, sicut renum et lumborum dolorem, quem-
 admodum infra scriptum est. sanum fiet.

XC De renibus et posterioribus partibus. si cui iu- 713
 mento renes ceciderint aut lumbi condoluerint. fiunt
 autem haec causae aut in conamento aut a viae ductio-
 20 nem, aliquo saltu aut si plagis nimis lumbi contusionem
 passi fuerint. intelligere debes, unde factum sit. si renes
 in causa erunt, maxime ambulans sentiet dolorem, et febris
 lenta erit. tractatu hae omnes causae communiter intelli-
 guntur. quas de plagis habebit, maxime in corio summo sen-
 25 tient. sed quorum lumbi convulserint, posterioribus summis
 ambulabit et capita ungularum trita habebit et cersonius
 ambulat et cruraque tumbunt et testicli, et quando
 renes validius vulsisse videtur, ab urina plus intelligi
 potest. sic curabis. sanguinem a visceribus aut de 714
 30 cauda mittere curabis. ipsum sanguinem excipies et
 unctioni commisces et vervenis fovebis et in machinam
 statuere curabis. hac unctione uteris: sulfure, nitrio, fecla,

7 s *alterum addidi* | sane: *quod tuetur B* ('freilich') || 11 in-
 sertus || 13 mulserit || 15 si cui: *corr. B* || 17 cf. *supra* 466; *Veg.*
V 4, 2 || 19 ut | *sq.* ductione mali quo || 20 nimis || 23 tractatus |
 communiter *B*: *cōit' sic* || 24 quam || 26 ambulavit | cersonius:
 cernulus *B* || 27 quae | testiclis || 32 unctione

adarce, castoreo, bacca lauri, thuris polline, haec omnia tusa et crebellata ex aceto et oleo cum sanguine commixta. post fomenta hanc unctionem renes perunges. cum recte ambulare videris, causticum inpones. sin autem sanus non fuerit, renes cauteriis ures reticulatim. sic 5 curabis usta, sicut s. s. est. haec curationes similes sunt superioribus curis.

715 XCI Si renibus vulsis fuerit, haec signa erunt. cum ambulant, pedes posteriores trahat. ut intelligas, iube eum procurrere, et subito flecti si non potuerit in am- 10 bulandum, sic eum intelliges. sin autem renum dolore premi coeperit, signa erunt haec. posteriores partes tabidae fiunt et ilia dura et contracta, ungulas inflexas gerit. 145rb cum incipiet currere, caudam reiciet | et mittet crassas et pituitosas. et ex [a]quacunque parte renes laborant, eius 15 partis venae contrahunt. lumbi si de loco exierint, deicito equum et ligato priores pedes, et ferro articulum in locum, ubi consistit, urito.

716 XCII Si lumbi eius laborabunt, lumbis et gambis contractus erit, et macer fiet destillescendo, quia posteriores 20 eum non consecuntur. et cum se proiecerit, vix se contra erigere potest et tensam spinam habebit, velut roborosus, cui renes doluerint. et potionem dabis huic aptissimis rebus confectam sine vino et aceto. fiunt ex ustura et coriaginosi facile, si negligentius curentur. 25

717 XCIII Si quod iumentum caudam parietibus fricat et exulcerat se, sic curato. in ipsum rapum caudae inuenies pilos, quorum extremas partes in ipso rapo plus demer- serint. hi sunt, qui videntur creare pispisam, qui pilupia appellantur. eos pilos bersellis repurgabis, ne qua radix 30 remaneat. et loteo caldo et sale totam caudam delavabis. et hoc medicamentum, unde pilos vulsisti, imponis. lasar et acetum commixtum ea loca perunges. et ante tamen

8 *supra* 479 || 10 procurare || 14 curare || 16 partes vere: *corr. B* || 23 aptissimis *in marg.*: addissimis (*i. e.* caldissimis) *in contextu* || 24 exusta uri || 26 *infra* 792 || 30 bersellis = vol- sellis

perunges nitro, et aceto locum elutriare. hoc uteris, us- 718
que dum caudam non fricet. similia signa adferet et hic,
qui in longaone cosses, id est vermes rubros et rotundos ha-
buerit. similiter hic lumbos et anum parietibus fricat. eas-
5 dem cosses .. de ano *mano uncta* vel de interiore parte lon-
gaonis, statim desinet caudam et lumbos parietibus adfricare.

XCIV Si quod iumentum nimis mobilem *caudam* ha- 719
buerit, sic emendabis. media cauda parte superiorem
verteblam incidito usque ad mediam commissuram. ne
10 praecidas. vulnus curato. diebus his autem utitur cau-
dam *stabilem* et non erit tam mobile. idem facies equo
castrensi. sunt autem, qui aut mobiles caudas aut pravas
ferunt. hi autem in castris reprobantur.

XCV Extalis si elapsus fuerit, sic curabis. solet 720
15 maxime pullis ex cursu vel ex perfrictione aut ex via
aliqua contingere. sic curato. circumcides, quod super
aridum fuerit, et vide, ne intestinum laedas. cibum dato
panem et ficum. potionem dato farinam triticiam et
fenum tenerum. ipsum anum vino foveto et oblini me-
20 dicamento traumatico, usque dum sanus fiat.

XCVI Si quod iumentum extalis elapsum fuerit, sic 721
curabis. ne ferro tangas. [primum] | primum calda fovebis, 145^v a
deinde stercora de ano exhaurebis et hoc medicamentum
impones: feclam Spanam, auripigmentum, calcis vivae,
25 castoreum, in uno tusa et crebellata, et ad eum extalem
pannum alligabis. hoc facies, usque quo carnes de eo
putres cadant. sanum fiet.

XCVII Si cui iumento fici nati fuerint super extalem 722
vel in verginalem, hoc sic curato. lino alligato, quod
30 extra fuerat, et cauterio calido praecidito. curato sicut

3 coxas || 5 coxas | *supple* prome | mano (*i. e.* manu) *scripsi*:
in ano | uncte || 7 *Pelag.* 292 | caudam *suppl.* *Pel.* || 9 verteblam:
ad vertebram *Pel.* || 10 curato diebus III; stauilem (= stabilem)
utetur caudam *B* || 11 stabilem atque erectam *add.* *Pel.* || 12 ca-
stensi || 13 reprobrantur || 14 *supra* 476 || 15 perfectione || 16 sq.
superari dum || 19 anum *scripsi*: manu in

omnia vulnera sine cauterio aut ferro. vulneris causticum crudum super ipsos impone vel asceroticum. *cum* ceciderit, aceto et oleo exaniabis, deinde traumatico curabis. sanum fiet.

723 XCVIII Si quod iumentum fistulam habuerit vel iuxta anum, sic curato. specillum coicies in fistulam, spongiolam alligabis, sed in aceto intingues. simul bene dilueris, tunc ex aqua lavato spongia et exiccato vulnus aqua berbenacia omne genus: laurum, mirtam, cupressum, lentiscum, rosmarinum. tertio quoque die fovebis ita. sic eum curabis, usque dum sanum fiat. si sanum non fuerit, tunc col-¹⁰ lirim fistulare subicies. quarto die solvis. cum fistula ceciderit, traumatico curabis. sanum fiet.

724 IC Testiculorum dolor si fuerit, signa erunt haec. incedere non poterit nec cubare cruribus nec isdem insurgere. debebis ergo sic curare. concafactionibus fovere,¹⁵ aridis pabulis uti et rebus ad urinam facientibus inrigare, cataplasmatibus fovere, et nasturcium cum vino tritum in lineo panno in altitudinem *renum imponere*, incidere et extantes venas. quod si sanum non fuerit...facere eum oportet...fovebis bis diei. sanum fiet.

725 C Testiculi si dolebunt et turgebunt, sic curabis. potio, quae ordeo fieri solet, [et] inde crassum sumito, inde bis die oblinito mane et vespere. id medicamentum praevalidum est, optimum erit. alio modo sic facies. felle canino testes tumidos sublinito.

726 CI Si quod iumentum castrare voles, sic observabis. mense Maio vento aquilone deponito quadripedem et resupinato iumentum et testiculos ei alligato, ne refugiant. dein ita [de]prendito ferrum acutum, quam saevissime cutem eius incides. qua testiculi inciderint, incipe radere

1 ferre volueris || 2 asteroticum | cum *supplevi* || 5 specillu
6 intigues || 7 lavata || 13 *supra* 484 || 14 hisdem || 16 pabulis
supra: puris || 17 trito || 18 linito pannum *supra* | renum im-
ponito et sanguinem emittere de visceribus *suppl. supra* ||
19 urito eum stellis in testibus et curato, quomodo oportet
ustionem curare *suppl. supra* || 21 *supra* 485 || 25 testumidos ||
26 cf. *supra* 683 || 27 disponito || 29 de in sita

tunc ita, ut radices tollas, et alterum testiculum idem facies. deinde miscebis salem et cinerem et in vino facies et ex eo in folliculo mittes. hoc facies et fasciabis iumentum. sub vespere lavabis plagam, | ne tumor inse- 145vb
 5 quatur aut sanguis manet. postridie relaxabis iterum. 727
 si videris sanguinem non emanare, solvito eum et picem liquidam sumito et cum oleo commisceto et in eam plagam coicito et super renes saturato oleo et pice liquida, et peruras persaepe pilum et nares. noli pati iumentum
 10 multum ambulare, donec sanum fiat. et calidum eum habere toto corpore, et vino et thuris polline perungito. ne adeo dirigescat, sago eum operito, usque dum sanum fiat.

CII Si cui iumento ramex nata fuerit, sic curabis. 728
 15 huius prendito folliculum, qualem in sarcinam inclinata est, et premito et addito fibulam, religa bene et madida aceto et nitro et ibiscos *uteris*, fibulam addito, aqua frigida vulnus et flemina curato, et medicamento subligato ipsum locum, donec sanum fiat.

20 CIII Si cui iumento fluxum sanguinis statuere voles, 729
 hoc medicamento *uteris*: ammoniaci gutta pondo 3, porri sectivi... sic cum ciatis VI in uno commiscebis.

CIV Si quod iumentum veretrum submiserit et aliqua 730
 in eo percussus fuerit, scias eum revocare non posse.
 25 sic curato. primo calda *vervenacia* foveto, deinde oleo in sole calfactum fovebis, sequenti acopo veretrum subiges et lanis obvolves et superfasciabis. curabis tamen, ne pendeat: ad ventrem substringes. septimo quoque die calda *vervenacia* bene fotum veretrum [ipse], in folliculum
 30 ipsum veretrum subicies, et contra eum spongiolam caldam religa sic, ne procidere possit. si sanum non fuerit 731
 et propendens veretrum habebit, sic curabis. depones

5 maneat | post pridie || 8 ut perurat || 10 additum ||
 15 qualem: qua flemine sarcina B || 16 madido || 17 ciberis ||
 20 scatuere || 22 in vino? || 25 feruenaciam || 26 sequentia copo ||
 27 tramen? || 29 totum | ipse: ibis B | felliculum || 31 *supra* 680 ||
 32 perpendens

iumentum et eum veretrum prope folliculum lino ligabis valido, deinde ferramento praecides et cauterio candenti praecisuram adures. ideo autem lino antecessus alligas, ne praecisus intus refugiat et venae sanguinis fluxum praeccludere non possis. sic tamen observabis, ne eum 5 foramen, qua urina emanare consuevit, aduras. post unctionem axungia vel butiro locum perfricabis. sanum fiet.

782 CV De suffusione et crethiatione. quid est crethiatio vel suffusio? repentina corruptio sanguinis pedibus confusa, quae fit ex epifora nimia corporis, ex cruditate 10 praesentis cibi vel ex itineris conca/factione et praesentis potum. hac ratione intemperantia corporis per cruditatem

146ra fervori suo ampliatur ad impetum | sanguinis per liquorem. unde tenduntur venae, quae sunt in praecordiis positae [et] totius corporis matrices, a corde descendentes 15 in pedibus, a quo loco commeatur sanguis per totum corpus.

783 ardori nimio cordis ex rebus s. s. liquor sanguinis in impetum corporis per potum frigida percussus vel quo alienatus decurrit in inferiores partes pedum. maxime in prioribus alienat has partes ungularum, quae sunt per se- 20 parationem corporis coniunctae. ibi venae omnes in ungulas descendentes finitiones habent. ex qua derivatione venarum corporis sanguinis ungulae alienatae tenduntur, nervi in pedibus stupescunt, muscoli febribus spasman- tur et fit immobilis. quem si in eundem impetum iam in 25 itinere cogas ambulare, omnis coniunctio ungularum

784 separata decadit et excaliglat. cui si non celeriter sanguis de coronis laxatur, inter ungulam et malum blateiat alienatus sanguis et facit non minorem podagricum. unde travertuntur ungulae et crescunt. ex quo ardore con- 30 cludunt et constringunt malos. ex quo punctionem et

3 antecessus = in antecessum || 8 tethiacione | ethithiatio || 11 conadfactione || 13 ampliata || 15 posita || 18 quo = quoquo || sq. quo abenatus: coadunatus B || 20 alienatas || 23 alienae || 27 i. e. excaliglat = excalceat || 28 malum: mallonem (cf. supra 111)? μάλλον B talum? || 29 minorem = minus? minore noxa B || 31 talos? cf. ad l. 28

dolorem interius semper praestant. unde et †gradus in
 ipsis ungulis demonstrant. ex quo intelliguntur extrusi-
 ciae ungulae esse. qui dicuntur cretici ab ordeo, quod
 videatur a cruditate ordei id vitium plerisque accedere.
 5 suffusio autem dicitur, quae a potu contingit, quae multo
 levior est cretiatio. quare necesse [est] habebimus in om-
 nibus propter id vitium, ne contingat, hoc observare: 735
 ordeum novum ne dederimus nisi maceratum mero vel
 posca vel aqua, ut infringatur virus novitatis, viriosa
 10 enim res est. multo tamen viriosius in eandem causam
 concitandam invenitur triticum et farinam consparsam.
 quanto plus quisque ediderit, tanto periculosius et gra-
 vius suffundet. curabis autem calidum ab itinere non
 adaquare nec cibaria adligare, sed si festinantia exigit,
 15 paleam offerre, donec se corpus componat. propter quod 736
 deambulationem diutius facere oportet, donec totius san-
 guinis fervor et follicatio corporis se temperet. et tunc
 securiter cibaria vel potu offerre debemus, vel nunc ante
 advenienti natationem frigida aequo modo vel fomentum
 20 praestare, quae res vel maxime aestuabundis corporibus
 necessaria est, aestate magis propter stegnosin corporis. ad-
 venienti ab itinera merum dare oportet propter fatigationem
 inanitatis et nervorum laborem. nervi enim mero accepto
 gaudent et fortiores fiunt. sed febricitanti hoc facere
 25 non oportet. gravat enim corpus et calore concitat. 737
 quibus necesse erit sic plurime subvenire posca non acra
 et pulegio, | tardius et nares fovere. quae res valde 146rb
 refrigerat et impetum febris et pulmonem sedat et reficiat
 corpus. haec omnia s. s. contemnere potes, si prima
 30 aetate iumentum consueveris omnia contraria facere. quam
 rem plurime salubrem militares equi propter expeditione

1 ragadios *B* || 6 creciatico quae || 9 virtus || 10 utiliosius ||
 11 conspartam || 14 adligare = adlegare || 17 follicio || 19 natio-
 nem || 20 abstu habundis || 21 stegnos in: = *στέγνωσιν* || 22 mer-
 dare || 26 si: si plurime = ubi plurimum *B* || 27 tardium sed ||
 29 potest || 30 aetate *B*: et ante || 31 militari sequi | ex pri-
 cione

- consuescere debent. qui tamen si in *suffusionem* inciderint vel cretiaverint, sic curantur recenti. primo die vel 2° sanguis de coronis detractus, sexto die hac re sanum fiet, si frigida fomentetur aestate, tamen hiberno calda.
- 738 quem abstinere oportet ab ordeo et a potu, cui exiguum 5 utrumque dabimus. et in auram maneat aestate. tunc enim venae constringunt et rursum liquor sanguinis caloris beneficio in pedibus se derivat. et sanum factum paulatim per plures dies ad iter redeat pristinum. escae modum revocabimus quarto die vel V. si suffusio tardius 10 ex s. s. cura sanatur, hi sunt, quibus post sanguinis de- tractionem in ungulis fomentum fervens furfures vel ordeï imponitur, ut illa pars sanguinis corrupta per glaciem, in ungula exclusa quae permanserat, calore nimio disso- luta, ab ungulis exclusa, per venas digeratur. ita enim 15
- 739 sanum fieri potest. si qui ex hac cura [et] diligentius s. s. sani fieri non potuerint, semissare eos oportet, sicut iam notum est apud omnes veterinarios. melius autem nimis cretiaticos curabimus, si stremmam totam calliciem de ungulis tollamus. ita non iam blateiat sanguis ex omnibus 20 venis in pedibus, quae sunt solutae, et ungulae circuitus, quae constrinxerat, laxatur. sic ad sanitatem perveniunt omnia sic autem vulnera semissationum et stremmae curan- tur aceto et oleo et medicamentis, quae iam apud om-
- 740 nes nota sunt. quare autem cretiatici interdum frigida 25 ... foveantur temporibus, scire oportet. cretiaticos autem hiberno ideo calda fovemus et in fomentum ungulas mitti- mus propter stricturam et stuporem nervorum et glaciem sanguinis solvendam. quotiens enim venae caldae locis suis nervis temperamentum ministrant, tunc et ipsos nervos mol- 30 liores praestant. propter hoc et aestate fervor sanguinis et
- 146va solutio nervorum frigida foveat refrigerio constringitur. |

1 fusionem || 5 exiguum || 10 revocabimus || 13 imponitur ||
 18 sq. cretiaticos nimis: *transposui* || 20 non iam B: omnia ||
 23 si | semissationem | streme || 24 medicamentum || 26 *suppleo*
 interdum calda | <variis> aut <pro> temporibus B || 32 *subscr.*
 Explicit liber Septimus

LIBER VIII.

- 1 de diligentia equorum
- 2 de concipientibus
- 3 dentitio prima
- 5 4 asini conceptus
- 5 de geminis
- 5a de cura
- 6 equarum partus
- 7 de abortu
- 10 8 de clauco
- 9 de *heteropodes*
- 10 de Parthos
- 11 *deest*
- 12 de concipientibus
- 15 13 scientes partum
- 14 de praegnantibus
- 15 de partu
- 16 de abortu
- 17 si mortuum feret
- 20 18 de mictione
- 19 si parere non potuerit
- 20 de expurgatione
- 21 si exilierit
- 22 de expurgatione
- 25 23 si concipere non potuerit
- 24 de pullo mortuo
- 25 si parere non potuerit
- 26 de verginali
- 27 de praegnantibus
- 30 28 si volueris praegnantem fieri
- 29 si non potuerit
- 30 in verginale vulnus
- 31 si prurire coeperit
- 32 vermes in verginalem

11 etheros || 33 conceperit: *corr. infra*

- 33 si volueris praegnantem fieri
- 34 si eicere volueris
- 35 si strophum tenuerit
- 36 de secundis
- 37 de purgatione
- 38 de vulva
- 39 de purgatione
- 40 ut supra.

743 I Labore et diligentia tam equarum quam equorum et omnium iumentorum nationes et genus magis quadriga-¹⁰ riorum ostendere volui. propter quod multis auctoribus inspectis et quae ad equorum genus pertinuit secretis
146^v b singulorum sensus et | motus animae in unum contuli et ex his epitoma feci et omnia, quae dispersa fuerant in eis, naturali ingenio plenius per hunc librum docui,¹⁵ ne quo errore pastor generis equini decipi possit. nunc genera partus et vices mensium et genus, ne facile inpones aut ne tricare velis, rationem dicere oportet. nihil enim vacuum esse . . . scias.

744 II Initium partus primum concipientibus, et qualem²⁰ aetatem ut applices, ventrem ut ferat, et quale sexu ut imponas, et quo tempore. bimam aut trimam in equam impone, equo autem trimo vel magis quadrimo. hic equus usque in annos XV idoneus in admissuram erit, potest et usque in XX. sed post annos XV non tam optime generat.²⁵ sed ante mensem, ut concipiat, ea equa saginanda erit per dies XXX. calfacienti tamen nunquam imposueris.

745 III Dentitio prima totum corpus commovet fervorque in artus calore subito sanguinis commotus toto corpore excitat venas et tumescet matrix. tunc vulva nihil con-³⁰ tinet, quoniam in fervore est, nihil capiet, proiciet magis. simul quinquennis cum facta fuerit, licet equo inponas

14 epithima | disperso || 15 eo || 16 possint || 18 netricare ||
22 cf. Colum. VI 28 | trimatum | equa || 23 hiis || 29 caloris |
32 similiter quinquennis

aut asino si volueris, continere *poterit*, pariet. sed quare ex equo primum ut imponas volo? si ex equo imposueris, mensibus X partum feret, ex asino autem mensibus XII. initio vulva primo tenera est et brevis. primum autem
 5 [si] ex equo si imposueris, non magis sanguis equi fatigare potest matricem, quoniam X mensibus *in* ventrem feret, a primo tempore conceptus non fatigat vulvam.

IV Nam asini conceptus magno labore mensibus XII 746
 portatur. et incipiet a primo fatigata nunquam bene
 10 generare et citius senescit et gracilis fiet et incipiet
 difficiliter concipere. quidquid generaverit, turpissima
 semper et angulosa et inaequalibus dentibus minus va-
 lentia, et ipsa nec plures pariet.

V Equa geminos si primo partu exposuerit, similiter 747
 15 senescunt, similis partus dabunt: erunt *aequales*, ambulare
 inutiles. nec separari his vitia nec tolli scias, nisi per-
 miseris, *ut* vacet longo tempore et adhibeatur huic summae
 curationis ordo. primum fomentum renibus apponito,
 quoniam hoc tenentur vulvae et vesicae venulae. et
 20 hoc fomentum sic facito. sumito salis semodium et
 fricito et in sacco mittito et super lumbos leviter ap-
 ponito *manumque* subtus mittito et calorem sufferto. ita
 poterit sustinere. | 147^r a

Va Et hanc utilem curam facies. ficum battitum 3 III, 748
 25 huic admiscito magma croci 3 et temperato vino austero
 et in naturalia loca exprimito vel apponito. cibariam
 dabis hanc per dies XXX. ervum commixtum, columbi-
 num stercus aequa mensura mixtum, per dies singulos
 sextarios singulos in cibaria dabis. haec si curaveris
 30 facere, semper optime valebit et partus dabit.

VI Equarum partus et fetus disponere sic observato, 749
 et nunquam te fallis. genus sic coniungere oportet.

1 asina | continere <poterit> B: contendere || 6 in *addidi* ||
 11 turpissimam || 14 si *addidi* || 15 *equales* || 17 *ut supplevi* ||
 19 vel nullae || 21 mittitur || 22 anum quae: *corr. B* || 24 batti-
 tum = battutum || 27 columbinorum || 29 curaberis

aurigam vetulum in equa iuvene, aut vetula cum equa est, aurigam iuvenem imposito.

- 750 VII De equarum abortus et mixtiones naturaliter quemadmodum debeant facere, et quando, quod appellatur graece ochiai, necesse erit scire te et hoc. quicumque equus habuerit in oculum album, quod non erit plaga factum, sed naturaliter claucus, eorum admissura non erit utilis. sed iterum, cum maturum fuerit, ad consuetudinem revertetur. ex eo autem si [ex] equa nata fuerit, ea id vitium non habebit, propter quod annotinam purgationem habet. sed quod ex ea equa natum fuerit, id
- 751 caecum erit aut fiet. quodquod enim ex semine languido concepti erunt, necesse habent quoniam ad naturam paternam seminis reverti... hi quidem nec admittere debent, qui uno testiculo erunt. plerumque enim sine semine sint, et si contingit eis seminare, similes sibi creant. quodquod enim similia eis qui habent vitia, admittunt seminare, ipsi se decipiunt. necesse habebit eum ad vitium paternum seminis reverti. nam hi, qui in his seminant, qui unum
- 752 testiculum habent... quorum praependebit, naturale vitium appellant.. qui erunt semper inutiles. oportet enim sine vitio esse eum, quicumque ad seminandum mittitur equus.

1 iuvenem | vetulam eque est || 3 sq. H 53, 23 ζητοῦντος ἐκ τίνων δεῖ καὶ ποταπῶν τὸ ὄχειον ποιῆσθαι, ἀναγκαῖον εἰδέναι σε καὶ τοῦτο· τῶν ἐχόντων ἐν τῷ ὁρατικῷ λεύκωμά τι οὐχ ὑπὸ πληγῆς ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτομάτου, τούτων οὐ δεῖ τὰ ὄχεια λαμβάνειν. ζωογονηθὲν γὰρ καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν πηροῦται ὡσαύτως. τῇ δὲ ἐκ τοῦ τοιούτου ἱππᾶδι γενομένη οὐ γίνεται τοῦτο διὰ τὸ ἔχειν αὐτὴν ἐνιαυσιαίαν κάθαρσιν. τῷ δὲ ὑπ' αὐτῆς γεννηθέντι ἄρρενι ὡσαύτως συμβήσεται. ὅσοι δὲ εἰσι δυσκατάρτιστοι ἐν τῇ ἐπιβάσει καὶ νωχελείς, ἀποκριτέον καὶ τούτους, ἥσσονας ὄντας ἐν τῷ ἔργῳ. καὶ τοὺς μονόρχεις δὲ οὐ δεῖ παραλαμβάνειν ἀγόνους ὄντας κατὰ τὸ πλεῖστον ἢ ὅμοιον γεννῶντας. καὶ ὅσοι δὲ κατὰ τῶν διδύμων κρυσσοὺς ἔχουσιν, οἳ λέγονται κρυσσοκάβωνες, ἄθετοί εἰσι. δεῖ γὰρ τὸν ὄχευτὴν ἄρτιον εἶναι κεχωρισμένον παντὸς αἰτίου.

7 claveus || 8 seditur || 10 et | annoticia nam || 13 quoniam: quondam B || 20 sq. nam hi, quorum praependebit natura, quale vitium appellant <κρυσσὸν>, erunt semper inutiles B

VIII Nam et hoc docere oportet. quodcunque iumen- 753
 tum unum oculum claucum habent et alterum limpidum,
 scito eos non de ambobus oculis videre. [IX] Quemad-
 modum hi qui alterna genua habent, qui appellantur
 5 graece *heterosceles*, item qui alternos pedes habent, qui ap-
 pellantur graece *heteropodes*, hi enim non possunt rectam
 ambulationem facere nec cursum, itaque et subinde deficiunt:
 similiter et hic non potest de utrisque oculis videre, qui
 alternos oculos habent, relinquitur enim subinde a pu-
 10 pillā. qui etiam sunt dolosi et subinde ex|pavescit propter 147rb
 id vitium, quia non idem vident. nec hi admittendi non
 erunt ad ammissuram. [X] Parti quidem hos, qui ea vitia 754
 habent, [et] existimant esse generosos, quia videntur aput
 eos priores nati esse. quodquod autem excelsi equi et
 15 formosi natura videntur esse, et hi videntur ibi primum
 nati esse, propter quod et antiqui eius regionis ipsos equos
 Partos appellabant. [XI] Doceo autem et hoc. quodquod 755
 iumentorum pravas facies afferunt aut ipsa orificia aut si
 qui super oculos aliquam pravitatem habent, isti plerum-
 20 que naturaliter diuturno in vita morantur.

XII Et de hoc quidem scribere oportuit fieri ad Sar- 756

1 sq. H 53, 5 sq. οἱ ἑτερόφθαλμοι τῶν ἵππων οὐ τὸ αὐτὸ
 βλέπουνσι τοῖς ὀφθαλμοῖς. ὅνπερ γὰρ τόπον ὁ ἑτεροσκελὴς καὶ
 ὁ ἑτερόπους σκάζει καὶ λείπεται τῷ περιπάτῳ, οὕτω καὶ οὗτοι
 τῷ ὁρατικῷ. εἰσὶ δὲ καὶ πονηροὶ καὶ ἐπτοημένοι διὰ τὴν ἑτε-
 ροφθαλμίαν. παραλαμβάνουσι δὲ αὐτοὺς Πάρθοι ὡς εὐγενεστά-
 τους. δοκοῦσι (δοκεῖ trad.) δὲ παρ' ἐκείνοις πρώτοις γεγενῆσθαι.
 καὶ ὅσοι δὲ ποιμίλοι τῷ χρώματι (legitne Chiron ὑψηλοὶ τῷ σώ-
 ματι?) εἰσὶ, καὶ οὗτοι δοκοῦσι παρ' ἐκείνοις πρώτοις γεγονέναι.
 διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Πάρθους αὐτοὺς ὠνόμασαν. ἴσθι δὲ καὶ
 τοῦτο ὅτι τῶν ἵππων οἱ ἀλφόρυγχοι καὶ ἀλφοπρόσωποι καὶ περὶ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς <ἀλφούς> ἔχοντες, οὗτοι ἀπὸ τῆς γενέσεως εἰς
 τὸν καταγηρασμὸν πολυχρονιώτεροί εἰσιν. || 5 etheros celesitem |
 sedes || 6 et hepodus || 7 cursunt quae || 8 que || 10 etiam B:
 enim || 12 partem quidem os quieta || 13 extimantes se || 14 qui:
 corr. B || 16 antiqui <eius> scripsi: aliquis || 21 sq. Mill. p. 81
 φλβ' εἰδέναι σε θέλω γίνεσθαι παρὰ Σαρμάταις (παρμάταις
 cod.) ἐνίοις καὶ συμβάλειν ἀπὸ τῆς γεννήσεως εἰς τοὺς ἰδ'
 μῆνας παραγινομένην τὴν ἱππάδα (ἱππίδα trad.) κίνησιν ἔχειν

matas naturaliter, equa cum facta fuerit mensum XIII, naturalem purgationem eis contingere et statim desiderare mixtionem masculi. quae cum tetigerit masculum, statim praegnantes fiunt. similiter XIII mensibus fetum ferunt et cum pariunt, dolores ingentes patiuntur usque eo, ut clamores ingentes faciant. et cum pepererint et viderint, quod ex eis natum est, timent et fugiunt. propter hoc induntur loco tenebroso et fetum eorum udabis loteo materno et sic eis offeres. quae cum id viderint, appetunt et amant. dicitur autem et hoc observandum esse: 10

757 [XIII] Quaecunque praegnans est equa et uber dimiserit ad dexteriores partem [vidi], masculum parituram intelligo. sed si sinisteriores parte uber dimiserit, feminam parituram scies.

758 [XIV] Hoc autem intelligere debes, ut si casus equa dum ambulat, aliquo loco super herbam mixerit, oportebit eum 15 locum observare usque in altero die. et si loteum eius siccum inveneris, scias eam praegnantem esse. nam cum abortum facit, ibi [ei] eius signum abortus ex sporcitie invenies.

759 XV Equa pariet post conceptionem post menses XI

τῆς κατὰ φύσιν καθάρσεως καὶ προσέσθαι τὸν ἄρρενα καὶ συλ-
λαμβάνειν καὶ κυφορεῖν τὸν ἴσον ταῖς ἄλλαις χρόνον καὶ ζω-
ογονεῖν. τίκτουςαν δὲ πόρους ἔχειν μεγάλους, ὥστε κραυγὰς
ἀποτελεῖν καὶ μυγμούς (μυγμούς trad.). κνήσασα δὲ καὶ θεασα-
μένη τὸν νεογνὸν φεύγει ἀπ' αὐτοῦ καὶ φοβεῖται προσελθεῖν.
συγκλείουσιν οὖν αὐτὴν εἰς τι περίφραγμα καὶ προσφέρουσιν
αὐτὸ καθαρίσαντες καὶ εἶθ' οὕτως πεῖθεται τιτθεύειν καὶ τε-
λειοῦν. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο παρατετηρηθῆσαι αὐτοῖς, ὅταν ἐπι-
τέξῃ ἢ ἵππος καὶ τὸ οὐθαρ προχαλάσῃ μᾶλλον ἐκ τοῦ δεξιοῦ
μέρους καὶ τὴν θήλην, ἄρρεν αὐτῇ γίνεσθαι· ἐὰν δὲ τὸ εὐώνυ-
μον, θήλην γίνεσθαι. ὀχευομένη δὲ ἢ ἵππος ὅταν οὐρήσῃ ἐπὶ
βοτάνῃς τινός, παρατηροῦσι τὸν τόπον σημειούμενοι, καὶ τῇ
ἐπαύριον ἐὰν εὗρωσιν ἐξηραμμένην (εὗρωσι κεξηραμμένην cod.)
τὴν βοτάνην, συνειληφέναι λέγουσιν αὐτήν. ὅταν δὲ γένηται
ὠμοτοκῆσαι (ὠμοτεκῆσαι cod.) τὴν ἵππον καὶ ἐκτρῶσαι, χάλτην
ἔχων (sc. ὁ τόπος) οὐ ῥάδιον περιγίνεται || 3 qui || 6 peperint
11 quodcunque || 12 exteriorum || 13 si addidi || 18 et ||
20 Mill. p. 93 καὶ ἵππος τίκει ἀπὸ τῆς συλλήψεως ἐν μηνί
ια' (ι' cod.) καὶ ἡμέραις ι'. ἐὰν δὲ ποτε συμβῇ τάχιον κνήσαι
μήνας ἔχουσιν θ' καὶ ἡμέρας κ', ἀνατρέφεται τὸ τοιοῦτο καὶ

et dies X. quod si contegerit, ut [si] celerius pariat, habebit pullos *post* menses IX et dies XX. quod ex ea natum est, diligenter nutrirī oportebit. *secernes* de grege, idem facies et si femina fuerit. non enim erit diuturnae vitae.

5 XVI Necessarium autem debeam et hoc scribere, in- 760
maturōs abortus. saepissime enim non erit equae utilem perferre fetum, si ex malo genere conceperit. quam oportebit *fatigationibus* | *fatigatam* ... ex ea expellere fetum. 147^a
[XVII] Oportebit autem verginalem eius manu tractare et 761
10 [si] ipsam vulvam. et si pullus se offeret ... et potueris eius orificium prendere, et suffocabis et ipsum caput manu confricabis. quod si tenerum fuerit, ipsum pullamen expellere oportebit. medicamento hoc sumes: taedam pinguem, quam facies minutam valde, et adicies ei vini cotulas VIII
15 dulcis et exfervefacies, donec ad tertias decoquatur. et ex hoc suffundes diebus tribus et facias, ut currat non quadrupes, et ne si intumetur. dicitur autem et herbam brioniae radicem contritam.. ex vino ei similiter suffundes.

XVIII Et si quando contigerit equa difficiliter posse 762
20 *meiare*, adiunges ei equum salacem et propter eum. quae dum conatur cum eo natura miscere, continuo *meiet*. haec est demonstratio eorum morborum et curatio.

τελειοῦται. ἀποκρίνουσι δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀγέλης, καὶ ἐὰν
θήλεια γένηται, ποιοῦσι λειπόχρονα. cf. H 58, 8 (*Hieroclis*) ||
1 vel || 2 post *add.* B || 3 si cernes || 5 H 57, 4 *χρήσιμον*
εἰδέναι σε τὰς τῶν ἐμβρύων διαφθοράς. πολλάκις γὰρ οὐ λυσι-
τελεῖ διενεγκεῖν τὴν ἵππον, ἐὰν κακογενὲς ὄχειον ἐπιβῇ, ἢ πρὸς
ἀγῶνά τινα γυμναζόντων ἡμῶν αὐτὴν κῆσῃ. δεῖ δὲ κατὰ τοῦ
αἰδοίου ἐνθελῖναι τὴν χεῖρα καὶ παρεῖναι εἰς τὴν μήτραν. καὶ
ἐὰν μὲν δὴ λάσιον ἢ τὸ πωλίον, λαβόμενον τοῦ στόματος ἀπο-
πνίξαι καὶ τὴν κεφαλὴν ἐνθλίψαι. ἐὰν δὲ ἀπαλὸν ἢ τὸ ἀμνεῖον,
διακνίσαι αὐτό. φαρμάκῳ δὲ διαφθείρεται οὕτως· λαβόντα δᾶδα
ὥς πιωτάτην ποιῆσαι λεπτὰ ὥς μάλιστα καὶ ἐπιχέαι οἶνον γλυκέος
κοτύλας ἢ καὶ ἀναξέσαι, ὥστε τὸ τρίτον ἀφεψηθῆναι, καὶ τοῦτο
ἐγχυματίζειν ἐφ' ἡμέραις τρισὶ διαιροῦντα, καὶ τροχαζέτω μὴ
συντόνως. λέγεται δὲ καὶ βρυνώϊας τὰς ρίζας τρίψαι ἐν οἶνῳ
καὶ τὸ αὐτὸ ποιεῖν | *innaturos* || 8 *fatigatum* || 11 *suffricabis*:
corr. B || 13 *piguem* || 17 *intumetur* = *tumet*? ne *stimuletur*
B || 18 *supple* *prodesse* || 19 *supra* p. 150, 27 || 20 *propter eum*:
protervum M

XIX Equa parere si non potuerit, nares ei compri-
mito sic, ne suffoces, et pariet.

763 XX Equa si mortuum eicere non potuerit, feniculum
manipulum decoquito in aqua eminam et oleo ~~ss~~ III,
haec suffundito per os. ita celerius eiciet reliquas et
secundas.

XXI Equa loca si exierint, fossam facito et caput
ei statuito, lumbos extolle quam altissime et manum
siccā in verginali obicies. nam si quid unctis tetigeris,
propter laxitudinem loco manere non potest.

764 XXII Equa si pepererit et non purgavit et tempus
aliquod intercesserit, des maxime, si habueris, vini flos,
si minus, ervi moliti sextarios III et ex vino albo leni
fiet, spinae albae manum plenam conteres et per lenteolum
colato. exprime eadem, misceto et ex ervo infundes per
os ei. ita curabitur. postero die admoves. sanum fiet.

765 XXIII Equa si non conceperit neque tenere potuerit,
sub divo eam statuito et aridam paleam aspargito bi-
bere aqua maceratam. sub divo hoc facito per dies nu-
mero XXX.

XXIV Equa si eicere voluerit et pullus in ventrem
moriatur, manum oleo perungito et prendes scalpellum et
mittito in virginalem. et laxiorem pullum cum habebit, pri-
mum praecide caput, deinde priores pedes, simul et tende
147vb pullum et subige oleo et aqua et in | priore attende.

766 XXV Equa parere si non potuerit, ex aqua tepida et
oleo virginalem lava, dextram et sinistram a latera, simul
oculos servato pulli, et ita pariet.

XXVI Equa si virginale mundum habuerit et conci-
pere non potuerit, semel maxime admittito sed rigoris-
sima tempestate, ut concipiat neve laxet. si minus, con-
verberato virgis et ita ad eam admitte, deinde agitato ve-
hementissime.

1 H 59, 22 (*Eumeli*) || 12 dies | habuerit || 13 molliti | vini
16 admones || 19 aquam || 23 in *addidi* | cum *addidi* || 27 a la-
tera: dilata B | siml' sic: similiter? || 30 rigorosissima?

XXVII Equam si volueris scire, an praegnans sit, duc 767
eam ad equum. si mixerit, praegnans non est, si non,
erit, adfricabit.

XXVIII Equam si volueris praegnantem fieri, picem,
malum, lasar Siriacum, salmentum, ecinum, scillam, haec
impones ex vino.

XXIX Equa si praegnans esse non poterit, titymalum et 768
lasar, salmentum, ecinum, scillam teres. haec impones ex vino.

XXX Equa si in virginale ulcus factum est aut ex
alia re si laboravit, ceram ex vino et oleo coque et
perunge ea loca, quae vexaverint.

XXXI Equa si prurire coeperit virginalem, si in-
spicies, nec equibit nec praegnans erit, vino nigro
sublues virginalem.

XXXII Vermes si habuerit, in verginale premito ei
rafanos, et efficies.

XXXIII Equam si praegnata fieri volueris, nitrium 769
et stercus passerinum bene conterito cum resina termantica,
bene compisato et ad loca imposito.

XXXIV Equa si eicere volueris, malum terrae et mur-
ram bene conterito et imposito. eiciet.

XXXV Equa si praegnans fuerit et strofos etiam ten-
diderit, sumito cyprina cum murra p semis, eam miscito
in vino quam lenissimo et infundis per narem dextram.

XXXVI Equa secundas si non eiecerit, sumes spar- 770
team soleam et combures loco mundo. et cum combusta
fuerit, sumes cinerem eius et cum vino et oleo ieiunae
per os dabis.

XXXVII Equa si pepererit et non purgaverit se, ra-
dices porri capitati decoques in tertias ex aqua cisternina,
addes murrā trigoniten quod satis est, et misces cum
aqua cisternina decocta ciatos sex et vini ciatos III. per
triduo ieiunae dabis.

5 siculum | sarmentum | ecinum = ἐχλινον || 12 sic || 20 vo-
luerit || 22 praenans | strofose iam || 23 sub imo | murre || 26 so-
leam: cf. infra p. 245, 12 || 27 sq. iaiuneros sic: corr. B

- 771 XXXVIII Equae vulva si proceciderit, sic succurri debet. equam supinam sic ut caput eius supinum sit, 148^r a deinde fovebis | fovitionibus caldis ipsam vulvam et pungen illam acu tenue, deinde vinum austerum et amurca aequalibus partibus et olei partem dimidiam in uno decoques. 5
- 772 quibus decoctis adicies ei haec in virginali. deinde prendes vesicam qualibet recentem, in quam adicies folia lauri, combures, cum vino nigro austero miscebis et in vesicam calces et colabis et coicies in virginalem . . . impones, et sic eam admittes per dies numero XII. post diem XII solves eas fibulas et perungebis. sic aquam intro coicies et siccam eximes. curabis autem, ut et bene cibetur, quae sic operatur.
- 773 XXXIX Purgationem iumentis ad eos, qui sunt in grege legitimari, quemadmodum curentur purgationibus his. cucumeris silvaticae radices concides minutim et in sole expandes, ut aridum fiat. deinde contundes et huc admiscebis nitrium contusum et salem. hoc dabis praeterea praegnantibus equabus, aut pullis dabis (purgabuntur ex hoc), et pullo qui ad mamillas accedit dabis. ideo

1 H 57, 20 χάρις τῷ εὐρηκότι ἐν ταῖς θηλείαις τὸ περὶ τὴν μήτραν βοήθημα, λέγει γὰρ βοηθεῖν οὕτως. ἐὰν ἐκπέσῃ μήτρα, κατακλίνει δεῖ τὴν ἵππον, ὥστε ὑπτίαν κεῖσθαι ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥέπουσαν, καὶ καταντλήσας ὕδατι θερμῷ πολλῷ τὴν μήτραν, καὶ κατακεντῆσαι αὐτὴν ῥαφίδι λεπτῇ, εἰτα οἶνον ἀύστηροῦ καὶ ἀμόργης ἴσον καὶ ἐλαίου τὸ ἥμισυ καὶ σίδια ἐν τῷ αὐτῷ ἐψήσας ὥσον ἔσω, εἰτα [τὴν] κύστιν λαβὼν ἐντίθει καὶ ποιήσας αὐτὴν πεφνησμένην ἐγκεῖσθαι, καὶ ἀπόδησον αὐτὴν, ἵνα τὸ πνεῦμα κατὰσχῃ. καὶ τὸ αἰδοῖον ἐπίδησον τοῖς ἐκ διαστήματος, ἵνα ἡ μὲν κύστις ἐνδον μείνῃ, τὸ δὲ οὖρον ἐκκρίνηται. ἔγχει δὲ καὶ δάφνης φύλλα κατακαύσας μετὰ οἶνον μέλανος ἀύστηροῦ, δώδεκα δὲ ἡμέρας διαλιπὼν τὸ ῥάμμα ἔλκε καὶ τὴν κύστιν κέντησον. καὶ τοῦ πνεύματος ἐκπεσόντος ἔξελε αὐτὴν καὶ τὴν ἵππον καλῶς τρέφε μετὰ ἡσυχίας. συμφέρει γὰρ αὐτὴν εὐσαρκότεραν εἶναι | proceciderit || 2 sicut || 4 murra: corr. H | eqlibz sic || 7 recentem: rigentem B || 9 caldes: = inculces; claudes B || 11 sq. et punge bessica (= vesicam), quam intro coicies, et sic eam eximes B || 12 operiantur || 14 legitimari: = admissarii? cf. supra p. 8, 24; proprium viri nomen latere putat B || 15 minutum || 16 spandes || 17 admittebis 18 autem

autem admiscemus salem, ut possit iumentum ad salsitudinem purgationem hanc uti.

XL melius autem et furfures triticias quam salem. 774
dabis autem hanc purgationem mense uno luna XV.
5 hoc autem quinto quoque die ei dabis usque ad plenilunium.
quod cum purgatum fuerit, scabia eum non prendit et
omnes effugit languores.

LIBER IX.

Corporum et dentium doctrina haec sunt. 775

10 dentes sic cognoscis. equus male praenatus si erit,
primos deiciet dentes annorum duum et mensium sex, et
tunc nascuntur ei colomellares. sed si in annis continuis
duobus et mensibus sex dentierint, optimi equi sunt, us-
que in annos octo. postea rumpunt dentes, et apparent
15 brumatici, et fiunt salebrosi et tunc senescent in aliis an-
nis VIII. sed vivere possunt usque in annos numero 24^{or}.

equus bene praenatus si erit, primos deiciet dentes 776
post annos duos, et secundos alios post annum. deinde
interiit | annum et nascuntur ei colomellares, omnes dentes 148^{r b}
20 compleminales annis duobus et mensibus decem. sunt qui
equi addunt sibi usque ad annos VIII. sed optimi sunt
usque ad annos X. deinde strophosi fient et acutiores et
breviores. usque in annos X optime uteris. postea
senescunt in aliis annis XII.

25 equus omnino dentes habet superiores et inferiores 777
numero XL, sed asinus et mulus habent numero XXX,
praeterquam appendices. sed numerabis, si non utrisque

3 aquam? || 4 XV: nova? || 7 *subscr.* Explicit liber octavus.
Incipit liber nonus bonae fortunae || 9 *cf. Varro rr. II 7, 2*
et quae ibi annotavit J. G. Schneider || 10 fuerit || 15 brumatici
= brocchi | salibosi || 16 bibere sic, vivere *in marg.* || 17 peda-
tus || 19 interiit = intericit (*i. e. intericitur*) || 20 sunt *B:* si ||
25 *H 227, 28 τοὺς πάντας δὲ ἔχει τεσσαράκοντα ἐκτὸς τῶν*
προσφυῶν. ὅνος δὲ καὶ ἡμίονος τριάκοντα ἕξ καὶ τὰς προσφυάς

proportionem invenies. extra quae opera eius celerissime dat adiutorium, ne tardes. et dentibus nihil est, quod credas, ideo quod natura est iumentis, ut aliud ante tempus deiciet et aliud dentem post dentem trudet.

778 annorum et dentium notae cum corpore mutantur. dum bimus et sex mensium est, medii dentes superiores cadunt. cum quartum annum agit, his qui canini appellantur deiectis alios adferet. deinde *intra sextum* annum molares superiores et inferiores cadunt. sexto anno quos primum mutavit, exaequat. septimo omnes explentur aequaliter, ex eo cavatos [ten]dentes gerit. *nec* postea quod annorum sit, manifeste comprehendi potest. [post] decimo tamen anno tempora cavari incipiunt et supercilia nonnunquam canescere et dentes prominere.

779 haec quae [de] ad animum et mores corpusque et aetatem pertinent dicendum satis habeo. nunc incipiam probare iumentorum genera. probandi generis equini haec erunt honesti animi documenta. corporis vero forma constabit haec. exiguo capite, nigris oculis, *naribus* adaper-
tis, brevibus auriculis et rectis, cervice molli lataque nec longa, sed densa iuba et per dextra parte profluxa, lato et [pro]-

780 musculorum toris [et] nervoso pectore, grandibus armis et rectis, lateribus inflexis, spina duplici, ventre substricto, testibus paribus et exiguis, latis lumbis et subsidentibus, cauda longa et setosa crispaque, mollibus atque altis *cruribus* [setiserit], tereti genu parvoque nec introrsus spectanti, rotundis clunibus, feminibus torosis, duris ungulis et altis et concavis rotundisque, quibus coronae [et] mediocres superpositae sint. sic universum corpus compositum, ut

3 iumentum | ut *addidi* || 5 *Columella VI 29, 4* (*ex quo omnia haec transcripta sunt*) *praestat auxilium* | nota || 8 deiectos | *intra sextum suppl. Col.* || 9 quo || 11 cavatos | *ten-*
dentes | *nec Col.: ut* || 15 *Col. VI 29, 2* || 16 *dixisse Col.* | ab eo:
corr. B || 18 honesti animi documenta: *cf. p. 243, 3* || 19 *naribus*
add. Col. || 21 *profusa Col.* | *lata* || 22 *toris* | numero pectore
Col. | *gradibus* || 25 *cruribus addidi*: mollibus (*aequalibus v. l.*)
atque altis rectisque *cruribus Col.* | *teseti genua* || 26 *expectan-*
tibus || 27 *torsis: ac numerosis add. Col.*

sit grande sublime et rectum, ab aspectu quoque agile et ex longo, quantum figura permittit, rotundum.

mores | autem laudantur, qui sunt ex placido con- 781 148^v a
citatissimi et ex concitato mitissimi. nam hi et ab obse-
5 quis reperiuntur habiles et ad certamina laboremque
promptissimi inveniuntur. bimus equus ad usum domesti-
cum recte domatur, certaminibus autem expleto triennio,
sic tamen, ut post quartum annum labori committatur.

admissariorum genera probanda. admissariorum genera 782
10 quae probari debeant, sic doceo. verum tamen ab aspec-
tum non aliter probari debent, quam ut sint amplissimi
corporis, cervice valida, robustis ac latis costis, pectore
musculoso et vasto, feminibus lacertosis, cruribus com-
pactis, colore nigri vel magillini. nam murinus cum sit
15 in asino vulgaris, tunc etiam non optime respondit in
mula. nec nos universa quadrupedis species decipiat, si,
qualem probamus, concipiamus. nam quemadmodum arie- 783
tum quae sunt in linguis vel palatis maculae, plerumque
in velleribus agnorum deprehenduntur, ita si bicolores
20 pilos asinus in palpebris aut auribus gerit, sobolem quo-
que frequenter faciet diversi coloris. qui et ipse, etiam si
diligentissime in admissario exploratus est, saepe tamen
domini spem decipit. nam interdum etiam citra prae-
dicta signa dissimiles sui mulas fingunt. quod accidere
25 non aliter reor [um], quam ut avitus color primordis semine
mixtus reddatur nepotibus. igitur qualem descripsi asel- 784
lum, cum est progenitus, oportet matri statim subtrahi
et ignoranti equae subici. ea optime in tenebris fallitur.
nam cum obscuro loco partu eius amoto praedictus pullus

1 erectum *Col.* | aspectum quoque agilem || 2 longae | *in*
marg. quantae longitudinis sicut rotunditas circularis || 3 pla-
cito || 4 concitati *Col.* | ad obsequia *Col.* || 5 laborum patientis-
simi *Col.*, *sed cf. Pelag. 3* || 9 *Col. VI 37, 6* || 10 sic debeant
doceo || 14 coloris nigri vel maculosi (*magilis cod. Sangallensis*)
Col. || 15 respondet *Col.* || 17 conspiciamus *Col.* || 18 liguis ||
19 sibi colores: discolores *Col.* || 20 aribus || 21 si *add. Col.* ||
24 sui *Col.*: sunt || 25 eorum | habitus | primo dissimine

subiectus est, quasi ex ea natus alitur. cui deinde cum X diebus insuevit equa, semper postea desideranti praebet uber. sic nutritus admissarius equas diligere condiscit. interdum etiam, quamvis materno lacte sit educatus, potest a tenero pullo conversatus equarum familiariter earum consuetudinem appetere.

785 De coloribus et pilis maculisque mutandis.

iumentum ut colorem mutet, acaciae radicem ex aceto conteris et perunges totum corpus iumentum. colorem mutabis.

148vb 786 iumentis ad pilum ut cadat et mutet colorem, | si album fuerit. sinape Alexandrinum et panacis radicem et lasar et coriandri folia ex aceto conteris et imponis et sic alligabis, ne solvi possit. postea curabis sic. aceto et oleo exaniabis et medicamento hoc uteris, carta com-¹⁵ busta et adipe recenti vel suillo vel ovillo, postea acacia decocta ex aceto inpones.

787 capillos nigros inficere sic doceo. adipe suillum aut medulla cervina subiges in vaso plumbeo, deinde combures mustelam et eius cineres corpori iumentum, id est ²⁰ pulverem, aspergis.

pilum album nigrum facere. vel lanae texta comburis et nasturcium ex melle imponis, et nigrum fiet. primum pilum vellis, ne radix aliqua remaneat, et ex eo medicamento inponis. ²⁵

788 pilum album rubeum facere. spuma³ argenti teres bene et calcem vivam ex loteo infantili vel ex aceto commiscens in sole calido maculas fricabis eo medicamento, rubeum fiet. ante tamen maculas lixivium lavabis.

ad pilos denigrandos. de nucibus grandibus botruos ex ³⁰ oleo coques, et cum ad tertias decoxeris, defricabis maculas albas, et denigrabuntur.

789 pilos albos ad colorem ut reddas. pilos albos velles et locum elutriabis aceto et prendes mustas et cum carta

2 desiderat *fn* || 5 pullo *om.* *Col.* || 8 et || 22 vellana et exta: *corr.* *B* || 28 eum || 34 elutabis

combusta teris et commisces et loco inde imponis, ante tamen aceto locum elutriabis.

[in]de collo pili si saepius defluent, ut minime vernaculi sint radicis. corticem ex vino ad tertias decocto conterito. cum opus fuerit, saepius ungeto vel adipe ursino vel medulla cervina vel adipem suillum. et vino veteri et oleo veteri unges. 790

ad maculas tollendas. nitri p libra, adipe ursinum vel axungia vulpina calfacito in ollam novam et perunge iumentum. nitrum, sulfure vivum tere, cribellabis et sic commisces. 791

alapa in cervice ut piligeret. herbam barbatam et corticem de sacco combures et teres ex adipe recenti suillo et axungia. inde cervici cottidie imposito, id est fricato. pilum eiciet ad colorem et spissiore. 10

caudam si fricaverit ad parietem. caudam si fricaverit ad parietem et exulceraverit se, sic curato. de rapo eligito pilos validos et tortos, in quibus pispisam intelleges esse. diligenter caudam expurgato, usque dum non fricet. seta in cauda ut renascatur celerius, aquam mulsam facito | et ex ea aqua saepissime lavato locum et adipe ursino rapum confricato. celerius renascitur. 149^a

pili albi iumento si nati erunt quoquo loco. in spina alba nascuntur tubercula, quasi spongiolae. has conteres bene, ex rosa subiges, deinde pilos albos radicitus educito, tunc eo medicinae locum cottidie bene confricato, donec pili renascuntur. 792

ad inficiendum rufum colorem. ad inficiendum rufum colorem spuma argenti, feclam, crocum, calamos avenae, vinum vetus. sic autem facies. spumam in vino calefacies et admiscebis feclam et crocum, bene in uno temperabis et perungito in sole iumentum. tertio quoque die perungito et dato opera, ne volutet et ne manu id adfricetur. 793

3[in]de B | minimi vernaculis || 4radices || 9adfacito || 11alapa = alopecia || 12 sacco: cf. supra p.239,25 et Pelag. 437 cortex vestustae taurinae cum annot. Ihmii; sauco vel sabuco B | receti || 13 aximinem de cervicem || 15 supra 717 || 16 rapa || 25 medicinae = medicamento || 26 renascitur || 28 hebene || 32 manum

- 795 iumento ut maculam albam facias. iumento ut albam maculam faciās quoquo loco, fabam sine sale coques et ferventem inpones, ut pilus cadat. eum locum lipara curabis. hoc facies et si volueris calidum facere.
- 796 Colliria ad omnia vitia oculorum haec erunt. 5
ocularium Vibianum ordinarium ad omne genus vitii oculorum praeter ad claucoma. croci Siculi p. S, murrae trigonitae p. L, apobalsami Iudaicae p. Z, salis ammoniaci p. E, lepida Campana p. —, cadmeae Cyprea p. —, ossum sepiae p. —, alcioni pondo S, mellis Attici p. libra, piperis albi pondo S, piperis nigri pondo S, piperis longi pondo S, vini Marsici quod sufficit. haec omnia trita bene et cribellata cum fuerit, repetes ex vino Marsico, teres, donec bene sint trita, postea mel adicies et sic miscebis et uteris. 15
- 797 oculorum quotiens tunicae vehementer vexatae sunt. thuris masculi quod volueris, ex eo polline facies et folia fabae quam plurimum viridis et bulbum aequis partibus. conteris autem sibi quisque et misces. ex eo inunge bis in die, donec coeant ea quae rupta sunt. 20
item in huiusmodi valitudinem fumentationem fenugraeci sextarium unum, rutae m. I ex aqua cisternina. decoques sic et inde suffundes.
- 798 ad percussum oculum, quod claucomam induxerit. mirrae agrestis p. S, salis ammoniaci p. —, croci pondo —, 25 apobalsami p. S . . . quod satis est. haec omnia diligenter in mortario teres, donec leve fiant. ex eo inunges.
- 149^r b claucoma | si se profuderit. sanguinem ei emittas a temporibus et aqua frigida fovebis et postea inungito de eodem collirio, quod infra [s.] s. est. nitrium et spumam 30 conterito et caldes oleum et permiscis et ex eo inunges, maxime si recens vitium fuerit. frequenter uteris ad recentem album et percussum opii pondo —, thuris masculi pondo —, apobalsami pondo —, mellis Attici p. E.

3 ferventim || 4 cubis calidum = λευκομέτωπον B || 5 collirium
7 clauconia || 8 sq. armoniaci || 10 alcromi || 19 inungebis || 21 in
addidi || 25 armoniaci || 27 lene || 29 timporibus | posta || 33 recenter

ad recentem album. croci p. —, pompolicis p. —, plumbi 799
combusti p. —, mellis Attici quod satis est, opii p. —.

alio modo: mirrae p. ζ et cerae una, praeterea adipe
anserinum, quem excoques cum melle Attico. deinde una
5 consubigito et ex eo inungeto bis in die. ex eo sanum fiet.

ad oculum album ex plaga aut si se ipse fricaverit. 800
spumam nitri, mel, crocum optimum, ex eo inunges.
eidem rei alio modo: ossum sepiae contundes minutum
et murram et ex eo inunges. eidem rei alio modo. col-
10 lirim: feniculum arficito et comburito et in oculum in-
flato per fistulam. eidem rei alio modo: salis Indici fossilis,
eius suco mel addito, inungeto. si croco addito, melior erit.

omnium medicamentorum optimum collirium ad epi- 801
fora et percussum. murrae p. —, croci p. ε, spicae
15 nardi p. ζ, cinnami p. ζ, aloen p. ζ, lici per ε, mellis
Attici p. libra, apobalsami pondo ζ.

vulnus in oculo si factum fuerit. murram, crocum,
scoeniantes conteres et addes mellis Attici quod satis est
pro ratione medicamentorum, atque ita inungito.

20 ad cicatricem. murrae p. ε, croci p. ε, cinnami 3 III,
opii 3 I, mellis Attici quod satis est.

collirium ad epifora. thuris masculi p. —, murrae 802
pondo —, acaciae pondo ζ.

ad veteres albores oculorum. licii p. ε, piperis longi
25 ciatis III et piperis albi ciatis III, mellis Attici quod
satis est.

ad epifora oculorum. croci 3 I, murrae 3 I, cocodrilli
stercus 3 I, salis ammoniaci 3 I, ossum sepiae 3 I, mellis
Attici ciatos III.

30 si equus tumorem in oculo habuerit aut laesum fuerit. 803
sanguinem ei detrahis desub oculo aut de temporibus.
facies ei unctionem super oculum hanc: thuris p. —, magma
croci p. —, olei rosacei pondo — . . quod satis est, ova

7 nitrum || 9 sq. coliculus feniculi B (coll. p. 249, 29) ||
15 lici = λυλόν || 17 cf. Pelag. 441 || 18 estoniantes: = σχολύον
άνθος || 27 Veg. III 22, 4; Pelag. 416 || 28 armoniaci || 31 tim-
poribus || 33 <mellis Attici>?

149va numero II. haec omnia in uno commiscito | et in lana perducis et super oculum inducis.

804 claucoma si erit, sanguinem detrahes a temporibus et aqua calda foveto et postea inungito oculum. thuris lecti quod satis est, cum nitri spuma conterito, addito olei 5 veteris. quam primum maxime uteris.

in oculo albor si erit ex qualibet causa, sic curato. medullam de cruribus eximito verbicinis et inungeto. frigida foveto. sed si album super ... aliquid fuerit, medicamento crocino utere. ita sanum fiet. 10

805 ad oculos albos et ad claucomam xerobthalmicon, hircudinis capita comburito, flos mirrae quam optimae, nardi Syriaci, uniuscuiusque pondus obolos [ex] ternos in uno teres.

ad oculum album xerobthalmias sive ad aspretudinem oculorum. nitrio cocti veteris florem quod terito 15 et in eundem aquam mittis et leve uteris.

806 oculare ad epifora et percussum. murrae pondo —, croci pondo ζ, spicae nardi pondo ζ, apobalsami pondo ζ, licii pondo ζ, mellis Attici pondo libra.

claucoma si habuerit in media pupilla, quomodo vitium. qui cum suffuderit, quomodo claucum facito. cum de stabulo prodisse incipit, sublatum caput faciet, palpebrae eius ... velocius ambulat et pedes ad usum iactat. hoc difficiliter sanatur.

807 sed si percussum fuerit aut album in oculo habuerit, 25 sumito sepiae marinae ossum et radito ciatos III, murrae [et] trigonita ciatos II, piperis albi ciatos III. haec omnia in uno conteres, donec leve fiat, et admisceas mellis Attici pondus competens.

aut si habuerit cicatricem in oculo, sumito medulla cervina 30 vel verbecina de cruribus ad quatuor et cocodrilli stercus

5 nitri vel inter cod. || 9 i. e. si albugo super aliud vitium inciderit B (coll. l. 25) || 11 sero obtalmicon: = ξηροφθαλμικόν || 14 sero obtalmias || 15 quod terito: conterito aut quadr. terito B || 16 quam || 17 ad addidi || 21 nitrium: cf. supra p. 175, 12 | claucum | facit? || 22 caput iaciet B || 23 ambulat | a susum iactat B || 24 difficiliter || 25 supra 536, 26 murra || 30 in marg. de cicatrice | cf. Pelag. 418 | aut: at B || 31 verbenacia: corr. B

pondo 3, sepiae marinae ossa pondo semis et mellis Attici
ciatos III. conteres, donec leve fiat. ex eo bis die inungues.

si equo in oculo albor natus fuerit tanquam grando, 808
et hoc facile † inter pectus fecit morbus, sic curabis. salis
5 ammoniaci et nitri cocti floris utrisque aequas partes
conterito et ita inungito cottidie. aut cepam conteris
totum melle et inungito. aut lasar Cyreneicum mellis
commisceto et inungito. aut columbinum stercus com-
bustum | et nitrium combustum inungeto. unum quod 809 149^v b
10 de his combustionibus quadriduo inungeto, et sic inunxeris
extraneam grandinem et claucomam, quae in oculo est, et si
tibi videbitur eum locum amplius purgare, alio medicamento
inungeto, sed huius generis quod conveniet. sic explebis aut
eo medicamento adipe bublinos aut gallinacios et vini pusil-
15 lum admixtum. hoc medicamentum omnibus utilem est.

ad claucomam, quae in oculis erit. statim cum recens 810
fuerit, curabitur, sed si veteruerit, nolito curare, nam
valde molesta res est. recentem curabis sic. feclam
primo cum oleo veteri, mel, nitri flos in uno conterito
20 et aridum inflato. aut thuris aut salis ammoniaci in
lindeolo addito in carbonibus, minuta conterito et inflato
in oculum. inde saepius ocularium: murrae pondo I,
croci pondo ½, salis Spani pondo 3 I.

ad claucomam collirium. ammoniacum purum, eundem 811
25 in mortario conteres, tertio die aut quarta addito aqua, si
potes de flumine [et], sin autem, de fonte, et tere cottidie,
bis in die. deinde octavo die addes mellis p. ȝ. hoc
tibi praestatim omnes res oculares sanat.

collirium oculare. feniculi coliculos conteres et sucum
30 expremes, mel addes, cum deferbuerit, diebus numero VIII.
deinde sumes speculum et permisces. quia acrum est et
quia titillabit, cum eo commiscebis bene spissum et tunc
in pixide adicies et ex eo inunges.

2 lene || 4 internecium? internecivus? intrinsecus (coll. l. 11
extraneam) B || 5 armoniaci | utrisque = utriusque || 8 colum-
bini || 9 intingeto || 10 inuxeris: inusseris B || 11 extameam | 13 aut:
ut B || 15 admisceas B || 18 molestia || 25 aut addidi; aequa
parte B || 31 qui || 32 titillavit | spissis

- 812 De potionibus quae dantur per os aut per nares. in primo haec sunt quae conficiuntur catartica. haec erit potio prior, qui articularium morbum excludit. catulam lactantem occides et interiora eius proicies, lavabis eum, et adicies in ollam aquam et eundem coques, usque donec ossa remaneant, et commiscebis pusillum mellis et condis eum quomodo pulmentarium. ex eo suco potionabis quodquod morbo articularium habuerit per triduum. † hic idem facies colefium porcinum decoctum, similiter eodem modo dabis. eidem rei facit et hoc: gallum galinacium eodem modo coctum et conditum per triduo dabis. ad hunc morbum et haec potio praeparanda erit: titimallo radicem decoques ex aqua et mel commixtum, ex eodem potio-
- 150^r a 814 nem dabis. | similiter cucumeris silvestris radicem cum nitrio, quemadmodum s. s. est, dare debebis. ad hunc morbum 15 similiter facit et hoc: cucurbitae Aegiptiae semen frictum et herba quae appellatur etherion. sit autem mensura quae in omnibus cotulam vini. quod cottidie per os suffundes usque per dies octo, item et haec omnia. [nihil aliud melius est ad id vitium quam cucumeris silvatici 20 radicem contritum.] similiter et haec potio valde facit ad articularium: haedinum capitulum cum suis pedibus decoques, donec ossa remaneant, condis sicut s. s. est, et ei potionem dabis per dies numero VII. fugiet morbus articularius. articulos eius pice liquida perunges. sanum fiet. 25
- 816 compositio pastilli ad omne iumentum coactum. ysopi p. ζ, abrotani pondo ζ, samsuci p. ζ, spicae nardi 3 II, spicae Indicae 3 II, costi pondo ζ, petrosilini 3 II, calami Syriatici p. ζ, croci 3 I, inulae pondo —, irin Iliricae pondo —, cassiae dafniten pondo ζ, panacis 30 radicem p. ζ, murrae pondo 3 S, vetonicae p. ε, artemisiae p. ε, Sabinae p. ε, magma croci pondo ε, 817 gentianae pondo ε, pulveris quadrigari pondo ε, silocinnami pondo ÷, amomi p. ÷, folia nardi p. ÷, [spica

3 sq. cf. supra 199 sq. || 5 addicies || 12 ad supplevi | gracilem 16 facis hoc et || 18 quae: aequa B || 19 sq. cf. l. 14 || 29 innule || 32 sa- uine || 33 sq. silo cinnami: = ξυλονινναμόμου || 34 ammonii | folio

nardi pondo \div , murra trigoniten pondo \div , croci pondo \div , cassiae dafniten pondo \div ,] cassiae siringae pondo \div , †mallis pondo \neg , pumponice p. \neg , acori Pontici pondo \neg , [magmae croci pondo \neg , irin Ilirici pondo \neg ,
 5 gentianae \neg I, calami Siriatici pondo \neg] piperis albi pondo \neg , piperis nigri pondo \neg , piperis longi p. \neg , thuris masculi p. \neg , rutae silvaticae p. \neg , centaureae p. \neg , vetonicae pondo \neg .

pastillum potionatorium ad morbida iumenta. apopo- 818
 10 nacis, agapeminis, croci, rutae viride, vinum vetus et oleum. tepefacito, *dato* per os farciminosis et suspiriosis, cum sanguinem mixerit.

potio ad ventris dolorem. nepida montana, apium, rosmarinum, rutam, cummum, origanum, pulegium, sil
 15 Gallicum. haec in vaso novo decoque ex aqua ad tertias, ex hoc potionato.

potio ad concalfactionem. dauci semen, gentianae, 819
 piper nigrum, piper album, cen|taurea, costum, sil Galli- 150rb
 cum. haec omnia conteres et dabis ex vino optimo.

20 potio ad iocineris dolorem et vexationem. semen lini, scorpiacem, gummi, fenugraecum, urticae semen, apii semen, feniculi semen, sandonicum, dragantum, inula, sisimbrium, † concirimbata, costu, pastillos rosacios, irin Ilirica, abrotanum.

pastillum ordinarium. cinnamum pondo ϵ , murra 820
 25 pondo ϵ , cassia nigra pondo \neg , amomum pondo ϵ , spica nardi pondo \neg , petrosillinum pondo $\bar{3}$, piper nigrum pondo $\bar{3}$, meu pondo \neg , costu pondo $\bar{3}$, magma croci pondo $\bar{3}$, calamu Suriaticum pondo $\bar{3}$, thus masculum pondo $\bar{3}$, opobalsamum et magma croci., amomi pondo
 30 $\bar{3}$, cassiae Iliricae pondo \neg , croci p. \neg , cassiae rufae pondo \neg , scoeniantes pondo $\bar{3}$, piper album pondo \neg , panacis radicem pondo \neg , piper longum p. $\bar{3}$, asari

2 terringe || 3 mellis? malvae? | pumponice = *πομφολύξ*? ||
 11 dato *supplevi* || 13 nepida = nepeta || 14 cummum = cummi? ||
 22 dragragtum | innula | cucurbitam B || 24 cf. *Pelag.* 390;
infra 842 || 25 ammonium || 28 calamus uriaticum || 29 amonii ||
 31 stoniantes

Pontici pondo 𐤔, nardi folium pondo 𐤓, silocinnamu p. 𐤓, acorum Ponticum pondo 𐤓.

- 821 potio ad vesicae dolorem sive praefocationem. piper album pondo 𐤓, murra traconita . . , feniculi semen pondo 𐤔, mellis pondo semis, olei cedrini pondo 3, butiri pondo 3, 5 rutae folias pondo 𐤓, conteres sic quisque res et commisces et dabis.

potio ad eos qui sanguinem eiciunt. gentianae radicem pondo 𐤓, apii semen ciatum unum, lexivae ciatos VI, vinum Italicum ciatos III, olei viridis ciatos tres, 10 conteres sibi quisque et commisces et ex eo potionem dabis.

- 822 potionem ad eos, qui sanguinem meient. scorpiacem et semen 𐤔fraxi et lexivis ieiuno. idem facit spuma argenti. bene aeris aut ferri aut plumbi clavis configes et inde eas teres et sic addes. omnia dabis. et contineto ad 15 mortaria marmorea pistello plumbeo. ex aceto acro puscam facies et sic iumentum ieiunum perunges per dies VII.

- 823 potio ad deiectionem alligandam. semen iunci contundes et lavabis, ut sinapis lavatur, postea adicies aquam et colabis per linteam mundum et hoc ieiunum potionabis. 20

potio ad deiectionem alligandam. gallas nigras numero XII, piperis 3 III, cumini ciatos II, corticem malae . . haec omnia pariter teres et criblabis ex aceto, conteres 150^v a bene omnia in oxigaro isto, dabis in potione iumento ex vino vel ex posca. [potio] 25

- 824 potio ad eos qui sanguinem meient. urticae semen, apii semen ex vino dabis per triduo. sanum fiet.

potio ad eos qui s. s. amulum, urticae semen, panis emptici medianum, ervi pollinem, asparagi radicem conteris, deinde commisces cum vino albo dulci tepefacto, dato ei in nare 30 sinistriore. postea sucum . . . alipem aprinum decoquito et deambulationes autem celerius facito, ne algeat.

1 siccinamu || 3 praeforationem || 6 quis queres: sibi quisque B, cf. l. 11 || 13 saxifragae M || 14 benetris sic: corr. B | clabi | 15 sq. ieiuno (ex l. 13) omnia dabis. set conterito [ad] mortario marmoreo pistello plumbeo B || 16 marmor et || 19 addicies || 22 malae = mali || 24 exigaristo: de ὀξυγαριστόν voce nova cogitat B 29 ad sparagi || 31 alipem = adipem || 32 aut

pastillorum compositio prima et optima. crocum, 825
 apii semen, piper longum, † parpatem, cinnamum, murra
 traconitem, thus masculum, gentianam, trixaginem, tussila-
 ginem, mel Atticum. haec omnia aequis ponderibus trito
 5 quam optime in mortario marmoreo, tunc inde pastillos
 facito. hi pastilli et hominibus utiles sunt, pro piperato
 ieiunus in vino tepido bibat.

potio ad febricitantes. gallas p. ∞ , ros Suriaci p. ∞ , 826
 coriandri semen frictum p. ∞ . haec omnia contundes et
 10 cribellabis, ex eo potionem dabis.

potio ad coleriacum. gallas sutoricias pondo \neg , ros
 Siriacum p. \neg , sil Gallicum ciatos III, corium malae p. 5,
 murra tragoniten p. \neg , crocum Siculum p. \neg , piper
 albi 3 II. haec omnia conteres et ex vino optimo potio-
 15 nem dabis per dies aliquod.

pulver quadrigarium. cinnamum p. II, folium nardi 827
 p. II, crocum Siculum pondo II, piper albi p. I, piperis
 nigri p. I, costi p. II, panacis radicem p. II, acorum Pon-
 ticum p. II, fu Ponticum p. \neg , cassiae dafniten p. \neg ,
 20 cassia † ematisca p. II, cassia nigra p. II, thus masculum p. I,
 irin Ilirica p. II, calami Siriatici p. II, asarum Pon-
 ticum p. II, carpobalsamum p. II, anesi p. \neg , trixaginem p. I,
 rosam aridam p. II, magma croci p. libra.

ad deiectionem. cariotam et gallam contusam in vino offam 828
 25 facito et dato. sin autem non patietur iumentum, potionem
 facito ex vino veteri et da, ut bibat bene temperatum.

arteriacen sic compones. murra p. II, croci p. II,
 cassia dafniten p. II, cinnami p. II, spica nardi p. II, fu
 Pon|ticum p. II, resinae Colofoniae p. II, aristologiae p. II, 150vb
 30 piperis albi p. II, baccae lauri p. II, acorum p. II.

ad tussem iumentorum. cinnami p. I, murra p. \neg , 829
 iosciamu p. \neg , crocum pondo \neg , opium p. \neg , sul-
 fur p. \neg , costum p. \neg .

1 prime | optime || 2 papaver B || 6 his | utile || 12 Gallili-
 cum || 19 funi: *corr.* B || 20 haematista *vel* haematica (= *ἐμπόρ-
 φυρος*) B || 27 alteriacen || 28 funi || 32 eosciamu

830 ad tussem omnibus. iosciamum p. —, cardamomum p. —, opium p. —, crocum p. —, murra trigoniten p. \varnothing , piperis albi p. \varnothing , sulfur vivum p. ζ , aristologiam p. ζ , asari Pontici p. ζ , lentisci p. 3, careu p. 3, mandragorae p. ζ .

compositio ad tussem. scoeni 3 III, appopanacae 3 III, murrae 3 III, spicae nardi 3 III, opium 3 III, folium nardi 3 III, costi ciatos VI, mellis Attici libra.

831 ad tussem iumentorum. petrosillum p. II, dauci p. II, scoeni p. ζ , murrae p. ζ , spicae nardi p. II, croci p. I, ¹⁰ thus masculum p. libram, costi p. I, piperis albi p. I, panacis p. ζ , sil Gallicum p. I, folium nardi p. I, malum terrae p. libram, meum p. II, rutae silvaticae p. ζ , absinthii p. I, rosae aridae p. ζ .

pulver Terentiani. malum terrae p. ζ , murra p. II, ¹⁵ hiperica p. I, sacchiperi p. II, apoponacis p. II, thus masculi p. II, centaureae p. II, bacca lauri p. I, magma croci p. I, trixaginem p. II, piper nigrum p. —.

832 ad tussem praesentem. opium p. —, iosciami p. —, croci p. \varnothing , storacis vermiculum p. —, galbani p. —, resina ²⁰ terbentina p. —.

pastillos ad sanguinem, qui faciunt et ad tussem veterem, ad ruptos intrinsecus. mandragorae 3 III, thus masculi 3 VI, murrae 3 III, croci 3 V, iosciamum 3 III, vinum Ammineum sextarios II.

833 ad tussem perniciosam. bestiae veterinae corium contusum bene ex passo Cretico. hanc potionem dabis per triduo. et lini semen et fenugraecum ex axungia mixtum, bene contusum dirige, et tussem lenibis. arteriacen: murra trigoniten p. II, croci Siculi p. II, cinnamum p. II, cassia ²⁵ dafniten p. II, spica nardi p. II, fu Ponticum p. II, resina gutta p. II, piperis albi p. II, bacca lauri p. II, argallicum p. II, pulver Terentianum p. I, thus masculum p. I,

1 osciamum | cardamonium || 4 leuistici sic || 10 scoen ||
16 hiperia: corr. B | sacchipemi: = sagapeni || 19 osciami ||
23 intrinsecos || 24 eosciamum || 28 ei || 29 dirige <per cornu>
aut <in fauces> B | lenibus: corr. B || 31 funi

malum terrae p. I, gentianae p. I, rutae silvaticae p. I,
 trixaginem p. I, | bacca lauri p. I, opoponace p. I. 151^r a

pastillos ex herbis, ubi frumentum pubescit et † quam 884

maurescit. colligito stercus suillum et caprinum et ovil-
 5 lum et bubalum sub divo, arficito in sole p semis libra,
 farina siliginea quod sufficit et cum melle subigito. ex
 hac potionem dabis ad omnem morbum et coactionem.

pastillum ad venenum, qui morsi sunt. intibum rusticum,
 gentiana, aristologia, peucedanum, personiam, gingiber, hoc
 10 ex melle et murra bene contrito. venenum omne deiciet.

ad tussim veterem et si sanguinem excreat. lardum 885
 vetus ne minus... vinum decoques et in aqua putiali.
 insuper lardum pinguem videto ne pulpam aut cutem
 ibi relinquant. quamvis veterinam tussim aut sanguinem
 15 reiciet, sanum reddet. in qua commiscebis argallicum.
 offam facito ex isto et quasi salivatum diriges.

potio ad eos, qui intrinsecus vexati sunt aut vulsi 886
 sunt. sic compones. sextarium unum lactis caprini § I,
 tragantum infundes pridie ex aqua. inde ei singulos dabis
 20 lactis § I. lini semen p. I coicias in vaso novo fictili,
 addes ei aqua putiale, decoques et in eius... defundes in
 altero vase, ne deglutinet vitium eius. uteris in diebus sin-
 gulis cum passo et lacte et traganto. hoc ad effectum perducet.

potio ad febrem iumentorum. ysopum 3 IIII, irin 887
 25 Ilirica p. —, murra p. —, panacis radicem p. §, spica
 nardi p. —, ficum p. §, apium et rutam coicies in ol-
 lam novam et coques in tertiam partem per triduo. re-
 centem possis potionem dare. aquam coicies ternas
 eminas in die et coques ad tertiam partem. hac re
 30 si parum profecerit, de cervice sanguinem detrahito et
 perungito quod satis sit. intermitte triduum ad potionem.
 si haec res non profecerit, sumito abrotanum, in singulos
 dies facies singulos decoques sextarios aquae cum tracantum

4 ovilum || 7 ad — coactionem in cod. initio insequentis me-
 dicamenti || 9 personaceam? | gingibis || 10 reiciet? cf. l. 15 || 15 in
 aqua B || 16 usto: corr. B | salibatum || 19 inde ei: in dies B |
 29 tertiam scripsi: dextram || 33 tracantum scripsi: affricantem

et rutam, apium et mentam, cariotam de palma. haec res ad effectum perducit.

838 iumentum cum tepidum ad potum venit et expavescit, scito illum habere . . . sudabundus bibit. sed si voles ei succurrere, fici 3 II, rutam et folia de oliva decoque et 5 triduo potionem dato et mistum toto corpore perungito.

151rb iumentum tibi si † inter manus fuerit et morsicis homi- nem sequitur, eum iumentum in | tenebris concludito, ubi silentium sit, et de cervice eius sanguinem emittito et a cibariis abstineto, usque donec obdormiat, et ad effectum 10

839 perduces. arteriacen: cardamomum p. ̅, crocu Sicul- lum p. II, murra triconitem p. II, piperis albi p. II, Lem- nian [tragoniten] p. II, fuscium p. II, sulfur vivum p. II, amomum p. II, reuponticum p. II, oleum Spanum p. II, mel Atticum p. III. has res singulas contundes in pila et cernes 15 et coicies in vaso plumbeo permixta in unum et sumes, cum iumentum aestivo tempore, quem videris tussien- tem et non potest sustinere. sumes 3 singulas singulos 20 dies, cum vini sextario uno miscebis et dabis iumento ieiuno per triduum. parebit effectus. sumito ex axungia 25 pondus semisse et 3 binas, ex eo medicamento sumes, commisces, in os sine eum medicamentum lambiat.

potio ad intestinorum dolorem. murra pondo 3, piper album p. ̅, sil Gallicum p. ̅, magma amomi p. ̅. haec omnia, quae s. s., singula conterito, et rutam viridem postea 25 contundes et in unum permisceto, dato bibat tepidum.

841 pulver ad tussim iumentorum. luganium p. II, spica nardi p. II, murra triconiten p. II, crocum Sicul- lum p. II, scoenum p. II, cinnamum p. II, piper p. II, ubam amomi p. II, panacis p. ̅, acori Pontici p. ̅, 30 mellis p. I, thuris Pontici p. I, apii semen p. I, cassiae Indicae p. II, thus masculum p. II, irin Ilirica p. libra, palmas Suriacas p. I, agari Pontici p. II, rosae aridae p

3 tepidum scripsi: tibi, cf. supra 444 || 6 mestum || 7 in- sanius (cf. p. 84, 15)? | morsibus? || 11 alteriacen | cardamonium 13 fuscium vix salvum || 14 amonium || 16 permixtam || 17 eum 22 commisces: cum escis B || 25 rutem | posta || 29 scenum || 30 ubam = uvam

libra, anesi (qui petroselinum) pondo libra, magma
croci p. III, Lemniam p. II, [murra triconiten p. II, crocu
Siculu p. II, cinnamu p. II] cassia dafniten p. II, spicae
nardi p. II, †porro Pontici p. II φ , aristologia p. II, pi-
per album p. I, resinae p. I, bacca lauri p. II, acori p. II.

pulver quadrigarium. cinnamum p. I, folium nardi 842
pondo II, uvam amomi pondo II, spica Indica pondo II,
murra triconiten p. II, croci Siculi p. II, scoeni p. II, pi-
per album p. II, piper nigrum pondo II, piper longum p. II,
costu p. II, panacis radicem p. II, acori Pontici p. II, Melia
thermantica p. II, gutta Pontici p. II, cassiae dafniten | p. II, 151^v a
cassiae rufae p. II, cassiae nigrae p. II, thuris masculi p. I,
irin Ilirica p. II, calami Syriatici p. II, asarum Pon- 843
ticum p. II, rosa p. II, carpobalsami p. II, anisi p. I, croci
Indici p. II, Lemniam p. II, magma croci p libra, trixagi-
nem Creticam p. I, rutae silvaticae p. I, malum terrae p. II,
silocinnami p. II, petroselinum radicem p. II. datur autem
haec potio ita ut in equos XV adiciuntur pulveris φ
tres in mulsu φ VIII aqua calida sextarium unum.

Compositiones unctionum omnium. 844

unctio ad capitis dolorem. castoreum pondo 5, vini
veteris sextarium I, nitrium pondo 3, ruta pondo \neg ,
thuris polline pondo uno, oleum vetus pondo uno, nuces
amaras. has res conteres [et] ex vino et oleo et ex eo
perunges caput.

unctione synchrismata. cera rufa pondo II, ammoniaci 845
pondo II, propolin pondo II, apopanax pondo II, resine
terbentina pondo II, medulla cervina pondo II, opium
Gallicum pondo III, adipis anserini pondo II, adipis
leonini pondo II, piperis albi pondo libra, thus masculum
pondo libra, baccas lauri sextarium unum, olei veteris
sextarium unum, olei murtini sextarium unum, olei primi
sextarium unum, olei storacini φ I, olei melini φ I.

unctio ad articularium. pices Britiae pondo II, †vesci- 846

4 acori? porri? || 6 *Pelag.* 390; cf. *Veg.* VI 13, 3 et *supra*
820 || 26 unctio vel? || 32 murtine || 33 mellini || 34 bricie: =
Bruttiae | sq. vervecinum? viscum B

cum pondo unum, sepo tauri pondo unum, flos similaginis sextarium unum. haec omnia commisces et articularium ex eo perunges.

unctio ad armos inflatos equo et ad renes. sulfur vivum pondo libra, fecla pondo libra, thuris pondo I, 5
adarcen pondo II, vini veteris ~~ss~~ II, olei laurini pondo libra, olei Ciprini pondo I. ex sanguine iumentum quod satis est omnia tusa et cribellata commisces. ex eo uteris.

847 unctio ad suffragines. aeruginis pondo libra, alumen pondo V, herba sideritis pondo I, acetum acrum pro modum. 10

unctio ad uliginis iumentorum. sulfur vivum tritum ex aceto cretum mortario subactum. ex eo induces, ante tamen tertas suffragines bene cilicio. idem facit alumen |
151^v b scissum p libra, aerucam p.I, aeris flos p.II, sulfur vi-
vum p. I, nitrium p. I, auripigmenti ciatum I. 15

848 unctio ad uligines. thus masculum bene cernitum et cum rosa Campana admixtum ex oleo et aceto et melle coques, bene depones, butirum caprinum adicito. inde utere tanquam cerotum.

unctio ad uligines. aes ustum[es], spuma argenti, 20
aeris flos, auripigmentum ex aceto commisces et utere.

849 unctio ad armum luxatum. rumicis 5 III, cocodrilli 5 II, nasturcii 5 IIII, ammoniaci p.I S, ysopi p.II, cerae pondus S, mellis pondo I. haec omnia ex aceto et oleo macerato et sic perungito. 25

unctio ad scabia. stercus in aquam sumito, lapidibus ferventibus calfacito et ex ea aqua, usque dum sanum fiat, linito.

unctio ad scabiem. muriam, mel, sulfur, oleum Cyprinum, picem liquidam in uno conteres et ex eo 30
perunges.

850 unctio ad podagrosus. succum rusci, opium, ungentum cappare, hoc conteres tanquam cerotum. sic tangas omnibus.

12 creticum || 13 tertas = tersas || 20 es || 32 cum brusti:
corr. B, cf. p. 259, 13

unctio ad scabiem. oleum cedrinum, oleum laurinum, oleum vetus, oleum Licium, oleum murtinum, oleum lentiscinum, oleum †hybenum traxis, sulfur, nitrium, picem liquidam, salem, acetum acrum, axungiam, adipe ursinum, 5 adipe leoninum. haec omnia trita bene in cacabo coques. cum iam ad ... medicamenta deferterint, sic commiscebis, bene caldo perungues.

unctio ad scabiem. sulfur vivum, picem liquidam, amur- 851
cam, veratri nigri, aequis ponderibus contusa, bene mixta
10 cum aceto non nimis copioso. hoc medicamentum cito sanat.

unctio ad coxam luxatam, quae unctionem †non audit.
lines gluten taurinum semis libra, farinae polline § I.

unctio ad podagram. axungia vetus, sucum rusci,
cappare. hoc contere in uno, ex eo utere, sicut s. s. est.

unctio ad febricitantes. rosam p. §, olei veteris p libra, 852
aceti eminas III, olei Cyprini p. §, portulacae quod satis
videtur, nuces amaras p. §, menta et ruta p libra. haec
omnia | una conteres cum aceto acerrimo, bene conteris ad 152^a
grassitudinem mellis. inde perunges febricitantes.

unctio ad venas calefaciendas sive in hominibus sive 853
in iumentis. et in pecto, cum pepererunt mulieres, sup-
pones ibi, ut melius purgentur. baccas lauri virides p III,
folia lauri p selibra, rosmarinum p III, absinthium vi-
ride p III, herba turaria p II, thuris manna p libra,
5 samsuci Alexandrini p. III, semen .. haec in vaso aeneo.
olei veteris Afri trienni, si minus, Spani ~~ss~~ III, vini
Siculi ~~ss~~ III adicies in cocturam.

idem decoques in tertias, ita ut pars tertia remaneat. 854
quam colabis in vaso aeneo et eundem vasum, in quo
10 decocta sunt, terges, et in eodem vaso colatum adicies.
in eodem vaso ceram adicies, et sic ferveat ex len-
tore. cum cera liquefacta erit, adicies galbanum et
moves spatomele, dum et hoc liquefiat. herbae et semina

3 Hispanum fraces B; *latetne* storacis? || 6 ad <carbonem>?
cf. p. 263, 2 || 9 veretri | mixtam || 11 laxatam | unctio *ἐναίμων*
audit B || 12 lenes || 15 *Pelag.* 40 || 21 sq. supponet sibi || 22 pur-
getur || 25 eneo || 29 eneo

primum decoquantur ad tertias, postea admisces primum . . . p libra, sequens galbani gutta, thuris masculi pondo libra, et moves, dum liquefiat.

855 incantatio eiusdem inunctionis. invoco ter ex angulorum et corporis, palam et absconsa, sive in muliere sive in viro, adesto mihi angulis III. ponam, qui ossorum et medullarum viscera contenes, ut possit frigidas partes a calore expellere et calidas [sive frigidas] refrigeria mittere, per eum medicamentum, quod in ea manu admittito et movendo, uti mihi voles cum iuribus et refrigeria nervorum herbarum viridis deicere velis, et cuius quidquid corpore admissum fuerit.

856 Acoporum omnium compositiones.

acopum ad perfectionem et nervorum dolores. sam-sucum Alexandrinum ~~ss~~ I, calamum Suriacum . . fasci-
culum fenugraeci ~~ss~~ I, baccas lauri virides ~~ss~~ I, solanum libra, vini peregrini ~~ss~~ III. haec omnia in unum com-misces ex aceto ~~ss~~ I in cacabum novum cum vino et oleo, quae s. s. est, et per triduum macerabis, 4^{or} dies decoques igne lento. cum videris vinum coctum cum rebus s. s., colabis, tunc adicies ceram. cum soluta fuerit, tunc iterum per sportellam colabis. hoc habebis in cottidiano.

152rb 857 si voles ei vires maiores adicere, mittes euforbii | 3, adarcem p. ~. conteres has duas res ita, ut id observes, ne aut oculum aut nares sibi tangat. cum tritum fuerit, misces ex acopo s. s., commisces, ut colliges in doliolo. cum voles, ex eo utere, quia multum valet. adicies de acro coclearium unum et de acopo cocliaria duo. sic uteris.

1 posta || 2 seques || 4 sq. *nihil simile apud Heimium, Incantamenta Magica; incantationem corruptissimam ita restituit B: invoco te rex angelorum (= ἀγγέλων), <qui omnia spectas animi> et corporis adesto mihi angelis tuis imperans, qui ut possis a frigidas partes calore expellere et ad calidas refrigeria mittere . . . quod mea manu admitto admoveo (aut admittitur admovendo), uti mihi vel cuiuscumque corpori admissum fuerit, aestum et refrigeria nervorum herbarum viribus deicere velis || 10 bolescum || 13 acopiorum || 14 ad copum 16 soranum || 18 et || 24 observet || 25 tibi B | tangas? || 27 qua*

acopi compositio. bidella p. S, ammoniaci p. S, gal- 858
bani p. S, thuris polline p libra, saccipeni p. S, resina frixa
p libra, resina terbentina p libra, apoponace p. S, baccas
lauri ~~ss~~ I, resinae eronalis libra, olei Cyprini p libra.

5 acopi compositio at nervos laxandos. pice Britia p I S,
resinae crudae p I S, ammoniaci gutta p S, galbani p S,
resinae terbentinae p libra, cerae albae p II, resinae
frictae p II, medullae cervinae p S, vidella p S, saga-
peni p libra, apoponacis p S, cerae Punicae p S, baccas
10 cypressi p 2, baccas lauri p II.

acopi compositio. medulla cervina p S, pinguamen p II, 859
cerae p II, rosae p II, olei p II, adipe gallinacium p II,
†teris unguentarii p II, crassamen nardi p II, olei lorini p II,
olei lentiscini p II, olei Cyprini p II, croci p II, piperis
15 longi p II, coriandri grana numero X, ammoniaci p II,
galbani p \varnothing , gentianae p \varnothing , malum terrae p \varnothing , †ium-
pisca p libra, murrae p 3, thuris masculi p II.

acopi compositio. galbani p S, ammoniaci p S, thuris 860
polline p I S, cerae albae p X, resinae frictae p I S, apo-
ponacis p libra, bacca lauri p II, cerae Punicae p libra,
20 baccas cypressi p libra, resinae dicamen p III, olei
Cyprini p II, olei primi p II, olei citrei p II, olei laurini
p II, olei veteris p dodran., olei murtini p II, [oleilaurini p S].

compositio sincerismarum.

861

25 sincerismae compositiones: resinae terbentinae selibra,
ammoniaci p duo, medulla cervina p III, adipis taurini
p II, adipis ursini p II, adipis leonini p II, meconii p II,
resinae Colofoniae p II, galbani p S, castorei p libra,
oppononacis p libra, piper album p libra, storacen p II,
30 cerae p II, bidella p I S, thuris masculi p II, ysopi
p II, | propolin Atticum p II, adipis anserini p libra, 152va
oleum citrinum p V, oleum lentiscinum p III, croci

2 saccipemi || 5 et || 8 vidella: *in marg.* bdellium || 9 baccas
supplevi || 11 piguamen || 13 iris *vel* turis *B* ceris? | lorice: =
laurini || 20 pumice || 21 clicamen: *cf. p. 271, 29* || 23 doran:
corr. M; quadran *B* || 25 sincerisma et || 28 castor *sic* || 31 pro-
polinanticum

Siculi p II, oleum vetus p III, olei Siconei p II, olei melini p III. •

862 syncrismae compositio. cerae albae p VI, resinae terbentinae p III, apoponace p libra, oleum vetus p III, propolin p III, galbanum p V, olei lentisci p III, olei nerini p III, ammoniaci p III, olei Ciprini p III, thuris polline p II, medulla cervina p II, oleum Atticum p II, oleum laurinum p III, oleum Syriaticum p III.

863 sincerisma optima ex herbis. medulla cervina p III, galbani p I, cerae albae p libra. haec coques ex oleo veteri, donec medulla deliquescat. et bacca lauri p libra, sulfur vivum p II, serpillum Campanum p 5, sam-sucum, herbam Sabinam p libra, rosmarinum p libra. haec pistato et cernito cribro quam tenuissimo. haec coicies in vaso aeneo, cera adicies singulas sic, ne aduras. 15

864 syncrismae compositio. cerae rufae p III, propolin Atticum p III, aeris usti p III, resinae terbentinae p III, appoponace p libra, galbanum p 5, oleum vetus p III, oleum lentiscinum p III, oleum murtinum p III, ammoniacum p III, oleum citrinum p III, oleum [pur]purissimum p III, medulla cervina p II, ysopum silvaticum p II, oleum laurinum p II, oleum storacinum p III.

865 syncrismae compositio. galbani p II, storacis p II, bdellia Babilonia p II, ysopum p libra, medulla cervina p libra, oleum storacinum p libra, oleum purum p libra, oleum Cyprinum p libra, oleum amigdulacium p libra, thus p libra, oleum laurinum p II, oleum murtinum p II, oleum primum p II, oleum melinum p libra, resinae terbentinae p II, cerae rufae p III, propolin Atticum p II, olei lentiscini p III, oppoponace p III, oleum Siriaticum p II, ammoniacum p II, butirum Getulum p II, 26
866 meconium Spanum p libra, adipem ursinum p II. haec

1 siconei = Sicyonii || 2 malini || 3 syncrisine || 9 erbis ||
11 medullam relinquescat: *corr. B* || 13 savinam || 15 abicies
adurat *vel* aduras *cod.* || 16 sincerisma *in fine capitis antecedentis* ||
20 oleum *addidi*: purpurissimum *aut* oleum purum *B* || 26 amig-
dulacium = amygdalinum || 28 malinum || 29 propolineticum

omnia s. s. coicies in vaso aeneo et adipem contundito ursinum et sic coicies, ut percoquatur. ad carbonem decoques, ne ad flammam aduratur. deinde percolato, donec medicamentum cum oleo commisceatur. hoc uteris ad perfectionem lumborum et ad articulos et ad nervos et ad cervicem.

syncrismae albae compositio. cerae albae | p libra, 867 152vb cerusae p libra, rosae p II, ysopum p II. haec omnia quae s. s. sunt, in vaso aeneo decoques et coicies in vaso cerusam. et cum iam defundes, in vaso minutatim adicies, subinde commiscebis, ne cerusa diossum desideat, usque donec frigidum fiat. hoc uteris ad extractum et percussum. cerotum alligabis iumento, donec sanum fiat.

malagmarum compositiones.

868

malagmam croci aromaticam sic impones. spumae argenti p III, resinae terbentinae p II, galbani p libra, bdellii p III, manna thuris p III, resinae Colofoniae p II, storacem p III, appoponacem p II, propolin p II, bacca lauri p S, viscum Italicum p VI, ysopum Atticum p II, misum thuris p II, amomum p II, adipe taurinum p II, cerusae p III, olei laurini p III, cerae p VI.

malagmam podagricam. cardamomum p I, centaurea p II, ageraici p I, irin Ilirica p S, fenugraeci pondo trien., nitri pondo duo, ciciti semen p I, resinae terbentinae p II, cerae Punicae p II, oleum vetus p II, oleum Siriacum p II. 869

malagma coctilis. cerusae p III, galbani p S, resinae terbentinae p III S, adipem taurinum p III, ysopi Attici p II, bdellii p II, ammoniaci p II, piperis albi p V, irin Iliricae p II, aufonitra p libra, medulla cervina p libra, adipem anserinum p libra.

malagma nigra ad splenem. bitumen Iudaicum p S, 870 fecla p S, nitrum p S, aes ustum p S, axungia <p S>, batus p S, thuris polline p S.

4 perfrictionem? || 7 ceruse || 8 eneo || 10 dissideat || 11 ad estatem (sic) extactum || 12 certum || 13 cf. *Pelag.* 446 sq. || 14 arōticam sic || 19 misum p II? || 21 cardamonium | centaurea || 23 ciciti = cicutae? cicifi *M* || 29 aufonitra = ἀφρόνιτρα || 32 p S *supplevi*

malagma Terentiana †admocia et ad nervos crassos. cera p II, absungia p II, thuris masculi p II.

malagmae caldae compositio. auripigmentum p, libra cerusae p III, aes ustum p III, molibdena p III, †nisum grussiten p III, vini p libra, bitumen p VI, oleum p III.

871 malagma ad nervorum dolorem. cerae p 5, adipis taurini p 7, galbani p sextan, bdelii p I, ammoniaci p 5, piper album p 5, resinae p 10 5, ammoniaci p 5, thuris polline p 5, bacca lauri p 5, storacis p 5, †eresinum 10 gueti facesu. haec contundes singulas res, postea commisceto in unum et composito.

153ra 872 malagma ad genua fleminosa. sinapem | Alexandrinum emina, nasturcii semen emina, nitrum p libra, aes ustum p 5, alumen scissum p 5, thuris pollinem p 5, 15 salis ammoniaci p 5, galbanum p 5, bitumen Iudeicum p libra, mel Alexandrinum p libra, oleum Ciprinum p 5.

873 malagma caustica. facit ad dorsum iumentum post unctionem confirmandum, ad tumorem et ad dolores et ad luxum et ad fleminam veterem et ad aquam. cerae p I, 20 resinae p selibra, thuris polline 3 V, galbani 3 III, videllae 3 V, storacis 3 III, bituminis Ispani p I, picis durae 3 III, sagapeni 3 III, †ulci 3 VIII, corticis taurini 3 16, simul omnibus mixtis quae conficies.

malagma ad commissuras solutas. bitumen p 5, aloen p 5, haec ex ... inter se conteres et impones.

874 malagma liquida ad nervos crassos. bitumen Iudaeicum p I 5, pice Britia p I 5, lepida Cyprea p I 5, cerae p libra, thuris masculi p libra, resinae frictae p libra, oleum Sabinum p libra, acetum p libra.

malagma ad nervos grossos extenuandos. ficum

1 aromatica B, cf. p. 263, 14; admotoria? accommodata M
3 malagma || 5 misum (i. e. μίσον), cerussiten (cf. p. 263, 19)?
8 extan || 10 teres in unguenti faciem haec M; iris unguenti B ||
16 armoniaci | uitumen || 19 sed || 20 aquam = suffusionem?
aquatilia? || 22 siddele | yspani || 23 sagapeminis | olei B, ulicis
M || 23 sq. taurini: cf. supra p. 245, 13 || 27 cf. supra p. 30, 10 |
30 savinum

Afrum p III, uva passa p II, cuminum tritum ~~ss~~ I, sulfur 3 III, nitrum 3 III.

malagma ad nervos grossos et duplices. axungia p II, calcis flos p S, aeris flos p S, thuris polline p S.

5 malagma ad femus. malum terrae p libra, spuma 875
argenti p S, resinae terbentinae p II, cerae p libra,
nitrium p S, salis ammoniaci p S, oleum Sabinum p III.
haec sic decoques in cacabo novo, mittes salem, deinde
singula adicies et ex lento igne coquatur bene.

10 malagmae albae compositio. flos nitri p II, sulfur 876
vivum p II, resinae pini p VI, resina apocima p III,
cera alba p VIII, thuris manna p libra, sepum tauri-
num p S. haec sic coques, cera seorsum, deinde apocima
[et] resina, sepum taurinum coques et inmiscetur nitrium
15 et sulfur et thuris polline tusum, bene una subiges et
commisces, erit malagma.

malagma ad omnia. cerae rufae p V, resinae terben- 877
tinae p II, ammoniaci p II, oppoponacis p libra, gal-
banum p II, pice Britiae p V, oleum vetus pondo tres,
20 resinae frictae p II.

malagma pegma. cerae albae p S, galbani p 3, pi-
peris albi 3, ammoniaci p S, | resinae p S, thuris pol- 153rb
line p S, nitrium p S.

malagma traumatica. ammoniaci p S, cerae p S, gal- 878
25 bani 3, cerusa p S, rubricae p 3, murrae 3, spuma ar-
genti p S, piperis p 3. haec omnia ex oleo coquito.

magma croci p I, murra p I, cerae p I, ammoniaci p I,
galbani p I, olei laurini pondo quadran., resina p S,
thuris p I, nitri p S.

30 malagma ad duritiam et ad marmur. spuma argenti 879
p III, resinae terbentinae p II, storacis gutta p III,
appoponacis p libra, cerusae p III, cardamomi p III,
adipis taurini p II, ammoniaci p VI, propolin p II,
thuris polline p III, cerae p VI, bitumen p II, olei
35 laurini p III S.

7 savinum || 24 draumatica || 25 lubricae || 28 quaran || 30 sed ||
32 cardamoni

malagmae compositio ad tumores. nitrum p libra, fecula pondo libra, bitumen Iudaicum p 5, absungiam pro modo.

- 880 malagma †iacen cerae p I, galbani p I, resinae terbentinae p I, ammoniaci 3, oleum Cyprinum quod satis erit. haec omnia in uno coquito.

malagma tetrafarmacum. cerae p libra, resine dura pondo libra, picis durae p I, alumen p libra. omnia in uno coquito ex . . . alumen et addito. destringe iumentum, †cyatu ninum subigito, ex oleo alumen coquito, sed contundito in pilam ex aceto. hanc malagmam utere ad fractum et intortum et ad dolores nervorum et crassitudines.

- 881 malagmarum crudarum compositiones. malagma cruda. cera p V, bdelii p III, opii p II, bacca lauri p II, ysopi Attici p II, resinae terbentinae p II, appoponacem Afram p II, piper album p II, piper nigrum p libra, thuris polline p II, galbani p III, ammoniaci p II, medullae cervinae pondo libra, oleum laurinum p II, propolin Atticum p II. [bacca lauri p II] haec omnia, quae s. s. sunt, singulas res contundes et per cribrum

- 882 ad subigendos illos uteris. medicamentum ferveat, deinde per . . . subiges oleum et [subegeris] aceto acro manus subinde tangito. cum subigisses, tunc facies pastillos librales. hoc malagma uteris, cum iumenti fractura ad sanitatem

153^v a venerit. item si rene unctionem ad articulamenta | sanus factus erit, eandem malagmam imponis. item circa corium iumenti sic explicabis malagmam crudam. ceram rufam p libra, ysopum Atticum p III, storacem . . . , calcantum p III, apoponacem p 3, medulla cervina p III 5, propolin Atticum p III 5, bdelii p III.

- 883 malagmam crudam. haec facit ad nervorum crassitudines et podagricos. cerae p II, olei Syriaci p II, adde in utroque, tunde pumicem p libra, adde in mor-

7 alumen: alipem B || 8 <oleo>? || 9 cyatho vini B || 20 pro || 22 subiciendos | Vereat: corr. B || 24 subigisset || 27 malagmam || 28 explicavit || 34 uterque vel utrique cod.

- tario. cum bene terueris, cerne et pendito ꝑ ḡ, deinde addito in mortario *marmoreo* et terito pistillo plumbeo, addito mellis ꝑ III, aceto pusillum terito et deinde 884 [marmoris] contundito ammoniaci ꝑ I ḡ, deinde in pilam
- 5 pariter pistillo plumbeo terito in mortario, usque dum teras, †plumbum ꝑ ḡ et admisce. deinde omnia eximito de pila et manibus malagmam subigito ex oleo vetere et medullam. cum subigeris, facito magdaleones, ut †homi-
mini videatur. inlinis linteolo spisso, si minus, in alutam.
- 10 malagmam crudam. cerae ꝑ V, galbani ꝑ III, sto- 885 racis ꝑ II, bdelii ꝑ libra, ammoniaci ꝑ libra, medullae cervinae ꝑ libra, thuris masculi ꝑ libra, piperis albi selibra, ysopum pondo libra, resinae terbentinae pondo libra, resinae eronae ꝑ libra, resinae Colofoniae ꝑ libra,
- 15 thuris polline ꝑ libra, bacca lauri ꝑ libra, adipis taurini ꝑ libra, olei laurini ꝑ libra, olei veteris ꝑ libra, olei mirtini ꝑ libra, malum †ausitum ꝑ II, galbanum ꝑ II, storacis ꝑ II, resinae Brittiae ꝑ II, appoponacis ꝑ I ḡ, olei citrei ꝑ libra.
- 20 malagmae utilis compositio. galbani ꝑ ḡ, cerae al- 886 bae ꝑ libra, ammoniaci ꝑ ḡ, thus masculum ꝑ 3, medulla cervina ꝑ ḡ, propolin Atticum ꝑ ḡ, oppoponace ꝑ ḡ, castoreum ꝑ ḡ, bitumen Iudaicum ꝑ libra, bdelii ꝑ ḡ, thuris polline ꝑ II.
- 25 malagma cruda. cera rufa pondo libra, storace ꝑ II, oppoponace Afram ꝑ II, propolin ꝑ libra, meconium ꝑ libra I, galbanum ꝑ libra, adipe taurino pondo libra.
- malagma cruda, quae est alio modo ad ossilagines, 887 quae solent in cruribus nasci. nitri ꝑ I, calcis vivae ꝑ
- 30 libra, vini ꝑ libra, salis ammoniaci ꝑ libra, calcitem combustum ꝑ I, | spuma argenti ꝑ I, cineris lixiviae 153^v b
q̄c duo, aceti quartarios duos, exungia ꝑ II, contundes singulas res et cernes cribro. cum terere incipies,

1 uene || 2 marmoreo *addidi ex l.* 4 || 4 ammoniace || 5 pistillo || 6 alumen? || 8 subieris | *sq.* in heminas divideatur *M* || 9 magdaleones = *μαγδαλιάς* || 14 erolane || 17 aestivum *M* || 18 brictie || 20 utilis || 25 ruda || 32 quinariorum? quartarios? | contudent

commiscito in uno. hoc alligato, tertio die solvit ossilaginem. cum vulnus purum fuerit, utere traumatico.

888 malagma Vibiana ad flemina. calcantum p I, aes ustum p I, nitri flos p I, lepida Ciprea p I, fecla Spana p I, aeruginis flos p I, lamna p I, bitumen Iudaicum p II, rododafne p II, axungiae p S, marrubium montanum p S, columbini stercus p II, salis nostrati p II. haec omnia contundito, donec bene coquat, et ad circum impones, ut fleminam discutias.

889 malagma eiusdem ad duritias. aes ustum, spumam¹⁰ argenti, cerusae, aeruginem, salis ammoniaci, molibdena. haec omnia tundes, ex oleo coques, donec in modum caustici coquantur. oleum cura, ut vetus sit, et cura, bene commode decoquatur. caldum bene perducis medicamenta, aequis partibus misce. 5 III.

malagma ad duritias et ad nervos. aerugine p †, aes ustum p S, molibdena p libra, olei p III, acetum ~~ss~~ I, spuma argenti p III, salis p I S, cerusae p S. et infra suo loco adiecta est et duae scriptae sunt.

890 malagma ficurnea sic compones. ficum duplicem p II,²⁰ nitrium p III, ficum contundito, usque dum minutum fiat, admiscito nitrium ustum et axungiam quod satis est, una contundito et sic componito.

ad nervos crassos et †strota in se cum fuerit. triduo alligatum alligatura permaneat. postridie solvito, calda²⁵ foveto.

891 malagma axungia sic compones. sumito axungiam quam veterissimam p libra, contundito. quae cum contunderis, addito calcis minutae quod satis est, subigito et bene [in]temperatum in linteo oblinito et iumento in-³⁰ponito vel homini. cottidie renova, usque dum sanus fiat.

malagma cyprisinam. baccas cypressi, aceto, coclias numero XL, axungia p libra, aeris usti p libra, facum

1 solvito || 3 viviana || 4 citrea || 11 armoniaci || 12 eo: suppl. B || 13 curant || 19 intro suo leto: cf. infra 892 | due scripta | 22 uentum sic: corr. B || 24 strota vel sirota cod.; latetne syrmaticum an scrofa? || 25 pridie: IV die B || 30 bene et

Afrum et cuminum tritum et uvam passam ad durities
et ad flemina et ad ossilagines compones. | 154^r a

compositio caldi ad duritias et ad ossilagines. spuma 892
argenti p II, cerusam p S, aes ustum p libra, aerugine
5 p libra, molibdene p II, salis bene triti p II, cadimia
p S, oleum vetus p I S, aceti ~~ss~~ I.

compositio ad duritias et ad ossilaginem. olei pon-
do V, aceti p ~~ss~~ I, salis triti pondo II, spuma argenti
pondo II, molibdena pondo I S, aes ustum pondo S,
10 cerusae p S I, propolin Atticum p S, aeruginem p I S. 893
appoponace 5. primum miscis oleum, deinde acetum de-
coques bene, sequens ad decocturam [ad] medicamentorum
trituras mittes. habeto haec in vase fictili.

experimentatum expertus sum optimum esse ad ossila-
15 gines et duritias: aes ustum p S, aeruginis p S, molib-
dena p S, spuma argenti p III, sale bene tritum p I S,
cerusae p S, olei veteris p II, aceti optimi S.

ad cocturam acrum malagmarum. primum adicies 894
oleum vetus, sequens acetum, deinde salis triti, decoques
20 bene. deinde cum bene decoctum erit, spuma argenti
mittes, sequens molibdena, deinde cerusam. in mediam
cocturam aeruginem mittes et curabis caldum perducere.

ad flemina discutienda. fici radicem, ervum, axungiam
veterem commisces ex aceto acro.

25 ad flemina discutienda. sinape Alexandrinum p S,
ficu p S, sale p S, axungia vetere p S.

ad flemina curanda. calcis vivae p ÷, calcitem p ÷, 895
nisum p ÷, nitrium combustum p ÷, fecla Spana p ÷,
nitrium p ÷. in unum conteris ex lixivie et in pixida
30 plumbea habeto.

calchicon compositio ad duritiam. cadmia Ciprea p S,
aes ustum p S, ammoniaci p S, sale candida trita ÷ I,
cerusa p III, oleum p V.

ad cartilaginem emplastrandam compositio. bitumen

1 cuminum *vel* cominum *cod.* || 13 sq. in vaso fictili operi-
mentato *B* || 28 descucienda || 31 caldicon | cadmiaci trea

Iudaicum \mathfrak{p} I, aes ustum \mathfrak{p} I, fecla \mathfrak{p} S, aeris flos \mathfrak{p} I, alumen scissum \mathfrak{p} I, thuris pollinem \mathfrak{p} S, nitrium \mathfrak{p} S, coctimentum \mathfrak{p} S, axungiae \mathfrak{p} II, veratrum nigrum \mathfrak{p} S.

- 896 emplastri compositionem. emplastrum sic componis. caldea \mathfrak{p} I, cerae \mathfrak{p} libra, olei nerini \mathfrak{p} S, calcitem et caldea in unum contemperato. ubi erit temperatum, pro ceroto utere.

154^r b emplastrum rubrum. olei \mathfrak{p} II, lepidae \mathfrak{p} II, | aeris flos \mathfrak{p} S, spuma argenti \mathfrak{p} II, aristologia \mathfrak{p} II, manna thuris pondus 2, galbani pondus I, cera pondus II.

emplastrum glutinosum ad parotidas. pice liquida \mathfrak{ss} II, resinae \div V, cerusae \div V, spimitium \div V, acetum \mathfrak{ss} VI.

- 897 emplastrum glutinosum. bituminis \mathfrak{p} S, cerae \mathfrak{p} S, pice dura \mathfrak{p} S, resinae \mathfrak{p} S, ammoniaci \mathfrak{p} libra, calce \mathfrak{p} I S, olei \mathfrak{p} II.

emplastrum glutinosum ad recentia vulnera. cerae \mathfrak{p} I S, resinae terbentinae \mathfrak{p} I S, axungia \dagger niennu \mathfrak{p} I S, resinae \mathfrak{p} libra, aeris usti \mathfrak{p} I S, visci \mathfrak{p} S, lepida \mathfrak{p} libra, vinum Marsicum \mathfrak{p} II, sale ammoniacum \mathfrak{p} III, thuris \mathfrak{p} libra, panacis \mathfrak{p} libra, olei Spani \mathfrak{p} S, acetum S I.

- 898 emplastrum ad cartilaginosum. aes ustum pondo S, nitrium \mathfrak{p} ε , fecla \mathfrak{p} ε , sale ammoniacum \mathfrak{p} ε , bitumen Iudaicum pondo libra, axungia quod satis fuerit et adhuc, si vis, alumen scissum, thuris polline, cera Punica, mali corium, galbanum, viscum, oppoconacem.

- 899 emplastrum ad fracturam. cera Spana \mathfrak{p} libra, bitumen Iudaicum \mathfrak{p} I S, pice Britia \mathfrak{p} II, thuris masculi \mathfrak{p} libra, lepida Cypria \mathfrak{p} libra, resina fricta pondo libra, oleum Sabinum \mathfrak{p} S, acetum Alexandrinum quod satis erit [sive quod satis fuerit].

emplastri compositio. cerae \mathfrak{p} libra, aeris flos \mathfrak{p} libra, spuma argenti \mathfrak{p} libra, resinae adustae \mathfrak{p} libra, oleum pro modum.

3 coctimentum: condimentum (cf. *infra* 935) B | veretrum
8 lepide || 11 pice in macula rubra || 12 spimicium: = $\psi\mu\acute{o}\theta\iota\omicron\nu$ ||
18 bienni (coll. *supra* p. 259, 27) B; suina? suilla? cf. 919 || 25 pumica

emplastrum optimum. galbani p 2., murrae p 2., 900
 lepida p 2., propolin Atticum p 2., folium p 2., am-
 moniacum p 2., pice Britia p 2., resina terbentina p 2.,
 cera p 5, spuma argenti p II, oleum vetus p II, aristo-
 5 logium p 2., oleum Cypreum p 2., centaurea p 2.,
 irin Ilirica p 5, trifolium p 5, radice p 2., artemi-
 siae p 2., viscum pondus 2., Britannica p 2., argal-
 licum p I, vetonica p I, herba urciolaria p I. coques 901
 sic. oleum spuma cum ferverit, semel adicias lepidam et
 10 aeruginem et cerusam, in uno omnia commiscis ex aceto
 acro, conteris in mortario, sicut tibi videtur, temperato.
 deinde teris et resinam et vetonicam et propolin Atticum
 et picem, semel subrubrum, ne sit aquatum, removebis,
 ignem adicias, mannam et galbanum et oleum conteris,
 15 res siccas contundis et adicias postea, ne comburatur. haec
 uteris et ad cancer | et ad maiora vulnera, si quod 154^v a
 inter manus caro crescit. alternis diebus solves, expurgabis,
 deinde eodem impones, donec excomedatur. sanum fiet.

causticae compositiones haec erunt.

902

20 causticum ordinarium sic compones. murrae p libra,
 aloen p libra, thus masculum p libra, oppoponace p libra,
 galbanum p libra, castoreum p libra, propolin p I, bdelii
 p libra, ammoniaci p libra, storacem p libra, viscum
 Italicum p libra, thuris polline p libra, alipe leoninum
 25 p libra, adipe ursinum p libra, medulla cervina p libra,
 ceram Punicam p I 5, ceram albam p I 5, sulfur vi-
 vum p III, resina terbentina p III, bitumen Iudaicum
 p III, bitumen Afrum p III, resina Colofonia p V, resina 903
 fricta p XV, resina dicamen p XX, resina eronale p XV,
 30 resinae apocima p X, pice dura pondo XIII, resina alba
 †proica p II, meconium Atticum p libra, opium 5, eufor-
 bium p 5, magma croci p 5, piper nigrum 2., malum

5 oleum *addidi* || 7 britanica || 9 semel: simul? || 10 vino ||
 11 temperatum || 13 simul? | sub rubum | aqua tum || 17 coro ||
 ad ternis | solus: *corr. B* || 20 *cf. Chiron apud Veget. VI 14, 1* ||
 24 alipeleon enum || 29 dicam sic: dictamni *B* || 30 apocima:
 = ἀπόξεμα || 31 Troica?

terrae p 5, ysopum Atticum p 5, sepum taurinum p libra, oleum laurinum p 2, oleum mirtinum 2, oleum Ciprinum p 2, oleum amigdalinum p 2, oleum melinum p 2, oleum Sabinum p 2, oleum lentiscinum p II, oleum Spanum p V, [oleum laurinum p 2], oleum vetus p 5. 5

904 compositio caustici. castoreum p ʒ, galbanum p ʒ, appoponace p ʒ, bdelii p V, thuris polline p V, viscum Italicum p ʒ, cera alba p libra, cera Punica ʒʒ, sulfur vivum p III, resina terbentina p II, bitumen Iudaicum p libra, resina Colofonia p 5, bitumen Afrum p libra, resina 10 fricta p V, ammoniacum p II, storaces gutta p V, resine dicamen p II, pice dura p III, resine eronale p V, pice Britia p 5, propolin Atticum p 5, oleum pro modum.

905 causticum siccanum. cera rufa p libra, cera Punica p libra, ysopi 2, thus masculum p II, sulfuris vivi p I, 15 nitrium p ʒ, resina terbentina p V, peucedanum p ʒ. oleum storacinum p 2, †alpersum durum p I, ammoniacum p libra, resina cruda pondo libra, nisum p 5.

906 causticum termanticum. galbanum p I, appoponace p II, piper album p ʒ, piper nigrum p ʒ, murrā 20 154^v b trigonita p ʒ, | ammoniacum p II, storacis p V, thuris polline p V, bdelii p ʒ, propolin p I, resinae flos p ʒ, resinae terbentinae p 5, pice Britia p libra, cera alba pondo libra.

907 causticum ad armos. ammoniaci p III, picis p III, 25 visci p 5, bitumen p III, galbani p III, storacis p II, bdelii p II, meconium Spanum p II, propolin p II, thuris polline p II, bacca lauri p II, resina terbentina p II, appoponace p II, resinae Colofoniae pondo duo.

causticum ad coxas. galbani p II, oppoponace p II, 30 medulla cervina p II, resinae terbentinae p II, ammoniacum p II, propolin p II, bidella p II, visci Italici p II, pice Britia p II, bitumen p II, olei Siriāci p II, resina fricta p II, resinae Italicae p II, cerae albae p III.

2 ceprinum || 3 mellinum || 8 pumica || 12 dicam, cf. *supra* p. 271, 29 || 14 sictianum | pumica || 17 altercum B || 25 sq. *Pelag.* 495 (*Emeriti*)

causticum gregalem. manna...sulfuris p libra, bitumen 908
Afrum p II, bitumen Iudaicum p libra, apponace pondo I,
resina fricta p III, resinae eronale p III, cerae pondo
libra, ammoniacum Afrum p I, oleum pro modum.

5 subacti compositio. subpactum sic componis.
ammoniacum p II, bitumen p II, picis p II, cerae p II,
resinae terbentinae p II, resinae putuinae p II, visci Ita-
lici p II.

subpactum sic composito. pice Britia p libra, bitu- 909
10 men p II, ammoniacum p II, viscum Italicum p libra,
resina fricta p II, cerae p II.

arteriacen compositio. murra trigoniten p dodran.,
crocum Siculum p ς v , cinnamum p II, cassia dafniten
p II, spica nardi p II, fu Ponticum p II, resinae guttae
15 p II, piper album p II p II, bacca lauri p II, agaricum
p II.

arteriacen sic composito. cardamomum p ς , crocum 910
Siculum p II, murra triconiten p II, piper album p II,
Lemniam [triconiten] p II, fuscium p II, costum p II, sul-
20 fur vivum p II, amomum p II, reuponticum p II, oleum
Spanum p II. has res singulas conteres et cernes, coicies
in vaso plumbeo commixta in unum. ex eo ieiuno aestivo
tempore, cum incipiet tussire et non potest sustinere, sumis
3 singulas in dies singulos in vino et admisces ea et
25 dabis ieiuno per triduo: parebit effectus. ...sumes p ς et
ex eo medicamento 3 II et commisces in vino, sine eum
medicamentum iam bibat.

arteriacen ad tussem vetustam et vo|mica in pul- 911 155^a
mone. sucum marrubii p ς coquito in ollam novam et
30 coquito calidam. et cum decoxeris, in eodem adicies
murram trigoniten p \div , †acaste p $\}$, Oxirinca cassia
p \div , aristologiam p \div , irin Ilirica p ς , croci p ς ,

3 erolane || 5 subacti? || 7 putuine: = $\pi\tau\upsilon\upsilon\iota\eta\varsigma$ || 12 per do-
ran: pondo quadran (codran) B || 14 funiponticum || 15 aḡaicū ||
17 cardamonium || 19 ruscinum? cf. p. 256, 13 || 20 amonium ||
27 iam bibat: lambiat B || 28 cf. Pelag. 111 || 30 addicies ||
31 acaciae? | i. e. Ὀξυρρύχον

mannae $\text{p} \div$, *appoponace* $\text{p} \div$, *panacis radicem* $\text{p} \div$.
haec omnia in ollam, in qua succus erit, sumito decoctum,
ut non ferveat, paulisper tantum, ut se animet, deinde
eximito et contrito in pixidam plumbeam. uteris ex hoc
coclearia ex melle Attico singula argentei pondus. 5

912 *anacollimae compositio.*

thuris polline $\text{p} \text{ II}$, *magma croci* $\text{p} \text{ libra}$, *flos similae*
 $\text{p} \text{ III}$, *vulvos*, *coclias*, *ova* \dagger *empta*.

anacollima frigida ad articulos sive ad genua. pol-
linem siliginis conspargis ex vino et uteris pollinem et 10
oleum, bitumen Iudaicum liquidum consparsum ex eo in-
ducis in pannum et imponis.

913 *anacollima sic facies.* bitumen Afrum $\text{p} \text{ 5}$, *thuris pol-*
linem $\text{p} \div$, *cominum* $\text{p} \text{ libra}$, *magma croci* $\text{p} \text{ I}$, *flos si-*
liginis $\text{p} \text{ II}$, *rubrica* $\text{p} \text{ II}$, ex aceto conspargis et subiges 15
et commisces ova. ex hoc uteris sic, si lumbi laborant
aut coxa trahet. idem et ad armum prodest. si supra
inpones, hoc valde proficiet.

anacollimam sic componis. resina eronalis $\text{p} \text{ 2}$, vis-
cum Italicum $\text{p} \text{ 5}$, *thuris polline* $\text{p} \text{ I}$, *sinopide* $\text{p} \text{ 5}$. et 20
haec caldum commisces et addes acetum isdem quod sa-
tis erit.

914 *anacollima calda, quae facit ad flemina, si se \dagger flectere*
flaverint. cerae mollis... *pice* $\text{p} \text{ II}$, *resina eronale* $\text{p} \text{ II}$,
pollinem tritici ex alba et acetum decoquito. facit ad 25
collectionem et ad duritia recentem. et ferventem inducis.
si hoc non proficerit, butirum et melle et semen lini de-
coques et imponis. sanum fiet.

cataplasma frigida. *cocleas* $\text{p} \text{ II}$, *bulbos* $\text{p} \text{ II}$, *sili-*
ginis $\text{p} \text{ II}$, *mentae viridis* $\text{p} \text{ II}$, *rubrica* $\text{p} \text{ libra}$, *thuris* 30
polline $\text{p} \text{ II}$, *vini* quod satis erit. hoc uteris ad crus, si
luxaverit, hoc impones. sanum fiet.

915 *cataplasma cruda sic componis.* *bulbos*, *cocleas*, *sili-*

1 amanne || 2 sinito decoqui B || 3 semi: corr. Pel. || 5 coclea-
rio || 7 simile || 8 vulvos = bulbos || 9 acollima || 10 uteris: con-
teris aut teris B || 19 erolanis || 23 flemina? || 24 flaberint || 28 ex

ginis flos, vinum | vetus, thuris polline ꝑ S, appoponace 155rb
 ꝑ I, galbani gutta ꝑ I, opium ꝑ I, magma croci ꝑ ʒ,
 storacis vermiculum ꝑ ʒ, bobilla ꝑ I. hoc uteris ad ner-
 vorum crassitudinem. positum simul ad sanitatem erit.

5 ceroticon compositiones.

cerotum ad nervorum dolores. cera rufa ꝑ IIII, oleum
 laurinum ꝑ II, oleum vetus ꝑ II, oppoponace ꝑ libra,
 medulla cervina ꝑ libra.

cerotum compositio. cera alba ꝑ libra, resinae frictae 916
 10 ꝑ S, sinopide coeliarium, oleum pro modum.

cerotum ad perfectionem. rufa cera ꝑ IIII, oleum
 laurinum ꝑ X, oleum vetus ꝑ X, oleum murtinum ꝑ VIII,
 oleum Cyprinum ꝑ VIII.

cerotum sic componis. cera rufa ꝑ VIII, olei laurini
 15 ꝑ X, olei veteris ꝑ VIII, olei murtini ꝑ VIII, olei stora-
 cini ꝑ VIII. haec omnia in uno coques.

cerotum album ad omne genus vulneris et in pessa- 917
 rium. cera Punica ꝑ libra, mastice ꝑ I, thus masculum
 ꝑ ʒ, pomfoliga ꝑ ʒ, olei rosacei quod satis est.

20 lipparocerotum ad rasuram et ad dolores. cera
 alba ꝑ libra, hanc liquefacies valde et in mortario pro-
 vocas, crescere facias lipparam ex posca et oleo.

lipparae compositiones. spuma argenti ꝑ V, cerusae
 pondo libra, olei laurini ꝑ X, Rodiae cretae quod satis
 25 fuerit, vini veteris congia IIII vel aceti ~~ss~~ III.

lipperam ad cervicem laesam et suffragines. spumam 918
 argenti ꝑ X, cerusae Rodiae ꝑ II, aeruginis ꝑ S, ova
 numero XX, vini albi ampullam I, olei ꝑ XX. in uno
 minutum suffundes vini et olei, usque donec utraque con-
 30 sumantur.

lippari alio modo ad vulnera et ad malandrias. cal-
 cite 3 IIII, resinae 3 IIII, molibdenae 3 IIII, cerusae
 3 IIII, aquam pluviaticam aceto mixtum. ex his poscam

4 impositum? || 11 perfrictionem? || 12 mortinum || 18 pu-
 mica || 20 lipparo cerotum || 23 Cyppare || 24 rose: *corr.* B ||
 27 ceruse radie || 29 consummantur

facies et oleum mirtinum addes. ex his omnibus lipparam consummabis.

919 lipparam ad omnia vulnera et adustiones. spuma argenti p libra, cerusae Rodiae p S, pompholice p 3, aeruginis p I, adipis suillum recentis p II, medullae cervinae p libra, olei mirtini quod satis fuerit, vini Si-
155^v a culi quod capere potest. |

lipparam thermanticam. aluminis p S, medullae cervinae p I, thuris polline p I, spumae argenti ε, butiri p I, adipis suilli quam veterissimi quod sufficit. 10 omnia bene trita subigis oleo.

920 caustici compositionem ad verrucas [causticum crudum ad verrucas]. calcis vivi p I, fecla Spana p I, auripigmenti pondo sextan. haec omnia teres ex cinere lixiviae.

item aliud stipticum. calcem vivam p I, nitrium p I, 15 atramentum sutoricum p 3, cinere lixiviae quod satis erit.

causticum quod sine ferro aperit. fecla cocta p I, calcis flos p I, cinerem ex caprofici radice p I, nitri p 3. haec omnia misces ex cinere lixiviae.

921 causticum ad verrucas tollendas. herbam melidonium, 20 rubricam, calcis flos, lasar, acetum acerrimum. ex eo in verrucam composito, ante tamen scarificato.

causticum ad verrucas. herbam centunculum et.... commisceto. hoc in verrucam imposito, aquam ne te/igeris.

causticum crudum ordinarium. calcis vivae p II, fecla 25 Spana p II, auripigmenti p I, lasar p I, calcantum p I, calciten combustum p I, aerugine p II, fel taurinum p II, cinerem caprofici de radice p 3. hoc macerabis ex eodem cinerem lixiviam.

922 causticum ad verrucas. calcis flos p I, calcis vivi 30 p I, veratrum minutum p II. haec teres, ex lixiviae consparges et sic impones.

acrum medicamentorum compositiones. diacantaridas sic compones. eruci semen pondo 3, cantaridas

14 estan || 20 chelidonium? || 21 lubricam || 24 teigeris ||
33 dia cantaridas

pondo 3, tapsiae sucum pondo 3, sinape Alexandrinum pondo 3, picis liquidae quod satis fuerit, haec omnia bene trita, ex pice autem liquida commixtum. hoc medicamentum habeto in pixide plumbea, et ex eo ubicunque
 5 imposueris cute a corpore sublevas et pustulum facis. ex eo medicamento et hominibus unguēs auferuntur et lepra ex corpore aufertur.

medicamentum ad clavos morticinos. herbam urceolariam et absungia et sale contundito et imposito, tertio
 10 die solvito, clavulus cadet. | 155^v b

medicamentum ad clavum morticinum. porrum sectivum, salem, fermentum, herbam urceolariam, axungiam pusillum, conteris in unum et alliga bis per triduo, sanum fiet.

15 medicamentum acrum ad fistulam et ad clavos. cori- 924
 andrum viridem, porrum sectivum, herbam urceolariam, marrubium masculum, atramentum sutoricium, aeruginem, calcitem, pollinem ervi. haec omnia bene tusa ex pice liquida sub igne per . . . curabis sicut traumatico. ubi-
 20 cunque imposueris, effectum parebit.

traumatici compositio. calcitem p 3, aeruginem 925
 p 3, aes ustum pondo 3, mellis p libra, aceti quod satis fuerit. haec omnia commixta decoques in cacabo novo, ad mellis grassitudinem evertantur. hoc uteris ad omne
 25 vulnus purgandum et ad cancer.

licium sic componis. amurcam olivae ~~ss~~ III et aceti 926
~~ss~~ III, salis ~~ss~~ I. hoc decoque in olla et ad tertias. et aquae facito ut bene misceas et herbam Sabinam et ros-
 marinum. sic coctam admiscito, diligenter facito, deinde
 30 intermittito, ut ne ferveat. cum coctum fuerit, reponito in vase fictili et admiscito mellis aliquid. hoc autem ad omnia vulnera utile est.

medicamentorum lenium compositio. consparsum sic compones panacis radicem, mellis. haec omnia

6 inunges: *corr. B* | leprae || 10 clauclos || 19 percurabis ||
 20 prāt sic || 28 et aquae *B*: itaque | sauinam || 30 ne *add. B*

aequis ponderibus in uno conteris. hoc uteris ad vulnera emplastranda.

- 927 tetrafarmacum sic composito. resinae dicamen p libra, cerae p libra, medulla cervina p S, sepi taurini p S, olei lentiscini quod satis fuerit. hoc uteris ad cicatrices claudendas.

chloram sic compones. resinae frietae p libra, resinae dicaminis p libra, aeruginis p S, cerae p libra, sepi taurini p libra, olei Cyprini quod satis fuerit.

- 928 licium sic componis. faecis quae aqua eocta tetigerit ~~10~~ XV coques ad tertias, addis herbam centauream et ita permiscito et adicies ad mellis crassitudinem. ita utere ad vulnera recentia.

Erasistrateum liquidum sic composito. aeris combusti \rightarrow II, murræ \rightarrow I, eroci 3 S, anisum tostum \rightarrow I, aeris usti \rightarrow I. haec omnia conterito ex vino, ita facito in 156^a mortario ipso, deinde infundito [in] passi eminam, | deinde exinanito de mortario et coicito in plumbeato et ita utere. ad tumores et ad lippitudinem veterem, in palpebris aspera et quaecunque vulnera fuerint. ex eo medicamento . . .

- 929 ad linguas vexatas. thus masculum, crocum, cassiam, murræ, resinam terbentinam. haec omnia trita bene ex melle conteres. ex eo medicamento . . .

medicamentum ad vulnera, quae vix coeuntur. murræ et thus masculum et pompoliga ex vino novo trita ad vulnus discolum hoc uteris medicamento. et ad intestinorum rupturas facit.

- 930 compositiones colliriorum fistularum.

collirium fistularum. auripigmentum p I, nisum p I, aeruginem p I, fecla Campana p I cum aqua caelestina quod satis erit. ex eo collirios facis et siccabis.

collirium fistulare. calcitem p libra, aeruginis p II,

3 dicam sic || 5 ad cicatrices claudendas in cod. ad medicamentum proximum pertinet || 8 cligaminis || 10 fecisque | tetigerint || 14 Erassistratum || 19 sq. ad tumores — medicamento (l. 23) una serie exarata || 21 liguas || 25 pompoliaga | et

veratrum ꝑ libra et teris et cernis, macerabis de cinere
lexiva aut ex aceto acro. collirium facis et in umbram
siccabis.

collirii compositio ad cartilaginosos. calcitem ꝑ libra,
5 nisum ꝑ libra, calcem ꝑ ℔, cuminum ꝑ ℔, piperis ꝑ 3,
suum aerugines ꝑ libra, propolin suum ꝑ 8, herbam
rodadafne ꝑ libra, cinere ex lexiva quod satis fuerit. ex
ex eo collirium facies et uteris.

compositio collirii ad fistulas. aeris flos ꝑ ξ, cumini 931
10 ꝑ ξ, aloen ꝑ ξ, aceti acri pro modum.

collirium fistularem. calcitem ꝑ I, nisum ꝑ 3, aeris
flos ꝑ I, aeruginem ꝑ 8, fecla ꝑ 8, atramentum sutori-
cium ꝑ 8, cumini ꝑ 8, semen hederæ ꝑ 8. haec omnia
conteris et ex aceto collirium facies.

15 collirium fistulare . . ꝑ 8, calcitem combustum, ꝑ 8,
radicem veratri combusti ꝑ I. conincoquies in aquam
tepidam et ex eo [omnium medicamenta trita curabis]
collirium facies.

collirium ad cartilagines. aloen ꝑ I, aerugine ꝑ I, 932
20 auripigmenti ꝑ I, gummi de cerasia ꝑ 3. in † quo in-
fundis, post triduum in unum commisces et facies col-
lirium.

collirium fistularum. faciet usum bitumen Iudaicum
ꝑ 8, oppoponace ꝑ 3, fecla Spana ꝑ I, nitri flos ꝑ I,
25 salem ammoniacum ꝑ I, stercus columbinum ꝑ I, salis
nostrati ꝑ libra. | 156rb

collirium fistularum. calcitem coctum ꝑ I, nisum 933
coctum ꝑ I, aeruginem coctum ꝑ 3, fecla ꝑ 3, loncitem
ꝑ 3, † calacani fossicium ꝑ 3, gummi de hederæ ꝑ ÷.
30 haec omnia conteres et ex aceto colliria facies.

collirium fistularem. aeris flos, ex aceto curabis.

collirium fistularem. aeris flos ꝑ I, fecla ꝑ 3, nisum
ꝑ I, ex aceto acro terito, collirium facito.

6 erugines || 7 ꝑ rodadafne libra: *transposui* || 13 edere ||
15 in lacuna *ũũũ sic*, cf. p. 281, 6 || 16 veram tricom combusti: *corr.*
B | conincocies: cum vino coques B || 20 aceto? || 23 facit ad con-
tusum B || 28 loncitem = *λογχιτην* || 29 calcarium? | fossitium edera

- 984 collirium fistularem. calcem vivam conteres, ex pice liquida †terabis et collirium facies. hoc collirium fistulas aperit. collirium fistularem, quod ossa scabra eicit. calcis vivae p 3, fecla p 3, salis ammoniaci p 3, cadmea p 3, auripigmentum p 3, veratri radices p 3, lepide p 3, aeruginis p 3, sulfur vivum p 3, rubricae p ÷, gummi de cerasa p I, ut se dissolvat post fistula, acetum pro modo. facis colliria et siccabis.
- 985 hoc verum experimentatum collirium fistularem. salem ammoniacum, aeris suprema p 8, ex aceto et melle Alexandrino p 8 conteres et collirium facies. collirium ad cartilagines. aeruginis xisma p 8, veratrum nigrum, cum melle Alexandrinum conteris et collirium facies. collirium ad cartilagines emplastrandas. bitumen Iudaeum p libra, aes ustum p libra, aeris flos libra, alumen scissum libra, fecla p 8, thuris polline p 8, coctimentum p 8, nitrium p 8, veratrum nigrum p I, axungia exiguum.
- 986 medicamenta, pulvera, compositiones ischema ad sanguinem suppremendum. nisi → X, aeris usti → X, lepide → III, corticem pellis → III, thuris polline → III, calcitem → XV, thuris → X, resine → VIII. conteris haec omnia in vase fictili aut ligneo, reponito in hoc. per vetustate levius est et evanescit. recens autem ad praesens effectum adfert hoc medicamentum. cum imponis, digito supprimes, donec ad crescat locus, eadem hora statues sanguinem.
- 987 medicamentum ad sanguinem supprimendum. gallam Germanam, atramentum sutoricum in uno conterita erunt. commiscito omnia in unum et ex eo medicamento im-
- 156^v a ponito. |

2 macerabis? temperabis *M*, curabis *B* || 4 armoniaci | catmea || 6 lubricae || 7 dē sic || 9 expedimentatum || 10 armoniacum | surema: squama *B* || 12 sixma: = ξύσμα | veretrum || 16 condimentum (= petroselinum Macedonicum) *B* || 17 veretrum || 18 ischema scripsi (cf. supra 142): stemō sic || 23 hoc in: transposui || 25 supprimēn || 26 eandem | statuens || 28 conterite: in vino conterito merum (= mero) vel contere austerum *B*

ascarotici compositiones. utere ad asera tollenda ...
 p I, aerugine p I, aes ustum p I, calcitem p I, atra-
 mentum sutoricum p I. haec omnia bene trita sint et
 commixta. ex eo medicamento ...

5 spodium sic componis. nisum, grusinum, veratrum, 938
 aeris flos, .. aeruginem, malum terrae, alumen scissum,
 mali corium. haec omnia aequali pondere contrito et
 cerne.

spodii compositio. auripigmentum p S, calcis vivae
 10 p II, carta combusta quod satis erit.

spodium sic componis. centaurea p S, †therenice
 p ÷, piperis longi p ÷, calcis combusti p 3.

spodi compositio. calcitem p I, nisum p I, aerugine 939
 p I, ysopi p I, alumen combustum p 3, mali grani co-
 15 rium p I, calcis vivae p I.

compositio stiptici. calcitem p II, nisum pondo II,
 aeris flos p I, galla p III, nitrium p I. haec omnia
 contundes singulas res et cum aceto decoques in vase fic-
 tili, donec consumas aceto. hoc uteris ad vulnera maiora,
 20 si caro creverit.

stiptici compositio ad vulnera et ad duramenta et 940
 ad ustos. grusiten p II, calciten p II, aerugine p II,
 aloen Indicum p III, galla Syriaca p II, ros Suriacum
 p II, aceti quod satis erit. haec omnia contundes et
 25 cribro tenui traicies.

stiptici compositio. calciten p V, nisum p V, aeru-
 gine p V, galla Syriaca p III, mali citrei cortice p III.
 haec omnia contundes et cribro tenui traicies, ex aceto
 acro temperabis et uteris ad omnia vulnera.

30 stiptici compositio. calciten p V, galla p III, nisu 941
 p III, sulfur vivum p III, aeruginis flos p V, resina fricta
 p X, malum Punicum p II.

stiptici compositio. calciten p V, mellis p V, gallam
 Syriacam p V, sulfur Afrum p II.

1 asera = ἐσχάρια (i. e. ἐσχάραι) B || 5 grusinum = ce-
 russinum || 6 in lacuna uuy sic, cf. p. 279, 15 || 9 Pelag. 344 ||
 11 theriace B; Berenicis? || 22 grusiten = cerussatum

942 medicamentorum compositiones.

medicamentum ad vulnera curanda. fecla p I, calciten p I, aerugine pondo sextan.

medicamentum ad vermiciosum, cadmea Cuprea, alumen scissum, ficum Afrum, calcis flos, bitumen Iudaicum. 5

medicamentum ad veretrum si percussum fuerit. oleum in solem calefacito et commisceto spumam argenti bene
156vb tritam et ceram Punicam | et vinum vetus et ex eo medicamento curato.

943 medicamentum ad vulnera purganda. berbasci folias 10 contundito et salem admiscito et acetum imposito. idem faciet cupressum, idem marrubium.

ad ozenas medicamentum. in vasum, quod oleum non tetigit, ex aceto acro ea dilues et eundem uteris.

item medicamentum ad ozenas. cadmea Gallica p V, 15 sandaracae Gallicae p I, calciten p S, salis nostrati p I, aceti quod satis est. a crudo teres et in pixidam plumbeam reponis.

944 ad ozenas. rutae viridis nostrate folias p III, salis ammoniaci p I misces et teres et facies colliria ad mensuram. 20 hoc siccabis et impones ad suffragines. cerae p ÷, adipe p . ., sulfur p l., bitumen p ζ, faecis lotei p S, olei p II, sucum †cerde p S, pice liquida p II. hoc in uno conteris et ex eo curabis.

ad suffragines. faecis p S, pollinem ervi, conspargis 25 ex melle et inponis.

945 ad suffragines. aeruginis p I, alumen p I S, herbae erucae p S, anetum quod satis erit.

medicamentum ad uligines. ium, veratrum, sulfur vivum tritum et cribellatum ex aceto subiges. 30

medicamentum ad uligines. thus masculum tusum bene cernes et rosam Campanam.

3 extan || 4 vermiciosum = verminosum || 6 veratrum
8 punicam || 10 berbasci = verbasci || 14 ediluescet: *corr. B* ||
17 a crudo teres: acri (sc. aceti) conteres *B* || 19 folias p III
vel VI cod. || 20 armoniaci || 22 adip sic | fecis || 23 cedri?
25 fecis || 27 herbe || 29 ium = *ίόν* || 30 sbiges sic

medicamentum ad suffragines. aeruginis *xisma* p II, alumen p S, herbam sideritem p S, nisum p ÷, [aeruginis p S], aeris flos p S, aceti quod satis est.

De bobus, ovibus et suibus medicina. prudentia 946
 5 doctrinae est docere quadrupedum genera quae sunt, quibus curam adhiberi oportet. igitur cum sunt duo genera quadrupedum, quorum alterum paramus in consortium operum, sicut bovem, mulam, equum, asinum; alterum voluptatis ac redditus et custodiae causa, ut ovem,
 10 capellam, suem, canem: de eo genere *primum* dicemus, cuius usus nostri laboris est particeps. nec dubium, quin, ut ait Varro, ceteras pecudes bos bono superare debeat, praesertim et in Italiam, quae ab hoc nuncupationem traxisse creditur, quod Graeci tauros italos | vocabant; et in eam 157^a
 15 urbem, cuius moenibus condendis mares et femina boves aratro terminum signaverunt, vel ut antiquiora repetam, 947 quod idem Atticis Athenis Cereris et Triptolomi feritur minister: quod inter fulgentissima sidera particeps caeli sit: quod denique laboriosissimus adhuc hominis socius
 20 in agri cultura est. cuius tanta fuit antiquitus veneratio, ut tam capitale esset eum occidere quam civem. ab hoc igitur incipiam curarum genera disputare.

si boves febrem habuerunt, signa erunt haec. quoquo 948 tempore languebunt, idem signa faciunt, quae et veterina
 25 bestia, una signa faciunt. sed si potionem asperiores acceperint, non potest ferre, quomodo si asinus aut equus

1 exuna: corr. B || 5 genere || 7 Colum. VI praef. 6 ad verbum || 8 sicuiuobem malam eum || 9 voluptatis agregitos | cause || 10 primum add. Col. || 11 sq. qui ut adit baroteteras || 12 bono: honore Col. || 13 quod || 15 menibus | condendi || 15 sq. uobe frat^o || 16 velutanti qui orare petam: velut pecus (petam Sang. cod.) Col. perperam || 17 atticius ad hemstere riset | feritur = fertur || 18 fugentissia || 19 sit om. Col. | laboriosissimum || 20 apud antiquos Col. || 21 capital esset bovem occidere Col. | sq. ab hoc igitur promissi operis capiamus exordium Col. || 22 genere || 24 que || 25 sq. asperiores accerint

aut aliqua bestia veterina. bovis autem potione da lene valde. sanguinem emittito ei de cervice, prius corium aperito et sic de vena sanguinem mittito. hanc potio-
 949 nem dato. ex ervi trixaginem ~~ss~~ II, argimonia ~~ss~~ II pisato in ligno, et tragantum et vinum Marsicum misceto et sic potionato, et lactem caprinum et melle p I. si hoc non profecerit [hoc est], lac caprinum ex aqua mulsam dato emina. si aestate aegrotabunt et vermes in labiis habebunt, oscitare non potuerint, in muria lavato et oleum et picem liquidam in uno commiscito et sic ungitur. sanum fiet.

950 bos si languebit et cibum non appetet, et linguam et palatum fricato salem trito et coronam bubalam et os sufflato, linguam fricato, ut possit ita quam plurimum defluere.

bovis si febricitabit, dabis ei ros Syriacum ex vino bono tritum et in os ei per cornum fundito.

rana cum bovi in lingua nata fuerit, foleas ficulneas ex melle eam fricato, dabis bibere.

951 medicamentum ad bovem. cassiae p 5, cinnami p 5 in uno tundes et ex eo medicamento ex vino potionem dabis.

medicamentum ad boves alio genere. †brecum antiquum p I, cipreum p II, fu Ponticum p 1. haec in olla nova decoques et refrigerabis et melle commisces et ex eo potionem dabis.

157rb bovi si nervi incisi fuerint. lactucam | montanam, quae solet pisces *extingere*, in pilam contundito, salem addito quod satis videtur. eo applicato paucis diebus sanum fiet.

952 boves ut bona valitudine sint, dato mane eminam vini, vespere eminam, nona de opere ex aceto linguam linito.

1 uobis || 4 ervi || 9 obstare: *corr. B* || 12 Bos^{ui} sic | liguan | 13 sq. ei os sufflato liguan || 17 corium || 18 ligua | soleas: *corr. B* || 23 brecommanticum: brectum *B* || 24 funiponticum || 28ingere: *corr. B* || 29 oplicato || 31 mene || 32 none | liguan

boves si linguam peduclossam habuerint, foleis ficurneis perfricito, postea opium in catinum effundito, permisceto aleum et linguam foris educito.

bovi si colli tument, sic canto: . . . in tecto eligito . . .
 5 manum adversa pertergito, sic digito ungere, ne sit. hoc canito . . . expuito ieiunus sublimem.

boves ut bene curati sint et bene cibum faciant. 953
 amurcam puram meram primo cum cibo dabis, paululum conspargito. cum consueverint, plus amurcam addito. at
 10 amurcam aqua dimidiam partem paucos dies dato bibant.

bubus pituitam dimittere. [tamen] tamarindam contusam p I, coronae bubalae p I, salis p I, silis . . bene trita in lingua bovum fricato, usque dum videbitur satis pituitam derasisse. hoc facito [hieme] per hibernum, per
 15 aestatem, per annum facito.

bos salubrem. ervi ~~ss~~ II commolito, vino conspar- 954
 gito, cottidie in singulos boves dato, usque dum morbus pereat.

de ovibus. oves si aegrotabunt, hoc signum est . . .
 20 erit et tanacidit et tussit et lippit et deterior fit. potionem dato. centauream colligito aestate et arefacito et in pilam pisato et cernito. ex eo medicamento ex aqua mulsa ciatis IIII dato. sic sani fiunt.

sues si bestiolam habebunt, signa haec erunt. labia 955
 25 eius turgent, deinde moriuntur. et cum mortua est, in pulmone habent vesicae similes . . . et si non quae terram ambulant. sic ea potionato. ex herba marrubium album colligito et arefacito et cernito per cribrum minutum et piperis p 5 in uno pisato, quomodo s. s. est. ex vino
 30 veteri et melle admiscito, dato ciatis III per os. sani fiunt.

1 ligum peduglossam | solei ficurnei || 3 aleum vel alcium
 cod. | ligum || 4 sic canto: sicca B, qui incantationem l. 6 ad
 l. 7 pertinere putat || 5 sq. unge renes et hoc canito: expuo
 ieiunus bulimum B || 6 expito || 8 puram del. B || 9 at (= ad)
 scripsi: et || 11 <ad> pituitam dimittendam B || 13 lingua ||
 14 geme || 15 per anum B || 16 salubre merui || 19 <languida>? ||
 20 lana cadit B; macra fit? maciabit (i. e. maciabitur)? || 29 vino:
 corr. B | s. alterum addidi

- 956 ad boves, quae subito inflatae moriuntur. acu mentum sub lingua ad radicem compungito, quam plurimum exeat, et supra naturam sub caudam venam incidet et vinum ferratum emina ei infundito et devoret.
- 157^a 957 de porcis. ad sues medicamentum. | adpones fabam solidam in vase aeneo, coques†usti radicem. deinde cum coctum fuerit, coicies stercus gallinacium, in uno fabam contundes in pileam ligneam, [et quam coctum fuerit] coicies ergo gallinaceam vivam et aquae pusillum, et cum inferverit, disparges cum eisdem de canali ligneo, addes et eos ad summum et lacte. haec omnia puer nudus aut virgo facere debet, antequam sol prodeat.
- 958 medicamentum ad sues alio modo. porcā virginem occidito, ex ea particulas facito et quodquod sit†cita fuerit, sullam habebis. cottidie facies et in asse cerne esurienti cor illius, deinde dabis, ut in porcis incipies. des sic, ut omnes gustare possint.
- idem ad sues alio modo. scobem eburneum ciatos singulos in collicias in cannales sparges. quodquod capita fuerint...in primo vere facere debetis, mane ieiunis dare.
- 959 item ad sues. medicamentum primo vere ante herbam novam dabis, veratri radices conteres in pilam ligneam, minutum facies. ieiunis mane in cannales coicies et furfures quod libentius edunt. si quae praegnantēs erunt, dare noli, ne deiciant.
- iam de omnibus quadrupedis medicinam demonstrasse sufficit.
- 960 Incipiam de colliria iumentorum nomina et qualitates colliriorum. [nomina et qualitates colliriorum]que unusquisque generis equini, et demonstratio

1 sq. acumē eum: *corr. B* || 2 lingua || 3 quadam: *corr. B* || 4 farratum *B* | eum || 6 eneo | urticae? ibisci *B* || 7 estercus 8 in *addidi* || 11 eos ad summum: hyoscyamum *B* || 14 sq. quodquod capita fuerint *B* (*ex l. 19*) || 16 pecoris: *corr. B* || 19 colli-
livas || 20 urefacere: *corr. B* | ieiunus || 21 urere || 23 ieiunus || 26 in *marg.* Explicit || 28 sq. equalitates || 29 in *marg.* De coloribus | sq. colliriorum et colorum *stultam permutationem abolere nefas esse putat B* || 30 quae | teneris

haec erit. sunt autem certi colores in equis numero VIII,
 quorum et nomina certo vocabulo continentur sine ulla
praesumptione coloris ab alterutro commixti. nam extra
 numerum eorum, qui infra scripta sunt, plures diversi
 5 coloris vulgari nomine inveniuntur. quorum ratio natu-
 ralis et vocabula inveniuntur a permixtione eorum, qui
 infra scripta sunt. nam certa nomina coloris haec erunt.
 primus albus, secundus rufus, tertius badeos, quartus
 murteus, quintus niger, sextus Spanus, septimus cervinus,
 10 octavus gilus.

157vb

LIBER X.

De primis pecoribus. ad purgandum caput iumen- 961
 tis pulverem per nares mittes die serena sole calido, et
 renes et cerebrum oleo inunges. suspendis modicum et
 15 post praepedito. fabam integram manducet, ut eiciant,
 si quid in cerebro habent. euforbium 3 III, piperis
 3 III, folium 3 III, concordi 3 III. haec omnia tun-
 des et misces.

ut corpus iumentorum si fuerit exile, ad se rever- 962
 20 tatur. potionem sic facies. folium 3 II, costi 3 II,
 aloen 3 II, irin Ilirica 3 III, murrae 3 III, samsuci
 3 II, draganti 3 III, croci 3 I, melliloti m. VII, xilobal-
 sami 3 III, amomi 3 III. haec omnia s. s. teris et
 crebellata mittes in aeneo vel stagneo et adiecto vino
 25 utere, per triduum dabis.

ad morbida iumenta et ad comitalem. ovum franges 963
 et mittis in vasculo, in eodem ovo mittis liquaminis
 optimi obolum unum, laser in vino infusum mensuram s. s.,
 loteum pueri virginis mensuram s. s. haec omnia simul
 30 mixta per naribus mittas et tempora et renes de oleo
 inunges et facies deambulare. alia die contunde cotulas

3 peremptione colliriis: *corr. B* || 4 diversis || 7 hoc | *sq. cf.*
Pallad. IV 13, 4 || 9 Spanus: canus *B* | scurninus: *corr. Pallad.* ||
 10 gilus = gilvus | *subscr.* Explicit liber nonus Chiron centaurus
 Et absyrtus feliciter Incipit liber decimus | (*incipit* 157^v b) ||
 12 aput || 15 praepedita || 17 scordii? || 23 amonii || 24 eneo | ad
 recto: *corr. B* || 28 ovum: *corr. B* || 31 contunde: infunde?

duas, per naribus dabis et rursum hoc per triduum facies.

964 item cypressi pilulas ex vino veteri decoques et in pilam tundes et axungiam veterem tantundem contundes et unum corpus facies et sic ternas offas per triduum dabis, et vini boni sextario per triduum in singulis iumentis dabis. iterum triduo intermittis et triduo dabis. haec etiam sanis dari debent.

965 ad morbum equorum, equarum et mularum. ciconinas iam paene volantes in ollam rudi cum plumis omnibus et pinnis mittis, et postquam carbo fuerit factus, in quolibet vaso pulverem tritum habebis. et cum volueris potionare, coclia in vino veteri mittis et sic per triduum dabis, et de omni morbo emendabis.

si suspectum fuerit iumentum, sic curabis. primo sanguinem detrahes de matrice, die tertia contundis bene haec pigmenta, ex vino veteri dabis: costi 3 II, gentianae 3 II, aristologiae rotundae 3 II et longae 3 II, nasturcii 158^a 5 II. misce simul et fiat medicamentum. |

966 ad omnes morbos et ad causas iumentorum potio haec erit. appoponacis 3 IIII, bdelii 3 II, croci 3 II, ammoniaci 3 II, magma croci 3 II, bacca lauri 3. has res tundis et cribellabis, subigis in pilam, ex melle exeat. his 3 tribus pastillos facies nucis grandis magnitudinem, et cum dare voles singulos pastillos, remittes et ex vini emina, olei ciatos II, et bovi sic per os potionabis.

967 ad morbum comitiale potionem dabis talem. picem liquidam, castoreum, appoponacem et vinum vetus, euforbium. ista omnia terantur et mixta per cornum dabis.

iumentum si laboraverit, ut refrigeretur, hanc potionem dabis. furfure de frumento loticio decoques et cum eiusdem cum ovis attrahis et oleo rosaceo misces et modicum lotei veteris et portulacam tritam cum algallico, hoc est conferma Graece sinpito, funde per cornum, licet

2 pipulas || 7 dare || 8 *Pelag.* 18, unde *Veg.* I 17, 15 | 12 cocleare *Pel.* 14 suspectum: suspirium *B* || 23 rebus *B* || 25 obisi: et ovis II *B* || 30 lotio? || 32 veris || 33 sinipo: i. e. σίνιπον tunda | licet vel luet *cod.*

febricitet. item aliam potionem. etiam si in rigorem inciderit, ieiuno iumento hoc dabis. fabae *fresae* emina coques et teris, olei emina, mellis emina, vini veteris eminam. per triduum dabis.

5 ad tussem iumentorum. silis montanum, quod dicunt 968 petrosillon, tritum dabis singulis modicum, et non tusiant. item alia. arbor salicis corticem loco mundo comburis et ex eius cinere lixiviam facies et commiscis cum butiro aut oleo, et ova singula admiscis, per triduo
10 singulos cornos, dabis, ita ut cornu sextarium capiat. biduo autem maturisce lixiviam et siccabis. item aliud. murem vivum prendes, in axungia vetere involves et sic offam dabis, donec sanum fiet. item aliud. salem fricito cum oleo Afro et dabis iumento per triduo, ita ut bi-
15 duum intermittas.

ad suffusionem. quodcunque pannum menstruat 969 mulieris lavabis et aquae sextarium dabis. item aliud. de naribus cartilaginem medianam, ubi deficiat os, †sub forcio de surculi angulo, cui venae erunt, unde praecidis
20 ita, ut anguli eius vivant et sint acuti et cartilaginem rumpant et sanguinis exeat satis. inde inambulet, quo usque digerit, et dabis potionem olei capitulum I, silis montanum 3, conteris et ex vino dabis. haec potio et ad tortionem facit.

25 potio hiemalis ad iumentorum capita . . . numero III, 970 ysopum 3 II, irin Illirica | 3 II, cassiae fistulae 3 II, 158rb costi 3 I, aristologiae rotundae 3 I et longae 3 II, sepum caprinum p I, lini semen ~~ss~~ I, fenugraeci ~~ss~~ I, coloeium porcinum, ficum duplicem, olei . . . haec omnia in unum
30 decoquantur et sic oleum et mel miscebis et dabis.

item alia. sucum fenugraeci †unum iumento si et conditi emina [adiecta] adiecta ad ~~ss~~ I permixtos, piperis grana p I. haec per triduum dabis.

potio aestiva. lactem caprinum, ova terna in singulis 971

2 in uno: *corr. B* | scese || 5 montanum: *superscr. sifaleos* || 6 petrosillen || 7 silicis || 10 item || 18 *sq. substringe B* || 19 venerunt || 22 dabit | olei: *corr. B* || 27 longe || 28 colofium || 31 vini thymosi et *B*

capitibus, ita ut tres ista mixta habeant ~~ss~~ I, quod singula capita accipere debent. adiumenta portulaca et magma croci et dragantum, si autem magma croci non fuerit, crocum misces aestimatione facta singularum harum specierum pro modo ~~ss~~ I. huic adicies vini veteris in 5 singula capita quartaria singula.

potio aestivalis refrigeratoria simplex in quadriga. butiri p III, mellis p III, lactis caprini ~~ss~~ III. haec omnia inmiscbis, per triduo dabis.

972 quatinus animalibus providendum sit tempore hiemis 10 vel aestatis. lapatium cum axungia vetere contusum dabis per triduum, ita ut in partes facias offas, in modum axungiae deiciantur. dabis die prima numero V, secunda septem, tertia novem, et aestivo tempore refrigeratorem, postquam acceperint offas. potionem facies talem. her- 15 bam portulacam collige et tere diligenter, facies in aqua, adicies olei rosei p I, croci p ζ, ova tria non cocta, vini veteris. sic haec omnia commisces et dabis.

973 pice galbani 3 II, appoponacis 3 II, castorei 3 II, resinae terbentinae 3 III, resinae frictae 3 I, cerae pondo II. 20

ad ranunculum iumentorum. ipsum locum, ubi parere coeperit, ei cum pice liquida per girum linito.

si bos febricitare coeperit, vena ei sub lingua tumescit usque ad summam linguam. cui de ea sanguis mitti debet.

974 si bobum cancer temptare coeperit, testudinem com- 25 bures et cinerem eius ex vino dabis.

boves si rugoso aut contracto corpore erunt aut pilum demittent, solent aquam intercutem habere, et ideo ab extremam caudam usque ad . . . 4^{or} digitos sic in recto facies et omnem humorem exiccabis. 30

1 res ita mixtae B || 5 sq. in veteris singula: *suppl.* B || 7 refrigerato | quadriga || 9 <vino> miscebis B || 11 lapacium || 12 in partes: in pares B || 13 axungia || 14 ut || 17 abatria || 18 si: veteris s. (i. e. sextarium) I B || 21 ad dracunculum || 23 lingua || 24 linguam || 25 canem: *corr.* B || 27 si *addidi* | rugo || 28 inter cutem || 29 *cf. supra* 401 paracentesin facies de ventre . . . ab umbelico IIII digitis longius ad veretrum versus; *cf.* 222, 679, 708 sq.; | sq. digitos sectionem facies B || 30 ex

iumentum si spinam vel surculum vel ossum aut quodcunque in ore vel in faucibus habuerit, ut eicias, hoc ter r. iues dicis: 'os Gorgonos'. |

158va

boves ne aegrotent. iunci trianguli radicem ex vino 975
et oleo decoques. dabis, bibant.

oves ne aegrotent. lanam combustam suam ex vino
et oleo dabis, bibant.

caprae ne aegrotent. foliam rapae viridis cum adipe
suillo dabis, ut edant.

10 ad glandulas. ivisci radicem decoques et tusam cum
axungia in panno induces et impones, et remedias. hoc
et ad articulos et ad omnem humorem facit.

ad articulos vel ad omnes tumores. ordeum teres et 976
cum aceto coques et cataplasmam facies et cum axungia
15 impones inlinitum in panno.

potio aestiva iumentis. dragantum pondo tres, croci
pondo I, amomi pondo III, spica Indica 3 VI, melilo-
ton p II, ysopei p II, costi p II, aristologia longa p I,
rotundi pondo II, gentianae pondo I, murrae pondo I S,
20 aloen pondo I, storacis 3 III, cassiae f. 3, irin Iliricae
pondo I.

Si iumentum morsicum et calcitrosum fuerit et vena- 977
lem eum producere voles, sic eum potionabis. murrae
p II, thus masculum p II, opponace p II, vini ss I.
25 potionabis eum per os.

compositio caustici subiugalium. cerae p II, resinae
terbentinae p II, resinae eronalis p ʒ, apicuma p ʒ,

3 hoc ter r. iues sic: *post r macula atramenti, qua una litte-
rula obscurata est; in aures? novies? | gorgonos: cf. Heim,
Incantamenta Magica p. 480; 490; 516 || 10 ivisci = hibisci ||
17sq. mellilon || 20 cassiefe sic: latetne fistulae? || 21 subscr.
Claudius hermeros veterinarius liber decimus Explicit feli-
citer || 22 calcitutum || 27 apicuma = ἀπόχυμα*

bdelii p ʒ, propolin acra p ʒ, appoponace . ., aes ustum Italicum p ʒ, pice Britia p ʒ, medulla cervina p ʒ, castori p ʒ, resina fricta p II, dicamen p ζ, colofoniae p II, ammoniaci p II, storacis gutta p ʒ, alumen validum p ʒ, galbani p ʒ, manna thuris p ʒ.

978 ad scabiem medicamentum sic facis. nitri p S, cerae p I, sulfur rufum p S, [cerae p ʒ], pice liquida p I, oleum et acetum ad modum.

ad album in oculo recentem. crocum 3 I, salis ammoniaci 3 I, piperis grana XXI, murrae trigonitae p qua-
158vb dran . . mellis | tumini pro modo.

979 compositio potionis aestivalis. tragantum p 3, piperis grana XX, murra trigonita p ζ, vini ~~ss~~ III, oleum roseum ad modum, croci 3 II, thuris masculi p S. uno iumento potionem dabis.

980 si quod iumentum parotidas habuerit, signa haec erunt. infra auriculas tubercula habebit tanquam mala et cibum non conficiet, nam sine febribus non est. sic eum curabis. fici p I, nitri . . . conteres minute et commisces in unum et sparges aceto, inlinis in panno et impones partibus. si hoc non profecerit, spongas novas ex posca lasarata impones. si hoc non profecerit, ivisci radices cum axungia contundes et adpones. si hoc non profecerit, ex farina ordeacea et ex resina fricta pultem facies, ex aqua impones, donec pus faciat. cum maturum esse videris, aperies scarpello. ex apertura linteolis ex aceto cum oleo madidis curabis, usque dum vulnus purum fiat. cum purum fuerit, licinio curabimus spargentes pulverem ex mali cortice vel cornu cervini combusti pulvere, donec sanum fiat.

981 Nunc incipimus commentariorum omnium causarum morborumque disputatio † nasci odor. bestia veterina

1 propolin Atticam? sacra B || 3 dicam sic, cf. 903 || 7 cepae p ʒ B || 9 armoniaci || 11 tumnini: corr. B (= thymini i. e. thymosi) || 12 extibalis || 17 malas || 30 in quippimus | in marg. hic iterum explicat finem operis || 31 disputationes clodere (i. e. claudere) B || uestia

multis morbis tenetur obnoxia. ad articulariam, qui omnem commissuram solvit. renalis, qui spiam et renes liquidos facit. elephantiotēs, qui ex interaneo calore venit. roborosus, qui ab omnium nervorum tensuram venit. far-
 5 cimoso et glanduloso, qui in toto corpore collectiones et tubera faciunt. contagioso, qui omnem commissuram liquidam facit. morbo, qui appellatur omnino morbus, est enim valitudo de his interaneorum dolor, tensio, coactio. ex his omnibus vitiis in commutando frequenter animalia
 10 periclitantur.

si quod iumentum rabiare temptaverit, sic eum in- 982
 telligis. ante tristior erit et stridet dentibus, ut putes illum aliquid habere. postea fiunt oculi eius grandes et totus fictus est, quia incipit alienus fieri. sic eum obser-
 15 vabis, ne eum rabies possideat. caput [ut] termanticis rebus calfacies. cibum non multum dabis, mollibus magis utatur. et postea potionabis sic. nasturcium semen, lactucae semen, apii et carta combusta ex aqua pluviali decoques et dabis iumento bibere. si autem plus in illo invaluerit
 20 rabies et existimas | eum periclitari, reclusum recenti per- 159^a
 fundes . . . statim morietur et aliis inferet necem.

compositionem emplastri albi. cerusae p I, oleum 983
 purum ad modum et aquam pluvialem ad modum.

si quod iumentum strophosum temptaverit, sic eum
 25 intelliges. torquetur et proiciet se et totus anxiatur. sic eum curabis. sumito tepidam et oleum et cremorem facito et mellis pusillum et per cornum potionato. postero manum unges et in anum mittis et stercus ex eo pro . . .
 subtili cauterio. sanum fiet.

30 si quod iumentum palas vertebra doluerit, diligentius 984
 eum tractato, ut scias, quid ei dolet. sic eum curabis.

2 quispiam: spiam = ψύαν || 3 interane || 4 omni verbosum ||
 5 quin || 7 appellantur | omni: corr. B || 8 hic || 11 quo || 13 poster |
 grande sed || 14 totus: voltus B || 17 posta || 20 aestimas || 21 aqua
 aut suppl. B; malim ne || 22 epti = emplastri | ceruse || 24 cf.
 H 150, 11 | strophosum: sc. morbum idem quod strophos ||
 28 manum: corr. B || 29 cauterio: clysterio B

ubicunque ei doluerit, sanguinem emitte. postero unctio-
nibus calidis curabis, dehinc acopo fricabis. sanum fiet.
primo *autem* ei nares aperies, et cremorem cum adipe
suillo et amulum et ordeum potionabis.

985 si quod ab ulceribus laboraverit, irin Ilirica p 5,
piper nigrum p 5, crocum Siculum p 5, murrae trigonitae
p 5, thuris polline p 5, tragantum p 5, ova numero V
commisces et sic iumentum potionabis. postea melle et
butirum et axungia sine sale offabis.

986 si quod iumentum apiosum erit, sic eum intelligis. 10
caput suum in praeseptum inpellit, oculi non palpebrant,
extensi sunt, subito spasmus patiuntur. et cum illum a
loco suo petere voles, si non illum tenueris, cadet. sic
eum curabis. si se sustinere potuerit, sanguinem emittito
et caput illi foveto et iactato. ubi iactaveris, tunc pelli- 15
culam nigram involves. postero potionabis iumentum.
cariota, semen apii, semen lactucae, semen nasturcii, buti-
rum de mulsa decoques et sic potionabis.

987 si quod iumentum deducta descenderit. nascitur
autem a nimia ferocitate, aut si plus salivit aut si plus 20
natavit, quam necesse fuit, aut si torquetur ventris do-
lore, tunc membranum rumpitur et deducta descendet.
hoc et in hominibus evenire solet, sed non occidet, quod
vocamus *interocele*. sic eum curato, si possit sustinere,
ut segreges deductam a testiculos et alliges, ut postea 25
non descendat. fomentabis eum aquam fenugraeci et
postea eum potionabis. sic sanum fiet.

988 si quod iumentum fascinatum fuerit. fit autem hoc
ex indigestione sive motione. quodcunque movere voles,
ita fascinatus est. sic eum intelliges. caput suum non 30
159^b portat et *anxiatur* et tremit | totus ex contusione itineris.
sic eum curabis. cibum in totum ne dederis, stratum
quoque habeas mollissimum, ut se libenter proiciat. eum

2 dehinc || 3 ut || 8 posta || 12 spaumum || 19 deducta: ὁ ἀπὸ
τοῦ περιτοναίου καθήκων πόρος (Galen. VII 8); *aliter B 'hirnae
aut ramicis genus'* || 20 salivat || 24 meroyles: *intellego ἐντεροκήλη* ||
29 ex indigestione. sine motione, quocunque B || 31 axitatur

quoque mollissima potione potionabis. argallicum et dragantum et murra et irin Ilirica et thuris polline et herbam Mercurianam ex mulsa et lacte caprino tepidum dabis ipso die. bracio quoque sinistro alligabis herbam,
 5 quae dicitur azonie.

si quod iumentum urinam difficulter facit, sic eum 989
 potionabis. merda caprina et salem ammoniacum ex vino dabis. sin autem dabis loteum caprinum montanum, tum mox urinam faciet.

10 ad coactionem omnium pecorum. dragantum p 3, oleum rosaceum p 3, croci 3 II potione facies et potionabis.

si quod iumentum tussim patietur, sic eum curabis. 990
 sandonicum p ÷, marrubii folia p 1, palmas numero XXX, passum Creticum ss I, mellis Span. ÷ VI, ysopi Cre-
 15 tici p 8. haec omnia commisces in unum et maceras, mittis vinum dulce ss III, decoques ad dimidias et dabis eminas singulas tepidum in singulis animalibus.

si quod iumentum isciacum fuerit, signa haec erunt. 991
 cum eum moves, ilia tensa habet, pulsum dat et gemit.
 20 sic eum curabis. tisanæ sucum ss I, cilicissas ss I, gummi candidum infusum ss I, alium Gallicum p 1 mellis Spani ÷ VI. haec omnia ex vino optimo conteris et calefactam potionem dabis.

ad vomicosos, qui sanguinem fetorosum per nares 992
 25 mittunt. sic eis succurris. senapis Alexandrini 3 VI, tostum et tusum cuminum Alexandrinum p ÷, tragantu-
 tusum p 3, bulbos Afros numero X, marubii folia viridia p 1, mellis boni 3 VI. haec omnia expressa bene ad mensuram vini ss II caldum dabis eminas singulas. sani fient.

30 ad ventris dolorem. herbae lavandariae sucum, tamarici sucum in vaso colas et in vino caldum bibere dabis. 993

ad ustionem et ad omnem dolorem compositio malagmae mollis. cerae p I, pilulas cypressi numero XV

1 mollissime || 8 cum || 13 *inter sando et nicum spatium vacuum quattuor litteris sufficiens* || 18 esticum: ischiacum vel ischiadicum *B*, cf. sciaticum *supra* p. 161 29 || 30 sq. tamarici || 32 sq. malagine

tundes, absungia 3 VI, sulfur rubrum p ξ, ficum Africanum 3 VI, bulbos Africanos numero XV, bacca lauri 3 VI, pollinem tritici 3 VI, bitumen Iudaicum 3 VI.

159va haec omnia in uno tundes et sic uteris. |

994 si quod iumentum morbum elephantioten habuerit, signa⁵ erunt haec. toto corpore subito tuberibus implebitur. sic eum curabis. sanguinem de capite ei emittes. sulfur vivum et sale m. I et aceti ciatos IIII et marrubium tritum in uno commisces et in corno bubalino mittes et calfacies et tubera ipsa linis vesperum. vide, ut palea-¹⁰ tum manducet. haec enim infirmitas a cruditate nascitur.

995 si quod iumentum sidoratum fuerit, signa haec erunt. labra transversa habebit, cibaria vix edere poterit. sic eum curabis. sanguinem ei de capite mittes, sed labrum inferius scarificabis, aceto et sale perfricabis. ordeum ma-¹⁵ ceratum manducare debet, in vaso pleno bibat, quia a labris decipitur et non bibet. accipe adipem suillam et sulfur vivum et ervi pollinem tritum, teres et in se commisces et inde ei mamillas confrica. sed si labra eius ad se non fuerint reversa, uris cauteriorum capitulis, ita²⁰ ut ad se rediet. sanum fiet.

996 compositio ad combusturam et ad scabiem. sepi caprini p IIII, faecis olei p IIII, adipis porcini quod satis est. aquam facies ne bibat. et dabis ei bibere stercus ursinum et mel et folium, et omnia contundes et misces²⁵ et dabis ei bibere. aliud dare noli. et recides venam de media auricula. ita sanum fiet.

997 fractura aut luxatura si quod iumentum inciderit, sic curabis. accipies aquam salsam et facias inde alicas, infundes diligenter et fracturam alligas de madidis fasciis³⁰ laneis, et aequalibus partibus bene stringes et superaddis regulas tiliaginas, ne iumentum noceant. septimo quoque die solves. omnibus autem diebus septem statmam infundes. solutus ergo per calda et oleo fomentetur, ut

1 rubum || 14 labram || 20 reverse || 24 aquam B: tanquam || 29 unde alligas: corr. B || 32 noceat || 33 statmā sic: = σταθμᾶ

cutes, quae laborant, sustinere se possit. post septimum die lanas cum vino et oleo ligabis, tertio quoque die solves et fomentabis. hoc tam diu facies, donec sanum fiet. postea causticabis et sic promoves.

5 de tineolis. si quod iumentum tineolas excludere non 998 potest, cauliculi sucum cum olei quod satis fuerit admixtum dabis. mox eas excludit.

ad alopiciam. muscam super locum criblabis | et 159vb cepam Germanam super muscas confricas et dimittes.

10 ad teredonum. lactem caprofici in locum contundes, quousque sanguinem eicias, et rasuram de suo sibi superimponis et in oleo mittes et resolves et depones, ut frigidum fiat, et uteris.

si quod iumentum freneticum fuerit, sic curabis. san- 999
15 guinem de collo emittes. et eum loco calido et tenebroso habeto et aqua calida foveto et fomentatum ad caput bis in die facito. tale sit autem fomentum: aquam calidam, farinam ordeaceam et furfure. potiones autem ei tales dato: [et] lacte misso murræ p 3, thuris masculi p 3,
20 aristologia p 3, iris radice p 3. haec omnia bene contrito et illo potionato etc.

1 que || 17 tales ita || 20 yris || 21 *subscr.* nichil fuit plus in exemplari sed finis voluminis huius fuit carta 3^a antecedenti.

INDICES.

INDEX NOMINUM.

Personarum.

- Absyrtus: 48 30 50 11 79 11 90 18
287 10 *adn.*
Centaurus: *cf.* Chiron
Ceres: 283 17
Chiron: 20 25 *adn.*; 36 23 *adn.*;
45 28 46 12 47 19 51 16 103 21
287 10 *adn.*; 72 7 73 7, 15, 25
76 18 *marg.*,
Chironium (vulnus) 186 8 201 6
219 4
Claudius Hermeros veterinarius
291 21 *adn.*
Erasistrateum liquidum 278 14
Eumelus medicus 107 3
Farnax: 39 20 40 3 49 29 80 1
81 12, 26
os Gorgonos 291 3
Hermeros: *v.* Claudius
Mago 146 24 *adn.*
Policletus: 40 8, 16, 26 41 10, 24
81 17 85 23 91 18
Sotion: 41 30 42 16 43 10, 17
80 13 *marg.*, 22 84 14 86 11, 24
Terentianus: 254 15; *adj.* pul-
ver T. 254 33; malagma T.
264 1
Triptolemus: 283 17
Varro: 283 12
Vibianum: ocularium 246 6;
malagma 268 3

auctores 8 17 44 1; veteres auctores 15 6, veteres auctores nostri
5 20; apud veteres nostros 52 7; multi auctores 124 21 232 11;
plures auctores 52 6; magi 146 21 *c. adn. ad. v.* 24; veterinarii
48 26, 27 56 17 62 8 230 18; centauri veteriniani 36 23 *adn., cf.*
Chiron

Locorum.

- Aegyptius: cucurbita 61 18
105 11, 15 250 16; rubrica
188 26
Afer: ammoniacum 273 4; bi-
tumen 271 28 272 10 273 2
274 13; bulbi 295 27; cumi-
num 65 25; ficus 265 1 282 5;
fucum 269 1; oleum 259 26
289 14; opopanax 266 15 267 26;
spongia 172 16 177 17 189 23;
sulfur 281 34
Africanus: bulbi 296 2; ficus
296 1; spongia 189 29
Africus ventus 59 6
Alexandrinus: acetum 270 30;
cuminum 65 25 96 16 128 30

- 133 1 295 26; mel 264 17 280
10, 13; samsucus 259 25 260
15; sinapi 114 26 194 31 244
12 264 13 269 25 277 1 295 25
Amineum vinum 180 17; Ammi-
neum v. 254 25
Atticis Athenis 283 17
Atticus: meconium 271 31; mel
26 28 126 22 169 20 175 8 246
10, 34 *al.*; mensurae 109 20 -ram
110 13 179 6; oleum 262 7;
profluvius 48 23 51 17 52 32
61 27; propolis 261 31 262 17, 29
saepius; yssopum 263 18, 27
266 15, 29 *saepius*
Babylonia bdellia 262 24
Britannica (herba) 271 7
Britius (Bruttius): pix 257 34
261 5 264 28 *al.*; resina 267 18
Campanus: rosa 41 6 102 16
258 17 282 32; lepida 246 9;
serpillum 262 12
Chia mastix 83 15
Cimolea creta 18 4 80 6 *saepius*
rosa Ciperi (= Cypri?) 99 2
Colofonia resina 253 29 261 28
saepius
Creticus: passum 254 27 295 14;
trixago 257 16; ysopus 295 14
Cypreus: cadmea 246 9 269 31
282 4; lepida 264 28 268 4
270 29
Cyprinus: oleum 78 29 93 4
saepius
Cyreneicus: lasar 129 18 133 17
249 7
Epirum (?) gummi 198 13
Gallicus: alium 295 21 (*cf. algal-*
licum in ind. spec.); cadmea
282 15; opium 257 29; san-
daraca 282 16; sil 96 16 116 9
136 19 *saepius*
Germanus: cepa 124 28 297 9;
cochlea 133 5; galla 280 28
Getulum butirum 262 31
Graeci: 79 18 283 14; graece
154 26, 30 178 12 288 33; feni-
graecum v. *ind. spec.*
Illyriaca iris 115 12
Illyricus: cassia 251 30; iris
81 4 125 25 *saepius*
Indicus: aloe 281 23; cassia
256 32; crocus 257 15; sal
247 11; spica 250 28 257 7
291 17
Italia 283 13; Italicus: aes 292 2
resina 272 34; vinum 252 10;
viscum 263 18 271 24 272 8, 32
Judaicus: asphaltum 59 15; bi-
tumen 263 31 264 16, 27 *sae-*
pius; opobalsamum 246 8
Lemnia (rubrica) 256 12 257 2, 15
273 19
Lycium oleum 259 2; *cf. ind. spec.*
Marsicus: iuncus 136 5; vinum
246 12, 14 270 20 284 5
Melia thermantica 257 10
Numida sagitta 216 9
Oxirınca cassia 273 31
Parthi: 231 12 235 12, 17
Ponticus: absinthium 60 11 68 18;
acorum 167 10 252 2 *saepius*;
agarum (?) 256 33; asarum
252 1 253 21 254 4 257 13; cu-
minum 180 16; fu (*ex corr.*)
253 19, 29 254 31 273 14
284 24; porrum (?) 257 4; reu
256 14 273 20; sinopsis 68 19
157 20; thus 256 31; gutta
257 11
Punicus: cera 261 9 263 24
270 25 271 26 272 8, 14 275 18
282 8; malum 60 10 281 32
Rhodius: cerussa 275 27 276 4;
creta (*coni.*) 275 24
Sabinus: herba 250 32 262 13
277 28; oleum 264 30 265 7
270 30 272 4
Santonium: v. *ind. spec.*
Sarmatae: 129 15 148 3 235 21
Sarmaticis (equis) 103 20
Siconei olei 262 1

Siculus: crocus 175 29 246 7
saepius; vinum 259 27 276 6
 Spanus: bitumen 264 22; cera
 270 27; color (?) 287 9; fecla
 201 10 225 24 268 5 269 28 276
 13, 26 279 24; meconium 262 32
 272 27; mel 295 14, 22; oleum
 256 14 259 26 *saepius*; sal 249 23

Syriacus: calamus 135 13 260
 15; galla 281 23, 27, 34; lasar
 239 5; nardum 248 13; pal-
 mae 256 33; ros 253 8, 12
 281 23 284 16
 Syriaticus calamus 250 29 251
 5, 28 253 21 257 13; lasar 146 11

noster: sal 157 19 *c. adn.*; salis nostrati 268 7 279 26 282 16;
 rutae viridis nostratae 282 19

INDEX GRAMMATICVS.

DECLINATIO.

SVBSTANTIVA.

PRIMA DECLINATIO.

adarcen 258 6; *alibi tertiae*:
 115 10 (*masc.*) 161 22 187 10
 224 1 260 24
 (aranea) araneum 131 11 167 26;
 araneis 144 5
 aristologia: *passim*; aristolo-
 gium 271 5; *cf. ind. spec.*
 arteria (*alteria trad.*) 177 26;
 per omnia arteria 104 15 (*ex*
corr.) 165 15, 19; -orum 9 18
 arteriacen *accus.* 253 27 254 29
 256 11 273 17, 28; *genet.* 273 12
 bestia: bestiorum 165 30
 bestiola: 93 24 142 24 144 5 (*ex*
corr.) 285 24; -i 156 5; -o 216 7.
 vessiolus 144 2
 bilibrae 138 16 *adn.*; bilibres
 7 25 75 17; -em 159 9
 callicia 219 30; -em 209 3, 28
 230 19; -e 210 13 (*ex coni.*)
 cavernae 29 1; -am 69 11; ca-
 verni 29 2; caverno 29 4
 colera 131 20 132 15; coleribus
 129 21, 22, 23 131 26

duritia: 10 14 14 9, 21, 28 70 18
 185 23 186 23 207 15 220 16
 265 30 268 10, 16 269 31 274 26;
quintae 199 5 207 17 220 9 269 1
 equabus 54 21 240 18
 eufobia *non occurrit*; *sed* eufor-
 bium *v. ind. spec.*
 fasciola: 10 25 12 3 176 27; fas-
 ciolum 23 14 33 12
 fenestellam 220 13; fenestellum
 200 26
 insania: 47 9, 26, 27 84 14 85 1, 23
 86 11, 24 *bis*; -es (*ex coni.*) 173 5
 intubam (*intubem trad.*) 109 19;
 -um 179 4 255 8; -os 138 8
 lepida 246 9 264 28 268 4; lepide
 (lepidae?) 280 5
 lixivia: 244 29 267 31 269 29 276
 14, 16, 19 289 8; -vio 114 24;
 -vam 167 18
 membranam 215 22; membra-
 num: 76 24, 29 77 10 81 30
 205 25 215 17 216 2 220 24
 222 21 294 22

molibdena 264 4 268 11 275 32;
 molibdene (molibdenae?) 269 5
 palpebra 28 24; palpebrum 23
 11, 12, 13, 25, 27 24 1 26 13
 pascua: 52 2 58 14 59 5; *neutr.*
 94 13, 15
 planitia: 27 18 204 18 211 9
 pustulae 57 17 168 19; pustulum
 277 5
 resina: 202 22 261 2 272 10; re-
 sine 30 1, 2 257 27 266 6 272
 11, 12 280 22
 rododafnen bene tusum 217 3.
 rutam 216 11; ruti 179 5
 sania: 35 9 206 11, 28 211 15;
 -em 36 9 207 10
 scabia: 185 28 196 3 241 6 258 26;
 scabies 53 21; scabiem 53 19
 258 29 259 1, 8 292 6 296 22;

scabie (scabiae?) similia 53 12,
 non absimile 20 8
 scammona 84 29; scammonium
 76 1
 spurcitia: 7 22 32 20 65 31 66 7
 67 29 139 13 179 11; -es 51 2
 63 26 118 11 140 29 236 18;
 spurcitas *nomin.* 7 14
 stranguiria: 62 18 148 26 152 5
 165 16; stranguiribus 130 18
 tragonita (traconita) 252 4; tra-
 gonite 60 9; -em 253 3, 13; -en
 [256 13]
 trigonita 175 15 246 8 248 27
 272 21 292 10; trigoniten (tri-
 coniten) 239 31 251 1 254 2, 30
 256 28 257 [2], 8 273 12, 18, [19],
 31; -em 256 12

SECVNDA DECLINATIO.

Masculina.

ano *abl.* 11 29 68 7 84 2; anu 12 1
 armos 187 6, 15; armora 9 25 72 26
 187 5; armūs 137 6
 articulos 3 20 18 13; articula
 136 21
 cancro 219 7; cancer *neutr.* 216
 17, 20, 21 221 30 271 16 277 25
 (290 25?); *cf.* crancus 102 22
 cauculus 173 4, 18; quod cau-
 colum 69 14
 ciclus 74 26; hoc ciclum 76 13.
 clavum morticinum *neutr.* 197 6
 cossos 71 22; cosses 225 3, 5 (*ex*
coni.)
 cupressum *nom.* 282 12
 ficus: 81 10 (225 28); *quartae*
 45 13 49 7 81 1 97 13
 lumbrici: 62 16 67 31 71 21, 24
 110 12 134 9 144 10; lumbrici-
 bus 130 3, 4 134 9 144 12 146 4
 noda *plur.* 14 27; nodos 14 30
 quartarios 267 32; quartaria
 singula 280 17

sextarios 233 29; sextaria 162 28
 (uterus) in utri 68 1

Neutra.

ababalsamu 24 13 (*similia al.*)
 bdelii 263 16, 28 264 8 266 31;
 bdellia 262 24, *cf.* vidella 93 1
 261 8 *c. adn.*
 careu (κάρου) 254 4.
 cibaria *plur.*: 45 22 82 17 127 15
 142 19, 172 17; *primae* 81 50 9
 76 11 102 6, 25 233 26; 45 25
 49 3 61 22 67 28 115 25 121 22
 collirium fistularem 279 11, 27
saepius; collirios 278 31
 (collum) colli tument 285 4
 cominum . . qui 86 6
 dorsu *abl.* 40 11
 folium: 135 24 252 1 253 16 254
 7, 12 257 6 271 2 296 25; foliam
 159 11 291 8; folias 110 4 252 6;
 foleas 284 18, -is 285 1 (*ex corr.*)
 intestinum 64 8 110 12; intesti-
 nam 64 30 (?); *cf.* stentinum

locum *neutr.* 162 21
 (mālum) mala *fem.* 34 30 222 20
 252 22 253 12 292 17
 [monstruorum 152 2]
 (mulsum) in mulsu 257 19
 [pabulam 78 3]
 quodcunque pannum 289 16
 (passum) cum passu 166 6
 praesepium 83 2, 7 86 16, 29 87 12
alibi; praesepem 87 29
 profluvia *plur. (corr.)* 195 3; pro-
 fluvius 48 22 61 27; *cf.* Atticus

rapa 291 8
 sarmentam 203 1, 2
 stentinum (*pro* intestinum) 63 21
 64 15 89 34 *alibi*; stentinae
 221 3; stentinus 122 6; *cf. ind.*
verb.
 (sudum) in sudibus 161 28
 vertebulum (vertibulum) 15 21
 161 13 217 26 *alibi*; vertebulam
 225 9; vertebra 293 30
 vitium 14 13 *passim*; vitia *sing.*
 122 10 156 10 176 23

TERTIA DECLINATIO.

Verba latina.

(adept) *masc.* 155 18 183 12, *fem.*
 296 17; *ubique pro nom. et*
accus. adipe *aut* adipem; adipē
 282 22; alipem 252 31; alipe
 271 24
 allicem 217 5
 bilibres *masc.* 7 25 *fem.* 75 17
 bos 284 12; bobis *nom. sing.*
 220 27; bovis 284 16; bovinum
 163 20 285 13; bubus 81 11
 285 11; bobum *acc. sing.* 290 25;
 bovis *dat. plur.* 284 1; bobis (?)
 163 11
 calcis vivae 276 25; calcis vivi
 276 13
 carnem quemcunque 167 6
 celte *abl.* 12 11; celtā 218 8
 cervicem totum 153 7
 cruribus 185 16 191 28; in cruris
 omnibus 119 7
 famex facta 202 23
 faucium *gen. plur.* 6 6 9 17 48 18
 febrem 255 24 283 23; febre 68 4
 72 14; febris 39 9
 femus 265 5; femora 136 11
 160 2; femina 160 4 167 31
 ferrago (= farrago) *masc.* 7 15;
fem. 7 7, 9
 flemen: 17 26 34 21 35 1 *alibi*;
 fleminam 264 20 268 9
 flos *accus.* 168 26 196 12 197 2

238 12 248 12 249 19 258 1;
 florem 248 15; eum *f.* 29 7
 foramen maior 22 11
 grex *masc.* 62 3; *fem.* 59 8, 9, 13
 iecur 168 25; iocur 125 17 128
 7, 12; iecore 91 12; iocineris
 77 20 89 30 127 14 251 20; ioci-
 nere 48 23 127 23
 ilia 44 18; ilio 70 5; iliis 62 14;
 ilis *abl.* 212 14; iliam 119 22, 23
 135 31
 inguino (*ex corr.*) 40 27; in-
 guinorum 56 31
 lacte *acc.* 112 17 133 20 286 11; lac-
 tem 284 6 289 34 297 10; lac 284 7
 lasaris 101 18 133 16; lasari *gen.*
 99 13
 longao *masc.* 70 1; *fem.* 71 12
 marmur 35 24 185 12 190 21
 194 7 265 30; marmoris *nom.*
plur. 36 5
 mensium 232 17 241 11 242 6;
 mensum 236 1
 naris (*sing. et plur.*) *fem.* 41 22
 75 27 95 31 108 14 138 24;
masc. 40 7 43 12 53 4 121 24
 181 12; narium 106 19 180 1;
 narum 29 1 100 4 108 21
 ipsa orbe 27 23
 ōs 16 6 22 3 29 12 *alias*; in orem
 (*ex corr.*) 180 4

(ōs) ossum *passim*; ossi 29 9 205 8;
 osso 29 13 190 25 205 7, 11;
 ossorum 260 6; ossus *nom.*
sing. 219 10; eum ossum 217 27
 pecudem quemcunque 167 9
 pice *dat.* 65 18
 polline *nomin.* 265 15
 (pulvis) pulver 32 21 253 16 254
 15, 33 256 27 257 6; pulvera
 280 18; pulvis *gen.* (?) 173 3
 quadrupes *saepius*; quadrupedia
 163 10; quadrupedis *abl.* 286 26
 radix *masc.* 245 4 250 13, [21]
 rene 266 26
 robor 95 13, 20
 sale *acc.* 124 8 163 13; salem *acc.*
 128 27 152 16
 sanguinis *nom.* 74 9 33 5; *v. praef.*
 scobis *masc.* 286 18
 senes *sing.* 84 30
 sidus: sidore 101 12

sinape *acc.* 244 12 269 25 277 1;
 sinapem *acc.* 198 21 264 13; si-
 napis *gen.* 114 26 194 31; sinapis
 (*nom.*?) 252 19; senapi *abl.* 204 6
 207 7 (*dat.*?); senapis *gen.* 295 25
 stercus: *masc.* fit hic ipse intesti-
 nus 63 18; stercoram 165 32
 sulphores 24 9
 tuberum *sing.* 32 29 33 7, 13
 136 12 190 29; tuberibus 296 6
 tussim 180 13 255 11, 14 256 27
 295 12; tussem 161 31 162 6
 253 31 254 *series*, 273 28 289 5
 ungues 28 9 186 10 277 6; un-
 guine 21 7; unguinibus 20 7
 varex 33 6
 vas 171 24; vasum 282 13; vaso
abl. 16 27 *passim*; vase 75 13
 93 7 255 22 269 13 277 31 280 22
 286 6
 venter *masc.* 90 20 91 2; *fem.* 221 15

abl. i pro e: ardori 228 17; corpori 5 28 72 13 111 7 124 23; do-
 lori 36 17; fervori 228 13; labori 50 22; ponderi 211 25; tempori
 165 5; vulneri 211 24; *abl. e pro i*: equile 161 5; *al.*

Verba graeca.

anacollema (anacollima) *neutr.*
 26 21, 26 28 2 155 26 156 1 221 9;
 eam anacollima (*ex corr.*)
 188 29; -am *acc.* 188 24; -am
 hoc 193 28; -am quod 191 25;
 quod dicitur -am, quam fit
 203 13; -ae *gen.* 274 6
 apponacem 263 17; appo-
 ponacae 254 6; *v. ind. spec. s.*
 opopanax
 basis: vasis *abl.* 186 23
 botruos *acc. plur.* 244 30
 capparitis *masc.* 135 17
 cataplasma *neutr.* 35 8 (?) 81 9
 166 12; cataplasmatibus 29 30
 159 20 206 20 226 17; *fem.* 119 6
 179 26 183 6 191 4, 6 203 12, 30
 211 13 220 6
 chiromatibus 185 26

claucoma *tertia* 28 12 246 7 248
 20; *primae* 24 13 25 15 170 14
 173 11 246 24 248 11 249 11, 16
 clistere *acc.* 66 5 169 13; cliste-
 ria 84 1; clisterios 95 30
 diastima *acc.* 57 19; diastimam
 5 28 23 15
 eccopida 204 17; eccopidam
 217 29
 falangione 131 14; falangus 168 13
 fragmam 88 18 98 10
 licenas 4 8 19 25; lichene 57 16
 magman 116 16
 malagma *tertia* *acc.* 19 3 198 21
 266 25; malagmate 222 4; ma-
 lagmatibus 20 4 207 10 218 14;
primae 190 11 201 13 263 13, 14
 264 3 *saepius*; malagmen hanc
 119 10

maleos *non declinatur*; *fem. passim*; *masc.* 108 3; maleus 51 25, 29 94 1 196 6 (*pro maleos gen.*)
 parotides 180 1; -as 29 26 270 11 292 16; parotidae 30 8; -is 170 30
 pixide 277 4; pixida *abl.* 269 29; pixidam 274 4 282 17
 ex rafanida (*ex coni.*) 75 22
 reumate 4 7; reumae 20 13
 sarcolabide 211 3; secus sarcolabida 34 2; sarcolabida *abl.* 33 30
 sincrismae 261 25 262 3 *saepius*; -am 17 6; -arum 261 24

siringa 113 25; siringae 251 2 (*ex corr.*)
 de stafyloma 21 5; staphylomam 27 11
 storacis 190 11 254 20; storacem 263 17; storace 113 25; storacen 261 29; storaces gutta 272 11
 stremma *secundae* 10 28, 30 193 1 197 14 202 3 230 19, 23
 per xistera 29 22 204 17; per xisteras 22 3; per xisterem 204 21
 ypochima *secundae* 25 25 26 12, 20
 ypocistida *nom. et abl.* 76 3, 5

QVARTA DECLINATIO.

aco 166 21
 anhelitu 114 17; anhelitūs 108 15; anhelito 110 8 114 2
 cirru *abl.* 10 5, 9; cirro 119 1 193 3 208 13
 cornum 45 16, 22 73 10 172 18 175 1 178 20 180 28 198 7 284 17 288 33 293 27; cornu *nom.* 289 10, *acc.* 136 26, *abl.* 169 12, *gen.* 292 29; corno *abl.* 296 9; cornos 289 10
 cubitus (*κόλτη*): cubitos 128 3; cubitūs 128 1
 fructū *gen. plur.* 43 26
 genibus 21 19, 20 35 24, 30 36 7

38 18 46 9 56 31 163 29; genum *acc. sing.* 203 29, 31, 32 218 9; genuorum 36 1 168 29 185 9 203 10; genuis 16 13 17 26 35 18 126 20 132 4 137 25 154 22 185 10, 11 190 21; genūs 35 10, 19 (?)
 mano 225 5 (*ex corr.*); manos 266 23
 morsos 71 19
 plancto 92 16
 poto 215 14
 pulso 10 20
 querci 164 8
 sonito 114 16
 spirito 33 5

QVINTA DECLINATIO.

dies *masc. et fem. passim, v. ind. verb.*; faciēs *acc.* 235 18; specierum 290 5

ADIECTIVA.

acre *neutr. accus.* 27 15, 18 166 19; acri *abl.* 83 19; acrum malagmarum 269 18 276 33; acrum *neutr.* 171 30 249 31 258 10 259 4 277 15; acri *gen.* 279, 10; acra *fem.* 208 23 229 26; acra *neutr. plur.* 196 7, 20; acris *abl. plur.* 21 30; aceto acro 22 24 *passim*
 aspras 22 2

nostrati salis 268 7 279 26 282 16; rutae viridis nostratae 282 19
 omniorum 164 29 (?)
 paupero loco 14 8; pauperi pedes 209 20
 similiorum *posit.* 169 4
 silvestris *gen.* 156 6; silvestri (?) 82 24 85 11
 teneribus 188 3

abl. i pro e: veteri 36 22 passim, sed vetere 17 28 210 26 290 11; deinde annotavi in his comparativis: horridiori 53 29; interiori 11 18 12 10 127 21; maiori 173 25; posteriori 95 17; priori 115 21 172 14; superiori 155 15 180 5; ulteriori 71 22

NUMERALIA.

ambabus 44 17	terno die 182 24
duos 241 18; duum 241 11; duae 268 19	uno <i>dat.</i> 292 14
	utrisque <i>gen.</i> 249 5

PRONOMINA.

aliqui <i>sing. subst.</i> 65 13	illum iumentum 155 9 (<i>cf. ind. verb. s. iumentum</i>)
haec <i>fem. plur. passim; hic nom. plur.</i> 94 4 119 28 <i>adn.</i>	qua <i>nom. fem.</i> 5 10 <i>adn.</i>
(is) eis <i>pro eius saepius trad.; eum iumentum (cf. ind. verb.)</i> 90 6 118 8; eum foramen 29 7 <i>et sic passim; eundem palatum</i> 7 22, iumentum 218 18; id iumentum 159 13; id medicamentum 112 9 125 27 159 31; id vitium 229 7 234 10 235 11; id ipsum 65 2; id viderint 236 9; id <i>alibi non exstat</i>	quemcunque carnem 167 6, pecudem 167 9
	quis <i>relat.</i> 167 20
	quisque <i>neutr. accus. post sibi</i> 100 18 169 25 246 19 252 11; quisque res 252 6; <i>pro quisquis</i> 55 31
	quit (<i>pro quid</i>) 26 14 120 16

COMPARATIO.

acerrimus 32 5 194 32 259 18; acerrimus 27 7 276 21; acerrissimo 176 14	minimissime 45 25; (<i>quam minimo</i> 221 2, <i>et sic alias</i>)
celerissime 106 9 242 1	plurissimis 53 26
dexterior 155 7 236 12	similiorum <i>posit.</i> 169 4
facillime 108 9; facilissime 95 18 106 18 120 1	sinisterior 155 8 236 13; sinisterior 152 12 252 31; senesterior 144 25
fatigatiorem 41 14	tenerissimam 176 27
lassiorem 41 13	veterissimus 268 28 276 10

CONIVGATIO.

<i>Activum pro passivo.</i>	labunt 39 19
adsellabit 127 5; adsellaverit 155 13; <i>depon.</i> 69 10 70 28 74 7 112 27 122 7 125 4 130 24 155 12	medentur <i>passive</i> 82 7
conabit (?) 133 27	metito 40 29
lacrimaverit 173 14; delacrimet 25 12; <i>depon.</i> 29 6 40 17; adlacrimatur 80 15	oscitare (<i>corr.</i>) 284 9; <i>depon.</i> 40 17 74 5 109 24
	remedias 291 11; remediare 189 4 <i>ambiguum</i> ; remedianantur 56 14 <i>passive</i>

scrutant 38 31; scrutabis 183 18
 utebis 187 9; utere oportet
 117 4; oportet uti . . . utere
 128 2
 vescat 139 5

Passivum pro activo.

coeuntur 278 24
 cohaerentur 71 17
 commeari 120 13; commeatur
 228 16
 intumetur 237 17 *c. adn.*
 vacillantur 157 27

Passivum verbi intransitivi.

noceatur (lingua) 181 20; noci-
 tum fuerit (iumentum) 216 8

Coniugationes permutatae.

I pro III

meiare: 69 1 122 5 152 6 237 20;
 meiet 74 8 91 11; meiere 146
 13, 19; megire (?) 214 22
 minuabitur 77 25
 rabiare: 84 16 90 1, 17 168 23
 293 11
 tremans 200 8

II pro III

cadebit 100 9
 constringebis 209 6
 decoqueto 202 24
 findeat 210 12
 imponebis 191 16 200 23; (ne
 inpones 232 17)
 praerumpebis 188 6
 reducebis 156 30
 sterteat 112 22
 tegebis 191 20
 ungueas 152 20; ungeto 160 10
 189 6 245 5; ungueto 102 8;
 inungebis 24 12 27 16, 26 175 24;
 inungeto 83 20 247 5, 12 248 8

249 9, 10, 13; perungebis 67 13
 115 10 191 26 240 11; perungeas
 (*ex corr.*) 146 1; perungeto
 99 3, 28 153 16 160 27

II pro IV

exhaurebis 225 23

III pro I

fricito 136 27 233 21 289 13;
 frigito 152 16; defricito 75 10
 100 13; perfricito 285 2
 pergyrendo 64 30
 secito (*ex corr.*) 204 17
 volutendo 63 34 *adn.*

III pro II

adhibito *imper.* 214 29 218 10
 miscis 136 19 269 11; miscito
 45 19 239 23; admiscis 73 4
 160 7 169 22; admiscito 49 7
 233 25 268 22 277 22, 31 282 11
 285 30; admiscatur 61 23; com-
 miscis 66 4 163 28 195 1 271 10
 289 8; commiscito 17 1 99 2
 107 15 159 30 203 5 248 1 268 1
 280 29 284 10; permiscis 246
 31; permiscito 136 4, 7 278 12
 praependat 23 27
 respondit *ind. praes.* 243 15;
 respondat 22 5
 tergito 216 22; extergito 173 7;
 pertergito 285 5

IV

aperiebis 199 22
 equibit 239 13
 lenibis (lenibus *trad.*) 254 29
 inlinibis 223 3
 munibis 216 30
 salibunt 39 21 40 1
 sitiebit 98 27
 vaguribat 222 16

IV *pro* III

appetiet 133 30
 desiniat 34 28; desinies 213 28
 excutire 72 17; excutiet 84 19
 109 15 132 4 162 3 178 30
 furiet 24 16
 imponi *imper.* 98 6
 infundi *imper.* 163 26
 lambiat 256 22
 obstripiat (*i. e.* obstrepat) 48 28
 sinire 43 8

Anomala.

poterint 174 25
 nolebis 157 18
 feritur 81 14 283 17; adferito
 204 18; offerebis 50 4; offerito
 98 29 177 9; sufferto 233 22
 ibit 146 16; exiet 103 10 126 19
 198 5; prodiet 46 10; rediet
 157 4, 15 161 10, 20 296 21
 subiat 31 15

Formae stirpis

I

lavare: lotus 43 28
 plicare: complicitus 139 10; im-
 plicitus 136 13
 [praestasse 150 9]

II

fervere: ferverit 271 9; defer-
 buerit 249 30; deferiverint
 259 6; defritum 132 24 138 25;
 defrictum 50 6 (*cf. ind. verb.*);
 inferverit 286 10; *cf. fervescat*
 259 31
 miscere: mistum (*mestum trad.*)
 256 6
 penderit (*ex corr.*) 198 1
 tergere: tertas 258 13

III

adiceris *coni. perf.* 138 2; eice-
 rit 189 10 (18 eiecerit)
 possiderit 9 3

proficerit 13 23 *alias tricies*; pro-
 fecerit 19 3 *alias quater decies*
 subigisses 266 24; subigeris 267 8

cadere: accedere *de morbo* 9 13
 47 7 76 19 81 28 90 12 92 12
 94 20 132 20 171 16; decede-
 rint 190 25; incecidit 167 21;
 incederit 106 3 *adn.* 173 4;
 procecidit 156 17 157 15, 17
 221 5 240 1; -int 220 29; pro-
 cedit 157 5 (*processerit ib.* 6);
 procedit 157 8 212 20 *adn.*
 currerit 158 5
 punxeris (*puxeris trad.*) 156 30;
 pepugerit 167 26
 reperi *perf.* 44 1
 tango: tegeris (*pro tetigeris*)
 276 24 *adn.*; contigerit 10 5
 95 17 237 19; contingerit 28 31
 64 3 67 3 77 19, 24 157 7; conte-
 gerit 219 1 237 1; contegis-
 se 199 3 *adn.*
 tenderit 77 10

ēdo: ediderit 86 26 165 31 229 12;
 ediderint 109 25; *cf.* 109 28 *adn.*
 incendideris 203 3
 prendidit 153 9; prendiderit
 95 20 152 26 153 8
 tendiderit 76 25 137 23 239 22
 ostendiderint 82 6; ostenderint
 109 4

abscidito 215 15
 absconsa 260 5
 battes (*pro battues*) 11 30; battit
 128 22; battitum 233 24
 cernitum 258 16; cretus *saepe*
 desinuerit 34 30 203 22; -int
 (*ex corr.*) 8 25; desinuisse
 193 25; desinitus 222 17
 frictus 61 18 83 14 113 13 180 29
 261 8; frixus 190 12 261 2

infussum (*coni.*) 192 26
 mixerit 158 9 236 15 239 2 251 12
 parituram 236 12
 praeumperit 31 7
 terueris 267 1; conterita (?)
 280 28
 tunsā 187 11; tusum 19 9; con-
 tunderit 22 22 223 14, -eris 268 29

 IV

obliniēris 156 16
 salivit (*salivat trad.*) 294 20
 subvenit 58 10
 transivit (*transibit trad.*) 166 19

Imperativi.

admixto 126 24
 commixto 183 12 212 25
 permixto 19 1
 trito 160 11 *adn.* 175 16 253 4
 contrito 41 19 (22 conterito) 107 12
 255 10 274 4 281 7 297 21

*Verba propter formationem
 notabilia.*

-cadere: decadit 228 27; in-
 cadet 91 11, incadent (*ex corr.*)
 195 3, 4; procadet 117 14, pro-
 cadunt 152 8; *cf. supra p. 307*
s. cadere et infra ind. verb.
 -caedere: intercaeduntur 9 16
 -carpere: concarptas 35 16
 -claudere: praeclauduntur 64 25;
cf. ind. verb. s. praecludere
 comburere: 175 3 239 26 244
 15, 20 267 31; *sed*

conmurere: 133 4 146 27 (?) 159 29
 168 26 183 12 187 23 188 20
 cooperire: 85 29 87 1 91 2 101 5
 coperire: 42 8 43 6, 21 95 25
 107 19 125 32 153 10 178 15
 [destit = distet 53 28]
 [extimare 118 25 *adn.* 205 1
 207 26 211 20 235 13 *adn.*;
ubique scribendum existi-
mare]
 [leniuntur = liniuntur 161 25]
 [obripi = obrepi 90 9]
 -premere: depremes 26 12 71 2,
 depremito 70 17; expremis
 157 11 178 20, -es 249 30; im-
 premas 182 9; repremito 26 17;
 subpremere 7 20 177 20, 23,
 subpremas 177 25, subpremes
 11 4, subpremi. 209 14, sup-
 premendum 280 19
 prendere *semper*; *in compositis*
ubique — prehendere
 -salire: persaliet 77 12; resalire
 26 16, resaliat 26 18, 19; re-
 salierit 164 31; subsalit 99 6
 -sedere: resedet 160 21, rese-
 deat 123 32
 -spargere: adspargens 162 32,
 aspargi 150 26, aspargito
 238 18; conspargis 274 10, 15
 282 26, consparges 276 31,
 conspargito 18 18 194 24 285
 9, 16, conspargentes 166 26,
 consparsum 274 11 277 33,
 consparsa 126 14, conspar-
 sam (*conspartam trad.*) 229 11,
 consparsorum 43 16; dispar-
 ges 286 10
 -tenere: contenes 260 7; sub-
 teneto 182 8

SYNTACTICA.

COMPARATIO.

Gradus inter se mutati.

ne valde impremas quam opus
erit 182 9

quam valde claudicantem 199 2
aceti quam acrius (acriissimi?)
136 6

de quam pluribus 183 20

quanto duriorem . . tanto plu-
rimis 70 21

compar. pro posit.: *e. g.* ce-
lerius 65 15, citius 41 1, ve-
locius 64 1 94 16, longius 42 27
67 18 121 15 (*cf. infra* quam)

superl. pro posit.: non tam
optime 232 25

Comparat. periphrastica.

frigidis magis 155 31

magis leniter 120 6

magis deterior 56 26

interius magis 60 5

magis maior 65 3, 6

magis plus 65 5

maxime plus 118 8

maxime parcius 197 17

nimis amarioribus 56 7

plurime salubrem 229 31

cum maxime 108 4

magis maxime 16 11 154 18

magis proxime 64 27

quam.

notabilis constructionum
confusio his locis, quibus
aut quam abundat aut ac-
cusativus non habet, quo
referatur:

huc lorum deductum inferius
quam mediam cervicem . . vel

inferius duobus palmis bi-
furcio (*abl.*) 6 3, 5

pollicem inferius quam lorum
(*locum trad.*) deprimis 6 8

quae (venae) sunt . . . ad latus
oculorum . . . inferius quam
hos 9 8

quae (venae) descendunt ab
angulis interioribus oculorum
quatuor digitis inferius quam
oculos 9 15

venae positae . . . III vel II
digitis <inferius> quam cen-
trias 9 29

venae positae sunt inferius
quam articulo(s) 10 7

venae positae . . . foris quam
musculos 9 22

iosu (= *deorsum*) quam genu
.. tubiscula . . invenies 190 24

quam exspectamus:

ut: minus ut semihora 45 9

qui nec pluribus diebus vivet

ut superius humidus 53 10

non alias curabis, sicut superius
est 18 14

ab: spiritus . . . coinquinat ce-
teras greges armentorum in-
ferius morantes ab illa grege
superius morante 59 9, (*ubi
vero* coinquinat — ab *con-
iungere licet*); superius a co-
rona, inferius tribus digitis

quam cirru suffraginis 10 8

longius ab ano digitis quatuor
42 27 121 15

quatuor digitis ab umbelico
longius 67 18, *ubi vero fortasse*

rectius longius pro longe positum sumamus, sed cf. venam . . longius quam praecisura . . comprehendes 33 29
quantum molliorem . . . tanto velocius 70 25
quanto frigidiores inveneris,

(*supple* tanto) plus casurum scies 100 6
quanto (supple magis) sale frueris, tanto minor februa fiet 210 5

calda tepida tepidiore 221 7

FIGVRA ETYMOLOGICA.

adligaturam adligare 192 6;
alligatum alligaturā 268 25
se aequare ad aequalitatem 27 20
cura(m) curare 11 11 74 25 100 27
 184 1 201 18 217 8 218 1
 220 11
curationem curare 17 19 18 9
 118 19 179 20; *cf.* 38 12
defricationem defricare 65 21,
 -ibus 100 13
se demonstrat (morbus) praemixtis demonstrationibus 51 21
detractationem detrudere 5 23
escam esse 97 17
experimentatum experiri 269 14
fasciolam fasciolare 176 28 177 2

fatigationibus fatigare 237 8
fovitionibus fovere 155 31 240 3
fracturam frangere 17 21
fumigare fumigatione 59 15
intentione intendere 58 12
operire opertorii 85 30, *cooperimentis* 128 16
perunguere unctione 96 11
potionare potionem(m) 60 4 61 30
 72 5 111 20 295 1, *potionibus*
 58 21 101 18 123 25
quorum cauteriorum praeruptio
 . . *cutem praerumpat* 14 7
profluvium profluentem 61 27
terebrā terebrare 210 21
ustionem urito 194 3, *ustione*
subustis 55 16

PLEONASMS.

appellationis nomen 104 2
auxilia virium suarum 13 25
cibum pascuae 58 11
claritatem luminis 24 22
coctionis digestio 63 11
compago colligationis 15 2
greges armentorum 59 8, 13
gressum ambulationis 14 25
humor sudoris 66 20
ictu plagarum 47 4
liquorem humoris 63 11
passio doloris 63 28
omnium virium plenitudine 39 5
vitium morbi 16 12 154 19
praecipitur sanguinem detrudere debere 5 16

praecipunt fracturam numquam debere uri 15 7
debere eas glandulas uri oportere 30 26
negligentius curari oportere non debet 205 30
simulat se posse micturire 168 14
foras excludere 68 24
foras eximere 211 6
foris extrahere 90 7
foris extra cutes excludere 66 20
suspendere superius 28 14
relaxabis iterum 227 5
ante praefricantes 166 23

a geminis venis inferius infra
 digitis quatuor 182 3
 ex nimia supra modum emis-
 sione 47 2
 frequentia cursionis multa 74 19
 ubique in omni loco 34 9
 deinde in sequenti 183 1
 deinde postmodum 26 27 31 3
 deinde tunc 182 24; tunc deinde
 169 28; tum deinde 217 18
 dum interdum 57 18 117 11
 rursus iterum 26 17, rursum
 iterum 177 1
 nisi si 62 30
 ita . . sic curato 174 19, ita
 . . sic curare 200 20
 et . . exerceque 67 15
 itemque et 108 21
 et cruraque (quae *trad.*) 223 27
 et nec . . . nec 138 22
 etiam et 43 20 44 20, 24 77 27
 adhuc etiam et 44 24
 etiamnunc et 14 3
 et '*auch*' saepissime abundat
 qui hic . . . affundit 53 13
 quam hanc vesicam 71 4
 quam . . intelligens eam 25 29
 in quibus in his 64 18
 quas (?) . . . eas 71 20
 quod contingit id ex paralysin
 100 26
 quod contingit hoc vitium
 118 26
 quod . . id vitium 20 9
 cuius arida maleos nec ego
 nec alii medicorum hanc

sanare arida maleos potest
 107 4
 quem sic curare volens curabis
 eum cyclo 78 11

curato hunc, ut . . . sic cura-
 bis 28 30
 ut quo facilius 52 11
 in dies singulos per plures dies
 82 27 *sim. Cf. ind. verb. s.*
cottidie

Negationes abundantes.

non per longum tempus, non
 prodest 34 18
 recomponere se non potest nec
 similari sibi non potest 24 24
 nec hi admittendi non erunt
 235 11
 nec non resaliat 26 19
 curare voles ne nunquam suf-
 fundet 33 15
 nihil ex nulla re proficere pos-
 sunt 57 2
 sine nullo humore aliquo 24 27
 nec nulla commissura pedum
 flectere 95 5
 hunc ergo nec aridum pro-
 mittere non debemus 111 8
 cibum nec potum recusat 114 17
 ut ne quidem venae eius nec
 in capite videri possunt 123 4
 nunquam nemo 140 14
 facere ne crescat et non clau-
 dicet 204 8
 non tamen praeteream haut
 unum (*ex corr.*) 107 17

ORDO VERBORVM.

1. *Pronomen relativum* *saepe postponitur velut*

in aliquam partem quae per-
 tinet 5 6
 de coda cui autem (aut *trad.*)
 detrahare volueris 11 27

inferiores autem partes pedum
 quascunque causas habuerint
 12 12
 gypsodes quae dicitur 25 6
 in brachiola venam extantem
 quo loco invenies 33 16
 ilia ubi cinguntur 119 26

in ungula exclusa quae per-
manserat 230 14

de superiore vena cervicis, quae
est inter eas prima, prae-
terea quam solam observare
debeamus 73 29

2. *coniunctiones post- positae.*

a) *coniunctiones 'subordinantes'.*

si: *passim, velut*

altius enim si penetraveris ...

iterum si feceris 14 14 sq.

iumentum coxam si eiecerit
17 17

sed bene matura si iam sibi
laxaverint 22 1

sed de ea causa si non in
recenti auferetur 36 4

in oculo albor si erit 248 7

ex qua causa vulnerum in-
testinorum si quando ap-
pellantur 68 6; (*copulan-
dum est ex qua causa cum
appellantur*)

cum: de visceribus cum mit-
tere voles 12 3

claudere cum coeperint 14 17

rursum cum perfrixit 25 7

de cervice sanguinem iumento
cum emittere volueris 181 24;
cf. 234 1 236 1 256 3

ne: facito ipso die ne manducet
26 23 aquam facies ne bibat
296 24

quando: cretiatici .. quando
laxant 12 29; *cf.* si

quoniam: necesse habent qu.
234 13

quotiens: oculorum quotiens
tunicae .. vexatae sunt 246 16
Cf. ind. verb. s. ne ut

b) *coniunctiones 'coordinantes'.*

et: *saepe; ubi non raro an-
cipites haeremus, utrum 'und'
an 'auch' vertendum sit.*

propter fluxum sanguinis et
suspendis altius 7 20

si cartilaginem vexaverint et
ex eadem causa 22 26

venas superiores in tempora
et captato 27 9

eorum et signa haec sunt 66 27

corpus illius et fiet 125 2

subsidunt et posteriores pe-
des 128 1

coques et vinum 146 12

frigidam et oblinies 197 3

temptat et facile ungulam
202 15

incidere et extantes venas
226 18 *al.*

autem: sic intellegimus autem
162 6

enim: nec plus enim 14 8

ergo: hoc medicamento ergo
216 29

itaque: quibus itaque rebus 4 18
si quae itaque 50 15

(at)tamen: ob tamen caldum
... ego attamen 35 20, 21

sed (?): conveniunt sed 182 2
c. adn.

3. *verba male dirempta.*

medicinae <scientia> veteri-
nae 4 19

firmissimum adiutorium est
medicinae 4 23

haec ita ferrago 7 9

causa similiter aliqua 9 2

suo enim temporum ibi vena
posita bifurcio (*corr.*) 9 9

quo loco flexuram admittit
pectus plicandi 9 23

calore permotum ustionis 14 14
ex melle inungito Attico 26 23

spongiam cum posca Afram
34 23
non tam modum solitum 40 5
frequenti et a cursione multa
51 11
qui plerumque morbus 60 1
ex qua causa vulnere in-
testinorum si quando ap-
pellantur 68 6 (*pertinet ap-
pellantur ad* ex qua causa,
cf. supra p. 312 sub si)

quod ex ipso foramine cauco-
lum 69 14
quasi ab aliqua interdum
bestiola 93 24
ex hac coinquinatione ali-
quando huius morbi 94 5
oculi fiunt eius pallidi 132 1
ipsum cauteriis candentibus
praecidito testiculum 216 5
donec omnis se humor ex(s)ic-
cet 216 27; *alia multa.*

INFINITIVVS IMPERATIVVS.

*crebro apparet (annotavi saepius
tricies) e. g.*
curato . . . mittito . . . non tan-
gere . . . dato 41 12 *sq.*
dimitte . . . deinde abicere . . .
postea producere . . . et si-
nere pascere 43 7 *sq.*
inducere . . . defricare . . . dato
. . . non dare . . . dare . . .
dare etiam . . . producere . . .
provocare . . . dare 43 23 *sq.*

commiscebis . . . reducere . . . fu-
mentabis 156 22
curabis . . . utere et curare 157 16
detrahe ea et auferre . . . et con-
tere 162 23
uteris . . . delavare . . . impones
192 17
perunges . . . et . . . elutriare
225 1
habere . . . et . . . perungito
227 11

NOMINATIVVS ET ACCVSATIVVS ABSOLVTI.

Nominativus.

in herbam mittere, ne novitas,
sanguis detractio (-i *trad.*)
mixtus corrupto ex aliqua
valitudine, fervore suo quam-
cunque partem corporis in-
terius vexatam solvat 5 17
(*fort. nomin. explicativus*)
quare ferrago datus, postmo-
dum incipiet innovato san-
guine bene valere 7 15
per quam laxationem omnis
corruptio illa, quae fuerit
in corpore, abstracta, cor-
roboratio poterit nervorum
fieri 13 17
donec hic humor coagulatus,
colare dissolvitur stercoris re-
undationem 64 11

primo die vel 2° sanguis de
coronis detractus, sexto die
hac re sanum fiet 230 3

Accusativus.

quem tumorem palpatum, in-
telliges carnem intus esse 30 18
superius autem in brachiolo
venas intercisas . . . nunquam
suffundet iumentum 34 10
alii pilas tmarinas concarptas
. . . et sale maceratas et fle-
minibus impositas dixerunt
flemen ex ea re dissugi et
adsiccari posse 35 16
similem dolorem ingentem sine
inflatione et in cursu se tol-
lentem, huic manu et depre-
mes in anum 71 1 *c. adn.*

ungulam compositam ab interioriorem partem, contra venam stremmam tolle 202 2

fasciolam et lamnam tollere nolito nisi sanam cicatricem 204 28

iam decarnatum (mirmicem) ad aequalitatem, semissem candentem in oleo intingues 222 22
equam supinam sic ut caput eius supinum sit, deinde fovebis fovitionibus caldis ipsam vulvam 240 2

ex eo induces, ante tamen tertas suffragines bene cilicio 258 13

Nomin. vel Accus.

huc lorum deductum inferius quam mediam cervicem . . . vena sagitta pungi debet 6 3
hoc enim passum (-ur *trad.*), vitae periculum contingere solet 6 23

ex qua (ratione) vulnera ustionis dissoluta, per saniem auferitur causa et dolor 14 16

flemen effusa sagitta, in continentia causticum in genua impones 35 1

haec omnia bene trita . . . hanc potionem dabis 65 28

haec in se infusa et decocta in oleo . . . dabis ex oleo emnam et aquae dimidiam 68 22

haec omnia tusa et criblata, ex eo medicamento coclearia duo . . . succidiabis 73 2

commixta haec omnia, his partem tertiam ex vino nigro suffundes 73 13

omnia haec . . . tusa et criblata . . . admisces ea quae creta sunt 93 5; *cf.* 96 19 112 3 126 5 133 6 134 6 157 20

sana (sane *trad.*) vulnera ustionis curata, malagma caustica in dorso ponere oportet 223 7
vervenacia bene fotum (totum *trad.*) veretrum [ipse], in folliculum ipsum veretrum subicies 227 29

ad syntaxin pertinent non pauca, quae in indice verborum collegi, cf. imprimis ab ad de ex in (in se) ne nec quia quidem quod si sibi usque

INDEX VERBORVM.*)

a, ab: *forma ab non legitur ante consonantes; nam* ab scorpio 169 3 ab strato 216 17 217 13 ab stercore 219 17, 23 *explicantur per e impurum* (escorpio, estratum, estercus). *praepos. c. accus. e. g.* 9 24 10 18 81 26 119 7, 20 152 26 207 4, 33 211 6 229 22 294 25

de loco iumentum tollis a cibo 7 2 a cutem ipsa libera 211 6 mirmices scarpello intercidito ab osso 205 7 segreges deductam a testiculos 294 25 cervices ab loco eiecerit 182 13 illum a loco suo petere 294 12 ab hoc morbo liberari 52 18, moriuntur 59 21 ab ungula semisse tollis 11 18 sanguinem a visceribus aut de cauda mittere 223 29 *cf.* 9 24 16 27 79 24 (*alias fere ubique in hac elocutione de*)

ab alligatura intermittito 189 7 venae a visceribus descendentes 12 9, a corde 228 15 adiutoria..a quibus nunquam

discedi potest 12 20 ab interiori (-e) parte 11 18 12 10, 11 177 1 (*cf.* intus); dextram et sinistram a latera 238 27 quatuor digitis ab ano positis 11 29 *sic saepius*

saepissime de membris aegrotis claudicat ab articulis 53 26, ab ungula 202 13 a genuis subclaudicat 132 4 signa claudicationis ab ipsis posterioribus partibus demonstrat 55 6 ab articulis claudicationes interveniunt 104 8 a posterioribus natabit 115 19 subnatat a pedibus 93 16 varus a posterioribus 94 31

ab interiorem partem moti 49 15 ab interiori parte motus 127 21 ab interioribus motum 138 15 ab interioribus commotus 130 15

si quem robor a prioribus partibus prendiderit 95 20 si quem ab armos prendiderit .. aut a cervice 152 26, 27 a posteriori parte..prensi..a priore minus 95 17 a summo

*) *his compendiis usus sum:* q. = quod qc. = quodcumque i. = iumentum ii. = iumenti eqs. i. e. = id est e. g. = exempli gratia med. = medicamentum mens. = mensura ind. spec. = index specierum Bue = Buecheler; asterisco notavi ea verba quae non inveniri videntur nisi apud Chironem (ex quo Vegetius hausit).

capite . . a coda prenditur
152 24 a posterioribus pren-
duntur 160 18 cf. a maleos
prensi 55 7

ab humeris tensus conligatus ab
armis cruribusque 94 25 ilia
dura et tensa a renibus 95 3
tergus durum et constrictum
a nervis 94 30 passionem do-
loris a ventre quae nascitur
69 20 commissurae a nervis
crepitant 95 2 decidunt a
ventre et lateribus 121 18
eruptionem a corona fecerit
220 12 a labris decipitur 296
17 a chremasteribus nervo-
rum spasmus passi 95 10
stertet a cerebro 111 30 ta-
bescit a renibus id est ab arti-
culis lum borum 54 25 dis-
cole trahuntur a prioribus
160 23 suspiria ab interiori-
bus partibus reddit 108 16 de
tussi ab interiora . . si . . tussiet
ab interioribus 119 20, 21 sine
vexatione ulla alicuius loci ab
interiora 72 22 a pulmone
vexabitur 113 16 ab utrisque
musculis vexabitur 155 5 ab
aspectu tristis erit 53 29 a
corpore gracilis fiet 104 5 a
cerebro insanus fit 77 12 amen-
tatus a corde fit 77 23 erup-
tionem a corona fecerit 220 12

calidā eum fomentabis ab ar-
moribus et renibus 72 26 a
corona . . oclamen . . facies 200
26 ures ei medio caput a ver-
tice a fronte 88 2; *al.*

de causa morbi passim a qua-
libet causa peritoneo (-um)
ruperit 212 15 ydrocelicum
factum . . a qualibet causa 213
25 si ab aliqua causa per-

cussura fuerit 220 27 diffici-
liter excludere loteum ab hac
causa 140 24 febricitare: a
lassitudine 39 13 41 24 a la-
bore 41 24, 32 42 16 a pleni-
tudine cibi 43 10, 11 a plectura
44 31 *sim.*; laborare: ab ustione
54 20 a distensionem 81 26 ab
ulceribus 294 5 *sim.*; a bu-
lumo temptabitur 102 4 a
labore signa adferunt 39 4 ab
opere velexercitatione interior
ventrem dolent 66 12 aures
doluerint ab aqua 172 25 vi-
tium incidet . . a sicca esca
121 19 caput a plectora si ob-
turerit 170 5 cerebrum cor-
rumpit ab indigestione 54 8
ab eo odore coinquinantur
59 23 cretiaverit ab ordeo vel
suffuderit ab aqua 207 31 ab
strato cancer frigidum crea-
verit 216 17 ab stercore . . col-
lectionem fecerit 219 17 *sim.*
periculum vitae facit ab liga-
tione temporum 97 6 vulnera
fiant ab alligatura 192 10 ca-
lidus: ab itinere 109 27 133 31
229 13, ab iter 207 33 calidus
nimis ab equalem vel a sole
164 20 si amora . . ab itinere
doluerit 187 5 adveniēti ab
itinere 229 22 percussum: ab
onere 18 24 a sidore 101 12 si
venas . . a frigore aut ab aestu
percusserit 101 13, 14 a disten-
sione pressum 82 8 continetur
a morbo 15 14 a morbo alie-
nati 55 14 ab eo morbo pe-
reat 40 19 ab hoc morbo mo-
riuntur 59 21 ab eo medica-
mento noceatur 181 20

de remediis a perfrictione cor
roborentur 8 10 sani fieri so-
lent a pascua 58 18 a va-
pore femina . . bene sudent

- 160 4 suffundes a rigore(?)
 190 6 *c. adn.* calfactionem
 praestare ab igne et fumo
 84 21 ab igne castrati 95 9
 ab igne et gestatione uti 132
 13 (*cf.* uti) causas commissu-
 rales ab ustione sanas facias
 207 24 ab aqua auriculam
 extergito 173 6 foveto auri-
 culam a lexiva calida 173 9
 ab axungia: linito 36 21, cu-
 rato 204 1 217 22, cataplas-
 mabis 205 26, satiatio 214 24,
 saturato 215 9: *alias in his*
elocutionibus ex apparet
- ab hoc quia 39 8 104 6 ab eo
 quod 544 76 26 133 28; 53 20 63
 29 92 16 (*adeo trad.*), *cf.* quod
- ab urina plus intelligi potest
 223 28 vocabula inveniuntur
 a permixtione eorum (colo-
 rum) 287 6
- de modo* per suffusionem puscae
 ab aequalibus partibus aqua
 et aceto 132 7 ossum caedito
 ab aequalitate 190 30 (*ib.* 31
 subrades ad aequalitatem);
- pro genet.* terra a fictiliario
 43 24; *cf.* de
- post comparativum(?) v. supra*
p. 309
- de tempore saepius e. g.* a die
 dispumationis 8 12 a secundo
 die 75 3
- abalienatus:** facit immobiles
 et -as partes commissurarum
 humor alienus 161 18
- abinterius*:** quae venae positae
 sunt in brachiolis dextra si-
 nistra a., ubi centriae bra-
 chiolares sunt 9 27
- abintro*:** sanguinis emissionem
 facies ab ipsis claviculis a.
 aut foras 195 9 dextra si-
- nistra a. et deforas tumo-
 rem eminentem . . demonstrat
 205 19 cum iam senseris hu-
 morem intus vagurire, das
 plagas in ipso articulo a. 206 22
- abintus:** incipe . . sagitta[m]
 eam pantice(m) a. decarnare
 . . subtiliter sic ne venas . .
 intus laedas 184 24
- abscondere:** *intrans.* necesse ha-
 bet morbus introversus -ere
 196 9 *refl.* morbus se -it 54 11
part. perf. pass. palam et ab-
 sconsa 260 5
- absimilis:** (uligo) quod nascitur
 non -e[s] scabie 20 8 multis
 enim generibus et -ibus (ab
 similibus *trad.*) signis se de-
 monstrat (maleos) 52 5 in cor-
 pore ipsius exire solet (tuber-
 culum) non -e forunculis (ad-
 similes forunculos *trad.*) 112 1
 q. vitium non -e. est caducae
 161 11
- absque:** aliae vero causae . .
 se in cura demonstrant a.
 his valitudinibus, quae in
 quinto libro plenissime de-
 monstrata(e) sunt 171 14
- abstinentia:** curabitur sic -a
 diei 42 8
- abstinere:** fit autem hoc ab
 arido cibo, si sitim -eat 120 24
- abstrahere:** *refl.* se morbus -it
 15 16 morbus ex hoc se non
 -xerit 123 17 incipiet humor
 se foris -ere 67 22 *trans.* san-
 guinis detractio, per quam . .
 morbi -i possunt 5 13 cui cu-
 rabis ante omnia ordeum -ere
 140 4 V. evocare
- abundans:** sit haec potio -ns
 ad sextaria III 61 4
- abundare:** *passim*
- abundatio:** haec enim valitudo
 accedit ex -ne sanguinis 90 12

[**abuti**: abusus (abysus *trad.*)
siccum 25 12: ysopus *coni.*
Bue]

ac: 39 25 64 29 (*ex corr.*)
242 12 et 283 9 *ex Colum*; *alias*
non exstat V. atque.

accedere: *pro accidere de morbo*
saepius, v. supra p. 307; c. g.
quibus -ere solet ut 92 19
quidquid . . corporibus -ere
potest 171 16

accens*: simile est in iumenta
maleos, ut pestis in homini-
bus, ut in bubus verago, ut
in ovibus circius, ut in sues-
us, ut in canibus rabies 51 29

accipere: *de equo indigestione*
male -epti fuerint 112 29 ex
hac compositione valde bene
-iuntur 120 15 de medic. -iens
comini 163 30, piper 164 7
-e cedri fructum 165 26 de
orbita cum aceto collectum
(lutum) -itur 166 25, al. de
morbis dolorem -iet 164 154 11
ruptionem -iet vesicae 142 8
(equum) ipsum -ies et operies
164 4 genera . . doloris . . ex
quibus quemadmodum quod
et contingit, sic vocabulum
-it 148 24

acetabulum: *mens. rutae 92 8*

acinetus*: *ἀκίνητος*; humor . .
statim torpore(m) nervis prae-
stat et -os facit nervos 161 17.
Cf. cinesis

aciola*(?): secus sarcolabida
acum traicies cum ipsam cu-
tem ossum, ita ut totam ve-
nam praecingas. -a nervis
conligas et constringes, ita
ut fluxum sanguinis praeci-
das. deinde religabis par-
tes extremae venae secus
ipsam praecisuram in -a nervi,
sicut supra dixi 34 3, 6

'aciola = acu? *an scribendum*
est acicla = acicula?' *Bue:*
nescio vero an acus omnino non
in locum quadret, sed potius
aciola ab acia i. e. ᾠάμμα (cf.
Thes. Gloss. s. v.) derivan-
dum sit: filo enim opus est
quo vena colligetur. Cf. cum
satis ambulasse videris. . lici-
nium vel linteola tenera con-
tra venam deprimis et cal-
ciatura diligenter imponis et
fasciabis strictum, ut sanguis
suppremi possit 209 11. ita-
que etiam de fasciola quis
cogitet.

acontidiare*: *ἀκοντίζειν*; *intr.*
ut possit sanguis -are de un-
gula 11 20 si bene percusseris,
-abit vena 12 2 ut possit (san-
guis) manducando per motum
maxillarum per venam me-
lius -are (*acottidiare trad.*)
6 25. *Cf. Veg. I 26, 4; 27, 2.*
Thes. gloss. s. v. acotizet =
erumpat; V. ambulare

acopum: *ἄκοπον*; 67 13 83 13.
18 119 3 189 2 227 26 260 13
294 1 *al.*

acro: *ἄκρον*; suco ptisanae in
quo -o decoctus est 126 7 -num
(*accus.*) porcinum in ptisana
decoctum 61 14 *med.*

acrocolefium*: *ἀκροκολώφιον*;
coxam fregerit aut -a aut su-
pragambam 17 20. *Cf. Veg.*
VI 1, 2 ab -o usque ad gam-
bam duo (ossa) c. Schneideri
ann.; V. colefium

acrovaricius*: eius (insani) la-
bra solent in novissimo -a
(*acro varicia trad.*) fieri 87 17:
intellego ἄκρος varica vocem
graecolatinam 'distorta'

acumen: secare illum ferra-
mento pleno -inis 178 25

acus: pungen illam (vulvam) -u tenue 240 4. *Cf.* aciola
acutatus: et sic -am (adcutatam *trad.*) sagittam exigit 6 10
acute: a. et cito gemit 162 6
acutus: *compar.* strophosi fient et -iores et breviores (equi) 241 22
ad: *praepos. c. acc.* erige codam ad lumbos versus 11 28 (*cf.* adversus) caput ad terram feret 41 11 tendit se ad conatu(m) mictionis 68 29 laxabis membrana . . donec ad humorem pervenias 174 1 cades usque quo ad solidam et sanam costam venies 211 18 ut possit calor . . ad causam temperatus venire 200 8 ad laborem committito i. 207 29 ad standum venerunt 106 1 escam ad inferiorem scapularum locum accipit 54 9 qc. i. in latus ad aliquam rem percussus fuerit 212 4 hoc . . contingit ad cursum vel saltum 155 22 ad contusionem . . collectio in ungulis nascitur 219 31 non ad plenam ventrem olea des 221 15 *c. adn.* ad carbonem decoques ne ad flammam aduratur 263 2, 3 decoques ad tertias 45 15 139 4 *al.*, -antur ad dimidiam partem 49 7 *sim.*; bene conteris ad grassitudinem mellis 259 19 mel commixtum ad spissitudinem tractationis 66 6 potionare . . aquam ad multitudinem gregis sui 62 3 sanguinem emittere quasi ad sextaria III 92 3 dare *sim. de medic.* ad acetabulum, colicaria, cotulas, sextarium (-os, -a) *saepius*; ad offas numero VII diurnas . . dabis 112 12

sumito medulla . . ad quatuor 248 31 comini ad magnitudinem fabae 163 30

potiona . . ad bonos spiritus 165 11 decocta . . ad causam facientem 67 12 unctio ad validudines 96 25 *sic passim*

ad salsitudinem purgationem hanc uti 241 1 ad remedium erit *eqs.* 138 12 subrades ad aequalitatem 190 31 ad planitiam cruris reddas 204 18 decarnaveris ad planitiam certam 211 9 fasciolum praecides . . ad diastimam oculi 23 15

ad causam et in suspirium . . converti 45 26

pro dat. ad eos des manducare 146 3 *c. dat.* codam feriet ad renibus rigidam 152 25
adaquare: mollia dabis et -abis 7 5 -abis ita ut sentiat 75 4 quotiens eum -abis 105 23, 27 sic eum -abis in tenebris ne aquam videat 168 24 curabis autem calidum ab itinere non -are 229 14

adaugere: minutatim ordeum -eto 140 11

adcrecere: imponis, digito supprimes, donec -at locus 280 25

adcurare: †debebis -andum cum rebus 109 5 *c. adn.*

addere: sunt qui equi -unt sibi usque ad annos VIII (*sc. dentes*) 241 21

adducere: 1) ilia introrsus -it 53 5 ilia introrsus nimis -et 110 18 (*cf.* subducere); 2) herbis levioribus eum -ere, donec convalescat 158 2 (*cf.* deduci ei et de herbaria 165 4)

adeo: ne a. dirigescat, sago eum operito 227 12

adfectus: intentione pascuae -um vitae intendunt 58 13

adferre: 1) *proprie* xistera diligenter -ito 204 18 2) '*ostendere*' tristem aspectum 38 22 52 31 56 22 hilarem aspectum 55 25 oculos lucidiores 74 6 tumorem ingentem 92 13 a labore signa 39 4 quae (signa) -ent elefantiores 109 2 signa autem -et haec 129 9 3) qui . . dicunt. febricitare, hi (haec *trad.*) omnes mendum -ent 39 2

adficere: c. *inf.* et cibum nec potum non -itur accipere 110 21

adgravare: gurationibus (curationibus *trad.*) -abitur et gracilis fiet ac passive ambulabit 39 25 quem cum excitasti statim -atus se magis proiciet 115 3. Cf. gravare

adgravatio (aggravatio): stercora si se post ex aggravatione stercoris provocaverint 69 27

adhaerere: praestet sanitatem -ens corpori sanguis 6 20 in plurimas greges armentorum -ens (odor) 59 13

adhuc: '*dazu*'; ex maxillas et de fronte a. etiam et de superciliis 44 24 axungia quod satis fuerit et a., si vis, alumen scissum 270 24

adiectio: paulatim promoveri . . ita ut -ne singula milia passus . . promovendum facias 8 3 dare ordeum aspersum -nem cottidianis diebus facientes 43 32

[**aditus:** et hoc facit in aditum (ad id vitium *Bue*) 139 19]

adiumentum: -a portulaca *eqs.* 290 2 Cf. adiutorium

adiutorium: -a medicinae docere oportet . . ex quibus -is . . firmissimum -um et medicinae sanguinis detractio 4 16, 19, 23 haec duo -a principia similia similibus valetudinibus comparata 12 19 duplex -um erit 13 14 -is utemur con-calfacientes et coperientes defricabimus interiora 43 20 ceterae . . . causae aliis -is adiunctis medentur 82 7 -a utemur sanguinis detractioe 84 19 -um adhibere 166 1 extra quae opera eius celerissime dat -um 242 2 Cf. adiumentum

adlacrimari: si caput doluerit, sic intelligas . . ex eo quod -atur 80 15

adlegare: cum adligare *confusum*; curabis autem calidum ab itinere non adaquare nec cibaria adligare 229 14

adlevare: *refl.* quotiens -are se volet, non potest 91 10 *trans.* caput demissum habebit, quod -are a terra non potest 37 21

adlidere: componis ungulam. prope vivum -es (elides? alliges?) eam, cui et stremmam facies 10 30 Cf. ad pressum

adligare (*saepius* alligare): quae restringit et -at (ignis) 14 6 vitia . . -ando impediunt . . gressum ambulationis 14 24. *saepius de medico, velut* -abis lino suffraginem 10 31, fasciola (venam) 12 3 ab axungia vetere -ato (cambam) 18 1 Cf. adlegare

adligatura (*saepius* alligatura): '*Verband*' -a(m) capere non potest 17 22 non sine -a 20 3

ad utriusque partes -ae, ne vena -a(m) solvat 33 21 ut . . solvatur -a 33 28 solve -am 209 9 ne -a cadat 174 15 bi-duo ab -a intermittito 189 7 eidem -am adligabis 192 6 (cf. *supra* p. 310) longius ab -a digito 214 20

admiscere: 1) '*coitum facere*' qui (admissarius) cum conatur -ere, continuo meiat (equa) 152 1 2) *proprie saepius; v. supra* p. 306

admissarius: equus 8 23; *subst.* 243 9 244 3

admissura: idoneus in -am 232 24 eorum -a non erit utilis 234 7 nec hi admittendi non erunt ad ammissuram 235 12

admittere: quo loco flexuram -it pectus plicandi 9 23 hi quidem nec -ere (= *admitti*) debent qui uno testiculo erunt . . qq. enim similia eis qui habent vitia -unt seminare 234 14, 17 semel maxime -ito . . ad eam -e 238 30, 32 *al.*

admodum: qua re a. (quemadmodum *Bue*) in prioribus demonstravi 39 14

ador(?): quocunque fecit sive meliceridem sive ador natum (adornatum *trad. quod tuetur Bue ad sinum trahens*), sinum aceto . . impleto 206 9: *putabam ador simile quid significare atque atheroma, cf. s. v.*

adpressum(?): compones ungulam a. p., sicut superius dixi, et . . aperies . . ad vivum 11 17 (cf. componis ungulam prope vivum et adlides (elides? alliges?) eam 10 29); se-pares solum a cornu ungulae, ita ut ad vivum adaperias 11 2: *puto ad pressum idem*

significare quod antea adlides vel alliges (sic ut scribamus suadet 209 27 ubi alligabis). aliter Woelfflinius Arch. f. Lex. X: 422 adpressum <vivum> legi vult: 'Da prope sich zu ad prope erweitert, wie satis zu adsatis, so ist adpressum, im Französischen temporal gebraucht, eine Variation dazu.'

[**adscribere:** q. in novissimo est -ptum 152 21]

adsellari (adsellare): multum stercoris 70 28 stercus durum 125 4 127 5; stercora -atur dura et vix conatur ad -andum . . hi solent et corruptum -ari 112 27, 28; sanguinem 74 7 130 24 155 12, 13 plurimum mucidum (mucitum *trad.*) 133 12 aquam 69 10; stentinus . . per quem solent . . -ari 122 6. *de activo cf. supra* p. 305

adsellatio: stercora per -nem purgabis 71 23.

adsiccare: *intr. et trans:* donec -etur totus humor . . quod cum -averit 157 12, 13 flemen ex ea re: dissugi et -ari 35 18 (*Cf. exsiccare et siccare*)

adspargere (aspargere): fenum molle -ens passo adpone 162 32 ordeum . . -icum aqua mulsa 150 20 aridam paleam -ito bibere aqua maceratam 238 18 *Cf. supra* p. 308

adtere: praeferet horridum caput -ens 39 26

adubi: (atubi): assa diligenter, a. coria laxaverint . . et adfunde . . a. reiecerit saniem 162 23, 25 mittere curabis, a. de venis sanguinis satis cucurrerit 200 12 costam caedes, usque quo ad solidam . . cos-

- tam venies, a. deraseris 221
19. Cf. at
- adunctio***(?): tunc eam (eum *trad.*) -nem applicabis (*hiat deinde oratio*) 190 20. *Bue legit eum ad unctionem vel eum ad punctionem, cui favent, quae Vegetius III 48 5sq. docet.*
- adustio**: urenda sunt haec vitia et super venas propter -nem horum vitiorum 19 21 lippam ad omnia vulnera et -nes 276 3
- adversum**: *praepos.* quem defricabis a. pilum 123 10
- adversus**: *adv.* proicit se subinde nec a. volutare potest 37 29 *praep.* a. pilum perfricabis 17 1
- aegrotare**: 284 8 291 4, 6, 8
- aequalis**: *subst.* (*sc. locus*) statues i. in -i 6 1; *adi.* in locum -em postea producere ad deambulandum 43 8 quomodo tibi -em visum fuerit 23 16 infundere aceto cum aqua -i mensura 84 22 omnia -i pondere contrito 281 7
- aeronalis**: v. *eronalis et ind. spec. s. resina*
- aestas**: si -s fuerit 192 20 -te 'im Sommer' 40 26 41 18, 25 49 22 195 15 284 8 285 21 per -tem 285 15 tempore hiemis vel -is 290 10 Cf. *hiems*
- aestimare**: 82 9 *al.*; 87 21 293 20 *confusum cum existimare vel extimare, v. supra p. 308*
- aestimatio**: -ne facta singulorum harum specierum 290 4
- aestivalis**: potio -is refrigeratoria 290 7 compositio potionis -is (*extibalis trad.*) 292 12
- aestivus**: -o tempore 174 29 (*sanativo trad.*), 187 12 256 17 273 22 290 14 cf. *hibernus*; potio -a 289 34 291 16
- aestuabundus**: quae res vel maxime -is (*abstu habundis trad.*) corporibus necessaria est 229 20
- aestuare**: cum . . coactum i. . . -vit aut perfrixit 46 24
- aestuat**: ex -o (ea estu *absio trad.* ex aestu lapsio *Bue*) pulmonis . . insania, ex (*et trad.*) -o capitis dolor contingunt . . ex inanitate longi itineris bulimus et defectio (ea *deiecti trad.*) idemque (quae *trad.*) -o eveniet 47 7, 9, 13.
- aetas**: *plur.* hanc ergo consuetudinem non faciendi recte observabimus et circa maiores -tes semper facere 5 25 q. vitium plerumque in pusillas -tes contingit 69 2
- aeternus**: quod fit vulnus ragadio simile, q. difficiliter sanatur, q. inde -am (*indodeternam trad.*) vocant 20 1
- affundere** (?): humor . . statim in capite -it (*astundit trad.* abundit i. e. abundat *Bue*) 53 14
- aggravatio**: stercora si se post ex -ne stercoris provocaverint 69 27
- aggregare**: v. *gregare*
- agilis**: *adv. compar.* incipiet rectius ambulare et -ius 15 5 quanto fortior fuerit, tanto -ius gurato (*curato trad.*) 123 27
- agitare**: -at se toto corpore 80 26
- agreus**: ἄγριος; purges ei caput . . ex rafanida (*corr.*) -a 75 23 Cf. *ind. spec.*
- alapa**: v. *alopicia*
- albamen**: morbus oculi; inunges,

si -en fecerit, collirio acro
28 4 V. albumen
albedo: ut oculis speciem ser-
ves quantum ad -inem attinet
174 23
albigo: vitium..ut temporibus
-inem faciet et ..elimpidet
27 2
albor: 1) lanam..subactam ex
..ovi -e 174 9 2) *morbis*; in
oculo -or si erit 248 7 249 3
ad veteres -es oculorum 247 24;
cf. ad (recentem) album 176 4
246 33 247 1 292 9
albumen: paracentesimpungito
in ipso -ine 26 8
albumentum: qc. in oculo con-
tingerit vel suffusione vel -is
28 31
albus: v. albor
alias: ita enim incipient (tuber-
cula) a. nasci 111 18
aliatus: -a curato 203 8 -a con-
fricare 209 20 *Cf. ind. spec.*
alienare: ex qua epifora san-
guinis ungulae fervore nimio
-entur 208 1; **alienatus part.**:
partes 14 1 mentem 46 8 (*cf.*
incipit alienus fieri 293 14)
membrana capitis 83 26 co-
xam 161 7 ungulae (alienae
trad.) 228 23 sanguis 228 29
hi autem -i vermibus confossi
94 4 morbus 55 14(?) 88 15 93 21
94 1 liquor sanguinis..quo
-us (abenatus *trad.*, coaduna-
tus *Bue*) decurrit in inferio-
res partes pedum, maxime in
prioribus -as (alienat has
scripsi) partes ungularum 228
19, 20 *Cf.* abalienatus
alienatio: ex qua -ne soluti
nervi sine viribus sanguinis
laxiores fiunt 13 11
alienigenus: album sputum re-
mittit insuetum et -um 109 1

alimentare: exiguo cibo eum
-ato..non multum, sed ut
alimentum habeat 82 13
aliqua: *adv.* si q. i. iocur a.
doluerit 128 12
aliquando: '*nonnumquam*'; id-
eoque de hoc (morbo) a. ali-
qua liberantur 53 18 claudi-
cabit a. et alternis pedibus
117 8 mucidum adsellatur
sanguilentum a. 133 13
aliquis: 1) '*irgend ein andrer*';
morbis et quibuscunque to-
tum corpus causa similiter -a
possiderit 9 2 si..in palo in-
cubuerit aut bobis percusse-
rit latus aut ab -a causa per-
cussura fuerit 220 27 si..cos-
tam fregerit aut -od vitium
fecerit 221 16 (*sed cf.* ex alia
-a plectoria 58 27 tumum aut
-od aliud 164 9) 2) *sensu so-*
lito; ne quit -is austeriorem
dederis potionem 120 16 si q.
i. costam fregerit aut -od vi-
tium fecerit 221 16; *neutr.*
subst. inde claudicat per -od
temporis 154 12 3) aliqui(?)
subst. 64 15; aliquod = aliquot
127 21, *cf.* quodquod = quot-
quot 108 7 112 32 V. qui
aliunde: a labore febricitant
aut frigore vel a. 41 32
alius: -o die..altero die 75 6
-um pedem similiter curas
137 14 -um testem 215 22
alligare: v. adligare
alopicia: *ἀλωπενία morbus*; ad
-am 297 8 alapa (= alopecia)
in cervice ut piligeret 245 11
alteria: v. arteria
alternus: claudicabit..pedibus
-is 53 25 117 8 in -is clodicet
54 1 qui -a genua habent,
qui appellantur graece hete-
rosceles, item qui -os pedes

habent qui appellantur graece heteropodes . . qui -os oculos habent 235 4, 5, 9 -o corpore vertitur (στροφεῖται) 142 23 -is dorsis (παρ' ἐνάτερα τῆς ῥά-
ξεως) 15 22 153 29 hoc facien-
dum est -is periodis 126 12
-is diebus 187 17 271 17 inter
-is diebus 96 3; alternis *adv.*
priora genua iactat a. 74 6
testiculi eius subinde salient
a. (ἐνάλλονται ἐναλλάξ καὶ
ἐνα) 117 14

alteruter: -um omnibus rebus
subvenit 589 commixta (ster-
cora) in -um (= *inter se*) 64 20

altitia*: duritiae cauteriis pe-
netrentur . . pro modo -ae 14
[28], 29 (cataplasma) fervens
imponitur, ut possit per -a(m)
igneus calor penetrare 220 8

altitudo: in -nem renum im-
ponito 159 23 226 18 (*suppl.*)

altus: *neutr. subst.* collirium . .
radices eius (fistulae) de -o
eximet 32 16 suspendis in -um
34 1 ossum in -o vexatum
31 26 si in -o spurcitia . . re-
manserit 32 19 sanguis . . pro-
fluet ex -o 47 4

aluta: malagmen . . impone in
-a 119 15 malagmam . . im-
ponito in -am perductam 211 32

alveus: media spina -i (albei
trad.) similis concava fiat 92
14 aquam offerito in -o 98 29

amaritudo: incipit haec potio
amara -nem morbi expellere
60 23 exulceratur et illa pars
corporis . . ex -ne ipsius morbi
104 10

amarus: 58 21 60 22, 23, *al.*; *cf.*
amaritudo

ambulare: 1) *de humore in cor-
pore:* de naribus *vel* per nares
53 16 57 12 180 14; 213 28 220 13

2) *de sanguine* 7 1 73 8 202 5
209 11 210 6; *cf.* sed ipsa fissura
-at et semper praerumpit un-
gulam novam 210 19 3) *sensu*
solito de io. passive -abit 39 25
tardius iter -at 41 11 rectum
-are non potest 93 16 161 10 rec-
tus -et 208 31 incertus (*inser-
tus trad.*) -abit 110 1 -at 223 12
posterioribus summis 223 25
flecti in -andum 224 10. *Cf.*
prævus pronus transversus
cersonius

ambulatio: cum tibi videbitur
-o recta esse 18 11 eum in
-ibus assidue potionatum
exercebis 71 29 mediocribus
-ibus eum exercebis 82 16
-ibus levibus moveto 110 3
in -ibus non sequitur 91 15
ambulatura*: in ambulandum
non sentiet plagam, qui et
-am suam perdit 78 4

amens: *v.* amentatus

amentatus*: rabiosum facit . .
-us a corde fit his valitudini-
bus 77 22 *V. Thes. gloss. s. v.*
amento ἀπονοῶ. *Cf.* ex eadem
parte doloris gravatus amens
fit apiosus 77 3 amens mar-
cescit 115 4

ampliare: *intr.* -abit enim in
eis (pedibus reumaticis) deri-
vatio 19 18; *trans.* ut possit
vulnus -ari 32 5 vulnere -ato
32 10 confuso -atoque odore
illius morbi calore coinquinat
(ventus) . . -atur enim putor
calore 59 7, 11 vires -andi
huius morbi minuuntur 59 21
intemperantia corporis per
cruditatem fervori suo -atur
(ampliatam *trad.*) ad impe-
tum sanguinis per liquorem
228 13

amplus: muscae 27 24; *compar.*

si tumores -iores remanserint
168 8 Cf. magnus
ampulla: mens. vini albi -am
I 275 28
ana: ἀνά(?); bulbos manipulos,
cocleas tantundem ana (an
trad.; aut Bue) numero V
213 4: idem fere bulbos cocleas
ana (lacuna sequitur) 221 9
anacollema vel anacollima:
ἀνακόλλημα; passim. Cf. supra
p. 303
anapleromaticus: ἀναπληρω-
ματικός; -is (ano pleromaticis
trad.) medicamentis vulnus
curato 22 15 Cf. anapleroticus
anapleroticus: ἀναπληρωτικός;
deinde cephalico, id est -um
in eo vulnere inpones 31 19
ancistrum: ἄγκιστρον; subi-
cito -um et palmunculum
teneto 211 1 Cf. diplancistro-
des et tyflodiplangistrum
aneurisma: ἀνεύρησμα; -a est
tuberum in quo sanguinis
spírito <est> cum dilatatione
venae, similis ut varex incu-
rabilis 33 5 oncomata...-a (ex
corr.) 32 28
angelus: ἄγγελος; invoco te
rex -orum (ter ex angulorum
trad.)... adesto mihi angelis
(angulis trad.) <tuis impe-
rans> 260 3, 6 in incantatione
a Bue restituta
anguina (angina): si... sinace
fuerit -a, latine stranguilia
(stranguiria trad.) 97 5
angulosus: quidquid genera-
verit, turpissima semper et
-a 233 12
angulus: quae (venae) descen-
dunt ab -is interioribus ocu-
lorum 9 14 -i in oculis (con-
in-) vertuntur 92 11, 15, 18 (ubi
ter agruli trad.) 94 28 153 6

de naribus cartilaginem...†sub
fortiore (substringe Bue) de
surculi -o, cui venae erunt
(venerunt trad.), unde prae-
cidis ita, ut -i eius vivant et
sint acuti et cartilaginem
rumpant 289 19, 20 mihi ob-
scura
anhelare: naribus crebris tense
(tensis crebre?) -ant 137 25
anhelatio: inflatio est hoc q.
dicitur -o 102 12
anhelitus: praefocatione(m) in
-u patitur 114 17 -o vexabitur
110 8 suspirat graviter -o
magno toto corpore 114 2
animare: refl. pro passivo su-
mito decoctum ut non ferveat,
paulisper tantum, ut se (semi
trad.) -et 274 3
annotinus: -am (annoticia nam
trad.) purgationem habet
(equa) 234 10
ante: adv. 'primo'; si...rabiare
temptaverit, sic eum intelli-
gis. a. tristior erit...postero
(poster trad.; an postea?)
fiunt oculi eius grandes 293 13
antecessus: pro 'in antecessum';
aquam eis bibere dabis, in
qua ervum a. lotum mansit
112 31 ideo autem lino a.
alligas (veretrum), ne prae-
cisus intus refugiat 228 3
antepridie: 'pridie' 5 27 26 3
120 10 215 13
antidotum: ἀντίδοτον; potiona-
bis eum...ex -o policresto 76 10
antipathia: ἀντιπάθεια; de-
tractus...sanguis...ut reme-
dium -ae (ex corr.) prodest
suo corpori 6 18
anxiari: vix conatur ad ad-
sellandum et -atur 112 27
torquetur et...totus -atur 293
25 -atur et tremit totus 294 31

aperire: causticum quod sine ferro -it 276 17 hoc collirium fistulas -it 280 2

apertura: ex -a linteolis ex aceto cum oleo madido curabis 292 26

apiosus (opiosus): *morbus describitur* 83 1 sq. 294 10; *apiosus sexies occurrit* (9 11 37 14 77 4 82 4 100 23 294 10); *semel lectio dubia* (77 19), *opiosus quater* (82 21 83 1, 4, 8). *Ihmius ad Pelag.* 405 opiosus tamquam futillem lectionem omnino reprobat

[**apostema** i. e. ἀπόστημα 32 29 interpolatum]

apparere: auferes . . sanguinem . . in -enti venenata vena deintro 42 29 -ent brumatici (dentes) 241 14

appellare: ex qua causa vulnerum intestinorum si quando -antur (*copula* ex qua causa cum appellantur, cf. *supra* p. 312) 68 7; c. *nom. c. inf.* hi autem humores . . lunatici esse -antur 173 19

appendix: plur. asinus et mulus habent (dentes) numero XXX praeterquam -ices 241 27

appetere: cibum non tam libenter -iet nec potum 133 30; *absol.* sic -et 45 25

applicare: qualem aetatem ut -es, ventrem ut ferat 232 21

[**aput** 56 16 230 18 235 13]

aqua: 1) *morbus* malagma . . facit . . ad fleminam veterem et ad -am 264 20, cf. *aquatilia*; 2) *proprie plur. pro sing.* cura ut . . des -as 112 18; *aqua iuxta calda et frigida saepe omissum, velut eum in frigidam mittis* 208 25, v. s. vv.;

de aqua cisternina sim. v. ind. spec. s. aqua

aqualiculus: *neutr.* de ipso ventre quod est -um 63 3; 63 10, 17 68 2 70 11 94 5

aquaticus: a perfrictione humor erit tenuis -us et frigidus 48 15

aquatilia: ὀδατίδες 46 104 14 21 18 15, 17 19 5 35 20 154 21 185 24, 25 194 23, 30 205 18 218 4

aquatus: -am (aquam tam *trad.*) cibariam sumat 49 3 ex posca -a delavato causam 212 19 teris . . picem, semel subrubrum, ne sit -um, removebis 271 13

arachnoides: ἀραχνοειδής; suffusio . . posita est (in oculo) post . . tunicas superiores, ceratoiden et ragoiden, interius sedet super -em (aratro idem *trad.*), non tangit pupilla(m) 25 23

araneum: de -i (arenei *trad.*) puncto 131 11 si -um pepigerit, -um in luto coquito 167 26 si i. -um comederit in pabulo 167 29 buprestis . . est . . similis -is, hanc cum in feno comederit 144 5; cf. *Veg. IV* 21, 1 araneus quoque quem Graeci mygalen appellant V. migale

aratum: *part. perf. pass. subst.*; ut omnes curas commissurales ab ustione sanas facias, in -o (aratro *trad.*) vel in berbato (berbato *trad.*) primum promovere per plures dies 207 25

arcuare: qc. . . genua -averit., q. fit a labore ponderum 36 15

arefacere: centauream colligito aestate et -ito . . marrubium album colligito et -ito 285 21, 28; *idem*

arficere: feniculum -ito et com-

- burito 247 10 stercus..-ito in sole 255 5
- argenteus**: *mens.* -orum II^{orum} pondus 135 17 -i pondus 274 5
- aridus**: -a maleos 107 4
- aromaticus**: ἀρωματικός; malagmam -am 263 14 264 1 *adn.*
- arrigere**: *intr.* veretrum pro cadet et subinde -et (ἐπαίρεται) 117 15
- arteria**: ἀρτηρία; alteria in *cod. trad.* 978 104 15 *adn.* 177 26 256 11, *cf.* lubrica *pro* rubrica (*s. v.*); *de plurali v. supra p. 300 s. v.*
- articulamentum**: -a eius extensa sunt 99 5 si rene unctionen ad -a sanus factus erit 266 26
- articularis**: *morbus* 48 23 52 26 88 31 106 3, 15 179 10 *Cf.* artrites; *idem*
- articularius**: *morbus* 51 19 53 24 94 13 106 8 257 34 258 2 293 1; *idem*
- artrites**: *morbus* ἀρθρίτης vel ἀρθρίτις; -es quae latine articularia dicunt 104 2 -en graece q. latine articularium 51 18; 106 2
- ascaroticum***: ἐσχάριον; ossilaginem per xisterem radas et -o (-um *trad.*) labraturam his cutis cottidie extenues.. curatur vulnus diligenter -o 204 22, 24 cum saniam fecerit, -o intus totam causam impleto 206 11 -o (*astarotico trad.*) curato 215 11 vulneris causticum..imponere vel asceroticum (*asteroticum trad.*) 226 2 -i compositiones utere ad ascra tollenda 281 1. *Cf.* ascra
- ascra***: ἐσχάρια i. e. ἐσχάραι 'Schorf'; ascarotici compositiones utere ad -a tollenda 281 1 *Cf.* ascaroticum
- asellus**: *v.* asinus
- asinalis**: origanum; 58 20 108 3 216 12 *Cf. ind. spec.*
- asinus**: murinus cum sit in -a vulgaris (color)..si bicolores pilos -us..gerit..igitur qualem descripsi asellum 243 15, 20, 26
- aspectus**: *v.* adferre
- asperitudo**: ne -o fructum incitet gingibas 43 26 *Cf.* aspretudo, aspredo
- aspicere**: umbram suam naribus -iet 79 17
- [**aspiratio**: pulvis 173 3 *c. adn.*]
- aspredo**: exulcerat (uligo) totos pedes et leprosos facit cum quadam -ne ex nimia prurigine 20 10 aut in ipsis orificiis -o echino similis invenitur 57 3
- aspretudo**: -nem et ragadia in suffraginibus se ostendent 195 6 ad oculum album xerobthalmias sive ad -nem oculorum 248 14
- assare**: -a diligenter (bulbum), adubi coria laxaverint 162 22
- assis** (*i. e.* assus): in -e cerne esurienti cor illius (porcae) 286 15
- astriectio**: *v.* attritio
- astriectus**: armos -os habebit, gressum non inplebit 187 16
- astula**: -as aspras..succisorio radito per xistera 22 2 -am ipsam per pleuroxistem secabis 212 7 ut eum ossum fractum eximas et quascunque -as fractas vel asperas inveniis, caedis per eccopidam et rades per xisteram 217 28
- [**at**: *pro* ad 261 5 285 9 (*ex corr.*) ad *pro* at 165 21 (?); 32 17 86 23 *Cf.* adubi]

attamen: ego a. curam superiorem facere bene dico (beneficio *trad.*) 35.21

aterapentus: ἀθεράπεντος; quascunque valitudines -ae sunt et (aterapentescet *trad.*) cronia 74.24 *Cf.* terapeutus

atheroma: ἀθήρωμα; oncomata genera sex stentoma -a *egs.* 32.28 -a est tuberum in quo invenitur farinosa glacies 33.6 *Cf.* ador

atque: 4.20 47.31 *bis* 56.15 242.25 (*ex Col.*); *alias non invenitur Cf. ac*

attendere: *intr.* -e cibo 101.7 178.16 in priore -at *pro* 'in priora tendat' *streckt sich nach vorn* 101.25; *trans.* tende pul- lum . . et in priore -e 238.25

attonite: in obliquo tensis oculis a. respiciet 110.19

attonitus: -us difficiliter se iactabit 73.18 erit . . rigido capite -o 85.4

attrahere: *pro* 'extrahere'; succum eiusdem (frumenti) cum ovis -is et oleo rosaceo misces 288.21

attritio: de -ne (astrictione *trad.*) 186.12 *ind.* (*cf.* 202.27 si . . ungulas subtritas habuerit); eruptio . . ab -ne similiter contingere solet . . sed maiores et periculosiores curae in ungulis ab -ne contingunt 220.2,4

atubi: *v.* adubi

audire: 'reagiren'; debes autem os aperire, ne fleumata glutiat . . si autem non -et, adaperies flobotomo 44.12; 259.11(?) *c. adm.* *Cf.* respondere et reddere

auferre: *v.* perauferre

aura: sub -a dormiat 136.21 *al.*

auricula: *passim*; oricula 99.20;

aures *raro e. g.* 170.7 172.25, in extremo aurium 44.20

auriga: 'admissarius'; -am vetulum in equa iuvene, aut vetula cum equa est, -am iuvenem imposito 234.1,2

aurosus: ypochima . . est -o colore 25.25

auscitari: *v.* oscitari

auster: ratio huius morbi nascendi haec est ex catastate aeris . . -o vento flante 58.32

ausolosus: *pro* 'astulosus'; resinam -am temperabis aceto 179.25. *Cf. Ihmii ad Pelagon.* 384 *et infra* s. cabialis *et ind. spec.* s. resina

aut: aut—vel—aut 46.24

autumnus: *subst. sc. tempus* detrahendus erit sanguis . . verno et -o 113.7 *Cf. hibernus*

axungiare*: curato cottidie [ab] -are pedes 209.19 *V. ind. spec.* s. axungia

badeos (badius): certa nomina coloris . . albus . . rufus, tertius -os 287.8

balanus: βάλλος; tanquam plenitudinem facere ex sale et melle (βάλλανον ποιῆσαι ἐξ ἁλὸς καὶ μέλιτος) et in longanem eius pingue subicies 148.12

barbatus: herbam 245.11 *V. ind. spec.*

basis: βάσις planta pedis; si -em moverit 10.14 si duritia (ae) . . in -ibus fueri(n)t 185.31 198.12 si marmur in -ibus (natum) fuerit 186.1 198.19 qc. i. in -ibus marmor et duritias fecerit 207.14 scarificabis -es 198.20 qc. i. articulos oneraverit vel -es 207.4 vasis forma his locis traditur: -es

- tam longi temporis clodiginem habebunt 10 27 in contra supra coronam in -e 19 29; vasibus 185 31 186 1 (*v. supra*) vasis *abl.* 186 23
- battere** (*i. e. battuere*): -es (codam) de tabella aliqua belle ponderosa 11 30 alternis pedibus terram -it (*batit trad.*) 128 22 ficum -itum 283 24
- belle**: battes (codam) de tabella aliqua b. (*velle trad.*) ponderosa diu 11 30
- bellua**: facit et hoc vestitura -ae vel colubrae pellem 97 15 *c. adn.*
- bene**: *ante adiect. et adv.* sed b. matura (ossa) si iam sibi laxaverint 22 1 b. maturam facito et in cacabo super carbonibus b. caldum linito 808, 9 b. utile 198 27 b. comode 268 13; *ante verb.* cum b. (*vene trad.*) ambulantes spurcitas sanguinis videris 7 1 incipiet innovato sanguine b. (*vene trad.*) valere 7 16 *al.*; *postpos.* contusum b. 121 10 caldum b. 268 14 *Cf.* belle et valde
- beneficium**: et hoc autem -um ut (est *Bue*) nitrium dabis 121 10; **beneficio**: 'propter' *postpositum velut* rigoris -o 13 5; *cf.* 14 12 24 17 56 13 57 19 67 25 93 17 112 26 117 11 125 3 131 24 176 25 210 11; *antep.* -o excalefactionis 208 7
- berba(c)tum**: 207 25, *v. vervac-tum*
- bersellum***: *pro* 'volsetlum'; pilos -is repurgabis, ne qua radix remaneat 224 30
- bestiola**: ab aliqua interdum -a morsi 93 24; 142 24 *corrup.*; vessiolus... buprestis... -a (pustula *trad.*, bestula *Woelfflin*) 144 2, 5 sues si -am habebunt 285 24; *masc.* -i alicuius percussu 156 5 a quocunque -o nocitum 216 7 *Cf. supra* p. 300
- bidella** (*i. e. vidella*): [93 1] 261 1, 30 272 32
- biduanus**: suffusionem ergo recentem -am vel triduanam sic oportet curari 208 11
- bifure[i]um**: inferius... quam -o, qui est ad gulam positum in lateribus faucium 6 5 suo enim temporum ibi vena posita -o 9 9 ne de gulam mittas (sanguinem) et -um (*bifurgium trad.*) tangas et i. occidas 182 4; *cf. Veg. III* 40, 2 V. geminus.
- bilibris**: *subst.*; per singulos -es... perducemus eos ad certum pristinum modum 7 25 ex eodem (ordeo) -es singulas... dabis 75 17 tritici tosti tosti [et] -em 159 9 salis tertiam partem -e (*bilibrae trad.*) in uno permiscēs 138 16
- bilis**: suspirium aridum... quam -em (*vilem trad.*) vocant quidam 111 27
- binulus**: caudam breviare quod facile -as (*binmulas trad.*) fit 217 16
- binus**: -am aut trimam in equam impone (equum) 232 22
- binii**: dabis singulis ad cotulas -as 61 5; *cf.* potio... ad cotulas duas 61 29
- blatta**: in auricula eius (*litar-gici*) scarabeum vel -am mit-tito 115 8
- blatteia***: omnem -am sanguinis repurgato diligenter 215 28 ex qua epifora sanguinis ungulae... -as (*blategas trad.*)

subtus faciunt . . ambulare videtur beneficio excalefactionis et -arum (blaterarum *trad.*) sanguinis 208 2, 8 si vivum sanguinem meiet, scito eum non posse vivere. si -as (si-blato teias *trad.*) mixerit, scito eum posse curari 158 9. *est ergo crassus sanguis, tamquam qui ex blatta vel murice exprimitur succus. Cf. Thes. Gloss. s. v. blatta: blattia θρόμβος αἵματος. V. blat-teiare*

blat(t)eiare*: cui si non celeriter sanguis de coronis laxatur, inter ungulam et malum -at alienatus sanguis 228 28 ita non iam (omnia *trad.*) -at sanguis ex omnibus venis in pedibus 230 20. *Cf. blatteia*

bolus: βῶλος *mens.*; dato -um (sc. medicamentorum) in die in vino 136 28

bolutare*: α βόλιτον *derivatum* 'stercus egerere', cum volutare *confusum*; de folliculo urinam faciunt et difficiliter -at (volutat *trad.*) 46 22 si . . lumbricos habuerit . . potionem dato . . et facito -et (volutet *trad.*) 134 16. *Cf. volutare et bolutatio*

bolutatio*: producere caute et -nes et urinam provocare 43 30

botronatim*: βοτρυνδόν; (stercora) cohaerentia b. procurrunt 64 21 <invenies> vermes b. cohaesisse 71 13

botruus: βότρυν; ad pilos denigrandos de nucibus grandibus -os ex oleo coques 244 30 *Cf. ind. spec.*

brachiolaris*: quae venae positae sunt in brachiolis dextra sinistra abinterius, ubi cen-

triae -es sunt 9 27. *Cf. centriae et brachiolum*

brachiolum: venae positae sunt dextra sinistra foris quam musculos pectoris, supra -a iunguntur . . de -is sanguis detrahitur. quae venae positae sunt in -is 9 22, 26, 27 venas medio femore sagitta percuntur sicut in -is 12 5 in -o venam extantem 33 16 in -o venas intercisas 34 10 de -is sanguinem emittere *sim.*: 135 12 137 4 189 28 196 11 208 13 de suo sibi circum -o vel-lito et fumigato 86 9 (?)

brac(h)ium: -o quoque sinistro alligabis herbam 295 4

breviare: caudam 217 16

brevior: 'minor'; sed si in -em (breviorum *trad.*) numerum equorum uti volueris (sc. medicamentis) 165 28

brucarium(s)*: spongiam mollem aut penecillum super alligato et vino bono ocularem aut -um equestrem inponito, ne alligatura cadat 174 14: α bruchus 'genus locustae quod volat' (*Thes. gloss. s. v.*) *derivat Bue, qui κωνωπειον et culicare comparat, 'Mückennetz'. ego de bruncarius vel buccarius cogitaveram, quo fiscella quaedam vel προμετωπίδιον (v. Xenoph. de re equestri V 3 et XII 8) significari potuit. Cf. chamus et curcuba*

brumaticus*: postea rumpunt dentes et apparent -i et fiunt salebrosi 241 15. *Cf. Varro rr. II 7, 3 dentes brocchi; Hipp. 227 2 ὀδόντας προπεπωκότας. V. Schneideri ad Varron. ll. comment. p. 456.*

- aliter* *Thes. gloss. s. v.* bromia (bruma): bromaticus (brumaticus) dicitur fastidiosus cibi *coll. Isidori orig. V 35, 6*
- bubonacium***: βουβών; de -o (bubo nativo *trad.*) 21 18 oncomata id est -a (bubona *trad.*) 32 24 oncumatum id est -um 33 10 de -o (babonacio *trad.*) 186 20 tuberculum i. e. -um (uberum i. e. subunarium *trad.*) 206 7
- bubrestu**: v. buprestis
- buccula***: 'Buckel'; oncomata id est bubo(nacia), quas <i>diotae</i> buculas (diotebuculas *trad.*) appellant, in corpore quae nascitur 32 24. *Cf. Thes. gloss. s. v.*
- bulbus**: βολβός; 1) oculi digitum in superiorem partem oculi coicies et -um extends 173 28 2) *sensu proprio saepe, v. ind. spec. s. v.; memorabile vulbos 212 24 vulvos 274 8*
- bulimus** (bulumus): βούλιμος; ex inanitate longi itineris -us . . eveniet 47 12 de -o 88 28 in -um (bubum *trad.*) inciderit 101 15 de -umo 102 4 -umo quid prodest unctio? 102 9
- bullizare***: 'bullescere'; sulfur et pice . . decoques et cum -ant (bulbizant *trad.*) in ipso vulnere adicies 201 9
- buprestis**: βούρηστις; vessiolus qui appellatur -is 144 3 -tu si ediderit in feno 165 30
- caballinus**: stercus 201 2 *Cf. ind. spec. stercus*
- cabialis**: resinam -em 124 10 *med.; rectius scabialis, cf. Bue ad Ihmii Pelagonium 323, qui vocem a scabia,*
- noto arborum morbo, derivat V. austolosus et ind. spec. s. resina*
- cacabus**: in -o decoquere *sim.* 49 6 80 9 259 5 260 18
- cacumen**: exulcerentur (exulnerentur *trad.*) extrema omnia, -ina narum (cacuminarum *trad.*) 108 20
- cadere**: 1) donec -at (verrucula) 282 donec . . cancer -at 216 32 ossus . . ut -at 219 11 ad pilum ut -at 244 11 si fistula ceciderit 22 13 cum usta -erint 35 9 111 19 215 10 si pispisa -erit 222 6 2) -et illi reuma in caput 81 18
- cadimia**: v. *ind. spec. cadmia*
- caducitas**: ἐπιληψία; 99 19 *loco corrupto*
- caducus**: ἐπιληπτικός 9 11 76 15 88 21, 22 99 17; caduca *subst.* vitium non absimile est -ae 161 11 *Cf. laccosa*
- caecitas**: nisi . . depleantur . . ad -em pervenient 8 26
- caelestinus***: cum aqua -a 278 30; *alias* cisternina pluvialis vel pluviatica *Cf. ind. spec. s. aqua*
- calcaneum** (-us?): a -o (adcaneco *trad.*) invenies venas fluere 11 7 auferes eum -um (adcanecum *trad.*) ungulae 210 1
- calcare**: 1) 'treten' in illo pede fortius 11 12 ungula rotunda 51 24, solida 54 14, ungulas 107 18, capitibus ungularum 118 20 super caput ungulae 219 20 clavum 219 19 2) 'einpresse' de medic. foramina . . marrubium in ipso foramine 183 25, 27 foraminibus traumaticum et linteola sicca 184 10 linteolis madidis in eandem causam 204 20 in lin-

teola 210 7 cum lana sucida
216 30 vesicam 240 9 c. *adn.*
calciare (i. e. calceare): cur-
cuba -are curabis 11 9 (cf.
curcuba) quotiens -bis illum
pedem 17 3 c. *adn.* fasciatum
pedem -bis. et -ato et dura-
men imposito 219 28, 30 cal-
ciata (?) = calx 209 31 c. *adn.*
calc(i)atura*: *ubique* calca-
tura *trad.*; linteolis -am bene
facies, diligenter fasciabis,
curcuba calciare curabis 11 9
-am contra venam imposito,
tertio die solvito 137 12
cum sanguis ambulaverit..
contra venam -am impones
et fasciabis, diligenter strin-
ges, tertio quoque die sol-
ves 202 7 licinium vel lin-
teola tenera contra venam
deprimis et -a(m) diligenter
imponis et fasciabis strictum,
ut sanguis suppremi possit.
et calciato soliam diligenter,
ne solvat. tertio de solvito
209 13 ex pannis madidis -am
facies et fasciatum pedem
calciabis 219 27
calcitrare: ia. volutant et pe-
dibus exporrectis -ant id ip-
sum, quasi excludere possint
(ventum) 652 -at (insanus) et
exilit ad mordendum homines
88 15 praeseptum pectore tru-
det et -at 132 17 si.. ver-
mibus molestabitur.. -at ex-
porrigit pedes volutatur 136 25
calcitrosus: si i. morsicum et
-um (calcitutum *trad.*) fuerit
291 22
calculosus: si.. -um fuerit,
signa demonstrant haec 68 28
Cf. cauculosus
calda vel calida: *subst.* (sc.
aqua) *passim*; cf. frigida

cal(i)dare*: *intr.* lapides.. in
ignem imposito. cum bene
caldaverit (i. e. caldaverint
= canduerint *Veg.* V 48,2),
pecus.. fumigato 116 6; *trans.*
caldes oleum et permiscis et
ex eo inunges 246 31. Cf.
Pelagon. 132 ventrem cali-
daveris, *ubi Iliumius verbum*
calidare utpote inauditum re-
sponens sine causa scripsit ca-
lida fovebis

caldaris*: *pro* caldarius; mit-
tes eum in cellam -em 75 7

cal(e)facere: *intr.* calfacienti
(= calefactae equae) tamen
nunquam impostieris (equum)
232 27 (cf. excalefacere); *trans.*
saepe; *pass.* reliquum corpus
calefit 39 18

calefactio: pullaria nascitur
pullis in prima -ne dentitionis
30 27

[calestio: v. coactio]

calidus*: λευκόμετωπος; io. ut
albam maculam facias (*me-*
dicamenta secuntur).. hoc
facies et si volueris -um
facere 248 4 Cf. *Thes. gloss.*
s. caenedus et *Bue Arch. f. l.*
Lex. I 106

caligo: oculos -nem inducen-
tes 39 17 -nem patietur 81 27
tingueto cottidie, ut -o eius
auferri possit 83 20; *loco cor-*
rupto 174 32

callicia (callicies): donec vul-
nus -a praeduruerit 219 30
pollice depresso -em mollem
intelligas 209 3 totum -em
(galline *trad.*) ungulae..scal-
pello circumgirabis..cum tibi
calciata (*rectius* callicia) se-
parata ab ungula visa fuerit,
spatulam osseam sub -a sub-

icies 209 28, 32 ex qua re -e et (ardicie ei *trad.*) crepulae ungulae fiunt 210 13 si stremmam totam -em de ungulis tollamus 230 19 *Cf. supra, p. 300 s. v.*

callositas: -as (myiocephali) ipsa permanserit 27 29 dextra sinistra ipsa -e narum intelliges 29 1 strumae in -te permanserint 30 9 quae -as facta coire non potest, fit fistula et quae -as quoquo modo restaurata nisi auferatur 31 30 32 1 collirium. . omnem -em fistulae. . eximet 32 16 cum cicatrix -em fecerit 202 10 si -as nimia ossilaginis fuerit 212 2

callosus: tumorem 29 10

calor; *plur.* membra magnis -ibus solvuntur, frigore constringuntur 45 5

calx: '*Kalk*'; *masc.* -is vivi 276 30, *alibi fem., v. ind. spec.*

camba: *v. gamba*

cambosus: *v. gambosus*

camus: *v. chamum*

canalis: disparges. . de -i ligneo 286 10 in -es sparges 286 19 in -es coicies 286 23

cancellare: <urit> duritias, interdum et -at in divisiones 14 9 -atis pedibus vel extensis non se movet 78 6

cancer: 1) *morbis (neutr.)* qc. i. ab strato -er frigidum creaverit. . scalpello eidem -er. . intercidito, usque quo causa -eris dilataverit 216 17, 20, 21 quaequae in coda -er frigidum nutrierit 217 23 si. . pispasam creaverit, quod est -er frigidum 221 30 haec uteris et ad -er et ad maiora vulnera 271 16 277 25 si bobum -er (canem

trad.) temptare coeperit 290 25 curato ex eo medicamento, quem in -cro demonstravi 219 7. *Cf. carcinoma et pispisa* 2) *bestia* pravus ambulabit in latus quomodo crancus (= *cancer*) 102 22 -cros fluviaticos tres conteres et. . perinfundito 78 31 *med.*

cancerare*: de utrisque oculis. . -are 57 8 -are solet (caput) 171 21

canceraticus: putorem 183 17

candefacere: '*glühend machen*'; lapides molares plures -ito. ubi bene calebunt. . lapidem candentem mittito 171 24

canini dentes: despumabimus tertio gradu dentibus -is 7 19 scalpello dieresin palato faciens iuxta -os dentes 44 14 cum quartum annum agit, his qui -i appellantur deiectionis alios adferet 242 7; *nescio quid faciam medicamento canina nigra* 172 9 *Cf. ind. spec.*

cantare: sic -o 285 4 *de incantatione Cf. 260 4*

capacitas: in quo ventris -tem cibus et potus mixtus convenit 63 5

capere: vini Siculi quod -ere potest 276 7

capillus: *plur.* -os stantes habebit 124 23

capitatus: porri -i 239 30 *Cf. ind. spec.*

capitulum: '*caput*' haedinum -um 250 22 (*cf. haedinum caput* 61 9) alei (olei *trad.*) -um 289 22 (*cf. alii (aloi trad.) capita* 201 4); 2) ures reticulatim interpositis -is 187 19 uris cauteriorum -is 296 20 (*cf. capulus*) 3) '*Capitel*' quarum valitudinum cura et po-

- tiones singulis -is suis inferius demonstratur 78 16
- caprinus**: lactis 86 3, sanguinem 116 8, herbam 159 11 *V. ind. spec.*
- captare**: venas superiores in tempora...-ato 27 9
- capulus**: cauteris candentibus quorum praeruptio -is facta cutem praerumpat 14 7, *ubi nescio an capitulis legendum sit* (cf. capitulum) ypochima...-o paracenteteri depremes diossum versus 26 12
- capus*** (scapus): *veretrum*; turundulam... intro in capum addito (capud adito *trad.*) 152 18 (cf. *Veg. V 14, 17* in scapi (veretri *v. l.*) ipsius foramen inserito); *dubia* perungeto eum a capo 153 17 (*paulo ante enim a summo capite ii. . . primo a coda prenditur* 152 23) testes fumigato vel ligno (ligni *trad.*) vel oleo cypressini scapi (cypressinis capi *trad.*) uteris cypressi oleum et cum medicamento ungeto 160 9, *ubi fortasse legendum erit* vel oleo cypressi, in scapo uteris. *Cf.* rapum
- caput**: -ibus ungularum ingreditur 42 20, calcatur 118 20
- caracteres**: *χαρακτήρες*; usum sibi -es non reddat et color oculi alius erit 173 13
- carcinoma**: *καρκίνωμα*; -ata (cardunomata *trad.*) praecidet 13 33. *Cf.* cancer
- cardiacus**: *καρδιακός*; 9 11 77 14 82 5 88 10, 11 90 18 91 14
- carica**: *mens.* duas aut tres -as scibeli 69 29
- caro**: *plur.* ita huiusmodi -ne(s) super ossum natae culari possunt 205 15 -nes de eo putres cadant 225 26
- carobaricus**: *καρηβαρικός*; insani -i caduci 76 15
- [**carpus**: *pro* carptum 193 4 *adn.*]
- carta**: combusta 281 10 293 18 *med. V. ind. spec.*
- cartilaginosus**: gumbulam -am caedito 29 13 emplastrum ad -um 270 22 collirii compositio ad -os 279 4
- cartilago**: si -nem vexaverint 22 25 nascitur (fistula) a...-ne 31 26 -o remanserit 32 20; *loco corrupto* 100 4; [cor]rupta -o 170 21 sanguinem emittito... de -ne 175 21 si in naribus -o rupta fuerit 177 15 scies -nem nasci 197 11 si qua -o aut os laxet (*intr.*) 200 27; *plur.* collirium ad -nes 279 19 280 12, ad -nes emplastrandas 280 14
- castrensis**: si equus coronam intorserit... hoc equi quadrigari maxime et -es patiuntur 197 16 idem facies (*sc.* caudam mobilem emendare) equo -i 225 12
- casus**: *pro* 'casu' si casus equa... aliquo loco super herbam mixerit 236 14 stillicidium humoris incasus (= incidens?; in casus *trad.*) his locis nervis vel cerebro penetret 21 28. *Cf.* incidere
- cataclidem**: *accus. κατακλῖδα*; cohaerentia (stercora) botronatim procurrant usque ad longaonis -em 64 21
- cataplasma**: *κατάπλασμα*; *V. supra p. 303*
- cataplasmare**: 1) *absol.* -as 166 16 -abis 34 27 35 19 (?) 75 10 194 17 199 6, 8 -ato 207 6, -ato

ex farina ordeacea 206 27
 loteo -ant (cataplasma *trad.*)
 <aut> suprascriptis et de
 singulis sibi quisque -ant..
 sed antequam -ent 169 24, 25, 26
 (*cf. ibid. l. 23*); 2) *trans.* -abis
 eum 31 2 119 4 membrum
 in continenti ab axungia -abis
 et (ex *trad.*) fenugraeco 205 27
cataplasticus*: curabis -is
 (*num cataplastis? cf. supra*
p. 303) oleaticis 21 27
catarroicus: καταρροϊκός; a
 morbo venit humor...-us (ca-
 tarroicus *trad.*) 48 22. *Cf.*
 catarticus
catarticus: καθαρτικός; poti-
 onibus -is 56 7 58 21 123 25 po-
 tiones -as (catoricans *trad.*;
scripseram catarroicas) 120 17;
subst. -is uteris 114 12
catastalticus: κατασταλτικός;
subst. traumatico curato et -o
 labraturam cutis consumito
 29 19. *Cf.* stalticus
catastema: κατάστημα; ex ma-
 lo -te aeris 51 26, *sine* malo
 58 31
catinus: opium in -um effun-
 dito 285 2
catula: v. catulus
catuloticus: κατουλωτικός; ma-
 lagmatibus -is 20 4
catulus: -um lactantem...de-
 coctum 60 29; *fem.* -am lac-
 tantem 250 3 *in eodem med.*
cauculosus: *pro* 'calculosus';
 vesicae vitia...-um ischuria
eqs. 62 17; [152 21] *Cf.* calcu-
 losus
cauculus (caucolus): *pro* 'cal-
 culus'; 1) *sensu proprio* cum...
 pulvis aut arista aut -us in-
 cederit 173 4; 2) *in oculo* col-
 liget se (claucoma) et spissat
 et fit -o similis 25 19 humor

grassus...efficit similitudinem
 vitrei aut caucoli 174 3; 3) *in*
vesica caucolum ibi invenies
 69 5, 14.
cauda: 42 26 44 5 46 5 *al.*; **coda**:
 11 25, 27, 28 12 1 40 29 152 24, 25
 217 23
caulis: -ae (*pro* caulem) cap-
 paris 135 16 *med.* *Cf.* colis
causa: 1) 'morbus' *passim*,
velut ex quacunque enim -a
 valitudo <est> 5 5 quibus-
 cunque totum corpus -a si-
 militer aliqua possiderit 9 2
 quibus pulmo in -is erit 9 19
 renes in -a erunt 223 22 *per*
saniem aufertur -a et dolor
 14 17 ascarotico intus totam
 -am impleto 206 12 ambulare
 ...cum eadem -a suffusionis
 208 9; 2) *adv.* 'propter'; con-
 tingit hoc vitium sarcinaris
 c. magnorum onerum 118 26
causarius: sinapidiabis eas
 partes -as eiusdem valitudinis
 76 7
causticare*: *absol.* -bis 297 4;
trans. locum 191 12, sanata
 vulnera 194 22, haec omnia
 articula 136 21 renibus causti-
 gabis 67 16
causticatio*: causticum impo-
 nito...et post -nem...ad la-
 borem committito 207 28
causticus: *subst.* -um imponere
 16 23 17 16 35 2 *utere* -o fer-
 ventissimo 19 14; *adi.* -ae
 compositiones 271 19 -um or-
 dinarium sic compones 271 20;
 272 *saepius*
cauteriare: cave ne illam
 (gambam) -es 18 10. V. cau-
 terizare
cauterium: καυτήριον; laxatio
 ...ustione -is facta constrin-
 gitur 13 23 curatur causa -is

candentibus 14 7 -o curare
 21 23 ut ipsae duritiae -is
 penetrentur 14 28. verrugam..
 -o adures 16 24 tubercula
 urito -is rectis 111 17 locum
 -is urito 168 23 -is puncta
 interponito 23 6 punctis -is
 urito 29 24 30 9 impone pro
 -um 28 20 facito -um 95 28.
cauterizare: postea -a morsum
 166 10. Cf. cauteriare
cavatura: ad latus oculorum
 sub -a temporum. (cabatura
 timporum *trad.*) 9 7
cavatus: tempora -a fiunt 46 19
caverna (cavernum): -ae sunt
 subtiliter. per q. -i foramen
 ..in hoc -o naris 29 1, 2, 4,
 invenies longaonis extremam
 partem -am (-ae *trad.*) ha-
 bere 69 11
[cedere: ambulationibus 113 20
c. adn.]
cefalicus: κεφαλῆκός; curam -o
 (de falcito *trad.*) curare 184 1
celeriter: succurere: 67 5 73 10
 70 12; *compar.* 65 15; *superl.*
 celerissime 106 9 opera eius
 -me dat adiutorium 242 1
Cf. velocius
celse: si super ipsum pedem c.
 (celsi *trad.*) eum dederis 161 9
celtis (celta): percutiuntur (ve-
 nae) traverse securi, -e (celle
trad., caute *vel* caudae *Veg.*)
 vel flebotomo 121 1 sanguinem
 ..emittito de securi <vel> -a
 (cella *trad.*) 218 8
centetalis*: vox graeco-latina,
 a κεντεῖν derivata; paracente-
 sin facies de ventre..subicies
 fistulam -em (certe talem *trad.*)
 et sustines humorem currere
 123 21 fistulam -em subicito
 214 12 fistulam -em nimiam
 in eam plagam subicies 222

14. Cf. paracentesis et *Veg.* V
 24, 4, qui iniuria fistulam cen-
 timalem vel centalem praebet
centriae*: quae venae positae
 sunt in brachiolis dextra si-
 nistra. abinterius, ubi -ae
 brachiolares sunt, positae sex
 digitis superius quam genu,
 III vel II digitis inferius quam
 -as 9 26. Cf. *Veg.* I, 25, 5 cen-
 triae, id est masculi brachio-
 lares; H. 134 31 παρακέντειν
 τε ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ ἢ τῆς
 κεντρίτιδος λεγομένης ἀπὸ δακ-
 τύλων τριῶν τοῦ πρὸς τὴν
 χώραν μέρους
centrum; de -o oculi 21 9 sub
 oculo ipso -o ossi percussus
 29 9
cephalargia: κεφαλαργία; ca-
 pitis dolor. qui morbus graece
 cephaloponia dicitur, id est
 -a 79 12
cephalargicus: κεφαλαργικός;
 -is..de auricularum venis san-
 guis detrahatur 9 4
cephalicus: κεφαλῆκός; -o id
 est anapleroticum in eo vul-
 nere inpones 31 19
cephaloponia: κεφαλοπονία;
 facit capitis dolorem quae
 graece -an (cephaloniam *trad.*)
 appellant 77 1; 79 12 (v. ce-
 phalargia)
cerare: terrigium. superius..
 decarnabis subtiliter. de super
 ipsa -ato (secato?) 28 15
ceratoides: κερατοειδής; de
 oculo ypochima..posita est
 post..duas tunicas superiores,
 -en et ragoiden 25 22
cerebellare: subst.; cerebellum
 vaporabis -e opposito 83 17
 inter auriculas imposito -e
 de pelle lanata 78 25 tempora
 ei munias vel -em inpones

- 85 16 caput calidis unctionibus curabis et lanis -e (cere ballare *trad.*) iubebis uti 180 10. *Cf. Pelag. 50; Veg. III 16, 6 et 11, 3 c. adn. Schneideri*
- cerebellum**: cerebrum frigas . . et ex sacellione -um vaporabis cerebellare opposito 83 17 *V. cerebellare*
- cernere**: haec omnia tusa bene et creta ex melle . . admixtum 60 14 thus masculum bene cernitum 258 16 *al.*
- ceroticon** (κηρωτικῶν) compositiones 275 3. *Cf. cerotum*
- cerotum**: κηρωτόν; 78 29 *bis* 157 16 188 23 194 20 258 19, 33 263 12 (certum *trad.*) 270 7 275 *saepius* id medicamentum ad -i mollitiam colabis 125 27
- cersenius*** (?): quorum lumbi convulserint, posterioribus summis ambulabit et capita ungularum trita habebit et -us ambulat 223 26: *coni. cernulus Bue.; ego de cernuosius cogitaveram: a cernuus derivari potuit adiectivum cernuosus, comparativus autem Chironi in deliciis est. de cessorius ἐκχωρητικός (Thes. gloss. s. v.) me admonuit Goetzius. minus verisimile est Plin. nat. hist. VIII 166 huc trahere, qui de Asturica gente generis equini agens, cui non vulgaris in cursu gradus sed mollis alterno crurum explicatu glomeratio sit, 'hi sunt, inquit, quos celdones (tiheldones, tielldones v. l.) vocamus': a celdones enim formari licuit celdonius.*
- certus**: hoc autem vitium pro -o ilion dixerunt 65 9 medica-
- mentis -is curabis 183 9; *compar. -ius iacenti* 173 25
- cervical**: facito caput eius super -le bene componatur 265
- cervinus**: septimus (color) -us (scurinus *trad.*) 287 9; *loco corrupto* 109 10; medulla -na *saepius, v. ind. spec. s. medulla*
- cervix**: vesicae 69 4, 12; *plur. -ces . . corrigito* 102 28; *masc. totum prendiderit -cem* 153 8
- chamum**: *pro* camus κημός; si i. <mentum> iuxta colomellos, ubi -um sedet, eo loco fregerit 176 22
- chiromata**: *v. ciromata*
- chirurgia**: -a est qc. in corpore natum manu ferro vel cauterio curare oportet 21 22
- chlora** (?): χλωρά; -am sic compones: resinae . . aeruginis . . cerae sepi taurini . . olei Cyprini 278 7 cloran inmittis (in vulnus) . . ut cutis se temperet et melius elimpidet 211 18 tetrafarmacum et coram (*propono* cloram) solutum per †prulcum (*sic, num* ulcus?) intus inmittere 206 29
- chordapsus**: *v. cordapsus*
- chremaster**: *v. cremaster*
- ciatus**: κύαθος; *mens. cyatis abl.* 134 14 135 14 (*ciatis alibi*) cyatu 266 9 *corrupt.*
- cibare**: apio viride vel lactuca 85 19 escis aridis 90 27; *depon. minus -etur* 5 28 si coeperit non -ari 124 23
- cibaria** (cibarium): *v. supra p. 301*
- cibus**: *e. g.* haec potio . . -um dabit 65 30 ut . . bene -um faciant 285 7
- cicatrix**: -cem bene provenire 183 9, *al.*

ciclus (cyclos): valitudines -o curari (-e) 74:25 76 14 -o curati 76 16 quem cyclo curabis 78 11 cui -us curae adhibendus erit 74 26

ciconina: subst. pro 'ciconia'; -as iam paene volantes. .pulverem tritum habebis 288 8

cicuta: fistulam gracilem vel -am (cutitam trad.) in hoc caverno naris. .subiciat. .et per eam -am (utitam trad.) sufflet 29 3, 5

ciferinon (cyferinon): si id. sanguis per naribus effluet, quod vitium appellatur <graece> cyferinon 101 2: idem 178 12, ubi vero ciferinon; de ciferinon 88 24 101 1 *inscr.* Of. Veg. III 37

clitium: ante tamen tertas suffragines bene -o 258 18

clitum: palpebra eius superiora ulterius -a infertent 23 40

clitosis: κλίσις; solvitur id est laxatur -is commissurarum 13 4 de -is commissio (mutil.) 3 12 deformitas tamen et -is causae perferri non potest 35 29 Of. acinētos

[**ciraceos**: ita enim medicina +ciraceos in omnibus provenire potest 59 23; cf. add.]

circa: de loco c. musculos amorum frequens erit tremor et sudor nimius c. totum corpus 85 3, 4 si quis c. eum i. steterit 90 5 tumores c. cervicem creverint et venae tensae fuerint c. collum 108 12; transl. si quid. .male factum vel contrarium c. animalium corpora fuerit 4 13 hanc ergo consuetudinem non faciendi recte observabimus et c. maiores aetates semper

facere 5 25 observandum et c. alia quadrupedia 163 10 minus intelligentes c. organum ventris 62 7 ut intelligas, quomodo senserit ipsum corpus c. eam valitudinem, quam patiebatur 75 20 et hoc c. boves fieri solet 80 23 hoc et c. omnes caput dolentes fac 81 7 Cf. circum

circius*: simile est in ia. maleos, ut pestis in hominibus, ut in bubus verago, ut in ovibus -us, ut in sues acceus, ut in canibus rabies 51 23

circuire: urito eundem locum ossi et -ito labraturam diligenter 205 8

circuitus: ungulae -us, quae constrinxerat, laxatur 280 22 totum solum (calliciem) ungulae in -u 10 32 209 29 'rings hemm'; circumvallatum per -um patotis 14 29 manum mittes in ipsa longae per -um in anteriorem partem 71 12. Of. circuitus

circuitus: haec omnia contum-dito. .et ad -um impones 288 8. Cf. circuitus

circum: dolores fieri. .per singula principium loca. .c. singula iumentorum corpora 62 25 (cf. circa); adv. de suo sibi c. (circum?) brachio velito 86 9

circumcidere: -es quod super aridum fuerit (sc. ani) 225 16

circumcisorius: scalpello circumgyrabis. .et -um subicies a media ungula inter unguem et solum 11 2. Of. Veg. I 26, 2. instrumentum chirurgi, graece περιστομός. Of. suc-cisionum

circumferre: -entes iuxta illam

- coriandrum et taedam . . et fumigantes 168 8
- circumgirare (circumgyrare): quidquid ungula contegit, scalpello -abis 11 1 (cf. circumcisorius); calliciem unguulae . . scalpello -abis 209 29 cauteriis caudentibus -as eam (pispasam) 222 8 Cf. girare
- circumhaerere*: maleus qui -et et contagium faciet 94 1
- circumire: v. circuire
- circumsecare: -abis eum sic ne intestinum tangas 157 3
- circumvallare: ipsae duritiae cauteriis penetrentur et -atum (circumvallantur?) per circuitum punctis pro modo altitiae 14 28
- ciromata*: κισσώματα? profluvia incadent (ex corr.) in pedibus, qui appellatur -ta 195 4, idem de chiromatibus 185 26 ind.
- cirrus: desub -o sanguinem detrahare 119 1 193 3 208 13, desub -u 10 5 pandos articulos habebit et prope -os in terram ponit 193 13
- cisterninus: aqua 121 28 139 3 med.; cf. ind. spec. s. aqua
- citare: trans. si basem moverit aut duritias -are coeperit 10 14 si equus in dorso pulmunculum -verit 222 26; intr. si . . articulum laxaverit aut marmur si ei -verit 194 8 marmur si -verint 185 12; reflex. si marmora se -verint 190 16 si q. i. in genuis marmur se -verit (sicitaverit trad.) 190 31; Cf. si i. . tumorem concitaverit 18 4; v. etiam promovere
- cito: 60 16 63 64 65 13 67 1 69 27 70 6, 11 92 25 123 32 citius 41 1 67 1
- claro*: adv. similiter in recenti videt oculo, sed non tam c. 25 8
- claucoma: γλαύκωμα, v. supra p. 303
- claucomaticus: de oculis -is 170 10 si oculum -um habuerit et vetus 174 31
- claucus: oculus 231 10 234 7 235 2 248 21 al.
- claudere (cludere): intr. de cicatrice sim. quarum cicatrices -ere cum coeperint 14 17; item cludere: ut vena extumidior fiat et non -at (ludat trad.) 6 10 (cf. 181 28); cum cicatrices -serint (eluserint trad.) 17 15 ut possit melius -re et piligerare 183 11 sic imposito, donec cicatrices -ant 192 27 radito . . donec sanguis per ossum respondeat . . nam nunquam -it (ludit trad.), si non raseris 22 5 duo grana salis in plaga subicies, ut possit non -ere 123 24 postea quam plaga -serit 190 9 omnem blatteiam . . repurgato . . unde testes exierunt, noli pati -dant 215 29; reflex. fac ut oculus eius potens -ere se non possit 26 7 donec se cicatrix cum planitia -dat 27 18; trans. -es oculum et superinpones spongiam 28 20 ut . . labris diu propendentibus sit et morsum -ere non potest fracturae beneficio 176 24
- claudicare (clodicare): absol. 36 16 210 14 -at ab articulis 53 26, ab ungula 202 13 (cf. a genuis subclaudicat 132 5) prioribus pedibus 112 24 in sinistro videbitur -are, etsi in

dextrum habuerit claudiginem 116 1; *al.* clodicare: validius -et 35 25; 36 3

claudicatio: signa -nis ab ipsis posterioribus partibus demonstrat 556 alternisque pedibus ab articulis -nes interveniunt 104 8 ambulabit rectum sine ulla -ne 161 11 nascitur ei genuorum contractionem et -nem 168 30

claudigo (clodigo): etsi in dextrum habuerit -nem 116 1 si aliqua -go permanserit 194 4 si adhuc reliquiae -nis fuerint 209 23 sic claudicet, quasi ex illa fissura -nem patiatur 210 14 **clodigo** (clodico): bases tam longi temporis -nem habebunt 10 28; 16 4 *corruptum* si fluxum humoris et -go (clodico *trad.*) persequetur 34 26 pendentibus taxillis incedunt recte, quasi -ne 118 24 <si> iam -nem desinuisse intellexeris 193 25 ex hac enim causa grandis ferbura et -go (olodico *trad.*) insequitur 205 29 iam recte ambulare et sine -ne esse 207 27 recte ambulare sine -ne 218 28 si adhuc in eo -ne reliquiae remanserunt 208 29 de glodigine unguium 186 10 *Cf.* clodimen

claudus: fit -us 16 17 *Cf.* clodicus

clausura: quaedam loca eorum intestinorum praeclauduntur . . magis proxime longaonis -ra 64 27

claviculae*: sanguinem mittis de venis mesocinis (*i. e.* μεσοκυνίων) quae sunt circa vitales (*num leg. viscerales? cf. s. v.*), quae latine -ae appel-

lantur 132 12 persecueris omnes (venas) et circa -as (διακόπτων τὰ μεσοκύνια) 105 4 sanguinis emissionem facies ab ipsis -is 195 9 sanguinem adimes (adibes *trad.*) -is 200 10 **clavulus** (clavolus): -um (daulum *trad.*) in latus fecerit . . si limpidum fuerit et rotundum -um (dauculum *trad.*) videris 221 22, 26 ad clavos morticinos . . imposito . . clavolus (clauclos *trad.*) cadet 277 10

clavus: morticinus 185 29 277 8, 11; *neutr.* 197 6 ad fistulas et ad -os 277 15 si -um calcaverit . . curabis . . -i vestigia scalpello elimpidare 219 19, 23 **clerocoelicus***: σκληροκοιλίος; -is (clerocelcis *trad.*) hoc est qui non solvuntur 7 13. *Cf.* coeliacus et coelotum

clibanus: κλίβανος; si inveneris ipsum longaonem -o subtili patere 69 25

cliendio*: haec (tiniolae) enim interius rosionem aqualiculi et intestinorum praestant intestinis et vulnera faciunt similia -nibus 68 4 in huius modi dolore manum mittes in ipsa longaone per circuitum in interiorem partem per plurima loca: invenies vermes botronatim cohaesisse in singulis locis, quasi -nes (cheudiones *trad.*) vulnerum facient, ex quibus hunc dolorem patiuntur 71 14. sunt alii, quibus per totum corpus pustulae prodeunt similes -num. alis (*i. e.* 'aliis') toto corpore similitudo et quaternaria pilo est, ipse demonstrat scutulas in toto corpore, ut lichene in

- hominibus 57 14: *apparet cliendionem bestiolam quandam fuisse. Bue coniungit* 57 14 cliendionum alis et colligit alatum fuisse insectum rutilantibus alis, culicis vel tipulae vel bibionis quoddam genus velut 'Marienkäfer' sim.
- clima: κλίμα; medio -te ventris sagittam subicies ulterius 67 19
- clister: κλυστήρ; -ibus collecticis curabis 69 15 inani per -re 169 13; 665 818 clisterium neutr.: innovabis ei-ia (ciclisteria trad.) 84 1 clisterius masc.: per -os delavabis 95 30
- clisteriare: ex aqua calida et oleo 66 3, per triduo 86 21, per anum 121 3 *idem*
- clisterimare: [66 4] -abis eum calda 72 2 aquam tepidam et oleum per ipsum folliculum ulterius -abis 214 27
- elitellae: v. cretellae
- elivosus: valitudo nascitur . . a -a (adclibisos trad.) via 158 21
- elodicus*: fit -us 154 25 Cf. claudus
- elodimen*: perseverare solet -en in uno pede, quando in alternis claudicet 54 1 Cf. claudigo
- clora: v. chlora
- cludere: v. claudere
- clunes: v. crunes
- coactio: -o (calestio trad.; cf. add.) est inimica corporis iumentorum et multarum valitudinum mater, per quam totius corporis -o (calestio trad.) id est consumptio nascitur 46 12, 14 (cf. de -ibus 36 26 ind.): *idem morbus equi* 48 30 bis 66 18 67 25 255 7; ad -nem omnium pecorum 295 10 Cf. si de via coactum veniet 49 13
- coagulare: liquorem ex frigore -at 63 15 humor -atus 63 23 64 2 saepius [humor coagulatus colare (= coagulare?) dissolvitur stercus redundationem 64 11]
- coagulatio: colici fiunt, si . . haec -o humoris frigidi in colum se conferat 64 3
- coclearium: mens. 60 17 -a plur. 73 2, 23 133 22. cocliarium: 275 10 -a plur. 60 20 132 26 133 7
- coctio: 1) 'concoctio' per calorem quo -nis digestio liquorem humoris in urinas separat 63 11 2) 'coctura' virtus per -nem in oleo permaneat 68 22
- coctura: vini . . adicies in -am 259 27 in mediam -am aeruginem mittes 269 22 ad -am acrum malagmarum 269 18
- cocus: conditur . . ut -us condire solet liquamine optimo 61 2
- cocxa: 3 15, 16; al. coxa
- coda: v. cauda
- coeliacus: κοιλιακός; 130 2 133 26 bis si . . -um fuerit . . stercus retinere non potest 133 26
- coelotum (?): dare herbam mollem coelotum (i. e. κοιλιολυτικόν) 42 15 Cf. clerocoeolicus
- cofinus: κόφινος; ordeï farinam mixtam ei in -o (confino trad.) subtili offeras 177 7
- cohaerere: pilus horridior ad costas -ens 46 18 ipsa hora tibi (vermes) in manu similiter -entur 71 17
- coicere: eodem modo temperabis et in reliquis potionibus -ies 98 8

coinquinare: *de morbo* 51 30
52 3 53 22 54 12 59 3 94 15

coinquinatio: morbi 52 22 94 5
capitis 57 32 pestifera 58 31
aeris et pascuae et aquae
fontium 59 4

coire: *pass.* vulnera quae vix
-euntur 278 24 *Cf. supra*
p. 306

colabra: *pro* 'colubra' percussa
a -a 169 4 (*scd.* de colubra
131 10 *ind.*)

colare: acronum . . ex eodem
sutum -atum 61 15 semen . .
per lentiolum -ato 105 13 *al.*
Cf. coagulare

colesium (coloesium): *καλόσιον*;
de -phis 185 6 si q. i. -um
(calecium *trad.*) fregerit aut
eicerit 189 10 -um porcinum
162 25 250 9 289 28 *Cf. ind.*
spec. et acrocolesium

colera: *χολέρα morbus*; *v. supra*
p. 300

coleriaceus: *χολερικός*; potio ad
-um 253 11

colicus: *κολικός*; 70 19 64 3
(colci *trad.*) 139 7 (collicus
trad.) *V.* colus

colis (-us): *pro* caulis 'vere-
trum'; stantis equi in ipso ad
extremum -e iaculum (*an* folli-
culum?) interpunge 156 25
ipsum colum (mulum *trad.*)
ex acum punxeris 156 30 *Cf.*
caulis

collecticus: *κολλητικός*; curabis
clisteribus -is (collectis *trad.*)
69 13 rebus -is et stipticis
155 24 res . . simplices et -as
. . accipiendo leniuntur 120 18

collectio: 'tumor'; 22 30 55 20
-nem (es) facere 16 19 22 22
30 2 57 5 154 27 217 27 donec
maturescat -o 22 30 in se

-nem . . demonstrat 55 28 *al.*
Cf. eruptio

collesis: *κόλλησις*; sanguine
mixtum . . causis imponi prop-
ter -in medicamentorum . .
multis enim generibus -is me-
dicamentorum aliter fieri po-
test 6 14, 15

colliciae: scobem eburneum . .
in -as (collivias *trad.*) in ca-
nales sparges 286 12

colliculus: 139 7; *idem* quod
colicus

collidere: *refl.* prae dolore
volutat et -at se 62 19

colligare (conligere): tempo-
raque gravitate -ata erunt 79 14
tempora eius -antur 80 25
erit . . -atus ab armis cruri-
busque et omnibus pedibus
constrictus 94 25 posteriora
. . quasi -ata retinentur 160 23

colligatio (conligatio): ustione
. . quorundam -o solvitur
12 24 solet -o vel contractio
nervorum fieri 13 7 impe-
diunt . . gressum ambulationis
per-nem commissurarum 14 26
compago -nis corrupta sol-
vitur 15 2 rectum ambulare
non potest -nis beneficio 93 16

colligere: *intr.* si videris (ocu-
lum) moveri . . et -ere 25 1
refl. -et se (oculus) 25 19
pass. venae . . -untur pollice
subtiliter depresso 10 20 sicut
in corona -ecta sagitta per-
cutiatur 10 24 testes -ectos
habet 42 20 tempora eius
-antur 80 25

colligium: *κολλήγιον*; 31 17
278 28 *passim.*

col(l)uere: -e aceti sextaria II
162 16 *Cf.* diluere et eluere

colocesium: *v.* colesium

colomellaris: primos deiciet

dentes annorum duum et mensium sex et tunc nascuntur ei -es 241 12; 12 Cf. colomelli

colomelli: si i. <mentum> iuxta -es ubi chamum sedet, eo loco. fregerit 176 22. De forma verbi cf. Isid. orig. XI 1, 52

colubra: 131 10; v. colabra

colus: κόλος 'Grimmclarm'; 62 10 63 17 64 4 70 29, 29 129 5 130 16

comburare: vel conmurere v. supra p. 308; intr. palmo enim eorum se contrahendo conurit 114 21

combustio: plur. columbinum stercus combustum et nitrium combustum inungeto. unum q. de his -nibus quadriduo inungeto 249 10

combustura: compositio ad -am et ad scabiem 296 22

comedere: ilia sibi 90 7; saepius

comitialis: morbus 287 26 288 26

commanducare: manducanti offeratur ut eam -et 142 26

commeari: depon. madefacta ex hoc succo. . temperabis, ex aqua per cornu, ut possit -ari intus 120 12 a quo loco -atur sanguis per totum corpus 228 16 Cf. supra p. 305

commentarius: collirio prosequeris q. habes in -o 174 16

commiscere: saepius, v. supra p. 306

commissura: 'Gelenk'; vitia quae supra -as extra naturales formationes corporis nata excrescunt . . impediunt ergo gressum . . per colligationem -arum 1422, 26 laxatur cinesis -arum 154; saepius

commissuralis: genus vulneris qui sibi nascantur locis -ibus 19 28 <solet> fistula fieri maxime ossosis et -ibus locis 22 6 curato ut omnes curas -ales (commissionales trad.) ab unctione sanas facias 207 24

committere: cursui et labori -untur . . cursui et labori -amus 8 12, 14

commixtio: omnem -nem cibi et potus in aqualiculo 63 10

commodare: refl. si se -averit (oculi ypechima), cito paracenteterium noli eximere . . donec se diossum -et et non resaliat. q. si tardius se -averit 26 14, 16 bis

commolare: his omnibus commixtis et -atis cataplasmas 166 16

communiter: tractatu hae omnes causae c. (cēt' sic. trad.) intelligantur 229 23

compago: omnis ergo -o colligationis corrupta solvitur 152 totius corporis -o . . invalida fiet 46, 25 humor . . se desidet inter intestina et ventris -nem . . necesse est velocius refrigeret quam totius corporis -a 66 21, 20

comparere: locus intestini . . non -et 70 30

compendium: 1) 'remedium'; aliud enim -um nullum est nisi sanguinis detractio 8 12 multas etiam causas existimo per -um etiam nunc (ad terapeutas trad.) aterapeutas potius se sanare 19 28. 2) 'commodum'; propter -um legentis demonstrare 8 30

competere: si quid aliud, quod -it, da 163 2; part. praes. curabis medicamento vulneri-

- bus -enti 35 11 potionibus
-entibus foveri 159 21 mellis
Attici pondus -ens 248 29
compisare*: nitrium et stercus
..bene -ato 239 19
[**complantere**: pecus ad pedes
-ato 116 6 *adn.*; *scripsi* co-
pulato]
compleminalis*: annis duobus
et mensibus decem nascuntur
ei colomellares, omnes dentes
-es 241 20. *Cf. Thes. gloss.*
pleminabantur
complicare: caudam inter se
-abit 109 25 his complictus
iacet 139 10
componere: -is ungulam prope
vivum 10 29 -is ungulam ad
pressum 1117 caputeius super
cervicale bene -atur 26 5
compositio: 1) dato pastillum
quod in -nem habes 45 21
infunde -nem talem 84 10
haec ipsa autem -o et ad dis-
interiam facit 105 15 2) -nem
amittens (pupilla) recompo-
nere se non potest 24 23
compositus (*pro* compositus):
ut possit..compositio corpori
esse 5 28 *Cf. suffusicius al.*
comprehendere: -itur caput
similiter et pulmo, ubi pri-
mum morbus se abscondit 54 11
compungere: manu suspensa
armum -ito 188 10
conamen: ad -en mictionis ex-
tendit se 70 17
conamentum: ex nimia..emis-
sione et -o pulmonis tensio
contingit..et tensio omenti..
ex onera gravia et -a longi
itineris 47 3,6 -o nimio virium
ruptionem facere 69 7 fiunt
autem haec causae aut in -o
aut a viae ductionem 223 19
conari: vix -atur ad adsellan-
dum 112 27; *act.* (?) conabit
133 27 *c. adn.*
[**concalefactivus**: 142 6 *c. adn.*]
concalescere: aetate -uerit 40 26
concalfacere: adiutoriis utemur
-ientes et coperientes 43 21
stercus ii. imposito et -ito
198 6 concalefacti 142 6 *adn.*
saepius Cf. excalefacere et
exfervefacere
concalfactio: -nibus (conad-
fractionibus *trad.*) foveri 159
19, fovere 226 15 hoc per
dies VII imposito, deinde
-nem 193 6 potio ad -nem
251 17
concarbare: *intr.* ita -at (ossum)
22 5 ossum ipsum -are non
posse, radito..donec sangui-
net et -et 29 21, 22 205 15 cum
iam -are coeperit (ossum)
191 10 cum coeperit locus
ossilaginis -are 204 23
concarpere: pilas marinas (ta-
maricias?) -ptas 35 16 *med.*
concavatio*: tumescunt intra
ilia -nes (convacationes *trad.*)
graves 113 17 (*cf. concava ar-*
ticulorum 15 25, *testiculorum*
154 3)
concavus: quae (parapresmata)
fiunt <in> -a articulorum
15 25; *idem* 154 3, *ubi vero -is*
testiculorum trad.
conceptio: 1) '*receptio*'; nisi si
scierit..doloris signa et ra-
tionem -nis et viti 63 1;
2) '*praegnatio*'; equa pariet
post -nem post menses XI
236 20 *saepius V. conceptus*
conceptus: 1) morbus pro -u
invalescit 54 24; 2) a primo
tempore -us 233 7 asini -us
magno labore mensibus XII
portatur *V. conceptio*
concitare: si..tumorem -averit

184 vires deficiunt ad -an-
dum 169 8 *c. adn.* V. citare
conclusio: pulvere venarum -o
fiet 165 18
concoctio: quidquid recipere
potest, -nem non fecit 106 26
stomachus eorum -nem caloris
non patitur 125 12 *al.*
concoquere: 1) *proprie* dum
interdum in totum nihil -et
117 12 *al.*; 2) *transl.* vitium
-itur 14 11 *adn.*
concurrere: 'concurrere'; si . .
bile molestabitur. -it ac volu-
tatur temporibus similiter ut
strosus 116 12
condolescere: si q. i. auriculam
-uerit 173 1 si cui io . . lumbi
-uerint 223 18
conficere: cibum suum -it 87 26
confirmare: *intr.* cum iam
coeperit cicatrix extenuare et
-are 204 25 malagmam . . im-
ponito . . ut -et (vulnus) 211 32
cum iam -asse visum fuerit
213 19; *refl.* donec cicatrix
oculo se (oculos *trad.*) -et
26 29; *trans.* ustam (duritiam)
-are 193 24 sanataque vulnera
caustico -abis 194 6
confodere: hi autem alienati
vermibus -ossi (confessi *trad.*)
. . moriuntur 94 4
confricare (confrigare): 44 10
45 7 *al.*
confricatio* (?): humor nascitur
ex corruptione corporis et ex
-nem se in illis partibus de-
rivat 161 15. *sed Veg. V*
21, 2 ex perfrictione praebet;
neque dubium, quin notio
'Erkältung' hic unice conve-
niat. ergo aut verbum con-
frigesco (confrigeo) fingendum,
a quo confrictio = confricatio
derivatum fuerit, aut, quod

ego praeferam, apud Chironem
legendum est confrigeratio vel
confrigidatio
confusio: totius corporis -o et
gravitas insequitur 37 23; *cf.*
est . . suffusio repentina cor-
ruptio sanguinis pedibus con-
fusa 228 9
congialis: haec omnia in ollam
novam -em . . decoques 45 14
congruere: *part. praes.* curato
(curare) medicamentis -entibus
29 23 rebus congruentibus
214 2; potionibus quae ad va-
litudinem -ent 157 29
[**conincoquies**: (conincoques
trad.; cum vino coques *Bue.*)
in aquam tepidam 279 16]
conlidere: de pariete in parie-
tem se -et 91 8
conligare: *v.* colligare
conligatio: *v.* colligatio
conmurere: *v.* comburere et
supra p. 308
connodare: συζωνδρῶσθαι
'verknorpeln' *intr.*; vicesimo
quoque die -asse invenies
(crus fractum) 191 25
connodatio*: συζωνδρῶσις;
usta enim dicunt solvi ea -ne
fracturae 15 8
conquassare: sudor plurimus
omnia membra plus iusto
-ando et nervos fatigat 72 21
in ambulationem -atur toto
corpore feritur 81 14
consimilis: si a lassitudine eius
febricitare coeperit, -is mor-
bus erit 39 14
[**consolvito** 206 11: *rectius* [con]-
solvito]
conspargere: de forma *v. supra*
p. 308
conspissare: *part. perf.* [caro
-ata 33 4] stercora -ata 64 8, 18
Cf. inspissare

constabilire: *refl.* si se nervi
-ierint. (que stabili erint. *trad.*)
194 1

constare: nares ei <non>-abunt
122 2

constitutio*(?): continetur ca-
put itemque linguae (quae
lingua *trad.*) -nem praestat
(τὴν κεραιὴν παρακρταῖν
καὶ τὴν γλῶσσαν): 104 19 *de*
loco mihi non liquet: utrum
constitutio = colligatio (cf. s.
v.)? an latet constructio? an
supplendum in contextu Graeco
cum Bus τῇ γλῶσση <τὴν
διὰ θάλασσαν παρέχει>?

constrictio: ex qua -no et
rosione ipsius loci mordendo
se comedit 77 21 cui et cur-
cubam constrictam impones
utrisque dentibus, -nem facies,
ne praebet labium inferius
177 3

constringere: *intr.* tunc enim
venae -unt 230 7 ungulae cir-
cuitus quae -nnerat laxatur
230 21; *pass.* manifestum est
quaedam -gi 12 23; *act.* ve-
nas fasciola 10 25, venas 10 21,
lino crasso -gebis 209 6 pal-
pebrum foris versus 23 15
aciola nervis conligas et -es
344 i. 182 15 *al.* constrict-
tus: cicatrix 34 15 maxillae
92 15 suffusione -um esse 72 3
toto corpore 94 22

consuigare: mirrae...cerae...
una -ito 247 5

consuere: locum fibulis -ito
221 9

consuescere: *intr.* negaverunt
ia. debere depleri -ere 5 20
al.; *trans.* (?) si prima aetate
(et ante *trad.*) i. -everis (con-
sueverit?) omnia contraria fa-
cere 229 30

consuetudo: 5 21, 22, 24 6 20
165 24 218 20 234 8

consumere: 1) catastaltico la-
braturam cutis -ito 29 12 suf-
fundes vini et olei, usque donec
utraque -antur 275 30 de-
coques...donec -as aceto 281
19 (*cf.* consummare) 2) om-
nia ia. hoc morbo -it 59 14
ubi ia. ex hac ratione morbi
-untur 93 20 semper dormit
...somno -itur 115 2; *refl.* ni-
mis macer fiet et cottidie -it
se ipsum 125 1

consummare: curabis...deinde
-abis caustico 187 18 ex his
omnibus lipparam -abis 276 2

confusum cum consumere

consumptio: totius corporis co-
actio (calestio *trad.*) i. e. -
nascitur 46 14

contagiosus: 51 22 *adm.* 233 6

contagium: ex quo morbo -um
patiuntur 51 23 maleus...
plures coinquinat, unde et
-um ab eo dictum est 51 31

contemperare: in unum -ato
270 6 ex aceto famactum
(famacium?) -ato 181 2

contendere: nervos -it 127 24

contenere: v. continere et
supra p. 308

continens: in -nti 'station' 176
25 205 20 208 24 212 20 in -ntis
35 2 166 2: ubi aut in conti-
nenti excavare aut 'in der
Nachbarschaft' vertere malim

continentia: v. continens

continere: ad -endam cura-
tionem curabis eum 38 12 ut
possint...hunc morbum -ere
ia. 59 20 caput febris -etur
39 9, et sic saepius; qui osso-
rum et medullarum viscera
-tenes 260 7 (*incant.*)

contingere: *intr.* 1) cum nomi-

nativo 6 23 10.5 24 15 27.1 38 1
46 29 47 3 2) *cum infinit.* 4 27
8 16 46 20 55 31 3) *c. acc. c.*
infin. 16 8, 15. 28.7 38.25. 46 17
67 3 *De formis v. supra* 307
continuatio: per longam -nem
itineris et laboris... sintexis
nascitur 46 16
continuo: *adv. c.* lanam succi-
dam ligabis circum cambam
18 7
continuas: *neutr. pro adv.* non
-um sed paulatim ordeī... per
potam dare 43 15 dare etiam
bibere pusillam non -um 43 30
contra: *adv.* cum se proiece-
rit, vix se *c.* erigere potest
224 21; *praep. c. acc. de*
loco c. venam *in his saepius*:
semisse tollis, aperies 11 19
stremmam tolle 202 3 *strem-*
mes vel *semisses* 137 10 *se-*
missaveris 209 8 *caleiaturam*
impenito (*impones*) 137 13
202 7 *deprimis* 209 13; *c. corae*
commisuram... *cutem* pertun-
des 17 8 *aperies eam cutem*
c. ossilaginem 204 16 (*spon-*
giam) *c. eum locum stringito*
220 32 *c. eum (vetetrum) spon-*
giolam... *religa* 227 30 *sim.*;
contra illum humorem fiat
66 25 (?), *cf. ib.* 19; *postpos.*
ipsa genua c. extumidiora
fient 36 2
contractio: *nervorum* 13 7 51 6;
16 15 47 8
contrahere: *intr.* cognoscetur
(*insanus*) autem ex eo q. pes
eius -et 86 27 ex quacunque
parte renes laborant, eius
partis venae (*partes vere trad.*)
-unt 224 16
contrarius: si quid... -um circa
animalium corpora fuerit 4 12
potum accipere... non potest,

aborem enim -um sensit 108
18 sanguinem ei detrahis de
parte temporis -a 162 26 ures
ei cervicem ex -a parte 108 2
[**contrastringere***: *deponito* et
-ito diligenter et abscidito
215 14: *aut constringito aut*
contra <*eum locum*> *strin-*
gito Bue.]
contremiscere (-escere): subito
-it toto corpore 85 2 99 31 *qc.*
<*aquae*> *potione*... *contre-*
muerit... *ex qua re -escunt*
164 16, 19
contundere: *intr.* *curationem*
non facile recipiet, nisi -nderit
aut vulserit (*sc. lumbos*) 228 14
pedibus -et 99 21; *trans pedi-*
bus terram -it 85 7 *si... auri-*
cula(m) aliqua vi -nderit 22 22
-ito (*sc. medicamenta*) 17 28
18 22
contusio: *tremat totus ex -ne*
itineris 294 31
convellere: *intr.* *quorum lumbi*
-ulserint 228 26; *trans coxam*
si eiecerit aut -olserit 17 17
al. F. vellere
convellere: *aqualicatum*... *in*
quo ventris capacitatem cibus
et potas mixtus -it 63 6
converberare: si minus (*con-*
ceperit), -ato *virgis (equam)*
238 31
convertere: *pass.* solent alii...
in farcimen -i 45 27; *absol.*
'einen Rückschlag erleiden' *in*
impetu eius (emissionis san-
guinis) -untur 44 2
cooperimentum: *operito -i* 128 16
(*cf. cooperito caput illius de*
vestimentis... et operitioris ope-
ritur bene 85 29, 30; *epitogis*
coperito 95 25 153 10)
cooperire (*caperire*): *v. cooperi-*
mentum et supra p. 308

copiosus: sanguinem 45 6 100
10 198 5 sanguinis detrac-
tionem 57 28 cum aceto non
nimis -o 259 10; *adv.* -um
sternutat 45 7 *synon.* multus

copis: *κοπίς*; *cf.* *eccopis*

cop(u)lare: pro modo -as eum
et tendes in expurcitiam cur-
rere 75 25

coquere: *intr.* haec omnia con-
tundito, donec bene -at 268 8;
trans. *saepissime*; *dubium* cui
aceto et oleum deinde cocto
hoc perunge 166 10; *transl.*
os totum asperum vel (= *velut*)
coctum erit 60 1; '*concoquere*'
omnis esca viridis et aqua
plena in partem cruditatis se
convertit et difficiliter -itur 38 6

cordapsus: *χορδαψος*; in ven-
trem. .genera doloris -us ilion
62 15 aliam causam doloris
-us quod appellatur. quibus
contingit ex nimia tensione
stercoris aquam per os refun-
dere cibum stercus 63 30 ex
hac ratione chordapsum (*hord-*
apsum trad.) fieri solent 70 13
core: *κόρη*; pupilla -e quae di-
citur 24 17

coriaginosus: 47 11 48 16 68 5
76 16 224 25 *V.* *coriago*

coriago: *ἐχεδερία*; *eceder-*
miam. .quod latine -nem ap-
pellant 124 2

corium: naturale habens tenue
-um 16 2 154 10 *al.*

corona: 1) '*Krone des Pferde-*
hufes' 10 8, 13, 17 19 29 51 15
137 5 *al.* 2) *planta* corona
bub(a)la (= *cunila bubula*)
167 21 *al.* *Cf. ind. spec. s. v.*

coronalis: super venas -es du-
ritias habeat 208 15 *Cf. corona*

corrigia: -am constringere 197
27 209 6, prendere et stringere

202 1, solvere 202 4, resolvere
198 4

corroborare: ut corpora eorum
thermasiam passa a perfric-
tione -entur 8 10

corroboratio: post hanc -nem
..cursui. .committuntur 8 11

-o poterit nervorum fieri 13 17

corrodere: sibi *ia.* pedes -ant
20 11 intestina magis -ent
68 9 praesepium -et 90 5

cortex: 1) *proprie* glandis id
est *ilicis arboris* -icem 133 23
-icem pellis 280 20 -icem de
socco 245 12 -icis taurini 264
23, *cf. Ihmii ad Pelag.* 437,
et ind. spec. 2) *transl.* '*ulce-*
ris crusta' *Schorf* -icem fa-
cit 53 15 *plur.* -ices squa-
<ma>to similes 59 27

cossus (cossis): omnes vermes,
quas *cossos (coscos trad.)*
appellamus. .per *adsellatio-*
nem purgabis 71 22 qui in
longaone *cosses (coxas trad.)*
i. e. vermes rubros et rotun-
dos habuerit. .*easdem* *cosses*
(*coxas trad.*) 225 3, 5

cottidianus: *v.* *cottidie*

cottidie: *c. fere sexagies occur-*
rit; *cottidianis* diebus *enotari*
decies (8 2 24 1 43 32 56 27 67
14, 28 68 4 112 13 123 28 202 12);
'*den Tag über*' in cursu *c.*
(*δι' ὅλης ἡμέρας*) cogetur 140
17; *pleon. c.* curabis sic tamen
ut -anis diebus locum grossa
radas 191 8 -anis diebus per
dies similiter numero quinque
8 2 -ano die 163 13 in -ano
260 22. *synon.* in die 135 14
136 28 167 17 249 27 255 29 bis
in die 246 20 247 5 297 17 bis
diei 226 20 bis die 226 23
249 2 omnibus diebus 296 33
singulis diebus 60 20 135 2

singulos dies 256 18 in diebus
singulis 255 22 in dies sin-
gulos 273 24 in singulos dies
109 21 255 32 in dies singulos
per plures dies 82 27 per sin-
gulos dies 133 8 179 6 187 9
per dies singulos 139 5 inter
dies (alia vel tertia die *Veg.*)
123 26 diurnum 'cottidie'
27 26 49 24 99 30 119 9 per
diurnum 208 25. trociscum
..diurnum 82 29 coclearia
singula diurna 111 1 offas
numero VII diurnas 112 12 *al.*
cotula: κοτόλη; mens. passim
cotilam 113 15
coxa: v. cocxa
crancus: v. cancer et supra
p. 301 s. v.
crassamen: nardi 261 13 -ina
palearum 160 30
crassitudo (grassitudo): ad
-nem mellis commisce 196 15,
conteris 259 19, evertantur
277 24, adicies 278 12 facies
ad -nem cretae 213 7 ad ner-
vorum -nem 275 4; plur.
-nes nervorum 266 11, 32 de
naribus mucci -nes exeunt
106 6 cicatricis -ne(s) super
tunicas singulas cognosces
174 20 Cf. plenitudo
crassus (grassus): pituita 48 14
plenitudines 104 3 de calci-
tem cum aceto mixta -am
facies 103 15 ea... decoques,
sed noli -um facere 155 19
craticulatim (*trad.* graticula-
tim): ures eum gr. in renibus
213 22 cauteris candentibus
gr. urito 217 9 desusatim ilia
aut gr. super renibus permix-
tis punctis subrenalem cura-
bimus 57 34. Cf. decusatim
et *Schneideri ad Veg. I 28, 4*

creare: qc. i. ab strato cancer
frigidum -verit 216 17
crebellare: v. cribellare
creber: v. crebre
crebre: *adv.* naribus spiritum
c. ducit 45 31 cor c. (con-
crebre *trad.*) saliens 46 5
spirat calidum c. 48 32 nari-
bus tensis c. (crebris tense
trad.) anhelant 137 25; *compar.*
spiritum -ius agit 39 12 ve-
nam -ius salientem 45 1 Cf.
velocius et spissus
crebro: *adv.* crebroque et um-
bram suam naribus aspiciet
79 17
cremaster: κρεμαστήρ; -em ip-
sum prendito iuxta saccella-
tionem 215 20 ubi praecideris
venam et -em 216 4 in frigore
repercussi a -ibus nervorum
spasnum passi 95 10
crementum: per duplicationem
-i 65 6 cibaria per -um ad-
duces 82 18 paulatim per -um
exercebis 112 19
cremor: -em facito 79 7 -em
cum adipe.. potionabis 294 3
crepare: 'dirumpi' bersten;
aliis et oculus unus intume-
scit nimis et de utrisque
(diutriusque *trad.*) oculis
[non] <solent> -are vel can-
cerare 57 8 Cf. crepus
crepitare: cuius commissurae
in ambulandum a nervis -ant
(crepidant *trad.*) ex tensione
nervorum totius corporis 95 2
(cf. sonitum reddit (nervus)
in ungula 218 21)
crepus: sanguis.. evaporat
per ungulas et findeat eas, ex
qua re callicie et (ardicie ei
trad., aridae et *Bue*, quod
praeferam) -ae ungulae fiunt

210 43. *idem significat atque*
 crepare
 cretellae: *clitellae*; cervicēs
 eius (paralitici) assidue cor-
 rigito vel -as imposito in
 cervicēs <ut> fractae curari
 solent 102 28 *V. Thes. gloss.*
 8. clitella. *Cf. scarpellum pro*
scalpellum
 cretiare*: *κρετιᾶν*; si q. i.
 -verit. . . ambulare non potuerit
 nec facile stare in posteriori-
 bus 200 6 q. i. -verit (cre-
 verit *trad.*) ab ordeo vel suf-
 fuderit ab aqua. . . statim se
 sanguis in pedibus eius suf-
 fundet 207 31 qui tamen si
 in suffusionem inciderint vel
 -verint. . . primo die vel 2° san-
 guis de coronis detractus 230 2
 cretiaticus*: *κρετιατικός*; de
 -is 3 6, 8 -o 186 4, 25 -i (et
 eici *trad.*) 12 29 -o (*Veg. cre-*
tico) melius de coronis san-
 guine detrahitur 10 13 -um
 . . . stremmabis. . . deponis. . . un-
 gulis iam compositis 209 25
 quibus armora in causis erunt
 et -is (*creticis trad. et sic*
Veg.) de brachiolis sanguis
 detrahitur 9 25 ex quo intelli-
 guntur extrusicae ungulae
 esse. qui dicuntur -i (*cretici*
trad.) ab ordeo, quod videntur
 a cruditate ordei id vitium
 plerisque accedere 229 8;
 229 6 280 19, 25, 36; cretiaticus
appellatur equus qui inquit
morbum habet. formam creti-
cus ergo non licet probare. in-
iuria autem Schneider ad Veg. I
25, 6 κρετιᾶν morbum etiam
in ungulis apparere negat.
 cretiatio* (*crethiatio*): *κρετιᾶ-*
σις; de suffusione et crethia-
 tione (*ethiacione trad.*). quid

est crethiatio (*ethithiatio*
trad.) vel suffusio? repentina
 corruptio sanguinis pedibus
 confusa 228 8 quibuscumque
 cretiatio (*cretiatici trad.*) in
 pedibus. . . permanserit 11 15
 creticus: *v. cretiaticus*
 cribellare (*criblare, crebellare*):
decies (82 25 86 7 128 32 201 11
 245 10 246 13 253 10 258 3 292
 30 288 32); *criblare: decies*
(49 6 61 23 67 27 73 22 93 5
124 28 115 23 120 10 252 23
297 8 [cribata 73 2, neotius
criblata]); crebellare: octies
(133 6 157 20 187 24 191 6
213 14 224 2 225 25 287 24)
 cribellum: -o cernes 40 24 *Cf.*
cernito cribro minuto 181 7
 crinula: *pro -us*; licium
 tortum in -a 85 6 *in der*
Form einer Haarflechte
 crista: forficibus toto(-am)
 crista(m) palpebri aufferas 28 25
 croci(-)us: *κρόκιος*; medica-
 mento 248 9 sanguilentus
 humor per nares profluet et
 -us (*cacrocus trad.*; *crocus?*
croceus?) 53 2
 crocius: *v. crocinus*
 crunius: *κρόνιος*; valitudoines
 therapeutae. et -a(e) 74 24
 cruditare: si. ordeum novum
 manducans -venit 134 2
 cruditas: esca viridis. in par-
 tem dis se convertit 38 6 -tem
 -miserit 109 26 -tem pati 136
 31 -te percussum 101 27 -as
 maior in plectura reversa
 fuerit 101 14 ab aquae quali-
 tate (aqua habitate *trad.*) hoc
 est -ate 98 18; 76 20 88 27
 crudus: causticum 16 23 ma-
 lagma 18 10, 22 aqua 80 31 al.
 crunes* (*pro clunes*): fumentes
 crunes aqua calida et femo-

ra... cranes confricas vapora
160 28, 29

aura: v. *supra* p. 302

cubitus: *κοίτη*; effugit cubitus
... cubitos facere longiores
128 1, 3 Cf. refugit recumbere
131 22

cubitus: 'ulna'; <vena> poste-
rini -um sinistri lateris 46 4
137 28 (*utroque loco corruptum*)
sub anni cubito... percussum
220 28

cuiusmodi: c. m. (i. e. 'talis')
autem fit nitidus 90 19

cum: *coniunct.* c. maxime...
fugit 108 1 c. quando autem
(ὅταν δὲ)... excesserit 91 6

cum: *praepos.* c. accus. 62 2
71 23 138 21 196 20 212 24 216
25 34 2 (?); *aliquotiens pro abl.*
instrum., *vellet* c. medicamento
ungeto 160 10 (?) lanam suc-
cidam c. aceto et oleo satia-
tam 86 21 vesicam... deprimes
c. oleo 71 5 madefiet c. iure
162 26; si quid (quidem *trad.*)
in corpore c. tumore venenato
permanserit 216 14 disparges
c. eisdem 226 10; *alias sic ex*
omocelus: si q. i. pastellam
iecerit, hoc est -um aut
spatulam, quod vocant pri-
orem (notem *trad.*) 189 19 c.
adn.

[<cniculi ex *Veg. add.*> instar
habet (fistula) 81 13]

cura: 1) 'Kur' omnem -am
rationabiliter docere 4 21 cau-
tionum imposito quae res om-
nem -am confirmat 207 28 -am
curare octies, v. *supra* p. 310
2) 'morbis' collectio... gran-
dem -am et indignationem
ungulae facere solet 219 32

curabilis: -is est haec ('ypo-
chima') 25 28

curare: 1) 'kurieren' *passim*
2) c. *inf. passim*, e. g. tergere
87 72 26, dare bibere 105 22,
ponere 74 *sim.*; -ato obser-
vare ne 33 25 Cf. observare

curatio: -nem curare *quater*,
v. *supra* p. 310 haec -o, [non]
est impenenda 173 20 -o huius
rei est haec 101 4 Cf. cura

curcuba*: linteolis calciaturam
bene facies, diligenter fascia-
bis, -a calciare curabis 11 9
(Cf. *Veg. I* 26, 3 linteolis mu-
nies diligenter, sparteas cal-
ciare curabis) religas eum
(insanum) ad praesepe et
-am ei impones, caput ver-
venis fovebis et sinapisabis
et suffumigabis soporibus 87 29
cui (qui mentum fregit) et
-am constrictam impones
utrisque dentibus, constric-
tionem facies, ne praebet
labium inferius 177 2 (Cf.
Veg. III 33, 2 cui et curcu-
mam [lege curcubam] con-
strictam oportet imponi, ne
depravet dentes et labia):
*fuit ergo curcuba corbis spar-
teus, quo et pro solea et pro
camo utebantur* Cf. chamum
et turminem

currere: in fatigationem et
solutionem ventris -ens aegro-
tat 132 21 iubes eum -ere, et
dum -erit, subito eum flectere
158 5

curricularis*: pro 'currulis'; de
-ibus equis et de pulveris
veraxione omnibus subiugabi-
bus. his qui in curribus
iungunt (*intr.*) 165 7

curso: contingit autem hoc
frequenti et a- ne multa
51 11, <a> frequentia -nis
multa 74 19 curatur sic am-

bulationibus pluribus et -nibus 134 25
 cursus: 'canalis'; contingit enim a vesicae -u usque ad veretri intumescere 140 22 (humor) <in> ventrem qui vaguribat extra -um naturalem 222 17 (cf. uredira)
 curvatus: -us erit 114 16
 curvus: 102 24 c. *adn.* venas -as habebit 108 12
 custodire: 'observare'; in reliquis curationibus memineris tempora anni -ire 197 24
 cutis: -es plur. *pro sing.* 66 20 211 26 221 31
 cyatus: v. ciatus
 cyclus: v. ciclus
 cyferinon: v. ciferinon
 dafnites: δαφνίτις; -es cassia *V. ind. spec. s. v.*
 dare: spinam facilius -bit 45 1 (cf. reddere) per nares humorem crassum -bit 172 22 partūs 233 30 si super ipsum pedem celse (celsi *trad.*) eum (sc. ungulam) dederis, statim rediet ad se 161 9 dare bibere 43 29 79 7 edere 96 4
 daucinus*: oleum 93 4 *V. ind. spec.*
 de: *praepos. c. abl.* frustum . . de loco eduxeris 221 19 lumbi si de loco exierint 224 16 secernes de grege 237 3 pullis . . excepti de grege 105 30 liberari: de morbo 53 18, de causa 77 17, de periculo 77 24; de omni morbo emendabis 288 13 strepitum de interioribus reddet 15 19 de folliculo urinam faciunt 46 21 stertet de naribus 178 23 fuerit de interioribus partibus putridum 103 17 de renibus gravatur 42 6 recides venam de

media auricula 296 27 de via 48 30 49 13 132 19 de itinere 132 21 nona (sc. hora) de opere 284 32 'unmittelbar nach der Arbeit' gravidines et aliae multaeque de his (sc. causis) eis contingunt 165 17 quam (sc. contusionem) de plagis habebit 223 24 *pro genet.* cerebellare de pelle lanata 78 26 corticem de socco 245 12 de faba farina 195 19 cariotam de palma 256 1 folia de oliva 256 5 gummi de cerasia arbore 198 14, de cerasia 279 20, de cerasa 280 7 de hedera 279 29 sordes de balneo (γλοιός) 196 13, 16 de vita de his promittere noli 106 4; *pro instrum. saepe e. g.* de pedes feriet terram 122 2 de ambobus (utrisque) oculis videre 235 3, 8 de ipsis locis venarum sanguis a pectus detrahitur de sagitta 9 24 sanguinem . . emittito de securi vel celta 218 8 battes de tabella aliqua (sc. codam) 11 30 cooperito (sc. caput) de vestimentis 85 29 de sale perungito 179 15 de oleo inunges 287 30 de berbenis fumentato 213 17 disparges de canali ligneo 286 10 butirum de mulsa decoques 294 18 fracturam alligas de fasciis 296 30 macerabis de cinere lexiva aut ex aceto acro 279 1 (*sed ex sic multo frequentius*); c. *accus. saepe e. g.* 48 124 206, 21 41 13 44 18 57 31 59 25 88 *quinquies* 89 3 97 4 121 30 122 3 180 31 182 4 185 13 199 14 231 11, 12 234 3 (*annotavi vicies quater*)
 dealbare* (?): scalpello famicali

ungulam-are 219 22 scarpello diligenter (ungulam) -are (dalbare *trad.*) 202 16. decalvare (*quod praeferam*) vel delevare *Bue.*; *etiam de decarnare, quod saepe apud Chironem occurrit, cogitare licet.*

deambulare: si . . calore aut frigore aut plenitudine -at 42 17 producere (excitare) ad -andum 43 8 166 5 iubes (fac eum -are 129 2 164 5 *V.* in-ambulare

deambulatio: fossam . . transire in -nibus 162 5 -ne utere 169 10 -nem diutius facere 229 16 et -nes autem (*aut trad.*) celerius facito 252 32 *Cf.* inambulatio

[debibere: 38 10 *ex coni.*; *v.* addenda]

decadere: *v.* decidere

decalvare: *v.* dealbare

decarnare: loca eminentiora extalis 157 11, pulmunculum 211 2, 4, 7, 9 222 29, 31, clavuli radices 221 23, terrigium scalpello subtiliter 28 14, medicamentis acerrimis fistulam 32 5, malandria ferramento 182 30, sagitta[m] eam pantice(m) abintus 184 24, loca (mirmices) scalpello 192 1; decarnatum (mirmicem) ad aequalitatem 222 22

decidere (decadere): -unt a ventre et lateribus 121 18 omnis coniunctio unguularum separata decedit et exaliglat 228 27 si extra parte commissurae decederint 190 25

declarare: uteris cottidie usque ad pondus 3 III, si corpus eius tamen sic -averit 100 22

decocta: ex aqua mulsa -am facies 94 12

decoctio: facit autem ad hoc vitium betae et malvae -o expressa et mixta cum passo, suffunde per nares 150 16 lacte caprinum . . decoquere cum salis pusillum. cui admiscebis post -nem 133 22

decoctum: potionabis -a ad causam facientem (= ia) 67 12: *fort.* decoctam *leg.*

decoctura: ad -am medicamentorum trituras mittes 269 12

decontra: alii vero urent eos d. in articulis palmatim 119 18

decoquere: *passim*

decumbere: in praesepio assidue -it 87 12

decurrere: fatigatus sanguis . . -it (*scripsi* discurrit) per omnia membra 5 7 hoc vitium huius morbi in eos -it plerumque 106 2 pulmo . . corruptus ad latus -it 107 8

decursio: facies -nem sanguinis 6 26 sine sanguinis -ne(m) fieri 116 post -nem (sanguinis) fasciatur 12 12 solve ad ligaturam et [de] sine sanguinis -nem fieri copiosum et confrica sale eum locum bene, ut maior -o sanguinis fiat 209 9, 11

decurtare (?): *v.* supplanare

decusatim: urito d. genua in contra 36 19, urere morbosos . . d. ilia aut graticulatim 57 33 ures ei temporales venas d. 88 3 ures ei cervicem dextram sinistram d. 96 11 cauteriis candentibus circumgiras eam (pispisam) et d. adures 222 8 eidem surculos pingues d. quasi fusos vehementer constringes 188 13 huius (clavuli) oras d. scalpello intercides 221 27 *Cf.* craticulatim

deducere: *intr.* (?) corpore (cor-

- core *trad.*) incipiet -ere 183 24
 non enim potest -ere (*sc.* ustio
 parapresmata?) 16 16 154 24;
trans. spongiola cum aqua
 -is post pilum 6 7 facilius
 ventrem solvit et humores -at
 7 12 -ito coxa(m) tanquam
 armum 17 18 non -it vere-
 trum 150 24
- deducta***: *substant.* si q. i. -a
 descenderit. nascitur autem
 a nimia ferocitate aut si plus
 salivit aut si plus natavit,
 quam necesse fuit, aut si
 torquetur ventris dolore, tunc
 membranum rumpitur et -a
 descendet. hoc et in homi-
 nibus evenire solet, sed non
 occidet, quod vocamus intero-
 cele (*meroyles trad.*). sic eum
 curato, si possit sustinere, ut
 segreges -am a testiculos et
 alliges, ut postea non descen-
 dat 294 19, 22, 25. *Cf. Galeni*
VII 8 κατὰ δὲ τὰς ἐντεροκή-
λας τε καὶ τὰς ἐπιπλοκήλας
ὀνομαζομένους ἀνευρόνεσθαι
μὲν τοῦπίπαν, ἔστιν ὅτε δὲ
καὶ ῥήγνυσθαι συμβαίνει τὸν
ἀπὸ τοῦ περιτοναίου κατ' ἡ-
κοντα πόρον ἐπὶ τοὺς ὄρχεις.
aliter Bue. 'deducta = hirnae
aut ramicis genus'
- deesse**: fricationibus -esse no-
 lito 153 18
- defectio**: *morbis*; bulimus et
 -o (ea deiecti *trad.*) 47 12 ex
 -ne aut ex feno 47 22; *plur.*
 ad -nes autem et ad lassit-
 tudines 92 7
- deficere**: itineribus -iet 113 18
 in itinere -iet ab eo quod ster-
 cus retinere non potest 133 27
- defervere** (defervescere): omnia
 mixta in uno rursum -ere
 facies 49 10 cum deferbuerit
 249 30 *absol.* cum medica-
 menta...deferiverint 259 7
- defluere**: de collo pili si sae-
 pius -ent 245 3
- deforas et deforis**: *promiscue*;
 non prius -as causam curet
 aliquo medicamento...q. si
 prius -is aliquid imposu-
 erit, morbus interius magis
 fugit 60 3, 5 dextra sinistra
 abintro et -as tumorem emi-
 nentem...demonstrat 205 19
 collirio intus oculum curabis,
 -is <autem> (deformat *trad.*)
 tetrafarmaco 23 20 *V.* foras
- deformitas**: ut ambo oculi sine
 -te sint 23 17 ut caro non
 crescat propter -tem 23 23
 -as tamen et cinesis causae
 perauferri non potest 35 28
 si...ossilaginem cum -te (de-
 firmitate *trad.*) summiserit
 204 7 ne -as curae fiat 206 22
- defricare**: *saepius*, *v.* defricatio
- defricatio**: -nem defricare 65 21
 -nibus termanticis defricito
 100 13 (*v. supra p. 310*) fiat
 ei frequens -o ex vino et oleo
 calido 121 13 -ne de vino et
 oleo utere 164 11
- deglubere**: coperito...pellibus
 lanatis, sic tamen (*tam trad.*)
 ubi oves -pseris 153 11
- deglutinare**: *intr.* defundes in
 altero vase, ne -et vitium eius
 255 22
- dehinc**: postero...dehinc (*dehic*
trad.) 294 2
- deicere**: *absol.* praegnantēs...
 ne -ant (*sc.* partum) 286 25;
trans. venenum omnes -et
 255 10 -et omne (*pediculos*)
 135 27
- deiectio**: potio ad -nem alli-
 gandam 252 18, 21 ad -nem

- 252 24 si. .-nem pectinis vexabitur 158 27 (*sed* defectio pectinis 130 31 *ind.*)
- deinde:** d. in sequenti 183 1
d. postmodum 26 27 31 3 d.
tunc 182 24 *Cf. supra p. 311*
- deintro:** auferes. .sanguinem. .
et de prioribus pedibus iuxta
ungulam partes in apparenti
venenata vena d., et foris
lavare calida 42 30
- deiossum:** V. deorsum
- deiungere:** per uncinum pistilli -ens i. palpebrum 23 26
c. adn.
- deiuxta:** *praepos. c. accus.* curetur. .haec passio emissionem sanguinis divisio d. tempora
<et> supercilia venis aut ex his iuxta naturam 42 25
- delacrimare:** inunges collirium
. .ut multum -et 25 12
- delavare:** per clisterios 95 30,
usta loteo calido 192 16 216
13, genua aqua calida 207 10,
aceto (et oleo) 209 12 211 2, 21
221 1 *al.*
- deligare:** quadrupedem -ato
85 29
- delinere:** inlinis ei renes . .
omnia haec -ito diligenter
213 10
- deliquescere:** coques. .donec
medulla -at (medullam relin-
quescat *trad.*) 262 11
- demergere:** *intr.* pilos quorum
extremas (-ae) partes in ipso
rapo plus -serint 224 28; *part.*
perf. oculos habebit -sos 42 2
- demissio:** cursu -num quad-
rupedum in certamine 38 2 *Cf.*
Thes. gloss. 'demissio ἄφεσις'
- demonstrare:** usque quo vena
se -et 11 31 absimilibus
signis se -at (maleos) 52 5
ubi hic morbus se -avit 52 15;
- trans.* immobilem et alienatam
quasi vulsam coxam -at 161 7
tumorem eminentem. .-at 205
20 q. signum -at imminem. .
aliquam corporis imbecilli-
tatem 164 23 tumorem emi-
nentem -at 205 20
- demonstratio:** nullam enim
-nem eius vitii ex istis trac-
tationibus intelligere possunt
39 2 (morbus) se demonstrat
praemixtis -nibus 51 21 ex
qua similitudine superioris
-nis 64 5 haec est -o horum
morborum (monstruorum *trad.*)
152 3
- demutare:** *intr.* claudicat ab
articulis, -at in singulis pedi-
bus 53 27
- denigrare:** ad pilos -andos . .
et -buntur 244 30, 32
- denique:** 'darauf'; statim ma-
gis spiritus concipitur. .d.
primum invenitur 59 1
- dentio:** pullaria nascitur pullis
in prima calefactione -nis
30 27 de glandulis quae fiunt
in pullitia ex prima -ne 179 8
- dentire:** si in annis continuis
duobus et mensibus sex -ierint
241 13
- dentitio:** -o prima 231 4 -o
prima totum corpus commo-
vet 232 28
- denudare:** scalpello supra totas
venas -as 210 1
- deperdere:** 'verlieren'; in vase
novo ita decoques (oleum), ut
tertiam -at 75 14
- deorsum:** haec forma deest;
deiossum 69 13; diossum
26 13 (duossum *trad.*), 17 (dei-
ussum *trad.*) 32 18 263 10;
diosum 30 16; iosum 188 1
iosu 190 24; ypochima. .de-

premes di. versus ad palpebrum versus inferiorem subtiliter . . . iterum repremi donec se di. commodet 26 13, 17 di. versus fit tumor 30 16 si ossum fuerit di. vexatum 32 18 digitos subicies interius dei. versus 69 13 armum . . alligabis supra genu et iosum et intra articulis aequaliter duces 188 1 iosu quam genu ab interiore parte tubiscula . . invenies 190 24 ne cerusa di. desideat 263 10 *Cf.* sursum
depellere: cum adsellatur, ster-
 cus vix -et (re- *trad.*) 131 23
depilare: catulum . . foris
 -atum . . decoctum 60 30 *med.*
deplanare: si vulneraveris et
 -veris (staphylomam) 27 16
 eam gumbulam cartilagino-
 sa(m) . . caedito ut -es . . cum
 bene . . -veris locum 29 14, 15
 cum eam (ossilaginem) pau-
 latim ablatam -veris 204 19
deplere: negaverunt ia. debere
 -eri consuescere . . ne consue-
 tudo -endi omnibus annis
 fiat . . quotiens enim . . detrac-
 tio sanguinis detracta non
 fuerit 5 20 inflabitur ergo
 <non> dispumatus, quibus
 consuetudo -endi causa [non]
 est 7 23 nullo loco -es nisi
 ex superiore vena 97 20; 8 15,
 26 56 2 *Cf.* detrahare et de-
 spumare
depletio*: ideoque dispumamus
 post -nem propter spurcitiam
 herbae eundem palatum 7 21
depravare: labrum superius
 -are incipiet quasi paraliticus
 87 15 *V.* pravus
deprehendere: si autem -ensus
 fuerit 113 24 (*sc.* morbo)
deprehensio: ossilaginem si

auferes, ne intelligatur fuisse
 propter generositatem equo-
 rum et -nem causae 204 13
depremere: ypochima . . capulo
 paracenteteri -es diossum ver-
 sus 26 12 -ito manu ad dex-
 tram partem (longaonem) 70 17
 huic manu et -es in anum et
 veretrum usque versus 71 2;
part. perf. pass. tempora ca-
 vata fiunt et oculi depressi
 46 20 quos soli depressos in-
 veneris 90 15 *Cf. supra p.* 308
depurare*: *part. perf. pass.*
 limpida et -ata (vulnera) cu-
 ram cefalico (de falcito *trad.*)
 curare 184 1. *Cf.* ex(s)aniare
deradere: usque dum videbitur
 satis pituitam -sisse 285 14
deretro: qua parte d. nervos
 ne tetigeris 36 20 nervos pau-
 latim urere d. 200 4 urito
 palmatim genua d. supra
 nervos 203 19
derivare: *refl.* corruptio san-
 guinis . . in quacunque parte
 corporis se -verit 13 9 liquor
 sanguinis . . in pedibus se -at
 230 8
derivatio: ampliabit (*intr.*)
 enim in eis (*sc.* pedibus reu-
 maticis) -o 19 19 ex qua -ne
 venarum corporis sanguinis
 ungulae alienatae tenduntur
 228 23
deserere: hunc curando -ere
 noli 82 21
descendere: venas . . quae -unt
 ab angulis interioribus ocu-
 lorum 9 14 venae a visceribus
 -entes . . ab interiori parte -ent
 inferius quam gamba 12 9, 10
 duae autem venae a capite
 summo -unt (discendunt *trad.*)
 182 1; *trans.* (?) cum defri-
 cueris, -e (ascende?) et coper-

- tum dimitte 43 6 *Cf.* deducta
- desidere:** humor sudoris in ventrem se -et (*deridet trad.*) 66 20 -et in lumbos tanquam canis 95 18 commiscebis ne cerusa diossum -eat (*dissideat trad.*) 263 10 *Cf.* insidere
- desinere:** *trans.* -es coliclorum offas, dare debebis furfurem 74 5 (*ubi vero etiam dare ad desines supplere licet*) -e sanguinis decursionem fieri 209 9 facies ad crassitudinem cretae . . et inlinis ei renes . . et -es hoc cohaerere diebus V 213 8 -es humorem, ut decurrat . . iam -itus humor est 222 15, 17 -ies humorem ambulare 213 27; *intr.* sed si tamen ab admissura -uerint (*ex corr.*) 8 25 -ere exercitationibus 109 17 179 3; *absol.* donec -at (*sc. morbus*) 109 21. *de formis v. supra p. 306* (209 9 [*de*]sine scribo coll. 11 6)
- despumare** (*dispumare*): sanguinem eis detrahimus de palato, hoc est -bimus 7 19; 7 21, 23 75 21 *al.* *Cf.* deplere
- despumatio** (*dispumatio*): equos . . a die -nis numquam . . cursui . . committamus 8 13 *al.* *Cf.* depletio
- destillare:** si cui capiti malignus humor in gingivas -verit 176 19
- destillatio** (*distillatio*): -o narium humida et gracilis aquae similis 106 19 si cervix a pluvia -nem passa fuerit . . scrutabis foramina, ne quid ulterius inter nervos -ne (-o *trad.*) sinus factus fuerit 183 15, 19 (*cf. ind.* 171 7) siccare . . ne quid umoris -nem huic iumento faciat 184 13
- destillescere*:** lumbis . . contractus erit et macer fiet -endo, quia posteriores eum non consecuntur 224 20 [*destit: lego d<ur>escit* 53 28; distet *Bue.*]
- destringementum:** -a adsellabitur 137 27
- destringere** (*distringere*): -es eum diligenter et eam unctionem eum perfrigabis 92 27 post VII dies -ito et delavato 111 19 -e i. 266 8
- desub:** *praep. c. ablat.*; sanguinem detrahere d. oculo 25 9 27 5, 13 247 31, d. oculis 80 16 81 16, d. cirro (*cirru*) 10 5 119 1 208 13, emittere cirro 175 21 193 3 207 6 sanguinis detractionem fieri oportet de cervice . . vel d. causa illius loci, ubi se humor morbi demonstraverit 57 29 sanguinem . . emittes supra talos et de gambis eius . . vel d. ipsis dolorum locis 117 23 sanguinem ei detrahes . . d. gamba 161 21 (*cf. sub gambas sanguis detrahitur* 12 8) d. gambis emittito 218 8 d. cute eum (*mirmicem*) recastrabis 222 20
- desubtus:** *praepos. c. accus.*; dissuria sanet eo quod d. pedes ipsa ramenta (*samenta trad.*) pedum conterere (*contendere trad.*) 146 26
- desudare:** ignem facito ut -et 95 26; *cf.* donec sudet 134 25
- desugere:** *v. dissugere*
- desuper:** *adv.* terrigium . . decarnabis subtiliter. d. ipsa cerato 28 15; *praepos. c. accus.* decarnabis per utrasque plagas et diligenter auferes (*pulmunculum*) d. spinam . . eum foras

- exime** . . qc. intus . . remanse-
rint, rursus decarnabis d. spi-
nam 211 5, 8
- desupra**: caliginem d. facit
(? fuci *trad.*) 174 32 c. *adn.*
- deterior**: *de aegroto io.* -or fit
285 20, -or fiet 40 9 54 4 est
-or 109 26 corpori -or fiet
111 7 -ores corpore fiunt 55 9
- detrahere**: sanguinem 5 4, 16,
23 *al.* Cf. deplere despu-
mare emittere
- detractio**: sanguinis 4 24, 26
quotiens . . -o sanguinis de-
tracta non fuerit 5 22 (*cf. supra*
p. 310) *al.*
- devitare**: -a (debita *trad.*) loca
calidiora 82 12
- dexterior**: *v. supra p. 305*
- dextra sinistra**: ἀσύνδετον 9 6,
10, 27 12 4 *passim* (*cf. intro*
foras); dextra atque sinistra
158 1
- diacantaridas**: διὰ κανθαρίδος;
-as sic compones 276 33: *ex*
διὰ κανθαρίδος factum est
unum verbum, q. solito more
declinatur
- diacylon**: διὰ χυλῶν; malagma
d. (dyacilon *trad.*) impones
34 32
- diaftora**: διαφθορά; corruptio
sanguinis quam Graeci -am
(dyaforam *trad.*) appellant
76 23 ex corruptiones sanguinis,
quae Graeci -a (dyafora *trad.*)
appellant 79 18
- diastima**: διάστημα; ut possit
per -am (temporis) compositio
corpori esse 5 28 per longum
tempus . . et per -a 57 19 fasci-
olum praecides per longum
ad -am oculi 23 15 ut -a
unius digiti in medio rema-
neat 33 20
- dicamen**: resinae Cf. *Thes.*
gloss. et Ind. spec. s. resina
- dictare**: escam porrigito, si
-averit ipsum tempus 38 13 san-
guinem ei detrahes . . prout
ipsa aetas animalis -averit
74 29
- dieresis**: διαίρεσις; scalpello
-in palato faciens 44 13
- dies**: *mascul. et femin. passim*;
quam die et nocte dabis
manducare per dies numero
septem 7 7 in primis diebus
60 18 in altero die 160 27
236 16 in tertium diem 164 5
in ternos dies 125 31 per non
minus diebus duobus vel tri-
bus 70 23 per alternis diebus
108 1 (*cf. alternus*) per pluri-
bus diebus 134 6 Cf. numerus,
cottidie
- difficilis**: -is servit (i.) 81 22;
difficile *adv.* hic morbus ne-
cesse et d. sanabitur 179 13
- difficiliter**: 19 30 23 2 38 6 46 21
55 11 60 6 65 13 69 6 70 13
73 18 77 18 78 7, 11 106 17, 23
196 7 233 11 248 24
- difficulter**: urinam d. facit 295 6
- diffundere**: *refl.* -it se pupilla
24 17 25 5; *pass.* (pupilla) -sa
est . . ut ovi vitellus -sus . . in
oculo quasi livore -sum in-
telligis 24 21, 23, 29
- diffusio**: perdet visum luminis
(pupilla) per -nem suam 24 19
intelliges . . super ipsam (ip-
sum *trad.*) pupillae -nem
vitreo similem 25 16
- digerere**: per sanguinis detrac-
tionem morbum -ere 57 20
interdum -untur (scutulae) per
itineris exercitationem 57 17
totum perfrigare ita, ut in
corpore -atur (sincopatio) 72 28
partes enim virium sanguinis

- in coitum -unt. . illa enim furia, quam consueverunt per coitum -ere 8 25, 28; *depon.* (?) eum. . hordeum nimis edisse et non digestum esse 109 28 ut. . digestus ad potionem veniat 165 5
- digitus:** cartilaginem narum eius -o mulieris (?) subtemperabis (?) 100 5 *c. adn.*; *mens. saepe*
- dilatare:** *intr.* usque quo causa canceris -verit 216 21; *pass. pro refl.* -atur (*πλατύνεται*) 38 18 123 7; *refl.* extendere se non potest nec -are 114 4
- dilatatio:** diffundit se pupilla. . et fit platocoriasis, id est -o (*dilatatio trad.*) pupillae 24 18 aneurisma. . est tuberum. . cum -ne (*dilacione trad.*) venae 33 6
- diligenter:** '*commode*'; suster-nentes. . quae mollitia(m) praestent ut d. iaceant 43 1
- diligentia:** '*curatio*'; solent ex hac -a sani fieri 25 13 curare per omnem -am et potionibus infra scriptis 52 20 cui nulla -a curae prodesse potest 54 2 ex nulla -a curae proficit 56 26 sine ulla -a medicinae saepissime refrigerari solent 66 14 labore(m) et -a(m) tam equarum quam equorum. . ostendere volui 232 9, *cf. de diligentia equorum* 231 2 *ind.*
- diligere:** '*diligenter nutrire*'; cibo autem maxime -endus est 117 2
- diluere:** stercus suillum. . in vino. . -ito 158 13 thuris. . in vino Amineo -ito 180 17 aceto et oleo 183 8 ex aceto acro 282 14
- dimicare:** '*micare*'; auriculis erectis -at 90 2, auriculis 83 3, auriculas 85 5
- dimidia:** *subst.*; salem -am 18 18 194 25 mensis -a '*in der Hälfte des Monats*' 99 19 *adn.*
- dimittere:** cui et ambulationem -e (*dimittite trad.*) 178 16 bubus pituitam -ere 285 11 in eo (loteo) lapides molares ferventes -ito (*pro demittito*) 160 4
- dinamidia:** *δυναμῖδια plur.*; medicamenta autem ad huius modi curam in -is demonstrantur 20 17 collirium. . quem. . in -a positum habes 24 13 malagma. . quam in -is habes 30 11 quod caldum in -is monstratur 35 19
- diossum:** *v. deorsum*
- diplancistrodes*:** *διπλαγκιστρο-εἰδής**; venam -de (*diplantistrotro trad.*) inter nervos nimia subtilitate relevabis 33 18 *Cf. ancistrum, tyflodiplangistris obstalmostatus*
- directus:** *v. dirigere*
- dirigere:** *trans.* lini semen. . bene contusum -e 254 29 *c. adn.* offam facito ex isto et quasi salivatum -es 255 16; *intr.* -entes a collo usque ad femora venas 44 21; *part. perf.* directus: scalpello plagam -am das 23 12 scalpello intercides eam -is plagis 221 31 venam extantem quo loco invenies, cutem contra se in -o venae ad duos digitos aperies 33 17;
- dirigescere:** ne adeo -at, sago eum operito 227 12
- discedere:** si unguis -sserit 186 7 si ungulae a corona -sserint 201 1 haec duo adiu-

- toria...a quibus nunquam -i
 potest 12 21
disciplina: de -a ustionis 186 24
discole: δυσκόλως; d. trahun-
 tur a prioribus (partibus equi)
 160 23
discolus: δύσκολος; vulnus -um
 20 1 278 26
discoquere: ordeum solidum
 -ctum in aceto, usque dum
 -ctum sit 202 21, 22, cf. fur-
 fures ex aceto decoqueto 202 24
discoriare*: ipsum migalem -a
 167 1
discurrere: sanguis...-it (de-
 currit *trad.*) per omnia mem-
 bra 5 7
discutere: (virtus medicamen-
 torum) vermes -it foras a
 corpore 68 27 ut fleminam
 -ias 268 9 ad flemina -ienda
 269 23, 25 269 23 (descucienda
trad.)
disinteria: δυσεντερία; 105 15
 130 1, 26 133 10 *bis* 157 1 *bis*
 (bisinteria *trad.*)
disinterici: (sintecti *trad.*) 76 16
dispargere: coicies et aquae
 pusillum, et cum inferverit,
 -es cum eisdem de canali
 ligneo 286 10
disponere: antepriedie -endus
 erit, ut minus cibetur 5 27
dispositio: totius corporis com-
 pago et interiorum -o (dispō
sic trad.)...invalida fiet 46 25
dispumare: v. despumare
dissolvere: *absol.* verum est
 ergo et ustionem -ere posse
 15 6; *trans.* caloris beneficio
 -utum vitium...ex qua vul-
 nera ustionis -uta 14 12, 16
 urere eam fistulam...ut pos-
 sit...-vi (dissolute *trad.*) 32 10;
refl. ut se -at post fistula
 280 7
dissugere: dixerunt flemen ex
 ea re -i et adsiccari posse
 35 17
dissuria: δυσουρία; 146 6, 25
 148 24 disuria 62 18 dysuria
 (dystria *trad.*) 140 15
distabescere: suspirium in eo
 -at 110 27
distare: ures...caput...in tri-
 gono duobus digitis distanti-
 bus 88 3; 53 28 *adn.*, cf. du-
 rescere
distensio: a -ne pressum 82 7;
 37 13 81 26, 27 (*corr.*) -nem
 faciunt 76 26 quibus venis
 praeobturatis -osequitur 79 2
distentiosus*: 'qui distentiones
 habet'; frenetico -is (disten-
 cionis *trad.*) sideratio *eqs.* 9 11
distentus: nares -as 108 14 -us
 spiritus 111 25
distillare: v. destillare
distillatio: v. destillatio
diu: *enotavi octies* (11 31 26 25
 90 20 123 18 155 19 176 24 195
 26 205 24) *eius vice funguntur:*
 longi temporis 10 28 54 16 63
 8, 13 longi temporis benefi-
 cio 67 25 per longum tempus
 34 18 54 27 57 19, 21 58 18 114
 19 inter longum tempus 66 12
 71 9 multo tempore 53 18
 200 25 longo tempore 55 32
Cf. diuturnus tempus
diureticus: διουρητικός; -a po-
 tione 69 16
diurnus: v. cottidie
diuturnus: propter -am vitam
 4 17 non enim erit -ae vitae
 237 4 -i (diurni *trad.*) per-
 manent 195 31; *adv.* diuturno
 in vita morantur 235 20 *Cf.* diu
divisio: <urit> duritias, inter-
 dum et cancellat in -nes 14 9
Cf. divisura
divisura: ad ipsam -am gemi-

narum (sc. venarum) 10 22 in
media -a codae 11 31 Cf. divisio
divus: sub divo: quos oportet
s. d. in agro dimittere 56 3
tamarici folia .s. d. ponito
180 15 s. d. eam (equam)
statuito et .aspargito .s. d.
hoc facito 288 18, 19 pultarium
sub divum (subditum trad.)
ponito 126 27

dolere: quibus venter facile -et
11 35 hoc et circa omnes ca-
put -entes fac 81 7 al.

doliolum: commisce ut colli-
ges in -o 260 28

[dolorosus: caput -um (deorsum
Bue.) portabit 101 26]

dolesus: qui etiam (enim trad.)
sunt -i 235 10

dominari: in eiusmodi enim
causa praemixta quaecunque
validudo ex duabus -etur 18 31

dominator: nervus qui est ad
articulum lumborum totius-
que corporis -or (-orem trad.)
(cf. principalis 74 16) aqua-
liculum .s. totius corporis -or
63 5

donec: 'tunc' (?); sed si evene-
rit ut .duritias habeat, d.
desub cirro .s. sanguinis detrac-
tionem facies 208 18 al. de
179 27 v. 'addenda'

dormitare: quasi oculis -anti-
bus erit 87 11

dormitio*: 'dormitorium' Ruhe-
lager; mollibus -nibus eum
collocabis 158 25 (unde Veg. V
4, 2 molli dormitione animal
collocandum)

dorsanus*: 'dorsuarius'; quae
(arteria) appellatur -a 142 11
Cf. dorsarius subdorsanus

dorsarius: mulus -us erit 221 1

dorsum: alternis -is 15 22 (dos-
sis trad.) 153 29 V. alternus

dorsuarius: subst. quod facile -is
(equis) evenit 207 5 V. dorsanus

dragma: δραχμή pondus 49 9
76 1 al.

dubitare: c. acc. c. inf. non -o
et alios hunc morbum .aliis
nominibus vocare incaute 51 20

ducere: refl. quidquid enim
escam accipiunt, ad stercus
se -it ('convertitur' Veg.), si-
militer et potus ad urinam
126 10 spiritum -it subinde
134 23 ilia solide -it 137 26

nares -unt in pulverem 165 14

armum ad rotam -es aut ad
machinam 187 29 curabis

praeter ductum armum 187 18;
transl. magis tempus -it 155 3

ductio: cum .ex via aut ex
<sarcina> -nis laboraverit .
plantae laborant ex labore
viarum, ut ex sarcinae -ne
16 2, 7 (idem 154 9, 18) sunt
autem haec causae aut in
conamento aut a viae -nem
223 19

ductus: fit enim spiritui -us
gravissimus 43 12 Cf. ducere

dulcideo: uligines .q. quidam
et -ines vocant 20 7 -o enim
sequitur et solutio ventris 130
14. Cf. Veg. III 52, 1 et V 14, 4

dum: d. interdum 57 18 117 11
(cf. supra p. 311) d. tamen
ne plus putes esse quam sep-
tem (sc. tunicas oculi) 174 4
q. magis sic intelligitur, d.
in ipso oculo imaginem .non
videtur 24 30

duplex: malagma ad nervos
grossos et -ices 265 3 absci-
dito medium frustum quater-
nario -icis magnitudinem
215 18

duplicatio: ganglion .fit ex
nervi -ne 38 3 spiritus, qui

per -nem clementi magis in novissimum maior fit 65 6
duramen: cum cicatrix callositatem fecerit, -en imponere (sc. ungulis) curabis 202 10 cum cicatrices vulnerum solidaverint et praeduruerint, -en imposito et ex calciato 209 21 curato tam diu, donec vulnus callicia praeduruerit, et calciato et -en imposito 219 31
duramentum: stiptici compositio ad vulnera et ad -a et ad ustos 281 21
durare: a primo die usque ad tertium -ant 38 29 non -ant, periculum vitae faciunt 199 15
durescere: corium eius -it 126 19 cuius corium [non] -it (destit *trad.* distet *Bue*) et tergus similiter durum .. erit 53 28 cuius et corium [non] durescit (descit *trad.*) 107 1.
Cf. in-, per, praedurare
duritia (durities): si basem moverit aut -as citare coeperit 10 14 q. i. in basibus marmor et -as fecerit 207 15 altius <urit> -as, interdum et cancellat in divisiones 14 9 ad -es et ad flemina .. compones 269 1 (*ib.* 3 ad -as) *al. de formis v. supra p. 300.*
ebibere: 'bibere'; ubi plus -erit 109 23 cum -erit, tantum sufflat inflatus 123 30 per os -at 124 26, 29
eccopis*: ἐκκοπίς* *vel* ἐκκοπέυς; secito ossilaginem per -ida (et copida *trad.*) et xistera diligenter adferito 204 17 caedes per -idam (perecopidam *trad.*) et rades per xisteram 217 29 prendes -idem (prende sicopidem *trad.*, *ubi in contextu minus recte copidem*

scripsi) et ipsum tubum desuper ossum caedito ab aequalitate 190 29
ecedermia: ἐχέδερμία; de -a. si q. i. -am habuerit, quod latine coriaginem appellant 124 1 de ecedermis (ecederamus *trad.*, *scripseram primo* ecedermia) 89 26
ecedermus: v. ecedermia
echinus: ἐχῖνος; aspredo -o (exhino *trad.*) similis 57 3
ecinum 239 5, 8 *med. Cf. ind. spec.*
ēdere: *passim*; escam ēsse 97 17 [esse *del.* 102 9 106 24] *Cf. manducare*
educere: linguam foris -ito 285 3
effectus: mellis quod satis est et -um faciet 115 29 si (hoc) -um non habuerint 137 9 190 1 si -us non erit 194 18 (sic) ad -um perduces 198 27 256 10 hoc ad -um perducet 255 23 haec res ad -um perducit 256 2 parebit -us 256 20 273 25 -um parebit (*prāt trad.*) 277 20 recens autem ad praesens -um adfert hoc medicamentum 280 24
efficere: 'vivere'; plures (dies) -ere non possunt 38 30
effugare: suffumigari .. propter -andum taetrum odorem illius morbi 52 16
effundere: cum lacte .. infunde. q. si non habueris, .. ex vino dulci -ito 178 19
eglipsis*: ἐκλειψις; si vertiginaverit .. -īs (*glipsis trad.*) patitur assidue 86 12
ei cere: 1) 'luxare'; de cocxa eiecta aut convolsa 3 16 coxam si eiecerit 17 17 si .. co-

lesum fregerit aut eicerit 189 10; 2) 'educere'; ne includatur, eicies eum (sc. ex cella caldari) 759 3) 'gignere'; pilum eiciet ad colorem et spissiore 245 14 equasimortum eicere non potuerit. .ita celerius eiciet. .secundas 238 3, 5 *absol.*; equa si eicere voluerit 238 21; 4) *proprie* ut eiciant si quid in cerebro habent 287 15 sanguinem -iunt 252 8
elefantiotes: ἐλεφαντιώτης*; 52 26 59 28 109 2; elefantioten 59 25 296 5; elephantioten 293 3
eliberare (?): 'deglubere' *abhäuten*; pulmunculum teneto et . . decarnato . . et oleo delavato et -a 211 2: *verbum valde suspectum, nam ibid. l. 6 a cutem ipsa libera legimus; quare nescio an libera etiam priore loco scribendum sit. Cf. liberare*
elidere: 'constringere'; cum coeperint in illo pede fortius calcare . . tunc -ere et simili modo alterum pedem curabis 11 12 hi plane semissantur non -untur 11 23 -ito (*helidico trad.*) eum <in loco molli *add. Veg.*> 26 4 -es i. et capillo claudes subtiliter eam verruculam 27 29 -ito (*elido trad.*) i. et in brachiolo venam . . aperies 33 15 -es i. et locum . . semissibus cauteriis adures 201 21.
eligere: de rapo (*rapa trad.*) -ito pilos validos et tortos 245 17
elimpidare: *intr.* cum bene -verit (vulnus) 11 5 si vulnus -verit 205 11 vitium . . temporibus ('interdum') -et 27 2; *refl.* ut cutis se temperet

et melius -et 211 19; *trans.* omnia vestigia et maculas mucrone[m] -are 202 17 omnia vestigia causae ab stercore vel clavi vestigia scalpello -are 219 24 omnem pendiginem ungulae -at<o> 219 29 *Cf. limpidare*
elleborizare: ἐλεβορίζειν; si ventrem . . non solverit, -abis (*elaborizabis trad.*) eum sic: ellebori albi 3 . . et vino . . potionabis 75 28
eloma*: ἑλωμα* i. e. ἥλος; quae sunt ergo quae vel solvi vel laxari debeant duritiam? marmora aquatilia -ata (*ylomata trad.*) ossilaginis 14 22
eluere: dolor per saniem -endo (*ludendo trad.*) aufertur 15 3 *Cf. colluere*
elutriare: aceto locum -as 195 10, -are 225 1, -abis 244 34 (*elutabis trad.*) 245 2
emacrescere: corpus non reficiet, nimis -it 124 3 ab ordeo eum abstinebis, ut -at 135 13 tussit aspere et -grescet 56 25
emanare: si videris sanguinem non -are 227 6 foramen qua urina -are consuevit 228 8
emendare: si quid . . male factum . . fuerit, -ari non potest 4 13 -abis periculum <in> emoroide 34 8 si . . mobilem <caudam> habuerit, sic -abis 225 8 cum volueris potionare . . de omni morbo -abis 288 13
emfragma: ἐμφραγμα; -ma pati 70 2 enflagma 121 1 *adn.* enfragma 62 16 quae passio doloris enfragma dicitur quae latine obturationem vocatur 63 28 *Cf. emfraxis*
emfraxis: ἐμφραξις; *ubique cor-*

- ruptum* de -in i. e. de obturatione 89 21 de -i si . . -i. tenuerit, quod latine praeobturatio dicitur 120 21 *Cf.* emfragma
- eminere:** ut possit vena (venas *trad.*) clarius -ere 6 3; *part. praes.:* eminens quibus nervi in articulis . . -es erunt 118 24 corpus . . fiet -ibus omnibus ossibus 125 2 tumorem -em . . demonstrat 205 20 q. i. . . super vertebulum coxae -ns aliquid habuerit 217 26; *compar.* loca eminentiora . . vesicae similes 157 10
- emissio:** ex nimia enim supra modum -ne (*sc.* sanguinis) et conamento pulmonis tensio contingit 47 3 *al.*
- emittere:** sanguinem 9 1 10 15 18 7 40 30 41 27 *al.* (*cf.* mittere detrahare); per os salivas multas 133 29 nec eam (cibariam) concoctam per stercora -it (stercore mittit *trad.*) 142 20 caput -it et super -it (demittit?) 109 23, 24
- emorigia:** αἰμορραγία; attendere, ne supra modum sanguis profluat q. -a appellatur. si -a fuerit, uti medicamento ischemo 44 27, 28
- emorois:** αἰμορροΐς; cum venae colligaveris . . emendabis periculum <in> -ide (memoroide *trad.*) 34 8 ne umquam suffundat propter -idas sanguinis 34 14
- empiema:** ἐμπύημα; caput ei ures . . vel pinna -a (hiempima *trad.*) facies 83 22
- emplastellum*:** duo grana salis in plaga subicies . et super -um 123 24 exime fistulam et -um inducis 214 13
- emplastrare:** ad cartilaginem(s) -andam(s) compositio 269 34 280 14 ad vulnera -anda 278 2
- emplastrum:** 270 *sq. nonies*
- emplecticus:** ἐμπληκτικός; de -o i. e. epileptico 93 13 88 14
- empticius:** medium panis candidi -ii 132 22 panis -i medianum 252 28 *med.*
- enfragma:** *v.* emfragma
- [**eodem:** *causaliter* (?) rarum quoque intervallum fiat (faciat) eodem 16 6 154 14]
- epifora:** ἐπιφορά; febricitantium per -am aliquam in palato vel faucibus 43 17 cardiacus autem fit a nimia -a totius stomachi 77 14 si . . ex aquae -a . non dormierit 81 29 ab -a cruditatis vitio (*corr.*) datum 164 17 vi indigestionis -a 165 6 ex qua -a sanguinis 208 1 ex -a nimia corporis 228 10 collirium ad -a(m) 247 13, 22
- epiforetum:** ἐπιφορητῶν; suffusione praesens ab -on 247
- V. epifora**
- epilampadium*:** ἐπιλαμπάδιον*, folliculum sagitta pungis vel -um, si habueris, infigis ei, desinies humorem ambulare 213 27
- epilenticus:** ἐπιληπτικός; 93 13 102 20
- epiploce:** ἐπιπλοκή; -e dicitur causa in qua duorum valitudinum praemixtio invenitur 13 3 eius modi autem causa -e dicitur 13 12
- epitogium:** -is coperito 95 25 153 10 *Cf.* cooperimentum
- epitoma:** ἐπιτομή; singulorum sensus et motus animae in unum contuli et ex his -a (epithima *trad.*) feci 232 14

equale* (*i. e. equile*): in -e (*aquale trad.*) praeseptum pectore trudet 132 16 calidus nimis ab -em 164 20 ab stercore -is, quod femur vocatur 219 17. *Cf. equile*

equile: prodiens de -e 161 5
V. equale

equinus: generis -i 232 16 242 17 286 30

equire: equa si ... nec equibit nec praegnans erit 239 13

equitatus: *abstr. 'Reiten'*; in -u expavescit 135 11

equus: 47 31 48 30 99 22 120 3 142 14 160 19 199 12 *al.*; *sed multo crebrius* iumentum

eradere: eas (*mirmices*) -as 205 7

eradicare: ustio eas (*radices*) -et 216 9 donec omnis vermico -etur 219 9

[**erecta**: '*veretrum erectum*' (?) 156 13]

ergo: cuius (*detractio*) e. tamen rationem protinus reddo 5 2 si ... vexabitur, nihil eum curare poterit. e. murtam ... infundere ... debetis 116 20

eronalis: resina 202 22 *al.*, *v. ind. spec. s. resina*; *rectius aëronalis*, *v. Ihmii ad Pelag.* 252 [*erita* 173 9 *c. adn.*]

erraticus: absinthium 94 9
V. ind. spec.

error: praecipitur propter -em alicuius passionis ... sanguinem detrahare 5 14 qui ne quidem -or alicuius passionis veterinario ignoranti obstripiat 48 27 haec ratio habebit quidem -em 223 10

erumpere: *intr.* per se -unt collectiones 57 6, tubergula 111 13 arteria si eruperit 177 26

eruptio: vulsi 89 1 109 12 faucium 178 28; *plur. 'Ausschlag'* collectiones per se rumpunt et post plurimas -nes aliae renascuntur 55 22 illas enim -nes et partem sanguinis et per saniem evomendo auferunt 56 3 coronae si -nes fecerint, scito subtus collectionem factam in ungulam esse 200 19

Cf. collectio

erveus* (?): farina(m) -am (et aerucam *trad.*) inposito 179 18
V. ind. spec. s. farina et s. ervum

esca: omnis -a viridis ... in partem cruditis se convertit 38 5 ipsa(m) enim -am ad inferiorem scapularum locum accipit 54 9: *idem* (*sed* ab inferiore loco) 104 17 sine dubitatione -am suam conficientes 55 8 -is eum aridis cibare 90 27 <si> ... desideraverit -am esse 97 17 (*cf. supra p. 300*) opponito -am nesatur fiat 98 30 -ae modum revocabimus IV die 230 9

escari: male -tur 80 25 cum -tur (*esca tritus trad.*), tussit 162 6

esse: '*möglich sein*' *c. acc. c. inf.*; verum est ergo et ustionem dissolvere posse 15 5

esurire: manducans multum -it 125 3

etenim: sic e. et singula signa ... intelliguntur 102 10

etiam: etiam et *v. supra p. 311*; etiam nunc 13 28 14 3 216 22

etsi: infundes ei per narem sinistram etsi non vi (et si non vis *trad.*) 84 26

evadere: 1) '*sanum fieri*'; si tardius in dolore protrigaverit, difficiliter -ent 70 13 diffi-

ciliter -it 196 7 illi autem
 -ere non possunt 163 24; 2) '*ex-*
sistere'; si suspirium -et, signa
 habebit talia 110 15
evanidus: labia eius -a (eva-
 nita *trad.*) vide(n)tur esse
 181 15
evaporare: sanguis unguis
 digeritur et -at per ungulas
 210 12 V. vaporare
evenire: -it (et venit *trad.*) hoc
 autem a calore 86 25 uniter
 omnia -iunt et curantur 219 2;
c. inf. his -it . . morbum di-
 gerere et firmiores fieri 57 18
 ex hoc -it sanum fieri 109 11
 -it eos liberari posse 111 15
 quibus -it reuma . . pati 214 3
evertere: haec . . ad mellis
 grassitudinem -antur 277 24
evincere: per quam ustionem
 vitia insanabilia -i possunt
 48 5 ex quibus morborum
 vitia -enda sunt 73 27
eviriare (*i. e.* evirare): *pass. de*
iumento 8 16 51 11 55 31 56 3
 74 19; *act. ne* . . nervos eius
 -ies 38 25
eviratio (*i. e.* eviratio): nec
 stercus reddere potest -nis
 causa 124 5
evocare: *trans.* tam leviter
 -abis susu (venam) 190 2 in-
 cipiet humor foris -ari inibi
 222 16; *refl.* est enim ista res,
 quae cito se foras -et 144 14
ex: *forma e non apparet*;
praepos. c. abl. saepissime; *c.*
accus. 14 16 19 2 24 7 44 24
 47 5 68 8 95 14 100 26 112 9
 148 20 154 7 176 23 203 14 212 18;
 ex toto corpore aequaliter
 pressus est 95 22 (*cf. ab*) ex
 prioribus humeris incertus
 (insertus *trad.*) 111 7 adures
 eum ex utrisque partibus

135 20 ex parte quacunque
 tollere oportet 220 15: sic sae-
 pius venas adaperies ex am-
 babus partibus 44 17 ada-
 perire palatum . . ex maxillas
 et de fronte 44 24 (*cf. de*)

ex hac (illa) ratione *passim*
 sie ex hoc non proficerit (*cf.*
proficere) ex quo 59 2 '*infolge-*
dessen' ex ordine 66 8 fer-
 vescat ex lentore 259 31 *pro*
adv. (*cf. igne lento* 260 20) mor-
 bum ex pluribus signis . .
 aliis nominibus vocare 51 20
 ex ipsa retortione moriantur
 per ruptionem vesicae 69 18
 ex lumbricibus dolorem ha-
 beant 144 12 oculum album
 ex plaga 247 6 *alia*

ex apertura 292 26 '*nach der*
Eröffnung'

saepissime de medicamentis aut
pro instrumentali aut pro 'cum':
e. g. sanum facies ex eo 175 24
 subveniri ex omnibus succursi-
 onibus 57 26 succurrere . . ex
 una re 109 3 ex omnibus . . cu-
 ram adhibere 212 12 oculum
 aperias ex duobus tyfiodiplan-
 gistris vel per obtalmostaten
 26 6 *c. adn.* scarificato totum
 ventrem ex sagitta Numida
 216 9 clisteriabis ex aqua ca-
 lida 66 3 ex eo (sulfure) con-
 fricabis 144 27 ex aceto per-
 frigabis 85 17 ex aceto exsa-
 niato 207 11 ex aceto infusam
 80 7 ex hoc oleo calido suf-
 fundere 65 20 ex hoc suco
 linito 41 11 ex aqua mulsa et
 oleo potionato 40 24 *saepius*;
 ex hac potione morbidus libe-
 rabis 60 21 purgabuntur ex
 hoc 240 19 purgatione ex cu-

- cumeris silvaticae radice 20 15
similia multa; ex tritico de-
 tur 7 9 dabis ex loteo virgi-
 nis 20 24 dabis ex vino et
 oleo 60 20 ex aqua dato 60 27
saepius; pannos ex aceto et
 oleo 17 10 *talìa permulta*
- ex equo imponere (equam) 233
 1, 2, 5, ex asino 233 3 '*decken*'
- pro '*extra*' (?) cauteriza mor-
 sum.. ex aptis articulis aut
 nerviosis locis 166 11; *cf.*
Veg. ll.
- liberari: ex eo vitio 114 20, ex
 ea causa 60 7 *al.* ex hac re
 (= *morbo*) sanum fieri 27 8
 exipsissignis.. *pereunt* 57 21 *al.*
- exactio: meiet faeculentum..
 et si maior -o fuerit, puncta
 interponere ustionibus 157 30
Cf. coactio
- exaestuatō: *v. aestuatio*
- exarescere: -unt in eo ster-
 cora fervoris beneficio 131 23
- exalciare: cum cicatrices vul-
 nerum (ungularum) solda-
 verint et praeduruerint, du-
 ramen imposito et -ato 209 22.
V. exaligliare
- exal(e)facere: *intr.* perungito
 totum et perfricato manibus,
 usque donec -iant 125 31;
trans. absol. -is (urendo) 14 15
 haec potio et -it 65 30 ex-
 calfacere (urendo) 14 20 *V.*
concalfacere exfervefacere)
- exal(e)factio: stercus.. hae-
 rent propter nimiam -nem
 117 16 quem cum calefecisti,
 ambulare videtur beneficio
 -nis et blateiarum sanguinis
 208 8. *V. concalfactio*
- exaligliare* (*i. e. exaligliare*):
 omnis coniunctio ungularum
 separata decedit et -at 22 8 27
 si ungulae a corona discesse-
 rint et -verint (excaldaverint
trad.) 201 1 statim ungulas
 proiciat et -at (excaldat *trad.*)
 208 10 (*ubi etiam* exalciat
scribere licet) *Cf. exalciare*
- exearnare*: incipe.. sagitta[m]
 eam pantice(m) abintus de-
 carnare.. iam -ata aceto et
 oleo exaniabis 184 26
- excastrare: scalpello vel sa-
 gitta intra medium aperito
 et -ato eas (glandulas) sub-
 tiliter 30 22
- excedere: cum quando autem
 hoc vitium si<gna> haec
 [equa] -sserit 91 6
- excidere: quidam -endum eum
 (testiculum) dicunt esse 156 18
- excludere: difficiliter -ere lo-
 teum ab hac causa 140 24
 non solum aeris -it herbas
 (Africus ventus) 59 6
- excomedere: si.. caro crescit..
 expurgabis, deinde eodem
 impones (emplastrum), donec
 -atur 271 18
- excoriare: catulum -atum et
 extentinatum mittis in aceti
 sextaria IX 162 8 *med.*
- exerescere: *crebro*
- excutere (excutire): *refl.* si se
 -ire volet, tardius vix se -it
 72 17 aliquando et -iet se
 84 19 non revolvitur nec -iet
 se 109 15 178 30 quotiens -iet
 se, suspirat 132 4; *trans.*
 saepe volutatus non trans-
 feret se nec corpus -iet sed
 caput solum 162 3
- exenterare: *v. extenterare*
- exercitare: cottidie paulatim
 -etur 125 32
- exfervefacere*: cedriam -ies

- 196 17 taedam . . -ies, donec
ad tertias decoquatur 237 15
Cf. excalfacere
exfervescere: -it toto corpore
131 21
exfrenare: *intr.* freneticus . .
-at et inregibilis impingit 77 13
exhaustire: stercora de ano
-ebis 225 23
exigere: '*infigere*'; sic . . sagit-
tam -is . . ne hoc plus quam
tribulum exegeris 6 10, 22
exiguus: cibo 82 13, potum
82 15, flosculum 174 24, oleo
192 9; *suppl. subst.* -o uteris
84 30 -um utrumque dabis
230 5 *synon.* modicus
exilis: ipsa loca -ia sunt et
gracilia et nervosa 15 28 154 8
eximere: si articulum -emerit
vel intorserit 104 qc.i.coxam
-emerit vel luxaverit vel in-
torserit 217 31
exinanire: venae quae sunt -i
136 16 haec . . -ito de mor-
tario 278 18
exinanitio: tolles et ante ster-
cora . . post -nem iterum in-
fundes 84 3
exinde: ex aqua mulsa decoc-
tam facies et e. totam gregem
potionabis 94 12
exire: pus de naribus -iet
103 10 de oculis eius -iet
similitudo fabae 126 19 -it
vitium 156 17 ut sangui-
nem -eat copiosum. si -iet
198 5 has res tundis . . subigis
in pilam, ex melle -eat 288 22
equa(e) loca si -ierint 238 7
existimare: *v.* extimare
exossare: catulum exoriatum
et extentinatum . . -abis 162 10
med.
expavescere: in equitatu -it
135 11
experientia: utilissime -a cu-
rabis sic 173 20
experimentare*: saepe -ata est
haec potio 60 21 -atum ex-
pertus sum optimum esse
269 14 hoc vero -atum (ex-
pedimentatum *trad.*) collirium
fistularem 280 9. *Cf.* *Thes.*
gloss. spermentare *sub* experior
experimentum: -um curae
habeo 35 22 -um doceo, quem-
admodum curari possint
201 19
experisci(?): calliciem . . scal-
pello circumgirabis . . ab un-
gula usque ad geminas -eris
(geminos experrexis *trad.*)
209 30
explicare: si ea curatione non
fuerit -ata 19 14 circa corium
iumenti sic -abis (explicavit
trad.) malagmam 266 28
exponere: equa geminos <si>
primo partu -suerit 233 14
exporrigere: -it (sporrigit *trad.*)
pedes 136 25 lumbos 148 30
pedibus exporrectis 65 2 ex-
porrectus (sporrectus *trad.*)
cubat 133 11
expromittere: non -es hoc
fieri posse 184 20 raro aliqua
de quam pluribus posse eva-
dere -es (exprimito eius *trad.*)
183 21
expurgare: ut possit spurcitas
corporis per solutionem ven-
tris -ri 7 15
expurgatio: de -ne 231 22, 24
(*cf.* de purgatione 232 4, 7)
ex(s)aniare: aceto et oleo (vul-
nus) 184 26 191 1 197 20 207 11
211 17 222 31 226 3 244 15
plagas -bis 216 27
[**exscarifabis et exscarifatio**:
v. scarificare et scarifatio]
ex(s)creare: purulentum 109 13

- (excriabitque *trad.*) 112 23;
178 29 (*suppletum*) 116 28
sanguinem 109 16 179 1
- ex(s)iccare:** *intr.* cum -verit
(humor) 213 29; *refl.* donec om-
nis se humor -et 216 27;
trans. 13 33 203 31 214 4 *al.*;
Cf. siccare adsiccare
- [ex(s)pectare: prospectare *trad.***
90 21 242 26]
- ex(s)purcitia (?)***: '*expurgatio*';
coplas eum et tendes in -am
currere. cum bene purgaris
eqs. 75 25: *at cf.* in se talia
scabritia vel [ex] spurcitas
habens non repurgaverit 31 27,
unde nescio an etiam 75 25
ex ortum sit ex e impurum et
corruptela ibi lateat
- ex(s)tare:** -ant ei veretra 168 14
- ex(s)tentinare***: catulum ex-
coriatum et -atum mittis in
aceti sextaria IX 162 8 *Cf.*
stentinum extenterare
- ex(s)ugere:** adhaerens corpori
sanguis et -it vitium 6 21
malagma..flemen -ere dixe-
runt 35 15
- extalis:** '*Mastdarm*' 130 27 157
quinquies 225 *quater*
- extendere:** *refl.* *de io.* 70 16
97 9 114 4; *trans.* *e. g.* -entis
caput 166 2 bulbum -es 173 28;
part. extensus: *de membris*
44 5 49 1 53 4 94 24 99 5 106 27
122 2 136 12 152 26
- extenterare (vel exenterare):**
catulum..pilatum -atum (ex-
tenteratum *trad.*) sine inte-
stinis decoctum in aqua 61 7:
scripseram primo in contextu
exenteratum. de extentero v.
Thes. gloss. s. v. et Apicius ed.
Schuch 332 *adn.* *Cf.* exsten-
tinare
- [extentinare: v. ex(s)tentinare]**
- extenuare:** *intr.* cum iam
coeperit cicatrix -are et con-
firmare 204 25; *refl.* si se
coeperit (verruca) -are 27 27;
trans. ad nervos grossos -an-
dos 264 31
- extergere:** -ere eum diligenter
et perungere 65 17 ab aqua
auriculum -ito diligenter 173 7
- [extimare: *trad.* pro existimare**
quinquies, v. supra p. 308]
- extra:** e. modum lassescit 49 29;
adv. lino alligato quod e. fuerat
225 30
- extractio:** de -ne sanguinis 3 2
Cf. detractio tractio
- extrahere:** infra -endum est
cibo 179 3 *al.*
- extremus:** *c. gen.* quae (venae)
in -a aurium finiuntur 44 19
per ipsum -um folliculi 156 26
ut exulcerentur -a omnia 108 20
- extrusicius***: (si) suffusio..un-
gulas -as habuerit 10 27 in-
telliguntur -ae ungulae esse
229 2 *Cf.* suffusicius
- extumidus:** plenae omnes (ve-
nae) sunt sanguine et -ae 40 2;
compar. -ior: vena 6 9 ocu-
lus 25 6 genua 36 2 glan-
dulae 57 10
- exuere:** ex ipso foramine cau-
colum lithulco -es 69 15
- [exuitus: 91 11, 12 c. *adn.*]**
- exulcerare:** in quacunque parte
procubuerit, -atur 104 9 vul-
siones..sentiens usque eo ut
-entur (exvulnerentur *trad.*)
extrema 108 20; *refl.* -at se
224 27
- exundare:** ex quibus forami-
nibus ustionum caloris bene-
ficio dissolutum vitium -at
per humorem 14 12
- facedena:** φαγέδαινα; aliud
genus vulneris q. pispisam

succutaneam vocant... q. est
-a 217 12
facere: collirio lene quod -it
ad tunicas ruptas 27 17
rebus ad urinam -entibus
159 20 226 16 *al.* miscebis
saalem et cinerem et in vino
-ies 227 2 (*cf.* 109 10 *corrupt.*)
portulacam... tere diligenter,
-ies in aqua 290 16 ficus...
decoques et -ies cum (eum
trad.) aqua ad sextarium 81 1
omnia mixta... defervere
-ies 49 10 et sic saepius qui
...scalpere et parietibus se
adfricare -it 53 14 promo-
vendum -ias 8 5 -ito... bene
componatur 26 4 (*cf.* *ib.* l. 6.
fac ut... non possit)
facies: plur. qq. ... pravas -es
afferunt 235 18
faeculentus: meiet -um 157 28
falangio: φαλάγγιον; de -ne
131 14 *V.* falangus
falangus: -us si momorderit i.
168 13
[**famaetum** bubalum colligito
et ex aceto famaetum con-
temperato 181 1, 2: *puto* fima-
cium (fimum *Veg. III* 39, 3)
vel femacium legendum esse.
Cf. fimum]
famex: *femin.* cum -ex (*fames*
trad.) facta fuerit 202 23
-icem q. appellamus femi
(fenici *trad.*) 219 19
famicalis: curabis ei scalpello
-i ungulam dealbare (? *cf.* s. v.)
219 22 (*Cf. Pelagon.* 256 sub-
ter molliter raditur scalpello
famicali)
fantasiari*: φαντασιάζεσθαι;
-etur et caput demissum
habeat 91 8
farcimen*: 'morbus a simili-
tudine farciminis appellatus'

Veg. I 14 1; *graece* ὑποδεσ-
ματίτις (*Hipp.* 12 sqq.) aut
περιττώματα (*Hipp.* 229, 10),
cf. ferisoma. apud nostrates
'Wurm' audit. accuratius a
Chirone describitur 55 17 111 11;
Cf. 16 18 45 27 154 26
farciminalis*: subst. 'stercus';
per anum -is sero (vero *trad.*)
venire solet, ut ex ipsa retor-
tione moriantur 69 17
farciminosus*: is qui morbum
farcimen habet; 52 26 55 17
89 6 111 11 251 11 293 5
farinosus: atheroma est tu-
berum in quo invenitur -a
glacies 33 7
fartosus: de -o 89 25 si q. i.
-um [in] ventrem habuerit,
cum ebiberit, tantum sufflat
inflatus 123 29
fartum: de -o 123 29 *V.* far-
tosus
fascia: -a munito eum 183 5
Cf. fasciola
fasciare: membra aegroti 119
12 12 23 19 26 23 29 17 31 15
119 8 137 4 (*ex corr.*) 227 3
fasciculus: -um fenugraeci
260 15 *med.*
fascinare: part. perf. pass. -ato
...infunde per nares... sulfur
163 7 si... -tum fuerit. fit
autem hoc ex indigestione...
ita -tus est 294 28, 30
fascinatio: de -ne 131 4 163 6
(fascione *trad.*) *Cf.* fascinare
fasciola: venae... post san-
guinis emissionem -ā con-
stringuntur 10 25 post decur-
sionem -ā alligabis (venam)
123 conligato -is genua 36 23
-am quam tenerissimam...
diligenter fasciolato 176 28,
et rursum iterum alia fas-
ciola bene fasciolato (men-

tum), ne flecti possit 177 2
(*cf. supra p. 310*) pedes -is
..vinculabis 200 14 fractu-
ram alligas de madidis -is
laneis 296 30

fasciolare: 176 28 177 2 *V.*
fasciola

fastidium: supraveniet 42 7
patietur 73 17 -um eum sequi-
tur 133 15; 34 9 17 48 18 113 2

fatigare: *part. perf.* per indi-
gestionem -tus sanguis corrup-
pitur 5 7; *compar.* ne -iorem
eam (equam) facies 41 14

febricitare: a labore aut spisso
cursu 42 16 a plenitudine
cibi 43 10 a plectura 44 31 *al.*

febris: *v. supra p. 302 s. v.*

fel: omne i. q. ungula solida
calcant, f. non habent. f.
enim si haberent, in quo hu-
morem malignum totius cor-
poris ..reciperent, nunquam
in eos humor amarus ..inside-
ret 54 14, 15 omne i. f. non habet.
pro felle inhaerent eis nervi
graciles 104 12 *Cf. ind. spec.*

femum: *v. fimum*

fenestella (vel fenestellus): nisi
eruptionem a corona fecerit,
per quam humor non desinat
ambulare. -am coronae un-
gulae facere oportet 220 13
a corona et ungula contra ocla-
men <id est> -um facies 200 26

ferbura: *v. fervura*

ferisoma: *περίττωμα*; farcimen
..quod graece appellatur -ma
55 18 quod vocant graece
-ma, latine farcimina. sunt
autem per se vitia in corpore
similia furunculis, quae col-
lectionem foris faciunt, quae
et per se rumpunt 154 26
(*quae ex 16 18 supplevi*) *Cf.*
Hipp. 229 10 *περίττωματα δὲ*

λέγεται δὲ ῥωμαιστὶ καλοῦσι
φαρκίμινα (φαλκίνινα trad.).
εἰς δὲ ἐκβολαὶ ἐν τῷ σώματι
ὁμοίαι δοδιῇσι (δοθήσι trad.)
καὶ μείζονες καὶ πνοῦνται καὶ
ἐκρηξιν λαμβάνουσιν αὐτόμα-
τοι. Cf. farcimen

ferramentum: -o praecidis (ver-
rucam) 16 24, (nervum) 199 23
caudam ponis et super -um
acutum cultro similem 217 19
ut possit facilius -um adire
(audire *trad.*) 220 10

ferratus: vinum -um 286 4 (far-
ratum *Bue.*)

ferre: *pass.* in ambulationem
conquassatur, toto corpore
feritur 81 14 idem ..Tripto-
lemi feritur (fertur *Colum.*)
minister 283 17

ferula: regulis autem uteris
tiliagineis aut -is vastis 192 8

fervura: *quinquies* (29 18 35 26
36 9 95 9 201 29) **ferbura:**
duodecies (11 11 35 9 183 7
184 29 205 28, 29, 31 206 4 210 5
211 12, 15 213 33) **ferbora** 191 7
adn. Cf. fervor 77 10 83 26
183 6 208 1 *al.*

festinantia: si -a exigit, pale-
am offerre 229 14

fetorosus* (*pro fetosus*): ad vo-
micosos qui sanguinem -um
per nares mittunt 295 24

fibula: 23 15 28 29, *al.*

fibularia* (?): *subst. pro 'fibula';*
subtilissima -a venas partes
oculis subicies 173 28; *sed*
ib. l. 22 fibulas salutaris ..
traicies, *unde nescio an etiam*
l. 28 fibula scribenda sit

fictiliarius: terra a -o (*pro*
genet.) ..dato 43 24

fictus: 'vesanus'; totus -us est,
quia incipit alienus fieri 293 14

ficulneus: foleas -as 284 18 *med.*

ficurneus: s. *pro* 'ficulneus';
-a malagma, -is foleis; *v. ind.*
spec. s. ficus

ficurninus*: malagma -am 189 8

finacium: *v. famactum*

finum: stercore equalis q. -um
(femum *trad.*) vocatur. .fami-
cem q. appellamus -i (fenici
trad.) 219 18, 19

finitio: ibi venae. .in ungulas
descendentes -nes habent
228 22

fissura: ex illa -a claudiginem
patiatur. .et digeritur quidem
ex his fistulis (fissuris?) suf-
fusio. .quae -a non patitur
novam ungulam excrescentem
. .sed ipsā -ā ambulat. .sic
curabis. prendes ungulae -am
(fixuram *trad.*) .et terebrabis
. .similiter et circa omnem
-am (fixuram *trad.*) hoc facies
210 14 *sqq.*

fistula: 1) *morbus* 31 8 *al.*;
fistola 185 32 *V. centetalis*
2) morsus et punitionis -ae
(*sc. urinali*) ei praestant
140 31 3) -am coicies in fo-
ramine 188 8

fistularis: si fistula. .fuerit. .
subicito collirium -em 22 11

flactius*: *i. e.* flatius = flatus;
genua extumidiora fient et
tumor -us erit 36 3

flebotomare (*vel* flobotomare):
-are eum desub oculis 80 15
die qua -abis (flomabis *trad.*;
flobotomabis?) 86 19 fatiga-
tum non flobotomatur 50 11
in marg.

flebotomus (*vel* flobotomus):
venae. .percutiuntur traverse
securi celte vel -o 12 12
scalpellabis -o 166 3. venae
flobotomo intercaeduntur 9 15

adaperies (adaperire) floboto-
tomo 44 13, 23

flectere: *intr.* iubes eum cur-
rere et. .ere. si -i non potu-
erit *eqs.* 158 6

flectibilis (*i. e.* flexibilis): fa-
cillime pedes a terra levat et
sine dubitatione -bus cruri-
bus incedit 72 11

flegma: φλέγμα; defluent de
ore -ata gracilia multa 86 29
salivae plus -atis aufert (*ex*
corr.) 83 27 fleumata glutiat
44 11

flegmon (?): unde fit flegmon
quae appellatur inflatio 120 26:
aut flegmon = φλεγμός (φλογ-
μός) *aut* scribendum flegmone
(φλεγμονή)

flemen: 35 1 201 1; flemina
plur.: 17 26 34 21 35 3, 20
185 10 218 4 227 18 268 3 fle-
minam veterem 264 20, flemi-
nam discutias 268 9 *Cf. supra*
p. 302

fleminosus*: ad genua -a 264 13

fleuma: *v. flegma*

flexura: quo loco -am admittit
pectus plicandi 9 23

flobotomus: *v. flebotomus*

flos: *transl.* flos similae vel
similaginis 274 7 258 1 *Cf.*
ind. spec. s. aerugo aes;
saepius neutr., v. supra p. 302

flosculum: -um habet oculum
rotundum et valde exiguum
174 26

fluere: humidam -ent 178 23

fluviaticus: caneros -os 78 31
med.

fluxus: propter sanguinis -um
7 20 23 30 si -um humoris et
clodigo persequetur 34 26

folium: foleas 284 18, foleis
285 1 (*ex corr.*) *Cf. ind. spec.*
s. ficus et supra p. 301

follic(at)io*: φύσημα vel φύση-
σις; tremor omniorum muscu-
lorum et -o (follicio, *sicut*
scarificio *pro* scarificatio, *trad.*)
gravis superveniat 164 29 (*cf.*
Veg. V 75, 1 follicent etiam)
donec totius sanguinis fervor
et -o (follicio *trad.*) corporis
se temperet 229 17

folliculus: 1) *tuberis*; in ipsa
palpebra oculi..incomatium
..scalpello..tollito ita ut in-
tegrum auferas cum suo -o
28 26 2) *genitalis* 'Schlauch'
(*non* 'scrotum', *ut* *Georges*
vertit); -um (felliculum *trad.*)
ipsum veretrum subicies 227
29 veretrum prope -um lino
ligabis 228 1 si intelligis
-um ipsum et testiculos sa-
nos sine tumore esse, ipsum
-um sagitta pungis 213 26
in -o veretri 57 4 215 1
de -o urinam faciunt 46 21
per ipsum extremum -i 156 26;
3 14 16 21 214 19, 27, 28 215 21,
24, 26 227 3, 15

fomentare: 18 9 calido 27 6,
calda 49 21 *al.* **fumentare**:
198 21, posca 23 28, aceto et
oleo 199 29, ex vino 200 21,
calda 203 17 in flumine
156 19 *al.*

fomentum: *saepius* fumentum:
ex eodem ordeo in -um bis
in die mittito 202 23 -um ex
furfure et aceto fervens un-
guis imponere 220 5 *al.*

foramen: *mas.* vaporato ..
quousque maior -en vulneris
fiat 22 11, eum -en 29 7
quatuor -ibus cutem pertun-
des 17 9; *neutr.* per quod ca-
verni -en oculum lavari 292 *al.*

foras et foris: foras *vicies* oc-
currit, foris *decies* intro

foras: venae i. f. suffraginem
tegentes..positae i. f. in co-
rona ..qua i. qua f. positae
10 7, 17, 19 **foras**: spectare
22 31 exire 31 10 excludere
68 24 discutere 68 27 proca-
dere 97 7 se mittere 122 7
se evocare 144 14 proce-
dere 157 5 se sevocare (evo-
care?) 196 5 eximere 211 6
emittere 212 17 eicere 215 18

foras pro foris: partem papiri
inferius -as similiter ligato (?)
31 11 caput -as habeat et
nares 96 6 cum pars eius
(polippi) se -as ostenderit
103 14 donec [aut] -as erunt
(glandulae) 179 27 sanguinis
emissionem facies ab ipsis
claviculis abintro aut -as
195 9 **foris pro foras**: pal-
pebrum -is versus laxes,
deinde ut -is versus..fascio-
lum praecides..et constringes
palpebrum -is versus 23 12,
13, 16 collectione(m) -is fa-
ciunt 16 19 154 27 humorem
excludatur -is extra cutes
66 20 intestina sua -is extra-
hant 90 7 incipiet humor -is
evocari inibi 222 16 lavare
calida 42 30 **foris sensu solito**:
catulum..f. depilatum 60 30;
pro compar. quae venae posi-
tae sunt dextra sinistra foris
quam musculos pectoris 9 22
(*cf. supra p.* 309)

forficare*: palpebrum ..-abis
praecisum 23 28 (*cf.* forficibus
fasciolum praecides 23 14
forficibus tota(m) crista(m)
palpebria auferas 23 25) *V. Thes.*
gloss. forfico = ψαλίζω; *cf.*
Arch. f. L. VIII 376, *X* 422

foris: *v.* foras

forma: cervicem eis extendito

- supra -am, donec omnia
vertebula laxentur 182 16
- formatio:** vitia..extra natu-
rales -nes corporis nata ex-
crescunt 14 23
- formosus:** excelsi equi et -i
natura 235 15
- fortis:** cicatrices -es 137 16
compar. detrahendus erit san-
guis..quorum tamen corpora
-ora sunt 113 2 cum coepe-
rit -or esse 50 7 111 2 donec
-or fiat. sic revocas ad
pristinam fortitudinem ciba-
ria (cibare *trad.*) 50 10
- fortitudo:** 50 10 *V.* fortis
- fossa:** equa(e) loca si exierint,
-am facito et caput ei sta-
tuito 238 7
- fossicius:** calacani (calcarium?)
-um 279 29 *med.*
- fotus:** post -um unctionem
hanc utebis 187 9
- fovatio*:** 'fomentum'; -nibus
frigidis magis posca eis caput
fovebis 155 31 fovebis -nibus
caldis ipsam vulvam 240 3
Cf. supra p. 310
- [fraces: Hispanum f. 259 3 *adn.*]
- fractura:** 15 7 *sq.* 20 27 *al.*
- fragma:** φράγμα; de -a. si..
-am habuerit 98 10 de -am
88 18 *Cf. supra p. 303*
- fragosus:** viae -ae labore, unde
nervorum stricturam pati-
untur 118 27
- frendere:** *trans.* fabae fresae
(scese *trad.*) emina 289 2;
intr. dentibus -ent 173 3
- frendor:** tremorem et -em pa-
tiuntur (ydrofobae) 98 19
- freneticus:** φρενητικός; 9 11
77 9 82 5 88 12 91 18 297 14
- frequenter:** 67 4 90 3 *al.*
- frequentia:** contingit autem
hoc a -a (adfrequentia *trad.*)
- cursionis multa 74 19: *cf.* fre-
quenti et a cursione multa
51 11
- fricare** (frigare): *passim*, *cf.*
supra p. 306; frigare: 75 17
83 16 98 15 105 12 152 16 181 17
al.
- fricatio:** cum perunxeris, -nibus
deesse nolito 153 17
- frigere:** *part.* frictus et frixus,
V. supra p. 306
- frigida:** *subst.* (sc. aqua); sive
calidus..am biberit 132 19
-a crura fovebis 200 14 -ā
fomentetur 230 4 eum in -am
mittis 208 25 *Cf. calda*
- frustum:** contra venas interi-
ores scalpello -um (scalpelli
frictum *trad.*) tolles quater-
nari magnitudine 209 4 absci-
dito medium -tum quater-
nario duplicis magnitudinem
215 15 atubi deraseris vel
-um (furscum *trad.*) vitiatum
de loco eduxeris 221 19
[fuci 174 32 *corruptum*]
- fugere:** anus introrsus -it 46 6
morbus interius magis -it 60 5
- fumentare:** *v.* fomentare
- fumentum:** *v.* fomentum
- fumigare:** omnes hac fumi-
gatione 59 15 rebus austeris
58 19 fumicato 216 13 *al.*
- fumigatio:** 59 15, *cf.* fumigare
- fumus:** araneum..supra -um
suspendito 167 27 *med.*
- furia:** platocoriasis..contingit
a -a 24 15
- furere:** *quartae coniug.* furiet
nimii (nimia *trad.*) caloris
beneficio 24 16 *Cf. supra*
p. 307
- furnus:** in ollam novam fic-
tilem coquito in -o 98 2
- furunculus:** *plur.* qui ostendit
-os in dorsu et quos in late-

ribus habent 40 10 in tergus
eius nonnunquam -i exire
solent 124 6; 16 19 154 27

gamba: 'Sprunggelenk' (v.
Kretschmeri Philol. LX 279)

3 18, 19, 20 4 6 12 8 *bis* ,9 ,10
117 23 161 21 218 3, 8, 13 224 19

camba: 3 10 127 (campis *trad.*)

17 24 18 1, 3, 5, 8, 13, 15 19 5, 28

Cf. subgamba supragamba

gambosus*: 'qui tumorem in
gamba habet'; i. -um 218 7

cambosum i. 18 6

ganglion: γάγγλιον; oncomata

genera sex. .aneurisma gang-

lion (analieris manglalion

trad., itaque fortasse ganga-

lion forma *Hesychiana* latet)

32 29 ganglion est (sanglio

inest), q. fit ex nervi dupli-

catione, similis tubero cum

dolore immobilis 33 7

gaudere: leniuntur et ad sani-

tatem -ent. ergo simile ali-

quid dederis. sanitate -et

120 19, 20 nervi enim mero

accepto -ent et fortiores fiunt

229 24

gelicidium: ex nivibus vel ex

-a. .rovorosi fieri solent 95 14

geminus: -ae (sc. venae) *subst.*;

sanguis emittitur . . de -is.

quae venae non apparent

. . sunt enim venae positae

intro foras in corona. . in -is

. . ad ipsam divisuram -arum

pollicem mensurato 10 15, 21,

22 sanguinem. . detrahito . .

desub cirro vel de -is 208 13

ab ungula usque ad -as ex-

perisceris (geminos experrexis

trad.) 209 30. V. bifurcium

generare: post annos XV non

tam optime -at 232 25 in-

cipiet. . nunquam bene -are . .

quidquid -verit 233 10, 11

generositas: ossilaginem si
auferes, ne intelligatur fu-
isse propter -tem equorum
et deprehensionem causae
204 13

generosus: Parti quidem hos

. . existimant esse -os 235 13

genu: v. *supra* p. 304

genus: cum. . febricitant. . -us
per hanc rationem intelli-
mus 42 1

gestatio: quidam dicunt opor-
tere fumigare. . alii quidem
ab igne et -ne uti et fumi-
gatione 132 13 (*ubi Chiron*
ἀλέα confudit cum ἐλασίᾳ, cf.
adn.)

[**gilus:** octavus -us (sc. color;
rectius gilvus) 287 10]

gingivae (-bae): -ae intume-

scunt 176 13 -as melle. . tem-

perato. . -as fricato. . si. . ma-

lignus humor in -as destilla-

verit 176 16, 17, 19 asperitudo

fructum incitet -bas 43 26

gipsodes: γυψώδης; ypochima

. . est candida -es quae dici-

tur 25 26

girare (i. e. gyrare): *intr.* -at

tanquam post molam (-s) 77 5

83 4, sicut mola 99 20 stare

nescit, sed frequenter -at 85 7

nec stare poterit, sed -et inter-

dum 90 3 (*cf.* praegirare)

gurare: *trans.* exerceto eum

. . agilius -ato (*curato trad.*)

123 27 (*cf.* circumgirare)

giratio* (guratio): *scripsi bis*

gurationibus, *ubi* curationibus

trad.: -nibus adgravabitur . .

ac passive ambulabit 39 24

ambulationibus cedere. . -ni-

bus longis utatur 113 21

girus (i. e. gyrus): locum. . ei

cum pice liquida per girum

linito 290 22

glaciare: fomentabis propter stuporem -ati sanguinis 208 28
glacies: atheroma est tuberum, in quo invenitur farinosa -es 33 7
glacubula: remittit stercus durum tanquam -as 120 28
glandulae: 'Halsdrüsen'; 30 14, 23, 25 *al.* glandolis 48 17
glandulosus: 293 5 *Cf.* glandulae
glaucoma: *v. supra p. 303 s. v.*
glaucus: *v. claucus*
gluten: recentis -inis taurini 213 5 *med.*
glutinare: *intr. de vulneribus;* fibulas non rumpes, nisi iam -abit 23 21 si fibulas figas, velocius cum sanguine -et 23 29 vulnus coire non potest nec -are 32 3 donec (bene) -et 206 15 212 10, 27 si tarde -abit 212 9 cum -averit et cohaeserit 212 27
glutinatio: omni -ni (oleum) repugnat 138 2 intubos qui -nem praestat 138 8 propter -nem venae 155 21
glutinosus: potio 180 2, 8 emplastrum 270 11, 14, 17 perfrictio...liquorem...-um faciendo retinet 63 15
glutire: ne fleumata (*i. e.* flegmata) -iat 44 11 ordeum solidum -iet 176 12 *Cf.* transglutio sugglutio
gracilis: loca exilia sunt et -ia et nervosa 15 28 a corpore -is fiet 104 6 venam comprehendito...vel -em praecidito 215 19
gracilitas: non facile sitit per -tem venarum 8 22 venae positae sunt inferius quam articulos...suffraginem tegan-

tes in ipsa -te 10 8 corporis -tem patiuntur 106 26
gradus: despumabimus tertio -u dentibus caninis 7 19 tertio -u de palato sanguinem emittito 40 21 sanguinem emittito de cervice, <si> minus de palato tertio -u 41 27. *Cf.* *H* 37 21 διακóπτειν δει τήν ἐν τῇ ὑπερώα τρίτην ἢ τετάρτην φλεβώδη ἐξοχὴν
graffolum: pungentes aco aut -o loca, quae in causis sunt 166 21
grandis: tumor 22 28 29 28 30 29 ferbura 205 29 nux 133 4 288 23 sale grande 221 32 collectio...-em curam et indignationem ungulae facere solet 219 32 sunt oculi eius -es 293 13 *synon.* magnus, ingens
grando: si equo in oculo albor natus fuerit tanquam -o...et sic inunxeris extraneam -inem 249 3, 11
granulum: -a in partes in foliis pusilla inhaerentia 87 7: *cf.* duo grana salis 123 23, granum fabae 133 17
grassitudo: *v. crassitudo*
grassus: *v. crassus*
graticulatim: *v. craticulatim*
gravare: *act.* cerebrum -averint 76 26 -at corpus 229 25; *pass.* de renibus -atur 42 6 -ato corpore 46 1, capite 162 2 ex eadem parte doloris -atus 77 3 in gressu -abatur 86 31 in cursibus -antur 127 25 *al.*
gravedo: 47 26 80 14 fit -o capitis ad terram 169 7
gravido: 47 9 capitis 44 3 strophii et -ines (*grabidines trad.*) et aliae multaeque de his eis contingunt 165 17

gravitas: oculi -tem patiuntur temporaque -te conligata erunt 79 14

gregare*(?): si incidisset hunc morbum in grege .. nomen huic morbo imposuerunt, similia signa passionis in corpore illius ii., ut quo facilius et ab aliis hic morbus intelligeretur et a gregare (aggregare trad.) secerneretur 52 12. Cf. *Thes. gloss. s. v. gregarius. puto gregare = gregale* (cf. causticum gregalem 273 1) *esse, nisi forte grege genuinum fuit*

gressus: -um non inplebit 187 16 ad -us (aut cressus trad., ad pressum v. l.) ungulam componis 199 20

grex: *femin.* coinquinat [sed et] ceteras -ges armentorum inferius morantes ab illa -ge superius morante .. ampliatur enim putor calore vel a cadaverum eorum -gis illius superioris .. ex quo in plurimas -ges armentorum adhaerens contagium facit 59 8, 9, 12, 13; *masc.* aquam ad multitudinem -gis 62 3; *al.*

grossa (grossa): -a subrades ad aequalitatem .. sic tamen ut cottidianis diebus locum grossa radas 190 31 191 9

grossus: malagma ad nervos -os extenuandos 264 31 ad nervos -os et duplices 265 3

gula: bifurcio qui est ad -am positum in lateribus faucium 65 ne hoc plus quam tribulum exegeris, ne -am aut gurgulionem rumpas 6 22

gumbula* (cumbula): qc. i. sub oculo ipso centro ossi percussum quodlibet ictus tu-

morem fecerit durum callosum ossilaginis similem. sic eum curato. deponito i. et aperito cutem scalpello, causam et os succisorio eam gumbulam cartilaginosa(m) vel osso alta caedito, ut deplanes, ut eum locum ad similitudinem alterius partis reddas. *nullum auxilium praestat Vegetius III 22, 1 apud quem gingivulam (gilbulam Goth.), cui nullus sit locus, legamus. a cumba ductum esse cumbulam 'Vertiefung' 'Höhlung' 'Mulde' me Bue docuit. Cf. Thes. gloss. s. v. gumba = crypta*

gurare: v. girare

gurgulio: ne hoc plus quam tribulum exegeris, ne gulam aut -nem rumpas 6 22

guratio: v. giratio

gyrare: v. girare

habere: *intr.* cum coeperit melius -ere 34 31 82 16 (*ex corr.*) cum autem melius -uerit 43 31; *refl.* prout se corpus -uerit 87 19 periculosius se -entibus 96 21 ambulare, quousque fortius se -eat 112 18; *trans.* 'occupare' corruptio .. eas partes -eat (habent trad.) necesse est vel corruptat 13 10; 'vertere' caput in ventrem -bit ad iliam 135 31

habitas*(?): aqua timebit .. ab aqua<e> habitate, hoc est cruditate 98 17; *utrum habitas = habitus? an qualitas latet?*

hac: *adv.* facito ne papyrus per colligationem nec hac nec illac exire possit 31 12

haedinus: facit et hoc -um

- caput et pedes 61 9 *med. V. ind. spec.*
- halitus:** -us (*alitus trad.*) fervens erit et olidus 44 32
- haut:** *ubique corruptum*; foramina..haut (*ut trad.*) longe regione media vertebuli coicies 188 12 haut (*aut trad.*) secus die XII uteris 188 18; *minus certa*: non tamen praeteream haut unum (*praeterea aut uno trad.*) 107 17 cave ne quis eum molestat et ad laborem haut (*aut trad.*; *num ut?*) ne iungat 121 12 caldum inpones .. donec haut (*aut trad.*) foras erunt (glandulae) 179 28
- hebes:** -es fiet, non suae mentis erit 85 20 subito quasi dormiens -es fiet 87 14
- helices:** ἑλικες; vitium .. ilion dixerunt .. q. .. quasi -as (*helias trad.*) faciunt 65 11
- herba:** -arum tempore 5 14 8 26 in -am mittere 5 16 ut tempori -am (*erbum trad.*) finiat 165 5 numquam deplere debemus -ā 8 15 *c. adn.*
- herbaria:** *subst.*; deduci ei et de -a debet 165 4 ad -am non accedit 172 13
- heteropodes:** ἑτερόποδες; qui alternos pedes habent, qui appellantur graece -es (*et hepodus trad.*) 235 6 231 11 (*corr.*)
- heterosceles:** ἑτεροσκελής; qui alterna genua habent, qui appellantur graece -es (*etheros celes trad.*) 235 5
- hibernalis:** *subst. sc. herba*; -em aridam facito 41 21 (*Cf. Veg. II 6, 1 species aridas*): *pro subst. sicut laccosa eqs.*
- hibernus:** *adv.* -o 'im Winter' 182 23 208 27 213 15 230 4, 27; -o tempore 41 21 187 11 per -um 285 14 si -us fuerit 200 15. *Cf. vernus aestivus*
- hiems:** hieme 79 8 162 29 164 12 195 14 si hiems fuerit 49 21 81 6 192 19 *V. hibernus*
- hic:** *pro* ὅ quibus pulmo in causis erit et iocur aut haec ei vicina (*ex corr. = τὰ ἐγγύς*) 9 20 emissione sanguinis divisus .. venis aut ex his iuxta naturam 42 26; *pro* is 15 18 *al.*; hic idem 250 9 (?) huiusmodi 'tales' 136 34 cuiusmodi 'talis' 90 19
- hidrocelicus:** *v. ydrocelicus*
- hiera:** ἱερὰ; de spasmo .. in hominibus -a (*sere trad.*) nosos appellatur 99 7
- hippocentaurum*:** sub ipso anu (*manum trad.*) ad -um (*hypocentaurum trad.*) versus palpabis digitis 69 4: *idem* ὑποκαύριον, *cf.* 214 26 calda fomenta sub ipso ypotaurum *cum Veg. II 18, 2 c. adn. Schneideri*
- hora:** ipsa -ā 'statim'; vix quidem evelluntur (*vermes*), et ipsa -a tibi (*cibi trad.*) in manu similiter cohaerentur 71 16 calefacies (*oleum*) et ipsa -a perungues cito totum tergus 92 25 equus iacet per -am 99 22 post -as potionis digestae 138 3;
- (h)ordeacius** (*ordeaceus*): 7 10 18 21 *passim V. ind. spec.*
- horribilis:** gracilis fiet et pilo -i 52 31
- horridus:** *compar.* erit et pilo -iori et recto 53 29 pilosiores habebit 81 22
- humor:** adsiccatur in eis omnis -or 131 24; *plur.* ferrago.. facilius ventrem solvit et -es

deducat 7 12 -es in ano in-
veniuntur fabae coctae similes
68 7; *singul. passim.*

hyos cola: ὅς κῶλα; saties ad
suis <i. e.> h. c. (suhyocolla
trad.) cocta 134 3

hypotauro: v. ypotaurum

iacere: caput auriculae ei
-ebunt 79 13

iactare: difficiliter se -abit 112
25 pedes ad usum -at 248 23

iaiunus: v. ieunus

ictericus: ἰκτερινός; de -o (inte-
rico *trad.*) 126 17

icterus: ἰκτερός; de -o 89 28
-on (interon *trad.*) 126 17

ictus: -u plagarum tensio
omenti .. eveniet 47 4

idem: pro 'item' 6 11 64 22 183 15

ideo: -que 5 13 55 11 59 14 i.
quia 45 4 i. autem 54 13

ieiunare: in fine ubi -averint
165 23

ieunus (iaiunus): dare .. -o
43 29 45 16 -ae (equae) dabis
239 33 si -us in bulimum in-
ciderit 101 15; iaiunus(?): offa-
bis, ne -o (ta iuno *trad.*)
facias 188 8 cinerem .. -ae
(iauine *trad.*) per os dabis
239 27

ile (ilium, ilia): si spissius iliam
duxerit .. lente iliam duxerit
.. ilia ubi cinguntur intestina
119 23, 25, 26 *al. V. supra*
p. 302 et s. subducere

idiota: ἰδιώτης; oncomata i. e.
bubona<cia> quas -ae (diote
trad.) buculas appellant 32 24
hoc ergo -ae et minus scientes
dicunt 62 12

ilingos: ἰλινγός; in ventrem
quae oriuntur genera doloris
.. cordapsus ilion ilingon
(ylion ilinigom *trad.* 62 15

ilios: ἰλέος; -on 62 15 (v. ilingos);
hoc autem vitium pro certo
-on dixerunt, q. . . . quasi heli-
cas faciunt 65 9

illac: v. hac

imminens: propter -tes .. vali-
tudines 48 10 morbum -tem
61 31 morbos -tes 73 24

immoderatio: v. inmoderatio

impatiens: sunt enim aliqua
iumenta -tia 41 2

impendigo: v. impetigo

impetus: humor et -us et clo-
digo desinat 34 27 in -u eius
(sc. emissionis sanguinis) con-
vertuntur 44 2 prout -um
causae cognoveris 180 12 -um
et fervorem auferre 183 6 in
magnum dolorem fervuram et
et -um ipsum pedem ire 201 30
ad (in) -um sanguinis 228 13, 18

impingere: *intr.* exfrenat (fre-
neticus) et inregibilis -it 77 13
(in) parietibus -et 93 17 102 23
-et et non cadet 153 25; *refl.*
-it se de pariete in parietem
15 20 153 24 (*corr.*); *trans.* ven-
tus .. increscit morsusque
(quia *trad.*) <ac> titillationis
(*accus.*) in pactum (i. e. -ti)
huius humoris in stentinis
praestat 64 29

implere: *trans.* gressum non
-ebit 187 16 ut exiccati (sc.
testes) rursum -eantur 214 4;
abs. solet enim iterum implere
213 31, *ubi aut testes subau-
diendum aut implere pro in-
transitivo est*

implicare: pedes posteriores
-cito(s) habebit 136 13

imponere (inponere): ad cau-
sam -i 98 6 cauterio .. puncta
-ebis .. ne plus quam puncta
V .. -es 191 16, 17 pro ma-
lagma -ebis 200 23; 'decken'

quale sexu ut -as . . bimam . .
 in equam impone 232 22, 23
 licet equos -as . . si ex equo
 -sueris (*bis*) . . ex asino autem
 232 32 233 2 *bis* 3, 5; *transl.*
 'falli' ne facile -es aut ne
 tricare velis 232 17
impremere: vide ne valde -as
 (ferramentum) quam opus erit
 182 9 *Cf. supra p. 309*
impressio: sanguinis morbus
 37 2 73 7
in: *praep.* 1) *c. acc. pro abl.*
saepissime, e. g. 124, 30, 32 15 25
 24 13 27 9 34 8 36 7 45 21 51
 27, 28 55 19, 27 62 14, 23 64 17
 76 19, 21 78 3 85 31 87 7 95 1
 98 2, 9 107 18 115 27 124 6 137 21
 168 5 181 18 195 23 197 3 198 16
 199 18 210 29 212 4 216 6 217 11
 218 20 221 22, 29 222 19 224 11
 225 29 (*annotavi quadragies*
quater) 2) *c. abl. pro acc. ali-*
quotiens e. g. in quo admisce-
 bis 65 26 in quo adicies 197 2
 in auriculis adicies 102 16
 in auriculis suffundere 97 3
 dabis in naribus 102 18 in
 naribus suffundere 73 11 (*ib.*
etiam naribus sine in) in vino
 veteri coicito 189 25 subicies
 in vulnere 211 24 in hoc morbo
 inciderit 55 31 induces in
 panno 34 29 in linteolo in-
 fussum 192 26 (*corr.*) mittere:
 in aqua 60 29, in opere 67 17,
 in ore 95 27, in ipso foramine
 128 27, in sudibus 161 28; in
 agro prodeant 59 18 (*corr.*) in
 agro promoveto 209 22 in loco
 naturali propelles 156 28 in
 suo statu revocat 14 2 in unum
saepius (cf. unus); c. abl. sae-
pius ad tempus significandum
V. cottidie dies tempus
inaequalis: pedibus -bus stat

117 15 -bus dentibus minus
 valentia 233 12
inambulare: in fervura ne-
 glecti -ant 95 10 -et permi-
 nutatim 121 13 -et et pro-
 currat 140 2 *al. V. deambulare*
inambulatio: -nibus levibus uti
 debet 38 11 -nem subinde
 ei praestas 113 28 *Cf. deam-*
bulatio
inanire: -ies etiam ventrem
 42 10 -i per clistere 169 13
 ne sanguine eas (venas) -ies
 38 24 *c. adn. V. exinanire*
inanitas: ex -te longi itineris
 bulimus . . eveniet 47 12 con-
 tingit dolor ex -tem 68 8
 propter fatigationem -tis et
 nervorum laborem 229 23
incadere: v. incidere
incantatio: -o eiusdem inunc-
 tionis 260 4 (*cf. sic canto 285 4*)
V. praecantatio
incertus: *ter pro insertus re-*
duxi: prioribus armis inliga-
 tus erit et -us ambulabit 110 1
 -us ambulat nec spinam red-
 dere potest 223 11 ex prioribus
 humeris -us erit 111 7 (*cf. cer-*
tius iacenti 173 25): *nescio vero*
an insertus defendere possi-
mus, cum sumamus pro inli-
gatus vel obligatus (cf. s. vv.)
incidere (vel incadere): *de for-*
mis v. supra p. 307, 308; absol.
 -et 91 11 -ens 116 26 cum
 -erint in hunc morbum 106 3;
de morbis vitium -et in eos
 a sicca esca 121 18 unguis
 quaecunque (colubra) -erit
 167 21 cum . . cauculus -erit
 173 4 profluvia -ent (*ex corr.*)
 in pedibus 195 3
incidere: *intr. qua testiculi in-*
ciderint (= incisi sunt), in-
cipe radere 226 30

inclinare: *trans.* cum -abit caput 44 4 nec cervicem -are 95 4 cervicem -atam habebit in dextram partem 115 33; *intr.* (?) huius -abit (inopinabit *trad.*) caput 91 15

incommodare: marmora . . -ando perdurant 14 24 eundem -ari simili passione 137 19

incomatium*: ἔγκομπότιον* qc. i. in ipsa palpebra oculi vel secus angulum -um (-macium *trad.*) nutrierit 28 25 de -o in oculo 21 8 *ind.:* *verto* 'impedimentum' (cf. in-comma)

incontra*: media camba i. vel post genu super nervos vel i. super coronam in base 19 28, 29 urito decusatim genua i. 36 19

increscere: *refl.* hic morbus se ad corpora -ens ustione extinguitur 58 1; *intr.* solet ex hac re . . . ferbura -ere 213 33 *al.*

incretare: -as locum, ut cutis ad pulpas adhaerere possit 17 14

incurabilis: vulnus 22 8 causa 27 12 varex 33 6 morbus 51 30 per hoc ciclum valitudinis -es sani fieri promittuntur 76 13.

inde: aquam de ordeo quae fieri solet, i. crassum sumito 159 28 potio quae ordeo fieri solet, [et] i. crassum sumito, i. bis die oblinito mane et vespere 226 22, 23 i. quo (id quod *Bue*) plerisque contingit 92 21

indere: -untur loco tenebroso 236 8

indigestio: -ne fatigatus sanguis corrumpitur 5 7 cor-

ruptio sanguinis . . cerebrum corrumpit ab -ne 54 8 plenitudo sanguinis a cruditate per -nem in eos corrumpatur 76 21 per exercitationem cibum pascuae accipiunt velocius per -nem 58 12 per -nem . . macies . . nascitur 46 15 corpori . . non turbolento per -nem 5 29; 294 29 *c. adn.*

indignatio: 'inflammatio' ne nervi -nem patiantur 183 3 collectio . . grandem curam et -nem ungulae facere solet 220 1

inducere: causticum -es 18 12 caldu(m) maxillis (*ex corr.*) -ito 176 15 famactum contemptato et -ito in illa parte . . caldum -as 181 3, 4 -ere etiam in aqua usque ad genua 43 23 oculos lacrimantes et caliginem -entes 39 17

indurare: *intr.* cum -averint et veteruerint (parapresmata) 154 5, *idem* 15 27 loco mutilato cum induruerit *Cf.* praedurare = indurare

indurescere: *cf.* indurare durescere

inedia: penuriam cibi passi sunt et -am (-arum *trad.*) 124 20

[*ineptus:* 77 26 *suppl. ex Veg.*]
infantilis: ex loteo -i 244 27 *med.; v. ind. spec.*

infermentare: farina a pistore iam -ata . . ut malagma 35 13

inferre: sanguis corrumpitur . . et totius corporis languorem infert 5 8. ne aliqua pars humoris perfrictionem eis -at 8 8

infertare*: trichiasim patietur, id est ut palpebra eius superiora ulterius cilia -ent 23 10.

- Cf. Thes. gloss. s. v.*: infertat ministrat apportat. *an* infertent *pro* inferciantur dictum est? *nam loco laudato unice convenit notio* 'eindringen'. *Cf.* infestare
- infervere**: cum -erit (aqua), disparges 286 10
- infestare**: *intr.* ex qua corruptione necesse habent nervi -are 13 6
- infirmitas**: circa alia quadrupedia incipientes -tes.. <si> coeperint infirmari 163 11
- infsiacus***: ἐμψυσιακός; non sunt -i (infictiaci *trad.*) 68 10; *cf. Veg. II 16, 2* inflati, *unde etiam* inflaticii conicias
- inflare**: -abitur ergo <non> dispumatus 7 22
- inflaticius**: *v.* infisciacus
- inflatio**: venarum 5 9 in pedibus 19 19 longaonis 70 15 71 1 ventris 89 33; -o est hoc q. dicitur anhelatio 102 12 flegmon (-e?) quae appellatur -o 120 26 post -nem coxae leniuntur 161 25
- inflatus**: -a tenuat (*sc.* ustio) 13 32 qc. i. -os pedes fecerit 218 11
- inflexus**: *part.* ungulas -as gerit 224 13
- infra**: *praep. c. abl.* armum . . i. articulis aequaliter duces 188 1
- infricare**: <non> sine dolore caudam assidue parieti -ant 71 19
- ingens**: duritia 70 18 dolor 71 1 tumor 92 13 140 25 tortio 142 28 *Cf.* grandis
- ingressus**: 'passus'; quando producitur, succubat ad singulos -ūs 169 6
- inhabilis**: est enim corpus -e et exiguu sanguine natus (*sc.* asinus) 8 20
- inhabilitatio***: sine -ne (*inhabitatione trad.*) escam suam conficit 38 19
- inhaerere**: *pro* felle -ent eis nervi graciles laxantes 104 12
- inibi**: incipiet humor foris evocari i. 222 16
- inimicus**: coactio est -a corporis iumentorum 46 12
- initium**: in -o deplendus erit 56 2
- iniustus**: 'molestus'; tollet et ante stercore ano inhaerentia et -a 84 2
- inlidere**: *refl.* in pariete -et se 98 27 *Cf.* impingere
- inligare**: posteriora crura -ata habebit 50 2 prioribus armis -atus (m) erit 109 29 136 33
- inmaturus**: -os abortus 237 5
- inmoderatio**: tunc enim herbae novae (*hebano de trad.*) -nem sentiunt 38 4
- innovare**: sanguinem 7 16; *de med.* 72 4 84 1 161 26
- inpactum**: *v.* impingere
- inpendigo**: *v. l. pro* impetigo
- inradere**: cornu cervinum -ito 136 26 *med.*
- inregibilis**: praesepium exilit . . et exfrenat et -is impingit 77 13
- insanabilis**: curatio 54 12 107 6 harum [succutationum ex qua] sunt aliquae sanabiles, aliae -es 106 17
- insania**: -ā plenum 85 1 -a temptatum 85 23 -am patitur 86 24 <in>sanies sequi solet 173 5 *al. V. supra p. 300*
- insanus**: 9 11 76 15 77 12 82 4 87 21; [*compar.* -ius (-is *trad.*, ubi rectius ponitur -us) 84 15]
- in se**: 'simul'; puncta (urens)

- i. s. locis eminentibus interponito 36 19 linteola et cortice mali i. s. cocta 34 30 tisanae . . et ova i. s. haec commixta 138 1 his admixtis i. s. 138 26 aequis partibus i. s. mixta 210 26 i. s. commiscet 217 6 296 18
- insequi:** pulmoni corrupto tussis -itur 107 10
- [**insertus:** v. incertus]
- insidēre:** *refl.* hoc facito, donec se vulnus ei -at 211 17
- insidēre:** cui muscae multae super tergus -ent 46 7
- [**insolitus:** 173 3 *adn.*]
- insolubilis:** faciunt et -em cutem 14 18
- inspicere:** prioribus (pedibus) claudicat et percussione -ere mollior 42 23 (*cf. similem confusionem* umbram suam naribus aspiciet 79 17): *aut* inspicere *pro* cognoscere *vel* audire *positum aut cum Bue* incipere '*für den Versuch gehörigen Auftretens*' legendum est.
- inspissatus:** tuberum in quo caro -a . . invenitur 33 2 (*ib. l. 4* caro conspissata)
- instar:** fistula . . foramen pusillum habet et locum <cuniculi> i. habet 31 23
- instremmare***(?): quibuscunque cretiatio in pedibus . . et -are eum volueris, semissabis eum . . compones ungulam ad pressum . . et contra vena ab interiori parte ab ungula semisse tollis 11 16. *Cf.* stremmare.
- instringere:** caput eius sursum -ito 177 22
- insudare:** *absol.* ut -et 96 3 128 16, -ent 88 6 donec -et 96 8
- insuetus:** album sputum remittit -um et alienigenum 109 1
- insuper:** *praep. c. acc.* i. lardu mpinguem videto, ne pulpam aut cutem ibi relinquant 255 13
- insurgere:** nec cubare cruribus nec isdem -ere 226 14
- intellectus:** de febricitantibus -us (*διάγνωσις*) et cura febricitantium omnium 41 30
- intelligere:** *pass. c. nom. c. inf.* haec ergo ratio -itur posse stringere 14 19 inde manifeste -untur a maleos pressi esse 55 7 unde -itur sanguinis corruptio esse 55 27 ex quo -untur extrusiciae ungulae esse 229 2; *sine inf.* huiusmodi caute -endi sunt 137 1; *act.* itaque requieto etiam bene -ito 137 3 ut -ere (*intelleges trad.*) eum possis, iubes eum currere 158 5
- intemperantia:** -a corporis per cruditatem fervori suo ampliatur 228 12
- intendere:** *proprie* oculi intensi (erunt) 110 9; *transl.* morbus magis -itur 150 8 nulla re -ens 46 10 intentione pascuae adfectum vitae -unt 58 13
- intentio:** 58 12, v. intendere
- inter:** *praepos. c. ablat.* i. quibus 58 15 i. iliis 62 14 i. alternis diebus 96 3 (*cf.* alternus) quo vulnere i. alterius (?) curabis 11 13; *c. accus.* i. manus caro crescit 271 17 '*unter deiner Hand*' exerceto eum i. dies 123 26 '*einen Tag um den andern*' (alia vel tertia die *Veg.*) i. longum tempus 66 12 71 9 (*v. diu*)
- interamittere***: cum iam sa-

- niem fecerit et clodiginem et ferburam interamiserit (inter amiserit *trad.*; *num* interea miserit?) 205 31
- interaneus**: *adiect.* febris 40 3, 8; elephantiotas qui ex -o calore venit 293 3; -a *subst.* 'interiora' 47 5 62 31 63 4 64 24, *cf.* interiora
- intercaedere**: *v.* intercidere
- intercedere**: si . . tempus aliquod -esserit 238 12
- intercidere**: *de venis* 19 22 34 11; ibi eis venae flobotomo intercaeduntur 9 16
- intercisio**: quae cura -nis venarum quoquo loco faciendum praecipio 34 18
- intercludere**: ne -atur (intercluso spiritu pereat *Veg.*), eicies eum 75 8
- intercas**: solent aquam -utem habere 290 28
- interdum**: *postpos.* herbam viridem i. dabimus 7 28; *saepius pro* 'interea': nec stare poterit sed girat i. quasi quaerens aliquid 90 3 quibus et labia . . intumescunt, quasi ab aliqua i. bestiola morsi sint 93 24 i. et tumentes eos (testes) sumit 42 4 i. digeruntur (pustulae) per itineris exercitationem, dum i. et aliae renascuntur 57 18 non patitur doloris aliquid . . dum i. in totum nihil concoquet 117 11 *synon.* inter tempus 100 9 161 12 per tempore 56 9 per tempora 125 21 205 21 temporibus 27 2 116 12 *V.* tempus
- [**interilia**: 119 26 *adn.*, *v.* subilia]
- interim**: *postpos.* toto corpore laborat i. 56 25
- interior**: per -em ventris dolere 62 11 suspiria ab -ibus (inferioribus *trad.*) partibus reddit 108 16 *neutr.* **interius** 'im Innern (ins Innere) des Körpers' fere *vicies*: 5 18 (22 31) 24 28 25 23 31 9, 28 (62 19) 63 7, 8 65 1, 14 66 13 67 3, 31 139 14 155 21 213 33; 'ins Innere hinein' respiciens -us 24 29 morbus -us magis fugit 60 5 oculi -us refugient 102 5 sal. in anum -us subicies 66 6 <in> cervicem vesicam (i. e. vesicae) . . digitos subicies -us deiossum versus 69 13; quidquid ergo ex his inciderit -us ('das Innere'?) 62 19 secato ita ut -us ('das Innere') foras spectat 22 31 *Cf.* intro intus.
- interiora** *subst.* 'viscera' strepitum de -ibus reddet 15 19 ab -ibus febricitat 40 4 defricabimus -a ex melle 43 22 -um dispositio . . invalida fiet 46 25
- interire**: deinde interiit (= *intericit pro intericitur*) annum et 241 19
- interoceles**: ἐντεροκήλη; membrum rumpitur et deducta descendet . . q. vocamus -e (meroyles *trad.*) 294 24 *Cf.* deducta
- interponere**: cauteriis puncta -ito 23 6
- interpungere**: ad extremum cole (= caulem i. e. veretrum) iaculum -e 156 26; *cf.* puncta interponere 157 30
- intervallum**: rarum quoque -um fiat (faciat) eodem 166 154 14 intestina sinus per intervalla dispositi sunt . . haec idem -a stentorum ex eodem humore coagulato impediuntur 64 17, 22

intervenire: alternisque pedibus ab articulis claudicationes -iunt 104 8

intestinum: *subst.* 'Darm' p. 64 *septies al., cf.* stentinum; *masc.* -us 63 19; *femin.* -am 64 30; terrae -um id est lumbricos 110 12; *de formis v. supra p. 301 302*

intinguere: -es in aceto acro 28 18 semissem candentem in oleo -es 222 23

interquere: si articulum exemerit vel -serit 10 4 si .. coronam -serit .. si senserit dolorem, [non] -sit 197 13, 16

intra: *adv. pro* intro; infunditur i. 84 5 *de med.*

intricare: vesicam .. ne valde presseris et -ato (*intritato trad.*) 152 13

intrinsecus: 1) *adv. ad* ruptos i. (-os *trad.*) 254 23 qui i. vexati sunt 255 17; 2) *praepos. c. accus. postpos.* os i. linguam et labra bene fricato 171 31

intro: quae venae positae sunt inferius quam articulos intro foras suffraginem tegentes 10 7 sunt enim venae positae i. f. in corona supra ipsa ungula 10 17 qua i. qua (*quam trad.*) f. simili modo positae sunt 10 19 (*cf.* dextra sinistra); abintro et deforas tumorem .. demonstrat 205 19 oculi ei i. erunt 48 31 quod i. est contundito 98 3 de tribus nervis super alterum i. haerentibus 199 23; *praep. c. accus. (pro 'intra')* fistulam .. intro os in ulterius sub lingua fecerit 31 6 V. interius intus abintro

introducere: turundulam .. -ito, meiat 152 20

introire: praefocatum longanem, quo manus vix -eat 70 1

introrsus: ilia i. subducit 46 1 anus i. fugit 46 6 ilia i. adducit 53 5, i. nimis adducet 110 18 fasciato palmatim i. 203 23

introversus: oculos i. habebit 98 11 ungulam et i. torques 197 15;

intumere* (?): facias ut currat non quadrupes et ne si intumetur (ne stimuletur *Bue.*) 237 17

intumescere: nervi .. passi protinus -unt 16 9 154 17

intus: 'innen'; collirio i. oculum curabis 23 20 carnem i. esse 33 18 spurcitiam humoris i. obstantem 66 7 tensus i. ululat 87 1 eorum tensionem i. esse 119 27; 'hinein' *de med.*; ut possit commeari i. 120 13 aqua si intraverit i. 172 25 ascarotico i. totam causam impleto 206 12 stentinum .. contineto i. 212 20 i. mittito digitis 215 30 30 19 *loco corrupto.* Cf. intro interius abintus

inunctio: incantatio eiusdem -nis 260 4

inundare: *intr.* si .. corruptio .. -averit 77 3

inungere: *v. supra p. 306*

inurere: singula vitia -i debent .. posteriora loca oportebit -i .. hunc -imus per totos lumbos 15 10, 16, 20 Cf. *ib.* 24, 26 vitia quae uri debent .. haec adures

inutilis: *c. inf.* partus .. erunt .. ambulare -es 233 16

invalescere: per sanguinem morbus pro conceptu -it 54 24

invalidus: si iungere eum voles
..-us (*validus trad.*) sub iugo
cadet 78 21

invenire: *pass. c. nom. c. inf.*
ideoque utique separata -itur
(ustio) in medicina iumentorum
frequenter adhiberi 13 31
ex his .. rebus multae valitudines
nasci manifeste -iuntur
58 30 prima .. vitia ex praesenti
nata -iuntur 62 22 *Cf.*
inde manifeste intelliguntur
a maleos prensi esse 55 7

iocur: *v. supra p. 302*

iosu(m): *v. deorsum*

is: *ia.* volutant et pedibus
exporrectis calcitrant id ipsum
(= *se?*), quasi excludere (ventum)
possint 65 2 si .. articulum
laxaverit aut marmur si ei
(= *sibi?* *sed cf. citare*) citaverit
194 8 *Cf. supra p. 305*

ischemus: *ἰσχαίμος*; medicamento
-o (*hishemo trad.*) 44 28
genus -on (*ichemon trad.*)
208 19 compositiones -a (*stemō trad.*)
280 18

ischiacus (*vel ischiadicus*):
ἰσχιανός vel ἰσχιαδικός; si q.
i. -um (*esticium trad.*) fuerit
295 18 *Cf. sciaticum* 161 29

isc(h)uria: *ἰσχυρία*; -a 62 18
(*curia trad.*) 148 28 (*siria trad.*)

ita: *in apodosi*, *v. si*; *ita ne*
v. ne; *ita sic v. supra p. 311*

itaque: *postpos.* 4 18 50 15 128
2, 4 *al. V. supra p. 312*

iter: si longum -er (*inter trad.*)
vulneris fuerit 22 16 tardius
-er ambulat 41 11

iteratio: dolor .. contingere
solet... ex perfrictionis -nibus
(-nis *trad.*) 64 14

iugulares* venae: utemur sanguinis
detractione de capite

et -ibus venis 84 20 solve illius
-es (*iugulare trad.*) venas 86 17

iumentum: *saepissime* (*annotavi septuagies*) *tamquam masculini generis usurpat Chiron*,
velut eum i. qui 118 9, *cum equus, quo verbo raro utitur, confundens. sane eum pro id fere semper usurpat, cf. supra p. 305. contrarium aliquotiens accidit, ut de iumento cogitans talia scriberet qualia mulus dorsarius.. sanum* 221 1
equus.. laesum fuerit 247 30
pecus .. eos .. eum 116 6
sues .. moriuntur .. cum mortua est .. sani fiunt 285 24
saepissime quoque Chiron de iis. sanandis cum loquatur, singularem et pluralem permiscet, velut quibus.. erunt, vel si .. exemerit 10 3 *quibuscunque .. eum* 11 15 *i. ... vexaverint .. sanum fiet* 22 21, 25, 26
et sic passim (collegi octoginta fere locos); sane idem aliquotiens de medico, velut ures .. facientes 153 27 *infunde .. resolventes* 163 8 *conterere solventes* 166 6

iungere: *intrans.:* equi .. qui in curribus -unt 165 8; *pass. venae .. supra brachiola -untur* 9 22; *refl. parieti se -it* (*iumentum*) 77 30

ius: '*Brühe*'; iterum coque .. quousque tertia pars iuris remaneat 162 13

iusto: *superl.* semisse iustissime ures 83 22

iuxta: *praepos.* 1) *c. accus. de membris* 23 13 42 27 44 14; *circumferentes i. illum coriandrum* 163 8 2) *c. dat. arteria quae i. sunt dorsis et spinis* 104 15 *postpos. quae*

- (vena) appellatur dorsana, quibus i. (iusta trad.) est vesica (αἷς πρόσκειται ἡ φύσα) 142 11 3) c. acc. et dat. de venis. .i. tempora et maxillis 44 16 Cf. latus
- labi:** act. testiculi labunt 39 19 Cf. supra p. 305
- labor:** 'dolor'; pulmonis 89 8 111 29 iocineris 89 31 pars -is in eo remansit 38 21 a -e signa adferunt 39 4 magnum -em patitur 144 16
- laborare:** dolore 70 26 135 9 ex periculo magno 150 4 a pulmone 111 29 a iocinere 127 23 per viscera 111 31 de nervis 185 19; absol. 138 16 288 29 si musculi. .-abunt 187 14 qui facilissime cursum (= in cursu) -ant 120 2
- labraria*:** testiculum eximes et -ibus castratum uris 216 3 Cf. Celsi p. 310, 24 Dar. feramentum labrosum. an glabraribus cum Bue?
- labratura:** catastaltico -am cutis consumito 29 19 ascarotico -am his cutis cottidie extenuet 204 22 circuito -am diligenter, ne qua radix vires habeat 205 8
- lac(c)a*:** tuber quoddam; de -is (laue trad.) 3 10 si -ae (latte trad.) in cambis fuerint 12 7 q. i. lacas [si] in gambis habuerit 218 3
- laccosa*:** substant. pro 'lacca'; si io. natae fuerint -ae (lactosae trad.) in gambis 3 18 17 24. Cf. haec similia substantiva caduca hibernalis perniciose pituitosa
- lacinia:** -as non longas e (et trad.) capillo remittes 28 1 -as interius lino ligatum et exeat hoc -a iterum foras 31 9, 10
- lacrimari (-e):** depon. de oculis 29 6 40 17 115 17; act. si -averit 173 14
- lacrimosus:** -um oculum faciet <et> nebulosum 25 5
- lactare:** catulum (catulam) -antem 60 29 61 6 250 4 med. [lactosus: v. laccosa]
- lambere:** arida cibaria facient -ere 195 31 in os sine eum medicamentum -iat 256 22 Cf. supra p. 306
- lamella:** -am plumbeam ad ipsum ista cicatrix. .pro mutario imposito et super cottidie fasciato, fasciolam et lamnam (lanam trad.) tollere nolito nisi sanam cicatricem 204 25
- lamina (lamna):** calcem vivam et lamina in uno conteris 201 11 med. lamna 204 27 (v. lamella)
- lanatus:** pelle -a 78 26 pelli-bus -is 153 11
- languidus:** -us toto corpore erit 103 11
- lanula:** -am madidam in eas plagas subicies. .tertio die solves et -a(m) eximes 34 23, 25 Cf. lana(m) . . madidam 194 14
- lapis:** morbus; sic stranguiriae et -ides et strophii. .eis contingunt 165 17
- lasaratus:** posca 292 21 V. ind. spec.
- lassare:** v. laxare
- lassescere:** de lassitudine. si extra modum -it (lasciscit trad.) 49 29
- lassitudo:** 41 24 (v. lassus) 49 29 (v. lassescere) ad defectiones. .et ad -dines 92 7 al.

lassus: si... a lassitudine i. e.
a labore -um febrem habuerit
41 25; *compar.* lassiozem esse
41 13; *al.* Cf. *laxus*

latus: *subst.*; quae (venae) sunt
dextra sinistra ad -us (= *iux-*
ta; cf. *s. v.*) oculorum sub ca-
vatura temporum 9 7 venae
..pertranseunt per -era gam-
bae 12 9 moveri quasi de
-ere 26 1

laureus: surculos -os..in ore
ei inter molas mittito 95 27

laurinus: oleum *saepius*, *v.*
ind. spec. olei lorini (?) (*lo-*
rice trad.) 261 13

laxare: *intr.* quando -ant vali-
tudine 12 30 bene matura si
iam sibi -averint (ossa) 22 1
nervi -antes (*laxant trad.*
ἐλελυμένοι) 104 13 ita se ner-
vi, qui -averint, constringunt
203 25 si qua cartilago aut
os -et 200 27 traumatico cu-
rabis, donec -at (ossum) 201 27
ut concipiat neve -et (*virgi-*
nale) 238 31; *pass.* quae stric-
tura..aliter -ari non potest
nisi per sanguinis detrac-
tionem 5 10 (*idem fere* 12 22);
trans. si..gambam -averit aut
articulos 3 20 18 13 assa dili-
genter (*scillam*), adubi coria-
-averint (*intr.*?) 162 23 [*lino*
laxo laxas (*assas trad.*, *usus*
Bue) 188 18]

laxatio: passionis 12 23 pos-
teriorum partium 54 20 re-
vocare -nem stricturae 203 21
sanguinis detractio, per quam
-nem 13 16

laxitudo*: si quid unctis (mani-
bus) tetigeris, propter -nem
loco manere non potest 238 10

laxus: validudo 13 2; 13 13 (?)
causa 13 14 -ae aetatis 16 10

154 18 (*lassae trad.*) -a (*neutr.*
plur.) stringit (*ustio*) 13 32;
compar.: nervi..-iores 13 12
-iozem articulum fecerit 200 4

-iozem pullum habebit 238 23

lectio: ad unamquamque rem
simul quaestione vel -ne ve-
niendum est 47 30

legitimarius*: purgationem ii.
ad eos, qui sunt in grege -ri
quemadmodum curentur pur-
gationibus his 240 14 *puto*
legitimarius 'admissarius' sig-
nificare, cf. *legitimus*. *aliter*
Bue, qui proprium viri nomen
latere putat

legitimus: *subst.*; equos ad-
missarios .. ne (si?) in -a
(= *coitum*?) mittantur 8 24
V. *legitimarius*

lemniscus: 'Charpie' ex aceto
subigito 22 23 23 1 -os subi-
cies 17 13 211 10 -on subi-
cito 30 4 -um traicies cum
aceto 36 7 -um eximes 35 10
Cf. *licinium*

lenitia: quae -a (-am *trad.*)
illius olei..excludet eos (ver-
mes) foras 68 23 Cf. *lentitia*
[*leniuntur* = *liniuntur* 161 25]

lenteolum: *v.* *linteolum*

lentitia: nunquam tamen sine
oleo propter leniendam (*lini-*
endam trad.) austeritatem po-
tionis et faucium -am (*leni-*
tiam trad.) 96 23

lensor: sic fervescat ex -re
259 31; cf. ex lento igne co-
quatur bene 265 9

lepra: ex eo medicamento ..
-a (-ae *trad.*) ex corpore au-
fertur 277 6

leprosus: exulcerat totos pedes
(uligo) et -os facit 20 10

lèvare: *refl.* ut solum se ab
ungula -et 11 5

lëvigare: comini ad magnitudinem fabae -ans 164 1
 scilla -ata 164 9 alumen scissum -ato ex adipe suillo 166 15
liberare: de hoc (sc. maleos) . . aliquando -antur 53 18 de qua causa difficiliter -antur 77 17 de periculo -atum 77 24 -abitur periculo de quo difficiliter -ari solent 71 7 difficiliter . . ex ea causa -entur 60 7 rarerer ex his duabus passionibus ia. -antur 63 33 ex eo vitio -ari non potest 114 20
libralis: pastillos 266 24
liche: λειχήν; demonstrat scutulas in toto corpore ut -e in hominibus 57 16 de impetigine(s) i. e. licenas 19 25 4 8
licarius*: virgis teneribus caedes armum . . deinde stip-tica caedes vena -a Cf. venam stamineam *Plin. nat. hist. XVI* 226
licinium: pro 'licium' 'Charpie'; aceto et oleo linteolis vel -o madido eum locum complex 29 16 -um (lacinium *trad.*) tortum in crinica cum axungia . . satiato 35 6 -um subcito in plagas 206 26 -um cum linteola tenera contra venam deprimis 209 12 oleo -um satiatum in eandem plagam subcalcare 218 23 -o curare 292 28 Cf. lemniscus
licium: i. e. Lycium *ocul. med., v. ind. spec.*
ligamentum: uteris . . lanis calidissimis . . deinde -is 19 10
ligare: solves linum quod in suffraginem -averis 11 6 lino ipsam verrugam -abis 16 23 lanam succidam -abis circa cambam 18 8 *al.*

ligatio: cito periculum vitae facit ab -ne temporum (σύν-δεσμος προτάφων) 97 6
limositas*: humores . . -tem et callositatem totius vulneris in longum et in curtum faciunt 31 29
limpidare: donec se vulnus -et et aequet 29 20 collirium . . omnia vulnera -et et sanet. hanc ergo curam -at 32 21, 22 Cf. elimpidare
limpidus: vulnus 22 15 humor 67 23 oculus 235 2
lininosus: 92 10 93 19; v. lini-osus
liniosus*: pro 'lienosus'; 88 13 92 16 (ligosus *trad.*)
linteolum: 11 8 29 6 *al.* lenteolum 28 17 238 14 lentiolum 105 13; cf. linteo 268 30
linum: alligabis -o tartarali (-bis *trad.*) 182 21 -i semen *V. ind. spec.*
lipara: λιπαρά; 19 11 246 3; lippara: 157 16 172 29 192 11 193 7 275 22, 23 (Cyppare *trad.*) 276 3, 8 lippari 275 31 lipperam 275 26
lipparocerotum*: λιπαροκερωτόν*; -um ad rasuram et ad dolores 275 20
lippi: oculi eius lacrimantur, quasi (quia *trad.*) qui -iat 115 18 oculus si -iet 175 28
lippitudo: de -ine 170 16
liquamen: -ine optimo condire 61 2 cum l. o. offare 75 1 ex l. o. dare 75 24 admiscebis -inis pusillo 110 6 mittis -inis optimi obolum 287 27
liquamentum: axungiae veteris -is subigito cervicem 182 17
liquare: *trans. de med.* 49 8 81 5 92 9 101 10
liquefacere: *de med.* 97 3 259 32

- 275 21; *cf.* liquidum facito
180 24
- litargicus: ληθαργικός; 89 13
114 30 115 17
[litargum i. 114 30; *rectius*
litargicum i.]
- lithulcus*: λιθουλκός*; cauco-
lum -o exues 69 15 *Cf. Ga-*
leni XIV 787 λιθολάβη τὸν
λίθον κομιζόμεθα
- livere: lingua labia palatum
-et (libet *trad.*) 46 3
- lividus: usque quo venias ad
membrum -um inflatum
humore plenum 216 23
- livor: in oculo quasi -re dif-
fusum intelligis bilem 24 29
- localiter: firmissimum adiu-
torium est medicinae san-
guinis detractio, verum tamen
si rationabiliter et l. fiat 4 24
- loculamentum: si io -a dentium
. . doluerint 176 11
- locus: 1) *proprie neutr.* sit
autem -um, ubi stat, calidum
162 21 2) 'genitalia' equa(e)
-a si exierint 238 7 nitrium
et stercus. . ad loca imposito
239 19; 3) locus 'kranke Stelle'
passim
- lombricus: *v.* lumbricus
- longao: 'anus' 64 21, 27 69 11,
24, 28 70 *quinquies* 71 12, 20
148 14 225 3, 5
- longinquus: si non velocius
separetur -a regione pas-
cuae 52 2
- longus: *pro adv.* cucurbitae
rotundae in -o 70 19 'länglich
rund' aperies in -um 33 12
'der Länge nach' in -um et
in curtum 31 30 'in der Länge
und Breite' per -um prae-
cides 23 14 'der Länge nach'
-um urito 218 9 'der Länge
nach' -a suspirabit 110 9;
- compar.* -ius ab ano digitis
quatuor 42 27 121 15, ab um-
belico 67 18 *Cf.* diu
- loteum: *pro* lotium *passim*, *cf.*
s. urina et *ind. spec.*
- loticius: *pro* 'lotus'; alica 73 1
frumentum 288 30; *cf.* molle
gramen lotum 43 28
- lucidus: *compar.* oculos -iores
adferet 74 6 oculi -iores sunt
et quasi sanguinei 87 22
- [ludere: *v.* cludere, eluere]
- lumbricus: 1) *in ventre*; *plur.*
62 16 *saepius* (*cf. supra p. 301*)
lombricos 68 26; 2) lumbricae
semen 98 22 *med. (v. ind.*
spec.) Cf. vermis
- lunaticus: oculus 21 4 27 3
173 15
- luridus: umor erit -us et viri-
dis 48 24
- lutum: in -um aut in vora-
ginem adducis 146 19
- luxatura: fractura aut -a si
q. i. inciderit 296 28; *cf.* ad
crus si luxaverit 274 31
- luxus: facit ad dorsum ii. .
et ad -um et ad fleminam
veterem 264 20
- macerare: ex aceto 18 5 167 18
in vino et melle 114 6; 38 15
105 18 *al.*
- maceratio: hac -ne utere 126 29
abstr. pro concreto
- machina: armum (eiectum) ad
rotam duces aut ad -am
187 30 in -am coicito eum,
ne accumbere possit 188 15
in -am mittito (si renes vul-
serit) et bene suspendito . .
eicies eundem de -a 213 2, 20
in -am statuere curabis 223 31
- macrescere: 59 31 68 5 114 21;
cf. marcescere
- [maidas (?): si non in recenti
(tumor) auferatur, maidas

faciet et simili causa marmoris nutriuntur 36 5 *aut lectio corrupta aut latet nomen ignotum alicuius tuberis: exempli gratia scripsi melceridas. Cf. Veg. III 48, 10 ne deformitatem tumor augeat]*

maefacere: -cta ex hoc suco . . temperabis 120 11 -fiet cum iure 162 26 *al.*

madidare: -a (madido *trad.*) aceto et nitro 227 16

madidus: linteolis ex aceto cum oleo -is curabis 292 26 fracturam alligas de -is fasciolis laneis 296 30

[**maditer** 179 1 *c. adn., corruptum*]

magdaleo: μαγδαλιά; cum subigeris (malagmam), facito -ones 267 8. *Cf. Scribon Larg. 81 28 Helmr. emplastrum manibus subigetur et redactum in rotundas ampliores, quas magdalias (sic Georges; magdalias trad.) dicunt, reponetur. V. Thes. Gloss. s. mandalia (magdalia Goetzius): mandalionis ex inplastro factus (id est tortelli et inplastrum factum a)*

magillinus (?): colore nigri vel magillini (sc. admissarii sunt): sumpta ex Columella VI 37, 6 ubi coloris nigri vel maculosi (magilis *cod. Sangallensis*) lectio interpolata invenitur. *Cf. Pallad. IV 14, 3 nigri vel murini maxime coloris aut rubei. unde colligitur magillinus idem fere significare quod ruber, cum de murino Columella statim loquatur. de nigellini (= nigelli) cogitat Goetzius*

magis: *v. supra p. 309*

magma: *v. supra p. 303 et ind. spec. s. crocus*

magnus: annotavi undecies; caloribus 45 4 periculum 63 28 150 4 labore 72 19 onera *ib.* anhelito 114 2 ventrem 134 22 perfrictione 142 4 sensu 152 11 sudor 165 15 tumor non tam magnus 192 5 *synon.* grandis ingens nimius vastus

mala: *v. mola et mälum*

malagma: *v. supra p. 303*

malandria: de -a 171 6 si cui -a(m) auferre volueris 182 28 lippari. .ad vulnera et ad -as 275 31 *de morbo v. Schneideri ad Veg. III 42*

male: *v. malus*

maleos: μάλης, de forma *v. supra p. 303*; morbus maleus . . oritur . . ex malo catastate aëris, unde et maleos dicitur 51 25

malignus: humor 54 16 176 18 *adv. maligne:* m. manducabit 127 4, m. et prave manducabit 102 24

malle: invenies (humorem) lotei similem limpidum. malis vero non minus sextarium 67 23 *c. adn.*

mallo: μάλλός; de -nibus in genibus 21 20 si -ne in genibus fecerit 35 30 *Cf. malum*

malum (?): inter ungulam et malum (μάλλον? talum?) blateiat alienatus sanguis . . ex quo ardore concludunt et constringunt malos 228 28, 31 *Cf. mallo*

mälum: infra auriculas tubercula habebit tanquam -a (malas *trad.*) 292 17 mirmix . .

quomodo -a (*pro* malum)
 222 20 *Cf. ind. spec.*
malus: *annotavi his locis* -am
 valitudinem 4 20 *in exordio*;
 morbus maleus..ex -o catas-
 temate aeris..maleos dicitur
 51 26 humores..pallidi et -i
 132 3 **male** *adv.*: mescatur
 80 25 pus modoratum 103 10
 si..indigestione -e (*mali trad.*)
 accepti fuerint 112 29 -e pe-
 datus 186 13 203 6 **peior**:
 valitudines..in -a vertuntur
 82 31 signa insaniae -a osten-
 derit 87 17 *Cf. pravus*
mamilla: pullo qui ad -as ac-
 cedit 240 19
manducare: *annotavi decies.*
mane: 87 4
manipulus: rutae 78 23 99 1
 -os offeras 87 13 bulbos mani-
 pulos (*ex corr.*) 213 4
manus: inter -us caro (*coro*
trad.) crescit 271 17 '*unter*
deiner Hand' i. tibi si inter
 manus fuerit 256 7 *c. adm.*;
 '*brachium*' -um perungito id
 est brachium 152 9; per plures
 -us hominum..defricare 65 21
marcescere: sic amens -it
 115 4 *Cf. macrescere*
marcor: -or (*mergor trad.*) fit
 corporis 169 7
marmor: *morbus in genu* 185 11
saepius; de marmur v. supra
p. 302
maseulus: marrubium 277 17;
v. ind. spec.
mater: *transl.* coactio est . .
 multarum valitudinum -er 46 13
matrix: 1) '*mater*'; cum mamil-
 la(m) -cissuae sugit, nihil prius
 debet quam -ix curari 108 4, 5
 2) '*volva*'; feminarum -ix ip-
 sum concipit morbum 54 23

morbus..contingit in femi-
 nas..q. -cem earum magis
 predat 55 2 tumescet -ix.
 tunc vulva nihil continet
 232 30 vulva primo tenera
 est..non magis sanguis equi
 fatigare potest -cem..a primo
 tempore conceptus non fati-
 gat vulvam 233 5

3) '*stirps*'; venae..in praecor-
 diis positae totius corporis
 -ces a corde descendentes in
 pedibus 228 15 sanguinem
 detrahare de -ce: 8 20 9 3 78 14
 288 15

maturare: *v. maturiscere*

maturiscere: (*vel* *maturescere*):
trans. pro maturare; biduo
 autem -ce lexivam et sicca-
 bis 289 11; *intr.* donec -cat
 collectio 22 30 cum -uerit
 (collectio) 30 2; *cf.* vitium . .
 maturatur 14 11 *et* cum matu-
 rum esse videris 292 25

medianus: ex -a vena 40 29
 -o digito 182 7 de tribus
 nervis..unum -um 199 23 de
 naribus cartilaginem -am
 289 17 panis emptici -um
 252 29 (*cf. medius p. e. 132 22*)

medicamen: hoc -en compo-
 nito 216 32 *et*..commisces,
 ut faciat -en 217 4

medicamentum: 6 14, 15 20 15,
 16 *al.*

medicina: tunc eo -ae lo-
 cum cottidie bene confricato
 245 25 nullam alligaturam
 patiatur nisi aut tempore
 aut -a rustica sibi adhibita.
 haec est autem -a rustica
 189 12, 13

mediocris: -ibus ambulationi-
 bus eum exercebis 82 16

medius: -o '*in der Mitte*';

- in parte intestinorum quae sunt -o positae 63 16 medio cubet (?) 78 c. *adn.*
- medulla:** ex angelorum..qui ossorum et -arum viscera contenes 260 7 *incant. al. V. ind. spec.*
- [***megire** (meiere): ut megire possit 214 22 *Cf. supra p. 306 s. meiare*]
- meiare** (meiere): *v. supra p. 306*
- meliacinus*** (?): malagma -um (iliacen *trad.*, correxi ex *Veg. V 20*)
- melliceris:** *μελικηρίς*; 97 23 154 4 206 6 (*ex corr.*); meliceris 32 28 melcerides 15 26. *Cf. marisca*
- melotris:** *μελωτρίς*; -ida sumito et involvito..demittito . . auriculam 173 7
- membranum:** *saepius*, *v. supra p. 300*
- mendum:** 'mendacium'; hi (haec *trad.*) omnes -um adferent (*ὅν κ' ἀληθεύουσιν οὗτοι*) 39 2
- mens:** ut existimes (aestimes *trad.*) eum suae -tis esse.. interdum . . quasi suae -tis factus adquiescit 87 22, 27
- menstruatus:** ad suffusionem qc. pannum -um mulieris lavabis et..dabis 289 16
- mensura:** cum vini austeri -is Atticis 109 20 179 6 lumbricos..quasi -am Atticam 110 13 medio unius digiti -ae 33 22 facies colliria ad -am 282 20
- mensurare:** ad ipsam divisuram geminarum pollicem -ato 10 22
- merda:** -am bubalam recentem 80 7 -a caprina 295 7 *med. V. ind. spec.*
- mesocinium:** *μεσοκύνιον*; sanguinem mittes de venis -is 132 11
- metasincriticus:** *μετασυγκριτικός*; 'curatur..medicamentis -is et purgatione 20 15
- mētire:** *act.* de coda ex mediana vena -ito plus tres digitos ab ano 40 29 *Cf. supra p. 305*
- metraliter*:** 'ad mensuram' (*Veg.*); medio climate ventris sagittam subicies ulterius, ut peritoneon ipsum aperias. m. facies, ne intestina laedas 67 20
- mictio** (*vel* minctio): tendit se ad conatu(m) -nis 68 30 extendit se quasi ad conamen -nis 70 17 lumbos exporrigit ad conatum -nis 148 30 de -ne 231 20; *dubia* minctionem (mixtionem *trad. fort. recte*; motionem *Bue*) facis tam diu donec urinam faciat 71 6 offeri -ne (mixtione *trad.*) facienda spatium debet 140 20
- micturire:** simulat se posse -ire (micturre *trad.*) 168 14
- mictus:** frequenter volutabit . . cum -u et intervallo (mervallo *trad.*) 139 9
- migale:** *μυγαλή*; quaerere debes eundem -em comburere 166 17 ipsum -em discoria 166 30 *med. V. araneum*
- militaris:** quam rem..-es equi . . consuescere debent 229 31
- mille:** singula milia passus 8 4
- minctio:** *v. mictio*
- minimissime** (?): cibariam minimissime (*num rectius* minimissimam, *nisi* *mavis* cibaria minimissima?) dato 45 25 *Cf. plurissimus et supra p. 305*
- ministrare:** fistulae..quae vetro -at (ministrant *trad.*) 142 2 *pro τῇ διόδῳ τῆς οὐρῆσεως*

minuare: aliqua pars cerebri
-abatur 77 25 *V. Arch. f. l. Lex.*
X 513

minuere: *intr. (?)* 99 19 125 17
204 9; *cf.* si dolor nihil minu-
erit 197 25

minutatim: m. mixtam escam
porrigito 38 13 m. cibaria
dato 102 7 bibere m. 128 3
m. ordeum adaugeto 140 11
cucumeris..m. concisae 75 13
radices concisas m. 107 15
nitri contusi validissime m.
109 7 gallam contundito m.
176 8 stercoram adsidue et
et m. (minutarum *trad.*; an
minutatim?) reddit 166 1
mel..fricabis m. et ovorum
XX alba cum aqua m. adi-
cies et..hoc m. admiscebis
188 24, 25, 27 in vaso m. adi-
cies 263 9 *Cf. verba sequentia*
et perminutatim

minute: v. minutus

minutim: radicem concisam m.
..exeadem radice m. (minutum
trad.) concisa 61 20, 22 ex quo
radices m. miscebis 109 11
Cf. minutatim

minutum: *adv.* semen (ossum)
..contundes m. 105 12 247 8
cortice(m) contusum m. 176 17
commiscebis..nitrum m. 156 21
ervum..m. (in nutum *trad.*)
cernito 177 31 radices con-
cides..m. 240 15

minutus: *part.* 136 27 139 23
172 19 181 7 237 14 268 29
285 28 sapis..ex (et *trad.*) -o
contundito 180 20 **minute:**
nitri..conteres m. 292 19
superl. ostreum commustum
-issime 187 23; *dubium* minute
(minus te *Bue*) intelligis re-
posuisse (articulum) 192 5

mirifice: haec potio et tussim
lenit et corpus m. resumet
49 12 mirifice facit *Cf.* valde

mirimices: *μύρμιγες vel μύρμι-
ναι* 'formicationes'; *fem.* 185 16
186 18 191 28, 29, 31, 204 30
205 7

miscere: v. *supra* p. 306

miser: 'morbidus'; coxa 3 15
16 26 partem quae -a est 175

mitigare: suffusiones..-antur
per inferiores venas 9 13

mittere: sanguinem 9 10 11 26
12 3 16 27 41 1, 12 (*cf.* emit-
tere); ficus vivides in sacel-
lione -es 81 1; *refl.* cum eius
stentini pars foras se misit
122 7

mixtio: 'coitus'; de equarum
abortus et -nes naturaliter
quemadmodum debeant fa-
cere 234 3 desiderare -nem
masculi 236 3

mobilis: cura ossa temptato,
-ia tollito 22 1

modicus: sal 28 18 155 32 ole-
um 43 23 cedri fructum 165 26;
non -a quaestio est intelli-
gendi 12 25 periculum non
-um 164 32; *neutr.* stercoris
-um 69 29 -um bibat 123 28;
adv. urinam modice mittet
69 1 *Cf. modus synon.* exi-
guus parvus pusillus

modus: huius -i ('tales') caute
intelligendi sunt 136 24 in
huius -i dolore 71 11 *al.* cuius
-i ('talis') autem fit nitidus
90 19 signum erit supra -um
peractum esse i. 101 3 178 13
ad -um s(upra) s(criptum)
112 30 acetum ad -um 292 8
'entsprechend'; tumini pro -o
113 12 292 11 radicis semen
ex eodem -o dato 113 12 pro

- o dabis ei bibere 80 17 in
-um axungia(e) deiciantur (of-
fae) 290 12 ex eodem -o dato
113 12 in -um caustici co-
quantur 268 12 postmodum
saepius (cf. s. v.) oleum mo-
do (?) melle coctum 152 19
Cf. quomodo modicus
- mola**: 1) girat tanquam post
-am (s) 77 5 83 4 girat sicut
-a 99 20 2) '*mala*'; surculos
laureos..in ore ei inter -as
mittito 95 27
- molaris**: 1) lapides -es 116 5
160 3 171 23. 2) -es superi-
ores et inferiores (sc. dentes)
242 9 *ex Colum.*
- molestare**: ne quis eum -et
121 12; *pass.* bile -abitur
116 11 a vermibus -abitur
136 24 *al.*
- molestatio***: sanguinis 37 3 73 15
- mellis**: *subst.* postmodum -ia
(sc. cibaria) dabis 7 5, 24
-ibus cibariis uti debebunt
7 24 dare herbam -em coelo-
tum 42 15 -e gramen (dato)
42 31 *al.*
- mollitia**: susternentes aliquid
ex his quae -a(m) praes-
tant 48 1
- monenteron**: *μονέντερον*; intes-
tinum qui vocatur -oron 129 5
- morsicus***: 1) *adi.* i. -um 291 22
2) *subst.* pro '*morsus*' (?) ilia
sibi -is comedet 88 7 -is ho-
minem sequitur 256 7 *Cf.*
s. laccosa
- morsus**: 1) '*Stelle des Bisses*'
cauteriza -um 166 10 ex -u
viperae pus solet exire 168 15
iecur..ad -um ponis (ponit
trad.) 168 26 2) '*Gebiss*' -um
cludere non potest 176 24
3) *proprie* '*Biss*' 131 19 165 30
(-ibus) 4) '*beissender Schmerz*'
-ūs et punctiois fistulae (sc.
urinali) ei praestant (sc. spur-
citiae) 140 31
- mortarium**: teres (terito) in -o
44 10 134 13 *Cf.* pilea
- morticinus**: clavus 185 29 197 6
277 8, 11
- morum**: polippus est magni-
tudine -i pusilli (*τῶ μεγέθει
ὡς σνέκμινον*) 103 13
- mutarium** (mutarium): *praeter*
204 26 *ubique plur.* '*Charpie*';
mero et oleo -a satiare 23 18
oleo et vino saturare 191 30
saturata aceto subcalcare
199 25 ex aceto et oleo eo
loco alligare 200 22 lamel-
lam..pro -o imposito 204 26
sinum aceto et oleo et -is
impleto 206 10 imponis et
tramam et -a solida 212 23;
mutarium: 199 25 200 22 204 26
- motus**: singulorum sensus et
-us animae in unum contuli
232 13
- movere**: si basem -erit 10 14 *al.*
- muccitudo***: '*mucus*'; de nari-
bus -o humoris effluit male
odoratus 52 28 *Cf.* mucillago
Theodori Prisciani
- muc(e)us**: 25 28 (*corr.*); *plur.*
de naribus -cci ei exeunt
111 5 in naribus -ci erunt
110 16
- mucidus**: *neutr. subst.* pluri-
mum -um (mucitum *trad.*)
adsellatur 133 12
- mugire**: (insanus) ululat -it 87 1
[**mulier**: cartilaginem narum
eius digito mulieris (?) sub-
temperabis (?) 100 5: molliter
<inmisso> temptabis *Bue*]
- mulsus**: *subst. quartae decl.*
pro mulsum; adiciuntur pul-
veris..in mulsu 257 19 *med.*
Cf. supra p. 302

multitudo: fomentis. . pro -ine
adhiberi 65 16 'in Menge'

multus: muscae 46 7 humor
48 22 cursio 51 11 74 19 tem-
pore 53 18 200 25 (cf. diu)
salivae 85 6 sanguinis de-
tractio 87 3 sanguinem 99 24
sanguinem. . non -um 92 23
menses 201 20 -is generibus
6 15; *neutr. c. gen.* -um dolo-
ris 63 8 -um stercoris 70 28
multum *adv.*: alimentato . .
non m. 82 14 sanies spissa
et non m. 22 14 flegmata
gracilia m. 86 30 *synon.* co-
piosus spissus

munditer: de spina decarnare
(pulmunculum). . m. 222 30

mundus: equa si virginale -um
habuerit et concipere non
potuerit 238 29 c. *adn.*

munire: tempora ei -ias 85 15
-ito caput 100 15 ab articulos
usque ad genu -itos facies et
fasciabis 119 8 fascia -ito
eum curabis 183 5 collirium
. . -ito (-am *trad.*) ad caput
diligenter 22 12 -ibis strato
iumentum 216 30

murinus: nam -us (color) cum
sit in asino vulgaris 243 14

murteus: nomina coloris. . ter-
tius badeos, quartus -us 287 9

mus: caecus 131 9 166 8, 30
praegnans 131 16 168 18

musca: verruca . . quasi -ae
amplae caput 27 24 cui -ae
multae super tergus insident
46 7 -am super locum cribla-
bis et cepam Germanam super
-as confricas et dimittes 297 8, 9

mustela: 244 20, 34 (mustas
trad.)

mustelinus: rutam -am et ori-
ganum asinale 216 11 *med.*
Cf. ind. spec.

mutare: 1) <si> volutare vult,
noli -are (κυλιόμενον δὲ μὴ
κωλύειν) 122 10 2) si. . ab iti-
nere calidum aqua(m) -abit
(utabit *trad.*) 134 1 c. *adn.*

mutarium: v. motarium

mutatio: morbus solet fieri ex
aquae -ne 132 18

mutus: auxilia . . conferet -o
(multo *trad.*) animali veterino
(ustio) 13 26 cum sit quidem
tanta vis, quae sufferri non
possit nisi a -o animali 13 30

myiocephalum (myocephalum
trad.): μυιοκέφαλον; oculum
-um. . orbe nigredinis verruca
fiet alta quasi muscae amplae
caput, unde et -um dictum est
27 22, 25 de -fatio (miocefatio
trad.) 21 6

natare: a posterioribus -abit
ambulans 115 19 V. subnatare

natatio: -nibus (nacionibus *vel*
naturcionibus *trad.*) uteris
102 1 189 1

natio: 'partus'; omnes iumen-
torum. -nes et genus magis
quadrigariorum ostendere vo-
lui 232 10

natura: 1) *proprie* supracres-
centia aliqua extra -am sub-
lata 14 2 2) 'genitale'; tu-
mentes eos (testes) sumit et
aliquando etiam -am 42 5
emissione sanguinis divisio. .
venis aut ex his iuxta -am
42 26 quae dum conatur cum
eo -a(m) miscere 237 21 supra
-am sub caudam venam in-
cides 286 3 *Cf. naturalis*

naturalis: 1) *proprie* omnia . .
-i ingenio plenius per hunc
librum docui 232 15 vitium
234 20 c. *adn.* ratio -is (co-
lorum) 287 5 2) 'genitalis';

testiculum susum [in] versus
in loco -i propelles 156 28
magma..in -ia loca expri-
mito 233 26 -em purgationem
eis contingere 236 2 Cf. ne-
cessarius

naturaliter: crura inligata
habebit non n. 50 2 nervus
. . non n. hoc..solutus 51 8
ipse enim locus n. perducit
135 7 valde enim hoc medi-
camentum n. facit 167 4 de
equarum abortus et mixtiones
n. quemadmodum debeant
facere..in oculum..n. clau-
cus 234 3, 7 isti plerumque
n. diuturno in vita morantur
235 20 hoc..fieri ad Sarmatas
n. 236 1

ne: 'ut non' annotavi vices
30 22 98 29, 30 116 3 157 3
168 25 178 9 (corr.) 182 30
184 25 199 24 201 24 202 3 211 8
221 7 222 13, 21, 29 238 2 244 14
262 15 Cf. sic

cum indic. duodecies 8 6 33 15
38 24 41 14 102 6 107 13 124 17
155 17 164 33 183 2 191 17
232 17; **cum infin.** 203 24

altero loco positum (cf. *supra*
p. 312) facito ipso die ne
manducet 26 23 aquam facies
ne bibat 296 24; 'si forte' (?)
aquam ostendis, ne bibere
velit 7 8

nebulosus: lacrimosum oculum
facit <et> -um 25 6

nec: 'nisi' 59 18 60 4 62 20
126 15; 'ne quidem' 5 1 36 3
43 14 49 25 (?) 53 9 116 2 233 13
saepius; 'ne' 190 7 48 27 *adn.*;
pro 'nec-nec' cibum nec po-
tum 46 11 110 21 114 17
(nec cibum nec potum *alibi*
e. g. 111 6.) pabulum nec po-

tum 159 14 et nec..nec (καὶ
οὐτε...οὐτε) 97 9 Cf. *supra*
p. 311 neque omnino deest

necessarius: 'genitalis' locis
-is 19 27 55 20 111 12 (Cf. na-
turalis); *proprie* -um autem
debeam et hoc scribere 237 5

necesse: 1) *c. infin.* 44 20 51 15
63 2 74 22 177 12 220 17 229 26
234 5 2) *c. coniunct.* 13 10

40 19 66 22; *c. fut.* n. erit san-
guis eis detrahetur 39 7 3) ne-

cesse habere: n. -ent nervi
infestare 13 6 necesse habe-

bimus nihil intermittere 56 19
huic celerissime n. -ebis suc-
currere 106 9 n. -et morbus

introversus abscondere 196 8
n. [est] -ebimus..hoc obser-

vare 229 6 n. -ent quoniam
ad naturam paterni seminis

reverti 234 13 n. -ebit eum
ad vitium paternum seminis
reverti 234 18 4) *absol.* hic

morbus n. et difficile sana-
bitur 179 13

necessitas: animadvertite enim
spissitudinem spiritus et . .
equorum -tem 165 13

nefrites: νεφρίτης; morbus . .
qui adpellatur -es, latine su-
brenalis. -es erit hic *eqs.*
15 17 vitio subrenali..q. ap-

pellatur graece -es 154 30
vitium graece nefreten appel-
latur latine subrenale 153 21

nefriticus*: -i quando laxant
valitudine 12 30

nempe: dare herbam..n. ieiuno,
ne deficient 43 29

nequam: morbus 51 30 78 19
valde n. 93 25

neque: *plane deest* V. nec
nerinus: olei 262 6 270 5 V.
ind. spec.

nerviosus: loca -a 154 8 166 11

- 169 18; **nervosus**: loca 16 1
pectore 242 22 *ex Colum.*
- nescire**: *c. infin.* stare -it 85 7
- nigredo**: ipsa orbe (*sc. oculi*)
-inis verruca fiet 27 23 un-
gues... si tamen orbem -inis
non tetigerit... ab orbe -inis
persequeris usque ad angulum
oculi 28 11, 15
- nimis**: 1) *sensu proprio* 45 10
155 17 158 29 ut non n. ac-
cipiat 49 3 2) 'valde' n. assi-
due 27 26 n. frigida 155 32
portionibus catarticis vel n.
amarioribus 56 7
- nimius**: 1) *sensu proprio* 13 4
46 26 47 2 69 7 223 20 2) 'ma-
gnus' -a subtilitate relevabis
33 18 fistulam centetalem
-am in eam plagam subicies
222 14 3) *nimum adv.* 194 19
- nisi**: n. si scierit 62 30 *Cf.*
supra p. 311
- nitidus**: fit -us toto corpore
90 19 *c. adn.*
- nocere**: *pass.* ut ante linguam
alliges, ne ab eo medicamento
-eatur 181 20 *qc. i. a quo-*
cunque bestiolo -itum fuerit
216 8 plus ad -endum abun-
dare 46 31
- nodus**: ustio incipit perrum-
pendo dissolvere -os et laxari
duritias 14 30 curato tan-
quam fracturam, donec -um
faciat. -um autem faciet 193 15
- nolle**: *imper.* sanguinem ei
detrahes... sed noli multum
... et iterum... emittes... et
noli multum 117 21, 23 ea
omnia in aqua diu decoques,
sed noli crassum facere 155 19
- non**: *abundat saepius, v. p. 311*
- nonnullus**: -o tempore des dif-
ferendo 163 17
- nona**: *sc. hora; dato mane*
... vespere... -a (*none trad.*)
284 32
- nosos**: νόσος 99 7, *v. hiera*
- nostras**: *v. supra p. 300*
- novellus**: si inutilis fuerit aut
senes aut -us 84 30 scrophae
sanguinem sed -ae 124 24 *q.*
vitium et -is contingit 196 1
- noveni**: offas... -as diurnas
dabis 45 24
- novitas**: ne-as (*herbae*)... fervore
suo quamcunque partem cor-
poris... solvat 517 in -temagis
urenda sunt haec vitia 19 20
ordeum novum ne dederimus
nisi maceratum... ut infringa-
tur virus (*virtus trad.*) -tis
229 9
- novus**: *superl. pro adv.* in no-
vissimo 'postremo' 56 2 87 16,
20 [152 21] 184 15 -imo 194 5
in -imo tempore 57 11 114 21
in -imum 65 6 usque in diem
-imum sanitatis 200 2 -imum
192 32 *adv.*
- numerus**: -o saepe (*annotavi*
vicies sexies) *ad numeros cer-*
tos additur velut per dies -o
septem 7 8 post dies -o quin-
que 8 2; eius loco per quod
<dies> -um IX 194 5 post
tertium -um dierum 67 16
baccas lauri in -o XV 99 1
ana (añ trad.; aut Bue) -o
V 213 4
- nunquam**: curare voles, ne n.
suffundet 33 15 causa... quam
n. nemo scripsit 140 14 *Cf.*
supra p. 311
- nutrire**: unguis 28 9 incoma-
tium 28 25 ex qua causa hu-
mores interius -iuntur 31 28 *al.*
- nux**: *mens.* ex quo medica-
mento -cis magnitudinem...
dabis 114 29 tumorem emi-
nentem mollem -cis magni-

- tudinem demonstrat 205 20
pastillos. .-cis grandis magnitudinem 288 23
- ob:** ob tamen caldum in flamina. .impositum sanari 35 20
contingit autem ob hoc si 122 5 (*cf.* quod); ab hoc ruptionem accipit vesicae, ob hoc quod 142 9
- obdormire:** ut insudent et -iant 88 6
- obdurare:** *intr.* locus si -averit 80 4 si totus (locus?) -averit 171 20 *V.* indurare praedurare
- obdurescere:** ilia ei -unt et inflantur 160 1
- obligare:** erit autem totus -atus et quasi constrictus pedibus ambulabit. .tanquam sideratus, sic erit -atus 93 14, 18
lingua -atur 108 22; *refl.* diligenter fascia constringito . . ita curato, donec se cutis -et 221 14
- obligatio:** nullam -nem hoc stentinum patitur intestinis 129 6
- oblinire:** ex eo -ies causam 156 9 veretrum eis -ieris 156 16 *Cf.* superoblinire
- obliquus:** *pro adv.* in -o inambulabit 39 26 stans in -o 46 1
in -o tensis oculis attonite respiciet 110 19 tensis oculis in -um respicit 53 8
- obolus:** *mens.* oleo -um 41 29
- obrigescere:** si nervi -uerint 189 4
- obripere:** *pro* obrepere; *pass.* plerumque haec valitudo sanis contingere solet, cui tamen -i poterit 90 9 *Cf.* obstripere
- observare:** -abimus facere 5 25, urere 15 9 -andum erit, ut recte fiat 5 26 -abis ut cures 11 21 *al.* *Cf.* curare
- obstare:** sine nullo humore aliquo interius -ante 24 28
sine ulla ypochima -ante 26 20 claucoma. .contra ipsa(m) pupilla(m) -at 25 20
- obstripere:** *pro* obstrepere; qui ne (nec *trad.*) quidem error alicuius passionis veterinario ignoranti -iat 48 28
Cf. obripere
- obtalmostatus* (?):** oculum illius aperias ex duobus tyflodiplangistris vel per -um (obtalmostatuens *trad.*) 26 6: *subest verbum graecum* ὀφθαλμοστάτης *et ipsum quantum scio adhuc ignotum, quare rectius obtalmostatem(n) Chironi tribuamus. V.* tyflodiplangistrum diplancistrodes
- obturare** (obdurare *trad.*): 1) *de morbo* -atur eius gula et ipsa arteria faucium 97 8 -antur nares 103 9 2) auriculas lana molli -abis 172 28 -ato plagam stuppa[m] aut linteolo 188 9 *Cf.* praeobturare
- obturatio** (obduratio *trad.*): quae passio doloris enfragma dicitur quae latine -nem vocatur 63 29 de emfraxin (*corr.*) id est de -ne 89 23 (*cf.* 120 22)
V. praeobturatio
- obturgescere:** caput a plectora si -serit 170 5 si. .caput plectora -serit (obtruserit *trad.*) 172 4
- obvolvere:** lana eos (surculos) -es 188 14
- ochia:** ὀχέαι; mixtiones . . q. appellatur graece -ai 234 5
- ocius:** *adv. compar.* per exercitationem cibum pascuae accipiunt vel o. per indigestionem 58 11

oclamen*: *pro* oculamen *ab* oculo ductum 'Öffnung'; si . . eruptio nata fuerit. . a corona et ungula contra -en (-em *trad.*) <i. e.> fenestellum facies, si qua cartilago aut os laxet. cum limpidum -en fuerit, sincerisma curabis 200 26, 27

ocularis: *subst.* vino bono -em . . inponito 174 14 oculare 248 17; *adi.* collirium -e 249 29 hoc . . omnes res oculares (= *morbos oculi*) sanat 249 28

ocularium: -um Vibianum ordinarium 246 6 inde saepius -um (*sc. adhibe*) 249 22

oculus: *passim*

odiena: *v.* ozena

odium: feni -um faciet 39 12

odorari: ὀζειν; omne stercus -atur 122 3 -atum (*odoratur trad.*) pus 103 10

odoratus: *subst.* in vino leni f-u 92 5

offa: *passim, cf.* offare

offare*: 'offam dare'; coliculos madefactos -abis 75 1 offam per triduo dabis, axungia et pice liquida -as 136 23 -abis (cibum), ne iaiuno facias 188 8 melle et butirum et axungia sine sale -abis 294 9; *cf.* curabis ei et offas dare ex farinae 112 9

offensus: *subst.* naturale habens tenue corium, dum in quod maxime frequenter facit -ūs 16 3 (*idem, sed* in quo -um 154 11)

offerre: *v. supra p.* 307

oleagineus: ypochima. . colore -o mucco similis 25 28

oleaticus*: curabis cataplasticis -is 21 27

olere: -ebit ei spiritus 116 26
olidus: habitus 45 1 umor 48 24
omentum: ictu plagarum tensio -i et interaneorum facile eveniet 47 5 ex hac causa tensionis volutando -um rumpunt 63 34 volutando. . plurimum -um rumpat et fit tympanites 67 7 si. . -um tendiderit 137 23 quicumque autem levius -um vexabit sine ruptura 137 29 *al.*

oncoma: ὄγκωμα; de -ate 21 15 -ata i. e. bubona <cia>. . sunt autem -ata genera sex 32 24, 27

onerare: *intr.* articuli -ant 205 22 si -averit 186 22 (?) *ind. (sed trans. qc. i. articulos -averit vel bases* 207 3)

oneratio: -o capitis 9 18 a cerebro capitis ex -ne venit multa pituita 48 14

opera: somno -am dans 115 18

operari: *de morbo* propter laxationem posteriorum partium, ubi morbus -atur (*operitur trad.*) 54 21 sanguis in quo hic morbus -atur 55 27 si perfrictio (*perfectio trad.*) . . in ventrem -ari coeperit 63 14 bene cibetur (*sc. equa*), quae sic -atur (*operiantur trad.*) 240 12

operimentum: copertum dimitte. . deinde abicere cum -is 43 7

opertorium: -is operitur bene 85 30 *Cf.* cooperimentum

opertura: lavacris calidis et -is . . utere 169 10

opiosus: *v.* apiosus

opistotonus: ὀπισθότονος; 3 9 11 24 47 11, 25 94 19 95 19 96 15 130 20 152 22 *bis* 160 18 *bis*

oportere: *c. nom. c. inf.* huic sanguis non -ebit detrahi 50 13

opponere (obponere): escam 98 30 pabulum et potionem 113 21 fenum 118 14 ster-
cora mollia 82 12 cum tibi
satis visum fuerit exisse san-
guinem, fibulam -es 45 9

ora: huius (clavuli) -as (horas
trad.) decusatim scalpello in-
tercides 221 27

orbita: lutum de eadem -a . .
quod de -a . . accipitur . . loteo
terram de -a conspargentes
perungunt 166 20, 24, 26

ordinarius: causticum 271 20
causticum crudum 276 25

ordo: curabis -ine quomodo
oportet 31 4

organolum (i. e. organulum):
ossilaginem si auferes . . ipsum
pede(m) in -o mittis, sed ten-
des, ut immobilis <sit> 204 15
Cf. machina

organum: ventris 36 28 62 7 63 7

oricula: curva 99 20; *al.* auri-
cula

orificium: 1) 'os' *Maul*; in ip-
sis -is aspredo echino similis
invenitur 57 3 et labia et
ipsa -a intumescunt 93 23 qq.
iumentorum pravas facies affe-
runt aut ipsa -a (ἀλφούργχοι
καὶ ἀλφοπρόσωποι) 235 18
si . . potueris eius (pulli) -um
prendere (λαβόμενον τοῦ στό-
ματος) 237 11 2) 'ostium'
Mündung; perfricato -um, qua
consuerit urinam facere 158 15

orthocolus: ὀρθόκωλος; de -o
89 19 de -o quem (quidam)
stilosum vocant 118 17 *bis*

orthopnoea: ὀρθόπνοια; si . .
-am (ortonam *trad.*) habuerit
. . ilia ducit vehementer 114 14

orthopnoicus: ὀρθόπνοϊκός;
48 21 76 16 89 11 113 27 *bis*

114 14 (ortot(h)onicus *vel* or-
thonicus *ubique trad.*)

oscitari: ubi plus ebiberit,
caput emittit. . -atur 109 24;
act. si . . vermes in labiis
habebunt, -are (obstare *trad.*)
non potuerint 284 9; **auscitari:**
-atur 40 17 74 5

osseus: spatulam -am sub cal-
licia subicies 209 31

ossil(l)ago: 15 1 29 11 185 14
186 15, 16, 17 191 14, 16 203 28
204 8 212 2; *plur.* 14 22 (?)
267 28 269 2, 3, 14

ossosus (i. e. ossuosus): -is et
commissuralibus locis 22 6

ossum: *passim, cf. supra p. 303*

ostendere: *refl.* prout se -ide-
rint causae 82 6 cum pars
eius (polypi) se foras -erit
103 14 videntur enim haec
vitia tunc se -ere 179 8 ra-
gadia . . se -ent 195 6

[**ostium** charcedonium 146 24
c. adn.]

ostocopus: ὀστοκόπος; 72 23, 25
(stocopus *trad.*)

oxigarum: conteres bene om-
nia in -o isto (exigaristo *trad.*)
252 24: *de ὀξύγαριστόν voce*
nova cogitat Bue, qui ab
ὀξύγαρον derivatum esse ver-
bum quoddam ὀξύγαρίζειν pu-
tat et Byzantinorum vocu-
lam γαράριον (mus. rhenan.
39, 420) 'vasculum liquami-
narium' comparat.

ozena: ὀζαινα; 185 27 195 7
282 13, 15, 19; 195 4 (ozona
trad.); odienae 59 29

paene: p. in omnibus valitu-
dinibus 4 25 p. de omnibus
membris 90 11

pala: 'scapula'; de -a 171 9
-am eiecerit 184 17 si . . -as
vertebra doluerit 293 30

- palam:** inde ergo intelligis et p. tibi facies, quia ab articulario vitio possessus tenetur (*καὶ εὐγνωστόν ἐστιν ὅτι ἔχεται ὑπὸ τῆς ἀρθρίτιδος*) 106 8
- paleatus:** vide ut -um manducet 296 10
- pallidus:** plenitudines . . male odoratae colore -o 104 4
- palma:** -a ustionem urito 194 3 urere . . -as in cervice 57 32 -as dare 93 20, -am 103 3 Cf. *Schneideri ad Veg. I 28, 11*
- palmatim:** urere 119 18 203 19 fasciato p. introrsus 203 23 V. palma
- palmus:** mens. mittito a rapo -um vel tres digitos 217 17
- palpare:** quem tumorem -atum intelliges carnem intus esse 30 18 cui si -are (palpebre *trad.*) volueris, non patiatur doloris aliquid 117 10
- palpebra** (palpebrum): in ipsa -a oculi 28 24; *alias* palpebrum (*v. supra p. 301*): -um inferiorem 26 13; *plur.* -a eius superiora ulterius cilia inferrent 23 10 -a utraque 173 22
- palpebrare:** *intr.* oculi non -ant, extensi sunt, subito spasmus patiuntur 294 11
- pandatilis*:** si q. i. pandatilia (pandat ylia *trad.*) fecerit et genua laxavit 203 9 de pandatilibus 186 14 (*ind.*) *nomen morbi quo genu pandum fit*
- pandus:** articulos 193 13
- pantex:** tumor; si cui -io. -ex (patex *trad.*) carnibus excreverit . . huius prendito foramina et ferramento aperito. deinde incipe pulmunculum secare 184 21 de -ice 171 10 Cf. pulmunculus
- papirus** (papyrus): fistulae curantur . . -o 32 12 curabis (fistulam) . . <per> -os 30 8 -um subicito (per fistulam) 31 8
- par:** morsu appetit aut -em suum ('seines gleichen') aut hominem 83 6
- paracentesis:** παρακέντησις; -in facies de ventre 67 10 123 17 -in facere 222 11 curari per -in 25 24 curare -e 214 9
- paracenteterium:** παρακέντητήριον; subigito ulterius -um ita ut inter tunicas subicias . . ypochima . . quam capulo -i depremes . . cito -um noli eximere . . cum videris pupillae claritatem sine ulla ypochima obstante, eximes -um 26 10, 12, 14, 20 c. *adn.* (paracenterium *trad.*)
- paralysis:** παράλυσις; ex -in stomachi defectione nimia contingit 100 26
- paralyticus:** παραλυτικός; 87 15 88 29 102 20
- parapresma*:** παράπρισμα; *plur.* vitia, quae inuri debe(n)t, -ta appellantur, quae fiunt in concavis testiculorum, quas melliceridas appellamus 154 3 (*idem fere ex corr.*) 15 24 vitium se profundit in plantis, quae -a appellantur aut mellicerides, quae aquatilia vocantur 154 20 (*cf.* 16 12)
- parare:** nunc etiam -abo et monstro 12 29 *absol.*
- parastaticare:** *graecolatinum a παραστατικός derivatum 'lenire';* quae res (tussis) magis leniter -ari potest, persanari non potest 120 6 si sudabit, intelligis eum posse -ari 128 7 Cf. parastaticus
- parastaticus(?):** 1) si i. <mentum> . . fregerit . . fasciolam

quam tenerissimam aceto et oleo madefactam diligenter fasciolato. deinde ex pannis -os (parasticos *trad.*) madefactos ab interiore parte composito, et rursum . . fasciolato 176 28 si . . crus fregerit, curabis mero et oleo, lanas succidas madefacias, fracturam tegebis et supra -os (parasticos *trad.*) impones. deinde fasciabis, sequenti regulas tiliaginas supra alligabis 191 21 *Cf. Galeni XVIII A 785 ἀρμόζει μὲν ἐφ' ὧν ὅλην κεφαλὴν σκεπάσαι θέλομεν παρασκεπάστρα ἐκλήθη. ὁ δὲ κάτοχος ἐστὶ ταινία ὑπερμήκης ὑπὲρ τὴν σκεπάστραν κατὰ μήκος κύκλῳ τῷ προσώπῳ καὶ τῇ κεφαλῇ περιτιθεμένη εἰς τὴν κατάληψιν τῆς σκεπάστρας κτλ. unde nescio an parascapasticos (παρασκεπαστικούς) vel parascapasterios (παρασκεπαστηρίους) legendum sit, quamquam eae voces graecae et ipsae alibi non inveniri videntur. Cf. cerebellare 2) ossum quoddam cruris; qc. i. ossilaginem submiserit non bene, ex qua re -um vel genum longum fecerit 203 29. *Cf. Veg. VI 1, 2* in genibus parastaticae duae*

parcellides*: παρακερκίδες; si . . -es submiserint . . iosu (i. e. deorsum) quam genu . . tubiscula ex osso nata invenies 190 23 de -es 185 13

parere: pro 'apparere'; cum -uerit (polippus) 103 14 ubi -ere coeperit (ranunculus) 290 21 satis -ebit 203 2 -ebit effectus 256 20 273 25

paronichia: παρωνυχία; levato

ungula, ne qua -a (paro anchea *trad.*) remaneant 198 3 stremmam tolle sic ne qua -icia relinquant (paroniciarum quas *trad.*) 202 3

parotides (parotidae): παρωτίδες; si -es fuerint 180 1 si . . -ae vel strumae in callositate permanserint 30 8 -as *accus.* 29 26 270 11 292 16 de -is 170 30 *Cf. supra p. 304*

pars: modo in unam -tem ambulat modo in alteram 102 2, 3 in -tes (inpares *Bue*) facias offas 290 12;

particula: ex ea (porca) -as facito 286 14

partus: initium -ūs primum concipientibus 232 20

parvus: *deest* (242 26 *ex Col.*), *nam* 173 2 *ubi* parvum erit *traditum est, scripsi pravum erit; cf. pravus*

pascere: *intr.* prodest ei ergo -ere 58 10

pascua: *v. supra p. 301*

passerinus: stercus 239 18; *cf. ind. spec.*

passio: propter errorem alicuius -nis . . sanguinem detrudere 5 14 ne quidem error alicuius -nis veterinario ignorantibus obstripiat 48 27 ne asperitudo fructum incitet gingibas aut febrem aut alia(s) per corpus -es 43 27 si protricarit et permanserit haec -o 44 15 alias quoque -nes et valitudo . . scire 47 1 *al.*

passive: p. ambulabit 39 25; *Cf. ambulare*

passum: *v. ind. spec.*

pastillus: 45 20 79 6 128 32 168 11

patella: 'Kniescheibe'; si -am eicit 185 8, eiecerit 189 18 *Cf. cuneolus spatula*

patero: si inveneris ipsum longaonem clibano subtili -ere 69 26

pati: somnum 85 2 furiam 86 11 insaniam 86 25 eglipsis (ἐκλείψεις) 86 12 digestionem 126 1 *sim.*

patidus*: 'patens'; collirium . . -um vulnus facit 32 17; *compar.* verginalis . . -ior fiet 55 5 *Cf.* patulus

patulus: sic remanet -us extalis 157 3

paulatim: 70 27 76 12 80 20 82 18 112 19 119 9 *al.* p. per dies 123 18

paululum: *adv.* amurcam . . p. conspargito 285 8

pauper: 'aegrotus'; in -o loco 14 8 si -i pedes fuerint 209 20

pausare: iacens quasi videtur -are pusillum 66 31 volutabit . . . cum mictu et intervallo quasi -et in ventre . . deinde porrectus -at volutatione 139 10, 12 donec dolor ille -et 129 3 si -averit, hac re sanum fit 213 31

pecten(?): si deiectionem -inis vexabitur . . color oculorum mutabitur et quidquid remittit, nimis humidum erit 158 27: *idem* defectio -inis 130 31

pecus: *masc.* occidito praeter porcum quemcunque voles -dem 167 9

pedatus: male 186 13 203 6

pediculosus: 130 7 135 21 linguam peduglossam 285 1

pediculus (peduclus): 'Laus'; tiniolae in utri (= utero) quae -i ab alis appellantur 68 1 130 9 -os . . in praecordiis 135 21 peduclum in intestinis 136 8

pegma: πῆγμα; malagma(e) -a 265 21

peior: *v.* malus

pellicula: caput illi foveto . . -am nigram involves 294 15

pendere: -et et terram pedibus tundet 98 12 tussienti io. -enti 164 33 si plus penderit (senserit *trad.*), ungulam aperire 198 1

pendigo: curabis, ne quam inter nervos aut commissuras -inem habeat. si quam -inem inveneris . . aperire curabis 184 6, 7 diligenter -inem tollis 202 18 omnem -inem ungulae eliminato 219 29

penetrare: *pass.* ipsae duritiae cauteriis -entur 14 28

penicillus (penecillus): nisi prius oculum clusum -o caldo diu vaporaveris 26 16 spongiam mollem aut penecillum super alligato 174 13

penuria: cum -am cibi passi sunt et inediam 124 20

per: *praep.*; *interdum c. abl.* p. triduo *passim* p. quatrduo 86 21 180 17 (*cf.* dies) p. tempore 56 9 (*cf.* tempus) p. naribus 48 7, 9, 12 53 16 101 1 108 17 287 30 288 1 p. omnibus membris 72 12 p. ore 108 15 *al.*

saepissime c. acc. de causa e. g. p. motum maxillarum 6 25 p. gracilitatem venarum 8 23 p. vetustatem 60 16 p. plures manus 65 21 *al.*

p. unam partem 181 11 'auf einer Seite' p. aliam partem 78 1 p. contrariam partem 88 4 ures eum p. totos lumbos 153 27 laborat p. viscera 111 31 p. omnes tunicas suffusio erit 174 21

p. intervalla 64 17 p. cremen-
tum 82 18 112 19 p. omnem
diligentiam 52 19 p. quatuor
mittere (sanguinem) 200 11

[**perauferre***: deformitas..per-
auferri non potest 35 29:
<sem>per auferri *Bue*: *puto*
recte, nam alias ubique au-
ferre, e. g. 67 9 83 20, 27 86 20]

percatapsare*: i. e. *per-καταψάω*
verbum graecolatinum; mani-
bus -are totum i. 50 20 mani-
bus -are totum corpus 65 19
unctionibus termantibus eum
-ato 102 27

percernere: haec omnia pisato
. . et -e 153 15

[**percludes**: nares 119 21: *scripsi*
praeccludes]

percolare: caneros .. olei cia-
tos II -ato 79 2

perconfirmare*: hac re -ata
bene provenit 207 30

percoquere: sic coicies ut -atur
- 263 2

percurare: *absol.* 13 20 23 3
121 20 137 15 177 30; *trans.*
valitudinem 13 22 vitium 67 9
vulnera 209 19

percussio: prioribus (pedibus)
claudicat et -nem (ungulae)
inspicere mollior 42 22; *sed in-*
cipere Bue 'für den Versuch
gehörigen Auftretens'

percussura: curabis .. -am
212 24 si .. ab aliqua causa
-a fuerit 220 27

percussus: *subst.* solis 88 26
101 23 bestioli 156 5, 11

percutere: venam sagitta 10 10,
11, 21, 24 *al.* traverse securi
celte vel flebotomo 12 11 si
venas vacuas a frigore <aut
ab> aestu -sserit 101 14 si i.
qc. colubra -sserit 165 7 *al.*;
part. perf. pass. si cambam

-am habuerit 18 3 ab onere
-um 18 24 a sidore (sole) -um
101 12, 23

perducere: *intr.* ipse enim lo-
cus naturaliter -it 135 7 (*θυ-*
ροειδοῦς γὰρ ὑπάρχοντος τοῦ
τόπου); *trans. de med.* -ere in
lana 248 caldum bene -is
medicamenta 268 14; sic -es
ad sanitatem 172 10 172 33 *al.*
perductilis: malagma(m) 36 12
198 24 204 5 (*productilem*
trad.); *cf.* malagmam .. in alu-
tam perductam 211 32

perdurare: *intr.* vitia .. in-
commodando -ant 14 24 per
tempora -at (tumor) et arti-
culi onerant 205 21 *Cf.* prae-,
indurare

perexire: papirum subicito ita,
ut pars -eat in os eius 31 9

perfectio: 'refectio' *Stärkung*;
acopum ad -nem et nervorum
dolores 260 14 hoc uteris ad
-nem lumborum 263 4 cero-
tum ad -nem 275 11

perfrictio: 'Erkältung' a 'per-
frigesco' *derivatum*; contin-
gunt. . ex -nibus et ex sudori-
bus 38 3 a -ne febricitat 45 3
humorem malignum totius cor-
poris et -nis 54 16 si -o (*perfectio*
trad.) longi temporis concepta
in ventrem operari coeperit
63 13 ne aliqua pars humoris
-nem eis inferat. mero et oleo
perungere et perfricare eos
oportet, ut corpora eorum
thermasiam passa a -ne corro-
borentur 8 8, 10 (*ubi alterum*
perfrictio a perfrico derivare
malim) *al.* *Cf.* primitio

perfrigatio* (*perfrigidatio?*):
hoc autem accidit ex nimia
perfrigatione (*malim perfrigi-*
datione) 92 20 *Cf.* perfrigidare

perfrigescere: perfrixit 25 7
46 24 47 24

perfrigidare*: eum in frigidam
mittis vel per diurnum -abis
208 25 *Cf.* perfrigatio.

perfumentare* (i. e. perfomen-
tare): aqua frigida renes et
cerebrum, testiculos -ato (per-
fumigato *trad.*) 177 22. *Cf.*
fomentare.

pergyrare*: ventus, quo minus
exeundi vadum fit, rabidus
increscit morsusque .. prae-
stat -endo (*pro* pergyrando)
intestinam pro motum ali-
cuius <humoris> interius ex-
cludendum 64 30 *Cf.* circum-
girare girare

periclitari: ne fluxu sanguinis
-etur 33 26 -antis morituri
signa 45 28; 70 2, 22 293 10;
ex .. vitiis .. animalia -antur
293 10

periculosus: valitudo 65 12 cura
115 16 220 3; *compar.* aliis ..
-ius (periculosus *trad.*) se
habentibus 96 20

periculum: -um facit (-iunt)
157 7 216 19, vitae -um 142 13;
'*Versuch*' (?) anima cedente
<per> periculum 4 14

perinfundere*: cancos .. con-
teres et brassicae -ito 79 1

periodus: περίοδος; hoc facien-
dum est alternis -is 126 12

peripleumonicus: περιπλευμο-
νικός; fiunt -i (periplomonicus
trad.) 48 20

perire: dum morbus -eat 285 18

peritoneon (peritonium): περι-
τόναιον; -on ipsum aperias
67 19 -on rumpas 123 20 -ium
ipsum non tetigerit 212 5 a
qualibet causa -eo ruperit
212 15

perminutatim: et p. exerceque

67 15 eum (equum) promoveo
p. 75 19 76 11 coges (iubes)

eum ambulare p. 117 18 128 25
inambulet p. 121 13 ambula-

tionibus brevibus p. .. eum
ducito 123 8 *V.* minutatim

permiscere: *v. supra* p. 306

permittere: -ito aperiat ocu-
lum 25 30

permixtio: vocabula invenien-
tur a -ne eorum (colorum)
qui infra scripti sunt 287 6

permodicus: potam non affe-
rendo nec -um 43 15

perniciēs: humor amarus mor-
borum -es 54 18

perniciōsus: -a *subst.* (*cf.* lac-
cosa); ex quo -a oritur a fe-
bribus 48 25; *adi.* ad tussem
-am 254 26

perpetuus: in -o 175 23 perpe-
tuo *adv.* 120 1

[**perpulerum:** *ex coni.* 206 29,
ubi trad. per prulcum]

perrodere: in rabiem conver-
sus .. praeseptum -et 83 7

perrumpere: ustio incipit-endo
dissolvere nodos 14 30 vicinas
partes .. -ere cauteris 32 9

persaeptus: peruras p. pilum
227 9

persalire*: insanus .. subito
-iet, praeseptum ex(s)ilit 77 12

persanare: causam 211 29, pal-
pebrum 24 1 (vulnus) 32 6; quae
res magis leniter parastati-
cari potest, -ari non potest
120 7 si recenti dederis,
-abuntur 120 15

persecare: solves venas .. -ueris
omnes 105 3

persequi: *pro* sequi; si eum ..
conatus fueris .. ducere, vix
-itur 78 1

perseverare: si tumor -abit
167 15

[persuaderet: 169 28 c. *adm.*]

persudare*: defricabis .. corpus, donec -et 117 20

pertendere: *intr.* -entes et dirigentes a collo usque ad femora venas 44 21

perterebrare: humor amarus .. medullas eorum -aret 54 18

pertergere: manu(m) adversa -ito 285 5

pertinere: valitudo ... in aliquam partem corporis quae -et 5 6

pertransire: venae .. -eunt per latera gambae 12 9

pertundere: foraminibus cutem -es (*pertendes trad.*) 17 9

perungere: v. *supra p.* 306; acopo peruncto hoc 83 13

perurere: -as persaeplus pilum et nares 227 9

pessarium: cerotum .. in -um 275 17

pessum: πεσσόν; in -o, cum pepererunt mulieres, suppones (unctionem) 259 21

petiolus: lenem ex -is berbecinis medullam addito 176 1

pictura: -ae similes pinnis urendo formantur 14 9

pigmentum: contundis bene haec -a 288 16

pilare: catulum lactantem occisum -atum 61 6 *med.*

pilea: pro '*ptla*' Mörsen; contundes <in> -am ligneam 286 8 *Cf.* mortarium

piligerare: pro '*pilare*' i. e. *pilos accipere*; ut possit melius cludere (vulnus) et -are 183 11 omnem cervicem sanari et -are posse scies 183 13 alapa (ἀλωπενία) in cervice ut -et 245 11; *aliter Corp. Gloss. II* 150, 47 piligerat τριχολογεί.

pilula: cypressi -as (pipulas

trad.) ex vino veteri decoques 288 2

pilupia*: videntur creare pispisam, qui -a appella[n]tur 224 29 *Cf.* pispisa

pilus: '*Haar*' *singul. collect.*; spongiola cum aqua deducis post -um 6 8 ab ano .. ubi -us non est 11 30 quem defricabis adversum -um 123 10 ad -um ut cadat 244 11 ut -us cadat 246 3

pinguamen: *medic.* qc. -inis .. in folliculo abundaverit 215 24; 261 11 *med.*

pinguitudo: ne salivas continet, currunt -inis (piguitudines *trad.*, *fort. recte nom. plur.*) similes de ore 178 6

pinna: 1) *proprie* picturae similes -is urendo formantur 14 10 2) '*Lanzette*' -ā empiema (i. e. ἐμπύημα, hiempima *trad.*) facies 83 22

piperatus: pro -o ieiunus in vino tepido bibat (pastillos) 253 6 *Cf. ind. spec.*

pisare: pro '*pinsare*' de *med.*; omnia -abis in pila lignea 40 24 -ato 41 4 153 15 285 22 -tum cum nitro 116 16 in uno (vino *trad.*) -ato 285 29 *Cf.* pistare

pispisa (pispasa)*: *morbus ignotus*; qc. i. abstrato cancer frigidum creaverit, q. quidam -am vocant 216 18 in latera -asam .. q. est cancer frigidum 221 21 si -a ceciderit, curabis sic, ut vulnus permiserit 222 6 est aliud genus vulneris, quod -am succutaneam vocant, q. nascitur in omnem partem corporis, q. est facedena. facile hoc in dorso et lateribus et in coxis nascitur a plaga

et ab strato 217 10 si q. i. caudam parietibus fricat et exulcerat se, sic curato. in ipsum rapum caudae invenies pilos, quorum extremas partes in ipso rapo plus demerserint. hi sunt, qui videntur creare -am, qui pilupia appellantur 224 29 de rapo eligito pilos validos et tortos, in quibus -am intelliges esse 245 17.

Cf cancer

pistare: *de med.* -ato 86 2 136 3 190 18

pistillum (*vel* pistillus): terito -o plumbeo 267 2, 5 contineto ad mortaria marmorea -o plumbeo 252 16; *dubium* per uncinum -i (pistuli *trad.*) de-iungens iumentum palpebrum 23 26, *ubi puto aliquid aliud in pistuli latere; sed nescio, quomodo chirurgi illud instrumentum appellatum fuerit: praeter pisculi fortasse fistuli (= fistulae) aut pinnuli (= pinnae i. e. pinnae) 'Lanzette' in censum veniant. Cf. pinna*

pistulus: *v.* pistillum

pittacium: *πιττάκιον*; ponere 7 4 222 17 *al.*

pituita: a cerebro . . venit multa -a crassa et spissa 48 14 cui nulla -a per nares neque per os effluet 110 22; *plur.* fluent ei de naribus -ae virides 168 31

pituitans*: habebit . . oculos -tes concavos et subductos humidos 44 5

pituitas*: quae (maleos) per nares nullam -tem adferet 106 24

pituitosus: -a *subst.* (*cf.* lac-cosa) mittet crassas et -as 224 15

pixis: *πυξίς*; in -da (-de) plum-bea habeto 269 29 277 4 con-trito in -am plumbeam 274 4, reponis 282 17

plāga: scalpello -am directam das 23 12 das -as in ipso articulo abintro 206 22 duo grana salis in -a subicies 123 23 scalpello intercides eam (pispasam) directis -is . . et sale grande eas -as con-fricabis 221 31, 32 hoc medi-camento eas -as cum lanis succidis subcalcabis 222 1, 4 in placa pittacium ponere curabis 7 4

planctus: *subst.* -o nervum . . constringat totum caput 92 16

planitia: donec se cicatrix cum -a cludat 27 18 ossilaginem . . ad -am cruris reddas 204 18 cum iam decarnaveris ad -am certam (pulmunculum) 211 9

planta: '*Fusssohle*'; -ae labo-rant ex labore viarum 16 7 qui sunt in -is nervi laborant 16 8 154 16 morbi vitium se profundit in -is 16 12 154 20 *al.*

planus: ut . . ungulam -am possit ponere 17 6 suffricas oculum -a manu. 25 30 vesi-ca(m) manu -a (plena *trad.*) premito leviter 152 12

[**plamentum:** commiscentes -um 169 23 *corrupta*]

platocoriasis: *πλατυκορίασις*; 21 3 24 6, 14, 18, 25 25 2

plectora: *πληθώρα*; 89 2 109 22 bis 170 5 172 4 plectura 44 31 101 14 plectoria 47 23 58 7, 27 164 24

plectoria: *v.* plectora

plectura: *v.* plectora

plenilunium: hoc . . ei dabis usque ad -um 241 5

plenitudo: 1) cibi 43 10, 11

humoris 58 7 stercoris 64 7
 sanguinis 76 20 si a labore ..
 febricitaverit .. aut frigore ..
 aut -ine deambulat 42 17
 detracta omnium virium -ine
 39 6 2) tanquam balani -inem
 facere ex sale et melle (βάλα-
 νον ποιῆσαι ἐξ ἁλὸς καὶ μέλι-
 τος) 148 12 3) -ines profluunt
 olentes naribus grassae et
 male odoratae (ἰχῶρες ἀπο-
 στάξουσιν ἐκ τῶν μυκτῆρων
 παχεῖς ὀσμάς ἔχοντες) 104 3
 4) collirio .. subicies ad istam
 -inem (i. e. *complementum*) fo-
 ramini 31 18
plenus: *ubique cum ablativo, ve-*
lut 38 5 40 2 51 14 74 22; *sed c. ac-*
cus. totum corpus calorem -um
 39 23; *adv. compar.* plenius: do-
 cere 8 29 232 15 sit tamen cura
 pl. rationabiliter quae adhibe-
 tur 13 18 scire 57 25; *superl.*
 plenissime demonstrare 63 1
plerumque: 69 2 144 1 *al.*
pleureticus: πλευριτικός; 107 8
pleuroxistes: πλευροξύστης; a-
 stulam ipsam per -em (pleu-
 roclistem *trad.*) secabis 212 8
plicare: quo loco flexuram ad-
 mittit pectus -andi 9 23
plumbeatus (*pro* plumbatus):
 exinanito de mortario et coi-
 cito in -o 278 18
plumbeus: cauterium -um fa-
 cito quadratum 178 26
plumbum: 1) *morbis in oculo*
 170 15 175 25 2) *metallum, v.*
ind. spec.
plurime: abstineto i. .. quam
 pl. ab aqua 26 3 rem pl. salu-
 brem 229 31
plurissimus*: ternis vel qua-
 ternis diebus, saepissime et
 plurissimis 53 26. *Cf. supra*

p. 305; *Thes. gloss. s. v.* com-
 plusculos: compluressime (?)
plus: *pro* 'magis'; nec p. enim
 in paupero loco, verum altius
 <urit> duritias 14 8 p. strin-
 gunt 14 18 p. demerserint
 224 28
pluvialis: aqua 293 18
pluviaticus: aqua 275 33
podagra: 89 18 117 6 *al.*
podagricus: 47 25 117 6 bla-
 teiat alienatus sanguis et facit
 non minorem (minus? minore
 noxa *Bue*) -um 228 29 haec
 (malagma) facit ad nervorum
 grassitudines et -os 266 33
 malagmam -am 263 21
podagrosus: unctio ad -um
 258 32
poleiatus: dabis ... in poscam
 -am 132 23 *V. ind. spec. s.*
puleium
policrestus: πολύχρηστος; po-
 tionabis eum ... ex antidoto
 -o 76 10
polippus: πολύπους *morbis*;
 88 30 103 8 170 25 178 21 *bis*, 24
 27; si q. i. -um (polibum *trad.*)
 factum fuerit in nasum 103 8
ponderosus: battes de tabella
 aliqua belle -a diu (codam) 11 30
pondus: uniuscuiusque -us obo-
 los [ex] ternos 248 13 ad-
 mixes mellis Attici -us com-
 petens 248 29
ponere: *v. positus*
porcinus: acronum -um .. de-
 coques 61 14 carnem quem-
 cunque ... praeter -am im-
 ponito 167 7 *al.*
 [poristide: 133 2 *med. corrupt.*]
porrigere: subinde pusillum
 -ito .. minutatim mixtam
 escam -ito 38 10, 13
portare: *refl.* 'se sustinere';
 observabis ut .. pedes cures,

- ut possit se -are 11 22 dolori
-ari se non facile potest 36 17
si se -abit 213 2 cum iam
confirmasse visum fuerit et
posse se -are (reportare *trad.*)
213 20; *pass.* posterioribus
pedibus facilius -atur 42 22;
act. caput suum non portat
294 31 *Cf.* sufferre
- porus: *πóρος*; ipsum -um urinae
non uras 214 22 *Cf.* uredira
- posca: 23 30 34 24 49 20 50 3
al.; pusca: 28 21 132 6 (*pas-*
cuae trad.) 252 16 *Cf. ind.*
spec.
- positus: *part. pro* 'interpositus';
-is sex digitis superius 9 28
quatuor digitis -is 10 18
- posse: *abs.* non durant, peri-
culum vitae faciunt. et hi
equi (hic qui *trad.*) possunt
tamen (*sc.* sani fieri), hi qui
curabuntur, <si> salem.. im-
ponis 199 17 facilius curari
poterint 174 25
- possidēre: quibuscunque to-
tum corpus causa similiter
aliqua -erit 9 3 maleos mor-
bus si evenerit, ut aliquod i.
-eat in grege 52 1 observabis
ne eum rabies -eat 293 15
in corporibus eorum, qui iam
-essi sunt, morbus increscit
59 2 ab articulario vitio -essus
tenetur (*ἔχεται ὑπὸ τῆς ἀρθρί-
τιδος*) 106 9.
- post: *praep. de loco* spongiola
cum aqua deducis p. pilum,
ut possit clarius eminere
(vena) 6 7 girat tanquam p.
molam(s) 77 5 83 4 *de tem-*
pore p. numerum certum die-
rum 7 17 *al.*
- posterinus*: vena (genua *trad.*)
-i cubitum sinistri lateris 46 6.
'posterinus significat regiones
posteriores aliqua re, constru-
tur ut post cum accusativo
'in der linksseitigen Hinter-
wand des Ellenbogens' Bue
Cf. vena posterinis cubitum
137 26 *loco corrupto.*
- posterior: *plur. subst.* (*sc.* pe-
des); a -ibus prenduntur 160 18
-ibus summis ambulabit 223
25 -es eum non consecuntur
224 20 *al.*
- postero: *adv.* 67 9 200 23 (*ubi*
scripsi postremo) 210 16 293 13
(*ubi postea scripseram*), 27
294 15
- postmodum: saepe, velut 7 5, 15
11 8 26 27 34 16 36 11 39 11
100 1 112 19 114 26 115 10 156 1
207 18 deinde p. 26 27 *Cf. su-*
pra p. 311
- potio: *subst. passim, v.* potio-
nare; *e. g.* quibus evenit dum
potionantur, ut tussiant et
eis sudor post -nem super-
veniat 164 28
- potionare: ciatum unum mix-
tum per nares -are 61 30 -are
potione(m) potionibus *v. su-*
pra p. 310 qc...-atum fuerit
..et -atum contremuerit 164
14, 16 -atus tremet 131 6
- potionatorius*: pastillum 251 9
- potium*: ex sudore aut ex
praecipitatione -i (*sc. aquae*)
vel vini nascuntur suffusio
47 13
- potus (potum?): abstineto i.
antepridie ab esca et -o 215 14
- prae: p. dolore 62 19 127 5 134 19
168 14
- praecantatio: qui putant -nibus
aut remediis dolorem ventris
posse sanari 62 9 *V. incan-*
tatio
- praecidere: *passim*
- praecingere: acum traicies cum

- ipsam cutem ossum, ita ut totam venam -as 34 3
- praecipere:** *c. nom. c. inf.* fieri sanguinis detractio -iatur 4 26, -itur 5 2 12 28 sanguis detractus .. eandem causam liniri -itur 6 13; *sine inf.* quare -itur clerocoelicis (ferrago) 7 12; *c. acc. c. inf.* 13 2 15 7 35 23 52 14; *c. inf.* 5 16 (*cf. supra p. 310*) 32 8 56 11 *al.*
- praecipitatio:** *act.* ex sudore aut ex -ne potii vel vini nascuntur suffusio febris 47 13
- praecisura:** venam ipsam longius quam -a .. comprehendes 33 29 religabis .. secus ipsam -am (recisuram *trad.*) 34 5 ad -am nervorum impones 193 30 ferramento praecides et cauterio candenti -am adures 228 3
- praecludere (vel praeclaudere):** visum luminis 25 20 sanguinem 34 1 208 19 sanguinis fluxum 228 5 venas cauterio 174 18 loca ubi praecideris venam 216 4 stercoris vadum 64 5 partes intestinorum 63 26 (percludit *trad.*) nares 119 21 (percludes *trad.*) -untur tergiis oculi 94 29 **praeclaudere:** loca .. intestinorum -untur ex illo humore 64 25
- praeclusio:** longaonis 64 6 69 28
- praecurrere:** quae corruptio sanguinis ex vi huius morbi -it et in medullas scapularum 54 7 commixtus sanguis -it per omnia arteria .. -it et in medullas scapularum 104 15, 16
- praedicere:** si non reddiderit ad -icta (*sc. medicamenta*), duces stercora 42 11
- praedurare:** *intr.* colus qui -averit 70 29 *Cf. per-, indurare*
- praedurescere*:** si iam veteruerit vel -uerit (marmor) 207 20 cum cicatrices vulnorum soldaverint et -uerint (praedoluerint *trad.*) 209 21 curato .. donec vulnus callicia -uerit 219 30
- praeferre:** -et horridum caput adtendens 39 26
- prae focare:** -abitur simili modo ut ab stranguilia 29 29 ut caput foras habeat et nares ne -etur 96 7 -abitur et laborabit 144 7 si .. inveneris -atum longaonem .. nec valde patere longaonem .. -ato similiter 70 1, 9 qui -atum ventrem habet 148 17 *Cf. suffocare.*
- prae fociatio:** faucium -o et sinance 48 18 -nem (prae fociatione *trad.*) in anhelitu patitur 114 17 potio ad vesicae dolorem sive -nem (prae forationem *trad.*) 252 3
- prae fricare:** *absol.* ante -antes aceto 166 23
- praegnans:** 131 16 168 16, 18 239 1 *al. Cf. praegnax*
- praegnatus:** equam si -am fieri volueris 239 17
- praegnax:** *pro* -ans; si equa -ax febricitabit 41 10
- praegyrare*:** *intr.* ipse -at 129 10; *refl.* difficiliter se -at 77 29 *Cf. girare*
- praemittere:** et in via -ere (= -ti?) debere et hac re sanari dixerunt 35 2
- praemixtus:** causa 13 22 demonstrationes 51 22 res (= *remedia*) 52 17 herbae 58 15 ex aqua calida et oleo -o .. dabis 60 18 ex -is passionibus accidentibus vexari 171 12 -is

diebus IX ab ustione primo
uteris axungia 192 15
praemixtio*: epiploce dicitur
causa in qua duorum valitu-
dinum -o invenitur 13 4
praenatus: *pro* 'prognatus';
equus male -us si erit 241 10
equus bene -us (*pedatus trad.*)
si erit 241 17
praeobturare (*praeobdurare*
trad.): quibus venis -atis (*prae-*
obduratio trad.) distentio se-
quitur 79 22 si q. i. -atum
factum fuerit (*ἐμπράγματος*
γενομένου) 121 30 halitus
-atur 172 6. *Cf.* obturare
praeobturatio* (*praeobduratio*
trad.): si q. i. emfraxin tenu-
erit quod latine -o dicitur
120 21 de -nes 121 30 *Cf.*
obturatio
praeoccupare: si q. i. coleribus
<humidis> -atum fuerit 131 26
de fascinatione et si volueris
-are ne morbus accedat 163 6
si volueris -are desperatam
valitudinem, ut (*et trad.*)
nihil eorum animalia pati-
untur
praepedire: suspendis modicum
et post -ito (i.) 287 15
praependere: evenire solet, ut
.. praerumpat et -at (= *prae-*
pendeat) ipsum palpebrum
23 27 cauda soluta -et 46 6
testiculum .. -ebit 234 20 *c.*
adn.
praerumpere: *intr.* 23 27 (*cf.*
praependere); *trans.* saepius,
praesertim de ustione cauterii
velut 14 7 23 7 35 5 205 25
-uptis quoque fibulis curabis
23 22 venae -uptae 34 9 sa-
gitta -ebis cutem 188 6 -it
ungulam novam 210 19 *al.*

praeruptio: curatur causa cau-
teris candentibus, quorum -o
capulis facta cutem praerum-
pat 14 7
praesens: *adv.* 24 7 (?) 42 31
62 27 (?) 67 8 228 11 254 19 in
-te 23 29 ex -ti 62 22 ex -tem
148 20 ad -ns 96 30 125 20 in
-tia 192 14 (*subst.?*) herbam
quae -ns fuerit 42 31
praesentia: *v.* praesens
praesepes (*vel* praesepium): ad
-em 87 29 -io caput deponat
80 14 in -io 83 2 87 12 100 25
-ium *acc.* 83 7 86 16, 29 294 10
praesta(n)tim*: *pro* 'praestan-
ter'; hoc tibi p. (*praestatim*
trad.) omnes res oculares sa-
nat 249 28
praestare: vulsiones eis -asse
150 9 (*loco corrupto*) nihil du-
bium est ustionem tantum-
modo -are posse partibus
suis, si cui sanguinis detractio
suis partibus -at 12 17, 19 quid
ergo ustio -are possit, demon-
strabo 13 24 *al.*
praesumptio: quorum (colorum)
et nomina certo vocabulo con-
tinentur sine ulla -ne coloris
(*peremptione colliriis trad.*) ab
alterutro commixti 287 3
praeter: simili ratione curabis
p. ductum armum 187 18
praeterea: superiore vena cer-
vicis .. p. quam (*pro* quam
p. *v. supra p.* 312) solam ob-
servare debeamus 73 29 id
medicamentum p. (*'prae ce-*
teris') optimum erit 159 31
praeterire: non tamen -eam
haut unum (*praeterea aut uno*
trad.) 107 17
praeterquam: dentes .. asinus
et mulus habent numero XXX,
p. appendices 241 27

praevalidus: medicamentum
-um 226 24

pravitas: si qui super oculos
aliquam -tem habent 235 19

pravus: -us ambulabit 78 20
in latus quomodo crancus
102 21 (*cf.* transversus ambu-
labit 40 28) sinistrae partis
-us factus 180 31 caput com-
movebit, -um (*parvum trad.*)
erit et dentibus frendent
173 2 -as facies afferunt
235 18 caudas mobiles aut
-as ferunt 225 12 *Cf.* depravare

pre(he)ndere: si quem autem
robor a prioribus partibus
-iderit 95 20 si quem ab ar-
mos -iderit 152 26 sed si to-
tum -iderit cervicem 153 8
*al.: semper prendo, in com-
positis vero -prehendo, cf.
supra p. 308*

pressura: cardiacus autem fit
a nimia epifora..et -a cordis
a corruptione sanguinis 77 15

primere: scito eum morbo
pressum esse 136 14 *V.* ad
pressum

[**primitio***(?): '*pressio*'; coac-
tio..a labore et cogendo con-
tingit et ex primitione (*rec-
tius* perfrictione) 46 29]

primitium: *pro* '*primitiae*';
nihil autem melius facit quam
-um ex aqua maceratum 156 15

primus: in -o '*zuerst*' 21 30
100 30, '*besonders*' 250 2 -is
(*pro* '*prioribus*') pedibus cal-
cat 51 13

principalis: caput . . -e inter
omnia membra corporis 15 13
nervus . . totius corporis -is
74 16 linguae..quae est pr.
omnium articulorum 104 19;

subst. dolores fieri..per sin-
gula -lium loca 62 24

principium: aqualicum . . -um
omnium interaneorum 63 4

pro: *praep. c. acc.* 28 20 33 13
65 1 198 22 *p.* mortuo 100 1
p. remedio 110 25 *p.* certo
65 9 *p.* multitudine adhibere
65 16 '*frequenter*' vesicam *p.*
multitudine loteo plenam 71 3
'*in ihrer ganzen Grösse*' in
quantum *p.* magnitudine cor-
poris aestimabis 82 9

procadere (*procedere, proci-
dere*): lingua eius -et foras
97 7 veretrum -et 117 14 de
veretro eis guttae -unt 152 8
perf. procecdi: cum autem
testis -erit 156 17 si non -erit
(extalis) 157 15, 17 si..inte-
stina in corium -erint 220 29
si..omentum -erit 221 5 vul-
va si -erit 240 1 ex eo (ex-
tali) procedit stentinum foras.
qui cum processerit..si..ex-
talis procederit 157 5, 6, 8 si
omentum procederit 212 20
Cf. supra p. 307. 308

procedere: *v.* procadere

procidere: *v.* procadere

procurrere: inambulet et -at
sed non magno cursu 140 2

proficere: si (hoc) non profice-
ri(n)t *vel* profeceri(n)t *saepis-
sime: additum* ex hoc 83 21 88 1
93 19 133 3 203 19 ex hac re
96 10 minus 160 16 minime
187 19 nihil 19 3 167 19 haec
res 190 20 255 32 haec omnia
201 16 hac re parum 255 30
al. Cf. supra p. 307

profluvius: Atticus morbus, *v.*
supra p. 299 s. Atticus *et*
p. 302 s. profluvium

profundere: *refl.* huius morbi
vitium se -it in plantis 16 12

- 154 20 in qua parte se morbus -uderit 93 18 claucoma si se -uderit 246 28
- proicere:** *intr.* statim -iet 62 11; *refl.* ut se -ere possit 82 12 in praeseptum se -it 86 16 ut se libenter -iat 294 32; *trans.* omnes morbos agros -ere 56 12 iubemus eos in agros -i 58 3 origanum..per nares -ito 108 1
- proinde:** dolori portare se non facile potest, ad manducandum se p. subicit 36 18
- prominere:** incipiunt..dentes -ere 242 14 *ex Colum.*
- promittere:** *c. nom. c. inf.* per hoc ciclum valitudinis incurabiles sani fieri -untur 76 14 periculum -i debet 109 16; *de iumento sine inf.* hunc ergo..-ere non debemus. curari enim non possunt 111 9 de quo nunquam -it sanare 52 13 de vita de his -ere noli 106 4
- promotio:** itineri promovendum facias..post hanc ergo -nem lavabimus eos (equos) ad mare 8 6
- pronus:** -us ambulabit 187 15
- prope:** *adv.* si p. fuerit polipus 178 24; *praepos.* pandos articulos habebit et p. cirros in terram ponit 193 13 p. ossum 205 1; *superl.* quod fit magis proxime longaonis clausura 64 27
- propendens:** -ens (perpendens *trad.*) veretrum habebit 227 3; *de* 176 24 V. propensus
- propensus:** *compar.* qui -ioribus (propensionibus *vel* propensoribus *trad.*, sc. plantis?) et laxae aetatis sunt 16 10 154 18; *cf.* labris diu propendentibus 176 24
- propinare:** stomachus..iocineri nihil -at 125 13
- propodes*:** *πρόποδες*; morsibus hominem persequitur et -as hominem percutit similiter et calcibus 87 23
- proportio:** numerabis (dentes), si non utrisque -nem invenies 242 1
- proprius:** *absol.* 'aptus'; hoc autem -um non est 6 15
- propter:** p. quod 53 7 54 13, 23, 25 *al.*; p. hoc quoniam 129 6; *de loco* detractus autem sanguis p. quamcunque parte(m) ..imposito (= us) 6 17 adiunges ei equum salacem et p. eum 237 20
- prosequi:** -i solent signa haec 85 20 sequens deinde collirio -eris 174 15
- [**protervus:** *ex coni.* 237 20 *adn.*]
- protinus:** 'sogleich' 5 2 16 9 107 5 148 11 154 17
- protocomium*:** *πρωτοκόμιον**; tempora sic sub ipso -o semisse iustissime ures 83 22
- protrahere:** *intr.* per longum tempus -it (*sc. vitam*) 114 19 *Cf.* trahere
- protricare* (protrigare):** 1) *intr.* 'morari' in eo loco intestini stercora conspissata -ant 64 8 si tardius in dolore -gaverit, difficiliter evadent 70 12 tam diu in arena -et, donec insudet 96 8 2) *trans.* 'provocare' -abis eum meiere, adduces eum..ibit ad odorem lotei alieni -atus et ipse meiet 146 13, 16. *ambiguum* si autem non -averit et permanserit haec passio 44 14, *ubi aut non delendum* (= 1) *aut se supplendum erit* (= 2). *nescio vero an ll. p. 146 la-*

- teat* procitare *verbum et ipsum sane inauditum* (cf. citare) *V. Thes. gloss. s. v.*: destri-
care (*vel* districare) consum-
mare
- prout**: 6 27 45 11 74 29 82 6
87 19 158 24 191 11 197 23
ubique cum fut. exacto; cui
nec p. [se] causa fuerit, medi-
cina subvenias, sanum fieri
non potest 62 20 *c. adm.* de-
tractio . . non est contraria,
sic (si *trad.*) tamen p. im-
petum causae cognoveris 180 12
- provenire**: haec enim res dif-
ficiliter -it 27 21 ita enim
medicina . . in omnibus -ire
potest 59 24 saepissime solent
remedia -ire 110 24 difficiliter
quidem -iunt. . raro -iet 119 17,
19 solent haec curationes ad
ustionem -ire 193 8
- providus**: perducis ad sani-
tatem, si causa recens fuerit;
si minus, -a causa docebit
189 3
- provocare**: *refl.* stercora si se
. . -averint 69 27 (cf. evocare
sevocare); alii. . quasi in cursu
se -antes 71 10; *trans.* cera(m)
. . liquefacies valde in mor-
tario -as 275 21
- proximare**: cuicunque sangui-
lentus humor per nares pro-
fluet et croceus, morti -at
(proxima *trad.*) 53 2
- proxime**: *v.* prope
- pruna**: -am (prumam *trad.*) et
cinerem converrito et eum ibi
statuito 203 3
- prurigo**: exulcerat (uligo) totos
pedes et leprosos facit cum
quadam aspredine ex nimia
-ine 20 11
- (p)**tisana**: *v. ind. spec.*
- pubescere**: pastillos ex herbis,
ubi frumentum -it 255 3
- puerilis**: oblinies. . sordes de
balneo -em (*γλοιὸν παιδικόν*)
. . et sordes -es de balneo . .
exfervefacies 196 13, 16 *V. ind.*
spec. s. sordes
- pullamen**: qui plerumque mor-
tibus nascitur in -inibus . .
quamvis difficiliter -ina ex
ea causa liberentur 60 2, 6;
quod si tenerum fuerit, ipsum
-en expellere oportebit 237 12
- pullaria**: *παροῦλῆς*; de -ibus
21 12 -ia nascitur pullis in
prima calefactione dentitionis
. . inter maxillas 30 27 qui-
bus et glandulae inter maxil-
las, ubi -ia nasci solent, in-
crescent 57 9
- pullitia**: glandulas. . quae fiunt
in -a 30 15 de glandulis quae
fiunt in -a ex prima dentitione
. . ex quo contingit in pullis
magis 179 7
- pullus**: 30 27 (*v.* pullaria) *al.*
- pulmentarium**: conditum (ca-
tulum lactantem) similiter ut
-um 61 11 condis eum quo-
modo -um 250 7 *Cf.* pul-
mentum
- pulmentum**: conditur eodem
modo (catulus lactans) ut -um
sub tritura 61 1 *Cf.* pulmen-
tarium
- pulmo**: 1) '*Lunge*' 9 19 113 16
al. 2) '*Fleischlappen*' pro
'*pulmunculus*' (quod cf.) 186 29
222 28, 29
- pulmunculus**: '*Fleischlappen*'
qc. . in dorsum -um habuerit
. . -um in dorso scalpello
aperies. . subcito ancistrum
et -um teneto. . prendis et
decarnabis eum -um 210 29, 31
211 1, 4 si. . pantex carnibus

excreverit. . incipe -um (pul-
mundum *trad.*) secare 184 23
si equus in dorso -um cita-
verit. . ipsius pulmonis plagas
scalpello aperias. . ne quid
pulmonis relinquo 226 26, 28,
29. *Cf. Pelag. 182; Veg. III*
56 et 61 cum adn. Schneideri.
V. pantex pulmo
pulpa: *plur.* ut cutis ad -as
adhaerere possit 17 15 utemur
sanguinis detractio. . de -is
pedum 84 21 sardinarum -as
imponito 221 25 *al.*
pulsus: *subst.* venae -o inveni-
untur. . -us colligitur 10 20, 21
-um dat et gemit 295 19
pultarius: vini sextarium I ad-
dito in -o novo qui capit sex-
tarios III. . -um sub divum
ponto 126 26, 27
pulver: *neutr.* 32 21 *al. Cf.*
supra p. 302
pulvinus: in eandem plagam
subcalcare et -i more pannum
factum 218 24
punctio: -nes doloris. . interius
praestat 66 24 morsus et -nis
fistulae ei praestant 140 31
-nem et dolorem interius
praestant 228 31
pungere: si ipsum colum ex
acum punxeris (mulum puxeris
trad.) 156 30 si i. araneum
pepugerit (pepuierit) 167 26 *al.*
purgare: si tibi videbitur eum
locum amplius -are 249 12
passim
purulentus: cum -o profluvio
47 8 excreabitque -um 109 14
112 23 178 29
pusca: v. posca
pusillus: 1) *pro* 'parvus' (quod
ignorat Chiron) vulnus 22 8
glandulae 30 26 foramen 31 23
vitium in -as aetates contin-

git 69 2 genus herbae. .
granula 87 7 *bis* morum
103 13 calda 129 2 *al.* 2) pu-
sillum 'paulum': cum genet.
ordei 84 1 liquaminis 110 6
liquidiae picis 114 7 axungiae
197 8. *Cf. ptisanam. . -um*
38 16 ordeum -um 80 19
calda -a 129 2 cum salis -um
133 21; 28 17 (*loco mutilo*)
3) pusillum *adv.*: subinde p.
(κατὰ μικρόν) 38 10 bibere
p. non continuum 43 29 pau-
sare pusillum 66 31 deam-
bulet p. 81 2 prioribus pedi-
bus transvaricat p. 129 10
inuras. . aut supra p. aut infra
169 18
pustula (-us): -ae prodeunt
similes cliendionum 57 14 -ae
exeunt per totum corpus 168 19
cute(m) a corpore sublevas
et -um facis 277 5 *al.*
putere: palatum livet et os
-et 46 3
putialis: aqua 255 12, 21; *syn.*
caelestinus cisterninus
putidus: loteum 61 29 180 21
putor: ampliatur enim -or
(pudor *trad.*) calore 59 11
-em per nares gravem osten-
dit 112 24; *cf.* os putet 46 3
putridus: humor 57 12 humores
195 8 mucci 111 6 loteum
160 3 cum autem fuerit de
interioribus partibus -um
103 18
putris: caro 219 12 carnes
225 27
putuinus: πτυνίος; resinae -ae
273 7 *Cf. ind. spec.*
qua: venae. . qua intro qua
(quam *trad.*) foras simili modo
positae sunt 10 19: (qua-qua
= et-et)

quadrans: *mens.* ysopi pondo
quadran. (*quaran trad.*) 45 12

quadratus: cauterium plum-
beum facito -um 178 26 *Cf.*

quadrum

quadrimum (*quatriduum*): per
-o 180 18 -o 249 10 per -um
(*quam triduum trad.*) 84 7, 12
per quatriduo 86 21

quadriga: potio. .refrigeratoria
simplex in -a 290 7

quadrigarius: -i equi 8 12
197 16 pulver -um 250 33
253 16 257 6; *subst.* genus
-orum 232 10

quadrinus: equo autem trimo
vel magis -o (*sc. impone equam*)
232 23

quadrupes: *v.* quadrupes

quadrum: stercora conspissata
formantur in rotunditatem,
separata simili modo per -um
64 19. *Cf.* quadratus

quadrupes: *adi.* cooperito caput
illius de vestimentis vel -dem
deligato 85 29 ut currat non
-es 237 16 deponito -ipedem
et resupinato 226 27; *subst.*
observandum et circa alia
-dia 163 10

quaerere: *c. infin.* pabulum
appetere -it 100 3 -ere debes
eundem migalem comburere
166 17 ungulam aperire (*per-
dere trad.*) -es ad vivum
(*usum trad.*) 198 2

quaestio: ad unamquamque
rem simul (*similiter?*) -ne vel
lectione veniendum est 47 29

quam: *v. supra p. 309*

quamdiu: *pro* 'aliquamdiu' (?)
eine Zeit lang si autem
hiems erit. .caput eius bene
foveto q. (*aqua diu Bue*)
79 28 si per nares humo-
rem crassum dabit, relin-

quito: scito ei cerebrum pro-
fluere, relinque q. <*vivet Bue*>
172 23

quamsi: *pro* 'quasi'; tussiant
dure etiam, q. s. putes in eius
pectore ossum asperum habere
55 10 ilia sibi assidue cor-
rodent, q. s. scalpant 71 11;
alias quasi; *e. g.* ilia sibi quasi
scalpant 68 13 *Cf.* tanquam

quando: *causalis* falsum et
minus probabilem rationem
dixerunt, q. ex his. .rebus
multae valitudo nasci mani-
feste inveniuntur 58 28 di-
cunt ventrem dolere. .q. sint
inter iliis 62 14; *pro* 'ali-
quando' cum q. enim 16 1
154 9 quia cum q. 148 29

quandoquidem: in qua causa
curanda duplex adiutorium
erit, q., cum sit laxa, strin-
gere eam oportet 13 14

quantus: sanguinem. .emittito,
in -um pro magnitudine cor-
poris aestimabis 82 9

quartarius: *mens.* vini odorati
-um antiquum 113 4 aceti
-os duos 267 32 vini veteris
-a singula 290 6

quasi: sanguinem emittere q.
ad sextaria III 92 3 q. men-
suram Atticam 110 13 *al. Cf.*
quamsi

quaternarius: 1) *aureus num-
mus* 'Goldstück von vier De-
naren' -o similem tollito
137 10 <*tolle*> subtus -i
magnitudine 198 1 (*cf. Ihmii
ad Pelagon. 256*) frustum
tolles -i magnitudine 209 4
abscidito medium frustum -o
duplicis magnitudinem 215 15
2) ali(i)s toto corpore simili-
tudo et -a pilo <*est*> (pilos

trad.), ipse demonstrat scutulas in toto corpore 57 15
quaterni: claudicabit. . pedibus alternis [alterius] ternis vel -is diebus 53 26

quatrimum: *v.* quadriduum

quatuor: *sic ubique*; sumito medulla cervina vel verbecina de cruribus ad q. 248 31
 ab utrisque pedibus per q. mittere (sanguinem) curabis 200 11 oleo crura per q. saturabis 200 16

qui: *indef. pro 'aliquis'*; in medicamentis . . quae sunt res vitiosae 150 6 curabis per quod <dies> 194 5 inde quo (id quod *Bue*) plerisque contingit 92 22 liquor sanguinis . . frigida percussus vel quo (= *quoquo*) alienatus (abennatus *trad.*; coadunatus *Bue*) decurrit 228 18 *Cf.* quod quotannis

quia: *ὅτι*; intelligis q. 38 20 scito (scias) q. 155 2 200 2 hoc eum praeterit q. 50 24 palam tibi facies q. 106 8 ab hoc q. 39 8 104 6; *cum coniunct.* insanabile est q. nullam alligaturam patiatur 189 11. *V.* quod

quicumque: *pro femin. (?) carnem quemcunque recentem calidam . . imposito . . occidito . . quemcunque voles pecudem* 167 6, 9 (*cf. supra p. 305*); '*unusquisque*' debet enim quicumque et percurandirationem scire 13 20

quidem: 1) *primo enuntiati loco positum* 53 21 72 14; *antepositum* <et> q. plurimum 158 22 ne q. omni parte negligens videtur 107 13 ut ne q. venae eius nec in capite videri pos-

sunt 123 4 qui ne q. manducare. . potest 106 24 *adn.* qui ne (*trad. nec*) q. error . . obstripiat 48 27 (*cf. nec*). 2) *secundo loco* alii q. vero 7 4 quoniam q. 62 28 64 7

quis: urito, ut profuerit quis locus 19 16; *adverb.* ne quit ulterius laedas 26 14 ne quit aliquis austeriorem dederis potionem 120 16

quisque: *relat.* quisque in hoc morbo inciderit, saepissime contingit eos liberari 55 31 sibi quisque *neutr. v. supra p. 305* sibi quisque res 252 6

quisquis (quodquod *pro* quotquot): q. q. autem in gregem incidunt, eos statim debebis a reliquis secernere 108 7 q. q. pulmonis causa laborant, detrahendus erit sanguis 112 32 *Cf.* quotannis et aliquod *pro* aliquot 127 21

quod: *coni.* scias q. 22 7 ab eo q. 54 4 76 26 133 28 53 20 63 29 92 16 (adeo quod *trad.*) ex eo q. 80 15 86 13, 26 ob hoc q. 142 9 propter q. 25 10 53 7 54 13, 23, 25 55 24 104 6, 11 106 26 125 11 128 5 229 15 234 10 (*cf.* propter hoc quoniam 129 6) *V.* quia

quodquod: *v.* quisquis

quominus: *cum indic.* impediuntur q. velocem cursum interaneorum per ventum excludi possunt 64 24

quoniam: necesse habent q. 234 13 (*cf.* necesse) propter hoc q. 129 6 (*cf.* quod)

quomodo: *pro 'quodammodo' = 'tamquam'*; dextra sinistra q. vessicas cutis (*ex corr.*) ostendet 17 25 in ipsa pupilla q. vitrium habebit 175 12

- quoqueversus:** contra vertebulum armi 4^{or} foramina semisse q. haut (ut *trad.*) longe regione media vertebuli (vertebula *trad.*) coicies 188 12
- quotannis:** quod annis 62 6 quodquod annis 5 15 8 25 (v. quisquis) *cf.* omnibus annis 5 21
- quotiens:** q. . . detractio sanguinis detracta non fuerit, statim valitudines . . fieri dixerunt 5 21 q. calciabis illum pedem . . soliam ferream suppones 17 3 q. enim venae . . nervis tempera mentum ministrant, tunc et ipsos nervos molliores praestant 230 30
- quousque:** *cum coniunctivo* 22 10 61 5 112 18 162 9 163 14 210 21; *sine verbo* cataplasma facies . . q. ustio, et postea fumenta 166 13; *c. fut.* cataplasmas q. sanum fiet 166 16
- rabiare:** *absol.* 90 1 propter pedum dolorem 84 16 si . . -are temptaverit 293 11 similiter 90 17 facile 168 23
- rabidus:** ventus . . -us increscit 64 29 *al.*
- rabies:** si in -em conversus fuerit 83 5
- rabiosus:** 9 12 82 4 87 21 88 9 168 21 si . . insanus (insanis *trad.*) fuerit factum, tanquam -um sit et . . rabiaverit 84 15
- radius:** caudam . . supra feries -o rotae vel malleo simili 217 20
- radix:** 1) *med. saepius, v. ind. spec.* 2) *plantae e. g.* 215 12, 21 3) *transl.* ut possit (fistula), quoquo modo -ces miserit, dissolvi 32 9 de (a, e) -ce auricula(e) 20 28, 29 22 21, 27
- ragadium:** *δαγάδιον*; vulnus -o simile 19 30 -a in suffraginibus se ostendent 195 6
- ragoides:** *δαγοειδής*; suffusio . . posita est post ipsa et duas tunicas superiores, ceratoiden et -en 25 22 paracenterium . . inter tunicas subicias inter -en 26 10
- ramentum:** dissuria sanet eo, quod desubtus pedes ipsa -a (samenta *trad.*) pedum conterere (contendere *trad.*) 146 26
- ramex:** si -ex nata fuerit . . huius prendito folliculum . . et premito 227 14
- rana:** *ὑπογλώττιος βάτραχος* *morbis*; -a cum bovi in lingua nata fuerit 284 18 *Cf.* ranunculus
- ranunculus:** ad -um iorum. ipsum locum ubi parere coeperit . . linito 290 21 *Cf.* rana
- rapum:** in ipsum -um caudae invenies pilos, quorum extremas partes in ipso -o plus demerserint 224 27, 28 de -o eligito pilos validos . . adipe ursino -um confricato 245 16, 21 mittito a -o palmum vel tres digitos 217 17 *Cf.* capus
- rarenter:** 21 28 25 14 54 22 63 33 70 22
- rasura:** 1) '*Glattmachen*' lipparocerotum ad -um 275 20 2) '*Abgeschabte*' -am de suo (teredonis) sibi superimponis 297 11
- ratio:** hoc . . vitium, q. videtur sine causa esse, -nem suam habet 124 19 *al.*
- rationabiliter:** docere 4 21 sanguinis detractio . . si r. et localiter fiat 4 24 si tamen cura plenius -erque adhibetur 13 18

recastrare*: desub cute eum
-abis sic, ne membranum
ventris tangas 222 21

recedere: ex vita -it 107 2

recens: *adv.* 18 30 (*cf.* *recenter*
ind. 4 5) in recenti 25 7 34 16
35 12 100 8 112 24 114 23 in
recentia (*malim* recenti) 36 4
(*cf.* *continens*) recenti 120 15
230 2

recludere: -es venam de media
auricula 296 26

recipere: -it curationem nullam
107 2 curationem non facile
-iet 223 14 corpus non -it
127 16 nec corpus -iet 223 12
recepta doloris ventris 65 26
marg.

recisura: fracti dentes et -ā
(-ae *trad.*) sanantur 176 21

reclinare: quotiens eum -as in
ventrem, sufferre se non po-
test 123 6. *Cf.* *inclinare*

recludere: *pro* 'praeccludere';
-es eos (equos) 90 15 -sum
(equum) recenti perfundes
293 20 ut venas omnes -as
209 7

reclusio: ad longaonis cata-
clidem, ubi fit -o 64 22

recolligere: *intr.* (pupilla) dif-
fusa...-ere non potest 24 21

recollocare: (eiectum articu-
lum) in locum -ato 193 11

recomponere: *refl.* ut -at se
corpus 7 3 (pupilla) -ere se
non potest 24 24

recte: *v.* *rectus*

rectura: si tumor (articuli
fracti) erit, -am [erit] quaeris
et eidem adligaturam adli-
gabis...regulis autem uteris
tiliagineis 192 6

rectus: *adi.* -o capite erit 29 28
si tardius -us factus fuerit

... donec -us ambulet 49 22,
24 -is articulis erit...quod
stilo -o similes pedes habet
118 20, 21 -am ungulam po-
nere 218 27

pro adv. -um ambulare 93 16
cum -am habuerit (ὥς ἂν δὲ
καλῶς ἔχῃ) 97 20 pedem loco
in -o duo tenent 199 21 sic
in -o (sectionem *Bue*) facies
290 29

adv. -e ambulare 102 22 218 28
224 4 pendentibus taxillis in-
cedunt r. 118 23; *comp.* -ius
ambulare 200 9

recurare: curabis...-abis et
aceto et oleo 202 18

recurvare: potest nec cervicem
-are 94 27

reddere: 1) nec spinam -it
124 7, -ere potest 223 12 (*cf.*
spinam difficiliter flectunt
55 12) per stricturam ter-
gus difficiliter -ere 46 21 (*cf.* *dare*);
2) 'reagieren' si non -diderit
(venter) ad praedicta 42 11

redire: 'in seine ursprüngliche
Lage zurückkehren'; stenti-
num si...iterum non -iet...et
statim -iet 157 4, 15 si labra
... non fuerint reversa, uris
... ita ut ad se -iet 296 21
si super ipsum pedem celse
eum dederis, statim -iet ad
se...suo loco -ibit...-iet ad se
sanitas illius loci 161 10, 19,
20 vix ad se -it 87 16 'kommt
kaum wieder zur Besinnung'

reducere: si ipsum colum ex
acum punxeris, -ebis eum in
loco 156 30

redundatio: dissolvitur ster-
coris -nem 64 12

reficere: se 125 6 *al.* corpus
126 16 *al.*

[refrigare*: sed si non -averit, infunde compositionem talem 84 9: *malim* refrigeraverit]

refrigerare: 1) *intr.* ἀναψύχειν 'sich erholen'; cito -are solet, si celeriter eis succurratur 70 11 velocius -aturum et non per plures dies dolore laboraturum scies 70 25 qui non -at, nisi multum stercoreis adsellatus fuerit 70 28 seias tamen...in magnum dolorem...pedem ire nec -are 201 30 prae dolore pedibus terram tundet et non post multum solet sibi -are 127 6 (*pro medio*, *cf.* ex hac respiret 84 26); *pass.* sine ulla diligentia medicinae saepissime -ari solent 66 14 videtur pausare pusillum...et solent cito -ari 67 2 i. . . ut -etur, hanc positionem dabis 288 29 2) *intr. part. praes.* 'kühl'; loco -anti et tenebrigoso inclusum habeto 82 11 curabis loco tenebroso eum stare et -anti 85 14 3) *trans.* primo eum (equum) -a 102 7 -antes potiones 120 18 (*cf.* refrigeratorius); hae res valde calorem...-ant 138 6 quae res valde -at 229 28 haec decoques et -abis 284 25

refrigeratio: -nem sanguinis non patiuntur 81 31 ad calorem enim uteris -nibus aceto et rosae aequis partibus 101 20 -nibus, si tempus anni permiserit, natationibus uteris 102 1 calida (posca) enim maiorem -nem habet 102 15

refrigeratorius: potio aestivalis -a simplex in quadriga 290 7 dabis...aestivo tempore -am 290 14

refrigerium: solutio nervorum frigida fatus -o constringitur 230 32 <ad> calidas -a mittere...cum iuribus et -a nervorum herbarum viridis decere velis 260 8, 10

refrigescere (refrigiscere): calore totius corporis necesse est velocius -at 66 23 antequam -at, bene vaporato 79 29 tudiclabis (tutuclabis *trad.*), ut una -iscat 125 29

refugere: oculi interius -ient 102 5 locus...cauterium -it 135 8 testiculos ei alligato ne -iant 226 28; *c. inf.* -it recumbere (διαφεύγει τὸ κατὰ κλισθαί) 131 22, *cf.* effugit cubitus 128 1

regere: tabescit a renibus, i. e. ab articulis lumborum, unde -itur 54 26

regio: separetur longinqua -ne pascuae 52 2

regius: de morbo -o 89 14 115 31 si q. i. morbum haberit -um 115 32

regula: sequeris eam -am curandi 137 15 ipsam -am curae sequi 218 5

relaxare: ex qua ratione omnis spurcitia humoris -ata excluditur 65 31 lavabis plagam...postridie -abis iterum 227 5

relevare: venam diplancistrode inter nervos nimia subtilitate -abis 33 18 venam...-abis a nervis sive suspendis in altum 34 1; *refl.* <si> resurgit, fortiter se -at 72 17; *pass.* ut -etur (reveletur *trad.*) corpus 164 26

religare: -are susum versus (testem) 156 20

- reliquae** (*i. e. reliquiae*): equa si mortuum eicere non poterit... suffundito per os. ita celerius eiciet -as et secundas 238 5 *Cf. secundae*
- remediare**: si... nervi obrigue-rint, haec -are (*pro imperat.*) 189 4 radicem... impones, et -as 291 11 quidquid caloris beneficio... conceptum fuerit, rigore -antur 56 14
- remedium**: saepissime solent -a provenire... pro -o secabis inter nares 110 24, 25 *al.*
- remissio**: quod <si> -nem [non] fecerit (*feceris trad.*) *pro ἐνδόσεως γενομένης*
- remittere**: 1) 'reddere' granum tanquam ptisanam -e 38 16 2) 'cacare' -it stercus durum 120 28 quidquid -it, nimis humidum erit 158 29 3) 'deicere' ventrem ad terram -et 152 7 4) 'curare' (?) difficiliter -ere eum debebis 179 2 *loco corrupto*
- remollire**: *intr.* cum -ierit (marmor), inponis malagma crudam 190 19
- renalis**: morbus 4 10 20 19 umbone -i 217 25
- renovare**: (malagma) 19 1 268 31 [repare vexati esse 137 2 *corruptum*]
- repercutere**: in frigore -ussi... ex nimio rigore... si -ussi fuerint, statim rovorosi fieri solent 95 10, 15
- repetere**: haec omnia trita bene et cribellata cum fuerit, -es ex vino Marsico 246 13
- reponere**: si... articulum fregerit, conlocato et -ito commissuram suo quoque loco. si tumor non tam magnus erit, minute (minus te *Bue*) intelligis -uisse 192 4, 5
- reprehendere**: *proprie* -nsa lingua ii. per os rem suffundes 105 20
- reprehensio**: si vendere volueris (equum), sanum vendes sine -ne 211 27
- repremere**: quam (ypochima) rursus iterum -ito 26 17; *cf. quam capulo paracenteteri depremes* 26 12
- reprobare**: qui... mobiles caudas... ferunt... in castris -antur (*reprobrantur trad.*) 225 13
- repromissio**: 'Garantie' hoc quidem sine -ne sinceritatis censeo 19 23 hunc sine -ne curato 111 3
- repugnare**: *part. praes.* quae sint aliae res... adversus morbum maleos -antes 60 26
- repurgare**: simili modo -et (*pro repurgetur? an pro repurges?*), post modum lemniscos eximito 36 11; *refl.* donec se omnis caro putris -et 219 12
- [**requetus**: nec nisi -o spurcicies separaverit se a sanguine 51 1; *cf. itaque requieto etiam bene intelligito et sic curato* 137 3]
- requies**: -em ex hac ratione patiuntur 66 26
- resalire**: solet enim (palpebrum) -ire loco suo... represso, donec se diossum commodet et non -iat q. si... non -iat 26 16, 18, 19 si quando potio -ierit eis in spiritalis pulmonis 164 31; *cf. a cibo resilit* (residit *trad.*) 163 22 165 32
- rescindere**: si volueris eum (pulmunculum) non -ere... dorsum urito... utere, quomodo volueris, non -et (?) 211 29, 33

- resciscere:** hoc quidem -ivi, q. solet fieri apud Sarmatas 148 2
- resedere:** (i. e. resīdēre): *proprie* quomodo canis -et 160 21 (*cf.* consident in genua 163 22) *transl.* si non -erit vitium 118 15 si humor... non -erit 174 17 usque quo -eat inflatio 123 32
- reservare:** corpus non -abit 176 13 *pro* 'macescit'
- resolvere:** ambulationibus contingit eis -i in stentinis pariter 129 17 -entes aqua (*sc. medic.*) 163 8
- respicere:** ad ilia sibi -iet 127 4 ventrem sibi -iet 139 11 -it passionis suae locum 133 14
- respiramentum:** sine ullis -is erit 135 10
- respirare:** *transl.* ambulet. ex hac -et 84 26 tertia die... patieris -are 138 18 *Cf.* refrigerare
- respondere:** 'reagieren'; secari oportet sagitta... si non -et, adure 178 9 tam diu radito cottidie donec sanguis per ossum -at 22 5 ut s. p. o. -eat 191 9 terebrabis quo usque sanguis -ent 210 22. *Cf.* audire reddere
- restaurare:** callositas quoquo modo -ata 32 2 -es easdem venas 210 3
- restauratio:** illa enim ustionis -o et nimius fervor facit membrana capitis alienata 83 25
- restringere:** quae -it et alligat (ignis), rursum solvat 14 6
- resumere:** *intr.* 'sich erholen' si -pserit 50 4; *trans.* nec corpus -ere potest 46 27 corpus mirifice -et 49 12 ut viri-
- culas accipiat et (at *trad.*) -at 126 9
- resupinare:** erige codam ad lumbos versus et -abis 11 29 deponito quadripedem et -ato i. 226 27
- retardare:** cursibus -abitur 113 17
- reterere:** folia... retrita et contrita... dabis 159 5
- reticulatim:** urere 182 26 187 19 193 21 211 30 223 6 224 5, *cf.* *Veg. III 41 fin. et Pelagon. 258 c. adn.*
- retortio:** ut ex ipsa -ne moriantur per ruptionem vesicae 69 18
- reuma:** ῥεῦμα; 4 7 19 17 20 13 81 18 *Cf. supra p. 303*
- reumaticus:** ῥευματικός; 19 17 36 10 85 25 195 16
- reungere:** vino perungeto, deinde... fumentes... femora, et ubi fumentaveris, -e vino et oleo tepefacto 160 28
- reversare:** *refl.* stentinus -abit se 122 6; *trans.* demittito brachium in anum... et -ato in partem sinistriorem 152 11 ungula... citius -atur 161 9
- reversatio*:** si... disinteriam habuerit, -o est extalis 157 2
- reverti:** *transl.* ut corpus, si fuerit exile, ad se -atur 287 19 si labra eius ad se non fuerint -a (-e *trad.*), uris... ut ad se rediet 296 20
- revocare:** 'retrahere'; qc. i. veretrum submiserit et -are non potuerit... si... non -averit 214 16, 17 si q. c. veretrum submiserit... scias eum -are non posse 227 24
- revolvere:** *refl. pass.* quotiens volutatus fuerit, [si] non -itur nec excutiet se 109 15 178 31

tergus.. contractum habebit
 .. non -itur 158 20; *intr.* (?)
 si recens claucoma in perpetuo non -verit 175 23
rigare: <aceto> acro -abis
 (caput) 80 11
rigor: *plur.* nonnulli -es insequuntur 81 21; *sing.* ne -or
 -em insequatur 92 23 -is beneficio 13 5 auriculae sunt tensae habentes -em 98 12 ex
 nimio -e.. si percussifuerint 95 15 suffundes a -e 190 6
c. adn.
 [rigorissima tempestate ut concipiat (equa) neve laxet 238 30:
praefero rigorosissima]
robor: 'Starrkrampf' usta ia.
 .. in -or incidere solent 95 13
 si quem .. -or a prioribus partibus prendiderit 95 20
roborosus: 'mit dem Starrkrampf behaftet'; 85 22 94 21
 95 6 96 15 124 31 224 22 293 4
rovorosus: 88 16 92 12 94 17
 95 16 102 30; roborisi 47 11
ronchus: *v.* runcus
rosaceus: oleum saepe, *v. ind. spec. s.* oleum
rosatus: oleo 132 25
rosio: -nem aqualiculi.. praestant (tiniolae) 68 2 per vim
 -nis quam patiuntur 68 15
 -ne ipsius loci mordendo se comedet 77 22
rostrum: -um mero impleat 29 4 cum bibere volet, totum
 -um usque ad nares in aquam demergit 181 14
rota: armum ad -am duces aut ad machinam, si habes.
 si ad -am duces, stringes eum medium ad columnam 187 29, 30
rotunditas: stercora conspissata formantur in -tem 64 19

rubeus: pilum 244 26, 29
rubidior: sanguis 7 2
rubrica: *v. ind. spec.*
rufus: (color) 287 8; *cf. Pallad. IV 13, 4 russeus vel roseus*
rufus: colorem 245 27
rugosus: -o aut contracto corpore erunt 290 27
ruina: fit... -a laterum a cadendo 43 12
rumpere: *intr.* (?) farcimina.. quae collectione(s) foris faciunt, quae -unt 16 19; *refl.*
 quae collectiones per se -unt 55 21 qui (*sc.* collectiones) et per se -unt 154 28 volutando et collidendo se interius aliquid, plurimum omentum, -at 67 7 tubercula.. ut non per se -ant 111 17 cum etiam ruperit se 117 4 *c. adn.*; *trans.*
 postea -unt (*sc.* equi) dentes 241 14
runcus (*i. e.* ronchus): ilia ducit vehementer et suspirat cum sonito, -os ducit.. praefocatione(m) in anhelitu patitur.. stans et iacens aequaliter -os ducit 114 16, 19
ruptio: -nem facere vesicae 69 7 ab hoc -nem accipit vesicae 142 8 -nem omenti patiuntur 65 14 ut ex ipsa retortione moriantur per -nem vesicae 69 18 venae quae interius -nem passa est.. ut vena interius subdossana -nem patiatur 155 22, 23
ruptura: omentum vexabit sine -a 137 30 ad intestinorum -as facit 278 27
russum: *r.* iterum 177 1 rursus iterum 26 17 *V. supra p. 311*
russeus (?): genus herbae flore -um (florisseum *trad.*) pusillum 87 6

rusticus: insanabile est..nisi aut tempore aut medicina -a sibi adhibita. haec est autem medicina -a 189 12, 13

saccellatio: 1) '*scrotum*' adducito testem superius et cremasterem ipsum prendito iuxta -nem quod tibi folliculus monstrat 215 21 2) '*Umschlag*' super totum tergus -nes calidos ex furfure plenos impones 72 3. Cf. sacellio

sac(c)ellio (sacilio): perungetur sequenti die ex ordeo -ne vaporato 80 31 ex -ne cerebellum vaporabis 83 17 supra -nem ex furfure calido impones, ut totam spinam . . tegat..super quam similiter -nem vaporabis 92 26, 29 -nem ex furfure super totum tergus calidum impones per triduo 96 12 ficus virides in -ne mittes et decoques 81 1 saciliones ex furfure calido plenos super totum tergus et renes imponere 66 2

sacculus: ordeum..decoquito . . et in -um mittito et caput eius bene foveto 79 27

sacilio: v. sacellio

saeve: *superl.* quam -issime cutem eius incides 226 29

saginare: ut concipiat, ea equa -anda erit per dies XXX 232 26

sagitta: '*Lanzette*'; inferius vena -a pungi debet 6 6 de ipsis locis venarum sanguis a pectus detrahitur de -a 9 24 haec venae -a percutiuntur 10 10 *sic saepius* scalpello vel -a intra medium aperito et excastrato eas (glandulas) subtiliter 30 21 flemen effusum -a 35 1 *al.*

salebrosus: postea rumpunt dentes, et apparent brumatici, et fiunt -i (salibosi *trad.*) 241 15

salire: musculi omnes in eo -iant 164 17

saliva: *plur.* -ae multae candidae per os fluent 85 6, de ore 180 13 -ae plus flegmatis aufert (*ex corr.*) 83 27 -as eicere non potest 108 22 -as multas mittet 179 23

salivare: offam facito ex isto et quasi -atum (salibatam *trad.*) diriges 255 16

salmentum (i. e. salsamentum): 239 5 (sarmentum *trad.*), 8 *med.*

salsitudo: admiscemus salem, ut possit i. ad -inem purgationem hanc uti 241 1

salutaris: palpebra utraque fibulas -is in superiorem traicies 173 23

salvare: de quo nunquam promittit sanare, sed propter ceterorum magis corpora -anda . . ut . . ceterorum corpora stagnanda ab hoc morbo liberari possint 52 14, 18 Cf. stagnare.

salvaticus: v. silvaticus

sanabilis: vitia ex quibus sunt aliqua -ia, aliqua insanabilia 62 29 harum [succutationum ex qua] sunt aliquae -es, aliae insanabiles, alia quidem difficiliter sanantur 106 17 medicamentis quibus oportet curare vulnera -ia 219 14

sanare: *intr.* dicit enim quod dissuria -et (= sanetur) eo quod 146 25; *refl. pro pass.* multas etiam causas aestimo . . aterapeutas (ad terapentas *trad.*) potius se -are 13 29

[sanativus: -o (*scripsi* aestivo) tempore 174 29]

[sane: s. vulnera ustionis curata 223 7, *ubi scripsi sana, Bue vero sane tuetur, quod alias non apparet*]

sanguilentus: humor 48 19 53 1
adferet spumas -as per ore 108 15 plurimum mucidum adsellatur, -um aliquando 133 13
sanguinare: *intr.* radito (ossum) tam diu cottidie per xistera donec -et et concarnet 29 22 205 15 labia ex spartilagine frigabis usque eo ut -ent 181 17

sanguineus: -os habet oculos 86 30

sanguis: *saepissime, v. supra p. 303 et praef. oculi .. fiunt .. quasi sulphores vel sanguines 24 9 pro adiectivis 'sulphorei vel sanguinei'*

saniare*: cum -ata (vulnera) fuerint, sanum invenies i. 181 22

sanies (sanía): -am faciat (fecerit) 35 9 36 10 205 30 206 11, 28 211 15 per -em aufertur causa et dolor 14 16 omnis dolor et tumor per -em digeratur 207 10 *Cf. supra p. 301 et ex(s)aniare*

sapientia: *φρόνησις*; ilia ubi cinguntur intestina, quod quidam -am vocant 119 27

sapis (*i. e.* sebi) suilli 180 20; *alias ubique sepum pro sebum, cf. ind. spec.*

sarcina: huius prendito folliculum, qualem in -am inclinata est 227 15 quando .. ex via aut ex -ae ductione (*ex corr.*) laboraverit 16 7 154 9

sarcinarius: contingit hoc vitium -is equis 118 26

sarcolabis: *σαρκολαβίς*; venam .. -ida comprehendes .. et secus -ida acum traicies 33 30 34 2 inmisso -ide prendis et decarnabis eum pulmunculum 211 3

sarcosis: *σάρκωσις*; oncomata .. sex: steatoma .. sarcosis 32 28 -is est tuberum, in quo caro inspissata quomodo in verrucis invenitur 33 1

sargana: *σαργάνη i. e. storea*; malagmata plagas .. subcalcabis et supra pannos imponis et sarganas tegis 222 5

sarmenta (*i. e.* sarmentum): in loco puro -am .. ubi -am incendideris, prunam et cinerem converrito et eum ibi statuito 203 1, 2 *c. adn.*

satagere: '*sich abquälen*' -it inguine (*invio trad.*) demisso 40 27 *Cf. laborare*

satiare: mero .. lemniscum -atum subigito 23 1 aceto .. licinium -atum in eandem plagam subcalcare 218 23 ut ambulare non possit .. dolore -etur 91 9 *al.*

saturare: caput et auriculas oleo et pice liquida 85 15, lumbos et auriculas 128 29, armos mero et oleo 187 3

(s)cabialis: *v. cabialis*

scabies (scabia): *v. p. 301 supra*

scabritia: ossum .. in se -a(m) .. habens 31 26 osso ne quam -a(m) habeat 205 12

scalpellare: caput et nares -abis flebotomo 166 3

scalpillum: -o secare *simil. passim*; scarpellum: -o dealbare (delevare?) 202 15, intercidito 205 7, aperies 292 26. *Cf. cretellae pro clitellae*

scalpere: humor .. -ere et pa-

- rietibus se adfricare facit
53 14 ilia sibi quasi -unt 68 13,
assidue corrodent quamvis -ant
71 11 *al.*
- scapulae:** lorum strictius teneatur super -as 6 2 ustio . . debet fieri . . secus -as 15 12 corruptio sanguinis . . praecurrit et in medullas -arum 54 8 104 16 de -is 171 8 si . . -ae dissolutae fuerint 184 5 -ae autem eius extensae et tumidiore erunt tympano similes 106 27
- scapus:** *v.* capus
- scarabeus:** in auricula eius (litargici) -um vel blattam mittito et ita religato et ibi vivat 115 8
- scarificare:** si cui extalis . . procederit . . sic eum scalpello -abis (exadpello exscarifabis *trad.*) 157 9: *nescio an rectius scribam scarificabis, quamquam scarificare apud alios scriptores in melioribus codd. legatur, cf. Rosii in indice Cassii Felicis et Ihmii adnot. ad Pelag. 256.*
- scarifatio:** *v.* scarificatio
- scarificare:** loca (locum) 166 22 167 13 168 6 nervos 194 14 coronam 197 19 bases 198 20 207 17 ventrem 216 9 verrucam 276 22 labrum 296 15 (articulum) -ato (excarificato *trad.*) 193 9
- scarificatio:** uteris -ne (scarificatione *trad.*) 19 8 sanguinem emittis . . sine -ne (sin excarificatione *trad.*) 193 3 sic eum scalpello scarifabis (exscarifabis *trad.*) . . post -nem (exscarificationem *trad.*) digitis expremis 157 11: *omnibus locis etiam scarifatio scribi posse apparet*
- scarpellum:** *v.* scalpellum
- scaurus:** in pedem priorem 199 18; 18 27 118 25 186 3; scaure factum 4 4
- sciaticus:** *ισχιαδικός*; ures eum (syrmaticum) in ipso vertibulo similiter ut -um 161 29; *cf.* si . . isciacum (esticium *trad.*) fuerit 295 18
- scibelum:** *σκύβαλον*; stercoris modicum duas aut tres caricas -i et (scibelet *trad.*) praefocatum longaonem 70 1: *fort. cum Veg. II 19, 2 scibala scrib. V. Thes. gloss. scybala.*
- scobis:** *masc.* ad sues (medicamentum) . . -em eburneum ciatos singulos in collicias in canales sparges 286 18
- scotomaticus:** *σκοτωματικός*; distentionem faciunt ab eo quod somnum† unde fit -us (stomaticus *trad.*) 76 27
- scropha (scrofa):** 1) *sensu proprio* -ae sanguinem dare 124 24 *med., cf. ind. spec. s. sanguis* 2) *morbis* quodcunque . . strumas vel -as habuerit 29 27 similiter curabis et -as supra scriptas 30 12
- scrupulum (i. e. scripulum):** *mens.* admisceto cum vino pondo -a IV 160 12
- scrutare (scrutari):** latera -ant 38 31 -abis foramina 183 18; *depon.* -emur si possimus 107 10
- scutula:** *στυράλη*; demonstrat -as in toto corpore ut lichene in hominibus 57 15
- se:** sunt autem per se vitia in corpore 16 18 154 27 rediet ad se sanitas illius loci 161 20 *Cf.* in se
- secernere:** multis auctoribus

inspectis et quae ad equorum genus pertinuit secretis 232 12
 -es de grege 237 3
secundae: '*Nachgeburt*' -as eicere 238 5 239 25 de -is 232 4
Cf. reliquae
secundum: *praepos.* auferes tamen sanguinem s. vires animalis 42 28
securis: percutiuntur (venae) traverse -i, celte vel flebotomo 12 11
securiter*: tunc s. cibaria vel potu offerre 229 18
secus: *praepos. cum accus. de loco* s. scapulas 15 12 s. ipsos pilos 23 12 in ipsa palpebra oculi vel s. angulum 28 25
 s. sarcolabida acum traicies 34 2 religabis partes extremas venae s. ipsam praecisuram 34 5 s. ipsum anum 69 12;
adv. eum locum et cetera s. urito 167 23
sed: *postpos. (?)* 27 9 *adn.* 182 2; set 118 8 195 5 (*ex corr.*) sed si tamen 8 25
segregare: *trans.* -es deductam a testiculos 294 25 (*cf.* deducta); *refl.* suci se -ant (si segregat *trad.*) ad sanguinis detractionem (*χωρὶς εἶναι οἱ ἰχθύες καὶ οὐ μειγμένοι τῷ αἵματι*) 51 1
selibra: 60 10 68 21 *Cf.* semis
semen: *transl.* consumit enim (ustio) vitium et nascentium vitiorum -ina 14 32
semihora: ne minus ut -a ambulet 45 9
seminare: 1) *de planta* ferrago . . si ad mare -ata fuerit 7 11
 2) *de equis* plerumque enim sine semine sint, et si contingit eis -are . . qq. enim

admittunt -are . . nam hi, qui in his -ant, qui unum testiculum habent . . oportet enim sine vitio esse eum quicumque ad -andum mittitur equus 264 16, 17, 19, 22.
semis: 1) *indecl.* p s. 78 23 s. libra 94 5 (*cf.* selibra) libra et s. 119 13 in vini sextario et in oleo s. inmisce 127 9 *al.*
 2) *decl.* ab ungula -se tollis 11 19 sub ipso protocomio -se iustissime ures 83 22 in tempus -se ures 103 4 -sibus cauteriis adures 201 22 -sem candentem in oleo intingues et . . ad locum imponis (mirmicis) 222 22 *Cf.* semissare
semissare: -abis eum hoc modo: compones ungulam ad pressum . . et contra vena ab interiori parte ab ungula semisse tollis . . hi plane semissantur 11 19, 22 (*cf.* *Veg. I* 26, 4 c. *adn. Schneideri*) -abis eum de ungulis, facies, ut sanguis profluat quod satis fuerit 49 25 (*cf.* *Veg. II* 10, 9) ut stremmes vel -es contra venam, quaternario similem tollito et sinito sanguinem currere 137 10 contra venas interiores scalpello frustum tolles quaternari magnitudine id est -abis . . ut venas omnes recludas propter viscationem ut possit bene -ari. cum contra venam -averis . . solve adligaturam 209 5, 8 usta laves, -es (lasses misses *trad.*) 183 7 si ex hac cura (*sc. sanguinis detractione et fomento*) . . sani fieri non potuerint, -are eos oportet 230 17
semissatio: omnia sic autem vulnera -num et stremmae

curantur aceto et oleo 230 23
Cf. semissare

semiuncia: 96 28 (semiunctia trad., i. e. semiuntia, quod ferri potest)

semodius: sumito salis -um 233 20 Cf. semis

sensus: 1) 'sententia' singulorum -us motus animae in unum contuli 232 13 2) 'cautio' demittito brachium in anum -u magno 152 11

sentire: intr. cum sic -iunt 158 23 i. e. 'cum hunc morbum habeant'; trans. si cruditatem -serit 109 27 al.

seorsum: contundis s. 192 25 haec sic coques: cera s., deinde apocima 265 13

separare: refl. nec nisi requeto spurcities -averit se a sanguine 51 2; pass. nec -ari his vitia nec tolli scias 233 16 Cf. segregare

separatio: partes ungularum, quae sunt per -nem corporis coniunctae 228 21

sequens: adv. 174 15 269 12, 19, 21 sequenti 183 29 in sequenti 183 1 sequentibus (sc. diebus) 211 19

sequi: -eris eam curam 27 27 quomodo praecides, sic -ere cum ustione 215 6 haec sunt huius morbi -entia signa (τὰ μὲν οὖν παρεπόμενα ταῦτα) 37 30 fastidium eum -itur 133 15; impers. nunc -itur et hoc scire plenius 57 25

servire: difficilis -it (i.) 81 22

sescuncia: ex corr. 116 15

sevocare(?): cum se (scabia) tota foras -avit (se vocavit trad.; num evocavit?) 196 6 Cf. evocare provocare

sextans: mens. costi pondo sextan. (extan trad.) 45 13

sextarius (sestarius): sestarium unum 40 23, sextarium alias: cf. se stie trad. pro sexto die 193 24 pondo sextan. (estan trad.) 276 14

sexus: qualem aetatem ut applies, ventrem ut ferat, et quale -u ut imponas 232 21

si: si..ita in apodosi 40 7 121 24 138 24 si..sic saepissime e. g. 153 7 157 4 190 25 224 11 226 26 si..sic enim 165 31 si..taliter 173 14 si..tunc 70 6 190 1, 9 194 18 226 10 si..tum 174 17 295 8 si..donec 208 16; cf. cum...sic [99 19] 142 21 simul...tunc 226 6; si in protasi omissum 21 29 74 14 saepius, sed plerumque supplevi perspicuitatis causa; si plurime (scripsi sic) 229 26 per ubi plurimum explic. Bue

sibi: 'von selbst' genus vulneris qui s. nascantur 19 27 tubergula...sanatur s. 111 14 qui et s. quidem...sani fiunt 164 24 quae (quem trad.) cum s. idem nec cura sana sunt 120 4 si iam s. laxaverint 22 1 s. refrigerare 127 6 statim fugiet s. (veretrum) 214 25 de singulis s. quisque (= quid-que) cataplasmant 169 25 (cf. supra p. 305) se s. confri- cando vulnerent 20 12 de suo s. circum brachiolo vellito 86 9 in suo s. stercore mixtum 98 5 de suo s. stercore 137 5 inferiore parte sua s. secta (vena) religabis 190 3 rasuram de suo s. superimponis 297 11 ne aut oculum aut nares s. (= ei) tangat 260 25 c. adn. sic: non s. dolet 31 24 non s.

- periclitantur 144 13 vitium et novellis contingit, sed (se *trad.*) non s. tamen multum nec frequenter 196 1 s. . . ne (*pro* ut non) 157 3 168 25 *al.* (*v. ne*) triduo vel s. remittito 31 13 (?)
- siccanus: olus 127 11 causticum 272 14
- siccare: *intr.* curato donec -et inflatio 218 15 cum . . impetu(s) tumoris -averit 35 10 (?) *Cf.* exsiccare
- sienti(?): sicuti qui (quae *trad.*, si utique *Bue*) validissime lassatus nimis labori fuerit 50 21
- sideraticius: 9 11 87 15 88 25 *cf.* sidus
- sideraticus: 101 12 *idem*
- sideratus: 93 18 *idem*
- sidoraticius: 88 4 171 2, 3 *idem*
- sidoratus: 180 30 181 10, 18 296 12
- sidus: de sideratico. si q. i. a -ore percussum fuerit. hoc autem -us si venas . . percusserit 101 12, 13
- signum: τεκμήριον '*Symptom*'; haec sunt huius morbi sequentia -a 37 30 eorum qui a labore -a adferent (τοῦ ἀπὸ κόπον σημεῖα φέροντος) 39 4 ab similibus -is se demonstrat (maleos) 52 5 -a erunt haec 37 20 *al.* aridus haec facit -a 53 3 succutaneus autem -a ostendet alia 53 11 *al.*
- silvaticus: cucumeris salvaticae 20 16 *adn.*; *al.* silvaticus, *v. ind. spec.* s. cucumis ruta
- similari: ut ovi vitellus . . recomponere se non potest nec -ari sibi non potest (pupilla) 24 24 *pro medio*
- similis: *c. gen.* 57 14, *c. dat.* 68 3 *al.*; *adv.* ut fiat insanus simile (similis?) rabioso 87 21 -i (*sc. modo*) curato 212 2 (*cf.* -i modo curabis (-es) 11 20, 21) similior *pro posit.*: quadripedis ab scorpio percussi . . aut similiorum 169 4
- similiter: 68 1 *al.*; crebro cum simul confusum, *v. praef. p.*
- similitudo: de oculis eius exiet. -o fabae 126 19 vitrei -inem in oculis habebunt 173 17
- simpliciter: s. non dare 43 25
- simul . . tunc (*in apodoti*) 226 6 *cf.* similiter
- sin: si recens (morbus) fuerit, impinget et non cadet, sin dierum septem, incipiet cadere 153 25 sin autem 174 21 184 20
- sina(n)ce: συνάχη 48 19 88 17 (*ex corr.*) 97 4 (*sinacen trad.*)
- sinapidiare: -abis eas partes causarias . . post sinapidiationem ures ea loca quae -asti 76 7, 9 purgare caput et in primo -are 100 30 *V. ind. spec.* s. sinape
- sinapidiatio*: post -nem ures ea loca quae sinapidiasti 76 8
- sinapisare: -abis et suffumigabis soporibus 87 30
- sinceritas: hoc quidem sine re promissione -tis censeo 19 24 difficiliter . . ad -tem mentis reverti 78 12
- [sincoma: de sincomate 37 1 corruptum *pro* de sincopato]
- sincopare: συγκοπήν pati'; si . . -averit 72 7 ex quo magis intelligis eum -asse 72 16
- sincopatio: est enim pars ostocopus prior -nis 72 25 *Cf.* sincopare
- sincerisma: σύγκρισμα; *v. supra p.* 303.
- sine: *c. partic.* non videt et . . erit et colore integro s. nullo

- humore aliquo interius obstante 24 27 cum videris pupillae claritatem s. ulla ypochima obstante 26 20
- singularis**: 'Einspänner'; his qui in curribus iungunt, non eadem est cura, quae est -ibus 165 9 volutatur -is 129 7 'καθ' ἑαυτὸ'
- sinere**: sic in locum aequalem . . producere et -ire pascere 43 8 Cf. *supra* p. 307.
- sing(u)li**: inde ei singulos dabis lactis S I 255 19
- singultus**: tractus longus aerae erit et -us 178 5
- sinister**: cf. dextra; compar. sinisterior, v. *supra* p. 305
- sintecticus**: συντηκτικός; 48 25 89 27 124 32 bis 125 21
- sintexis**: σύντηξις; 46 16 sintessis 47 11
- sinus**: in qua intestina -us per intervalla dispositi sunt in quibus . . stercora . . formantur 64 17 ne quid ulterius inter nervos distillatio <ne> -us factus fuerit 183 19 -um aceto . . impleto 206 10
- sirmaticus**: σερματικός; 131 1 syrmaticum 161 4
- siticulosus**: -um facere potum non afferendo nec permodicum 43 14
- sixma**: v. xisma
- soccus**: corticem de -o combures et . . imponito 245 12 med. Cf. cortex solea
- solea** (solia): sparteam -am . . combures . . et cinerem dabis 239 26 (cf. soccus cortex) quotiens calciabis illum pedem . . -iam ferream suppones et turminem 174 calciato -iam diligenter ne solvat (= solvatur) 209 15
- sol(i)dare**: intr. cum cicatrices vulnerum soldaverint 209 21
- solide**: torquebitur 135 22 febricitare 137 2 ilia s. ducit et vena . . cordis variis pulsibus s. pulsabit 137 26, 27 urito s. 215 8
- solidus**: lignum 217 19 ad -am et sanam costam venies 221 18 ordeum -um 202 21
- solispungium***: ξυλοσπόγγιον; acetum . . cedriam exfervefacies quasi -um et inde caldum oblinis 196 17 Cf. *Pelag.* 348 et 485
- sollicite**: loca s. valde percuti debent 10 10 ossum . . s. curabis 21 26 curare magis s. oportet per omnem diligentiam 52 19 s. vulnus pateat 30 6 ex qua re s. intelligendus est 52 3
- sollicitudo** (?): platocoriasis . . contingit . . a sollicitudo (sic *Veg.* sonitu trad., sonio *Bue*) itineris 24 15
- solum**: totum -um ungulae . . scalpello circumgyrabis 10 32 circumcisorium subicies a media ungula inter unguem et -um . . ut -um se ab ungula levet 11 3, 4 al.; quos soli depressos inveneris 90 15 'quorum capita humi conversa videris'
- solummodo**: sanguinis detractio s. propter stricturam . . fieri praecipitur 12 27 Cf. tantummodo
- solutio**: spurcitas corporis per -nem ventris expurgari 7 15 in fatigationem et -nem ventris currens aegrotat 132 20
- solvere**: intr. fele eius in ipso iecore -ere 91 12 calciato soliam diligenter ne -at 209 15;

- trans.* ne novitas (herbae) . .
 fervore suo quaecunque par-
 tem corporis interius vexatam
 -at 5 19 facilius ventrem -it
 (ferrago) 7 12 clerocœlicis hoc
 est qui non -untur 7 13 ustione
 ..conligatio -itur 12 24 ex qua
 alienatione soluti nervi 13 11
somnifer: sunt autem -era op-
 tima 92 6
sonitus: graviter supirans -um
 dat ipsius spiritus 110 20 ilia
 ducit vehementer et suspirat
 cum -to 114 16 -um reddit
 in ungula 218 21
sopor: *plur.* caput .. suffumi-
 gabis -ibus 87 30
sordes: *V. puerilis et ind. spec. s. v.*
spartilago*: *pro* 'spartum'
 labia eius ex -ine frigabis
 181 16
spasmare*: -abatur i. 99 4 172 13,
 totus 102 5 musculi febribus
 -antur 228 24
spasmus: *σπασμός*; 13 7 47 14, 27
 77 20 88 20 95 7, 11 99 4 164 19
 165 6 294 12
spatium: i. in opere aut in
 cursu cottidie cogetur et [in]
 -um urinae faciendi non pa-
 tiatur (datur *Bue*) 140 18. *Cf.*
pati
spatomele: *σπαθομήλη*; cutem
 -e (spato melli *trad.*) suspen-
 des 210 32 adicies galbanum
 et moves -e 259 33
spatula: 1) *proprie* -am osseam
 sub callicia subicies 209 31
 2) 'Kniescheibe' si q. i. pa-
 tellam eiecerit, hoc est cuneo-
 lum aut -am, quod vocant
 priorem (riotem *trad.*, *fort.*
latet vox Graeca in ὠδης
exiens) 189 19
species: *plur.* aestimatione facta
 singularum harum -erum 290 5
specillum: cutem et -o (specilio
trad.) longo laxabis 188 7 -um
 coicies in fistulam 226 5
speculum: sumes -um et per-
 misces, quia acrum est et
 quia titillabit 249 31 *med.*
spia: *pro ψία*; renalis qui -am
 et renes liquidos facit 293 2
Cf. spimicium spilosis
spicatus: lasaris 175 26 *med.*;
cf. ind. spec. s. lasar
spilosis: *ψίλωσις*; si ubicunque
 spilosis facta fuerit .. radito
 22 3
spimicium: *ψιμόδιον*; 270 12
medic. Cf. spia, spilosis
spina: *v. reddere al.*
spineter: *σφιγκτήρ*; ipsum -em
 oleo satiabis 69 23
spiramentum: ungulas subra-
 das et inde habeant -um
 exeundi idem morbus (ozenae)
 195 10
spirare: -at calidum crebre ..
 et suspirat graviter 48 32
spiritalis: potio resalierit eis
 in -īs pulmonis 164 31 (*cf.*
Veg. V. 75, 1 spiritales partes)
 33 5 (?)
spiritus: nares ei praeccludet,
 ut -um reddendi non habeat
 119 22 (*ubi memorabilis ellipsis*
est, cum subaudiamus facul-
tatem sim.) potiona .. equos
 .. ad bonos -us 165 11 *al.*
spissare: colliget se et -at (pu-
 pillā) 25 19. *Cf. conspissare*
inspissare.
spissitudo: mel commixtum ad
 -inem tractationis 66 6 ani-
 madverte enim -inem spiritus
 et sudoris et subiugalium
 (*corr.*) equorum necessitatem
 165 12
spissus: 1) *proprie* sanies 22 14
 ypochima 25 27 pituita 48 15

muccitudo humoris 52 29
 2) 'multus' si a labore aut
 -o cursu febricitaverit 42 16
 3) *adv.* suspirat -um 163 21
 si -ius iliam duxerit 119 23
Cf. crebre
 spleneticus: σπληνικός; 134 21
bis
 spongiola: *pro* spongia; -a
 cum aqua deducis 6 7 -a sa-
 tiato imposita 23 19 genua
 eius calfacere -a 43 2 <uti>
 oportebit fomentis calidis
 cum -is adplicitis 150 11 -am
 novam accipito mollem. ex
 eandem . . delavato causam
 et stentinum -a reprimito
 212 18, 19 -am alligabis 226 5
 contra eum (*sc.* veretrum) -am
 calidam religas *sc.* ne procidere
 possit 227 30 alba nascuntur
 tubercula quasi -ae 245 23
Cf. ind. spec. s. v. spongia
 sportella: cum soluta fuerit
 (cera), tunc iterum per -am
 colabis 260 22
 spuma: *v. ind. spec.*
 spurcitia: -as corporis per solu-
 tionem ventis expurgari 7 14
 dispumamus . . propter -am
 herbae 7 23 ossum . . vexa-
 tum quod in se . . -as habens
 non repurgaverit 31 27 si in
 alto -a aliqua vulneris . . re-
 manserit 32 20 ex qua ratione
 omnis -a humoris relaxata ex-
 cluditur 65 31 qua res omnem
 -am humoris intus obstantem
 abstrahit 66 7 nitrum . . omnes
 acres umores et -am corporis
 excludit 67 29 recurrit morbus
 in capite et in tota (*num* toto
 <corpore>?) -a 179 11. *Cf.* ex-
 spurcitia
 spurcities (sporcities): <nisi> . .
 -es separaverit se a sanguine

51 2 obstat enim illa -es 63 26
 -es quae in eius pedes recurrat
 118 11 nascitur in eis -e(s)
 140 29; abortus ex (*et trad.*)
 sporcitie invenies 236 18
 sputum: album -um remittit
 insuetum et alienigenum 109 1
 squamatus: in corpore . . urido
 nascitur, magis in tergus cor-
 tices -o (*squato trad.*) similes
 59 27
 stagnare: ut rebus . . cetero-
 rum corpora -anda (*stagnada*
trad., malim stagnata) ab hoc
 morbo liberari possint 52 18
 ut possint eo odore -ata
 (*signata trad.*) hunc morbum
 continere iumenta 59 19 *Cf.*
Schneideri ad Veg. I 18.
 stagnens: repositum in vaso -o
 (*stangneo trad.*) vel vitreo
 crebellata mittes in aeneo vel
 -o 287 24
 stalticus: σταλτικός; impetigo
 . . curatur -is rebus vel stip-
 ticiis 20 2 vulnere ampliato
 medicamentis -is 32 11 *Cf.*
 catastalticus
 stannens: *v.* stagnens.
 staphyloma: σταφύλωμα; de -a
 oculi 21 5 *qc. i.* . . -am ha-
 buerit, incurabilis quidem
 causa est 27 11
 stare: ad standum venerunt
 106 1
 statma: σταθμά; diebus septem
 -am (*statmā trad.*) infundes
 296 33 *Cf. Hultschii metrol.*
script. ind.
 statuere: 'hemmen'; ad proflu-
 vium . . et pulmonis similiter
 humores -ere mirifice facit
 potio . . haec res profluvium
 -ent 61 28, 30 ut ei sanguinem
 -ere possis 183 2 *al.*
 statura (?): -a et curationis in-

- sanabilis est 107 6: *fort. statura* = status?
- steatoma**: *στέατωμα*; oncomata . . -a (*theatoma trad.*) . . -a (*steatome trad.*) est tuberculum q. in se adipem habent 32 28, 29
- stegnosis**: *στέγνωσις*; necessaria est (natatio) aestate magis propter -in corporis 229 21
- stella**: -am cauterio facies 103 4 urito eum -is 159 25
- stenon enteron**: *σενὸν ἔντερον* (*interon trad., quod tolerari potest*); st. e. appellatur, quod latine dicunt ieiunum instestinum 63 19 Cf. typlon enteron
- stentinum** (*pro intestinum*): 63 21 64 *quater* 89 34 128 27 129 4 144 15 157 3 212 17 222 14; stentinus 122 6 stentinae 221 3; stentinum et intestinum scriptor in promiscuo habet velut p. 64, ubi intestinum septies, stentinum quater occurrit. Cf. *Thes. gloss. s. intestinum et supra p. 302.*
- stercorare**: -are non potest 136 34
- stercorizare**: non potest -are 152 14
- stercus**: 1) -ora plur. 50 21 69 26 70 10, 27 169 14 225 23; *primae decl.* -am adsidue . . reddit 165 32 2) *sing. masc.* 63 18 Cf. *supra p. 303.*
- sternutamentum**: -um dabis paleam in naribus . . et sic sternutabit 102 17
- sternutare**: copiosum -at 45 7; sic -abit 102 18
- stertere**: -et a cerebro 111 30 -eat excreabitque purulentum 112 22, unde supplendum 109 13, ubi stertet (*iter et trad.*) excreabitque purulentum legendum est
- stillare**: *trans.* (?) -at eius veretrum guttas 68 30 c. *adn.*
- stillicidium**: -um humoris . . nervis vel cerebro penetret 21 28
- stilosus**: de ortaculo (*ὄρθόκωλος*) quem -um vocant 118 17 bis ortaculi vocantur, quod stilo recto similes pedes habet, inde -i dicti sunt 118 22
- stilus**: 118 22, v. stilosus
- stipticus**: *στυπτικός*; curatur stalticis rebus vel -is 20 3 -a caedes vena liciaria 188 4; *subst.* -is uteris 159 12 -i compositio 276 12 281 16 saepius
- stomachus**: 77 15 100 26 125 11 164 18
- stramentum**: uti . . -is mollibus 128 4 Cf. stratum
- stranguilari**: -abatur . . excreabitque purulentum 109 13 178 29; 178 22 (*ex corr.*)
- stranguilia**: *pro 'strangulatio'*; anguina latine -lia (*stranguiria trad.*) 97 5 (si) strumas . . habuerit . . praefocabitur simili modo, ut ab -lia (*stranguiria trad.*) 29 29: *noli confundere cum στραγγυρία morbo vesicae, cf. stranguiria.*
- stranguiria**: *στραγγυρία*; -ia appellatur, quia cum quando guttas mittit per veretrum 148 26 Cf. *supra p. 301*
- stranguirica**: vesicam . . morsus et punctiois fistulae . . -a (*stranguilica trad.*) facit 142 3
- stratum**: lemniscos . . subicies et . . -um superimpones 211 11 munibus -o i. 216 30 qc. i. ab -o cancer frigidum creaverit 216 17 nascitur (*facedena*) a plaga et ab -o 217 13 -um quoque habeas mollissimum, ut se libenter proiciat 294 33 V. stramentum substratum

stremma*: στρέμμα; 1) 'luxatio' si . . articulum extorserit aut laxaverit . . . simili ratione intelligis tanquam si -am 193 1 si . . coronam intorserit quod dicitur -a 197 14. 2) 'venarum subligatio' *Aderunterbindung* -a facienda erit . . componis ungulam prope vivum et adlides eam, cui et -am facies. cui alligabis lino suffraginem ita, ut constringantur venae . . cum bene elimpidaveris, statim solves linum, quod in suffraginem ligaveras: sine sanguinis decursione(m) fieri 10 28, 30 ungulam compositam ab anteriorem partem contra venam -am tolle sic, ne qua paronicia relinques. deinde corrigia solves . . cum sanguis ambulaverit 202 3 melius . . cretiaticos curabimus, si -am (pro -ā) totam calliciem . . de ungulis tollamus. ita non iam blateiat sanguis ex omnibus venis in pedibus 230 19 vulnera semissationum et -ae curantur aceto et oleo 230 23 Cf. stremmare semissare

stremmare*: -es vel semisses contra venam 137 10 -abis eum sic. deponis i. . et alligabis ei suffragines 209 26. Cf. instremmare. *apud Veg. I 26, 4 pro cremare (de quo non recte Geyer Arch. f. Lex. X 547) scribendum est stremmare*

strepitus: -um (scriptum *trad.*) reddet et in cursum 129 8 -um (strepidum *trad.*) audias vertibuli 188 2 Cf. sonitus

strictura: incipiet -a et tensio nasci 5 9 -am laxare 5 10

12 2, 28 per nimiam -am rigoris beneficio 134 46 20 propter -am nervorum 55 13 nervorum -am patiuntur 118 27 fit a . . toracis -a 77 15 -am omnium commissurarum patiuntur 92 19 solet . . haec passio ab -a pedum contingere 115 15 cicatrices cum eorum locorum -am faciunt 120 5 revocare laxationem -ae si non desinuerit 203 21

stridere: naribus -et 179 23

stringere: *de ustione* 13 15, 32 14 18, 19; *de medico* 28 1; *de aura* 58 8 *al.*; *part. perf. pass.* temperabis eam (malagma) ut non sit stricta 119 15 *al.*; *compar.* lorum strictius teneatur 6 1 cutem in corpore strictiorem fieri 46 7 *al.*

strophosus: 66 27 76 17 89 29 214 8 241 22 strophosus: 116 13 127 3 222 10 si q. i. -um (*pro strophus*) temptaverit 293 24 Cf. strophus

strophus: στρόφος *morbus*; qui hoc vitium doloris patiuntur, -us (*pro strophosi*) appellantur 66 15 -um pati 69 26 -i et gravidines . . contingunt 165 17 si -um tenuerit 232 3 (*idem* si . . strophos tendiderit 239 22) genera doloris . . enfragma strophus *eqs.* 62 16 2) 'struppus' armum ad rotam duces . . si in campo, -um fige aut palum, alliges (*allides trad.*) eum 187 31

strumae: 21 10 29 26 30 9 170 23 178 3 Cf. scrophae parotides

stupescere: nervi in pedibus -unt 228 24

stupidus: qui -i et magri coactionis longi temporis beneficio 67 25

stupor: fomentabis propter
-em glaciati sanguinis 208 28
fovemus . . propter stricturam
et -em nervorum 230 28

stuppa: obturato plagam -a[m] 188 9

sub: *cum accus.* s. gambas
sanguis detrahitur 12 8 (cf.
desub) latera scrutant et s.
humeros et s. cubita (cubite
trad.) 38 31; *c. ablat.* s. vespere
227 4, cf. vesper

subagitare: suspirans graviter
genua -at 46 4 V. subnatere

subala*: et -a ei sudat 122 3
(ἰδοῦ τὴν τὰς μαρτύρων)

subcalcare: pannos in folliculo
184 27 pannos foramine 191 3
mutaria eodem loco 199 26
licinium in plagam 218 24;
hoc malagmate plagas cum
lanis succidis -abis 222 5

subclaudicare: a genuis -at 132 5
subcumbere: sinisteriorem par-
tem cadens -et 155 8 -et <in>
priora crura 200 8

subcutis*: maleos quod dicitur
-em . . tussim -em his esse
morbum 40 10, 12 Cf. succu-
taneus

subdossanus*: pro 'subdorsa-
nus'; ut vena interius -a
ruptionem patiat 155 23 Cf.
dorsanus

subducere: 1) *proprie* ilia 40 6
46 1 121 24 labia 138 23; *part.*
oculos pituitantes concavos
et subductos humidos 44 6
2) *transl.* cibariam 137 8 va-
porem carbonum 148 9 or-
deum 164 6

subgamba: v. desub (*quam-
quam supragamba exstat*)

subiacere: nervus . . de huius
morbi . . causa solutus totus
-et 51 9, -eat 74 17

subicere: 1) circumcisorium
11 3 paracenteterium 26 10
lemniseon 30 4 papirum 31 8
gummi 198 13 ex eodem colli-
rio 189 16 *al.* Cf. subigere

2) omnia demonstro, ne quid
minus aliquid in ceteris libris
-ectum sit 171 18

subigere: lemniscum 22 24 23 1
paracenteterium 26 9 veteris
liquamentis cervicem 182 17
stercus suillum in vino 195 20;
de med. in vaso plumbeo
244 19 ex rosa 245 24 cum
melle 255 6 mortario 258 12
266 24 267 8 *al.*

subilia*: loteum facere non
poterit, si q. -a molesta sunt
152 15

subinde: 'saepe' passim 37 29
38 10, 26 45 7 70 16 74 4 78 20
99 11 113 28 114 3 117 14 128 22
134 24 198 8 235 7, 9, 10

subire: tale collirium . . ut tar-
dus -iat nec exire possit, fa-
sciabis locum 31 15

subitatio: itineri promovendum
facias, ne -o longi itineris
corpora eorum incommodat 85

subingale: *subst. pro* 'iumen-
tum'; 47 21, 160 19, 165 8, 13
171 11 291 26

sublaerimans*: oculi -tes erunt
39 10

subligare: medicamento -ato
ipsum locum 227 18

subluere: vino nigro -es virgi-
nalem 239 14

submittere: si q. i. parcellides
-serint 190 23 qc. i. ossila-
ginem -serit non bene 203 23
si q. i. ossilagine cum de-
formitate -mmiserit 204 8 qc.
i. veretrum -serit et revocare
non potuerit 214 15; *refl.* se

proicere volet. .et -it et toto corpore se iactat 72 13

subnatare*: -at <et> statim genua subsultat (τὰ σκέλη προβάλλει *H*, incessus nutans *Veg.*) 37 26 -ans toto corpore (περιφερόμενος τῷ σώματι) 37 28 46 10 -at a pedibus 93 15 *V.* natare subagitare subsaltare

subnervalis*: nunquam . . -es illius venas tetigeris ferro, ne . . nervos eius eviries 38 25
subpactum: -i compositio . . -um sic componis (componito) 273 5, 9

subplere: desines eum curare, cum dies plures -verit 213 22
subporrigere: prioribus pedibus transvaricat pusillum, posteriora -et 129 10

subpremere: linguam 7 19 quae scalpello separasti 114 spongiam . . imposito . . donec -imat (subrimat *trad.*) . . si . . -ere non potueris . . caput . . instringito . . <si> sic etiam -ere non potueris . . ex aceto temperabis . . donec -as 177 19, 20, 23, 25

subradere: grossa -es (ossum) ad aequalitatem 190 31 ungulas -as 195 9 unguem diligenter -ito aequaliter 197 26

subrenalis: *morbis*; 3 13 11 24 52 26 57 34 130 21 153 20, 21 154 2: *idem* nefrites 15 17 153 21 154 29. *Cf.* renalis

subrigere: *part. pass.* habebit nares et auriculas -ectas 92 1

subruber: teris et resinam . . et picem, semel subrubrum (sub rubum *trad.*), ne sit aquatum, removebis 271 13 'dici videtur 'supra' quod ex tritura natat rufi coloris: ζητητέον πόθεν ὁ 'sirupus',

quem ex arabico verbo factum credunt' *Bue*

subsalire: si . . spasmabitur . . -it toto corpore 99 6

subsaltare: genibus -at 38 18 *Cf.* subnatare

subsidiere: -unt et posteriores pedes 128 1; *part. praes.* latis lumbis et -entibus 242 24 *ex Colum.*

subsistere: genuis -ant 137 25

substernere: in stabulo, ubi stet, -ito stercora mollia 115 6 susternentes aliquid ex his quae mollitia(m) praestant 42 32

substratus (-um?): ubi stat, mundum sit et -um (substratum *trad.*) habeat <e> rebus quae odorem faciant 91 4 *Cf.* stratum

substrictus: ex . . indigestione non dormierit et -us manserit 81 30 -is utrisque palpebris (utrisque palpebres *trad.*) digitum in superiorem partem oculi coicies 173 26

subsultare: subnatat <et> statim genua -at 37 26. *Cf.* subsaltare

subsurgere*: pro mortuo iacebit, non post multum -et et pabulum appetere quaerit 100 2

[**subtemperare**: cartilaginem narum eius digito mulieris subtemperabis 100 5; *locus corruptus*, molliter <inmisso> temptabis *Bue*; digito temptabis *Veg.*]

subtenere: mediano digito manum tibi -eto, quo minus pendeat et levior sit 182 8

subterere: *part. perf.* ungulas -tritas habuerit 202 27 in un-

- gulis .. quemadmodum sub-
tricio (= subtrito) 117 17
- subtrahere:** pedes interiores
subtrahet 20 20; *cf.* pedes
posteriores trahit 158 4
- subtricius:** *v.* subterere
- subturbolentus*:** *pro* '-ulentus';
oculos -os habebit 91 19 *Cf.*
turbolentus
- subtus** (suptus): *adv.* urere
160 16 laxare 183 26, 28 195 26
200 21 fomentare 197 21 tol-
lere 198 1 crescere 198 6
collectionem facere 200 19
plateias facere 208 2 manus
mittere 233 22; *praepos. c.*
accus. acum suptus ipsum
terrigium traicies 28 13
- subtussire:** sub lingua cum
tetigisti .. -et 123 6 *Cf. Veg.*
V 24, 2
- suburere:** quibus .. subveniri
oportet morbidis .. ustione -u-
stis 55 16
- subvenire:** alterutrum omnibus
rebus -uit 58 10 *al.*
- subversus:** *part.* diu -us pluri-
mum spectat (κατωπός ἐστι)
90 21
- succedere:** hoc morbo similiter
omnia -it 59 10
- succendere:** -es omnia, teres,
sparges hinc hoc pulvere 44 30
- succidiare** (*i. e.* sucidare): ex
eo medicamento coclearia duo
cum caldae emina -abis (cal-
dus manus accidiabis *trad.*) 73 3
- suc(c)idus:** lana *passim*; sucida
lana: 194 14, 25 197 20 199 26
216 26 222 4
- suc(c)us:** -um marrubi 273 29
med.; omnia in ollam, in qua
-us erit, sumito decoctum
274 2 *al. V. ind. spec.*
- succisorium*:** astulas .. -o (sic-
cis orio *trad.*) radito per
xisteras 22 3 causam et os
-o (siccatorio *trad.*) .. caedito
29 13; *unde corrigendum Veg.*
III 22 1, *ubi traditum* ossis
cisorio: est instrumentum chir-
urgi, *graece* ὑποτομείς *Cf.*
circumcisorium
- succubare:** 'succumbere'; quan-
do producitur, -at ad singulos
ingressus 169 6
- succursio*:** subveniri ex om-
nibus -nibus 57 26 hac -ne
uteris 106 11 alii quidem et
hanc -nem demonstraverunt
121 7
- succutaneus:** *genus morbi maleos*
52 25 53 11 89 5 106 16 196 6
216 24; *succutaneus* 111 4 *Cf.*
subcutis
- [succutatio*:** et harum [suc-
cutationum ex qua] sunt ali-
quae sanabiles 106 16: *fort.*
succutationem conservare debui,
cf. succutaneus]
- sudabundus:** 95 15 256 4
- sudare:** 117 13 *al.*
- sudum:** 'heiteres Wetter'; *tertia*
decl. mittes eum in sudibus
161 28. *Cf. Veg. V* 21, 4 mittis
ei sudis
- sufferre:** manumque subtus
mittito et calorem -erto 233 22;
refl. -erre se non potest 123 7
Cf. portare
- sufflare:** 1) *de mulomedico*
rostrum (os) ii. 29 5 284 14
2) *de io.* ex (per) naribus 103 10
108 17 per anum 120 29 123 30
- suffocare:** aqualiculo -ati 94 5
-abis (*suffricabis trad. (sc.*
pullum in matrice) 237 11
nares ei (equae) comprimito
sic, ne -es 238 2 *Cf. praefo-*
care
- suffrago:** 'Hinterbug'; 10 7, 9, 31
11 6 195 4 197 9 202 1 209 28 *al.*

suffricare: sale (ungulam) 11 8
oculum plana manu 25 30
vino et oleo (corpus) 91 1;
209 6 plumbo -gare (polip-
pum) 103 19

suffumigare: soporibus (ia.)
87 30; 52 15 148 5 *Cf.* fumigare

suffumigatio: ex hac -ne odo-
rem naribus percipiant 59 18
Cf. fumigatio

suffundere: *intr. de io. aegroto*
si... oculis -uderit 24 4; 33 14
34 11 208 32 *qc.* -uderit ab
aqua 207 32 oculi... -usi san-
guinem 39 11 *Cf.* suffusio

suffusicius*: *pro* 'suffusus'; de
-is pedum 3 7 de -o 186 26
218 14 *Cf.* extrusicius

suffusio: 1) *morbus oculorum*
9 12 21 2, 17 24 4 25 14 28 31
2) *morbus pedum* 10 26 20 13
47 14, 27 49 13 *al.* (*cf.* suffun-
dere) 3) 'Aufguss' -nibus uti
128 6

sugglutire: -it doloribus 129 11:
graece *συνάμπτει* *ἑαυτὸν*
ὀδυρόμενος, *ubi Chiron con-*
fundit *κάμπτω* *et* *κάπτω* *Cf.*
glutire transglutire

sulla (suilla): ex ea (porca vir-
gine) particulas facito... -am
habebis 286 15: *al.* suillus, *v.*
ind. spec.

sulphorare*: si... aliquid de his
fibulis remanserit, -a, ne (sul-
phorat et *trad.*) deteriorem
curam faciat 212 30

sulphur: *ubique* sulfur, *v. ind.*
spec.; oculi... fiunt... quasi sul-
phores vel sanguines 24 9: *pro*
sulphorei vel sanguinei

sumere: *pro* 'gerere'; tumen-
tes eos (testes) -it et ali-
quando etiam naturam 42 5

summus: -is his rebus simili
ratione curabis praeter duc-

tum armum, deinde consum-
mabis caustico 187 17: *intellego*
'*wenn die Krankheit am*
höchsten ist', *aliter* Bue; *cf.*
addenda

super: 1) *adv.* caput emittit
et s. emittit 109 24 s... im-
ponis (imponito) 23 18 207 12
(*cf.* superimponere) 103 15
(*v.* superoblinere); q. si ari-
dum fuerit 225 16; *compar.*
suspendes terrigium supe-
rius 28 14 -erius adducito
testem 215 20 -erius VI (III)
digitis 9 28 10 8 (*cf.* intus)
2) *praep. c. acc. et abl.* si re-
nibus et s. totum tergus sac-
cellationes... impones 72 3
muscae multae s. tergus in-
sident 46 7 s. carbonibus
bene caldum linito 80 9 s.
renes saturato oleo 227 8
facies... unctionem s. oculum
247 32 haec... s. oculum in-
ducis 248 2 *Cf.* supra

superaddere: fracturam alligas
de madidis fasciis laneis
... et -is regulas tiliaginas
296 31

superalligare: spongiam mol-
lem aut penecillum -ato
174 13

superfasciare: veretrum... lanis
obvolves et -abis 227 27

superimponere: spongiam 28 21
viscum 179 28 corticem 187 24
malagma ficurna 206 15
stratum 211 11 rasuram de
suo sibi -is 297 11 *Cf.* super
in causa imponis 23 18 super
malagmam... imponito 207 12;
supra lanam... imponito 36 22
supra imponito ostreum 187 23

superoblinire*: de calcitem cum
aceto mixta grassam facies
et sic -ies (oblimes *trad.*) 103 15

supervena*: in ipso folliculo
veretri vel in inguine vel quo-
quo loco alio -am habuerit
215 2

supervenire: eis sudor post
portionem superveniat. . et
follicatio gravis -iat 164 28, 29

supinus: manum -am in orem
(minorem *trad.*) coicies 180 4

[**supplanare***: qc. i. hoc† de
coria supplanata revolueris
-217 15: i. [hoc] decurtare
[supplanata] volueris *Bue*;
ego de decore supplantare vel
supputare cogitaveram]

supra: *adv. v.* super; *compar.*
positis sex digitis superius
quam <genu> 9 28 tribus
digitis superius a corona 10 8

supracrescere: alienatas partes
in suo statu revocat, -entia
aliqua extra naturam sublata
non patitur crescere 14 2

supragamba: coxam fregerit
aut acrocoelia aut -am 17 21
Cf. Veg. V 19

supravenire*: praeterea et -iet
fastidium 42 7

suptus: *v.* subtus

surculus: eidem -os pingues de-
cusatim quasi fusos vehemen-
ter constringes, eicis deinde
-os 188 13, 17 de naribus
cartilaginem †sub for-
ciore (substringe *Bue*) de i
angulo 289 19

sursum: 177 21 179 22 (*corr.*);
susum 71 5 197 27 susu
26 11 142 6 *adn.* 190 2; sur-
sum versus ducit et diu sub-
versus 90 20, 21 susum versus
156 20, 28 *cf.* (deorsum); susu
. . ypochima posita est 26 11
adduces hoc susum ad anum
versus 71 5 totum ventrem

sursum versus ducit (i.) 90 20
religere susum versus (testem)
156 20 testiculum susum [in]
versus in loco naturali pro-
pelles 156 28 caput eis sur-
sum instringito 177 21 tumor
erit sursum (*salsum trad.*) ad
summas fauces 179 22 tan-
leviter evocabis susu (venam)
190 2 lorum illi deponito . .
susum in suffraginem 197 27
[**suspectio** = suspicio (*quod re-
stituere malim*) 52 21; *cf.* suspi-
cio 57 27]

suspendere: propter fluxum
sanguinis et -is altius 7 20
ilia -nsa erunt 110 9 manu
-sa armum compungito 188 10
cutem spatomele -es 210 32
in machinam mittito et bene
-ito 213 3 pedem assidue a
terra -it 219 21

suspiramentum*: corpus fer-
vescit, ipsum quoque -um
similiter fervens est et gravis
37 25

suspirare: ilia suspensa erunt
. . et longa -abit 110 9 -at
cum sonito, runcos ducit 114 16
suspiratio: si sitim absteineat
. . ex qua re fit frequens -o
120 25

suspiriosus: 'qui suspirium
habet' 110 7 179 24 251 11;
humor. . us 48 23

suspirium: 1) 'Atem'; habe-
bit. . -um gravem et calidum
44 6 2) morbus maleos. . q.
latine -um appellatur (*ex
Hipp.* 10 12): idem fere 51 19;
solent alii. . in -um et in far-
cimen converti 45 26 vomica
et -um (*sc. contingunt*) 47 8
-um aridum 89 4 110 17 -um
humidum 111 4 de -a 89 3
quem -um (= suspiriosum)

- vocant, qui nec pluribus diebus vivet 53 9
- susternere:** v. substernere
- sustinere:** *intr.* non potest -ere 256 18 273 23 ita poterit -ere 233 25 si possit -ere 294 24; *c. inf.* sudare -eat 123 10; *refl.* -ere se non possunt 164 30 si se -ere potuerit 294 14 ut . . -ere se possit 297 1; *trans.* -es humorem currere 123 21
- suus:** hoc potionare. . ad multitudinem gregis sui (*pro* eius?) 62 3 quam si putes in eius pectore (*pro* eum in suo pectore) ossum asperum habere 55 10 cuique in aqua calida et in suo sibi stercore mixtum ad causam imponi 98 6 (*cf.* sibi) cum illum a loco suo petere voles 294 13 ut habeat [ad] temperiem suam 60 15 '*die rechte Mischung*'; valitudines. . cura sua curari oportet 74 25 valitudinum cura. . singulis capitulis suis inferius demonstratur 78 16
- tabescere:** -unt et sic moriuntur 54 28 -it in eis ipsum iocur 125 16
- tabulare:** '*Gaumenbein*'; plerique tamen -e (*tabi lare trad.*) in palato usto solo sani fieri possunt *Cf.* *Veg. III 11, 4*
- taeda:** v. *ind. spec.*
- taeter:** propter effugandum -rum odorem illius morbi 52 16
- taliter:** si lacrimaverit, t. intelligis nullam esse suffusionem 173 14 *Cf.* si
- talus:** cui -i vehementer dolent 117 9 *Cf.* taxillus
- tam:** *negatum* 1) *ante adv.* non t. libenter 56 23 72 14 121 22 127 15 133 30 138 23 non t. vehementer 98 31 non t. optime 232 25 2) *ante adiect.* visus non t. certus eius 102 6 si tumor non t. magnus erit 192 5 non erit t. mobile (cauda) 225 11 non t. modum -solitum 40 5
- tamdiu:** t. quanto tempore herba viridis fuerit 7 28
- tanquam:** ipsumque granum t. ptisanam remitte (*καὶ τὰς ὑπερὰς πικρὰν ποιοῦντα*) 38 15 aqua et aceto t. cotulas duabus 132 7 lasaris Cyrenei t. (*cyquam trad.*) granum fabae 133 17 stercus durum t. glaeulas 120 28 si proximum genu <in> fractura est, simili ratione intelligis t. si stremmam 193 1 tardius ambulabit t. si putas 72 8 sic tussire t. si putes 106 7 t. si per naribus sufflet 108 16 *Cf.* quamsi
- tantummodo:** nihil dubium est unctionem t. praestare posse partibus suis, si 12 17 t. hoc intelligis quia . . t. unctionem desiderat 30 22, 22. *Cf.* solummodo
- tantum** si: ne manducet, et bibat t. s. (= *non nisi*) voluerit 26 24
- tantundem:** t. infusis et liquidis uteris 92 8
- tarde:** difficiliter quidem haec (*et trad.*) loca sanantur et t. 23 4; *compar.* (*pro posit.*) posca calida et sale -ius fovebis 157 14
- tartaralis:** alligabis lino -i (*tartarabis trad.*) 182 21. *Cf.* *Pelagon. 260* lino tartarali c. *adn. Ihmii*
- taxillus:** *pro* '*talus*'; penden-

tibus -is incedunt recte 118 23
Cf. talus
tegere: fracturam -ebis et supra parastaticos impones 191 30 *al.*
temperamentum: quotiens enim venae caldae locis suis nervis -um ministrant 230 30
temperare: mollibus cibis eum -abis. .post sanguinis detractionem eum triduo viridi cibo -abis 74 27, 30: *alibi idem significat quod* miscere
temperies: haec omnia tusa. . ut habeat [ad] -em suam, habeto repositum 60 15
temporalis: uruntur eis venae -es 25 15 iustissime ures vel pinna empiema facies, hoc similiter et super venas -es facere curabis 83 23 ures ei -es venas decusatim 88 3
temptare: 1) *de morbo* si. . morbum renalem -averit 20 19 si. .strophosum (*morbum*) -averit 293 24 si bobum cancer (*corr.*) -are coeperit 290 25 si. .a bulumo -abitur 102 4 *al.* 2) *de medico cura ossa* -ato 21 31
tempus: -oribus 'interdum' 27 2 bis 116 12 173 19 230 25 per -ore 56 9 in -ore (?) 34 15 'im Augenblick' primo in -ore 125 23 nullo in -ore 165 22 per -ora stans arescit 125 21 per -ora perdurat 205 21 semper hic cadebit subito inter -us (opus *Bue*) 100 9 (*cf.* interdum); *de longi -oris sim. v. diu;* -ore bono vere et aestate 155 4 magis -us ducit 155 3 nonnullo -ore des differendo 163 17
tendere: tendideritque (quae *trad.*) membrana totius capitis

76 25 corruptio sanguinis gravando (gradando *trad.*) membrana tenderit nimis 77 10 si q. i. omentum tendiderit 137 23 equa si. .strophos etiam (strofore iam *trad.*) tendiderit 239 22 *al.* *Cf.* part. tensus
tenebricosus: loco refrigeranti et -goso 82 11; *cf.* loco tenebroso. .et refrigeranti 85 13
tenebrosus: loco -o 76 83 9 85 13 98 21, 28 100 12 116 2 locis -is 109 5
tener: virgis teneribus caedes armum 188 3 *al.*
tenere: si q. i. emfraxin -uerit 120 21 *c. adn.* qui hoc vitio -entur 129 16 *al.* si non conceperit neque -ere potuerit 238 17
[tense*: naribus crebris tense (tensis crebre?) anhelant 137 25 *Cf.* tensus]
tensio: pulmonis 47 3 omenti et interaneorum 47 5 interaneorum 293 8 iliorum intestinorum 119 26 iocineris 47 6 stercoris 63 31 capitis 77 11 strictura et tensio corporis 5 9, 10 vulsicis. . et -ni 73 6
tensura: roborosus qui ab omnium nervorum -am venit 293 4
tensus: *part.* oculi 24 9, 26 45 30 48 32 83 2; -iores oculos 173 13; auriculae 98 12 fit tumor eo loco grandis et -us cum dolore 30 29 -us intus ululat. .-us erit 87 1, 21 dextra sinistra in cervice ab humeris -us 94 25 *Cf.* tendere tense
tentinarius: cephalargicis et -ris praecipitur 9 4
tenuare: *intr.* -at cicatrix 34 16;

- trans.* (ustio) inflata -at (*corr.*) 13 22. *Cf.* extenuare
- tepescere:** 'sich abkühlen'; quam diu totius corporis fervor -at 66 25
- tepidus:** spongia nova calda — tepida tepidiore — delavato 221 7
- terapeutus*** (?): *θεραπευτής*; multas etiam causas existimo per compendium etiam nunc ad -as (*terrapentas trad.*; *rectius aterapeutas, cf. s. v.*) se sanare 13 28
- terebra:** -a medicinali locum terebrabis quousque sanguis respondeat 210 21
- teredo:** *τερεδών*; ad -num 297 10
- terere:** *passim, cf. supra p. 307*
- tergus:** *sic ubique, nusquam tergum*
- termanticus:** *θερμαντικός*; colirio 277 acopum 6713 rebus 90 22 157 24 defricationibus 100 13 unctionibus 102 27; *subst.* potionabis -is (*hermancticis trad.*) 100 28 *Cf.* thermasia
- ternus:** *ordin. sing.* -o die potionabis 132 24; *plur.* claudicabit . . -is vel quaternis diebus 53 25 hoc facito in -os dies 125 31 offas ne minus -as 180 8
- terra:** -ae intestinum id est lumbricos 110 12
- terrigium:** *πτερύγιον morbus oculi*; 28 10, 13, 14; 94 28 (*tyrigia trad.*) 29
- testis et testiculus:** *promiscue, cf.* 8 18 42 4 46 3 56 29 65 20 213 26 215 16, 17, 20, 28 216 5 testicli 223 27 226 21, 30 227 1
- tetanicus:** *τετανικός*; 47 11 48 16 94 18 95 8 96 15
- tetrafarmacum:** *τετραφάρμακον*; *subst.* 19 2 23 21 28 29 34 25 206 28 211 19; *adj.* *malagma -um* 266 6
- thermasia:** *θερμασία*; corpora eorum -am passa 8 10 *Cf.* termanticus
- tibia:** 'Schienbein'; *target.* -a (*ubi trad.*) . . aut genu 123 2
- tiliagineus (tiliaginus):** *regulae* 182 20 192 7 199 27 -inae *regulae* 191 22 (*corr.*) 296 32
- timpaniticus:** *v.* tympaniticus
- tiniola (tineola):** *plur.* in ventrem . . genera doloris . . lumbricorum et vermium et -arum 62 17 -ae (*tiniolem trad.*) in utri, quae pediculi ab alis appellantur 68 1 omnes vermes, quas cossos appellamus et -eolas (*tumaleos trad.*) 71 22 de -eolis . . si q. c. -eolas excludere non potest 297 5 *Cf.* lumbricus vermis
- titillago*:** cicatrices eorum locorum stricturam faciunt, quorum -inem passi perpetuam tussim patiuntur 120 5 *Cf.* titillatio
- titillare:** sumes speculum . . quia acrum est et quia -abit 249 32
- titillatio:** ventus, quo minus exeundi vadum fit, rabidus increscit, morsusque ac (*morsus quia trad.*) -nīs in pactum huius humoris in stentinis praestat 64 29
- titubare:** toto tempore stupebit et -ans (*totum bas trad.*) ambulabit 101 17
- tōles:** a -ibus et glandolis . . humor erit candidus et viscosus 48 17 de -ibus 170 31 si -es fuerint 180 4
- tollere:** statim iumentum -is

a cibo 7 2 sublatum caput faciet 248 22
tonsillae: v. tussillae
torax: *θώραξ*; cardiacus. . fit . . a. . -cis strictura. . haec similis ratio. -cis (toricis *trad.*) si apioso contingerit, rabiosum facit 77 15, 19
torosus: (erit) feminibus -is (torsis *trad.*) 242 27 *ex Colum.* Cf. torus
tortio: *στροφος* 'Bauchgrimmien'; cruditatem facit et -nem ingentem 142 28 haec potio et ad -nem facit 289 24
torus: (erit) musculorum -is 242 22 *ex Colum.* Cf. torosus
totus: *pro adv.* in -um 'omnino' in negatis enuntiatis: haec enim causa in -um auferri non potest 19 22 ut os in -um aperire non possit 95 21 dum interdum in -um nihil concoquet 117 12 quod (ordeum) in -um non tangat per triduum 140 5 in -um non sunt tangenda (parapresmata) 154 6 facit ut in -um non meiat 150 1 cibum in -um ne dederis 294 32; *adj.* (turget) circa -um dorsum, usque eo -um, ut 123 3
traconatio: v. tragonatio
tractatio: nullam enim demonstrationem eius viti ex istis -nibus intelligere possunt 39 3 mel commixtum ad spissitudinem -nis 66 6
tractatus: -u (-us *trad.*) hae omnes causae communiter intelliguntur 223 23
tractibilis (?): tumor flactius erit et -is sine dolore 36 2: *malim* tractabilis
tractio: de sanguinis -ne 4 22 Cf. detractio

tractus: *subst.* -us longus aurae (curae *trad.*) erit et singultus 178 4
traducere: hos autem caducos luna -et nova (novam *trad.* 99 18 c. *adm.*)
tragonatio*: demonstrare solet tubera in lateribus vel in cruribus vel in testibus aut in cervice durissima, tanquam traconationes 56 29 yenas curvas habebit et tumentes in modum draconationis 108 13 cancer et totum latus intercidit, usque quo causa canceris dilataverit, vel etiam nunc dragonationem tergito, usque quo venias ad membrum lividum inflatum 216 22: 'a *τράχυνον* i. e. cartilago derivandum est, ergo 'occallescentia' Verknorpelung Bue: idem ergo fere significat quod connodatio, cf. s. u.
trahere: *intr.* stercus, semper durum adsellatur, et -et per longum tempus, eo usque vivunt 125 4. (*ad* trahet *supple* vitam (non stercus), cf. Veg. *ad ll.* et protrahere); *trans.* *passim* e. g. subito coxam -it 161 6
trama: 'Charpie'; si omentum prociderit, alligas. et subicies intus et fibulas, imponis et -am et motaria (tramatoria *trad.*) solida. . cum glutinaverit. . fibulas praecides et totam -am eicies 212 23, 28
transferre: *refl.* pes eius (in-sani) contrahet, iterum se -eret et. . in altum saliat 86 27 volutans non -eret se 162 3
transglutire: nares. . adaperire, ut sanguinem defluentem -iat

- (defluente transluceat *trad.*)
 166 4 *Cf.* glutire sugglutirē
transire: morbida in aqua re-
 ponitur; < tibi > rota -ivit
 (transibit *trad.*) 166 19 cū
 autē biduūm. . ierit 43 28
 humor coagulatus. . non pati-
 tur -ire cibū a ventre in
 inferiores partes 63 24
transitus: cicatrix. . non patie-
 tur sanguinis -um fieri. . post-
 modum. . -um sanguinis ad-
 mittet 34 15, 17 cibus ab
 aquāliculo in colum velocem
 -um habent 63 23
transmittere: quibus et pascua
 mutabis. . in alia regione eos
 -ere debes 94 14
transvaricare: prioribus pedi-
 bus -at pusillum 129 10 *Cf.*
Veg. V 59
transversus: -us ambulabit
 40 28 (*cf.* pravus ambulabit
 78 20 102 21); eius (syrmatici)
 ungula -a corona trahitur
 161 8 *Cf.* traverse traverto
traumaticum: τραυματικόν
subst.; -o curare 22 13, 25 29 19
 30 5 31 17 49 27 137 15 179 28;
 -o linitos pannos. . per ea
 foramina traicies 17 11
traverse: supra crus ab inte-
 riori parte percutiuntur (ve-
 nae) t. securi, celte vel flebo-
 tomo 12 11
traverto: quibus (reumaticis)
 et venae intercidendae et
 -endae erunt 19 23 -untur
 ungulae (*podagrici*) et cre-
 scunt 228 30. *Cf.* transversus
 [tremans: 200 8 *c. adn.*]
tremidus: *pro* 'trepidus'; simul
 fit -us totius corporis ab
 spasmo stomachi 164 21
tremulus: -us erit in cursu
 109 26 -is pedibus immo-
 bilis fixus stat 208 4
tribulum* (?): sagittam exigis
 . . ne hoc plus quam -um
 exegeris, ne gulam. . rumpas
 6 21: *puto* tribulum τριόβολον
pondus detracti sanguinis
significare, cf. (-os) obolum
 41 29 248 13; *parum probabile*
latere τριόβολος, qui fuit acus
ferrea freni equini, cf. Pol-
lucis I 148
tricare (*pro* tricari): ne facile
 inpones aut ne -are velis, ra-
 tionem dicere oportet 232 18
tricesimarius: quos (lunaticos)
 magis deprehenditur esse -os
 173 16
trie(h)iasis: τριχιάσις; in oculis
 -im patietur (striglias im-
 patietur *trad.*), id est ut pal-
 pebra eius superiora ulterius
 cilia infestent (*cf. s. v.*) 23 9
 de -i (tricias *trad.*) oculorum
 211 -is verissime curatur 24 2
triduanus: suffusionem ergo
 recentem biduanam vel -am
 208 11
triens: *mens.* apii viridis pondo
 trien. (*i. e.* trientis) 45 13 ni-
 trium pondo trien. 160 6
trigonus: ures. . caput. . tribus
 locis in -o 88 2
trimatus: *v.* trimus
trimus: bimam aut -am (tri-
 matum *trad.*; *fort.* trimatam)
 in equam impone, equo autem
 -o vel magis quadrimo 232 22, 23
tritura: conditur (catulus lac-
 tans) ut pulmentum sub -a
 61 1 ad decocturam [ad]
 medicamentorum -as mittes
 269 13
trociscus: τροχίσκος; -os facies
 . . ex aqua dabis dissolutum
 -um (trocis *trad.*) unum 82 26, 29

trudere: *intr.* (?) in equale praesepium pectore -et (crudet *trad.*) 132 16: *aut* trudet *intrans.* (*quod praefero*) *aut* accus. pectore(m) statuendus; *trans.* dentem post dentem -et 242 4

trumbus*: θρόμβος; *quartae decl.* in quo -ūs sanguinis invenies 206 25 *adn.*

tuber: toto corpore subito -ibus implebitur 296 6 aperies...ut medium fasciolum cutis pro magnitudinem semper -um (*gen. plur.?*) remaneat 33 13 *Cf. tubulum et supra p. 303*

tuberculum: ipsa -a fleminis praerumpere 35 5 in locis necessariis nascuntur -gula plena sanie...ea -cula urito 111 13, 16 in spina alba nascuntur -a quasi spongiolae 245 23 infra auriculas -a habebit 292 17 *Cf. tubiculum*

tubulum*: *pro* tuber; oncomata...id est -a 32 25 steatoma est -um 32 29 atheroma est -um 33 7 inter pedes -um erit 136 12 ipsum -um desuper ossum caedito 190 29 *Cf. tuber*

tubiculum (?): iosu quam genu ab interiore parte -a ex osso nata invenies...contra ipsa -a directa plagam scalpello aperis...deinde...ipsum tubulum...caedito 190 24, 26 *Cf. tubulum*

tudic(u)lare: coques ea omnia...colabis et tepido admisces...idem -clabis (*tutuclabis trad.*), ut una refrigerat 125 29

tum: t. deinde...caudam ponis 217 18 *Cf. supra p. 311*

tunc: t. deinde 169 28 deinde

t. 182 24 (*cf. supra p. 311*)
si -~~tunc~~ 133 15 (*cf. si*)

tunicae: *plur. membranae oculorum*; suffusio...posita est post...duas -as superiores, ceratoiden et ragoiden 25 22 paracenteterium...inter -as subicias 26 10 collirio lene, quod facit ad -as ruptas 27 17 inter proximas -as...humor...cum inde exiccaveris -as...cicatricis crassitudine(m) super -as singulas cognosces, sin autem per omnes -as suffusio erit 174 2, 4, 20, 21 oculorum quotiens -ae vehementer vexatae sunt 246 16

turbolentus (*i. e. turbulentus*): ut possit...compositio corpori esse non -o per indigestionem 5 29 oculi suffusi fiunt (<et>) -i quasi sulphores vel sanguines 24 9 praefocabitur...contingit autem et propter aquam -am 144 8 *Cf. sub-turbolentus*

turgescere: oculi -unt 73 11 lingua et palatum et labia -unt 80 4 quantum morbus increscit, eo magis caput -it 171 21

turminem (?): soliam ferream suppones et turminem (*tomicam coniec. Lommatzsch*) 174: *cf. Veg. V 17 glante (deperditum, clauco cod.; num clavo?)* ferreo, vel si defuerit, sparteae calceabis, cui rotulam ligneam subicias. unde colligitur turminem '*sparteam soleam*' significare. *Cf. curcuba*

turulus (*i. e. torulus*): cornum bubalum comburito in ipsum -um 175 1. (*Cf. Veg. VI 27, 6 cornum bubulum extremum, ubi solidum est, combures*)

turundula: alumen .. salem ..
oleum .. inde -am longam et
tenuem facito .. in capum
addito, ut anum impleat ...
ex sale -am facito 152 17, 20
tussicus: *nom. plur.* 47 25 48 16, 21
tussilae*: 'tonsillae'; febricitavit
per epiforam .. in palato
vel -is 43 19
tyfloglangistrum*: τυφλοδι-
πλάγγιστρον*; oculum illius
aperias ex duobus -is (tyflogi-
plangistris *trad.*) vel per ob-
talmostatum 26 6 Cf. anci-
strum diplancistrodes obtal-
mostatus
tympanare: venter ei -averit
216 8
tympanites: τυμπανίτης; 65 8
67 5, 8 123 6
tympaniticus: de -o 89 22 121 21;
si .. -um fuerit 121 21
tympanum: ia. volutando -a
similiter fiunt 65 7 si .. totum
ventrem -o similiter tractando
senseris 70 5 scapulae .. -o
similes 107 1
typlon enteron: τυφλὸν ἔντε-
ρον; in parte intestinorum ..
quae ducunt ab aqualiculo
usque ad colum, quod appel-
latur t. e. 63 17
uba: v. uva
uber: praegnans .. equa .. -er
dimiserit 236 11
ubicunque: *indef.* si u. spilosis
facta fuerit 22 3
udare: fetum .. -abis loteo
materno 236 8
uligo: de -ne 4 9; *plur.* de -ines
.. in pedibus .. q. quidam et
dulcidines vocant .. non ab-
similes scabie 20 8 ad -ines
258 11 (īs) 282 29, 31 Cf. urido
ulterius: cutem et causam u.
praerumpas 23 7 palpebra

eius superiora u. cilia infer-
tent 23 10 subigito u. para-
centeterium 26 9 sagittam
subicies u. 67 19 ne quid u.
subicere velis 184 11 ne quit
u. laedas 26 14 fistulam u.
perrumpere cauterio 32 8
aquam .. per ipsum folliculum
u. clisterimabis, quoniam tan-
gere u. eam causam non potes
214 27, 28. (si) fistulam ..
intro os in u. sub lingua
fecerit 31 6
ululare: tensus (sensus *trad.*) in-
tus ululat mugit (insanus) 87 1
umbelicus (i. e. umbilicus):
IV digitis ab -o .. sagittam
subicies (pertundito, pertun-
des) 67 18 123 19 214 10 222 12
umbo: qc. .. -ne renali super
vertebulum coxae eminens
aliquid habuerit 217 25
umidus: v. umor
umor: 48 23; *plerumque* humor;
itidem humidus *pro* umidus
uncinus: per -um pistilli (pi-
stuli *trad.*, deiungens i. pal-
pebrum 23 26
uncticius*: uteris ipsi -o (un-
tictio *trad.*) et oleo 156 8 Cf.
suffusicius
unde: *plerumque* unde et
unguentarius: †teris (iris? tu-
ris? ceris?) -ii 261 13 *med.*
ung(u)ere: v. *supra* p. 306
unguis: 1) 'ungula' 186 7, 10
20 7 (*ex corr.*) 2) *morbus oculi*
21 7 28 9 3) 'clavus' Leichdorn
ex eo medicamento et homi-
nibus -es (*inunges trad.*) aufe-
runtur 277 6 Cf. *supra* p. 303
ungula: omnium qui sunt -ae
rotundae 41 31 ia. qq. -a
rotunda calcant 51 24 alq.
rotundae -ae 80 23 alia qua-
drupedia .. rotundae -ae 163 11

alq. . . aut rotundae -ae aut
 bovm 163 20 omne i. q. -a
 solida calcant 54 14 omnibus
 quadrupedibus q. q. -a solida
 calcant 61 24 omnem pecus
 q. -as calcat 107 18 plenas
 -as in terram ponere non
 possunt 118 22 conabitur pri-
 mo -am ponere 187 28 rec-
 tam -am ponere 218 27 ne diu
 vertantur -ae. sunt quibus -ae
 se feriant 195 27 in capite -ae
 calcare . . temptat et facile
 -am 202 14, 15 super caput
 -ae calcabit 219 20 capita
 -arum trita habebit 223 26
 extremis -is ambulat 202 28
 -as proiciat 208 10
uniter: non separantur causae
 . . u. omnia eveniunt 219 2
unus: *plur.* non -a signa 195 5;
pro adv. in uno: mixta 49 10,
 linito 41 4, inmisceto 116 9;
 teres 248 13 *al.* in unum:
 dato 86 4 coquito 124 11, con-
 tundis 128 32, commixtis 188 28,
 contrita 221 10, contuli 232 13
al. unum (*pro* 'una'): miscere
 110 14 168 1, fervere facito
 171 30, dato 172 3, commi-
 sceto 175 17 in una contundis
 198 23 uno io. potionem dabis
 292 14
unusquisque: uniuscuiusque
 pondus obolos ternos in uno
 teres 248 13
 [uranam 142 7 *c. adm.*]
uredira: οὐρηθρα; -a qui est
 canalis urinae 160 25 *Cf.* porus
uredo: *v.* urido
urere: craticulatim, decusatim,
 palmatim, reticulatim *Cf.*
ss. vv.
urido: super cetera vulnera -o
 stricta et aspera corticem
 facit 53 15 in corpore -o na-

scitur, magis in tergo cortices
 squamato similes 59 27 *Cf.*
 uligo
urina: *plur.* liquorem humoris
 in -as separat 63 11 142 7
adm. (?); *alibi* apparet loteum
 i. e. lotium
usque: 1) *c. coniunct.* 201 25
 u. quo 11 31 180 10 216 21, 22
 221 18, 31 225 26 quousque
 22 10 61 5 112 18 162 9, 11 163 14
 210 21 quousque ustio 166 13
 u. eo ut 108 20 u. donec 117 19
 125 31 184 25 215 19 *al.* u. dum
 127 2 175 5 *al.* u. cum 201 14
 2) *adv.* 'continenter' 98 4 195 11
 250 19 3) *praepos.* in anum
 et veretrum u. versus 71 3
 u. in altero die 236 16
ustio: 'Brennen'; 3 11 12 16 *al.*
ustura: 'Brennen' fiunt ex -a
 (exusta uri *trad.*) et coriagi-
 nosi 224 24
usus: -um sibi characteres non
 reddat (oculi) 173 12 pedes
 ad -um iactat 248 23
ut: *crebro* (*plus vices annotavi*)
cum indicativo velut ut uteris
 et. . subicies 171 3 ut vices. .
 minuuntur 59 22 *al.* ut *ali-*
quotiens omittitur: permittito
 aperiat 25 30 observabitur non
 prius prodeant 59 17 in aquam
 nares mittens assidue, suspi-
 rium in eo distabescat 110 27
 facito eum locum contineas
 177 6 da operam molliter cubet
 178 15 aquam noli pati calcet
 195 14 cura bene commode
 decoquatur 268 14; *pro* ut non
saepe ne legitur (*cf.* s. ne) ut
 non *annotavi his locis:* 23 23 26 7
 49 2 111 17 120 7 123 24 212 5
 221 15 237 16 294 25, *ubi ple-*
rumque negatio non ad unam
voculam pertinet; ut <ne> fer-

veat 277 30; *altero loco positum* i. ut 244 8 alapa in cervice ut 245 11 seta in cauda ut 245 19 io. ut 246 1; ut *adv. pro quam post comparat.* ne minus ut semihora ambulet 459 ut puta: si ut puta fuerint equi centum 165 25

uter (i. e. uterus): tiniolae in utri 68 1

uterque: *saepius pluralis* ex -isque temporibus 99 24 -ique oculi 115 32 -isque bene tritis 124 29 ex -isque partibus 135 20 ab -isque musculis 155 6 de -isque femoribus 160 1 ab -isque pedibus 200 11 per -asque plagas 211 5 utrisque (= utriusque) *gen. sing.* 249 5; *al.*

uti: 1) *c. accus.* 84 19 96 29 187 9 190 17 194 19 227 17 241 2 266 10 271 15 282 14 *al.* 2) *c. abl.* 19 8 25 10 30 1 38 11 43 21 44 1 92 4, 9 98 24 101 20 *al.* 3) ex eo -eris 258 8 ex eo -eris 274 16 ex eo -ere 259 14 260 27 inde -ere 258 18 -eris ex hoc coclearia (cocleario *trad.*) 274 5 dicunt. .ali quidem (aliquid *trad.*) ab igne et gestatione -i et fumigatione 132 13

utique: intelligere 8 17 separata 13 30 credendum est 62 10 fieri 97 25 scire 140 12

utrimque: adiutoria . . u. facere possint 12 26

uva: ubam amomi 256 30; *alibi* uva, v. *ind. spec.*

vacillare: *pass.* lumbi ei dextra -antur (bacillantur *trad. quod fortasse sicut ubam tolerare potui*) 157 27; *act.* ambulans -at corpore toto 79 16

vadum: stercoris -um (badum

trad.) q. est foramen ipsius coli 64 5 ventus, quo minus exeundi -um fit 64 28

vagurire* (?): cum iam senseris humorem intus -ire 206 22 incipiet humor foris evocari inibi, <in> ventrem qui -ibat extra cursum naturalem 222 16: *putabam vagurire* = *vagari esse, sed Bue legi vult scaturire.*

valde: v. facit si *eqs.* 61 22 (*cf. mirifice*); *pro compar.* ne v. impremas quam opus erit 182 9 (*cf. supra p. 309*); *pro superl.* quam valde claudicantem 199 2; *compar.* validius: clodicet 35 25 fluat 182 12 vulsisse 223 28; *superl.* validissime: lassatus 50 22 nitri contusi v. minutatim 109 7 *Cf. bene vaste*

valens: quidquid generaverit . . angulosa et inaequalibus dentibus minus -tia 233 12

validus: si iungere eum voles et eius caput si strinxeris, -us (invalidus? validius?) sub iugo cadet 78 21 a calore solis -o 86 25

valitudinarius: morbidis sive -iis sanguinis detractio <debet> fieri 73 26

validudo: *sic passim, sed* 12 20 valetudinibus; *plur. saepius e. g.* paene in omnibus -ibus 4 25 statim -ines et morbos intra corpora fieri 5 23 in comparatione duarum -inum 12 16 alias quoque passiones et -ines et ex quibus causis eveniant; scire oportet 47 1; *sing. mala*[m] -ine[m] . . liberari 4 20 ut possit . . coinquinatio . . abstrahi propter bonam -inem 52 24; *memorabilis confusio*

- inde haec omnes valitudines,
quae e cerebro oriuntur, nec
vident nec sanae mentis sunt
77 7
- vanus**: ambulat et -us fiet
152 25 *de opistotamo*: nescio
an non salvum, cf. 'addenda',
sed cf. totus fictus est 293 14
- vaperare** (vapurare): *trans.* . .
oculum penicillo caldo 26 16
caput aqua tepida 43 5 ex
sacellione cerebellum 83 17
super sacellionem medulla
92 22, calore 201 25; *absol.*
22 16 vitium nervorum vapu-
ratur calore 14 13; *intr.* di-
geritur . . suffusio, vaporat
et ventilat 210 16 Cf. *evapo-*
rare.
- vapulare**: -ans in itinere sequi
non potest 200 8
- varex** (i. e. varix): aneurisma
est tuberum . . cum dilata-
tione venae similis ut -ex in-
curabilis 33 6
- varietas**: -tem herbarum per
suam voluntatem illi morbo
repugnantes pascunt 56 10
- varus**: -um pedem feret 189 20
- vas**: *passim*, v. *supra p.* 303
- vasculum**: ovum franges et
mittis in -o 287 27
- vasis**: v. *basis*
- vaste**: temptabitur (*corr.*) 101 16
vexatur 103 9 sufflat 103 11
scarificato 167 13 cinges 187 32
exaniabis 197 19 creverit 198 6
Cf. *valde*
- vastus**: *pro* 'magnus'; uteris . .
ferulis -is 192 8 *comp.* -ior est
(suffusio) 174 23 Cf. *grandis*
vel: 1) *pro* 'velut' os totum
asperum vel coctum erit 60 1
2) *vel maxime* 229 20
- vellere**: *intrans.* (?) similiter
ambulare intelliges, si qua
lumbos vulserit. curationem
non facile recipiet, nisi con-
tunderit aut vulserit 223 14:
ad alterum vulserit lumbos
facile suppleas, sed *ibidem*
paulo post lin. 25 quorum
lumbi convulserint; *trans.*
e. g. si q. i. vulsum fuerit
109 12 de suo sibi circum
brachiolo vellito 86 9 (?)
- velocius**: *deest posit.*; v. haec
vitia mortem inferunt 64 1
tanto v. refrigeraturum 70 25
ita sani v. fiunt 94 16. Cf.
celeriter
- vena**: *passim*; *transl.* v. *licitaria*
- venalis**: si i. . . *venalem* . . pro-
ducere voles 291 22
- venenatus**: auferes . . sanguinem
. . in apparenti -a vena 42 29
cum tumore -o 216 14
- ventilare**: *intr.* his fistulis
suffusio vaporat et -at (*venti-*
diat trad.) 210 16 munibus
strato i., ne -et (*ventidiet*
trad.) 216 30
- ventosus**: reumatici pedes aut
-i 19 18 inflatos pedes . . vel
-os vel reumaticos 218 12
- ventus**: ex hac calfactione -um
reddere (i. e. *pedere*) incipiat
65 22 Africo -o volanti 59 6
-o armos inflabis 187 7 in-
flaveris armum -o 188 9 ne
-um recipiat 187 32
- venula**: de -is 21 18 (cf. q. c. . .
flemina in genibus habuerit
34 21) sanguinis detractionem
. . de cervice . . et de -is et
de visceribus 57 29 si cui ma-
landria anferre volueris . .
quascunque -as adures 183 1
sanguinis detractionem . .
super -am impositam 208 18
fomentum renibus apponito,

- quoniam hoc tenentur vulvae
et vesicae -ae 233 19
- ver:** *v.* vernus
- verago*:** simile est in ia, maleos,
ut pestis in hominibus, ut in
bubus -o, ut in ovibus circius,
ut in sues accens, ut in cani-
bus rabies 51 28
- verbactum:** *v.* vervactum
- verbenacia:** *v. ind. spec. s. v.*
- vero:** *superl.* verissime curatur
24 2 unde et hoc verissime
intelligimus 55 3
- veretrum:** saepius cum vera-
trum confusum, (*v. ind. spec.*)
- verginalis** (virginalis): *cunus*
equae; corpus earum, id est
-is intumescit sine ulla vexa-
tione, patidior fiet 55 4 fici
nati .. super extalem vel in
-em 225 29 de -i 231 28 in
-e vulnus 231 32 vermes in
-em 231 34 -em .. manu trac-
tare et [si] ipsam vulvam
237 9 manum siccam in -i
obicies 238 9 in -e premito
ei rafanos 239 15. virginalis:
scalpellum .. mittito <in>
-em .. oleo -em lava .. equa
si -e mundum habuerit 238
23, 27, 29 -e si in ulcus
factum est .. vino -em nigro
sublues 239 9, 12, 14 adicies ei
haec in -i .. et coicies -em
in 240 6, 9
- vermicies*:** de -e id est Chi-
ronio 186 8 qc. .. in ungulis
Chironium habuerit vel ver-
miculosum factum fuerit ...
urito eam -em bene; usque
dum bene ad ossum pervenis
219 6 Cf. vermigo vermi-
ciosus
- vermiciosus:** Chironium, quod
quidam vulnus -um vocant
201 7 ad -um 282 4 Cf. ver-
micies
- vermiculosus:** 219 5 *V.* ver-
micies
- vermiculus:** storacis -um 254 20
275 3 *med.* Cf. *ind. spec.*
- vermigo** (vermico): si .. <in>
ungulam Chironium .. natum
fuerit .. malagmam .. ad lo-
cum pones .. usque dum ver-
mico extinguatur .. si .. non
proficerint, scias ossum .. vi-
tium esse, ex quo vermico
excrescit ... cum videris eius
genus vermigini ... curari non
potuisse ... locum ex ungue,
ubi vermigo increvit .. adures
201 14, 17, 20, 22 qc. .. vermi-
culosum factum fuerit ... haec
imponito, donec omnis vermico
eradicetur 219 Cf. vermicies
- vermis:** *in ventre; plural.* 62 16
67 31 130 8 135 29 *al.* hi autem
alienati -ibus confossi (con-
fessi *trad.*) 94 4
- vernaculus:** pili si saepius de-
fluent, ut minime -i sint ra-
dices (minimi vernaculis sint
radices) 245 3
- vernus:** verno '*im Frühling*'
113 6 162 29 verno incipiente
163 16 (*cf.* vere 155 4); *verbis ex*
corr. in primo vere facere
(urefacere *trad.*) .. primo vere
(urere *trad.*) 286 20, 21 Cf.
hibernus
- vero:** alii *v.* scalpello resecari
iubent 32 4
- verrucula:** capillo claudes sub-
tiliter eam -am .. scalpello
eam -am de oculo tolli debere
27 30 28 5 Cf. verruca 16 21
27 24 verruga 16 23
- versari:** oculi ei intro erunt
sive -abuntur 48 31
- versatio:** de stentini -ne 129 3;

- idem in ind.* 89 34 de stentini versione
- versio:** v. versatio
- versus:** v. quoqueversus foris
- vertebra:** si q. i. palas -a doluerit 293 30 *Cf. supra p. 302*
- vertebulum** (*vel* vertibulum *pro* vertebrum): hunc inurimus per totos lumbos usque ad -um lumborum 15 21 in ipsa -i (ipsa vestibulo *trad.*) commissura et humor nascitur 161 13 si. . -a (per tepla *trad.*) eiecerit 182 14 si praecisi fuerint, ut -um (cebum *trad.*) <et> articulum laxiorem praestent 194 2. vertibulum: ures eum . . usque ad -a lumborum 153 28 in ipso -o (vestibulo *trad.*) 161 29 armum . . aequaliter duces, donec strepitum (strepidum *trad.*) audias -i
- vertere:** ungulae eius -untur 208 6 *al.*
- vertiginare:** 'Schwindel haben' si -averit et furiam passus fuerit, hoc eglipsis (ἐκλείψεις) patitur assidue 86 11
- verum tamen:** firmissimum adiutorium est . . detractio, v. t. si rationabiliter et localiter fiat 4 24
- vervactum:** in verbacto promoveri 202 11 in berbacto (berbato *trad.*) promovere 207 25
- vervenae?** v. *ind. spec. s. v.*
- vesica:** 1) κύστις ures eum . . usque ad vertibula lumborum <et> -ae 153 28 hunc inurimus . . usque ad vertebulum lumborum et -ae 15 22 *al.* 2) ὕδατις quomodo vessicas cutis (vis siccas sic *trad.*) ostendet 17 25 *Cf. vesicula*
- vesicula:** -am suam . . medicamento auferas 206 12 *Cf. vesica*
- vesper:** vespere *adv.* 'am Abend' 159 31 226 23 284 32 sub vespere 227 4 vesperum 80 19 296 10
- vessica:** v. vesica
- [vessiolus (= bestiolus) 144 2]
- vestitura:** facit et hoc, vestitura belluae vel colubrae pellem 97 15, *ubi Chiron in textu Graeco βδέλλα* (= βδέλιον) *et βδέλλα* 'hirudo' confudit
- veteranus:** reumatici autem et hi sunt . . maxime qui -i sunt 195 30
- veterescere:** cum iam coeperit (claucoma) -ere 25 18 si -uerit vel praeduruerit (marmor) 207 20
- veterilis*:** si lente iliam duxerit, scito esse -em (tussim) et ex interioribus 119 26
- veterina bestia:** 283 24 bestia veterina: 171 11 179 12 254 26 284 1 292 31 reliquae veterinae (*sine* bestiae) 197 17
- veterinarius:** *V. supra p. 298*
- veterinus*:** *pro* 'vetus'; unges axungiam -am 179 27 quamvis -am tussim aut sanguinem reiciet 255 14
- vetulus:** scrophae sanguinem, sed novellae, non -ae 214 25 aurigam (= *admissarium*) -um in equa iuvene, aut -a cum (*ex corr.*) equa est, aurigam iuvenem imposito 234 1
- vetus:** veteres auctores, v. *supra p. 298*
- vexare:** *intr.* non tam vehementer -abit (i) 98 31 loca quae -averint 239 11; *trans. e. g.* costam quam -averat 212 7 oculorum quotiens tunicae

vehementer -atae sunt 246 16
et ita saepius

vexatio: pulveris -o 131 7, de
pulveri -ne 165 8 ad iocine-
ris dolorem et -nem 251 20

videri: *impers. c. accus. c. inf.*
ne quidem omni parte negli-
gens -etur (= *videar*), ex
omni ratione succurrere debeo
sic 107 13 quid tibi cibum
<prod>esse -etur? 102 10 si
tibi -ebitur eum locum am-
plius purgare 249 12; *pro*
pass. -entur enim haec vitia
tunc se ostendere 179 8 '*man*
sieht. .sich zeigen'

[vincerari: 126 25 *c. adn.*]

vincere: dabis singulis ad co-
tulas binas, quousque morbi
-antur 61 5

vinculare: pedes fasciis . .
-abis (*vinciliabis trad.*) 200 14

vires: *v. viriculae*

virga: ustio autem . . debet
fieri a cervice *pro. .-as lon-*
gas secus scapulas 15 12 *Cf.*
virgula et addenda

virginalis: *v. verginalis*

virgula: in tempus semisse
ures . . et in parte renum . .
-am (*ungulam trad.*) dabis
cauterio 103 5 *Cf. virga et*
Veg. V 40 fin.

viriculae*: *pro 'vires'*; nec plus
abstuleris (sanguinis): incidas
animali -as 42 14 (*cf. ne . .*
vires animalis minuantur
43 34) hoc dabis pluribus
diebus, ut -as accipiat et
resumat 126 9 (*cf. iam enim*
partem virium. . amiserunt 8 18)

viridicare: si . . morbum habu-
erit regium . . utrique oculi
-abunt 115 32

viridis: si autem -is (*sc. herba,*
quae vero antea nondum dicta

erat) fuerit, hic morbus solet
fieri . . ex hordeo novo 132 17
-is radicem . . uteris 156 14;
item compar. si aliquod -ioris
[viridiorem] appetierit, gra-
men . . lavato 172 20 si . . habu-
erit icteron . . oculos -iores
habet 126 18 (*cf. viridicare*)

viriosus (?): *v. virus*

virus: ordeum novum ne de-
derimus nisi maceratum . . ut
infringatur -us (*virtus trad.*)
novitatis. viriosa enim res
est . . multo tamen viriosius
(*utiliosius trad.*) in eandem
causam concitandam inveni-
tur triticum 229 9, 10: *aut*
viriosus pro virosus positum
est aut vitiosus legendum est,
cf. quae sunt res vitiosae 150 6

viscatio*: lino crasso con-
stringebis, ut venas omnes
recludas propter -nem 209 7

visceralis*: venae inter femora-
es dextra sinistra extensae
sunt 136 11 venas intercidito-
es super gambam 218 13. *Cf.*
de visceribus cum mittere
voles. . in singula femora emi-
nentes venas medio femore
sagitta percutiuntur 12 3 *V.*
vitalis

visus: pupilla . . perdet -um lu-
minis per diffusionem suam
24 19 praeccludit -um luminis
25 20 cerebro enim -us (*visis*
trad.) in oculis pascitur (*pas-*
citus trad.) 77 6 -us non tam
certus eius 102 6

vitalis*: sanguinem mittes de
venis mesocinis (*ἐν τῶν μεσo-*
κυνίων), quae sunt circa vi-
tales, quae latine claviculae
appellantur 132 11 sanguinem
emittito de venis quae circa
vitales sunt 196 11: *puto vi-*

- tales et viscerales venas easdem esse, sed nescio, utra lectio verior sit
- vitellus:** pupilla..diffusa..ut ovi -us diffusus 24 22. Cf. ovi album 26 22 ovum album 156 8 ovi albor 174 9
- vitare:** scias ossum in ungula -atum esse 201 17
- vitigineus (?)**: cinerem -um (vitiliginis trad.)..conteris 199 6 med.
- vitiosus:** v. virus
- vitium:** passim, cf. suprap. 302; scito eum ab epifora crudtatis -o (mution trad.) datum ab indigestione 164 17
- vitreum (vitrium):** -i similitudinem in oculis habebunt 173 17 humor efficit similitudinem -i 174 3 in ipsa pupilla quomodo vitrium habebit 175 12; 248 21
- vivus:** componis ungulam, prope -um et adlides eam 10 29 ad -um adaperias (ungulam) 11 3 aperies contra venam ad -um 11 19 -um sanguinem meiet 158 8 Cf. ind. spec. s. calx sulfur
- vix:** 71 16, 17 224 21 al.
- vocabulum:** genera autem doloris urinae sunt tria, ex quibus quemadmodum quod et contingit, sic -um accipit (τῆς δὲ ἐν τῇ οὐρῇσεὶ ὀδύνης εἰς γένη τρία ὧν κατὰ τὸ συμβαῖνον ἢ προσηγορία παραλαμβάνεται) 148 23
- volare:** Africo vento -anti 59 6
- volsellum:** v. bersellum
- volutare:** intr. -at frequenter 62 12, fr. -abit 139 9 ex qualibet causa -antem 69 23 vehementer -ant 71 9 nec adversus -are potest 37 30 saepe
- ans non transferet se 162 3 dato operam, ne -et 245 32 ia. -ant et pedibus exporrectis calcitrant 65 2; 122 5; pass. 66 29 109 14 116 12 127 4 129 7 134 18
- vomica:** morbus pulmonis 116 24 47 8 89 17 273 28
- vomicosus:** 48 21 295 24 V. vomica
- vorago:** in lutum aut in -nem adducis 146 20
- vulbus:** v. ind. spec. bulbus
- vulnerare:** alternis pedibus se sibi confricando -ent 20 12 al.
- vulpinus:** axungia 245 9 v. ind. spec. s. v.
- vulsio:** -nem patiuntur 120 3 -nes ei praestasse 150 9 -nes quoque totius corporis sentiens 108 19 de renum -ne 130 29 158 3 186 32 a -ne renum hydrocelicum factum 213 24
- vulsicius*:** -is dat. plur. 11 25 73 6 -i nom. plur. 12 29 Cf. vulsus
- vulsus:** de eruptione -i 89 1 109 12 immobilem et alienatam quasi -am coxam demonstrat 161 7 Cf. vellere
- vulvus:** v. ind. spec. bulbus
- xerobthalmia:** ξηροφθαλμία; ad oculum album -as (sero obthalmias trad.) sive ad aspretudinem oculorum 248 14
- xerobthalmicon:** ξηροφθαλμικόν; ad oculos albos et ad claucomam -on (sero obthalmicon trad.) 248 11
- xisma:** ξύσμα; aeruginis -a (sirma trad., quod servare potui coll. spiam) 280 12 283 1 Cf. ind. spec. aerugo
- xister:** ξυστήρ; radito per -a 22 3, -as 29 22 -a (crostera trad.) diligenter adferito 204 17

ydrocelicus: ὑδροκηλικός; -um
213 25 214 7 de hidrocelico
186 33

ydrofobas: ὑδροφόβας; de -a
98 16 -as 98 17 -am patietur
98 26 de -an (ydrofaban
trad.) 88 19

ydropicus: ὑδροπικός; -i 48 25
-o 89 24 122 11 222 10 -um
214 8

ydrops: ὕδρωψ; -im passum
122 11

ypochima: ὑπόχυμα: *ubique cor-*
ruptum 24 7 25 3, 21, 25 26 12, 20
Cf. supra p. 304 s. v.

ypotaurum: ὑπόταυρον; fo-
menta sub -o 214 26; *sed* ad
hippocentaurum versus pal-
pabis 69 4. *V. Veg. II 18, 2*
c. adn. Schneideri

INDEX SPECIERVM.

- abrotanum:** 49 4 94 8 96 17 126 1
 127 19 128 5 250 27 251 23 255 32
absint(h)ium: 61 20 93 8 105 5
 135 15 144 29 156 14 254 14
 Ponticum 60 11 68 18 errati-
 cum 94 9 viride 259 23
acacia: 213 30 244 8, 16 247 23
 nigra 177 23 rufa 60 10 195 11
 [acaste: 273 31]
acetum: *passim* Alexandrinum
 270 30 album 86 20
acorum: 127 7 253 30 257 5
 Ponticum 167 10 251 3 252 2
 253 18 256 30 257 10
adarce: 115 10 161 22 187 10
 224 1 258 6 260 24
adeps: 282 22 recens 194 21
 anserinus 257 29 261 31 263 30
 aprinus 252 31 bublinus 249 14
 gallinacius 249 14 261 12 leo-
 ninus 257 30 259 5 261 27 271 24
 ovillus 244 16 porcinius 296 23
 suillus 155 18 156 21 159 29
 160 13 166 15 183 12 244 16, 18
 245 6, 12 276 5, 10 291 9 294 2
 296 17 taurinus 156 8 261 26
 263 19, 27 264 8 265 33 267 15, 27
 ursinus 245 6, 8, 21 259 4 261 27
 262 32 271 25 *Cf. supra p. 302*
aeruca: 258 14
aerugo: 198 15 217 1 258 19 268
 10, 17 269 4, 10, 15, 22 *al.* aeru-
 ginis flos 175 4, 8 268 5 281 31
 aeruginis xisma 280 12 283 1
- aes:** ustum 60 11 217 2 258 20
 262 17 263 32 264 4, 15 *al.* aes
 ustum Italicum 292 1 aes
 combustum 175 28 278 14 aeris
 flos 258 14, 21 265 4 270 1, 8, 32
 279 9, 11, 31, 32 280 15 281 17
 aeris suprema (squama?) 280 10
affodillus: 155 15 195 23
affronitrum: 66 4 affonitrio 72 2
 aufonitra 263 29, -um (?) 96 25
agarum Ponticum: 256 33
ageraicum (= agaricum) 263 22
 273 15 *c. adn.*
alcionium: 246 10
algallicum: 73 13 76 5 193 29
 203 14 221 10 288 32 argalli-
 cum 82 22 133 6 138 1 155 27
 189 25 (*ad-trad.*) 200 23 213 4
 254 32 255 15 271 7 294 33
 alium Gallicum 295 21; *idem*
quod arum Gallicum, *v. Ihmii*
ad Pelag. 71
algallis: *v. anagallis*
alica: 73 1 296 29 (*ex corr.*)
alium: 121 26 127 20 137 21 201 3
 (*aloi trad.*) 285 3 289 22 (*corr.*)
Cf. algallicum
allec: 217 5
aloe: 247 15 264 26 271 21 279
 10, 19 287 21 291 20 aloen Indi-
 cum 281 23
 [alpersum: 272 17 *cf. verb. sequ.*]
altercum: 272 17 *adn.*
alumen: 44 29 97 25 160 6 201 3

258 9 266 7 *al.* scissum 152 16
 166 15 258 13 264 15 270 2 *al.*
 validum 292 4
amigdala: 113 13
ammoniacum(*amoniacum*): 119
 10 190 11 194 10 227 21 257 26
 258 23 *al.* sal ammoniacum
 157 19 175 3, 7, 15 246 9, 25
 247 28 *al.* Afrum 273 4 pu-
 rum 249 24 arm- *trad.* 194 10
 157 19 175 3, 7, 15 247 28
amomum: 250 34 251 25, 29 256 14
 273 20 287 23 (*amonium trad.*);
 256 24 263 19 291 17 ubam
 amomi 256 30, uvam -i 257 7
amulum: 174 11 252 28 294 3
 amulii 73 13
amurca: 195 22 240 4 (*corr.*)
 259 8 285 8 amurga 103 16
 -ca olivae 277 26
anagallis: 87 9 anacallis 87 6
 algallis 174 25
anesum: 85 10 253 22 257 1
 anisum 86 6 127 7 163 27 257 14
 278 15
anetum: 82 23 (*corr.*) 282 28
apium: 251 13 255 26 viride
 45 13 83 10 85 19 -i radices
 44 29 -i semen 82 22 85 10
 126 21 127 19 139 2 161 1 251
 21 *al.*
apochima: (ἀπόχυμα? ἀπόξυ-
 σμα?) 93 2 (*corr.*), 119 12 (apo-
 cismatis i.. e. ἀποξύσματος
trad.) apicama 291 27 Cf.
Schneideri ad Veg. III 54, 4,
qui ἀπόχυμα interpretatur:
aliud apozima thes. gloss. s. v.
aqua: *passim* caelestina 278 30
 cisternina 121 28 139 3 239 30, 32
 246 22 de flumine 249 26 de
 fonte 249 26 marina 156 6, 24
 171 28 pluvialis 293 18, 23
 pluviatica 275 33 putialis 255
 12, 21 ordeacea 80 32 de ordeo
 159 28 triticea 80 31 Cf. *mulsum*

argallicum: v. *algallicum*
argentum: -i spuma 244 26
 245 28 252 13 258 20 263 15
 265 5 *al.*
argimonia: 41 15 284 4 viridis
 41 18
arginum (?): -i semen 65 25
 argii semen 128 31
aristologia: 41 17 90 25 93 8
 101 8 103 16 106 13 *al.* -ium
 271 5 longa 288 17 289 27
 291 18 rotunda 94 8 105 6
 288 17 289 27 291 19
art(h)emisia: 84 10 115 12, 22
 250 31 271 6
asarum Ponticum: 252 1 253 21
 254 4 257 13
aspaltum: 58 20 Iudaicum 59 15
asparagus: 252 29 (*adsp- trad.*)
atramentum sutoricum: 276 16
 277 17 279 12 280 28 281 3 su-
 torium 222 3
auripigmentum: 198 14 225 24
 258 15, 21 264 3 276 13, 26 278 29
 279 20 280 5 281 9
avena: *agrestis* 139 17 -ae ca-
 lamos 245 28
axungia: 36 21 119 2 125 24
 136 22 137 16 *al.* veterina 179 27
 vulpina 245 9; absungia 192 16
 264 2 266 2 277 9 296 1; exun-
 gia 168 26 267 32; *verbum* axun-
 giare 209 19 Cf. *liquamentum*
azonie: 295 5
barbata herba: 245 11
batus: 263 33
bdellium: -a Babilonia 262 24
 bdelium 263 16, 28 264 8 266
 14, 31 267 11, 23 271 22 272 7,
 22, 27 288 20 292 1 bidella
 261 1, 30 272 32 vidella 93 1
 -ae (*siddele trad.*) 264 22
berbascum (*pro verbascum*):
 282 10
beta: 118 5 (*corr.*) 150 16
bitumen: 163 7 (*corr.*) 264 5, 25

- 265 34 270 14 *al.*, b. Afrum,
Iudaicum, Spanum *v. supra*
p. 298 sq.
blatta: 115 8
bobilla: 275 3
brectum antiquum (brecum-
manticum *trad.*): 284 23
brionia herba: 43 24 237 18
Britannica 271 7
bulbus: 155 26 193 29 203 13
213 4 221 9 274 29, 33 albus
162 22 Afer 295 27 Africanus
296 2 vulbos 212 24 vulvos
274 8
butirum: 75 26 163 4 180 7 196 14
228 7 252 5 274 27 276 9 289 9
294 8, 16 caprinum 258 18
Getulum 262 31
cadmea: 269 5 (*cadimia trad.*)
280 4 (*catmea trad.*) Cyprea
246 9 269 31 (*-ia trad.*) 282 4
Gallica 282 15 *cadimia bo-*
tritē 60 11
[calacani (*calcarium?*) fossi-
cium: 279 29]
calamus: Syriacus *vel* Syriati-
cus *v. supra p. 300*
calcantum: 217 1 266 29 268 3
276 26
calcites: 103 15 217 1 267 30
269 27 270 5 275 31 *al.*
caldea: 270 5, 6
calx: 30 11 viva 190 17 201 10
225 24 244 27 267 29 269 27
276 15 *al.* calcis flos 196 12
197 2 265 4 276 18, 21, 30 *al.*
cameleon (*χαμαιλέον*): *-onta*
tritum 135 1
camemelon (*χαμαιμήλον*): 115 11
camepiti (*χαμαιπίτης*): 126 2
cancer: 78 31
[canina nigra: 172 9 *c. adn.*]
canis: iecur *-is* 168 25 cani-
num caput 183 11 *Cf.* stercus
canna: 159 11
cantarides: 276 34 *diacanta-*
ridas id.
cappare: 135 17 *bis* 136 2 259 14
unguentum c. 258 32
caprificus: *-i* folia 49 18 127 10
135 24 200 17 208 21 *-i* radix
276 18, 28 *-i* lactem 297 10
caprofici 127 10 135 24 200 17
276 18, 28 297 10 caprefici 208 21
caprina herba: 159 11 *Cf.* lo-
teum
cardamomum (*ubique carda-*
monium trad.): 113 14 114 27
254 1 256 11 263 21 265 32 273 17
careum: 254 4
cariota: 253 24 294 16 c. de
palma 256 1
carpobalsamum: 253 22 257 14
carta combusta: 244 15 245 1
281 10 293 18
cartamum (*καρδάμουν*): album
168 10
cassia: 113 26 278 21 284 20 291 20
c. adn. fistula 289 26 *dafnites*
250 30 251 2 253 19, 28 254 31
257 3, 11 273 13 [*ematisca* 253 20
c. adn.] nigra 251 25 253 20
257 12 rufa 251 30 257 12 si-
ringa 251 2 (*corr.*) Ilirica
251 30 Indica 256 32 Oxirinea
273 31
castoreum: 58 20 59 18 68 26
93 1, 10 *-ium* 148 6 292 3 *al.*
catulus lactans: 60 29 61 6 162 8
250 3
cauculus: 74 31 *c. adn.* 297 6
coliculus 75 1 249 29 coliclo-
rum (*collicorum trad.*) 75 5
cedria: 196 17
cedrus: *-i* fructus 165 26
centaurea: 105 5 251 7, 18 254 17
263 21 (*corr.*) *al.* violacea 73 21
-ia 60 12 *al.*
centunculus herba: 276 23
cepa: 249 6 Germana 124 28
297 9

cera: 83 15 93 3 96 25 124 10
 125 29 Spana 270 27 Punica
v. supra p. 299 alba 261 7, 19
 262 3, 10 263 6 265 12 *al.* rufa
 257 26 262 16, 29 265 17 266 28
 267 25 *al.* mollis 274 24; ce-
 rare *verbum* 28 15
 cerasia: gummi de -a 198 14
 279 20, g. de -sa 280 7
 [cerde (cedri?): 282 23]
 cerusa: 263 7, 20, 26 264 4 265
 25, 32 268 11, 18 *al.* Rodia
 275 27 (*corr.*) 276 4 grasinum
 (= *cerussinum*?) 281 5 gru-
 siten 281 22 grussiten 264 5
 (*cerussiten* = *cerussatum*?)
 cicer: 113 4 127 1 163 1
 cicitum (?): -i semen 263 23:
rectius cicifi *i. e.* ziziphi *aut*
cicutae
 ciclamen: -inis libra 119 12
 ciconina: *v. ind. verb.*
 cicuta: *v. ind. verb.*
 cilicissae (?): 295 20
 cilicium: 258 13 *Cf. ind. verb.*
 cimex: 158 14 (cinnae *pro* ci-
 mices *trad.*)
 ciminum: *v. cuminum*
 cinecum: -i semen 163 26 *Cf.*
thes. gloss. cinici
 cinericia: *subst. pro 'lixiva'* *cf.*
s. v.
 cinis: 203 3 227 2 -erem spar-
 teae soleae 239 27
 cinnamum: 113 25 247 15, 20
 251 24 253 2, 16 *al.*
 cipreum: 284 24
 cocleae: 203 14 213 4 (*corr.*)
 221 9 -as Germanas 133 5
 coclias 155 27 268 32 274 8 288 12
 cocodrillus: *v. stercus*
 coctimentum (?): 270 3 280 16:
 condimentum *Bue coll. Geop.*
XII 1, 2 κοκκίλευρον
 colefium: porcinum: 162 25 250 9
 289 28 *Cf. ind. verb.*

colofonia: 292 3 *Cf. s. resina*
 colubrae pellis: 97 16
 [concirimbata: 251 22 (cucur-
 bita?)]
 concordium (?): 287 17 (scor-
 dium?)
 conferma (*i. e.* confirma): al-
 gallico hoc est -a, graece sin-
 pito (*i. e.* σύμπυτον; sinipo
trad.) 288 33 *Cf. thes. gloss.*
s. confirma et consolda
 conuza: 199 5 (commuzam *trad.*)
 coriandrum: 68 19 73 10 101 10
 135 26 163 9 178 19 222 1
 corium: -um bestiae veterinae
 contusum 254 26 -um mali
Cf. s. malum
 cornu: 166 28 bubalum 175 1
 cervinum 136 26 169 12 292 29
 corona bubala: 171 29 284 12
 285 12 c. bubla 167 21
 cortex: 245 4 pellis 280 20 de
 sacco 245 12 taurinus 264 23
 costum: 45 12 113 10, 25 116 9
 136 20 250 28 251 18 *al.*
 cremor: 210 27 *Cf. ptisana*
 creta: 12 6 *passim* Cimolea
 184 80 6 *passim* Rodia 275 24
 (*corr.*) *verbum* incretare 17 14
 crocus: 49 18 60 10 72 31 79 4
 88 24 101 9 *al.* magma -i 41 17
 93 10 94 9 96 18 112 3 116 16
al. -i semen 126 4 Indicus
 257 15 Sicalus 175 29 246 7
 253 13, 17 254 30 256 11 *al.* me-
 dicamentum crocinum 248 10
 cucumis: 97 21 99 10 agrestis
 84 3 100 18 121 3 silvatica
 20 16 61 19 105 17 197 5 240 15
 250 20 silvestris 156 5 250 14
 cucurbita: 166 22 Aegyptia
 61 18 105 11, 15 250 16
 cuminum: 80 8 90 26 132 8
 133 16, 23 163 30 198 23 *al.*
 Afrum 65 25 Alexandrinum

v. supra p. 298 Ponticum 180 16 rusticum 86 6
modo cuminum (*e. g.* 96 16 128 30 132 8 133 1, 16, 23 295 26),
modo cominum (*e. g.* 80 8 86 6 90 26 163 30); *modo* ciminum
(*e. g.* 65 25 180 16 198 23)
cummum (?): 251 14 *pro* cummi?
cunela bubula (-us): 202 31
cupressus: 226 8 282 12 cypressi
baccæ 261 10, 21 268 32 cypressi
folia 160 12 cypressi
frons 192 18 cypressi pilulæ
288 2 295 34 malagma cubresina
35 27, cupressina 192 21,
cupressina 207 1, cyprisinam
268 32 oleum cypressi 160 9,
cypressini scapi *ibid.*
cyprina: 239 23
daucum: 254 9 -i semen 96 15
161 1 251 17
defritum: 132 24 138 25 defric-
tum 50 6
diacantaridas: 276 33 *Cf.* can-
tarides *ib. et ind. verb.*
dicamen: 292 3 *Cf.* resina
drachidium: 100 17
ecinum (ἐχίνον): 239 5, 8
eleborum: album 75 29 84 26;
verbum eleborizare 75 28 *Cf.*
veratrum
[erita: 173 8 *c. adn.*]
eruca: 124 28 (aerucæ *trad.*)
282 28 -ci 276 34
ervum: 112 31 115 25 160 30
162 30 177 28 195 17 *al.* -i
polline 22 17 31 18 112 10 126 8
184 2 191 4 *al.* farina ervea
(*corr.*) 179 18
etherion: herbae quæ appel-
latur -on 250 17
euforbium: 20 23 260 23 271 32
287 16 288 27
faba: 95 28 134 2 162 27 172 19
195 21 246 2

faex: 167 28 278 10 282 25 lotei
282 22 olei 296 23
famactum (fimacium?): bubalum
181 1
far triticeum: 116 22
farina: ervea 179 18 (?) ordeacea
18 20 *passim* siliginea
255 6 triticea 43 4 *passim*
de faba 195 19
fecla: 17 1 18 18 161 23 187 10
al. Campania 278 30 Spana
v. supra p. 300
fel: bubalum 202 30 caninum
159 32 226 25 taurinum 97 11
276 27
feniculum: 24 12 25 10 27 14
128 31 *al.* -i coliculos 249 29
fenugraecum: 18 21 22 29 26 25
27 16 *al.* fenigraeci 49 5
fenum: 39 12 80 18 83 28 86 22
al. -i flos 168 26
fermentum: 49 19 197 7 277 12
ferrago (*pro* farrago): 6 24 7 6,
9, 14, 15 140 9
figus: 97 13 137 20 138 28 207 7
233 24 *al.* -i radix 81 10 269 23
viridis 81 1 duplex 18 32 45 13
49 7 198 22 *al.* Afer 265 1
282 5 Africanus 296 1 ficul-
neas foleas (*corr.*) 284 18, foleis
(*corr.*) ficurneis 285 1 ma-
lagma ficurnina 189 8 ma-
lagma ficurnea 192 21 193 23
203 27 206 15 207 13
folium: 271 2 287 17, 20 296 25;
cf. Pallad. II 18 et thes. gloss.
s. v.
[fraxi: 252 13 *c. adn.*]
frumentum: loticium 288 30
fu Ponticum: *v. supra p. 299*
fucus: Afer 268 33
furfur: 49 23 66 1 72 4 75 5 *al.*;
plur. -es 80 18 202 24 241 3
triticeus 126 14 241 3
fuscium (?): 256 13 273 19 *num*

- ruscinum? 'interim servan-
 dum opinor (hysginum *al.*
parum probabilia), ποῦ σῆνον
fallit specie' Bue
 galbanum: 83 14 84 4, 11 96 26
 119 11 *al.*
 galla: 176 6 195 22 253 8, 24
 281 17, 30 nigra 252 21 suto-
 ricia 134 5 253 11 Germana
 280 27 281 23, 27, 34
 gallus gallinacius: 61 13 250 10
 gallinacea viva 286 9
 genesta: 19 11
 gentiana: 126 3 250 33 251 5, 17
 252 8 253 3 255 1 *al.*
 ginger: 255 9
 glans: -ndis i. e. ilicis arboris
 corticem 133 22
 gluten: taurinum 213 5 259 12
 grusinum: *v.* cerusa
 grusiten: *v.* cerusa
 gummi: 251 21 candidum 295 21
 Epirum (?) 198 13 *c. adn.* Cf.
 cerasia hederæ
 haedinum: caput 61 9 capi-
 tulum 250 22
 hederæ: 199 7 279 13 gummi
 de -a 279 29
 heliotropium: 179 4 elio- 109 19
 helotrophiam 20 23
 heranthemum (ἑρᾶνθεμον):
 118 3
 herba: 86 23 174 25 *c. adn. al.*
 hiperica (hiperia *trad.*): 254 16
 Cf. *thes. gloss.* hypericon.
 hircinus: *v.* sepum
 hirundo: -inis capita 248 11
 nidum hirundi<ni>num cum
 pullis hirundininis 98 1, 2
 (h)ordeum: *passim* polline
 (h)ordeaceo 30 1 119 5 *al.*
 hyosciamus: 85 10 eosciamu(m)
 253 32 254 24 osciamum 254 1,
 -i 254 19
 hyoscola: 134 3
 (h)yporistis: 76 3
 hyssopus: *v.* ysopum
 ibiscus: 19 11 189 25 227 17
 iviscus 291 10 292 22
 ilex: *v.* glans
 intubus: -ōs 138 8 -am (*em*
trad.) 109 19 intibum 179 4
 255 8 agrestis 179 4 rusticus
 255 8
 inula: 194 22 (*corr.*) 250 29 251 22
 iris: Ilirica 814 *al.* iris radice
 297 20
 ium (ἰόν): 282 29
 [iumpisca: 261 16]
 iuncus: 252 18 Marsicus 136 5
 triangulus 291 4
 lacte: 791 caprinum 86 3 112 6
 133 8, 20 255 18 *al.* ovile 116 8
 -e misso murrae 297 19 ca-
 profici 297 10
 lactuca: 50 5 74 31 75 3 82 14
 85 19 *al.* montana 284 27
 lamina: 201 11 lamna 268 5
 lana: combusta 244 22 291 6
 lanaria: radix 75 23 *adn.* (*scripsi*
 lunaria)
 lapatium: 290 11
 lapidaria: -ae semen 133 5
 lardum: 255 11
 lasar: 18 1 34 22 35 14 99 19 *al.*
 laser 287 28 lassar spicatum
 175 26 lazar Cyreneicum 129 18
 -sar Cyr. 133 17 249 7 Suria-
 ticum 146 11 *al.*
 laurus: viridis 128 30 -i baccae
 171 78 22 81 3 95 29 128 30 *al.*
 -i folia 90 25 240 7 -i fructus
 163 8 (*corr.*)
 lavandaria: 295 31
 Lemnia: 256 12 257 2, 15 273 19
 lens: 17 27 160 10 lenticula
 75 16 76 6 112 15
 lentiscus: 113 8 226 8 254 4
 Cf. oleum
 lepida: Campana 246 9 Cyprea
 264 28 268 4 270 29 lepide
 270 8 280 20 lepida 270 19 271 2

lepidium: herbam -ium (lepidam *trad.*) 198 26
 lexiva: v. lixiva.
 licium: 247 15, 24 248 18 277 26 278 10
 lini semen: 18 21 22 29 49 5 115 27 119 5 *al.*
 liquamen: 75 1, 24 110 6 287 27
 liquamentum: axungia(e) veteris 182 17 *Cf.* axungia
 lixiva: 123 31 167 17 201 12 214 2 276 29; lexiva: 157 22 173 9 215 10 252 9 279 2, 7 289 11
 lexivis 252 13 *idem*
 lixivia: 244 29 267 31 269 29 276 14, 16 289 8 lixivio 114 24
 loncitem (λογχίτην): 279 28
 loteum (*pro* lotium): 110 13 *al.*
 calidum 179 17 183 8 187 21 192 16 putidum 61 29 vetus 288 32 arietinum 40 15 caprinum 295 8 humanum 40 15 infantile 244 27 pueri virginis 287 29 virginis 20 24 *Cf.* faex
 lubrica: v. rubrica
 luganium: 256 27
 lumbrica: 98 22
 lumbrici: 110 12
 lunaria: v. lanaria
 lupinus: 123 15 126 23 136 26
 uva -a 138 4
 malum: 239 5 -i cortex 292 28 -ae cortex 34 30 252 22 -i corium 270 26 281 7 -ae corium 253 12 corium -i granati 155 18 281 14 cortex -i granati 176 16 187 24 (155 18 187 24 281 4 grani *trad.*, 176 16, graniti *trad.*) -um Punicum 281 32 -i Punici corium 60 10 -um terrae 239 20 254 13, 15 255 1 257 16 261 16 265 5 272 1 281 6
 malum +ausitum 267 17 *c. adn.*
 malva: 150 16
 mandragora: 254 5, 23

marmor: 175 25
 marrubium: 183 26 195 12 273 29 282 12 295 13, 27 296 8 album 285 27 masculum 277 17 montanum 268 6
 mastice: 275 18 Chia 83 15
 meconium: 261 27 267 26 Atticum 271 31 Spanum 262 32 272 27
 medulla: cervina 92 29 96 28 119 11 125 24 190 14 192 24 *al.*
 verbecina 248 31 lenem ex petiolis berbecinis -am 176 1 -am de oraribus verbicinis 248 8
 mel: 21 31 *passim* Alexandrinum v. *supra p.* 299 Atticum v. *ibid.* Spanum v. *p.* 300
 tuminum (= thyminum) 292 11
 melantium: 169 22
 Melia: thermantica 257 11
 meliacinum (*ex corr.*): malagma 19 3
 melidonia: 276 20
 mellilotum: 73 1 287 22 291 17
 menta: 256 1 259 17 274 30
 Mercuriana: 295 2
 merda: bubala 80 7 caprina 295 6
 merum: 6 12 8 8 22 31 213 16 229 8, 22, 23
 meum: 251 27 254 13
 miosota (μύσωτα): 87 8
 mirobalinum: 134 26
 mirta: 85 17 226 8 murta agrestis 116 20
 misum (μίσον): 198 14 *Cf.* nisum
 molibdena: 264 4 268 11, 17 269 9, 15, 21 275 32 -e 269 5
 mulsum: 257 19 aqua mulsa 418 45 21 793 86 7 93 11 94 11 *al.*
 muria: 258 29
 murra (*vel* mirra): 44 8, 29 90 26 110 5 *al.* tragonites (tracnita) *vel* trigonites (triconites)

v. supra p. 301 mirra agre-
 stis 246 25 flos mirrae 248 12
 mus: vivus 289 12
 musca: 297 8
 muscus: 189 5
 mustela: 244 20, 34
 narcissinum: malagma 198 25
 nardum: Syriacum 248 13 -i
 crassamen 261 13 -i folium
 250 34 252 1 253 16 254 7, 12
 257 6 -i spica 247 15 248 18
 250 27, 34 *al.*
 nasturcium: 68 18 82 22 134 11,
 13 159 22 194 9 226 17 *al.*
 nepita: 65 26 nepida montana
 251 13
 [niennu: 270 18 *c. adn.*]
 nisum: 217 1 263 19 264 5 269 28
 272 18 278 29 279 5, 11, 27, 32
 280 20 281 5, 13, 16, 30 283 2: *pro*
misum (μίσον), quod non tra-
ditur nisi 198 14
 nitrium *vel* nitrum: *passim*
 crudum 105 24 -i flos 248 15
 249 5, 19 265 10 268 4 279 24
 nuces: amaræ 113 13 257 23
 259 17 grandes 133 4 de nu-
 cibus grandibus botruos 244 30
 oleum: *passim* primum 257 32
 261 22 262 28 purum 262 25
 293 23 purissimum 265 20
 vetus 83 15 96 28 97 12 119 13
 124 12 *al.* viride 109 8 124 17
 252 10 Afrum, Atticum, Ly-
 cium, Sabinum, Siconeum,
 Spanum, Syria(ticum) *v. supra*
p. 298 sqq. amigdulacium
 262 26 amigdalinum 272 3
 cedrinum 252 5 259 1 cipri-
 num (cipreum) 78 29 93 4 258 7,
 30 259 16 *al.* citreum (citri-
 num) 261 22, 32 262 20 267 19
 cypressi 160 9 cypressini scapi
ibid. daucinum 93 4 lauri-
 num (lorinum) 65 18 93 3
 100 14 125 26 258 6 *al.* lenti-

scinum 259 3 261 14, 32 262 5,
 19, 30 272 4 278 5 melinum
 257 33 262 2, 28 272 3 murti-
 num (mirtinum) 257 32 259 2
 261 23 *al.* nerinum 262 6
 270 5 ros(ac)eum 26 22 50 6
 61 29 73 4 78 24 *al.* rosatum
 132 25 storacinum 257 33
 262 22, 25 272 17 275 15 [hybe-
 num traxis 259 3 *c. adn.*]
 oleaticis cataplasticis 21 27
 oliva: nigra 194 20 -ae folia
 137 21 256 5 -ae amurca 277 26
 olus: 127 11
 opium: 85 9 109 18 179 4 246 33
 247 2, 21 253 32 254 2, 7, 19 *al.*
 Gallicum 257 29
 opobalsamum: 251 29 apobal-
 sami 246 8, 26, 34 247 16 248 18
 obobalsamatum 25 11
 opopanax: *plerumque* op(p)o-
 nace, -um 59 16 appopana-
 cae 254 6, apopanax 257 27
 a(p)poponace(m) 124 15 127 7
 261 3 262 4, 18 263 17 266 15, 30
 269 11 272 7, 19, 28, -is 251 9
 254 16, 261 9, 19 265 32 267 18
 opponace 83 14 291 24 -em
 Afram 266 15 267 26
 organum: 43 22 44 8 59 16 107 20
 251 14 asinale 58 20 108 3
 216 12
 oriza: 75 22
 ostreum: 187 23
 ovum: 66 4 112 4, 7 132 25 *al.*
 -i album 26 22 -um album
 156 8, -i albor 174 9 *Cf. ind.*
verb.
 oxigarum: 252 24 *c. adn.*
 palea: 75 6, 18 80 19 82 14 -arum
 crassamina 160 30 paleatum
 296 10
 palma: 121 27 139 2 295 18 Su-
 riaca 256 33
 panax: 86 20 99 26 100 16 126 4,
 21 136 17 *al.*

- panis: candidi emptici medium
 132 22, medianum 252 28
 pannum: menstruaturn 289 16
 papaver: silvestre 82 24 85 10
c. adn.
 papyrus: 308 papirus 318 3212
 [parpatem: 253 2]
 passum: 150 17 162 32 166 6
 174 9 255 23 278 17 Creticum
 254 27 295 14
 personia (?): 255 9 *num* per-
 sonacea?
 petroselinum: 939 2571 -silli-
 num: 65 24 250 28 251 26 -si-
 linum 257 17 -sellium 82 23
 -selium 128 31 -sillion 133 1
 -sillium 254 9 -sillen 289 6
adn.
 peucedanum: 58 20 59 16 60 13
 105 5 255 2 272 16
 pinguamen: 261 11
 piper: 20 23 49 9, 18 60 10 65 23
al. album 96 18 124 14 134 5
 246 11 *al.* nigrum 246 11
 251 6, 18, 26 253 17 257 9 lon-
 gum 175 4 264 12 251 6, 32
 253 2 257 9
 pix: 124 10 dura 264 23 266 7
 270 15 271 30 272 12 liquida
 56 6 65 18 71 25 *al.* galbani
 290 19 Britia (*i. e.* Bruttia)
 257 34 261 5 264 28 265 19 271 3
 272 23, 33 273 9 292 2
 plantago: 123 31 133 2
 plumbum: 103 19 combustum
 247 1
 pollen: 45 22 73 12 203 14 fa-
 rinae 259 12 siliginis 274 10,
 14 similaginis 213 6 tritici
 22 30
 pompholyx: pompolicis 247 1
 pomfoliga 275 19 pompholice
 276 4 pompoliga (-iaga *trad.*)
 278 25 pumponice 251 3
 Ponticum: gutta -i *v. supra*
p. 299
 populus: 163 13
 porca: virgo 286 13
 porrus: 86 22 capitatus 239 30
 sectivus 73 11 133 16 158 11
 194 21 *al.* Ponticus (?) 257 4
 purrum 166 5
 portulaca: 41 4 45 18 259 16
 288 32 290 2, 16
 primitium: 156 15
 propolin: 125 25 257 27 262 5 *al.*
 acra 292 1 Atticum *v. supra*
p. 299
 pruna: 203 3
 (p)tisana: 38 16 61 14 85 13 150 25
al. -ae cremor 101 19 127 17
 137 32 138 25 178 2 *al.* -ae
 sucus 50 6 76 4 82 29 85 13 *al.*
 pulegium: 45 19 115 10 229 27
 250 14 puleium 50 3 posca
 poleiata 132 23
 pulenta: triticea 159 2 ex tri-
 tico tosto facta 159 6
 pulver: quadrigarium 250 33
 257 6 Terentianum 254 33 (*cf.*
supra p. 298)
 pumex: 163 3 266 34
 pumponice: *v. pompholyx*
 radix (*δαφανίς*): 75 10 84 11
 107 14 108 6 109 11 113 12
 123 11 271 6
 rafanida: agrea 75 22 rafanōs
 239 16
 ramentum -a: pedum 146 26
 rana: 99 23
 ramnus: 159 2 163 12, 13
 rapa: 291 8
 resina(resine): 49 23 78 28 119 2
 194 16 adusta 270 33 fricta
 83 14 93 3 119 13 frixa 190 12
 261 2 *al.* austolosa 179 25
 (*cf. ind. verb.*) cabialis (*cf.*
ind. verb.) 124 10 cruda 190 14
 261 6 272 18 dura 81 10 266 6
 eronalis 30 2 261 4 267 14
 271 29 272 13 273 2 274 19, 24
 291 27 (*rectius* aeronalis, *v.*

Ihmii ad Pelag. 252) pini
 265 11 putuina 273 7 terben-
 tina 83 13 93 2 119 12 *al.*
 termantica 239 18 -ae apo-
 cima 265 11 271 30 -ae dica-
 men 261 21 271 29 272 11
 278 3, 8 -ae flos 272 22 Bri-
 tia 267 18 Colofonia 253 29
 261 28 *al.* Italica 272 34
 reu Ponticum: 256 14 273 20
Cf. supra p. 299
 rododafne: 217 3 219 8 268 6
 279 7
 ros: 180 15 rosmarinum 226 9
 251 14 259 23 262 13 277 28
 ros Suriacum *cf. supra p. 300*
 rosa: 45 17 101 21 245 24 257 14
 259 15 arida 253 23 254 14
 256 33 Campana *v. supra*
p. 299 Ciperi 99 2 pastillos
 rosacios 251 23
 rubrica: 276 21 280 6; lubrica
trad. 18 5 188 26 265 25 276 21
 280 6
 rumex: 194 8 258 22
 ruscum: 258 32 (*ex corr.*) 259 13
 ruta: 25 10 27 14 78 23 81 4 *al.*
 agrestis 44 9 84 10 mustelina
 216 11 silvatica 251 7 254 13
 255 1 257 16 viridis 251 10
 256 25 282 19
 Sabina: (*sc. herba*) *v. supra*
p. 299
 sagapenum: 60 12 62 2 105 5
 251 10 261 8 264 23 sachipemi
 254 16 saccipemi 261 2
 sal: 11 7 18 18 20 21 23 1 can-
 dida 269 32 grande 221 32
 -is marini 194 31 -is nostri
 157 19 nostrati 268 7 279 26
 282 16 Indici fossilis 247 11
 Spani 249 23
 salix: -cis cortex 289 7
 salmentum: 239 5 (*sar- trad.*)
 239 8
 samsucum: 49 5 250 27 262 12

287 21 Alexandrinum 259 25
 260 15
 sandaraca: Gallica 282 16
 sandonicum (*i. e. Santonicum*):
 68 19 94 7 126 2 251 22 295 13
 sanguis: 161 24 caprinus 116 8
 scrophae 124 24
 sapis: *v. sepum*
 sardinae: 217 5 221 24 222 2
 saxifraga: 105 6 -frega 60 13
 86 1
 scammonium: 76 1 -onea 84 29
 scarabeus: 115 8
 scilla: 90 25 162 22 163 12 164 8
 239 5, 8
 scobis: eburneus 286 18
 scoeniantes (*σχοίνου ἄνθος*):
 247 18 251 31
 scoenus: 254 6, 10 256 29 257 8
 scorpiacem: 251 20 252 12
 scrophae: -ae sanguis 124 24
 sebum: *v. sepum*
 senapi: *v. sinapi*
 sepia: 175 4 246 10 247 8, 28
 marina 175 14 248 26 249 1
 sepum (*pro sebum*): caprinum
 110 28 289 27 296 22 hircinum
 203 4, 7 210 25 tauri 258 1
 taurinum 190 15 265 12 272 1
 278 4, 8 sapis suilli 180 20
 serpillum: 60 12 105 5 153 13
 181 5 Campanum 262 12
 sideritis: 133 2 159 4, 9 258 10
 283 2
 sil: 285 12 montanum 289 5
 (*v. petroselinum*) Gallicum *v.*
supra p. 299
 silcus (?): -i radicem 92 4 (-cu
trad.) 92 7 100 16 (*sileris vel*
silei Veg. V 32, 3; fort. scrib.
silfi i. e. σιλφίου)
 siligo: 274 29 -inis flos 274 33
 -inis pollinem 274 10, 14 -inea
 farina 255 6
 silocinnamum: 250 33 252 1
 (*siccinamu trad.*) 257 17

- simila: -ae flos 274 7
 similago: -inis flos 258 1 -inis
 pollinem 213 6
 sinapi: 198 21 252 19 Alexan-
 drinum *v. supra p. 299* se-
 napi 204 6 207 7 295 25
 sinopsis: 35 13 274 20 275 10
 Pontica 67 19 157 20
 sinpitum (σύμπττον): *v. con-*
 ferma
 siringa: 113 25
 sisimbrium: 251 22
 solanum: 260 16 (sor—*trad.*)
 solispungium (ξύλοσπόγγιον):
 196 17 *V. ind. verb.*
 sordes de balneo (γλοιός):
 196 13, 16
 spartea: solea combusta 239 25
 spartilago (*pro* spartum): 181 16
 spica: Indica *v. supra p. 299*
 spimitium (ψιμύθιον): 270 12
 spina: alba: 238 14
 sporidium: 221 24 281 5, 9, 11, 13
 spongia: nova 173 6 Afra *vel*
 Africana *v. supra p. 298*
 spuma: 246 30 argenti (*v. ar-*
 gentum) nitri 247 7 248 5
 stafisagria: 84 24
 stercus: suum 98 5 iumentum
 198 5 bubalum 255 5 cabal-
 linum 201 2 caninum 126 27
 127 1 caprinum 255 4 co-
 codrilli 175 15 176 1 194 9
 247 27 248 3 258 22 colum-
 binum 121 7 136 28 233 28
 249 8 268 7 279 25 gallina-
 ceum 286 7 gallinarum do-
 mesticarum 121 8 humanum
 84 8 175 3 ovillum 255 4
 passerinum 239 18 porcinum
 158 13 *adn.* suillum 158 13
 169 22 195 20 255 4 ursinum
 296 25
 storace *vel* storax: 113 25 190 11
 254 20 261 29 *al.* -cis vermi-
 culum 275 3
 stappa: 188 9
 sulfur: 17 1 117 1 *al.* rubrum
 296 1 rufum 292 7 vivum
 59 17 110 11 114 5 *al.*
 taeda: 163 9 166 28 237 13
 tamaricum: 180 14 295 31 -cium
 41 16
 tamarinda: 285 11
 tapsia: 277 1
 tartarale: linum 182 22
 ter(e)bentina: *v. resina*
 terrae intestinum: 110 12
 testudo: combusta 290 25 -inis
 marinae sanguis 99 11
 [therenice: 281 11 theriace?
 Bereniceis?]
 timum (θύμον): -i 118 12 tu-
 mum 124 8 164 9 thumum
 132 8 mel tuminum 292 11
 tisana: *v. ptisana*
 titymallum: 61 17 -alum 239 7
 titi- 250 12
 tracantum: 41 5 72 31 tragan-
 tum 41 20 255 19, 23 dragan-
 tum 41 15 120 8 251 22 287 22
 290 3 291 16
 tragonicis radix: 44 29
 tragonita: *v. murra et supra*
p. 301
 trifolium: 271 6
 trigonita (triconita): *v. tra-*
 gonita
 triticum: *passim* -i pollinem
 22 30 -iceum (*subst.*) cum
 passu 166 5
 trixago (trisago): 40 22 41 15
 253 3 *al.* -saginem 65 26 73 21
 herbam trisaginem nigram
 116 14 herbam trisaginem al-
 bam 116 15 -xaginem Creticam
 257 16 ex herbam (*erbi trad.*)
 -inem 284 4
 tumum: *v. timum*
 turaria: herba 259 24
 tus (*thus*): masculum 22 17
 49 17 60 9 *al.* manna turis

20 24 93 1 99 26 *al.* thuris
 polline(m) 73 12 107 12 118 3 *al.*
 tussilago: 253 3
 [ulci: 264 23 *c. adn.*]
 ulpicum: 60 27 62 2 (-inum
trad.)
 uricularis herba: 197 8 urcio-
 laria 271 8 urceolaria 277 8,
 12, 16
 urticae semen: 251 21 252 26, 28
 [usti 286 6 *c. adn.*]
 uva: alba 106 12 113 12 159 1
 passa 166 6 265 1 269 1 lu-
 pina 138 4 ubam amomi 256 30
 valanstium (?): 133 5 *c. adn.*
 veratrum: 276 31 279 1, 16 281 5
 282 29 286 22 album 99 26
 nigrum 259 9 270 3 280 12, 17
 (-etrum *trad.* 99 26 259 9 *sqq.*)
 vervenae: 87 29 119 3 161 26
 213 9 223 31 berbenae 187 8
 213 17
 vervenacia: aqua 17 2 calda
 -a 227 25 (*ex corr.*) 227 29 -be
 nacia 17 12 -benacea 191 23
 aqua berbenacia 226 7, verbe-
 naciis compositis 188 19
 verbascum: *v.* berbascum
 vescicum: 258 1
 vestitura: belluae 97 15 *c. adn.*

vetonica: 60 12 105 6 250 31
 251 8 271 8 vectonica 93 9
 vidella: *v.* beellium
 vinum: *passim* austerum 109 22
 -issimum 98 22 dulce 84 27
 139 17 odoratum 113 4 114 6
 vetus 245 29 album 105 13
 155 16 161 2 163 28 238 13
 nigrum 114 29 239 13 240 8
 rubrum 124 8 159 4 vini flos
 238 12 peregrinum 260 17
Cf. supra p. 299 sq. s. Ami-
 neum Italicum Siculum
 viridis (?): radicem 156 14
 viscum: 179 28 193 7 (*biscum*
trad.) 193 16 270 19, 26 271 7
al.; Italicum *v. supra p. 299*
 vitis: alba silvestris 167 16
 cinerem vitigineum (*vitiliginis*
trad.) 199 7
 vitrium: 7 13 *c. adn.*
 xilobalsamum: 287 22
 ysopum: 41 15 45 12 49 4 94 7
 127 19 (*ubi hisopi scripsi*) *al.*
 siccus 192 24 silvaticus 181 5
 262 28 *Cf. supra p. 299 s.*
 Atticus Creticus
 ypocistida: 76 3
 zingiber: *v.* gingiber

14 DAY USE
RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED
Biology Library

This book is due on the last date stamped below, or
on the date to which renewed.

Renewed books are subject to immediate recall.

JAN 4 1960

9:00 a.m. 41

JAN 13 1960

FEB 4 1960

MAR 30 1967

JUL 5 1967 2 C

~~DEC 21 1972~~

